HRVATSKI ZAKON

XV

KAZNENI ZAKON

TREĆE IZDANJE

[illegible]

16236

Našom nakladom izlaze:

HRVATSKI ZAKONI

Sbirka tumačenih zakona, valjanih u kraljevinama Hrvatskoj i Slavoniji sa pregledom i krasnim tiskom, fino vezano svi u jednoj veličini.

Na način izdanja Manza i Gellera uredih ih

ADOLFO RUŠNOV,

kr. viećnik stola sedmorice u Zagrebu.

1. **Opći austrijski gradjanski zakonik,** proglašen patentom od 29. stud. 1852. u kraljevinama Hrvatskoj i Slavoniji. S naknadnimi zakonima i naredbama. Drugo popravljeno i popunjeno izdanje. Uredio dr. Fr. J. Spevec. Rješidbe sabrao Adolfo Rušnov, vijećnik kr. banskog stola. 1899. — **Cijena K 5.—.**

2. **Gradjanski sudovnik** od 16. veljače 1853. i zakon o nutarnjoj uredbi i o poslovnom redu vlasti sudbenih od 3. svibnja 1853. s naknadnim zakonima i naredbama, tičućih se pojedinih ustanova, i uz to prvi tumačen najnovijim rješitbama vrhovnog suda u Beču. Uredio Adolfo Rušnov, vijećnik kr. banskog stola. Drugo popunjeno izdanje uz sudjelovanje dr. J. Mudrovčića tajnika kr. zem. vlade. Uredio Edo Lovrić, perov. kr. zem. vlade. 1899. — **Cijena K 3.60.**

3. **Propisi o neparbenim pravnim poslovima. I. Izvanparbeni postupnik** od 9. kolovoza 1854. — **II. Propisi o sirotinjskim povjerenstvima** itd. — **III. Bilježnički red** od 21. svibnja 1855. Uz sudjelovanje dra. Josipa Mudrovčića, tajnika kr. zem. vlade. Uredio dr. Edo Lovrić, perovodja kr. zem. vlade. 1900. **K 5.—.**

4. **Privremeni gradjanski parbeni postupnik** od 16. rujna 1852. Izdan za Ugarsku, Hrvatsku, Slavoniju itd., uz posebne vrsti postupovnih parbenih propisa; ovršni zakoni, zakoni o postupku maličnom, s naknadnim zakonima i naredbama. Rastumačeno riešidbama kr. stola sedmorice, kr. banskog stola i vrhovnog bečkog sudišta. Treće popravljeno i dopunjeno izdanje. Uredio dr. Stjepan Posilović, kr. septemvir. 1902. — **Cijena K 5.—.**

5. Zakoni i naredbe tičuće se **Gruntovnice i izvlastbe.** Uredili vrhovnimi riešitbami popratili Hinko Več, ravn. gruntovnice kr. zem. vlade i dr. A. Goglia, per. kr. zem. vlade. 1901. — **Cijena K 6.—.**

6. **Ugarsko-hrvatski obrtni zakon.** (Zak. čl. XVII. : 1884.). Sa svimi naknadnimi i na nj odnosećimi se propisi. Uredio i protumačio M. Smrekar, tajnik kr. hrv.-slav.-dalm. zem. vlade. 1892. U većem formatu. — **Cijena K 3.—.**

7. **Trgovački i mjenbeni zakon** sravnan sa trgovačkim zakonom i mjenbenim redom, kriepostnim za zemlje zastupane u carevinskom vieću, te kratkimi tumačenji i rješidbami vrhovnog sudišta u Beču. Uredio Adolfo Rušnov, viećnik kr. banskog stola. **Drugo izdanje,** dodavši rješidbe kr. stola sedmorice i kr. ug. kurije, te novije rješitbe vrhovnog sudišta u Beču, priredio dr. Franjo Salavary, tajnički pristav kr. banskog stola. 1898. — **Cijena K 5.—.**

8. Zakoni i naredbe tičući se **Šumske uprave i šumskoga gospodarenja.** Uredili vrhovnimi rješidbami i vlastitim tumačenjem popratili Andrija Borošić, kr. šumarski nadzornik I. raz. i dr. Antun Goglia, perov. kr. zem. vlade. 1900. **Cijena K 5.—.**

9. **Zakoni i naredbe tičuće se uprave gradskih i seoskih općina u kraljevinah Hrvatskoj i Slavoniji.** II. izprav. i pop. izdanje. 720 str. Uredio Ivan pl. Žigrović-Pretočki, kr. žup. tajnik. Sa sistematičnim i alfabet. kazalom. 1897. — **Cijena K 8.—.**

10. **Ustavno zakonoslovje.** Sbirke ustavnih zakona i propisa valjanih u kraljevini Hrvatskoj i Slavoniji. Sabrao, sustavno uredio i tumačem providio Milan Smrekar, kr. perov. žup. modruško-riečke. 1888. — **Cijena K 4.—.**

11. **Zakoni o izravnom porezu.** Razprodano. Novo izdanje u pripravi.

12. **Kazneni postupnik** od 17. svib. 1875. i zakoni od 17. svib. 1875. o porabi tiska, o sastavljenju porotničkih imenika i o kaznenom postupku u poslovih tiskovnih sa zakoni i naredbami, koji se na nje odnose, i sa rješidbami kr. stola sedmorice i vrhovnoga sudišta u Beču. Drugo izdanje. Uredio dr. Jos. Šilović, kr. j. r. sveučil. profesor. 1898. — **Cijena K 6.—**

13. **Zakoni i propisi o biljegovini i pravnih pristojbah.** Priručnik za financijalne, upravne i obćinske činovnike, sudove, odvjetnike, novčane zavode i u opće za svakog, komu treba upute u financijalnih zakonih. Po najnovijim zakonima preradio te ministarskimi naredbami, zatim deciosijami načelnimi rješidbami financijanloog upravnog sudišta protumačio J. Samuel Kocian, ministerijalni perovodja kr. ug. fin. upravnog sudišta 1889. — **Cijena K 5.—.**

14. **Zakon o zadrugah** od 9. svibnja 1899., sa provedbenom naredbom i svimi ostalimi na nj odnosećimi se naredbami i propisi. Sastavio i tumačem providio Milan Smrekar, tajnik hrv.-slav.-dalm. zemaljske vlade, kr. stola sedmorice, bečkog 1898. — **Cijena K 4.—.**

15. **Kazneni zakon** o zločinstvih, prestupcih i prekršajih od 27. svibnja 1852. sa zakoni i naredbami i sa rješitbami. **Zakon o porabi tiska** od 17. svibnja 1875., izpravljen prema zakonu od 14. svibnja 1907. o promjeni tiskovnih zakona. Uredio dr. Josip Šilović, kr. jav. red. sveučil. profesor. Treće izdanje. 1908. — **Cijena K 6.—.**

16. **Zakon o postupku u slučajevih smetana posjeda** od 8. svibnja 1890. (sbornika br. 44.) i provedbena naredba vlade od 13. kolovoza 1890. br. 10.039. Sa svimi naknadnimi naredbami i okružnicami, tumačenji, obrazci i rješidbami vrhovnog sudišta u Beču i hrv.-slav. sudstva uz uvod, sadržavajući popularno tumačenje nauka o smetanju posjeda i o uporabi postupka u slučajevih smetana posjeda I. izd. priredio A. Rušnov, kr. sudb. viećnik. II. izd. uredio dr. St. Posilović. viećnik kr. stola sedmorice. — **Cijena K 1.60**

17. **Zakonski članak VI. od god. 1889. ob obranbenoj sili** s obzirom na kandidate duhovničkog stališa, zaredjene svećenike i namještene duhonike i obzirom na ženitbu. Priobćio i iztumačio dr. Mato Matina, tajnik i zač. prisjed. nadb. duhov. stola, župnik sv. Petra i ravn. nadbis. sirot. u Zagrebu. 1889. K 1.—.

18. **Zakoni ob izbornom redu** i ob uredjenju sabora kraljevinah Dalmacije, Hrvatske i Slavonije. — **Cijena K 1.—.**

19. **Zakoni** ob umirovljivanju, o vlasti sudačkoj, ob ustroju sudova, **državnoga nadodvjetničtva i državnih odvjetničtva** te ob osobnih odnošajih, uredovnih dužnostih i karnostnoj odgovornosti pravosudnih **činovnika** u kralj. Hrv. i Slav. Uredio St. Kranjčić, tajnik kr. zem. vlade, odjela za pravosudje. — **Cijena K 1.60.**

20. **Zakon od 22. prosinca 1890.**, kojim se preinačuju odnosno nadopunjuju neke ustanove postupka **u poslovih urbarskih** (br. 3. sbor. od g. 1891.). Zakon od 7. veljače 1892., kojim se privremeno uredjuje pravo dieliti **obć. pašnjake** (br. 18. sbor. od g. 1892.) zajedno s gradjom sakupio i uredio dr. Ivo Mallin. 1892. — **Cijena K 1.60.**

21. **Zakon o vodnom pravu** od 31. prosinca 1891. Sa provedbenim i sa svim naknadno izdanim naredbama, kao i s uputama o izrabi motorne snage vode, o obrani nasipa od vode i o osnivanju ribnjaka. Zatim zakon od 22. list. 1895. **O uredjenju bujica (vododerina).** Raztumačeno s gradjom, rješitbami kr. hrv.slav.-dalm. zem. vlade. II. preradjeno i popunjeno izdanje. vrhovnog, upravnog i državnog sudišta, austrijskog minist. poljodjelstva, te posebnim tumačenjem. Drugo ponovljeno i sasvim prenaredjeno, te sa nacrtima providjeno izdanje. Priredio F. Haladi, tajnik u narodno-gospodar. odsjeku kr. hrvat.-slav.-dalm. zem. vlade 1903. — **Cijena K 8.—.**

22. **Zakoni i propisi o ženitbi.** Uredio Zvonimir Žepić, perovodja hrv.s-lav.-dalm. zem. vlade. 1893. — **Cijena K 3.—.**

23. **Zakon o lovu i zakon za zaštitu ptica** u Hrv. i Slav. Uredio M. Vrbanić, nadz. kr. hrv.-slav.-dalm. zem. vlade i zakon o ribolovu pod tiskom.

24. **Biljegovnik.** Sistematični propisi o biljegovanju parbenih i izvanparbenih podnesaka i spisa, spisa župnih ureda,

Mile Šikonlleović

HRVATSKI ZAKONI

KNJIGA XV.

KAZNENI ZAKON.

TREĆE IZDANJE.

UREDIO

DR. JOSIP ŠILOVIĆ

KR. J. R. SVEUČ. PROFESOR

1908.

TISAK I NAKLADA KNJIŽARE L. HARTMANA (ST. KUGLI), ZAGREB, ILICA

KAZNENI ZAKON

O

ZLOČINSTVIH, PRESTUPCIH I PREKRŠAJIH

OD 27. SVIBNJA 1852.

SA

ZAKONI OD 17. SVIBNJA 1875.

O PORABI TISKA, O SASTAVLJANJU POROTNIČKIH IMENIKA I O KAZNENOM POSTUPKU U POSLOVIH TISKOVNIH, PREINAČENIMI ZAKONOM OD 14. SVIBNJA GOD. 1907. O PROMJENI TISKOVNIH ZAKONA I

SA

ZAKONI I NAREDBAMI

KOJI SE NA NJE ODNOSE TER SA RJEŠITBAMI KR. STOLA SEDMORICE I VRHOVNOG SUDA U BEČU

TREĆE IZDANJE.

UREDIO

DR. JOSIP ŠILOVIĆ

KR. J. R. SVEUČ. PROFESOR

1908.

TISAK I NAKLADA KNJIŽARE L. HARTMANA (ST. KUGLI), ZAGREB, ILICA

PRIPOMENAK.

PRIPOMENAK II. IZDANJU

Budući da je prvo izdanje kaznenoga zakona, koje je uredio moj neprežaljeni drug i prijatelj Stjepan Kranjčić, a riešitbe kasacionog sudišta u Beču sabrao zaslužni urednik sbirke »Hrvatskih zakona« g. Adolfo Rušnov, već od dulje vremena posve razpačano, preuzeo sam na molbu revne nakladne knjižare uredjenje ovoga izdanja.

Kod uredjenja teksta zakona držao sam se metode urednika prvoga izdanja, te sam mjesto novelom preinačenih paragrafa uvrstio u tekst zakona nove, a u opazci sam štampao preinačene paragrafe, čime se vanredno olakšava prispodabljanje novih ustanova sa ukinutima. Isto sam tako uvrstio naknadne zakone, naredbe i okružnice izpod paragrafa, na koji se odnose.

Zakon od 14. ožujka 1901. o zaštiti javnih znakova uvrstio sam u dodatak pod br. III., jer ga nisam mogao štampati nakon §-a 202. k. z., kamo bi po svojoj sadržini spadao, budući je taj paragraf već bio odštampan, kada je izašao br. 33. sbornika od g. 1901., u kome je ovaj zakon proglašen.

Naredbe kr. zem. vlade, odjela za pravosudje, od 28. veljače 1878. br. 1609, kojom se izdaje naputak o nutarnjoj uredbi i poslovnom redu za kraljevsku zemaljsku kaznionu u Lepoglavi, nisam štampao u ovome izdanju s razloga toga, što je velika, te bi znatno povećala obseg knjige i poskupila njenu cienu, a po mome mnienju

osim nekoliko ustanova, koje se odnose na ovršenje kazni, ne spada u kazneni zakon; one pako ustanove, koje bi po svojoj naravi ovamo spadale, ne dadu se bez uštrba za smisao odkinuti iz sustavne cieline.

Riešitbe sam kao i kod drugoga izdanja kaznenoga postupnika štampao izpod linije. Ovdje mi je primjetiti, da sam štampao sve plenarne riešitbe kr. stola sedmorice kao suda kasacionalnoga, izrečene povodom žalbe ništovne na obranu zakona, koje se odnose na ustanove kaznenog zakona, a i sve druge važnije riešitbe našega vrhovnoga sudišta, koje su priobćene u »Mjesečniku«, te sam kod svake riešitbe dodao godišnjak i stranu »Mjesečnika«, gdje je priobćena.

Najveći dio riešitaba kasacionoga sudišta u Beču, što no ih je u prvom izdanju sabrao g. R u š n o v, pridržao sam, te sam im dodao načelne novije riešitbe toga sudišta.

U kritiku hrvatskoga prievoda kaznenoga zakona nisam se upustio znajući, da je ovo po svoj prilici zadnje izdanje njegovo, jer će, kako čujem, već za koju godinu vis. kr. zem. vlada podastrieti osnovu novoga kaznenoga zakona hrvatskomu saboru na ustavno pretresivanje.

U Z a g r e b u, 21. lipnja 1901.

DR. J. Š.

PRIPOMENAK III. IZDANJU

Kod uredjivanja ovoga izdanja držao sam se sustava drugoga izdanja; samo sam, prihvativši mnienje dra. O g o r e l i c e (»Mjesečnik« XXVII. str. 743. i sl.), štampao c a r s k i p a t e n a t od 24. l i s t o p a d a 1852. o p r o i z v o d n j i i p o s j e d u o r u ž j a i p r e d m e t a s t r e l i v n i h (d ž e b a n e), z a t i m o n o š e n j u o r u ž j a iza §. 372. k. z., a z a k o n o d 14. o ž u j k a o z a š t i t i j a v n i h z n a k o v a iza §. 199. k. z.

Kao dodatak štampao sam z a k o n o p o r a b i t i s k a o d 17. s v i b n j a 1875., i z p r a v l j e n p r e m a z a k o n u od 14. s v i b n j a 1907. o p r o m j e n i t i s k o v n i h z a k o n a, jer taj zakon amo spada, budući da sadržaje ustanove materijalnog kaz. prava. Osim toga štampao sam u dodatku i z a k o n od 17. s v i b n j a 1875. o p r o p i s u, k a k o s e i m a d u s a s t a v l j a t i p o r o t n i č k i i m e n i c i, ter z a k o n od 17. s v i b n j a 1875. o k a z n e n o m p o s t u p k u u p o s l o v i h t i s k o v n i h, i z p r a v l j e n p r e m a z a k o n u o d 14. s v i b n j a 1907. o p r o m j e n i t i s k o v n i h z a k o n a. Ova dva potonja zakona doduše ne spadaju po svojoj sadržini u materijalno kazneno pravo, nego u formano. Ali sam ih ovamo uvrstio u jednu ruku radi toga, da budu svi tiskovni zakoni zajedno štampani, a u drugu ruku za to, što su zakonom od 14. svibnja 1907. preinačeni odnosno nadopunjeni i zakon o porabi tiska i zakon o kaznenom postupku u tiskovnih poslovih. Osim toga sadržaje taj zakon u glavi III. i ustanove o »custodia honesta« za političke delikte, počinjene tiskopisom, koje spadaju u materijalno kazneno pravo, pak sam ih štampao nakon tiskovnih zakona.

Kod riešidaba kr. stola sedmorice kao suda kasacionalnoga u velike mi je pomogla izvrstna sbirka M. Accurtia, jer sam pomoćju njenom znatno upodpunio riešitbe našega vrhovnoga sudišta, preuzevši malo ne sve riešitbe, štampane u toj sbirci, koje se odnose na kazneni zakon. Ne trebam ni spominjati, da se u ovoj knjizi navodi samo glavna misao dotične riešitbe; a ova se bez poznavanja ciele riešitbe niti pravo razumjeti ne da, a kamo li valjano aplicirati na analogan slučaj. Za to sam kod svake riešitbe, koja se nalazi u Accurtievoj sbirci, štampao »A.« sa tekućim brojem te riešitbe tako, da će ju svatko u sbirci odmah moći naći.

U Zagrebu, 6. travnja 1908.

DR. J. Š.

SADRŽAJ.

Strana

Strana

DIO DRUGI.

O PRESTUPCIH I PREKRŠAJIH (§§. 233—532).

CESARSKI PATENT

od 27. svibnja 1852,

kojim se za svukoliku cesarevinu, izim vojničke Krajine, kao jedini kazneni zakon o zločinstvih, prestupcih i prekršajih, proglašuje i od 1. rujna 1852. počamši, u kriepost stavlja novo, poznijimi zakoni popunjeno izdanje kaznenoga zakona o zločinstvih i težkih redarstvenih prestupcih od 3. rujna 1803., u koje je primljeno više novih ustanova. (Komad XXXVI. drž. zak. lista br. 117).

MI FRANJO JOSIP PRVI

po božjoj milosti cesar austrijanski; kralj ugarski i češki, kralj lombardezki i mljetački, dalmatinski, hrvatski, slavonski, galički, vladimirski i ilirski; kralj jeruzolimski; arkivojvoda austrianski; veliki vojvoda toskanski i krakovski; vojvoda lotarinžki, solnogradski, štajerski, koruški, kranjski i bukovinski; veliki knez erdeljski; markgrof moravski, vojvoda gornjo- i dolnjoslezki, modenski, parmanski, piačetinski i gvastalski, osviećimski i zatorski, tiešinski, furlanski, dubrovački i zadarski; pokneženi grof habsburžki, tirolski, kiburski, gorički i gradiški; knez trientski i briksenski; markgrav gornjo- i dolnjo-lužički i istrianski; grof hohenembski, feldkirchski, bregenski, sonnenberžki itd., gospodar od Trsta, Kotora i slovenskoga kraja, veliki vojvoda vojvodine srbske itd. itd.

Smjerajući onim krunovinam cesarevine Naše, u kojih je dosle u krieposti kazneni zakon o zločinstvih i težkih redarstvenih prestupcih od 3. rujna 1803. s razjašnjenji, s promjenami i dodatci poznijih zakona, dati lasan i pouzdan pregled obstojećega prava kaznenoga; a svim ostalim krunovinam, gdje u pogledu prava kaznenoga obstoje stranom samo neutvrdjeni pravni običaji i zakoni nestanoviti, i gdje su za obranu prava javnoga i prava posebnih (privatnih) potrebita u mnogom obziru nova pravila kaznena, podieliti blagodat prostrane zakonite obrane i utvrdjenoga i sigurnoga prava kaznenoga: učinismo priredit novo izdanje gori rečenoga kaznenoga zakonika od 3. rujna 1803., s umetnućem promjena, odredjenih poznijimi zakoni, i primivši u nj više novih ustanova.

Budući mi jurve u načelih za organičko zakonotvorstvo cesarevine, ustanovljenih Našimi odlukami od 31. prosinca 1851. zapoviedili, da kazneni zakon kriepostan ima biti za svukoliku cesarevinu: s toga posluhnuv Naše ministre i čuvši vieće Naše državno naredjujemo kako sliedi:

Okružnica kr. banskog stola od 6. prosinca 1899. br. 30752, glede citiranja kaznenoga zakona, koji danas valja u kraljevinah Hrvatskoj i Slavoniji. (Ur. sbir. br. 739):

Dogodilo se je, da je jedan sudbeni stol povodom razprave glede izručenja jednoga zločinca izvadak iz kaznenoga zakona od 27. svibnja 1852. označio kao zakon valjajući za carevinu austrijsku — kako u istinu glasi naslov u službenom izdanju.

Pošto se pako medjutim promjenio državno-pravni odnošaj austro-ugarske monarkije, ter se uslјed toga i usljed uvedenja ugarskog kaznenog zakona u kraljevini Ugarskoj, valjanost zakona od 27. svibnja 1852. ne proteže na cieli obseg austro-ugarske monarkije, stoga se kr. sudbeni stolovi usljed naredbe visoke kr. zemaljske vlade, odjela za pravosudje, od 24. studenoga t. g. br. 16400 upozoruju, da u buduće kod izručba imadu kazneni zakon od 27. svibnja 1852. citirati uz dodatak, da isti valja u kraljevinama Hrvatskoj i Slavoniji.

Članak I. Počamši od 1. rujna 1852., ima ne samo u onih krunovinah, u kojih dosle bijaše u pravnoj snagi kazneni zakonik od 3. rujna 1803., nego i u kraljevinah Ugarskoj, Hrvatskoj, Slavoniji s Primorjem hrvatskim, u velikoj kneževini Erdeljskoj, u vojvodini srbskoj, tamiškom Banatu i u velikoj vojvodini Krakovskoj stupit u kriepost sljedeći kazneni zakon o zločinstvih, prestupcih i prekršajih kao jedini propis za kažnjenje čina, koji se u njem pominju; i svikoliki zakoni, sve naredbe i svi običaji, koji u budkojem kraju cesarevine Naše u pogledu na predmete ovog zakona kaznenoga dosle u životu bijahu, izuzamši jedino osobite zakone kaznene, obstojeće za c. kr vojsku i za Krajinu vojničku, počamši od istoga onoga dana, ovim se stavljaju izvan krieposti.

Naredba

kr. hrv.-slav.-dalm. zemaljske vlade od 21. ožujka 1874. br. 735. (Sbornik zakona i naredaba br. 19. god. 1874.),

kojom se članak o nepovriedivosti i neodgovornosti saborskih poklisara proglašen u saboru kraljevine Dalmacije, Hrvatske i Slavonije dne 20. svibnja 1867., naknadno uvršćuje u sbirku zakona.

Njegovo cesarsko i kraljevsko apostosko Veličanstvo blagoizvolilo je previšnjim odpisom od 16. svibnja 1867. premilostivo odobriti i sankcionirati sadržani u dodatku članak o nepovriedivosti i neodgovornosti saborskih poklisara.

Članak ovaj uvršćuje se naknadno u sbirku zakona po smislu previšnjega riešenja od 20. veljače 1863. odnosno naredbe kr. dvorske kancelarije za kraljevinu Dalmaciju, Hrvatsku i Slavoniju od 7. ožujka 1863. br. 762/296, br. 77. sbornika od godine 1863. II.

Dodatak.

Članak o nepovrjedivosti i neodgovornosti saborskih poklisara.

U duhu našega ustava i ustavnih naših zakona utemeljena je neodgovornost i nepovrjedivost članova saborskih, dakle da:

a) nijedan član sabora nije nikome osim saboru samome odgovoran za mnienja izjavljena pri razpravi kojega predmeta, ili pri glasovanju o kojem predmetu u saboru, ter da se toga radi ne može na ikoji način progoniti ili kazniti;

b) da svaki član saborski stoji, dok traje sabor, pod osobitom zaštitom naših zakona glasećih o »salvus conductus«, dakle da se svaka uvrieda nanešena kojemu članu sabora ima kazniti po ovih zakonih; a tako isto da se nijedan član sabora ne smije, izim ako se zateče na samom djelu, za vrieme sobora bez osobite dozvole sabora radi kakova kažnjiva djela zatvoriti ili progoniti i da proti nijednome članu sabora nije, dok traje sabor, — dopustiv zatvor osobito radi duga kakova.

Okružnica kr. banskoga stola od 12. veljače 1891. br. 3516, **o načinu podnašanja molba za dozvolu kaznenoga progona narodnih zastupnika.** (Ur. sbir. br. 391).

Visoka kr. zemaljska vlada, odjel za pravosudje, opazila je, da njekoji sudovi upravljaju molbe za dozvolu, da se kazneno progoni koj narodni zastupnik u smislu zakona od 16. svibnja 1867. o nepovriedivosti saborskih poklisara (Sbor. br. 19. od godine 1874.) neposredno na sabor, drugi preko kr. banskog stola, a treći preko visoke kr. zemaljske vlade.

Da se tomu raznovrstnomu postupku na put stane, nalaže se uslied visoke naredbe od 6. veljače 1891. br. 1663. svim sudovom prve molbe, da imadu u buduće ovakove molbe sa svimi spisi podnašati izvješćem neposredno na visoku kr. zemaljsku vladu, odjel za pravosudje, koja će onda dalje nuždne korake poprimiti.

Okružnica kr. banskog stola od 1. veljače 1900. br. 2273. **o načinu, kako treba udesiti spisovni materijal u slučajevih, u kojih se povodom kaznene prijave traži izručenje kojega narodnoga zastupnika.** (Ur. sbir. br. 751).

Dogodilo se je jur opetovano, da su sudovi na temelju golih kaznenih prijava, a da ništa nije izvidjeno bilo u pravcu prijavljenoga kažnjivoga čina, tražili izručenje kojega narodnoga zastupnika.

Pošto je zadaća zastupnika visoke kr. zemaljske vlade, da bud u saborskom odboru za imunitet, bud u samom saboru brani predlog glede zamoljenoga izručenja, to se samo po sebi razumjeva, da treba u takovih slučajevih, za da se predlog za izručenje zagovarati može, da je spisovni materijal u toliko podpun, u koliko to ne zavisi od preslušanja dotičnoga narodnega zastupnika, kojega se izručba traži

Uslied toga pozivlju se svi sudovi prve molbe, da u buduće u svih slučajevih, u kojih se bude tražilo izručenje kojega narodnoga zastupnika povodom proti njemu podnešene kaznene prijave, prije nego stave zahtjev na njegovo izručenje, obave predizvide, ter spisovni materijal, tičući se odnosne kaznene prijave, bar u toliko popune, u koliko to ne zavisi od preslušanja samoga prijavljenika, pak da tako postupaju i kod prijava sbog prekršaja, kod kojih inače u pravilu ne treba obaviti predizvida.

Članak 22. zakona od 19. lipnja 1872. ob ustrojstvu pravosudja u hrvatsko-slavonskoj vojnoj Krajini (List zem. uprave za hrv.-slav. vojnu Krajinu godine 1872. str. 97.):

Počamši od 1. siečnja 1873. ima carski patent od 29. svibnja 1852. (Drž. zak. lista komad XXXVI. br. 117), kojim je kazneni zakon o zločinstvih, prekršajih i prestupcih za kraljevine Hrvatsku i Slavoniju uveden, stupiti u kriepost kao jedini propis za kažnjenje čina i propusta, koji se u njem označuju.

Članak 34. istoga zakona:

Svi u Hrvatskoj i Slavoniji postojeći zakoni i propisi, koji su k ovim novo uvedenim zakonom za hrvatsko-slavonsku vojnu Krajinu nakdno izašli, nie promienili ili nadopunili, stavljaju se ovim u jednaku kriepost, u koliko ovomu zakonu ne protusl.ve.

§. 2. cesarskoga patenta od 27. prosinca 1852. (Drž. zak. list br. 260 god. 1852.):

Za svekolike zakone i naredbe, koji izidju u državozakonskom listu, ima se njemački tekst smatrati u buduće kao jedini autentični. Sumnje dakle, koje se dogode glede prevod u drugih zemaljskih jezicih, imadu se riešavati svagda po tekstu njemačkom.

Vidi **naredbu ministarstva pravosudja od 19. ožujka 1853. (Drž. zak. list br. 51 god. 1853), kojom se §. 2. ces. patenta od 27. prosinca 1852. razprostire na zakone i naredbe, izišavše već odprije u državozakonskom listu.**

Članak II. Od istoga dana počamši, ima ovaj zakon kazneni, u obziru kažnjivih čina, koji se u njem očituju za zločinstva, prestupke i prekršaje, bit pravilom i onda, kad učinjeni budu tiskopisom. Sudovi kazneni pri doznačenu im prosudjivanju čina kažnjivih, učinjenih tiskopisom, imadu se osim toga držat ustanova tiskovnoga reda, koji smo izdali. S toga kažnjivi čini, učinjeni sadržajem tiskopisa, neće se od goripomenutoga dana počamši, smatrat više kao osobiti prestupci tiskovni, i u krunovinah onih, u kojih dosle valjaše zakon suprot zloporabi tiska od 13. ožujka 1849., imadu stupit izvan kriepostí svekolike ustanove kaznene, koje se na to odnose.

Gdjegod se ovaj kazneni zakon služi izrazom »tiskopisi« ili »tiskotvori« imadu se svagdje poda tim razumievati ne samo proizvodi tiska štamparskoga, nego i svi proizvodi duha i obrazujuće umjetnosti (djela književna i umjetnička), umnoženi budi tiskom kamena, metala ili drva, budi kovom, budi tvorilom, budi kojim mu drago sredstvom mekaničkim ili kemičkim.

Sad je u krieposti **zakon od 17. svibnja 1875. o porabi tiska za kraljevinu Hrvatsku i Slavoniju** (Sbornik zakona i naredaba br. 32. god. 1875.)

Članak III. Ove ustanove ukinute su već **kaznenim postup-**

nikom od 29. srpnja 1853. (br. 151. drž. zak. lista god. 1853.), mjesto kojega je danas u krieposti **zakon od 17. svibnja 1875. o kaznenom postupku.** (Sbornik zakona i naredaba br. 30. godine 1875.)*

---

* Ukinute te ustanove glasile su:

U onih krunovinah, u kojih već dosle bijaše u krieposti kazneni zakonik od 3. rujna 1803., ako u njih nije još bio uveden privremeni postupnik kazneni od 17. siečnja 1850., a tako i u velikoj Našoj vojvodini Krakovskoj, imadu o kažnjivih činih, koji su u zakonu ovom označeni kao zločinstva i kao prestupci, obavljat sudovnost oni sudovi kazneni, kojim sudovnost o zločinstvih sada pristoji, i to, dok se ne uvede nov postupnik kazneni, po propisih, koji za zločinstveni (kriminalni) postupak obstoje u tih krunovinah; a glede prekršaja imadu obavljat sudovnost vlasti one, kojim sad pristoji sudovnost o težkih prestupcih redarstvenih, i to za vrieme po propisih, koji glede kaznen. postupka o istih težkih redarstvenih prestupcih obstoje; pri čem se medjutim ustanovljuje, da se sve odluke o odustaji od daljega postupka pri prediztragah glede zločinstva, naznačenih u ovom zakonu kaznenom u §§ 58.—66., prije nego se odprave, podnosit imaju sudu prizivnomu na potvrdjenje ili radi preinačenja, koje se shodno izvidi, i da se propis u §§. 433., 434. i 442. I. diela kaznenoga zakonika od 3. rujna 1803., po kom se osude sudova kaznenih prve molbe u mnogih slučajevih i radi važnosti čina kažnjivoga, prije nego se proglase, predlagat imadu sudu višjemu, a u njekih slučajevih po višjem sudu sudištu višnjemu, uporavljivat ima u prvom obziru na sva zločinstva i prestupke, koji se pominju u zakonu kaznenom u §§. 58.—66., 68.—73., 76.—82., 85. sl. c), 87., 101.—104., 106.—121. 134.— 142.. 158.—170., 190.—196., 279.—300. i 302.—305., a u obziru daljega podnošenja višnjemu sudištu, na zločinstva i prestupke naznačene u zakonu kaznenom u §§. 58.—66., 101.—103. i 106.—117. A za one krunovine, u kojih je jurve u krieposti gori pomenuti postupnik kazneni, a tako i za sve ostale krunovine, u kojih dosle ne imadjaše valjanosti ni kazneni zakonik od 3. rujna 1803., ni postupnik kazneni od 17. siečnja 1850., ustanovljuje se nadležnost u stvarih kaznenih, u suglasju s ovih zakonom, osobitimi naredbami, koje su ovomu zakonu kaznenomu priklopljene.

Članak IV. Po mjeri ovoga kaznenoga zakona može se, od dana krieposti njegove počamši, kao zločinstvo, prestupak ili prekršaj, smatrat i kaznit samo ono, što ovaj zakon izriekom očituje za zločinstvo, prestupak ili prekršaj.

Članak V. Postupanje i kažnjenje u inih slučajevih narušena zakona, na koje se ne odnosi ni ovaj kazneni zakonik, ni gore (Članak II.) pomenuti osobiti zakoni kazneni, prepušteno je odredjenim na to vlastim, po glasu propisa obstojećih o tom.

Vidi naredbu ministarstva unutarnjih djela i pravosudja zatim vrhovne vlasti redarstvene od 30. rujna 1857., **kojom se proglašuje obćenit propis, kako se imadu kazniti oni neznatniji prekršaji zakona, za koje nije ustanovljena kazan ni u obćenitom zakonu kaznenom, a ni u naredbah osobitih.** (Drž. zak. list br. 198. god. 1857.).

Vidi okružnicu c. i kr. glavnoga zapoviedničtva u Zagrebu od 16. rujna 1873. krajiške uprave odjel unutarnji br. 8121 **o kaznenoj vlasti političkih oblasti u hrvatsko-slavonskoj vojnoj krajini** (List zemaljske uprave od god. 1873. kom. X. str. 85.)

§. 2. **naredbe** ministarstva unutarnjih posala od 4 srpnja 1860. kojom se na temelju previšnje povlade od 30. lipnja 1860. i u suglasju s ministarstvom pravosudja **uredjuje rukovanje disciplinarne kaznene vlasti nad uznici u kaznionicah i popravionicah stojećih pod nadzorom i upravljanjem političkih zemaljskih načelstva.** (Sbornik zakona i naredaba br. 101. g. 1863. I.).

Što spada pod disciplinarnu vlast.

Ova disciplinarna kaznena vlast proteže se:

1. Na svekolike narušaje kućnoga reda, i

2. Na svekolike kažnjive čine i propuste, koji u kaznenom zakonu od 27. svibnja 1852. (drž. zak. lista br. 117) nisu izjavljeni kao zločinstva.

Čl. IV. 1. Vidi plenarnu rješitbu kr. stola sedmorice od 3. listopada 1891. br. 1098, odtisnutu kod §. 171. k. z.

2. Vidi plenarnu rješitbu kr. stola sedmorice od 23. prosinca 1893. br. 4286, odtisnutu kod §. 273. k. z.

Čl. V. Prestupci i prekršaji kaznenoga zakona što ih počine kažnjenici u kaznionama, ne spadaju pod kompetenciju gradjanskih kaznenih sudova, nego pod disciplinarnu vlast ravnatelja ili upravitelja kaznione. (Plenarna rješitba kr. stola sedmorice od 25. svibnja 1901. br. 2100. A. 443. i od 16 listopada 1901. br. 4156. A. 464.)

Vidi §. 81. naredbe kr. hrv.-slav.-dalm. zem. vlade, odjela za pravosudje od 28. veljače 1878. br. 1069., **kojom se izdaje naputak o unutarnjoj uredbi i poslovnom redu za kr. zemaljsku kaznionu u Lepoglavi** (br. 13. sbornika od god. 1878.). Ova je naredba protegnuta i na ostale samostalne kaznione u kraljevinah Hrvatskoj i Slavoniji.

Članak VI. Isto tako imadu za sada ostat u jakosti zakoni kazneni, koji u različitih krunovinah obstoje proti lihvarstvu. Ovo se ima smatrat kao prestupak, i imadu ga one vlasti, kojim je doznačen postupak o prestupcih, iztraživat po zakonitih propisih, koji za isti taj postupak obstoje.

Kaznene ustanove, obstojavše proti lihvarstvu, ukinute su **zakonskim člankom IX. god. 1870. ob ukinuću zakona, postojećih proti lihvarstvu.** (Sbornik zakona i naredaba br. 55. god. 1870.).* Zakonski taj članak preinačen je **zakonom od 8. prosinca 1877. o preinaci zakonskoga članka IX. god. 1870.** (Sbornik zakona i naredaba br. 70. god. 1877).

Članak VII. Svikolici iznosci novčani, koji se pominju u ovom zakonu, imaju se razumievat u novcu konvencionalnom po nozi od 20 for., i toga radi svaka vriednost, koja ima upliva na kojugod ustanovu ovoga kaznenoga zakona, ima se računat po ovoj vriednoti.

Naredba bana kraljevina Hrvatske, Slavonije i Dalmacije od 3. prosinca 1899. br. 6349/pr., **kojom se glede provedbe zak. čl. XXXVI., 1899. zajedničkoga ugarsko-hrvatskoga državnoga sabora o uvedenju obće obvezatnoga računanja u krunskoj vriednosti, o uredjenju obćenitog novčanog prometa i o uporavljenju krunske vrednote na pravne odnošaje, izdaje naputak na sve u kraljevinah Hrvatskoj i Slavoniji postojeće (autonomne) upravne i sudbene oblasti, urede i zavode, te pod posebnim javno oblastnim nadzorom stojeće, ili javnim svrham služeće korporacije, zaklade, zadruge, družtva, saveze i zavode** (broj 106 Sbornika od g. 1899. i broj 3. Sbornika od godine 1900.).

Po glasu ustanova §§. 1.—3. zakonskog članka XXXVI. : 1899 zajedničkoga ugarsko-hrvatskoga državnoga sabora o uvedenju obće obvezatnoga računanja u krunskoj vrednoti, o uredjenju obćenitog novčanog prometa i o uporavljenju krunske vrednote na pravne odnošaje, stupa zakonskim člankom XVII. : 1892. ustanovljena krunska vrednota počam od 1. siečnja 1900. kao jedino i izključivo zakonita vrednota na mjesto austrijske vrednote, te se počam od 1. siečnja 1900. imadu ukupni državni, jurisdikcijonalni i obćinski primitci i izdatci u krunskoj vrednoti

* vidi opasku § 993 o. g. z.

ustanoviti, a računi ukupnih državnih, jurisdikcijonalnih i obćinskih blagajna u ovoj vrednoti voditi, isto tako imadu se od rečenoga dana knjige i računi pod posebnim javno-oblastnim nadzorom stojećih ili javnim svrham služećih korporacija, zaklada, zadruga, družtava, saveza i zavoda, svi primitci i izdatci u krunskoj vrednoti ustanoviti, a knjige i računi u istoj vrednoti voditi.

Koncem godine 1899. imadu se knjige, računi i očevidnici, kojih se konačne svote ili individualne stavke prenieti imadu za buduću god. 1900. u nove knjige, račune i očevidnike, zaključiti pak konačni posljedci odnosno individualne stavke u austrijskoj vriednosti imadu se polag razmjera, polag kojeg je jedan forint austrijske vriednote jednak vriednoti od dvie krune, a jedan novčić austrijske vriednote jednak vriednosti od dva filira, preračunati u krunsku vriednotu, a u krunsku vrednotu preračunane te svote istaknuti crvenom tintom izpod konačnih posliedaka austrijske vrednote.

Prenos (preostali zaostatak, odnosno pokazujuća se preplata) imade se samo u krunskoj vrednoti prenieti u knjige, račune i očevidnike za g. 1900.

Počam od 1. siečnja 1900. imade se kod doznačivanja, obustavljanja, razpisivanja, propisivanja i knjiženja, kao i kod očevidnosti pobiranja i kvitiranja pristojba, tražbina, dugovina, raznih daća itd. uporabiti samo krunska vrednota, a to i u onom slučaju, ako bi prirast ili odpad poticao još iz godine 1899., ustanovljen u austrijskoj vrednoti, koja se dakle u krunsku vrednotu polag gore rečenoga razmjera preračunati imade.

Počam od 1. siečnja 1900. imade se u svih računovodstvenih i blagajničkih glavnih i pomoćnih knjigah, dnevnicih, očevidnicih, novčanih namirah i svih inih tiskanicah u mjesto »forinte« i »novčića« upotrebiti oznake »k r u n a« i »f i l i r«, nu tiskanice s oznakama u austrijskoj vrednoti, koje se još u zalihi nalaze, imadu se i nadalje upotrebiti, ali prije nego se u porabu uzmu, imade se označenje stupaca za austrijsku vrednotu pretvoriti u krunsku vrednotu.

Za skraćeno označenje krune i filira imadu se sliedeća označenja rabiti:

kruna = K.
filir = f.

U onim slučajevima, kada se svota slovima izraziti imade, treba rieči »kruna« i »filir« podpuno izpisati.

Članak VIII. Sve ustanove vremena, koje se nalaze u ovom zakonu, računat se imadu po godini kalendarskoj.

Članak IX. Zakon ovaj uporavit se ima i na tekuće već iztrage, i na sve one kažnjive čine, koji su prije pomenutoga dana učinjeni, u toliko samo, u koliko po ovom zakonu kaznenom nisu podvrženi postupku strožijemu, nego li po zakonih, obstojavših od prije.

Dato u cesarskom Našem glavnom i stolnom gradu Beču, 27. svibnja 1852.

FRANJO JOSIP, M. P.

Gr. Buol-Schauenstein s. r. **Krauss** s. r.

Po previšnjoj odredbi:

Ransonnet v. r.

Članak II. zakona od 29. prosinca 1886., kojim se preinačuju odnosno nadopunjuju njeke ustanove kaznenoga zakona od 27. svibnja 1852. (Sbornik zakona i naredaba br. 2. god. 1887.):

Zakon ovaj uporavit se ima i na tekuće već iztrage i na sve one kažnjive čine, koji su prije krieposti istoga učinjeni u toliko samo, u koliko po ovom zakonu nisu podvrženi postupku strožijemu, nego li po zakonu, obstojavšem od prije.

Članak VIII. uvodnog patenta kaznenom zakonu jedina je ustanova, koja se odnosi na metrijalno-pravne rokove, odredjujuć samo to, da se sve ustanove vremena, koje se nalaze u kaznenom zakonu, imadu računat po godini kalendarskoj. Prema tomu računajuć rokove, opredieljene u §. 530. k. z., valja ih računati samo po kalendaru, pa se uslied toga moraju računati i oni dani, kojih je pismo na pošto išlo. (Plenarna rješitba kr. stola sedmorice od 17. prosinca 1898. br. 4875. »Miesečnik« XXV. str. 167. A. 301.)

4593

DIO PRVI.

O ZLOČINSTVIH.

GLAVA PRVA.

O zločinstvih u obće.

Zla nakana.

§. 1. Zločinstvu je potrebita zla nakana. A nakana je zla ne samo onda, kad se, budi prije, budi prigodom čina ili propusta, upravo promisli i odluči zlo, skopčano sa zločinstvom; nego i onda, kad se zarad koje druge zle svrhe učini ili propusti štogod, iz česa obično izlazi, ili lasno može izaći ono zlo, što tim nasta.

§. 1. 1. Nije dovoljno za kvalifikaciju čina uslied indirektne zle nakane kao zločinstva, da je dotični krivac mogao predvidjeti, da iz čina ili propusta u obće kakovo zlo sliediti može, već se zahtieva da je predvidjeti mogao ono zlo, koje iz odnosnog čina obično sliediti mora ili može (Riešitba kasac. sudišta u Beču od 29. prosinca 1853. br. 12740., G. Z. br. 27.).

2. Rieči druge stavke §. 1. k. z. »iz česa obično izlazi ili lasno može izaći ono zlo, što tim nasta«, ne označuju subjektivnu već objektivnu predpostavu za dokaz indirektne zle nakane, jer inače bi zakon počinitelja zla djela odgovornim činio jednostavno samo za ono zlo, koje je mogao predvidjeti bez obzira na to, da li zlo iz čina samo po sebi lasno izaći može (Rješ. kasac. sudišta u Beču od 10. studena 1879. br. 7557. N. 211.).

3. U §. 1. k. z. ustanovljeno pravilo, da se zločinstveno djelo može počinitelju samo onda ubrojiti kano zločinstvo, u koliko zla nakana, potrebna za svako zločinstvo, provire svaki čin i svako obilježje dotičnog zločinstvenog djela, iz česa sliedi, da

Razlozi, s kojih zla nakana ne ima mjesta.

§. 2. Ne ubraja se dakle kao zločinstvo čin ili propust:

a) kad učinitelj bude posvema bez porabe razuma;

b) kad pri ludosti, na čase nastupajućoj, čin bude učinjen u doba ludovanja; ili

c) kad bude učinjen u podpunu pijanstvu (§§. 236. i 523.) pribavljenu bez namišljanja na zločinstvo, ili u inoj kojoj takovoj smeći od ćuta, da učinitelj sam nije znao što čini; *

d) kad učinitelj ne bude još navršio četrnaeste godine vieka svoga (§§. 237. i 269.);

e) kad se prigodom činjenja podkrade takova bludnja, koja ne da u činu spoznati zločinstva;

f) kada zlo nastane slučajem, nemarnošću ili neznanjem posljedica čina;

g) kad čin bude učinjen usljed neodoljive sile, ili u izvršivanju pravedne obrane.

Nego da je obrana bila pravedna, uzima se samo onda, kad se iz naravi osoba, vremena, mjesta, vrste napadnuća ili iz inih okolnosti s razlogom suditi može, da se je učinitelj poslužio potrebitom obranom samo zato, da uzbije protupravno napadnuće na život, slobodu ili imetak svoj ili koga drugoga; — ili da je učinitelj samo iz prepasti, straha ili užasa prekoračio gra-

se ne može učin kao zločinstvo ubrojiti onomu, koji nije u njem spoznao obilježja potrebnog za zločinstvo. S toga se ima počinitelj kažnjiva djela, kada se njemu prigodom čina podkrade takova bludnja, da je u činu, koji objektivno sačinjava zločinstvo, spoznao manje kažnjivo djelo, osuditi samo radi upitnog manje kažnjivog djela. (Rieš. kasac. sudišta u Beču od 12. prosinca 1879. br. 10684. M. 216.).

4. Ustanova druge stavke §. 1., koja ima za predmet dolus indirectus, nije pravilo za sva zločinstva, već samo za slučajeve u zakonu napose navedene (Rieš. kasac. sudišta u Beču od 19. svibnja 1884. br. 1099. M. 643.).

5. Dolozno proizvedenje protupravnoga uspjeha ne postoji samo onda, kada je počinitelj držao, da će sigurno nastati nego i onda, kada je držao mogućim da će nastati; u ovom potonjem slučaju svakako samo pod uvjetom, da ne bi počinitelja bilo suzdržalo od djela niti uvjerenje, da će sigurno nastati protupravni uspjeh (Rieš. kasac. sudišta u Beču od 30. svibnja 1891. br. 14.793. M. 1454.).

* N. pr. uslijed hipnoze. O hipnozi i zločinu vidi Mj. XXXVI. 910.

nice takove obrane. — Prekoračenje takovo može se medjutim po naravi okolnosti kazniti, kao kažnjiv čin iz nemarnosti, polag ustanova drugoga diela ovoga kaznenoga zakona (§§. 335. i 431.).

ZAKON od 6. veljače 1902. o prisilnom uzgoju nedoraslih. (Br. 15. sbornika od god. 1902.)

§. 1. Na prisilni uzgoj mogu se predati nedorasli, koji nisu još navršili četrnaestu godinu života, ako nemaju nikakva kućevnoga uzgoja ili je kućevni kao i školski i religiozni uzgoj ostao bez uspjeha, te ako su uza to:

a) počinili djelo, koje je, kad se uzme objektivno, kažnjivo po kaznenomu zakonu, ili

b) ako su skloni na bezposličenje, na skitanje i prosjačenje te se prema cielom življenju njihovu mora razložito držati, da su zapušteni ili da će biti zapušteni.

Ne mogu se primiti na prisilni uzgoj nedorasli, koji pate ma od kakve trajne težke bolesti.

§. 2. Prisilni uzgoj vrši se pod vrhovnim nadzorom javnih oblasti u sgodnim porodicama ili u privatnim za tu svrhu udešenim zavodima ili u zemaljskim popravilištima.

§. 3. Kod nedoraslih, koji bi se zbog počinjena zločinstva imali po kaznenom zakonu kazniti samo prekršaja radi (§. 2. sl. d), §§. 237., 269. sl. a) i 270. k. z.), može nadležni kazneni sud, nakon uglavljenja učina i krivice, na predlog državnoga odvjetničtva ili po zvaničnoj dužnosti u osudi odrediti, da se smjeste u popravilište, ako su se stekli uslovi §. 1. ovoga zakona.

U takovu slučaju ne će kazneni sud u osudi izricati kazan, što je naredjuje kazneni zakonik (§. 270. k. z.).

I protiv takove osude dopušteni su pravni liekovi prema propisima zakona o kaznenom postupku.

§. 4. U svim drugim slučajevima, što ih obuhvata §. 1. ovoga zakona, odlučuje o smještanju nedoraslih u popravilište tutorstveni sud na predlog roditelja, tutora, državnog odvjetničtva, redarstvene vlasti ili mjestnog poglavarstva.

No tutorstveni sud može u tu svrhu i po zvaničnoj dužnosti zametnuti postupak.

§. 5. Tutorstveni će sud ili na predlog, što mu ga preda koji od ovlaštenika (§. 4.), ili po zvaničnoj dužnosti svojoj zametnuti potrebne izvidjaje o tome, da li su se kod kojeg nedo-

raslog stekli uslovi pomenuti u §. 1. ovoga zakona, pa će, čuvši glas roditelja, tutora, njegova učitelja i sveštenika, kao i nadležnog mjestnog poglavarstva, izreći obrazložbenu odluku, koju će dostaviti roditeljima, tutorima i državnom odvjetničtvu.

§. 6. Kad je s odlaganjem skopčana opasnost, može tutorstveni sud odrediti, da se nedorasli i prije pravne snage odluke izrečene u smislu §. 5. ovoga zakona, odmah privremeno smjesti u koju zgodnu porodicu ili u koji zgodni privatni ili zemaljski zavod.

Trošak ovog privremenog smještenja predujima se iz zemaljskih sredstava.

§. 7. Smještenje nedoraslih na prisilni uzgoj u koju zgodnu porodicu ili u koji zgodni privatni zavod, može tutorstveni sud odrediti samo onda, kad oni sami ili ona lica, koja su ih dužna izdržavati (§. 141. i 143. i 167. o. g. z.) imaju sredstava, kojima se može izdržavanje namiriti (§. 332. k. p.).

§. 8. Protiv odluke tutorstvenoga suda dopušten je pravni liek pritužbe na kr. banski stol s odložnom snagom, izuzevši slučaj §. 6. ovoga zakona, u roku od 8 dana nakon uručenja odluke.

Tu pritužbu mogu uložiti roditelji i tutori, ako je tutorstveni sud izrekao da se nedorasli ima smjestiti u popravilište, u koji drugi zavod ili u koju porodicu. U protivnom slučaju pripada to pravo pritužbe samo državnom odvjetničtvu.

Banski stol odlučuje konačno, u koliko potvrdjuje prvostepenu odluku.

Stvori li on zaključak, kojim preinačuje prvostepenu odluku, tada pripada pravo roditeljima i tutorima odnosno kralj. državnom odvjetničtvu, u roku od osam dana pritužiti se protiv toga zaključka kr. stolu sedmorice.

§. 9. Nije li bilo moguće čuti roditelje ili tutore prije stvaranja odluke (§. 5.), mogu oni predložiti nadležnomu tutorstvenomu sudu, da se postupak obnovi.

O tom predlogu odlučuju iste vlasti, kao i u glavnom postupku (§. 8.).

§. 10. U ostalom ravna se postupak po načelima izvanparničkoga postupka.

§. 11. Pravosnažne rješitbe izrečene u smislu §. 3. i sl. ovoga zakona izvršuje kr. hrv.-slav.-dalm. zemaljska vlada, odio za pravosudje.

§. 12. Troškove oko predaje nedoraslih u popravilište podmiruju občine, u kojima im je zavičaj.

§. 13. Nedorasli ostaju kao pitomci zemaljskog popravilišta sve dotle, dok se podpuno ne poprave, ali najdulje do navršene osamnaeste godine života.

§. 14. O odpuštanju pitomaca iz zemaljskog popravilišta odlučuje konačno kr. hrv.-slav.-dalm. zemaljska vlada, odio za pravosudje, na predlog uprave zavoda.

O odpuštanju iz koje porodice ili iz kojeg privatnog zavoda odlučuje nadležni tutorstveni sud na zahtjev roditelja ili tutora ili po zvaničnoj dužnosti (§. 8.).

§. 15. Sa smještenjem nedorasloga u zemaljsko popravilište prestaje za trajanja njegova prisilnog uzgoja otčinska ili tutorska vlast, koliko se tiče uzgoja, i prelazi na upravitelja zavoda.

Kod smještenja nedorasloga u koju porodicu ili u koji privatni zavod, odlučit će tutorstveni sud, kad stvara odluku u glavnoj stvari, tko će za trajanja prisilnog uzgoja vršiti otčinsku ili tutorsku vlast, koliko se tiče uzgoja.

§. 16. Uprava zemaljskoga popravilišta (§. 13.) postarat će se, da pitomci budu smješteni ili u kakovu službu, ili kao šegrti ili kao pomoćnici, čim se to ukaže sgodnim; no pitomci, koji su osobito vrstni, moći će se dalje obrazovati i u kojem zemaljskom zavodu kao u obrtnoj i podkivačkoj ili u gospodarskoj ili u ratarskoj ili u vinogradarskoj i voćarskoj školi.

§. 17. O predaji svakog pojedinog nedoraslog u zemaljsko popravilište, o slučajevima smrti i biega, o odpuštanju i namieštanju njegovu valja obaviestiti nadležno mu občinsko poglavarstvo i kr. hrv.-slav.-dalm. zem. vladu, odio za pravosudje.

§. 18. Za sada se osniva kr. zemaljsko popravilište u Glini.

Kr. hrv.-slav.-dalm. zemaljska vlada, odio za pravosudje, odrediti će naredbom uredjenje toga zavoda, kućevni red, uputu o službi namještenika, broj i beriva činovnika, nadziratelja i poslužitelja.

§. 19. Nastava pitomaca ravna se po naukovnoj osnovi za pučke škole i opetovnice.

Nadgledanje škole vrši kr. hrv.-slav.-dalm. zemaljska vlada, odio za bogoštovje i nastavu

§. 20. Izvan nastavnog vremena valja pitomce obrazovati za rukotvorce, te ih što više zabavljati voćarstvom, vrtlarstvom, pčelarstvom i stočarstvom.

§. 21. Oko pokrića troškova kr. zemaljskog popravilišta starat će se kr. hrv.-slav.-dalm. zemaljska vlada, odio za

pravosudje, koja će toga radi svake godine podnositi saobru kraljevina Hrvatske, Slavonije i Dalmacije zajedno sa zemaljskim proračunom odjelit proračun.

§. 22. Ti se troškovi podmiruju:

a) godišnjim prinosima zaklade Marija-Terezijanske, koji su već toj svrsi namienjeni previšnjim riešenjem;

b) prihodom od privatnih zaklada, koje su za tu svrhu osnovane i koje prelaze sada pod upravu kr. hrv.-slav.-dalm. zemaljske vlade, odjela za pravosudje;

c) iznosima, koji budu od prihoda kr. ug. drž. dobrotvorne lutrije ovoj svrsi dogodice namienjeni;

d) globama, što su po zakonu namienjene tomu zavodu;

e) prinosima, što ih za obskrbu daju i što su ih dužni dati pojedini pitomci od svog imutka ili njihovi roditelji ili tutori (§§. 141., 143., 167., 216. i 219. o. g. z.);

f) darovima, što ih zavodu namienjuju privatna lica, obćine i korporacije;

g) prihodom od zavodskog gospodarstva;

h) privredom pitomaca.

§. 23. Ako bi prihod razvrstan u §. 22. nadmašivao razhod, tad će se višak glavničiti i koristonosno ulagati za iste svrhe, bilo to sad proširenje pomenutoga kr. zemaljskoga popravilišta ili osnivanje novih takovih zavoda.

Ako li prihod ne bi dotjecao za pokriće razhoda, pokrit će se ono, što ne dostaje, iz zemaljsoga proračuna.

§. 24. Naknada troškova obskrbe pitomaca za vrieme prisilnog uzgoja u kr. zem. popravilištu može se tražiti od njega samoga ili od onih lica, koja su ga dužna izdržavati, (§§. 141., 143. i 167. o. g. z.) samo pod uvjetima §. 332. k. p.

O zahtjevu te naknade odlučuje tutorstveni sud, koji ujedno prosudjuje i o tome, da li su ti troškovi iztjerivi ili nisu (§. 8.).

Iztjerivanje tih troškova, kada se na poziv ne podmire dobrovoljno, izvršuje se upravnim putem, koliko se tiče pokretnina.

No kr. hrv.-slav.-dalm. zemaljska vlada, odio za pravosudje, vlastna je obvezana lica oprostiti nametnute im dužnosti, da troškove pomire.

§. 25. Izvršenje ovoga zakona povjerava se banu.

NAREDBA bana kraljevina Hrvatske, Slavonije i Dalmacije od 4. travnja 1902. I. 24 14 1893. (Br. 24. sbornika od g. 1902.) **o provedbi zakona od 6. veljače 1902. o prisilnom uzgoju nedoraslih.** (Sbornika br. 15.)

Zakon o prisilnom uzgoju nedoraslih od 6. veljače 1902. (Sbornik br. 15.) stupio je već u kriepost, te će od sada imati kako kazneni tako i tutorstveni sudovi u pojedinim slučajevima uglaviti uslove, uz koje se ima upotrebiti prisilni uzgoj, za tim donieti odluku i kad ova postane pravomoćnom, podastrieti ju kr. hrv.-slav.-dalm. zemaljskoj vladi, odjelu za pravosudje, da ju ova provede odnosno potvrdi.

Svrha je prisilnomu uzgoju, da dječake, o kojima se mora držati, da su zapušteni bilo radi loša ponašanja ili radi nezdravih prilika u njihovoj porodici ili radi druženja s moralno propalom čeljadi, uz sistematski strog uzgoj, trajni nadzor, redovito zanimanje odvrati od puta zločina pa da od njih napravi ćudoredne i radine ljude.

K §. 2. Taj se uzgoj može povjeriti ili kojoj prikladnoj porodici ili kojemu zgodnomu privatnomu zavodu ili se može provesti u kojemu zemaljskomu popravilištu. Za sada nema u kraljevinama Hrvatskoj i Slavoniji privatnih zavoda, koji bi toj svrsi bili namienjeni, a isto će se tako, bar za sada, jedva naći porodica, kako ju zakon zamišlja. U svakom će slučaju zemaljska vlada, koja u tom smjeru odlučuje, imati da izpita, može li se tamo provesti uzgoj po istim načelima, koja važe za zemaljsko poravilište.

K §§. 3. i 4. Zemaljsko će popravilište u Glini stupiti u život 1. svibnja 1902.

U svakom će pojedinom slučaju sud, bio to kazneni ili tutorstveni, prije nego što izrekne odluku, imati uglaviti, da li je uzgoj nedorasloga u velike zanemaren ili je dotadanji uzgoj ostao bez uspjeha, te da nema nade, da bi se blažim sredstvima moglo diete spasiti od podpune zapuštenosti.

Prisilni je uzgoj neobična stega prava obiteljskoga: njim se diete odjeljuje od porodice i na neko vrime ukida očinska vlast, te je dužnost uredujuće oblasti, da kod odlučivanja o tom predpitanju postupa s najvećim oprezom. Toga radi valja prije svega razabrati uzroke, s kojih je diete zapušteno, saslušanjem osoba, koje su o tome upućene, a prema potrebi i daljnim oblastnim izpitivanjem.

Pokaže li se pri tom, da je krivnja na članovima porodice, ako su primjerice roditelji ili braća skloni na zločine, vikli na nerad, ili na prosjačenje, provode li nepošten ili nemoralan život, zlostavljaju li diete, ostavljaju li ga da gladuje i da ljenčari, prieče li mu polazak škole, zavadjaju li ga na zabra-

niene čine, prosjačenje, kradju ili prevaru — u svima je tim slučajevima bezuvjetno opravdano, da se naopaku utjecaju izvrgnuto diete odieli i preda na prisilni uzgoj.

Pošto je kazneni sudac, kada postupa proti nedoraslomu, samo ovlašten, a nije dužan mjesto kazni odredit prisilni uzgoj, to ne će, ako spomenuti uslovi postojali ne bi, upotrebiti to svoje pravo, nego će radje izreći zakonom opredieljenu kazan, te se pobrinuti, da ju sudjeni što cielishodnije pretrpi. Napose će to biti uputno kad se radi o kažnjivom činu kulpozne naravi ili o činu, počinjenu u žestokom afektu, uzrujanosti, uzplamaju, u kažnjivoj lakomislenosti ili zaveden prilikom, a počinitelj je prije toga posve neporočan bio.

Nasuprot će sudac iztražitelj ili državni odvjetnik i onda, kad je iztragu valjalo zavrći, bilo radi pomanjkanja učina, bilo radi zastare ili naknade štete, ako se izvidjajima pokažu okolnosti, iz kojih se može zaključiti, da je nedorasli zapušten, ustupiti spise tutorstvenomu sudu dalnjeg uredovanja radi, a ovaj će donieti odluku nadopunivši prema potrebi izvidjaje, što no se ureda radi obaviti imaju.

Zaključi li kazneni sudac u smislu §. 3. ovoga zakona, da nedoraslog, mjesto da ga kazni, preda na prisilni uzgoj, imati će pravomoćnu odluku sa spisima predložiti zemaljskoj vladi, a podjedno o tom obaviestiti tutorstveni sud. Spisima valja priložiti izvjestnicu prema priloženom obrazcu, te svjedočbu koga oblastnog liečnika o zdravstvenim prilikama kandidata, u kojoj će trebati iztaći, da nedorasli ne boluje od kakve trajne bolesti (n. pr. Rhahitis, gluhoća, kržljavost, sušica, padavica), jer se ovakav bolestnik u smislu §. 1. ovoga zakona ne smije smjestiti u zavod.

Glede dobe valja dokazati, da kandidat u vrieme, kad je počinio kažnjivi čin, nije bio navršio četrnaestu godinu. Minimalna doba nije zakonom ustanovljena, ali će samo u najredjim slučajevima odgovarati svrsi, ako se pošalje u popravilište diete, koje nije doseglo dobu obvezatnu za polazak škole.

K §§. 4. i 5. Izim slučaja, gdje državno odvjetničtvo potakne predaju koga dječaka na pisilni uzgoj, ili gdje ju kazneni sud odredi, može taj postupak zametnuti tutorstveni sud, bilo ureda radi ili na predlog roditelja, skrbnika, rodjaka, redarstvene vlasti ili obćinskog poglavarstva. Izvidjaje potrebite da se ugtave uslovi za prisilni uzgoj, valja provesti što većim pospješenjem, kod saslušanja interesenata i onih, od kojih se ištu obaviesti, treba izbjegavati svako obširnije dopisivanje i svaki obsežniji postupak, zaključak tutorstvenog suda valja u

kratko obrazložiti uglavljenim činjenicama te ga dostaviti u §. 5. navedenim osobama bilo poštom, bilo po sudskom s'ugi ili putem obćinskog poglavarstva. Kada zaključak postane pravomoćnim, imade se čitav spis, priloživši mu spomenutu izvjesnicu i liečničku svjedočbu, podastrieti zemaljskoj vladi, odjelu za pravosudje.

K §. 6. U slučaju, kada tutorstveni sud u smislu §. 6. drži, da bi bilo uputno predati diete na prisilni uzgoj i prije, nego li njegova odluka postane pravomoćnom, valjati će i tu odredbu, obrazloživši neodgodivost poduzete mjere, priobćiti interesentima kao i vlasti kojoj pripada viša odluka.

Glede troškova za privremeno smieštenje dieteta imati će se tutorstveni sud sporazumjeti s upravom javnoga ili privatnog zavoda ili s glavom porodice te posliedak priobćiti zemaljskoj vladi, odjelu za pravosudje, da ova dopita troškove. Čim odluka, kojom se odredjuje predaja u popravilište, postane pravomoćnom, valja uznastojati da privremeno smieštenje što prije prestane.

K § 7. Prije nego što tutorstveni sud odluči, da dječaka preda u koji privatni zavod ili u koju porodicu, ima se uvjeriti, je li tamo zajamčen strog i brižan uzgoj, koji odgovara smjeru zakona o prisilnom uzgoju, a podjedno će se pobrinuti, da troškove takova uzgoja osigura na to zakonom obvezana svojta pitomčeva, ako se ti troškovi ne bi mogli namiriti iz njegovog imutka.

I takove slučajeve valja dojaviti zemaljskoj vladi, odjelu za pravosudje, a podjedno predložiti, komu bi se nadzor nad uzgojem imao povjeriti. Za taj nadzor treba odabrati neporočne osobe, koje su tomu zadatku umno dorasle, n. pr. učitelje, svećenike itd., a medju pojednako sposobnima valja dati prednost onima, koji se za tu službu dobrovoljno jave, te srodnicima prisilnog pitomca.

K §. 8. U slučaju, ako se tko od onih, koji su na to prema §. 8. pozvani, posluži pravnim liekom protiv odluke suda, kojom se odredjuje prisilni uzgoj, valja spise svim mogućim pospješenjem podastrieti višoj vlasti, a i ova će ih što prije riešiti.

Razumije se samo sobom da se takove pritužbe, pošto je postupak ustmen, mogu kod nadležnog suda u zapisnik dati. Nu valja uvažiti i takove pritužbe, što ih pritužitelj preda kod kojega bližeg mu suda, a ovaj ih nadležnomu sudu ustupi.

§§. 9., 10. i 11. ne treba obrazloženja.

K §. 12. Čim sud primi odluku zemaljske vlade, da se dječak prima u zemaljsko popravilište, imati će upriličiti, da ga bilo njegova zavičajna obćina, ili obćina, u kojoj je zatečen, preda u zavod. Jedina je zavičajna obćina pitomčeva dužna nositi troškove dopreme, pod kojima se razumievaju putni i obskrbni troškovi za pitomca i za pratioca mu.

Obćina, u kojoj nedorasli zatečen bude, imati će te troškove predujmice namiriti, te može od zemaljske vlade zatražiti naknadu. Zemaljska će vlada nakon podmirbe ovih troškova naložiti zavičajnoj obćini pitomčevoj, da ih naknadi.

K §. 13. Nedorasli pitomci popravilišta ostaju u njemu sve dotle, dok ne bude postignuta svrha prisilnoga uzgoja, nu najdulje do navršene 18. godine života. Pitomce, čiji prisilni uzgoj imade prestati, valja predati njihovoj svojti ili ih inače gdje smjestiti (vidi §. 16.). Za one, koji su već navršili 18. godinu života, treba se isto tako pobrinuti, a ne bude li inako moguće, valja ih sa shodnom obaviesti poslati u zavičajnu obćinu. Troškove za smještenje ili povratak u zavičajnu obćinu nosi zemlja.

K §. 14. Predlog, da se pitomac odpusti iz zemaljskog popravilišta, stavlja ravnateljstvo zavoda, saslušavši vieće činovnika. Prepis zapisnika o tom vieću valja priložiti izvještaju. Ako je pitomac bio smješten izvan zemaljskog zavoda, izuzev jedino u §. 16. označen slučaj, odlučuje o tom tutorstveni sud, saslušavši prije sve interesente, te će svoju odredbu dojaviti zemaljskoj vladi, odjelu za pravosudje. Ako bi se proti takovoj odredbi tko pritužio, valja ju obustaviti, dok ne stigne više riešenje.

K §. 15. Čim nedorasli bude smješten u zavod za prisilni uzgoj, prelazi očinska vlast gledom na lične odnose pitomčeve, izuzevši upravu imutka, na ravnatelja zavoda, te će se ovaj moći služiti svima pravima koja spominje glava III. o. g. z., a napose §. 145. istoga zakona.

K §. 16. Čim nestane potrebe prisilnom uzgoju, pobrinuti će se uprava popravilišta, da se pitomac dade na koje izviestno zanimanje. Pri tom se valja obazrieti na sklonost, dar, vještinu i imutak pitomčev. Osobito vrstne pitomce valja predložiti, da budu primljeni u koji u §. 16. spomenuti zemaljski zavod. Predloge o smještenju pitomaca valja takodjer razpraviti u vieću činovnika, a koliko bi se radilo o smještenju u koji zemaljski zavod, valja odnosni predlog pravovremeno podnieti zemaljskoj vladi, odjelu za pravosudje.

K §. 17. O svakoj važnijoj promjeni u životu prisilnog pitomca valja obaviestiti kako njegovu zavičajnu obćinu tako i zemaljsku vladu.

K §. 18. Za zemaljsko popravilište u Glini izdane su posebnom naredbom odredbe o unutarnjem uredjenju, upravi, obračunavanju, uzgoju i zanimanju.

Za podmirbu troškova zavodskih, napose osobnih pristojba, te troškova za obskrbu pitomaca otvoriti će se zavodu poseban kredit kod poreznog ureda u Glini, dočim će se naklade za kućne i uredovne potrebe, za učila te za materijal u svrhu tjeranja obrta staviti u tečaj kod istog poreznog ureda.

Ostalim ustanovama ne treba tumača.

Vidi: §. 54. **šumskoga zakona** od 3. prosinca 1852. (Drž. zak. list br. 256. god. 1852.), zatim

§. 19. **zakonskoga članka** sabora kraljevina Dalmacije, Hrvatske i Slavonije od 14. siečnja 1873. **o poljskom redarstvu.** (Sbornik zakona i naredaba br. 44. god. 1873.) i

§. 4. **naredbe** ministarstva pravosudja od 10. studenoga 1853, kojom se izdaju osobiti propisi **o kažnjenju prestupka suprot naredbam kužnim.** (Drž. zak. list br. 240. god. 1853. Vidi tu naredbu u cielosti kod §. 393. o. z.).

OKRUŽNA NAREDBA bojnoga ministarstva od 18. svibnja 1861., (Sbornik zakona i naredaba br. 198. god. 1863. II.) **kojom se preinačuje §. 175. vojničkoga kaznenoga zakona, govoreći o pravu, koje imadu straže.**

Njegovo c. kr. apoštolsko Veličanstvo, dostojalo je previšnjom odlukom od 14. svibnja 1861. dozvoliti, da se §. 175. vojničkoga kaznenoga zakona, govoreći o pravu, koje imadu straže, preinači, kao što sliedi:

»Da se svakovrstnim stražam osigura štovanje, koje ih ide, povladjuju se iste, da se oružjem svojim poslužiti mogu proti svakomu, koji ih silovito ozledi ili koji napadne ih tako, da im odtuda pogibelj prieti, pak ako pri tom nije moguće uhitit ga.«

»Pod istim uvjetom može se straža poslužiti svojim oružjem i onda, kada ju tko grubo uvriedi, i premda opomenut, vriedjati ne prestane.«

Ako na mjestih, od neprijatelja pogibeljnih, učini se tko sumnjivim, i premda straža za njim viče, dade se u bieg bez dovoljna odgovora, ili kada tko kao pogibeljan zločinac bude po straži ulovljen, ili predan joj, da ga strogo čuva, pak ako,

makar i bez silovita upora, uskoči, premda mu se straža grozi i viče za njim, ima straža na bježećega izbaciti pušku, ako ne ima drugoga načina, da se uhiti.«

Ova preinaka proglašuje se ovim, za da se obćenito znade, i da se vlada po njoj svatko, koga se tiče.

§. 2. 1. Što je tko kažnjiv čin počinio usljed nagovora svojeg službodavca iz poslušnosti prama njemu, jest samo olahkoćujuća okolnost, ali ne izpričava ga. (Rieš. kasac. sudišta u Beču od 22. travnja 1852. br. 3786. G. Z. 128.).

2. Razlozi navedeni u §. 2., s kojih se ne ubraja neposrednom počinitelju čin ili propust kao zločinstvo, ne utrnjuju kažnjivost zločinstva za sukrivce i dionike. (Rieš. kasac. sudišta u Beču od 12. listopada 1883. br. 5593. M. 573.).

§. 2. sl. c) i g). Za nesamostalnu djecu, upućenu samo na ono, što im otac za uzdržavanje daje, kojoj se uz to još otac prieti, vojuju razlozi izključujući zlu nakanu §-a 2. sl. c) i g), ako potroše stvari po otcu ukradene znajući, da od kradnje potiču. (Riešitba kr. stola sedmorice od 11. studenoga 1899. br. 3457., »Mjesečnik« XXVI., str. 559.).

§. 2. c) Strast kao motiv k zločinu nije već sama po sebi razlog, koji izključuje kažnjivost: afekti, koji se ne podignu do smetnje ćutila u tolikoj mjeri, da proizvedu nesviest (§. 2. sl. c) k. z.), ili do uništenja slobodne volje (§. 2. sl. g) k. z.), ne mogu uzrokovati neubrojivosti. (Rieš. kasac. sudišta u Beču od 29. siečnja 1892. br. 15.482. M. 1551).

§. 2. e) 1. Zločinstvo ubojstva počinjeno doduše na stricu, no s bludnje u osobi (error in persona), ne ima se kazniti po strožijoj kaznenoj stavci §. 142. k. z. samo s toga što je stric bližnji rod. (Riešitba kr. stola sedmorice od 23. travnja 1892. broj 1272. A. 61.)

2. Bludnja u osobi ne izpričava. (Riešitba kr. stola sedmorice od 21. veljače 1903. br. 709. A. 523.)

3. Bludnja postoji po smislu §. 2. sl. e) samo, ako je obtuženi bio u bludnji u pogledu okolnosti, koje spadaju na samo zakonsko obilježje odnosnog kažnjivog čina, kojeg se okrivljuje; bludnja pako u pogledu kažnjivosti čina, koji se po kaznenom zakonu progoniti ima, ne izpričava obzirom na propis §. 3. kaz. z. nikada. (Riešit. kas. sudišta u Beču od 29. pros. 1884. br. 12857. M. 724).

4. Pod bludnjom se razumieva samo bludnja u činu, a ne pravna bludnja, po kojoj tko počini kakovo kažnjivo djelo, misleći da ono po zakonu zabranjeno nije, koja se po §. 3. k. z. u obzir uzeti ne ima. (Rieš. kasac. sudišta u Beču od 23. travnja 1880. br. 14232. M. 247).

5. Služinče, koje ukrade gospodaru svom upravo toliku svotu novaca, koliko mu ovaj duguje u ime neplaćene mu pogodjene zaslužbine, počinilo je zločinstvo kradje ne gledeć na obranu njegovu, da je to učinilo samo zato, da si namiri svoju tražbinu, jer nije od gospodara plaću dobiti moglo. Ovakav bo čin ima u sebi sva obilježja zločinstva kradje, te se obzirom na §. 3 k. z. ne može uzeti, da se je počinitelj nalazio u takovoj bludnji, kako to slovo e) §. 2. predstavlja, jer se njegova bludnja svesti ne da samo na krivi nazor ili neznanje propisa gradjanskoga zakona, odnosećih se na prava i obveze, temeljeće se na ugovoru usluge za plaću. (Rieš. kas. sudišta u Beču od 2. travnja 1881. br. 1796. M. 328).

§. 2. e) i f) Vidi riešitbu kr. stola sedmorice od 29. kolovoza 1891. br. 3255., odtisnutu kod §. 105. k. z.

§. 2. g) 1. Pravednoj obrani u smislu §. 2. sl. g) k. z. ima mjesta i proti napadaju, koji involvira zlostavu po §. 496. k. z. (Riešitba kr. stola sedmorice od 30. rujna 1899. br. 3784. A. 349.)

2. Medjusobna tučnja isključuje pojam pravedne obrane. (Riešitba kr. stola sedmorice od 31. svibnja 1902. br. 2061. A. 494.)

3. Vidi riešitbu kr. stola sedmorice od 30. siečnja 1904. broj 393. A. 555., odtisnutu kod §. 163. k. z.

4. Odpor proti poglavarstvenim osobam (redarstvenim organom, oružničtvu) kada izvršuju svoju službu, ne može se nikada izpričati pravednom obranom, osim, da su ove očitom zloporabom uredovne svoje vlasti postupale tako, da je iz njihova postupka mogla nastati nenaknadiva šteta za dotičnika. (Rieš. kas. sudišta u Beču od 31. listopada 1854. br. 10855. G. Z. 8.)

5. Pastir, koji čuva stado na paši, nije prekoračio pravednu obranu, što je napadača, da se proti njemu obrani, tukao batitinom, premda je mogao od njega pobjeći te se tako riešiti protupravna njegova napadaja bez tvorne sile, pošto je pastiru povjereno stado na čuvanje te se ne može od njega zahtievati, da se udalji od mjesta. (Rieš. kas. sudišta u Beču od 18. lipnja 1856. br. 5931. G. Z. 633).

6. Posve je kriv nazor, da je po zakonu pravedna obrana dopustiva samo za obranu života u užem smislu, slobode i vlastničtva, ne pako i za obranu tjelesne cjelovitosti, jer i ova spada k sigurnosti života, te i prividno manje zlostave mogu

Beztemeljni izgovori.

§. 3. Neznanjem ovoga zakona o zločinstvih izpričat se ne može nitko.

Vidi **zakonski članak** sabora kraljevina Dalmacije, Hrvatske i Slavonije od 28. studenoga 1873. **o proglasu zakona** (Sbor. zakona i naredaba br. 56. g. 1873).

§. 4. Zločinstvo nastaje iz zlobe učinitelja, a ne zarad naravi onoga, suprot komu se učini. Čine se dakle zločinstva i prema zlikovcem, i prema ludjakom, i prema dieci, i prema spavajućim, dapače i prema onim, koji štetu svoju sami zahtievaju, ili na nj privoljuju sami.

Sukrivci i dionici zločinstva.

§. 5. Kriv je zločinstvu ne samo neposredni učinitelj, nego i svaki, koji zlo djelo uvede zapoviedju, savjetom, naputom ili pohvalom, ili mu navlaš da povod, ili za učinjenje istoga nahvalice pribavi sredstva, odvrati zapreke, ili mu makar kojim inim

prouzročiti smrt čovjeka, kao što to često kod ubojstva biva. Ne može se zato s razlogom uztvrditi, da zakon, koji dopušta pravednu obranu za suzbiće protupravna napadaja na imetak, ne bi ju dopustio za obranu sigurnosti tjelesne, kao mnogo važnijeg dobra. (Rieš. kas. sudišta u Beču od 8. ožujka 1871. br. 2551. G. H. 36).

7. Pravedna obrana ne izključuje neprijateljsko postupanje. Okolnost, što je napadani puškom ciljao na napadača, nije sama po sebi razlog, da se svaka pravedna obrana izključi. (Rieš. kas. sudišta u Beču od 7. studena 1854. br. 6286. M. 688).

8. Pogibelj za krivca, koji bude saslušan kao svjedok radi kojega kažnjivoga čina, ne izpričava ga po §. 2. sl. g) ako zataji istinu. (Rieš. kas. sudišta u Beču od 30. kolovoza 1886. broj 6057. M. 957).

9. I napadač može po okolnostih doći u položaj pravedne obrane proti napadnutomu, ako ovaj potonji proti prvomu u obrani tako ostupa, da prekoračuje granice pravedne obrane. (Rieš. kas. sudišta u Beču od 6. listopada 1886. br. 10260. M. 697).

§. 3. Neznanje valjano proglašenoga kaznenoga zakona ne izpričava ni onda, kada se je počinitelj u vrieme proglašenja nalazio u inozemstvu. (Rieš. kas. sudišta u Beču od 23. veljače g. 1891. br. 9665. M. 1396).

načinom pruži podporu i podpomoć, ili za sigurno izvršenje istoga štogod doprinese; a tako i onaj, koj se, makar samo i prije čina s učiteljem dogovori o pripomoći i podpori, koju bi mu imao dati nakon učinjena čina, ili o dielu dobitka i koristi.

Izgovorni razlozi, koji utrnjuju kažnjivost zločinstva za učinitelja ili za kojega sukrivca ili dionika, samo zarad osobnih njegovih odnošaja, ne imaju se protezat na ostale sukrivce i dionike.

§. 5. 1. Ne leži nikakovo protuslovlje u tom, ako se onaj, koji je kod drugog zaveo na kažnjivo djelo, ali ne u nakani, da sam kod toga kažnjivoga djela sudjeluje, nego da uspjeh počinjenoga po drugih kažnjivoga djela obezuspješi i da dotične krivce preda oblasti (agent provocateur), ne proglasi krivcem naumljenoga po ovih drugih kažnjivoga djela kao sukrivac, ali se proglasuju usuprot tomu krivimi kažnjivoga djela oni po njemu zavedeni, jer kod zavoditelja nije postojala na to kažnjivo djelo upravljena zla nakana. (Riešitba kr. stola sedmorice od 29. siečnja 1894. br. 4282. »Mjesečnik XXII.« str. 101).

2. Vidi riešitbu kr. stola sedmorice od 14. travnja 1894. broj 969., odtisnutu kod §. 107. k. z.

3. Vidi riešitbu kr. stola sedmorice od 21. rujna 1895. broj 3285., odtisnutu kod §. 140. k. z.

4. Vidi riešitbu kr. stola sedmorice od 30. studenoga 1895. broj 4060., odtisnutu kod §. 134. k. z.

5. Vidi riešitbu kr. stola sedmorice od 28. siečnja 1899. broj 131., odtisnutu kod §. 140. k. z.

6. Urednik časopisa, koji očituje, da prima na sebe odgovornost za stanovitu odtisnutu viest radi koje traži priv. tužitelj progon, može pod okolnostima biti krivac prestupka, napose u pravcu sukrivnje prema §. 5. k. z. (Riešitba kr. stola sedmorice od 20. srpnja 1900. br. 2953. A. 400.)

7. Vidi riešitbu kr. stola sedmorice od 7. prosinca 1901. br. 2474., odtisnutu kod §. 199. sl. a) k. z.

8. Tumač koji kao takav fungira kod stanovitoga kažnjivoga čina, može biti krivac istoga kao sukrivac. (Riešitba kr. stola sedmorice od 29. studenoga 1902. br. 4618. A. 513)

9. Sukrivnja u §. 5. k. z. predpostavlja tvorno i uztrajno sudjelovanje dionika jednim od onih sredstava nabrojenih u ovom §. s nakanom, da pripomogne samom izvedenju kažnjiva čina. Tko je prije izvedenja istoga odustao od svake pripomoći od-

nosno od svakog čina za sigurno izvršenje zločinstva doprinašajućega, taj ne može biti sukrivcem zločinstva. (Riešitba kas. sudišta u Beču od 5. siečnja 1858. br. 13576 G. H. 1859. broj 6).

10. Što je tko proglašen sukrivcem ili dionikom stanovitog zločinstva počinjenog proti jednoj osobi, ne izključuje, da bude podjedno i proglašen krivcem pokušanog zavedenja na drugo zločinstvo iste vrsti proti istoj osobi (§. 9). Tko dakle koga nagovara, da usmrti uz plaću stanovitu ovomu naznačenu osobu, a jer mu je ovo nastojanje ostalo bezuspiešno, što se dotičnik nagovoriti dao nije, zavede drugog na isti čin proti prenavednoj osobi te ova doista i ovo zločinstvo izvede, taj nije počinio samo zločinstvo umorstva kao sukrivac već i podjedno zločinstvo pokušanog zavedenja na zločinstvo umorstva. (Rieš. kas. sudišta u Beču od 5. listopada 1877. br. 9649 M. 157.).

11. Dionik je zločinstva, te je kriv po §. 5. k. z. i onaj, koji je za sigurno izvršivanje zločinstva pribavio prikladnih sredstva, ako i nisu ova već druga po neposrednom počinitelju u tu svrhu rabljena. (Rieš. kas. sudišta u Beču od 1. listopada 1880. broj 6814. M. 279).

12. Tko drugoga naputi, da ukrade naznačenoj mu osobi stanovitu stvar, ne postaje bezkažnjiv s toga, što je dotični bludniom promašio pravi stan upitne osobe, pa u stanu treće osobe ukrao stvar iste vrsti, jer, ako i nije prvi imao namjeru, da se odnosna stvar ovoj trećoj osobi ukrade, već je samo htio, da se ukrade osobi po njemu naznačenoj, to je ipak neposredni počinitelj kradju u obće samo izveo uslied njegova nagovora te nije hotomice na svoju ruku išao u stan treće osobe, da tamo izvede kradju. (Rieš. kasac. sudišta u Beču od 3. lipnja 1882. br. 3408. M. 460).

13. Kao »počinitelj« odgovara i onaj, koji kazneno djelo nije tjelesno izveo sam nego po drugome, koji nije radio dolozno, već je bio samo njegovo sredstvo. (Rieš. kasac. sudišta u Beču od 23. studena 1890. br. 9483. M. 1455).

14. I u hotomičnom propustu djela, na koje je dotičnik obvezan, može biti sadržan učin sukrivnje. (Rieš. kasac. sudišta u Beču od 10. siečnja 1891. br. 10.520. M. 1389).

15. Tko nekoga, koji je već odlučio počiniti kažnjivo djelo, doloznim uplivanjem na nj, u toj odluci učvrsti, odgovara za njegovo djelo kao intelektualni začetnik (poticatelj). (Rieš. kas. sudišta u Beču od 8. siečnja 1898. br. 14103. M. 2158).

Pripomoć nakon učinjena zločinstva.

§. 6. Koj bez podrednjega sporazumljenja, samo nakon učinjena zločinstva podporom i pripomoćju učinitelju na ruku bude, ili se poznatim sebi zločinstvom okoristi, ne čini se, istina, krivcem onoga, nego osobitoga zločinstva, kakono će se ustanoviti niže u ovom zakoniku.

Osobite ustanove o ubroju zločinstva tiskopisom.

§. 7. Ako se zločinstvo učini sadržajem kakova tiskopisa, bit će krivac istoga zločinstva i pisac, i prevoditelj, i izdavatelj, i nakladnik ili obskrbitelj obrta, i knjižar, i štampar, a pri periodičnih tiskopisih i odgovorni urednik (redaktor), kao u obće svi oni, koji budu sudjelovali pri štampanju ili razprostiranju kažnjivoga tiskopisa, ako se na njih uporavit mogu obćenite ustanove §§. 1, 5, 6, 8, 9, 10 i 11.

Pokušaj zločinstva.

§. 8. Zločinstvu nije potrebito, da čin bude zbilja i izvršen. Zločinstvo je već i sam pokušaj zla djela, kako bude poduzeo zlobnik čin kakov, na djelotvorno izvršenje vodeći, a izvršenje

16. Vidi rješitbu kasac. sudišta u Beču od 2. travnja 1898. br. 2500, odtisnutu kod §. 171. k. z.

17. Prestankom prava progona glede neposrednog počinitelja nije izklučen progon sukrivaca i dionika. (Riešitba kas. sudišta u Beču od 17. siečnja 1903. br. 8534. M. 2801).

§. 6. Koji se s poznatim si zločinstvom okoristi, nije već s tog razloga kriv kažnjiva djela, već samo u koliko se u tom pogledu u kaznenom zakonu posebna ustanova nalazi, jer §. 6. k. z. ne normira posebnu vrst zločinstva, već izjavlja pripomoć nakon učinjena zločinstva u toliko samo kažnjivom, u koliko se ona u kaznenom zakonu posebno kao kažnjivo djelo označuje. (Rieš. kas. sudišta u Beču od 26. travnja 1865. br. 1819. M. 61).

§. 7. Vlastnik povremenog tiskopisa može biti krivac kažnjivog čina počinjena takovim tiskopisom samo, ako je sudjelovao kod uvrštenja inkriminiranoga članka na način naveden u §. 7. k. z. in fine u savezu sa §. 239. k. z. (Riešitba kr. stola sedmorice od 8. studenoga 1902. br. 3545. A. 508).

§. 8. 1. Da bude pokušaj kažnjiv, dovoljno je, da je dotično sredstvo u obće, t. j. in abstracto prikladno za izvršenje objektivnog učina odnosnoga kažnjivoga djela. (Rieš. kr. stola sedmorice od 29. siečnja 1894. br. 4282. »Mjesečnik« XXII. str. 101).

zločinstva ne uspije samo rad bezmoći, ili rad nastupivše tudje zapreke, ili slučajno.

S toga se ima u svih slučajevih, gdje zakon ne naredjuje osobitih iznimaka, svaka ustanova, data u obće za pojedina zločinstva, uporavit i na zločinstva pokušana, i kazniti pokušaj zla djela, uporavivši §. 47 slovo a), istom onom kazni, koja je odredjena za izvršeno zločinstvo.

---

2. Vidi rješ. kr. stola sedmorice od 31. ožujka 1894. br. 1250 odtisnutu kod §. 155. sl. a) k. z.

3. Vidi rješ. kr. stola sedmorice od 14 travnja 1894., br. 969, odtisnutu kod §. 107. k. z.

4. Vidi riešitbu kr. stola sedmorice od 19. prosinca 1896. broj 4405., odtisnutu kod §. 199. sl. d) o. z.

5. Vidi riešitbu kr. stola sedmorice od 23. travnja 1898. broj 1513., odtisnutu kod §. 107. o. z.

6. Vidi riešitbu kr. stola sedmorice od 26. studenoga 1898. br. 4195., odtisnutu kod §. 125. o. z.

7. Vidi riešitbu kr. stola sedmorice od 17. prosinca 1898. broj 4594., odtisnutu kod §. 107. o. z.

8. Vidi riešitbu kr. stola sedmorice od 10. srpnja 1899. br. 3705., odtisnutu kod §. 171. o. z.

9. Da bude pokušaj zla djela kažnjiv po §. 8. k. z. nije uviek potrebno da je poduzet odnosno započet po dotičniku takav čin, kojim se upitno zlo djelo djelotvorno izvršuje; dovoljan je za to i protupravni čin, koji smjera onamo, da se udjelotvori namjera zločinstva, dotično kažnjiva djela u obće; n. pr. ako si tko iza popredniega sporazumljenja sa spotvoritelji pribavi spotvorene papire javne vjeresije s nakanom da ih izda, koju svoju naknu pako nije mogao udjelotvoriti samo zato, što su slučajno prigodom kod njega preduzete sudbene oplienitbe u gradjanskom postupku ti krivotvori pronadjeni i zaplienjeni. (Rješ. kas. sudišta u Beču od 23. listopada 1880. br. 10108. M. 290).

10. Razlika izmedju pokušaja i pripravnog čina za izvršenje zločinstva ne leži u tom, da li se je odnosni čin više ili manje približio protuzakonitom cilju počinitelja. Neodlučno je za to, da li stanoviti čin u sebi sadržava više ili manje uvjeta, da se s njimi postići može namjeravani protuzakoniti cilj. Odlučno je samo, da li se unatoč nepostignutog protuzakonitog cilja nakana, da se on postigne u vanjskom djelovanju počinitelja posve jasno izrazila. Sama pribava sredstva za izvršivanje zločinstva

može biti pokušaj zločinstva samo u takovu slučaju, kada odnosno sredstvo po svojem svojstvu inu uporabu van za dotično zločinstvo izključuje. (Plen, rješitba kas. sudišta u Beču od 9. studena 1883. br. 10466. M. 588.).

11. Za kažnjivost pokušaja zahtieva se samo, da je počinitelj nakanu svoju na izvršivanje kažnjivoga djela pokazao vanjskim činom, vrijedjajućim pravni poredak. Nekažnjiv je pokušaj zla djela samo onda, ako je preduzet sa sredstvi, koja su posvema i bezuvjetno (in abstracto) nesposbna da se postigne naumljena svrha. Za to je počinio i onaj pokušaj zločinstva kradie, koji si je dao napraviti ključ, da s njim otvori vrata tudjih prostorija u svrhu, da iz njih ukrade stvari, ali s njim vrata otvoriti mogao nije, jer ključ ovaj nije bio prikladan za ključanicu odnosnih vratiju. Sredstvo bo ovo nije bilo abstraktno nesposobno već samo konkretno. (Rieš. kas. sudišta u Beču od 5. svibnja 1883. br. 3242. M. 548).

12. Da bude pokušaj zla djela kažnjiv, ne zahtieva se, da mora biti sredstvo, kojim je poduzeo zlobnik čin na djelotvorno izvršenje vodeći, za izvršenje samog zločinstva prikladno; dovoljno je, da je bilo prikladno prouzročiti pogibelj, da će doći do izvedenja zla djela.

Izključena je mogućnost pokušaja samo onda, kada je poduzet čin sa sredstvom posve i bezuvjetno (in abstracto) neprikladnim postići svrhu, t. j. izvršiti zamišljeno zlo djelo.

Nekažnjiv ostaje pokušaj samo onda, ako je zlobnik odustao vlastitom voljom svojom od čina poduzeta na djelotvorno izvršenje zla djela vodećega bez nastupivše tudje zaprieke, bezmoći, ili vanjskog kakvog uticaja. Nije pako pokušaj nekažnjiv, ako je zlobnik radi nastupivše tudje zaprieke ili što je držao, da neće moći zamišljeni čin izvršiti, sam odlučio odustati od dalnjega čina na djelotvorno izvedenje zla djela vodećeg, kao što ni onda, kada je držao da ne ima za to dovoljne snage, premda ju je faktično imao. (Rieš. kas. sudišta u Beču od 19. prosinca 1885. br. 11986. M. 865).

13. Vidi rješitbu kas. sudišta u Beču od 19. rujna 1890. broj 5811., odtisnutu kod §. 411. k. z.

14. Vidi rješitbu kas. sudišta u Beču od 26. listopada 1894. br. 8537, odtisnutu kod §. 171. k. z.

15. Vidi rješitbu kas. sudišta u Beču od 14. siečnja 1896. broj 15388, odtisnutu kod §. 152. k. z.

16. Strah i prepast kao astenički afekti kadri su u smislu §. 8.

§. 9. Tko bude koga na zločinstvo nukao, poticao ili zavesti nastojao, bit će, ako mu djelovanje ostane bez uspjeha, krivac pokušana zavodjenja na ono zločinstvo, i odsudit će se na kazan onu, koja bi se odredit imala na pokušaj toga zločinstva.

---

k. z. proizvesti »bezmoć« počiniteljevu (Riešitba kas. sudišta u Beču od 21. lipnja 1897. br. 5524. M. 2113).

§. 9. 1. Vidi riešitbu kr. stola sedmorice od 25. srpnja 1896. br. 2630., odtisnutu kod §. 138. o. z.

2. Bezuspješno zavadjanje na zločinstvo kazni se onom kaznom, koja bi se odrediti imala na pokušaj toga zločinstva. (Plenarna riešitba kr. stola sedmorice od 10. listopada 1896. br. 3345. »Mjesečnik« XXII. str. 744. A. 214).

3. Pokušano nu neuspjelo zavedenje na sukrivnju stanovitog zločinstva, kažnjivo je prema §. 9. k. z. kao pokušaj zavedenja na to zločinstvo. (Riešitba kr. stola sedmorice od 19. veljače 1898. br. 624. A. 264.)

4. Tko koga nagovara, ali bez uspjeha, da mu pribavi sredstva za sigurno izvršenje stanovitog zločinstva, čini se krivcem pokušanog zavedenja na ono zločinstvo, jer on time zahtieva od dotičnoga takovo djelovanje, koje bi ga učinilo sukrivcem odnosnoga zločinstva, da je do izvršenja istoga došlo. Za zločinstvo §. 9. k. z. naime je dovoljno, da je tko pokušao nagovoriti drugoga na udioničtvovanje kod izvršenja zločinstva, a ne zahtieva se, da je zločinstvo i doista izvedeno ili jednim od načina navedenih u §-u 8. k. z. pokušano bilo. (Rieš. kas. sudišta u Beču od 2. ožujka 1869. br. 1895. G. Z. 70).

5. Prosta, ali više puta i ozbiljno izražena želja, da se stanovito zločinstvo počini i onda, kada postoji mogućnost, da će se drugi time zavesti dati, da počini doista ono zločinstvo, ne može se smatrati nukanjem, poticanjem ili zavedenjem u smislu §-a 9 .k. z. (Rieš. kas. sudišta u Beču od 9. veljače 1864 br. 925. G. Z. 67).

6. Za zločinstvo pokušana zavedenja na zločinstvo potrebno je samo, da je zavoditelj imao namjeru u zavedenoga probuditi zlu nakanu na izvršenje stanovitoga zločinstva. Nije s toga nekažnjivo pokušano zavedenje na zločinstvo radi toga, što je zavedeni nekažnjiv postao time, jer je od izvršivanja zla djela, koje je uslijed nagovora zavoditelja zamislio bio, iza kako je već pošao poduzimati čin na djelotvorno izvršenje zla djela vodeći, svojevoljno bez vanjskog uticaja odustao. (Rieš. kas. sudišta u Beču od 13. ožujka 1885. br. 36. M. 755).

§. 10. Pri zločinstvih, koja se učine tiskopisom, počima kažnjivost čina za pisca, prevoditelja, izdatelja, urednika i nakladnika (§. 7) od onoga časa, kad se djelo, što isti umnožati kane, u štampu predade; a za ostale krivce s početkom njihova sudjelovanja.

§. 11. Radi misli ili unutarnjih namišljaja, ako ne bude poduzeto nikakovo izvanjsko zlo djelo, ili ne bude propušteno štogod što propisuju zakoni, na odgovor se nitko povući ne može.

GLAVA DRUGA.

O KAŽNJENJU ZLOČINSTVA U OBĆE.

Glavne vrste kazni.

§. 12. Kazan zločinstva jest smrt ili utamničenje zločinca.

Način kazni smrtne.

§. 13. Smrtna kazan izvršuje se vješali.

Stupnji kazni tamnične:

a) po razlici strogosti.

§. 14. Kazan tamnice dieli se po razlici strogosti na dva stupnja. Stupanj prvi naznačuje se riečju »tamnica« bez dodatka; a drugi riečju »težka tamnica«.

Vidi §§. 346. i 347. kaz. post. i **okružnicu banskog stola od 27. lipnja 1883., br. 13024. glede ovršivanja kazna slobode, dosudjenih po gradjanskih kaznenih sudovih osobam, stojećim u**

---

7. Vidi rieš. kas. sudišta u Beču od 5. listopada 1877. br. 9649. M. 157 kod §. 5. o. z.

8. Pod §. 9. ne da se subsumirati nagovaranje na krivo svjedočanstvo. (Riešitba kas. sudišta u Beču od 7. studenoga 1904. br. 10439. M. 3010).

§. 10. Nije potrebno da osobe, navedene u §-u 10., koje pripomognu razširiti tiskopis, da budu kažnjive, poznaju posvema sadržaj tiskopisa; dovoljno je, da im se drugim načinom dokaže, da su znale, da je sadržaj takav, koji utemeljuje kažnjivo djelo. (Rieš. kas. sudišta u Beču od 17. ožujka 1880. br. 13538. M. 438)

aktivnoj vojnoj službi. (Uredovna sbirka naredaba pravosudne struke, svezak I. br. 41).

Vidi **okružnicu** kr. banskoga stola od 18. listopada 1893. br. 21377., **glede ovršivanja kazna slobode dosudjenih po gradjanskih kaznenih sudovih osobam, stojećim u aktivnoj domobranskoj službi.** (Ur. sbirka br. 479.).

Vidi **naredbu** bana kraljevina Hrvatske, Slavonije i Dalmacije od 21. ožujka 1891. br. 2485., upravljenu na sve kr. sudbene stolove i kr. kot. sudove **glede ovršenja kazni slobode i utjeranja novčanih globa od ovozemnih pripadnika, koji se nalaze u turskom carstvu, pak su osudjeni radi prestupka ili prekršaja proti obranbenom zakonu.** (Ur. sbir. br. 393.).

Stupanj prvi.

§. 15. Na prvom stupnju kazni tamnične drži se kaznik bez okova, ali zatvoren na tiesno i o hrani takovoj, kako ju po osobitih propisih, koji već o tom obstoje ili koji će se u napredak izdati, sa sobom donosi uredba kazništa, za kaznike takove odredjenih.

Bez pritomnosti nadstojnika od uznika ne dopušta mu se sastanak s nikim, ni dogovor u kojem jeziku, kojega ne razumije nastojnik.

Glede ovršivanja kazni u samostalnih kaznionah postoje osobiti propisi.

Vidi **naredbu** kr. hrv.-slav.-dalm. zem. vlade, odjela za pravosudje, od 28. veljače 1878. br. 1609., **kojom se izdaje naputak u unutarnjoj uredbi i poslovnom redu za kr. zem. kaznionu u Lepoglavi.** (Sbornik br. 13. od god. 1878.).

(vidi izdanje Kaz. zak. od 1890. str. 211.)

Stupanj drugi.

§. 16. Koj je osudjen na kazan tamničnu drugoga stupnja, taj se drži pod zatvorom s okovi na noguh. Dogovor s ljudi, koji neposredno ne budu odredjeni za njegovu stražitbu, dopušta mu se samo u slučajevih posvema osobitih i važnih.

Okovi ukinuti su sljedećim zakonom:

ZAKON od 17. svibnja 1875. (Sbornik zakona i naredaba broj 26. g. 1875.) **ob ukinuću okova.**

§. 1 Ustanove kaznenoga zakona ob okivanju osudjenika ovim se ukidaju.

Obsudjeni jur na kazan teške tamnice neće se okivati, a okovanim skinut će se odmah okovi.

§. 2. Kažnjenici i iztražnici moći će se u napredak okivati karnostnim putem privremeno i nikad duže nego li je neobhodno potrebno, samo u slučajevih: ako se vladaju osobito oporno ili nasilno, zatim ako druge na odpor potiču i napokon ako pokušaju pobjeći ili se na to pripravljaju.

Okovi uporavit će se u izbrojenih slučajevih po dosadanjih propisih.

§. 3. Izvržba ovoga zakona povjerava se banu.

Vidi **naredbu** kr. hrv.-slav.-dalm. zem. vlade, odjela za pravosudje, od 15. rujna 1901. br. 13.896. **o ukinuću globa kao karnostnih kazni protiv kaznioničkog djelovoditeljskog i stražarskog osoblja te o ograničenju upotrebe okova kao karnostne kazni.** (Ur. sbir. br. 841.).

Stupnji kazni tamnične:

b) p o t r a j a n j u:

§. 17. Zločinac se osudi na kazan tamničnu ili za vas svoj život, ili za stanovito vrieme. Najkraće trajanje ove posliednje kazni jest u pravilu (§§. 54 i 55) od šest mjeseci, a najduže od dvadeset godina dana. Ako osuda ne ustanovi što drugčijega, vrieme kazneno i svaka ina pravna moć osude kaznene počima teći od onoga časa, gdje bude proglašena osuda, kojoj je svaka dalnja molba presječena.

Buduć da razlikost okolnosti, kojimi se zločinstvo povekšava ili umaljuje, ne da za svaki pojedini slučaj već u istom zakonu točno naznačiti mjere kaznene: zato će se u sljedećih poglavjih kod svakoga zločinstva ustanoviti samo prostor izmedju vremena najkraćega i najduljega, unutar kojega se ima u pravilu izmjerit trajanje kazni po velikoći zločinstva.

Vidi §§. 338, 339., 341. i 342. kaz. post.

Vidi **odpis** ministarstva pravosudja od 21. svibnja 1856., broj 10.165., **po kojemu se u vrieme kazni nema uračunati ni ono vrieme, što ga je kažnjenik, koji je pobjegao iz kaznione, nakon uhićenja sakrivljeno proveo u drugom kojem zatvoru izvan kaznione, koja mu je bila odredjena kao mjesto, gdje ima izdržati kazan.**

Skopčanje radnje, kazni tamničnoj primjerene.

§. 18. S kazni tamničnom skopčana je svagda i dužnost radnje. Svaki je dakle kaznik držan raditi posao, koji donosi sa sobom uredba kazništa.

Pri razdieljivanju toga djela ima se, koliko je moguće, imat obzir na stupanj kazni tamnične, na dojakošnje zanimanje kaznika i na stupanj izobraženja njegova.

ZAKON od **22. travnja 1875.** (Sbornik zakona i naredaba br. 23. g. 1875.) **ob uvjetnom dopustu kaznenika.**

§. 1. Ban može na predlog upraviteljstva kaznione, kazneniku, koji je osudjen na vremenitu kazan i koji se je u kaznioni bezprikorno ponašao, podieliti na njegovu molbu uvjetni dopust.

Dopust ovakov može dobiti kaznenik:

a) prvi put osudjen radi zločinstva, nakon pretrpljene jedne polovine kazne;

b) po drugi put osudjen radi zločinstva, nakon pretrpljenih triju četvrtina kazne.

Kaznenik osudjen više nego dva puta radi zločinstva, ili osudjen radi zločinstva, potičućega iz koristoljublja ili zločinstva paleža, isključen je posvema od blagodati ovoga zakona.

§. 2. Uvjetni dopust može se opozvati u svako doba, ako se dopustnik zlo ponaša ili ako uzradi proti dužnostim, naloženim mu prigodom dozvole dopusta.

Ako se dopust opozove, ne računa se u trajanje kazni ono vrieme, koje je proteklo od dana nastupljenja dopusta do dana onoga, kada je dopustnik usljed opoziva opeta zatvoren.

§. 3. Ob opozivu uvjetnoga dopusta odlučuje ban.

§. 4. Dopustnik se ima držati pod strogim nadzorom redarstvenim, te se bez dozvole redarstvene oblasti ne smije udaljiti iz boravišta, koje mu se svagda ima opredieliti.

Dopustnik se u vrieme dopusta smatra kao kaznenik.

§. 5. Redarstvena oblast onoga mjesta, u kojem se dopustnik nalazi, može odrediti predbježno uhićenje dopustnika s važnih i hitnih razloga javnoga interesa, nu dužna je bezodvlačno zaiskati riešenje o konačnom opozivu dopusta.

Ako usljed predbježnoga uhićenja dopust kazneniku bude opozvan, ima se smatrati, da je opozvan na dan uhićenja.

§. 6. Ako ustanovljeno vrieme kazne bez opoziva dopusta izteče, ima se kazan pretrpljenom smatrati.

§. 7. Provedba ovoga zakona povjerava se banu.

Vidi **zakon** od 7. kolovoza 1884., **kojim se u područje utjelovljene hrvatsko-slavonske krajine uvodi zakon od 22. travnja 1875. ob uvjetnom dopustu kaznenika.** (Sbornik br. 25. od godine 1884).

NAREDBA kr. hrv.-slav.-dalm. zem. vlade, odjela za unutarnje poslove i odjela za pravosudje od 20. prosinca 1875. br. 23794, kojom se izdaje **naputak za provedbu zakona od 22. travnja 1875. ob uvjetnom dopustu kaznenika.** (Sbornik zakona i naredaba br. 48 g. 1884).

Poglavje I.

O postupku kod podjeljivanja uvjetnoga dopusta.

§. 1. Blagodat zakona od 22. travnja 1875. ob uvjetnom dopustu kaznenika proteže se na sve kaznenike odsudjene radi zločinstva (§. 1. rečenoga zakona) po nadležnih sudovih kraljevine Hrvatske i Slavonije, razumievajuć ovamo i utjelovljene djelove nekadanje krajine vojene, nalazili se ti kaznenici u obsegu kraljevina Hrvatske i Slavonije ili u kojoj kaznioni izvan zemlje.

§. 2. Pod upraviteljstvom kaznione (§. 1. zakona) ima se razumievati ne samo upravitelj (ravnatelj, predstojnik), već svi funkcionari kaznionički, dakle i urpavitelj i protustavnik, pristav, duhovnik, liečnik, nadzornik i tamničar; kod kr. sbornih sudova: predsjednici, sudbene osobe, kojim je povjerena uprava kazništa (nadzornici uzišta) i tamničari, a kod kr. kotarskoga suda u Križevcih: kotarski sudac i uznički nadziratelj.

§. 3. Kaznenik, koji želi biti dionikom pogodovanja zakona ob uvjetnom dopustu, ima molbu svoju uz naznačenje, u kojem mjestu prebivati namierava i kakovim će se načinom uzdržavati za vrieme dopusta, ustmeno podnieti ravnatelju (upravitelju, predstojniku, u ženskoj kaznioni u Zagrebu predstojnici; kod sudbenih stolova tamničaru, dotično nadzorniku uzišta; kod kr. kot. suda u Križevcih: uzničkom nadziratelju, odnosno kr. kotarskomu sudcu) kaznione, koji će u zapisnik primljenu molbu obložiti sa svimi kaznenimi izpravami molitelja i s izvadkom iz kaznenoga registra kaznioničkoga.

U koliko bi koj kaznenik želio prebivati u drugom kojem mjestu, nego li u svojem zavičaju, treba da svoj zahtjev obrazloži.

Inozemci mogu izabrati boravište samo unutar granica kraljevina Hrvatske i Slavonije.

Ovakove molbe imaju u pravilu konačno biti riešene još prije dospjetka pod toč. a) i b) §. 1. zakona ob uvjetnom dopustu napomenutoga vremena, da blagodat zakona ne postane

iluzornom; zato ima ravnatelj za vremena, no ipak najviše 6 nedjelja prije dospjetka dopustnoga vremena takove molbe primati.

§. 4. Molbenice ovakove imadu se za osam dana od dana, kojim su podnešene, predložiti neposredno kr. hrv.-slav.-dalm. zemaljskoj vladi, odjelu za pravosudje.

§. 5. Predstojnik kaznione (predsjednik sudbenoga stola, kr. kot. sudac u Križevcih) imade o svakoj molbenici za uvjetni dopust preslušati sve članove upraviteljstva (§. 2.), ter njihova mnienja o tom, da li dotični molitelj prema propisom zakona od 22. travnja 1875. ob uvjetnom dopustu kaznenika, i prema ponašanju njegovu u kaznioni zaslužuje, da bude dionikom blagodati rečenoga zakona, sabrati u zapisnik polag priloženoga pod A) obrazca, koga će obložena izkaznicom polag obrazca pod B) podnieti sa svojim mnienjem kr. hrv.-slav.-dalm. zem vladnom odjelu za pravosudje.

U koliko za kućna povjerenstva u izvanjskih kaznionah, u kojih se nalaze ovozemaljski kaznenici (u kraljevini Ugarskoj i u vojno-krajiškom zemljištu) postoje u tom pogledu inaki propisi, smatrat će se predlozi njihovi, kao da su po ustanovi §. 1. rečenoga zakona i po propisu ovoga naputka učinjeni.

§. 6. Razpravne zapisnike o molbenicah za uvjetni dopust imadu svi članovi upraviteljstva dotičnoga kazništa, svaki uz svoje mnienje podpisati, pa ih valja dvogubo sataviti, jedan primjerak ostaje kod upraviteljstva, a drugi primjerak predložit će se kr. hrv.-slav.-dalm. vladnomu odjelu za pravosudje.

§. 7. O riešenjih banovih obaviešćuje se ravnateljstvo kaznione, odnosno predsjedničtvo dotičnoga sbornoga suda, kr. kot. sudac u Križevcih i dotična polit. olast, u kojem je področju nadležan kaznenik, kojemu je dozvoljen uvjetni dopust.

Ravnateljstvo kaznione (predsjedničtvo sbornoga suda, odnosno kotarski sud križevački) izdat će onim kaznenikom, kojim je podieljen dopust, dopustnu izpravu, sastavljenu polag priležećega pod C obrazca, koju dopustnik za vrieme dopusta imade vazda kod sebe nositi i njom izkazat se na svaki poziv oblasti i redarstvenih organa. — Tom sgodom valja dopustnike uputiti o dužnostih, koje im zakon ob uvjetnom dopustu i posebni propisi za vrieme dopusta nalažu, i upozorit ih na posljedice, ako bi uzradili proti svojim dužnostim, ili se zlo ponašali, navlastito imat će se podučiti, da iz kaznione neposredno imaju poći u svoj zavičaj i tamo prijaviti se dotičnomu občinskomu poglavarstvu; da bez dozvole te oblasti iz opredieljena si

mjesta boravljenja udaljiti se ne smiju, da se imaju čuvati svakoga neuredna načina življenja, izgreda i hrdjavoga družtva, što će bezuvjetno povući za sobom opoziv uvjetnoga dopusta, napokon, da se imaju za vrieme dopusta smatrati kao kaznenici, te da zato stoje pod posebnom stegom ustanova §. 61. o. g. zakona i §. 27. kaznenoga zakona.

Ako bi se pako koj kaznenik od dana podnešene molbenice pa do dana stigavše dozvole za uvjetni dopust, učinio krivcem kakove proturednosti, izključujuće tu zakonsku blagodat, ne smije mu upraviteljstvo kazništa proglasiti riešitbe, već će predložiti kr. vladnom odjelu za pravosudje, da se dozvoljeni dopust opozove.

§. 8. Čim dopustnik izstupi iz kaznione, ima ravnateljstvo o tom obaviestiti dotično občinsko poglavarstvo, na koje je dopustnik upućen, prijavom sastavljenom polag obrazca pod D.

§. 9. Dopustniku, polazećem iz kaznione, ima ravnateljstvo kaznione predati posebnu njegovu odjeću i obuću, i ako ima u kazničkoj blagajni zaslužbine, ima mu se takova uručiti.

§. 10. Dozvole uvjetnih dopusta ima ravnateljstvo u matičnu knjigu kaznenika i u njihove izvjestnice zabilježiti uz naznačaj dozvolne naredbe, trajanja dopusta, dana nastupa dopusta, mjesta boravljenja dopustnika, i za slučaj opoziva dopusta, opozivne naredbe i dana kad je kaznenik opet predan u kaznionu, te se ima izpraviti u matici i u izvjestnici zabilježka, kada će kaznenik kaznu navršiti.

§. 11. O dozvoljenih i opozvanih uvjetnih dopustih ima ravnateljstvo kaznione posebnu evidenciju voditi i dopustnike u izkazu o stanju kaznenika polag priloženoga pod E) obrazca izkazati.

Poglavje II.

O postupanju s kaznenici, nalazećimi se na uvjetnom dopustu.

§. 12. Vrhu kaznenika, nalazećih se na uvjetnom dopustu vodi se posebna evidencija kod kr. zemaljske vlade, odjela za unutarnje poslove, kod kr. podžupanija i gradskih poglavarstva, i kod občinskih poglavarstva, u področju kojih takovi prebivaju, zatim kod zemaljskog oružničtva polag priloženoga pod F) obrazca i uz abecedno kazalo imena dopustnika.

Kr. vladni odjel za unutarnje poslove obaviestit će o svakom slučaju podieljena kazneniku uvjetoga dopusta nadležnu podžu-

paniju ili gradsko poglavarstvo i zemaljsko oružničko zapovjedničtvo, a kr. podžupanije obaviestit će o tom uz shodnu uputu občinska poglavarstva.

Koncem svakoga mjeseca ima se izkaz dozvoljenih uvjetnih dopusta dostaviti računarskom uredu kralj. zemaljske vlade na uredovnu porabu kod izpitivanja kaznioničkih obskrbnih računa.

§. 13. Občinska poglavarstva zatim podžupanije i gradska poglavarstva dužna su nalazeće se u njihovu području dopustnike pod osobitim nadzorom držati i nastojati, da budu o njihovu ponašanju, druženju i načinu življenja vazda točno obaviještena; no ne smiju im nametnuti stega i dužnosti, koje bi kaznenikom dosadjivale i smetale ih u poštenom načinu življenja, a javnoj sigurnosti ne bi od koristi bile.

Prema zanimanju i ponašanju dopustnika, mogu im nadležne oblasti i to unutar granica podžupanije občinska poglavarstva, a izvan granica podžupanije samo kr. županijska oblast dozvoliti promjenu mjesta boravišta, u kojem slučaju imaju obaviestiti o tom dotičnu nadležnu oblast uz priobćenje izvjestnice dopustnika i oružničtvo.

Dozvolu za promjenu boravišta ima dotična politička oblast (kr. podžupanija, grad. poglavarstvo) vazda zabilježiti na odnosnoj dopustnoj izpravi, i u svakom slučaju takove promjene ima se dopustnik prijaviti mjestnomu poglavarstvu novoga svoga prebivališta.

§. 14. Ako je dopustnik zanatnik, služinče ili radnik, to se ima nadležna oblast postarati, da može svoje zanimanje za vrieme dopusta nastaviti; ako li ne zna nikakova zanata, ili ako ne ima prilike za nastavljanje istoga, neka nastoji nadgledajuća oblast, da ga ili koji sukromnik u službu primi ili da se upotriebi kod občinskih ili javnih radnja.

Občinski poglavari pozvani i dužni su kod toga posla u prvom redu sudjelovati.

§. 15. Razlozi, s kojih se uvjetni dopust može opozvati, odnosno odrediti predbježno uhićenje dopustnika, občenito su naznačeni u §§. 2. i 5. zakona od 22. travnja 1875. i jer nije moguće potanko naznačiti pojedine čine, uslied kojih ima nastupiti opoziv uvjetnoga dopusta, to će upravne oblasti, a u slučaju §. 5. u važnih i hitnih slučajevih i redarstvene mjestne vlasti kod odredjivanja predbježnoga uhićenja i predlaganja opoziva uvjetnoga dopusta vazda pred očima imati namjeru zakona od 22. travnja 1875., upravljenu na poboljšanje kaznenika pogodovanjem i blagodati dopusta, občenite obzire za javnu sigurnost

osobe i za sigurnost imetka, točno izvršivanje dužnosti dopustnikom naloženih kao i njihov predživot i vrst zločinstva, radi kojega su kažnjeni.

Za opoziv dozvoljena uvjetna dopusta nije nipošto potrebno, da bude dopustnik sudbeno pronadjen krivcem novoga kažnjivoga čina. — Čim se dopustnik sa zloglasnimi ljudmi druži ili se ne može izkazati, da si poštenim načinom zaslužuje sredstva življenja ili inače uztraje u nevaljalu življenju, predmnjeva se, da predstoji njegova pripadnost, te valja proti njemu postupati po propisu §. 5. zakona od 22. travnja 1875.

Sve predloge za opoziv uvjetnoga dopusta valja podnositi kr. vladn. odjelu za pravosudje.

§. 16. Bude li dopustnik uhićen radi kažnjiva čina, kojega radi je proti njemu odredjen predhodni ili iztražni zatvor, to će nadležna upravna oblast, obaviestiv nadležni sud o tom, da je uhićenik ili iztraženik kaznenik na uvjetnom dopustu, bez uštrba daljega sudbenoga postupka, obrazloženi predlog za opoziv dopusta imati predložiti kr. vladnom odjelu za pravosudje.

§. 17. Dopustnici, kojim je opozvan uvjetni dopust, imaju se poput sudbenih osudjenika pod sigurnom pratnjom odpraviti u onu kaznionu, iz koje su uvjetnim dopustom odpušteni bili, ako ban ne bi za shodno pronašao u tom pogledu inako odrediti.

Troškove ovakovih odpraćivanja namiriti će etat, iz kojeg se uzdržava dotično kazništе, pa se imadu uvrstiti medju kazneno-ovršbene troškove.

§. 18. Umre li kaznenik za vrieme dopusta, ima to dotična upravna oblast javiti kr. vladnom odjelu za unutarnje poslove i dotičnomu kazništu.

§. 19. Ako dopustnik navrši dopustno vrieme bez opoziva, ima to politička oblast uz naznačenje ponašanja dopustnika i učinjenih važnijih opažanja za vrime dopusta zabilježiti u izkazu dopustnika pod stupcem »opazka« i to prijaviti kr. vladn. odjelu za unutarnje poslove i dotičnomu kazništu, — nadalje ima dopustniku oduzeti dopustnu izpravu i takovu zamieniti prema potrebi i zanimanju dotičnika s redovitom putnom izkaznicom, putnom ili služinskom knjigom.

Kazništa imaju bez opoziva navršeni dopust upisati u maticu kaznenika i u izvjestnicu dotičnika, te ovu u smislu ministarske naredbe od 5. ožujka 1853. (d. z. list br. 44.) dostaviti nadležnoj oblasti.

§. 20. U pogledu postupanja s kaznenici nakon minula bez

opoziva dopusta, t. j. nakon minula vremena kazne, valjaju postojeći za odpuštene kaznenike izdani posebni propisi.

§. 21. Sva uredovanja i dopisivanja, odnoseća se na provedenje zakona od 22. travnja 1875. ob uvjetnom dopustu i na nadziranje dopustnika, imaju se bezodvlačno obavljati i riešavati.

Vidi **naredbu** kr. hrv.-slav.-dalm. zemaljske vlade, odjela za unutarnje poslove i za pravosudje, od 26. kolovoza 1884. br. 12.451. **kojom se u područje utjelovljene hrvatsko-slavonske Krajine uvodi naredba kr. hrv.-slav.-dalm. zemaljske vlade odjela za unutarnje poslove i odjela za pravosudje od 20. prosinca 1875. br. 23.794., kojom je izdan naputak za provedbu zakona od 22. travnja 1875. ob uvjetnom dopustu kaznenika.** (Sbornik br. 48. od god. 1884.)

NAREDBA kr. zemaljske vlade, odjela za pravosudje u sporazumu s unutarnjim odjelom od 9. srpnja 1901. br. 9790., **kojom se preinačuje provodni naputak k zakonu od 22. travnja 1875. o uvjetnom dopustu kažnjenika, koliko se tiče instruiranja molba za uvjetni dopust.** (Sbornik br. 58. od god. 1901. — Ur. sbir. br. 836.)

U smislu naredbe kr. zemaljske vlade, odjela za unutarnje poslove i za pravosudje, od 20. prosinca 1875. br. 23.794., kojom je izdan naputak za provedbu zakona od 22. travnja 1875. o uvjetnom dopustu kažnjenika (Sbornik br. 48. ex 1884.), sastavljaju ravnateljstva (upraviteljstva) ovozemnih kr. kaznioná i predsjedničtva kr. sudbenih stolova na ustmenu molbu kažnjenika za podieljenje uvjetnoga dopusta zapisničku molbu u tome smjeru (§. 3. rečenoga naputka), te oblažu ovu sa zapisnikom po obrazcu A. i s izkaznicom prema obrazcu B. (§. 5. rečenog naputka).

Sastavljanje tih zapisničkih molba i izkaznica po obrazcu B. zadaje rečenim ravnateljstvima i predsjedničtvima mnogo posla i pisarije, te uzrokuje troškove za nabavu tiskanica o tome, a ipak se u toku vremena pokazalo, da to nije od prieke potrebe, jer se podatci, koji se uvršćuju u zapisničku molbu, mogu uvrstiti u zapisnik po obrazcu A., dok se podatci, štono se uvršćuju u izkaznicu B., mogu posve dobro razabrati iz osude, obavjestnice i svjedočbe obćinskog poglavarstva o vladanju.

Da se dakle ujednostruči posao kod primanja i inštruiranja molba za uvjetni dopust kažnjenika, nalazi kr. zem. vlada odio za pravosudje, ukinuti te posebne zapisničke molbe i izkaznicu B., te odrediti, da se za sada, dok traje još zaliha sadanjih tiskanica, u samom zapisniku prema obrazcu A. k §. 5. rečenog naputka, koji zapisnik ujedno nadomješta i molbu za podieljenje uvjetnoga dopusta, ima na shodnu mjestu uvrstiti matični broj kažnjenika, vrieme nastupa i svršetka kazni, njegova moralna kvalifikacija, njegovo zdravstveno stanje, te gdje se dotični kažnjenik namjerava za vrieme dopusta baviti (mjesto, obćina i kotar), čime će se izdržavati, i je li izučio kakav zanat.

Budući da se nadalje u kr. zemaljskim kaznionama pozvani urednici imaju o molbama za uvjetni dopust izjavljivati u činovničkim konferencijama (§. 22. naputka za kaznione od 28. veljače 1878. br. 1609.), ne će biti od potrebe u slučaju, kad su svi urednici istoga mnienja, da svaki uredník daje svoje posebno mnienje i da se uz ovo podpisuje, kako to naredjuje §. 6. pomenute naredbe od 20. prosinca 1875. br. 23.794., nego će se jednostavno upisati, da svi pozvani kaznionički činovnici drže, da je dotični kažnjenik uzorna (pohvalna, bezpriekorna) ili priekorna vladanja, i da ga prema tomu preporučuju, ili ne preporučuju za podieljenje uvjetnoga dopusta, dakako u koliko ovomu u obće ima mjesta, te će se pod to jednodušno suglasno mnienje svi podpisati.

Napokon se odredjuje, da se molbama kažnjenika, koji su već prije molili dopust i bili odbiti, nema prilagati podpuni izvadak disciplinarnih kazni, nego samo izvadak kazni, koje su izrečene iza posljednjeg podnešenja molbe za uvjetni dopust, budući da prijašnji izvadak tih kazni ostaje i onako u spisima kr. zemaljske vlade, odjela za pravosudje.

NAREDBA kr. zemaljske vlade, odjela za pravosudje u sporazumu s unutarnjim odjelom, od 7. ožujka 1906. br. 3780., **o ujednostručenju postupka kod primanja i podnašanja molba kažnjenika za podieljenje uvjetnoga dopusta.** (Ur. sbir. br. 984.)

Naredbom kr. zemaljske vlade, odjela za pravosudje u sporazumu s unutrašnjim odjelom, od 9. srpnja 1901. br. 9790. (Sbor. br. 58. ex 1901.) izdane su odredbe, kojima je radi ujednostručenja posla kod instruiranja molba za podieljenje uvjetnoga dopusta preinačen provodni naputak k zakonu od 22. travnja 1875. o uvjetnomu dopustu kažnjenika. No i pored toga zadaje podnašanje, provadjanje i rješavanje tih molba suviše nepotrebna posla ne samo kr. zemaljskim kaznionama nego i kr. zemaljskoj vladi, a uzrokuje još i nepotrebna troška za tiskanice, jer se za svakog kažnjenika mora sastaviti posebna molba, svaka molba posebice zaprimiti, a na svaku molbu izdati posebno riešenje.

Da se tomu nedostatku doskoči, nalazi kr. zemaljska vlada, odio sa pravosudje, u sporazumu s unutrašnjim odjelom uz preinaku gornje naredbe, te uz ukinuće tiskanice table broj 214 (zapisnik o molbi kažnjenika za uvjetni dopust) kao i tiskanica kr. zemaljske vlade za rješavanje o dozvoli i o odpućenju molba za uvjetni dopust odrediti za kr. zemaljske kaznione i predsjedničtvo kr. sudbenoga stola u Gospiću ovo:

Molbe kažnjenika (kažnjenica) za podieljenje uvjetnoga dopusta imati će se u buduće podnašati jednim jedinstvenim zapisnikom prema obrazcu, koji se ovoj naredbi prilaže. Sve rubrike toga zapisnika imat će izpuniti kr. zemaljske kaznione odnosno predsjedničtvo kr. sudbenoga stola u Gospiću izuzevši posliednju i predposliednju rubriku, koje će se izpuniti kod kr. zemaljske vlade. U taj će se zapisnik imati unašati imena kažnjenika (kažnjenica), koji mole uvjetni dopust, abecednim redom i to najprije onih koji se preporučuju, a iza ovih sliediti će abecednim redom imena kažnjenika, koji se ne preporučuju za uvjetni dopust. Nakon toga će se zapisnik zaključiti, te će ga podpisati svi prizvani kaznionički odnosno sudski funkcionari. Zapisniku tomu imaju se istim redom priklopiti spisi, koji se tiču svakoga pojedinoga kažnjenika i to: osuda s razlozima prve eventualno i više instancije, obavjestnica, svjedočba o imutku i o vladanju kažnjenika, te izvod iz knjige disciplinarnih kazni i to ako je kažnjenik bio već predlagan za uvjetni dopust, samo onih kazni, koje su izrečene iza posliednjeg predlaganja, te će se broj priloga naznačiti u drugoj rubrici priloženoga obrazca. Pomenuti zapisnik ima se podastirati zemaljskoj vladi u čistopisu, dok će koncept toga zapisnika ostati radi evidencije kod kaznione odnosno kod predsjedničtva kr. sudbenoga stola u Gospiću. No mjesto koncepta mogu kaznione potrebne podatke uvrstiti i u knjigu o činovničkim konferencijama. Na podastrti zapisnik izdati će kr. zemaljska vlada jedno jedinstveno rješenje za svaku kaznionu, odnosno za predsjedničtvo kr. sudbenoga stola u Gospiću, koje će se ticati svih molba kažnjenika bile uvažene ili ne. Budući da prema tomu ne će biti rješenja za svakog pojedinog kažnjenika, imati će se u osobnom spisu svakog kažnjenika uvesti riešitba kr. zemaljske vlade, kojom je uvjetni dopust podieljen ili je molba odbita za sada ili u obće, dok će se sama rješenja kr. zemaljske vlade pohranjivati u posebnom dnevniku pod oznakom »naredbe kr. zemaljske vlade, odjela za pravosudje, o molbama kažnjenika za uvjetne dopuste.«

Kr. zemaljske kaznione i predsjedničtvo kr. sudbenoga stola u Gospiću imt će i u buduće primati i podastirati molbe kažnjenika za podieljenje uvjetnoga dopusta početkom svakog četvrtgodišta. Samo ako kakove osobite okolnosti vojuju za što pospješnije podieljenje uvjetnoga dopusta, moći će se to učiniti u svako doba i izvan ovih rokova.

Predsjedničtva sudbenih stolova — izuzevši ono u Gospiću — kod kojih se s obzirom na kratkotrajne kazni, što se u njihovim uzama izvršuju i onako malo molba za uvjetni dopust podnaša, primat će i podastirat će i u buduće te molbe za svakog kažnjenika posebice.

Nove tiskanice po obrazcu priloženog zapisnika, razaslati će se, čim budu dogotovljene.

NAREDBA bana kraljevina Hrvatske, Slavonije i Dalmacije od 19. prosinca 1884. br. 18.279. **u predmetu podnašanja molbenica kaznenika za podieljenje uvjetnoga dopusta.** (Ured. sbir. br. 2.)

Pošto su u novije doba učestale takove molbenice kaznenika za podieljenje uvjetnoga dopusta, koje nisu osnovane na postojećih zakonskih propisih, ter koje se ne bi bile imale meni na riešenje ni podnašati, obnašao sam odrediti, da u buduće oblasti, koje su pozvane primati molbenice od kaznenika, za podieljivanje uvjetnih dopusta, ni ne podnašaju meni na riešenje molbenica onih kaznenika, kod kojih se nisu stekli uvjeti naznačeni u zakonu od 22. travnja 1875. ob uvjetnom dopustu kaznenika, naročito pako ako dotični kaznenik nije jošte ni pretrpio polovicu odnosno tri četvrtine dosudjene mu kazni, ili ako je odsudjen radi takova zločinstva, koje je izključeno posvema od blagodati zakona ob uvjetnom dopustu kaznenika.

NAREDBA kr. hrv.-slav.-dalm. vlade, odjela za pravosudje od 29. lipnja 1898. br. 8611., izdana u sporazumku sa kr. zem. vladnim odjelom za unutarnje poslove, **kojom se uredjuje boravak i nadziranje ugarskih kaznenika, odpuštenih iz kr. ug kazniona i državnih uzišta, te nalazećih se na uvjetnom dopustu u području kraljevina Hrvatske i Slavonije i hrvatsko-slavonskih kaznenika, odpuštenih iz kr. zemaljskih kazniona i uzišta kr. sudbenih stolova, te nalazećih se na uvjtenom dopustu u području kraljevine Ugarske.** (Ur. sbir. 673.)

Iz državne zajednice, koja postoji izmedju kraljevine Ugarske i kraljevina Hrvatske i Slavonije, nastaje načelo uzajamne pravne pomoći, što si ju imadu medjusobno pružati kr. sudovi i kr. odvjetničtva ugarska i hrvatsko-slavonska u gradjanskih i kaznenih predmetih. Ovo načelo uzajamne pravne pomoći izraženo je već u naredbi od 17. svibnja 1893. br. 6043. (Ure-

dovna sbirka naredaba pravosudne struke sv. IV. br. 459. i Sbornik br. 34. god. 1893.).

S toga ne može biti zaprieke, da ugarski kaznenici, odpušteni na uvjetni dopust iz kr. ug. kazniona i državnih sudišta, mogu boraviti u području kraljevina Hrvatske i Slavonije; a tako i hrvatsko-slavonski kaznenici, odpušteni na uvjetni dopust iz ovozemnih kr. zem. kazniona i uzišta kr. sudb. stolova, mogu boraviti u području kraljevine Ugarske.

Da spomenuto načelo bude jednolično provadjano u praksi, odredjuje se glede boravka i nadziranja gore napomenutih na uvjetnom dopustu nalazećih se kaznenika sliedeće:

1. Ugarskim kaznenikom, bez obzira jesu li oni pripadnici koje obćine ugarske ili hrvatsko-slavonske, može se u slučaju, kada im se podieli uvjetni dopust, opredieliti kao boravište kojegod miesto budi u Ugarskoj, budi u Hrvatskoj i Slavoniji.

2. Ako se ugarskom kazneniku, koj je odpušten na uvjetni dopust, opredieli kao boravište koje miesto u kraljevini Hrvatskoj i Slavoniji, ima se o tom obaviestiti kr. hrv.-slav.-dalm. zemaljska vlada, odjel za unutarnje poslove. (§. 12. naputka za provedbu zakona ob uvjetnom dopustu, Sbornika br. 48. od god. 1884.).

Gradsko odnosno obćinsko poglavarstvo, u obsegu kojega leži miesto, opredieljeno kano boravište ugarskom kazneniku odpuštenom na uvjetni dopust, ima o tom, da li je dotični ugarski kaznenik stigao onamo ili nije, obaviestiti neposredno kr. odvjetnika, odnosno ravnateljstvo kaznione, iz koje je kaznenik pušten na uvjetni dopust. — Isto tako imati će se neposredno obaviešćivati spomenute ugarske oblasti o svim ostalim okolnostima (kao o ponašanju kaznenika, o promjeni boravišta njegovoga), kako je to propisano naputkom za provedbu zakona ob uvjetnom dopustu.

3. Ako se hrvatsko-slavonskom kazneniku, odpuštenom na uvjetni dopust, opredieli kao boravište koje miesto u kraljevini Ugarskoj, ima ravnateljstvo ili upraviteljstvo kr. kaznione, odnosno predsjedničtvo kr. sudb. stola, iz koje dotično iz čijega uzišta je pušten kaznenik na uvjetni dopust, obavjestiti neposredno o tom ono ugarsko obćinsko poglavarstvo, u obsegu kojega leži dotično mjesto, odredjeno kao boravište.

Ovo ugarsko obćinsko poglavarstvo obavješćivati će isto tako neposredno napomenuto ravnateljstvo ili upraviteljstvo odnosno predsjedničtvo kr. sudb. stola o svim onim okolnostima, u kojima se rečene oblasti imadu obaviešćivati prema naputku za provedbu zakona ob uvjetnom dopustu.

4. Gradska odnosno obćinska poglavarstva, kotarske i županijske oblasti imadu ugarske kaznenike, koji se nalaze na uvjetnom dopustu u kojem mjestu u području kraljevina Hrvatske i Slavonije, nadzirati po propisima, koji vriede glede nadziranja ovostranih kaznenika, nalazećih se na uvjetnom dopustu.

5. Ako se ugarski kaznenik, koj se nalazi na uvjetnom dopustu u kojem mjestu u području kraljevina Hrvatske i Slavonije, tako ponaša, da bude nedostojan blagodati uvjetnoga dopusta, ili ako bude poveden proti njemu postupak radi kakovoga kažnjivoga čina, ima gradsko, odnosno obćinsko poglavarstvo, u području kojega kaznenik boravi, dotično postupajući sud obaviestiti o tom neposredno onoga ugarskoga kr. odvjetnika ili ravnateljstvo kaznione, iz koje je kaznenik pušten na uvjetni dopust, a ove će zatim oblasti po tamošnjih propisih podnieti izvješće ministarstvu pravosudja.

6. U istih slučajevih (toč. 5.) ugarske će oblasti glede hrvatsko-slavonskih kaznenika, koji se nalaze na uvjetnom dopustu u području kraljevine Ugarske, podnieti izvješće banu kraljevina Hrvatske, Slavonije i Dalmacije.

7. Glede odpraćenja kaznenika, kojim je opozvan uvjetni dopust, u prijašnje, ili u novo opredieljene uze, vriede obćeniti propisi glede odpraćenja uznika.

8. Ako koj ugarski kaznenik, koji se nalazi na uvjetnom dopustu u području kraljvina Hrvatske i Slavonije, počini ovdje, ili ako koj hrvatsko-slavonski kaznenik, koj se nalazi na uvjetnom dopustu u području kraljevine Ugarske, počini u Ugarskoj za trajanja uvjetnoga dopusta kakovo kažnjivo djelo, te bude radi toga odsudjen po sudu nadležnu prema načelu »delicti commissi«, ima se na njemu ponajprije ovršiti ova nova kazan i tek nakon ovršenja iste ima se takav kažnjenik odpraviti radi nastavka starije kazni onoj ugarskoj, odnosno hrvatsko-slavonskoj kaznioni (uzištu), iz koje je bio pušten na uvjetni dopust.

9. Glede jezika, s kojim se valja služiti kod dopisivanja, vriede obćeniti propisi. (Naredba bana od 17. svibnja 1893. br. 6043. — Sbornik br. 34. od god. 1893. i Ured. sbirka naredaba pravosudne struke br. 459. sv. IV.).

10. Gospodin ugarski ministar pravosudja u sporazumku sa gospodinom ugarskim ministrom za unutarnje poslove upravili su na podredjene im oblasti okružnicu istoga sadržaja.

11. Naredba ova stupa u kriepost danom 1. kolovoza 1898

Vidi **naredbu** kr. hrv.-slav.-dalm. zemaljske vlade, odjela za pravosudje, od 28. veljače 1878. br. 1609., **kojom je izdan naputak o nutarnjoj uredbi i o poslovnom redu za kr. zemaljsku kaznionu u Lepodlavi.** (Sbornik zakona i naredaba br. 13. god. 1878.). Ova naredba protegnuta je i na ostale samostalne kaznione u kraljevinah Hrvatskoj i Slavoniji.

Pooštrenja kazni tamnične.

§. 19. Kazan tamnična pooštrit se još može:

a) postom;
b) tvrdim ležajem;
c) zatvorom samotnim;
d) zatvorom samotnim u mračnoj izbi;
e) batinanjem ili šibanjem;
f) izgonom iz zemlje nakon podnešene kazni.

Slovo e) ovoga §-a ukinuto je sliedećim zakonskim člankom:

ZAKONSKI ČLANAK sabora kraljevine Dalmacije, Hrvatske i Slavonije od 20. listopada 1872. (Sbornik zakona i naredaba br. 43. god. 1873.), **kojim se ukida kazan bijenjem u kraljevini Hrvatskoj i Slavoniji.**

§. 1. Od dana proglašenja ovoga zakona ukida se tjelesna kazan bijenjem bezuvjetno i bez iznimke, bila ona odredjena kao kazan glavna, ili kao pooštrenje kazni ili napokon kao kazan disciplinarna, po čem se stavljaju izvan krieposti svekolike postojeće zakonske ustanove, koje s ovim zakonom stoje u opreci.

§. 2. U koliko je tjelesna kazan bijenjem po postojećih zakonih ustanovljena kao kazan glavna, ima se u napredak mjesto nje dosuditi primjerna kazan zatvora, u onih pak slučajevih, u kojih je ustanovljena kao pooštrenje kazni ili kao kazan disciplinarna, ima se zamieniti drugim kojim zakonom dozvoljenim pooštrenjem, odnosno drugom kojom kazni disciplinarnom.

§. 3. Glede osuda kaznenih jur pravomoćnih, izrečenih prije proglašenja ovoga zakona, kojimi je izrečena kazan bijenjem, odredjuju se sliedeće prelazne ustanove:

a) ako je kazan bijenjem izrečena kao kazan glavna, ima se ureda radi zamieniti globom ili zatvorom;

b) ako li je izrečena kao pooštrenje kazni, ili kao kazan disciplinarna, ne ima se ovršiti.

§. 4. Izvršba ovoga zakona povjerava se banu kraljevine Hrvatske, Slavonije i Dalmacije.

P O S T.

§. 20. Prvi i drugi stupanj kazni tamnične pooštrit se može postom, tako da kaznik na njekoje dane bude držan o samom kruhu i vodi. To ništanemanje ne ima biti uz tiedan više od tri puta, i nikad dva dana zasebice.

Tvrdo leže.

§. 21. Pooštrenje tvrdim ležem sastoji u ograničenju kaznika na gole daske; to ništanemanje može imat mjesta samo na dane nezasebne i ne više od tri puta na tjedan.

Zatvor samotni.

§. 22. Držanje u zatvoru samotnom ne smije trajat neprekidno dulje od jednoga mjeseca, i upotrebit se može iznovice tek nakon medjuvremena od jednoga mjeseca dana. U ostalom ima kaznik i za doba samotnoga zatvora primit svaki dan najmanje po dva pohoda od kojega god izmedju onih, koji nadziraju kaznište, ter mu se još ima dati i primjeran posao.

Zatvor samotni u mračnoj izbi.

§. 23. Zatvor samotni u mračnoj izbi ne smije trajati neprekidno dulje od tri dana, i može se upotrebit iznovice tek nakon medjuvremena od jednoga tjedna, a ne ima trajat u svem više od trideset dana u jednoj godini.

§. 24. Ova je ustanova ukinuta zakonskim člankom od 20. listopada 1872., kojim se ukida kazan bijenjem u kraljevini Hrvatskoj i Slavoniji. (Sbornik zakona i naredaba br. 43. g. 1873. Vidi taj zak. čl. kod §-a 19. o. z.).*

---

* Ukinuta ustanova glasila je:

§. 24. Bijenje biva kod mladića izpod osamnaest godina i kod ženskih glava šibami, a kod odraslih mužkaraca batinami, i može iznosit najviše trideset udaraca. Samo proti priupadnikom smije se to bijenje, ako najprije izjavi liečnik, da isto ne će škodljivo biti zdravlju kaznenika, za vrieme dok kazan traje, izvršiti samo jedan put i nikada javno.

Izgon iz zemlje.

§. 25. Izgon iz zemlje može se upotrebit samo suprot zločincem inozemcem, i ima se razprostrti vazda na sve krunovine cesarevine austrijanske.

Vidi §. 348. kaz. post.

NAREDBA vrhovne redarstvene vlasti od 20. veljače 1854. (Drž. zakon. lista br. 49. od god. 1854.), **kojom se preinačuje način, kako su se do sada u očevidnosti držali inozemci prognani ili odpravljeni.**

Po previšnjem Njeg. Veličanstvu odobreni osrednji redarstveni list »Central-Polizei-Blatt« namienjen je i na to, da obznanjuje prognanja ili odprave inozemaca iz cesarevine, koje dosudjivali budu sudovi kazneni ili vlasti političke.

Uslied toga preinačuje se u njekojih ustanovah propis od 27. siečnja 1853., postojavši do sada glede držanja u očevidnosti prognanih ili odpravljenih inozemaca (v. drž. zak. lista od god. 1853. komad XVI., br. 46., str. 253.).

Umjesto pomenutoga načina propisuju se dakle, u sporazumljenju s ministarstvom pravosudja, sliedeće nove ustanove:

1. Počamši od početka tekuće godine imadu prestati mjesečni oni popisi, koje je do sad o prognanih ili odpravljenih inozemcih izdavala vrhovna vlast redarstvena.

2. Svikolici od 1. siečnja ove godine iz cesarevine prognani ili odpravljeni inozemci obznanjivat će se od vremena do vremena, ne držeći se pri tom stanovitih rokova, putem osrednjega redarstvenoga lista, i to u osobitih popisih, koji će bit kao prilozi ovoga lista.

3. Svaki kazneni sud a tako i svaka vlast politička, koja odredi prognanje ili odpravu inozemca iz cesarevine, imat će od sgode do sgode, i još istoga dana, kada takova šta odredi, poslat prijavu o tom uredničtvu kod vrhovne vlasti redarstvene.

4. Ova prijava ima se u pravilu, osim ako poradi osobitih okolnosti bude potrebno odstupit od pravila toga, činit bez svake popratnice, jedino izpunjivanjem polag priklopljenoga izgleda.

5. Rubrike, u prijavi sadržane, imadu se izpunjivat sa svom točnošću i što najvećom savršenošću; navlastito ima se opisat osoba potanko, koliko je moguće, i imadu se glede osobe dat izvjesna obilježja.

6. Popisi, koji se iz ovih prijava sastavljali budu o prognanih ili odpravljenih inozemcih, odmah će se, čim na svietlo izidju, s osrednim redarstvenim listom po uredničtvu dostavljat neposrendo svim gradjanskim i vojničkim vlastim, svim državnim odvjetničtvom, zatim političkim i redarstvenim vlastim u svoj cesarevini, vojničko-redarstvenomu stražanstvu, žandarmeriji, svim uredom lučkim i zdravstvenim, svim divonam pograničnim, a i inim organom financijalnim, kojim je inako povjereno nadziranje granica, tako isto i svim austrijskim poslanstvom u inozemstvu, a napokon i onim obćinam, koje dobivaju osrednji list redarstveni: dostavljat će im se pako ti popisi u tu svrhu, da svekolike vlasti, kojih se to tiče, i svi javni organi time u stanju budu onako, kao što treba, pazit i nadgledati, da se preprieči povratak inozemaca prognanih ili odpravljenih.

7. Radi lagljega pregleda izlazit će u osrednjem redarstvenom listu svake pol godine izkazi o inozemcih prognanih ili odpravljenih, i izkazi ovi razširivat će se na gori pomenuti način baš kao i popisi potanki.

NAREDBA kr. zemaljske vlade, odjela za pravosudje, od 3. listopada 1901. br. 9531. **o točnom uglavljivanju zavičajnosti kažnjenika, koji su osudjeni na izgon ili na odpravljenje.** (Ur. sbir. br. 843.).

Često puta se dogadja, da kažnjenici, koji su osudjeni na izgon ili odpravljenje iz područja kraljevina Hrvatske i Slavonije, uslied netočnih i neizpravnih podataka o zavičajnosti budu vraćeni iz mjesta, kamo se nakon pretrpljenja kazni odpreme ili pak da se tamo pridržavaju u pritvoru, dok im se zavičajnost ne uglavi. Usljed toga nastaju česte neprilike, a i uzrokuju se time dosta znatni nepotrebni troškovi.

Da se tomu stane na put, upućuju se svi sudovi i sve zemaljske kaznione, da ubuduće za vremena, prije svršetka kazni dotičnog kažnjenika, obavieste što točnije nadležne političke vlasti, koje imadu izdati popratnu presudu glede takove osobe, o njegovoj zavičajnosti uz priklop eventualnih dokazala o tome

---

§. 25. 1. Izgon u smislu §. 25. k. z. ima se ograničiti samo na kraljevine Hrvatsku i Slavoniju. (Plenarna rješitba kr. stola sedmorice od 26. siečnja 1901. br. 301. A. 418.)

2. Proti ugarskomu državljaninu, ako i ne uživa zavičajno pravo u Hrvatskoj, ne može se u smislu §. 25. k. z. izreći **izgon** iz kraljevina Hrvatske i Slavonije. (Plenarna rješitba kr. stola sedmorice od 24. listopada 1903. br. 4125. A. 547.).

da ove uzmognu, ako bi se o zavičajnosti pojavile kakove dvojbe, još za trajanja kazni potrebne izvidjaje u tome smjeru izvršiti.

Vidi **zakonski članak** L. god. 1879. zajedničkoga hrvatsko-ugarskoga sabora **o stečenju i gubitku ugarskoga državljanstva** (Sbornik zakona i naredaba br. 31. god. 1880.).

§. 26. i 27. Ustanove ovih §-a ukinute su sliedećim zakonom:*

---

* Ukinute ustanove glasile su:

Zakonite pokljedice svake osude izrečene radi kakova zločinstva.

§. 26. Sa svakom osudbom radi kakova zločinstva skopčane su po zakonu posliedice sliedeće:

a) oduzeće svih ovozemnih i inostranih redova, gradjanskih i vojničkih počastnih znamenja;

b) gubitak svih javnih naslova (titula), akademičkih stupanja i dostojanstva, i uztegnuće prava za moć dobit ih, budi iznova budi opet, bez dopuštenja cesareva;

c) izključenje od odgovornoga uredjivanja povremenih tiskopisa;

d) gubitak svakoga javnoga ureda ili službe, uklopno i učiteljstva, a i nesposobnost, iznova ili opet zadobit ih bez naročita dopuštenja cesareva;

e) kod duhovnika svrgnuće s prebende i nesposobnost, ikada više dobiti prebendu bez naročita dozvoljenja cesareva;

f) gubitak sposobnosti za sudačtvo, odvjetničtvo i bilježničtvo, gubitak javnih odpravničtva (agenca) i svakoga zastupanja stranaka pred javnimi vlastmi;

g) oduzeće svih, na propisih o penziji osnovanih penzija, obskrba, prinosaka za odhranjenje ili inih beriva, a tako i svih milodara.

Osim toga ostaju u krieposti one ustanove propisa gradjanskih, političnih i crkvenih, koje s osudbom, izrečenom radi kakova zločinstva, skapčaju još i inih štetnih posljedica.

Propisi, kako se zločinci poslie podnešene kazni, imadu stavljati pod nadzor redarstva, a tako i ustanova, koliko pri tom imadu udioničtvovati sudovi, uredit će se osobitimi naredbami.

Zakonite posljedice kazni smrti i težke tamnice.

§. 27. Nu osim toga skopčane su ponapose s kaznenimi osudami, kojimi se zločinac osudi na kazan smrti ili težke tamnice, po zakonu još i posljedice sliedeće:

a) ako bude zločinac plemić, ima se dodat osudi kaznenoj, da plemstvo gubi. Nego taj gubitak tiče se njega samoga, dakle ni supruge mu, ni djece mu, koja budu rodjena prije osude kaznene;

b) zločinac, dokle god mu traje kazan, ne može ni medju živimi sklopiti posla, za se obvezatna, ni satvorit posljednje volje. Nego prijašnji čini njegovi ili razredbe, vriednosti svoje zarad kazni ne gube.

ZAKON od 10. lipnja 1890. o posljedicah kaznenih osuda i kazni. (Sbornik zakona i naredaba br. 50. god. 1890.).

Članak I. Sa svakom osudom sbog kakova zločinstva skopčane su za osudjenika po zakonu sliedeće posliedice:

a) prestaje on biti članom zajedničkoga ugarsko-hrvatskoga državnoga sabora, ter sabora kraljevina Hrvatske, Slavonije i Dalmacije, zastupstva županijskog i obćinskog, kao i porotnikom i prisežnikom; zatim gubi:

b) aktivno pravo izbora u zastupstva spomenuta u predjašnjoj točki;

c) javni, državni, zemaljski ili obćinski ured i službu, obnašao ih uslied imenovanja, izbora ili potvrde oblasti;

d) pravo na obskrbu, koju daju spomenuti uredi i službe, kao i obskrbu i milostinju, koje jur uživa radi obnašanih tih ureda i služba;

e) odvjetničtvo, bilježničtvo, kao i agenture, podieljene po javnoj oblasti;

f) javne naslove, koji ne prelaze na nasliednike, uključiv akademičke stupnjeve i dostojanstva, ovozemne redove i znakove odlikovanja, kao i pravo nositi inozemne redove i znakove odlikovanja;

g) sposobnost steći unutar vremena, koje zakon (čl. IV. i V.) opredieljuje, prava, urede, službe, užitke, zvanja i odlikovanja, spomenuta u točkama b), c), d), e) i f), kao i unutar istog vremena pasivno pravo izbora u zastupstva, spomenuta u točki a).

Gubitak akademičkog stupnja ne ima sam po sebi tu posliedicu, da se gubi ovlast za izvršivanje stanovitog zvanja ili sposobnost, da se takovo zvanje steče.

Članak II. Gubitku mandata na zajedničkom ugarsko-hrvatskomu državnomu saboru, ter na saboru kraljevina Hrvatske, Slavonije i Dalmacije ne ima ipak mjesta, ako je (dotični) zastupnik osudjen na kazan slobode, koja ne premašuje dvie godine, radi jednoga od kažnjivih čina, navedenih u sliedećih zakonskih ustanovah:

1. §. 65. kaznenoga zakona, u koliko se ovo zločinstvo ne odnosi na osobu kraljevu, i §. 2. zakonskoga članka XIV.: 1870. sabora kraljevina Hrvatske, Slavonije i Dalmacije o preinaci, odnosno nadopuni nekih ustanova kaznenoga zakona;

2. §. 66. kaznenoga zakona;

3. §. 81. kaznenoga zakona, u koliko je ovo zločinstvo počinjeno s razloga političkih;

4. §§. 76., 78., 80., 158., 163. i 164. kaznenoga zakona;

5. §§. 212., 214. i 217. kaznenoga zakona, u koliko pomoć u tih §§-ih označena, bieše podana pogledom na koje zločinstvo, navedeno u prediducih točkah 1. do 4. ovoga članka.

Članak III. Sa svakom osudom sbog prekršaja, naznačenih u §§. 460., 461., 463. i 464. kaznenoga zakona skopčane su za osudjenika po zakonu posljedice navedene u članku I.

Članak IV. Posljedice kaznene osude navedene u članku I., II. i III. počimaju danom, kojega je postala pravomoćnom.

Članak V. Za onoga, koji je osudjen sbog kojega zločinstva navedena u sliedećih zakonskih ustanovah, prestaju (čl. VIII.) posliedice, čim kazan bude pretrpljena ili se uslied pomilovanja pretrpljenom smatra:

1. §. 58. kaznenoga zakona sl. b) i c) i §. 1. zak. čl. XIV.: 1870. sabora kraljevina Hrvatske, Slavonije i Dalmacije o preinaci odnosno nadopuni nekih ustanova kaznenoga zakona;

2. §§. 60. i 61. kaznenoga zakona, u koliko se ondje spomenuti čini ne odnose na slučaj §. 58. sl. a);

3. §. 65. kaznenoga zakona, u koliko se ovo zločinstvo ne odnosi na osobu kraljevu i §. 2. gore navedenoga zakonskoga članka XIV.: 1870.;

4. §. 66. kaznenoga zakona;

5. §§. 68., 69., 73. i 81. kaznenoga zakona, u koliko ova zločinstva bijahu počinjena s razloga političkih;

6. §§. 76., 78. i 80. kaznenoga zakona;

7. §§. 143., stavka 2. i §. 157. stavka 2. kaznenoga zakona;

8. §§. 158., 163. i 164. kaznenoga zakona;

9. §§. 212., 214. i 217. kaznenoga zakona, u koliko pripomoć u tih §§-ih označena, bieše podana pogledom na koje zločinstvo, navedeno u točkah 1. do 8.

10. §. 220. kaznenoga zakona.

Članak VI. Za osobe, koje su osudjene sbog inoga kojega u članku V. nenavedena zločinstva, ili sbog kojega prekršaja navedena u članku III. prestaju posliedice nakon sliedećih rokova:

a) ako je krivac sbog zločinstva bio osudjen na kazan slobode od najmanje pet godina, nakon roka od deset godina;

b) ako je krivac sbog zločinstva bio osudjen na kraću kazan, nakon roka od pet godina;

c) ako je krivac bio osudjen sbog prekršaja §§. 460., 461., 463. i 464. kaznenoga zakona, nakon roka od trijuh godina.

Ako je kazan smrti oproštena ili doživotna kazan težke tamnice putem pomilovanja u vremenitu pretvorena, imadu spomenute posliedice trajati deset godina.

Članak VII. Rokovi spomenuti u članku VI. počimaju teći, čim kazan slobode bude pretrpljena ili se uslied pomilovanja pretrpljenom smatra.

Članak VIII. Po izmaku rokova spomenutih u članku V. i VI. ne vraćaju se izgubljena prava, već se osudjeniku samo vraća sposobnost, da ih iznova steći može.

Članak IX. S osudom sbog prestupka ili prekršaja, izuzamši jedino prekršaje §§. 460., 461., 463. i 464. kaznenoga zakona, ne će biti po zakonu spojena nikakova štetna posliedica za osudjenika osim glavne kazne i nuzgrednih kazna, kao i osim gubitka kaucije, ustanovljene u §. 31.* zakona od 17. svibnja 1875. o porabi tiska, u obće dakle, osim onih štetnih posliedica, koje sudac svaki put imade izreći u samoj osudi.

Članak X. Za trajanja kazni slobode, dosudjene sbog bud kojega, u kaznenom zakonu navedena kažnjiva djela, ne smije osudjenik izvršivati nijednoga od javnih ureda, služba, inih zvanja ili izbornih prava, navedenih u članku I.: ne smije nadalje upotrebljivati naslova niti nositi redova ili znakova odlikovanja.

* §. 31. zakona od 17. svibnja 1875. o porabi tiska **ukinut** je čl. II. glave I. zakona od 14. svibnja 1907. o promjeni tiskovnih zakona. (Vidi taj zakon u dodatku).

Članak XI. Dokidaju se uslied toga svi zakoni i sve naredbe, kojimi je u protusloviu s ovim zakonom odredjeno bilo doživotno trajanje bud kakovih štetnih posljedica, spojenih s osudom na kazan, ili kojimi su bile odredjene ine koje posljedice osim onih, koje su navedene u člancih I. i III. ovoga zakona.

Članak XII. Ustanove §§. 61., 574. i 868. obćega gradjanskoga zakonika i §. 12. I. dodatka ženitbenog zakona za katolike od 8. listopada 1856. ukidaju se; a ustanove §§. 191., 254. i 281. obć. gradjanskoga zakonika preinačuju se u toliko, da će u svakom pojedinom slučaju štitnička ili skrbnička oblast po vlastitoj razsudi imati odlučiti o tom, hoće li kaznena koja osuda za osudjenika imati tu posljedicu, da dotičnik izgubi štitničtvo ili skrbničtvo, povjereno mu prije osude, ter da ni u buduće ne bude više sposoban preuzeti ovakovo zvanje.

Ostale ustanove obć. gradjanskoga zakonika, gradj. parbenoga postupnika, ženitbenog zakona za katolike od 8. listopada 1856., političkih zakona i naredaba, koje s kaznenim osudjenjem ma kakove ine pravne posljedice spajaju, ostaju netaknute.

Članak XIII. Zakonom ovim ne dira se u pravo javnih oblasti i korporacija, da prema posebnim zakonom, kaznostnim propisom ili ustanovam svojih štatuta izreku gubitak ili privremenu obustavu ureda, služba, zvanja, obrtnih povlasti i prava ili naslova, časti i odlikovanja povodom osudjenja sbog kažnjiva čina.

Članak XIV. Čim zakon ovaj stupi u kriepost, prestaju za sve osobe, osudjene prije toga roka, one štetne posljedice, koje ih ne bi mogle snaći po ovomu zakonu.

Članak XV. Za osobe osudjene sbog kojega od zločinstva navedenih u članku V. prestati će štetne posljedice, ako su glavnu kaznu pretrpile prije krieposti ovoga zakona, istim onim časom, kad zakon ovaj stupi u kriepost, ako pako kazan još nisu pretrpile, tad onim časom, kada ju pretrpe.

Članak XVI. Za osobe osudjene prije krieposti ovog zakona sbog kojega inoga u čl. V. nenavedenoga zločinstva ili sbog prekršaja navedenih u čl. III. prestaju još trajuće posljedice, ako je minuo, odnosno čim mine jedan od rokova navedenih u čl. VI.

Članak XVII. Svaki osudjenik moći će potražiti od suda onoga, koji je izrekao osudu u prvoj molbi ili koji je zamienio presudni sud, da mu se izda svjedočba o tom, da više ne po-

stoje štetne posljedice ili da je već utrnula nesposobnost za stečenje prava, izgubljenih uslied kaznene osude.

Proti uzkrati takove svjedočbe dozvoljena je molitelju pritužba u roku od osam dana i to, ako je uzkratnu odluku u prvoj molbi izdao kotarski sud, na nadležni sudbeni stol, a zatim ako i ovaj molbu odbije, na stol sedmorice, ako je pako odluku izdao u prvoj molbi sudbeni stol, ide takova pritužba izravno na stol sedmorice.

Članak XVIII. Provedba ovoga zakona povjerava se banu.

Vidi naredbu kr. hrv.-slav.dalm. zem. vlade, odjela za pravosudje, od 5. srpnja 1890. br. 7328., **kojom se izdaje naputak glede gradjansko-pravne sposobnosti kaznenika** pod brojem 355. uredovne sbirke nar. pravos. struke.

Okružnica kr. banskoga stola od 15. listopada 1890. broj 24093., **u pogledu načina rješavanja molbenica, upravljenih na previšnje mjesto za oprost posljedica kaznenih osuda i kazni**, koje su prema zakonu od 10. lipnja 1890. (br. 50. sbor. od g 1890.) prestale. (Ur. sbir. br. 364).

Visoka kr zemaljska vlada, odjel za pravosudje, opazila je, da sudovi prve molbe običaju molbenice, upravljene na previšnje mjesto za oprost posljedica kaznenih osuda i kazni, koje su im preko kr banskog stola dostavljene na dalnje uredovanje prema zakonu od 10. lipnja 1890. (sbornika br. 50. od god. 1890.), jer su dotičnomu molitelju već po samom zakonu prestale te posljedice, vraćati stranci uputom na navedeni zakon, umjesto da joj na temelju takove molbe izdadu svjedočbu u smislu članka XVII. istoga zakona, pošto molbenica upravljena na previšnje mjesto za oprost posljedica kaznenih osuda i kazni prema svom petitu suplira molbenicu za izdanje odnosne svjedočbe.

Pozivaju se s toga uslied naredbe visoke kr. zemalj. vlade, odjela za pravosudje, od 7. listopada 1890. broj 12221 svi kr. sudovi prve molbe, da u navedenih slučajevih ne vraćaju stranci njene molbe s uputom na gornji zakon, već da joj imadu izdati svjedočbu prema članku XVII. toga zakona.

Vidi **naredbe** kr. zem. vlade, odjela za pravosudje, od 29. prosinca 1898. br. 1785. (ur. sbir. br. 694), od 22. ožujka 1899. br. 4599 (ur. sbir. br. 695) i od 27. prosinca 1898. br. 17161 (ur. sbir. br. 696.) **glede obaviesti vojničkih oblasti o kaznenoj iztrazi i o kaznenom osudjenju posjednika zlatne ili srebrne kolajne I. razr. za hrabrost.**

§. 28. i 29. Ustanove ovih §-a ukinute su §-om 30. zakona od 17. svibnja god. 1875. o porabi tiska za kraljevinu Hrvatsku i Slavoniju. (Sbornik zakona i naredaba br. 32. god. 1875.)*

Ustanove radi gubitka kakova obrta, povelje brodarstvene, i povlastice, držati brod za uzkrajno brodarenje.

§. 30. Gubitak obrta nije posljedica, već po zakonu skopčana sa zločinstvom; osudom se dakle kaznenom izreći ne može. Nego ako onaj, koji je radi zločinstva osudjen, obrt kakov imade, mora sud kazneni nakon proglašene osude priobćiti spise onoj vlasti, kojoj podieljivanje takova obrta pristoji. Ako se toj vlasti pogibeljno uzvidi, dopustit zločincu, da nakon podnešene kazni prijašnji svoj obrt nastavi, imat će ona držeći se postojećih propisa narediti, da se zločincu obrt oduzme.

Istomu postupku ima mjesta i onda, ako je osudjenik imao povelju brodarstvenu ili povlasticu, držati brod za uzkrajno brodarenje. U ovakovu slučaju pripada osrednjoj pomorskoj vlasti izreći presudu na gubitak takove povlastice.

---

* Ukinute ustanove glasile su:

Osobite ustanove za zločinstva, učinjena tiskopisom.

§. 28. Ako se zločinstvo učini povremenim tiskopisom, za koj je položena jamčevina, ima se osim zakonite kazni dosuditi i posvemašnji ili dioni gubitak jamčevine na korist ubožke zaklade onoga mjesta, gdje bude učinjeno kažnjivo djelo, i to pri zločinstvih za koja se po zakonu može izreći kazan tamnična preko pet godina, dosudit se ima gubitak jamčevine od polovice do kraja; pri zločinstvih pako, proti kojim odredjuje zakon tamničnu kazan najviše od pet godina, dosudit se ima gubitak od hiljadu forinti do pola jamčevine ; a pri zločinstvih, proti kojim je odredjena još manja kazan, od petsto forinti do hiljadu forinti. Glede ovoga gubitka jamčevine ne može sudište nikada sići izpod najniže odmjere, zakonom ustanovljene.

§. 29. K tomu u slučaju, ako se zločinstvo učini povremnim tiskopisom, može se presuda izreći, da se dalje izlaženje istoga obustavlja do na tri mjeseca dana, a pri oklnostima osobito otegoćujućim, da se tiskopis sasvim ukida.

Osim toga u svih slučajevih, gdje se zločinstvo učini tiskopisom, može se dosuditi, da se tiskopis, koj je proglašen kao kažnjiv, uništi ili sasvim, ili koj dio od istoga, a tako da se razori i sprava, prikladna za umnožiti ga, slog, ploče, forme, kameni itd.

Vidi **zakonski članak** XVII. god. 1884. zajedničkoga hrvatsko ugarskoga sabora. **Obrtni zakon.** (Sbornik zakona i naredaba br. 31 god. 1884).

Ograničenje kazni na zločinca samoga.

§. 31. Kako krivina tako i kazan ista, ne može pasti na nikoga nego na zločinca.

Ograničenje samovolje sudačke u izmjerivanju kazni.

§. 32. Kazan se ima ustanoviti točno po zakonu i izmjerit ni oštrije ni blažje, nego što po svagdašnjih okolnostih zločinstva i učinitelja propisuje zakon.

§. 33. A ne može se u pravilu (§§. 52, 54 i 55) suprot zločincu izreći ni ina vrsta kazni nego ona, koja je ustanovljena ovim zakonom. Niti se može zločincu, ako se s oštećenim i nagodi (naravna), odpustit zaslužena kazan (§§ .187 i 188).

O stečaju više zločinstva;

§. 34. Ako zločinac počini više zločinstva, ter zarad svih ujedno uzslijedi jedna ista iztraga i osuda, ima se kaznit po zlo-

---

§. 34. 1. Konkurencija dvajuh kažnjivih čina u pravom smislu rieči postoji samo onda, ako je obim djelima u raznih pravcih počinjena povrieda prava, u svakom drugom slučaju ima se imputirati samo ono kažnjivo djelo, koje se ima smatrati kao nastavak ili dalnji stadij naumljene povriede. (Riešitba kr. stola sedmorice od 9. prosinca 1893. br. 4180. A. 117.).

2. Vidi riešitbu kr. stola sedmorice od 24. studena 1896. broj 3748, otisnutu kod §. 50. k. z.

3. I u jednom činu može po okolnostih ležati više zločinstva što napose ondje biva, kada se sredstvo, koje se rabi, da se postigne zamišljeno zločinstvo, kvalificira samo po sebi kao posebno zločinstvo. (Rieš. kas. sudišta u Beču od 20. stud. 1885 **br. 11376. G. Z. 1860. br. 9.).**

4. Ako jedan čin sadržava u sebi više po kaznenom zakonu kažnjivih povreda prava, koje se sve zajedno ne zahtievaju za pojam stanovitog zločinstva, ter ako nije u zakonu to već predvidjeno i u slučaju ovom ustanovljena već kazan, tad imademo stečaj zločinstva uvjek onda, ako u jednom činu leže osim obilježja, koja ustanovljuju stanovito zločinstvo, i obilježja drugog zločinstva, koja za pojam prvog zločinstva potrebna

činstvu onom, za koje je odredjena kazan oštrija, s obzirom ništanemanje i na ostala zločinstva.

---

nisu. Može se dakle i jednim samim činom počiniti po okolnostih stečaj zločinstva. (Rješ. kas. sudišta u Beču od 18. ožujka g. 1875. br. 2634. M. 53).

5. Gdje sam zakon zahtieva za učin stanovitog kažnjivog djela više pravnih povrieda, ne može se počinitelju u račun staviti uz isto kažnjivo djelo i posebice opet svaka od odnosnih pravnih povrieda kao samostalni kažnjivi čin. Isto tako ne može se u onih slučajevih, u kojih zakon veću kaznenu stavku ustanovljuje za teži posljedak čina, koji se čin bez ovoga posljedka već sam po sebi kažnjivim djelom po zakonu označuje, isti teži posljedak opet napose smatrati posebnim kažnjivim činom te uslied toga uzeti otegoćujuću okolnost: stečaj više kažnjivih djela. (Rješ. kas. sudišta u Beču od 18. ožujka 1875. br. 2634. G. Z. 53. i od 22. listopada 1881. br. 5472, M. 372).

6. Ne ima stečaja više zločinstva, kada tko počini zločinstvo prevare, koje se kvalificira po naravi čina t. j. po jednom od slučajeva u §. 199. k. z. nabrojenih, a uz to i napose po iznosku štete zločinstvom. (Rješ. kas. sudišta u Beču od 25. lipnja 1883. br. 3445. M. 562).

7. Kada je tko radi stečaja više zločinstva osudjen jednom kaznom, tada se ta kazan proteže na svaki pojedini po njemu počinjeni zločin, radi kojega je osudjen. S toga se ne može tražiti, da radi jednoga zločinstva već osudjeni okrivljenik — koji je uslied obnove postupka novom osudom radi ovoga zločinstva odriešen i drugog manje kažnjivog čina krivim pronadjen — odsjedi na novo odmjerenu kazan za upitni kažnjivi čin, kojeg je uslied obnove postupka krivim proglašen, ako je već za sva kažnjiva djela ukupno, radi stečaja istih, prvom osudom odmjerenu mu kazan dielomice pretrpio. (Rješ. kas. sudišta u Beču od 17. studena 1883. br. 8455. M. 891).

8. Kao oštrija kazan ima se smatrati ona, koja je skopčana s težimi posljedicami. Za to se ima uvjek oštrijom kaznom smatrati težka tamnica od tamnice jednostavne. U slučajevih dakle stečaja zločinstva, u kojih zakon za jedno od dotičnih zločinstva propisuje kazan težke tamnice po kaznenoj stavci od šest mjeseci do jedne godine, a za drugo prostu tamnicu u trajanju od šest mjeseci do jedne godine, a samo kod otegoćujućih okolnosti od jedne do pet godina, ima se i kod postojećih otegujućih okolnosti izreći kazan ona, koja je odredjena za zločinstvo ono, za koje je po zakonu ustanovljena kazan težke

ili zločinstva s prestupci ili s prekršaji.

§. 35. Propis ovaj ima se držat i onda, kad se zločinstva steku (satanu) s prestupci ili s prekršaji.

Osobite medjutim ustanove, propisane §§. 28. i 29., imaju se u slučaju, kad se steče (sastane) više zločinstva, ili kad se steku zločinstva s prestupci ili s prekršaji, osim ine zakonite kazni uporaviti i onda, ako makar i jedno samo od stekših se kažnjivih djela bude učinjeno sadržajem kojega tiskopisa. — Isto tako u slučaju, ako je makar i na jedno samo od tih stekših se kažnjivih djela u ovom ili u drugom kojem zakonu udarena globa (kazan novčana) ili koja od kazni, ustanovljenih u §. 240, sl. b) i c), imat će se osim ine zakonite kazni proti krivcu odrediti svakako i ova kazan osobita.

§§ 28. i 29. ... § 530 z. od 17. V. 1875.

O zločinstvih podložnika u zemlji tudjoj.

§. 36. Za zločinstva, koja podložnik cesarevine austrijanske počini u zemlji tudjoj, ako se zateče u ovih zemljah, ne ima se nikad predati zemlji inostranoj, već se ima kaznit po ovom zakonu kaznenom, bez obzira na zakone one zemlje, gdje bude učinjeno zločinstvo.

Ako pak za isti čin već bude kažnjen u zemlji tudjoj, mora se u kazan, koja se ima izreć po ovom zakonu, uračunat ona, koju bude već tamo podnio.

Osude, što ih izreku kaznene vlasti tudje zemlje, ne imaju se podnipošto ovršiti u zemljah ovostranih.

---

tamnice od šest mjeseci do jedne godine. (Rješ. kas. sudišta u Beču od 20. prosinca 1883. br. 12658. M. 604.).

9. Vidi rješ. kas. sudišta u Beču od 16. ožujka 1894. br. 809, odtisnutu kod §. 132. k. z.

10. Vidi riešitbu kas. sudišta u Beču od 27. travnja 1894. br. 2934, odtisnutu kod §. 131. k. z.

11. Samostalno ubrajanje konkurirajućega kažnjivoga djela nije već time izključeno, što je počinitelj jedno od tih diela počinio za to, da uzmogne njegovom pomoćju izvesti drugo. (Rješ. kas. sudišta u Beču od 8. listopada 1897. br. 7094., M. 2131.).

§. 35. U slučaju stečaja kažnjivih djela, od kojih je makar na jedno samo udarena kazan globe, ima se osim ine zakonite kakazni odrediti svakako i ta osobita kazan. (Rje. kr. stola sedmorice od 3. lipnja 1899. br. 2267. A. 330. i od 18. listopada 1902. br. 3336. A. 507.).

Kod stečaja zloč. i prekr. § 36. c. p. od 24. X. 1852 br. 223. ... može se kazna odmjeriti ili po propisu prve stavke § 35 k. z. ili prema propisu zadnje stavke druge ... § 35. k. z. ... XXXII. 945.

OKRUŽNICA kr. banskog stola od 13. listopada 1904. broj 237.798. **glede zamolnice inozemnih sudova u kaznenom postupku proti ovozemnim pripadnicima radi zločinstva počinjenih u inozemstvu.** (Ur. sbir. 947).

Sbilo se je, da je jedan područni kr. kotarski sud u kaznenom nekom predmetu radi zločinstva na zamolbu cislitavskog, dakle inostranoga suda jednomu ovozemnomu i u tuzemsvu prebivajućemu pripadniku dostavio poziv zamolnog suda na preslušanje kao okrivljenik, zatim dostavio istomu okrivljeniku obtužnicu, poziv na glavnu razpravu, kaznenu osudu cislitavskog suda, te razne druge odluke, kao i pozive na nastup kazni, da je napokon isti ovozemni pripadnik bio po jednoj ovdašnjoj redarstvenoj oblasti k zamolnomu cislitavskom sudu dapače odpraćen na pretrpljene kazni, koju je kazan ovozemni pripadnik kod cislitavskog suda i ovršio.

Savkoliki taj postupak bio je protivan izraženomu u §§. 36. i 235 k. z. načelu, da se vlastiti podanik, koji je počinio kažnjivo djelo u inostranstvu, nema nikada predati, ako se zateče u ovozemstvu, inostranom sudu, već se imade kazniti po ovdašnjemu kaznenomu zakonu bez obzira na zakone one zemlje, gdje bude učinjeno kažnjivo djelo.

S toga kr. banski stol tim povodom upućuje sve ovopodručne kr. sudove prve molbe, da imadu kod udovoljenja zamolnica cislitavskih kaznenih sudova strogo paziti, da se ne ogrieše o iztaknuto načelo, te će naročito u slučaju, ako iz zamolbe proizlazi, da se radi o kaznenom progonu stanovitog ovozemnog i u ovozemstvu prebivajućega pripadnika, svaki put imati s mjesta o tom obavjestiti nadležno kr. državno odvjetničtvo, da ovo dodje u priliku, da se o kaznenom progonu ovozemnog pripadnika izjavi i svoje predloge nadležnomu sudu stavi.

Sudci, koji bi se ogriešili o te odredbe, pozvat će se na odgovornost.

§. 36. 1. Cislitanija ima se prama kraljevinama Hrvatskoj i Slavoniji smatrati zemljom tudjom; umjestna je stoga uporaba §. 36. k. z. proti takovom podaniku Hrvatske i Slavonije, koji počini u Cislajtaniji kakav zločin (Riešitba kr. stola sedmorice od 4. veljače 1899. br. 431. A. 312.).

2. Ustanovljenje uračunati se imajuće kazni pretrpljene u inozemstvu, u kazan dosudjenu u ovozemstvu, prepušteno je u smislu al. II. §. 36. k. z. rasudi suda. (Riešitba kr. stola sedmorice od 6. prosinca 1902. 4372. A. 514.).

O zločinstvih inozemaca:

a) u ovih zemljah:

§. 37. Po ovom samo zakonu ima se izreć osuda i suprot inozemcu, koj u državi austrijanskoj učini kakovo zločinstvo (§. 41.).

Vidi **naredbu** bana kraljevina Hrvatske, Slavonije i Dalmacije od 17. svibnja 1893. br. 6043, upravljenu na sve kr. sudove I. molbe i sva kr. državna odvjetničtva **u predmetu uzajamne pravne pomoći, koja se ima pružiti izmedju kr. sudova i odvjetničtva ugarskih i hrvatsko-slavonskih u gradjanskih (parbenih i izvanparbenih) i kaznenih predmetih,** štampanu pod brojem 34. sbornika od g. 1893.

Vidi **nardebu** kr. hrv.-slav.-dalm. zemaljske vlade, odjela za pravosudje u sporazumku s odjelom za unutarnje poslove, od 28. veljače 1902. br. VII. 229 6—1894. **o prepraćenju osoba, koje budu radi kažnjiva djela od inostrane koje vlasti izručene kr. ugarskim vlastima preko područja kraljevina Hrvatske i Slavonije.**

b) u zemlji tudjoj.

§. 38. Kad tudjanin u zemlji tudjoj učini zločinstvo veleizdaje, koje se tiče države austrijanske ili njemačkoga saveza (§. 58), ili zločinstvo krivotvorja austrijanskih javnih vjerovnih papira ili novca (§§. 106—121.), ima se kaznit kao da je ovostranac, po ovom zakonu.

§. 39. Ako se zločinstvo, učinjeno po tudjaninu u zemlji tudjoj, ne tiče predmeta naznačenih u predjašnjem paragrafu, ima se,

§. 37. Ne ima se u obzir uzeti obrana inozemca, koji u ovozemstvu učini kakovo zločinstvo, da je bila radi istoga zločinstva u njegovoj domovini jur proti njemu iztraga povedena, pak da je odriešen bio. (Rieš. kas. sudišta u Beču od 30. travnja 1852. br. 4013. G. Z. 35).

§. 39. 1. Ugarski pripadnik imade se radi delikta počinjenih u Cislitavi predati nadležnom sudu njegova prebivališta. (Riešitba kr. stola sedmorice od 9. srpnja 1898. br. 2164. »Mjesečnik« XX. str. 678. A. 281.).

2. §. 39. k. z. ne proteže se na slučaj, u kojem je inozemac započeo zločin u inozemstvu, a nastavio ga je u ovozemstvu (Rieš. kas. sudišta u Beču od 25. veljače 1893. br. 15139. M. 1633).

istina, taj zločinac, kad se zateče u ovih zemljah, uzeti svagda pod zatvor, nego se o predaji istoga odmah valja stavit u sporazumljenje s onom državom, gdje bude učinjeno zločinstvo.

§. 40. Ako inostrana država ne će da ga preuzme, ima se suprot zločincu inostranu postupat u pravilu po propisu ovoga zakona. Ako li bi pak po zakonu kaznenom onoga mjesta, gdje zločinstvo bude učinjeno, kazan bila blažja, ima se kazniti po tom blažjem zakonu. Osudi kaznenoj ima se još dodat i izgon nakon podnešene kazni.

§. 41. Gdje o medjusobnoj predaji zločinaca s kojom državom inostranom postoje osbite pogodbe, tu se valja ravnati po glasu istih.

Ugovori radi izručivanja zločinaca postoje: S Belgijom (Sbor. zakona i naredaba br. 46 god. 1881); s Njemačkom (Drž. zak. list br. 76. god. 1854. i br. 124. god. 1855); s Francezkom (Sbor. br. 51 god. 1871); s Velikom Britanijom i Irskom (Sbor. br. 22 god. 1874); s Italijom (Sbor. br. 58. g. 1871); s Luksemburgom (Sbor. br 61 god. 1882); s knezom Crnogorskim (Sbor. br. 47 god. 1873.); s Nizozemskom (Sbor. br. 45 g. 1881.); sa Sjever nom Amerikom (Drž. zak. list br. 14 g. 1857.); s Ruskom (Sbor br. 14 god. 1876); sa Švedskom i Noveržkom (Sbor. br. 50 g. 1871); sa Srbijom (Sbor. br. 58 god. 1882); sa Španjolskom (Sbor. br. 206 god. 1863.); s Brazilijom (Sbornik br. 56 god 1884.); s Monakom (Sbor. br. 22. g. 1887.); s Uruguayom (Sbor. br. 16 god. 1896); sa Švajcarskom (Sbor. br. 19 god. 1886.) s Rumunjskom (Sbornik br. 52 godine 1902).

Vidi **naredbu** kr. hrv.-slav.-dalm. zemaljske vlade, odjela za pravosudje, od 28. prosinca 1905. br. 19728., **u predmetu posljedica razriešenja švedsko-norveške unije s obzirom na medjunarodne ugovore što ih je dosada ta unija sklopila.** (Ured. sbirka br. 978.) i **naredbu** istoga odjela kr. hrv.-slav.-dalm. zemaljske vlade od 18. veljače 1906. br. 1953. **u predmetu stanovišta, što ga zauzima kr. norveška vlada glede valjanosti medjunarodnih ugovora sklopljenih po obstojavšoj švedsko-norveškoj uniji.** (Ur. sbir. br. 979.).

§. 41. Ugovorom o medjusobnoj izručbi zločinaca daje zakonsku moć §. 41. k. z.; oni stupaju na mjesto ustanova §§. 36. do 40. k. z. — Na učine, radi kojih nije dozvoljena izručba, ne smije se protezati osuda ovozemnoga sudca (§. 281. t. 9. i 344. t. 10. b) austr. k. p. — §. 277. t. 10. hrv. k. p. Rieš. kasac. sudišta u Beču od. 8 svibnja 1897 br. 3659 M. 2095).

Pravo naknade suprot zločincu

§. 42. Kazan zločinca ne mienja ni malo prava onih, koji bijahu uvriedjeni ili oštećeni zločinstvom, i kojim, toga radi, ide zadovoljština ili naknada od zločinca, od njegovih nasljednika, ili iz njegova imetka.

GLAVA TREĆA.

O OKOLNOSTIH OTEGOĆUJUĆIH.

Obće mjerilo okolnosti otegoćujućih.

§. 43. Zločinstvo je u obće tim veće, čim bude zrelije razmišljenje; čim bude namišljenija priprava, kojom bijaše poduzeto zločinstvo; čim bude veća šteta, uzročena zločinstvom; ili veća pogibelj, koja je skopčana s njime; čim se manje opaznosti uzmogne suprot njemu upotrebiti; ili čim više dužnosti bude povriedjeno njime.

Osobite okolnosti otegoćujuće.

§. 44. Osobite okolnosti otegoćujuće jesu:

a) kada zločinac počini više zločinstva različite vrste;

b) kad isto jedno zločinstvo ponovi (opetuje);

c) kada već bude kada kažnjen zarad istoga takova zločinstva;

d) kada drugih navede na zločinstvo;

e) kada bude začetnik, naputnik ili kolovodja kojega zločinstva, od više njih učinjena.

§. 45. Okolnost je otegoćujuća i onda, kad okrivljenik, prigodom iztrage, gleda da prevari sudca izmišljotinom lažnih okolnosti.

§. 43. Kod potajnoga umorstva ne može se obtuženiku posebno ubrojiti kao otegotna okolnost, da je izveo dotični čin takovim načinom, da pokojnik ni najmanje opreznosti suprot njemu upotrebiti mogao nije, jer je ova okolnost jur uvažena pri samoj kvalifikaciji kažnjivoga čina. (Rieš. kr. stola sedmorice od 14. kolovoza 1886. br. 2553. »Mjesečnik« XII. 445).

GLAVA ČETVRTA.

O OKOLNOSTIH OLAKOĆUJUĆIH.

Okolnosti olakoćujuće:

a) glede osobe krivca:

§. 46. Okolnosti olakoćujuće, koje se tiču osobe učinitelja, jesu:

a) kad učinitelj ne bude još navršio dvadesete godine vieka svoga; kad bude slaba razuma, ili kad mu bude jako zanemareno odhranjenje;

b) kad se prije zločinstva bude vladao bez ukora;

c) kad učini zločinstvo po nagonu kojega trećega, ili od straha, ili posluha radi;

d) kad bude zanešen na zločinstvo silovitim ganućem srca, nastavšim iz ćućenja čovjeka prirodjena;

e) kad bude namamljen na zločinstvo više sgodnom prigodom s tudje nemarnosti, nego li sklonjen prije začetim namišljajem;

f) kad bude naveden na zločinstvo težkim siromaštvom;

g) kad živo i žurno uznastoji da popravi uzročenu štetu ili da odvrati dalnje zle posljedice;

h) kad se, moguć lasno uteći ili ostati neodkriven (nesaznan), oda sam i prizna zločinstvo;

i) kada oda ine sakrivene zločince i podje na ruku prigodom i sredstvi, da se uhvate;

k) kad dulje vremena bude zatvoren iztrage radi, zategnute bez njegove krivine.

---

§. 46. a) Kod umorstva ne može se mladost osudjenikova u obzir uzeti kao olahkotna okolnost, jer upravo za to, što osudjenik još nije prevalio 20. godine vieka svoga ima mu se mjesto smrtne kazni, odredjene u §. 136. k. z., suditi po §. 52. k. z. i po §. 253. k. p. samo na kazan težke tamnice od 10 do 20 godina. (Rješitba kr. stola sedmorice od 13. kolovoza 1888. br. 2553. »Mjesečnik« XII. 445).

b) glede kakvoće čina.

§. 47. Okolnosti olakoćujuće, u obziru kakvoće čina, jesu:

a) kad čin ostane u pokušaju, i to tim većma, čim većma taj pokušaj od izvršenja zločinstva bude daleko;

b) kad se krivac, čineći zločinstvo, dobrovoljno sustegne od uzročenja štete veće, premda bude imao dovoljno prigode k tomu;

c) kad šteta, nastavša zločinstvom, bude malena, ili kad oštećenik zadobije naknadu ili zadovoljštinu podpunu.

GLAVA PETA.

O UPORAVI OKOLNOSTI OTEGOĆUJUĆIH I OLAKOĆUJUĆIH PRI ODREDJIVANJU KAZNI.

Obći propis za prosudu okolnosti otegoćujućih i olakoćujućih.

§. 48. Na okolnosti otegoćujuće ima se imat obzir samo u toliko, u koliko usuprot ne ima okolnosti olakoćujućih; a istim načinom ima se imat obzir na okolnosti olakoćujuće, u koliko usuprot ne ima otegoćujućih. U koliko jedne ili druge prevagnu, u toliko se imadu uporaviti za poostrenje ili ublaženje kazni.

Ograničenje prava poostrenja u obće.

§. 49. Pri poostrivanju niti se može promienit vrsta kazni, ustanovljene za svako zločinstvo, niti protegnuti trajanje kazni preko granica, ustanovljenih zakonom.

Ponapose:

a) pri kazni smrtnoj i tamnice dosmrtne;

§. 50. Pri kazni smrtnoj i tamnice dosmrtne, poostrenje nikakovo ne ima mjesta.

---

§. 47. Pošto za pokušaj ne ima u kaznenom zakonu posebne kaznene stavke osim u slučajevih zločinstva, navedenih u §. 80., 110., 113., 138., i 145. k. z., to se ima pokušaj smatrati uviek samo kao olahkoćujuća okolnost, te se ima s obzirom na ovu odmjeriti blaža kazan od one ustanovljene za samo izvršeno zločinstvo. (Rieš. kas. sudišta u Beču od 1. travnja 1856. br. 3210. G. Z. br. 70).

NAREDBA ministarstva pravosudja od 7. travnja 1860., valjana za svekolike krunovine, izim Krajine vojničke, **kojom se propisuje, koko se imaju kazniti oni na doživotnu tamnicu osudjeni zločinci, koji počine kakovo zločinstvo, na koje se ne dosudjuje kazan smrti.** (Sbornik zakona i naredaba br. 66 god. 1863. I).

Uslied povlade Njegovoga c. kr. apoštolskoga Veličanstva od .1travnja 1860. naredjuje se ovim, da u slučaju, ako koji na doživotnu tamnicu osudjen zločinac uz vrieme, dokle mu traje ova kazan, počini kakovo zlčinstvo, na koje se ne dosudjuje kazan smrti, imade nadležni sud, istina, povesti iztragu i izreći osudu o krivnji i o odšteti, koju bi možda imao dati zločinac, nego da se kao kazan može izreći samo jedno ili više pooštrenja, ustanovljenih u §§. 19. i 24. obćega zakona kaznenoga, i to po mjeri počinjenoga zločinstva na kraće ili na dulje vrieme.

b) p r i t a m n i c i v r e m e n i t o j.

§. 51. A vremenita kazan tamnična ima se s okolnosti otegoćujućih izmjerit trajanjem duljim ili najduljim, ustanovljenim po zakonu, i pooštrit razmjerno jednim ili su više pooštrenja, izbrojenih u §. 19.

Uporaba okolnosti olakoćujućih:

a) p r i k a z n i s m r t n o j.

§. 52. Ako u zločinstvah, za koja je odredjena kazan smrtna, bude okolnosti olakoćujućih, ima sudac, istina, izreći osudu po zakonu, nego što se daljega postupanja tiče, držat se ima propisa, izdanih o postupku. — Nu ako zločinac u vrieme učinjena zločinstva ne bude još prevalio dvadesete godine vieka svoga, ima se umjesto kazni smrtne ili tamnice dosmrtne, sudit na težku tamnicu izmedju deset i dvadeset godina.

Vidi §. 265. kaz. post.

Okružnica kr. banskoga stola od 5. ožujka 1884. br. 5202., **u pogledu nastupa kazni onih osudjenika, kojim je iz. previšnje**

---

§. 50. Izrečenju smrtne kazni ne smeta, što je obtuženi pretrpio bio kazan slobode radi delikta, koji je konkurirao sa zločinstvom, na kojeg je udarena kazan smrti. (Riešitba kr. stola sedmorice od 14. studena 1896. br. 3749. »Mjesečnik« XXIII. str. 237. A. 218.)

milosti oproštena kazan smrti uz substituciju kazni vremenite. (Ured. sbirka br. 419.)

Visoki kr. zemaljski vladni odjel za pravosudje izvolio je naredbom od 28. veljače 1884. br. 2930. sliedeća ovamo odpisati:

»Odnosno na tamošnje izvješće od 3. svibnja 1882. br. 8206. i od 26. srpnja 1883. br. 14918. priobćuje se banskomu stolu prepis dopisa kralj. stola sedmorice od 16. veljače 1884. br. 2886., po glasu kojega je rečeno vrhovno sudište izjavilo svoje mnienje onamo, da se onim osudjenikom, kojim je previšnjom milošću oproštena kazan smrti uz substituciju kazne vremenite, početak nastupa ove ima računati od dana previšnjega riešenja, kojim je dotičniku oproštena kazan smrti.

Kr. vladni odjel za pravosudje pristaje uz ovo mnienje vrhovnoga sudišta, pak se s toga banski stol u pogledu potaknuta pitanja o zaračunanju takovim kaznenikom dosudjene vremenite kazni upućuje na gore spomenuto mnienje kr. stola sedmorice uz poziv, da o tom shodno uputi sve kr. sudbene stolove.«

Što se tomu kr. sudbenomu stolu uz priklop gore pozvanog vrhovno-sudnog dopisa od 16. veljače 1884. br. 2886 u prepisu za znanje i ravnanje priobćuje.

D o d a t a k k okružnici kr. banskoga stola od 5. ožujka 1884. br. 5202., u pogledu nastupa kazni onih osudjenika, kojim je iz previšnje milosti oproštena kazan smrti uz substituciju kazni vremenite.

D o p i s stola sedmorice od 16. veljače 1884. br. 2886, upravljen na kr. hrv.-slav.-dalm. zemalj. vladu, odjel za pravosudje.

Uslied cienjenoga dopisa od 10. kolovoza 1883. br. 10490 uzeo je kr. stol sedmorice u iznovični pretres pitanje o računanju nastupa kazni osobam, osudjenim na smrt, kojim je previšnjom milošću vladara oproštena smrtna kazan, ter u zamjenu smrtne kazni izrečena po vrhovnom ovom sudištu kazan vremenita, te mu je čast očitovati se konačno glede toga pitanja kako sliedi:

Kod obtužnika, osudjenih na kazan smrti, postaje kazan vremenita eksistentnom tek onda, kada dotičniku previšnjom milosti Njegovog cesarskog i kraljevskog apoštolskog Veličanstva bude oproštena kazan smrti uz uvjet, da se smrtna kazan zamjeni primjerenom kaznom vremenitom.

To će i biti uzrok, da se prema sadržaju dopisa c. kr. ministarstva pravosudja od 28. prosinca 1882. br. 3753, priobćenog

ovamo cienjenim dopisom od 30. travnja 1883. br. 3753. u kraljevinah i zemljah, zastupanih u carevinskom vieću, računa na temelju zaključka vrhovnog sudišta od 12. listopada 1875. br. 10411 početak kazni slobode, koja se imade uporaviti mjesto smrtne kazni, od dana previšnjega riešenja, kojim se dotičnom osudjeniku oprašta smrtna kazan.

I budući da je već u ovdašnjem dopisu od 1. prosinca 1882. br. 1407 naglašeno, da su ovdje u pitanje dolazeće ustanove §. 341. kaznenog postupnika, kriepostnog u kraljevinah Hrvatskoj i Slavoniji doslovno suglasne s ustanovami sadržanimi u §-u 400. austrijanskoga kaznenoga postupnika, pa da bi pogledom na tu okolnost valjalo kod konačnog normiranja toga pitanja uzeti u obzir praksu, koja u tom pogledu vlada u kraljevinah i zemljah, zastupanih u carevinskom vieću, i budući da se u Ugarskoj prema dopisu kr. ugarskoga ministra pravosudja od 25. prosinca 1882. br. 19796 vremenita kazan, koja se imade uporaviti mjesto smrtne kazni, ne računa od dana proglašene osudjeniku prvomolbene osude, glaseće na kazan smrti, složio se je kr. stol sedmorice, imajuć pred očima obzire što moguće veće jednoličnosti, u zaključku, da se onim osudjenikom, kojim je previšnjom milosti oproštena smrtna kazan uz substituciju kazne vremenite, početak nastupa ove ima računati od dana previšnjega riešenja, kojim je dotičniku oproštena smrtna kazan, ako kr. stol sedmorice u pojedinih slučajevih pogledom na posebne okolnosti slučaja ne odredi inako.

Vidi **okružnicu** kr. banskoga stola od 3. veljače 1899. br. 1512. **u pogledu meritornoga riešenja dvorskih molbenica za oprost ili ublaženje kazni.** (Ur. sbir. br. 702.)

b) u inih slučajevih.

§. 53. Za sve ostale slučajeve postavlja se pravilo, da se radi okolnosti olakoćujućih ne može promjeniti ni vrsta kazni ni njezino trajanje zakonito, nego samo pokratiti vrieme kazni izmedju granica propisanih zakonom.

Izvanredno pravo ublaživanja.

§. 54. U zločinstvah, za koja je vrieme kazni ustanovljeno ne preko pet godina, može se i tamnica promjeniti u stupanj blažji, i obalit zakonito trajanje njezino dapače i izpod šest mjeseci, ako se steku okolnosti olakoćujuće tolike i takove, da se je s razlogom moguće nadati poboljšanju (popravku) zločinca.

Okružnica kr. banskoga stola od 27. siečnja 1886. br. 1729., **kojom se povodom odpisa kr. zemaljske vlade, odjela za pravosudje** od 15. siečnja 1886. br. 1431., **sudovi prve molbe upozoruju na nedopustivost izvanrednoga ublaživanja kazna, dosudjivanih sbog takozvanih šumskih kradja, u pomanjkanju osobitih odnošaja u §§. 54., 55., 260. lit. b) i 266. k. z. izrazito spomenutih.** (Ur. sbir. br. 150.)

Visoka kr. zemaljska vlada, odjel za pravosudje, odpisom od 15. siečnja 1886. br. 1431 obnašla je ovom banskom stolu saobćiti, da visokoistoj stižu sa strane upravnih oblasti i šumskih uprava pritužbe, da sudovi kazneni, naročito kotarski sudovi vrlo nehajno provadjaju izvide povodom prijava sbog kradja, počinjenih na šumskom vlastničtvu, a kazni da izriču proti osudjenikom tako blago ,da nipošto ne odgovaraju načelu primjerene represije kažnjivih čina naznačene naravi, koji da upravo uslied toga sve to više mah preotimlju.

Uzevši obzir na pogubne posljedice, koje proizviru iz tako nerazmjerna vršenja prava izvanrednoga ublaženja kazni, čim se sbog prekršaja §. 460. k. z., kad je objekt kradje šumski proizvod, običavaju dosudjivat, uporabom §. 266. k. z. kratkotrajne kazne zatvora sve do 2 sata, obnalazi kr. banski stol uslied gore navedenog odpisa visoke kr. zemaljske vlade sve podčinjene kaznene sudove upozoriti na sadržaj odpisa ces. kr. ministarstva pravosudja od 14. travnja 1853. br. 3919 kao i odpisa istoga ministarstva od 13. studenoga 1859. br. 17803., izdana povodom previšnjega riešenja od 6. studenoga 1859. da će izvanredno ublaženje kazni i onda, kad se radi o takozvanih šumskih kradjah, sudac moći uporabiti, ako hoće da presudnu vlast svoju vrši unutar granica dobro shvaćena zakona samo u slučajevih onih, gdje se stiču osobiti odnošaji u §§. 54., 55., 260. lit. b) i 266. k. z. izrazito spomenuti.

Ako kazneni sudovi načela ta budu imali neprekidno na umu, nestat će opravdana povoda pritužbam, da se kaznena judikatura područnih kaznenih sudova ne obazire dovoljno na to, kako joj valja, osobito u slučajevih često ponovljenih kažnjivih čina, donekle uvažiti unutar granica kaznenih stavka zakona i nuždu zastrašujućega djelovanja izrečene kazni.

Dodotak k okružnici kr. banskoga stola od 27. siečnja 1886. br. 1729., kojom se povodom odpisa kr. zem. vlade, odjela za pravosudje, od 15. siečnja 1886. br. 1431. **sudovi prve molbe upozoruju na nedopustivost izvarednoga ublaživanja kazna, dosudjivanih sbog takozvanih šumskih kradja, u pomanjkanju osobitih odnošaja u §. 54., 55., 260. lit. b) i 266. k. z. izrazito**

spomenutih. (Ur. sbir. naredaba pravosudne struke svezak II. br. 150.)

Okružnica ces. kr. banskog stola, kao višeg zemaljskog sudišta za Hrvatsku i Slavoniju od 12. svibnja 1853. br. 1792., upravljena na sve podčinjene zemaljske i kotarske sudove, **kojom se istim u smislu naredbe visokog c. kr. ministarstva pravosudja od 14. travnja 1853. br. 3919. o uporavljivanju §§. 54., 55., 260. sl. b) i §. 266. kaznenog zakona od 27. svibnja 1852. naputak podieljuje.**

Sa raznovrstnih strana dolaze višem mjestu temeljite pritužbe vrhu toga, da karni sudovi prigodom odmjerenja kazne, za pristojeće im učine, koji njihovom razsudjivanju podleže, u obće su blagi, i da isti, imenito od onog njima, i podčinjenim sudovom polag §§. 54., 55., 260. sl. b) i 266. karnog zakona od 27. svibnja 1852. pripadajućeg prava k izvanrednom ublaženju ili odnosno k obalenju trajanja slobodnih kazna (Freiheitsstrafen) iz obzira za nevinu obitelj okrivljenika, prekomjernu porabu tvore, te da ovo nezrelo ublaženje glede javne kao i privatne sigurnosti najveće zle posliedice za sobom vuče.

Za moći ovom zlu doskočiti, uslied visokog c. kr. ministarstva pravosudja naredbe od 14. travnja 1853. br. 3919 svi podčinjeni karni sudovi na strogo držanje zakona ozbiljno opazni se čine i osobito u tom podučuju, da polag jasnog smisla zakona pomenuti §§. samo kao iznimke od one ustanovljene naredbe, koja se sadržava u §§. 53. i 265. kaznenog zakona, i samo pri sgodi onih neobičnih predrazpolaganja uporaviti se mogu, koji upravo ovdje od zakona kao preduvitni k uporavljivanju ovih iznimaka propisani stoje.

---

§. 54. 1. Ako se kazan snizi samo uporabom §. 54. k. z. (bez uporabe §. 55. k. z.) ne može se izreći pooštrenje. (Rješitba kr. stola sedmorice od 30. rujna 1905. br. 3751. A. 596.)

2. Nije ništetnost, ako je presudni sud kod zločinstva, za koje je ustanovljena kazan od šest mjeseci do jedne godine, a pri okolnostih otegoćujućih od jedne do pet godina (n. pr. u §. 178. k. z. kod zločinstva kradje), odmjerio kazan po stavci od jedne do pet godina, a obzirom na prevažne olahkoćujuće okolnosti ipak uporabio §. 54. k. z. (Rieš. kas. sudišta u Beču od 6. listopada 1853. br. 10280. G. Z. 145.)

Promjena kazni.

§. 55. A tako u zločinstvah, kojih kazan po zakonu ne ima trajati dulje od pet godina dana, ima se uzeti obzir i na nevinu porodicu, ter u koliko bi duljim trajanjem kazni u zasluži nježinoj nastala velika šteta, može se obalit trajanje kazni i izpod šest mjeseci, tako ništanemanje, da se dulje trajanje kazni tamnične nadomjesti jednim ili su više pooštrenja, izbrojenih u §. 19.

Vidi okružnicu kr. banskoga stola od 17. siečnja 1886. br. 1729., odtisnutu kod §. 54. k. z.

GLAVA ŠESTA.

O RAZLIČITIH RODOVIH ZLOČINSTVA.

Razdiela zločinstva.

§. 56. Zločinstva vriedjaju ili sigurnost obćenitu neposredno u svezi države, u javnih naredbah, ili u javnoj vjeresiji, ili pako povriedjuju sigurnost pojedinih ljudi u osobi, imetku, slobodi ili ostalih pravih.

Osobiti rodovi zločinstva.

§. 57. Tim obzirom očituju se ovim zakonom sljedeći osobiti rodovi zločinstva:

---

§. 55. 1. Nije povrieda zakona, ako sudac i kod obstojnosti, navedenih u §-u 55. k. z. ne obaljuje trajanje kazni izpod šest mjeseci. (Rieš. kas. sudišta u Beču od 19. kolovoza 1853. br. 8428. G. Z. 111.)

2. Tumačenje §. 55. k. z. onamo, da se u slučaju, kada se obzirom na nevinu porodicu obaljuje trajanje kazni i ova pooštri, ta u trajanju manja kazan, u okviru same za odnosno zločinstvo ustanovljene kaznene stavke izreći ne smije, već izpod najmanje mjere t. j. izpod šest mjeseci, — označilo c. kr. bečko vrhovno sudište krivim. Po §-u 55. k. z. bo je razsudi sudca ostavljeno obaliti kazan obzirom na nevinu obitelj izpod najmanje zakonske mjere ili pako izreći samo u trajanju manju kazan unutar same, u kaznenom zakonu za odnosno zločinstvo ustanovljene kaznene stavke. U jednom i drugom slučaju pako valja kazan po §. 55. k. z. pooštriti. (Rieš. kas. sudišta u Beču od 15. rujna 1853. br. 9623.)

1. Veleizdaja.
2. Uvrieda Veličanstva i članova cesarske kuće.
3. Smetanje javnoga mira.
4. Ustanak.
5. Buna.
6. Javno nasilje silovitim djelovanjem proti skupštini, koju vlada sazove da razpravlja javne poslove, proti sudu, ili proti inoj javnoj vlasti.
7. Javno nasilje silovitim djelovanjem proti sborovom (korporacijam) zakonito priznanim, ili proti skupštinam, koje se drže sudjelovanjem ili pod nadzorom javne koje vlasti.
8. Javno nasilje silovitim položenjem ruke ili pogibeljnom prietnjom suprot osobam poglavarstvenim u poslu uredovnom.
9. Javno nasilje silovitim usrtom u tudje nepomično dobro.
10. Javno nasilje zlobnom oštetom tudjega vlastničtva.
11. Javno nasilje zlobnim djelovanjem ili propustom u okolnostih osobito pogibeljnih.
12. Javno nasilje zlobnom oštetom ili smetanjem državnih brzojava (ciljopisa, telegrafa).
13. Javno nasilje grabežom čovjeka.
14. Javno nasilje bezpovlastnim ograničenjem osobne slobode kojega čovjeka.
15. Javno nasilje postupanjem s čovjekom kao s robom.
16. Javno nasilje otmicom.
17. Javno nasilje globljenjem.
18. Javno nasilje pogibeljnimi prietnjami.
19. Zloporaba vlasti uredovne.
20. Krivotvorenje javnih vjerovnih papira.
21. Krivotvorje novca.
22. Smetanje vjerozakona.
23. Silovanje.
24. Oskvrnuće.
25. Ostala zločinstva bludnosti.
26. Umorstvo.
27. Ubojstvo.
28. Uzrokovano pometnuće.

29. Izloženje djeteta.
30. Težka ozleda tjelesna.
31. Dvoboj.
32. Palež.
33. Kradnja.
34. Pronevjerenje.
35. Razbojstvo.
36. Prevara.
37. Dvoženstvo.
38. Potvora.
39. Pripomoć dana zločincem.

GLAVA SEDMA.

O ZLOČINSTVIH VELEIZDAJE, UVRIEDE VELIČANSTVA I ČLANOVA CESARSKE KUĆE, I SMETANJA JAVNOGA MIRA.

Veleizdaja.

§. 58. Krivac je zločinstva veleizdaje, koj se česa podhvati;

a) čim bi se imala osoba cesareva u tielu, zdravlju ili slobodi povrieditì ili opasnosti izvrći, ili zapriečiti u izvršivanju svojih prava vladarskih; ili

b) što bi napereno bilo na silovitu promjenu načina vladanja; ili

c) na otrgnuće kojega diela od jedinstvenoga državnoga saveza ili obsega zemaljskoga cesarevine austrijanske, ili na pritegnuće ili povekšanje koje pogibelji izvana proti državi, ili pobune ili gradjanskoga rata u državi; učinilo se to javno ili krioma, od osoba pojedinih ili u savezih, pletkarstvom, nukanjem, poticanjem, zavodjenjem riečju, pismom, tiskotvorom ili predstavami u slici, savjetom ili vlastitim činom, oružjem ili bez oružja, priobćenjem na takove svrhe vodećih tajnosti ili osnova, bunjenjem, snubljenjem, kupljenjem ljudi, uhodjenjem, podupiranjem ili kojim mu drago drugim tamo smjerajućim djelovanjem, makar isto i ostalo bez uspjeha.

Posljednja stavka ovoga §-a ukinuta je §-om 5. sliedećega zak. čl. XIV. god. 1870. sabora kraljevina Dalmacije, Hrvatske i Slavonije o preinaci odnosno nadopuni njekih ustanova kaznenoga zakona, kriepostna za kraljevinu Hrvatsku i Slavoniju. (Sbornik zakona i naredaba br. 60. god. 1870.) (*)

Zakonski članak XIV. : 1870. sabora kraljevina Dalmacije, Hrvatske i Slavonije. (Sbornik zakona i naredaba br. 60. god. 1870.) **o preinaci odnosno nadopuni njekih ustanova kaznenoga zakona, kriepostna za kraljevinu Hrvatsku i Slavoniju.**

§. 1. Koj se česa podhvati (§. 58. k. z.) što bi napereno bilo na silovitu promjenu ustava kraljevine Ugarske i Hrvatske i Slavonije, ili uzakonjene državne sveze kraljevine Ugarske, Hrvatske i Slavonije i ostalih u svezu carevine spadajućih kraljevina i zemalja — krivac je zločina veleizdaje te se ima kazniti po ustanovah §. 59. sl. b) druga alineja i sl. c) kaz. zak.

§. 2. Koj načinom navedenim u §. 65. kaz. zak. nastoji razdražiti na preziranje ili mržnju proti ustavu kraljevine Ugarske i kraljevine Hrvatske i Slavonije ili proti uzakonjenoj državnoj svezi kraljevine hrvatsko-slavonske, kraljevine Ugarske i ostalih kraljevina i zemalja u svezu carevine spadajućih, — čini se krivcem zločinstva smetanja javnoga mira po §. 65. k. z. te se kaznit ima po ustanovi u istom §-u sadržanoj.

§. 3. Koj načinom navedenim u §. 300. kaz. zak. nastoji razdraživati na preziranje ili mržnju proti zastupstvu zajedničkom ili pojedinih kraljevina i zemalja u svezu carevine spadajućih — kriv je prestupka suprot javnom miru i redu u §. 300. kaz. zak. navedena i ima se kaznit po ustanovah za ovaj prestupak odredjenih.

§. 4. Prestupka §. 300. kaz. zak. normiranoga kriv je i onaj, ter se ima kazniti po ustanovah ovoga paragrafa, koji načinom ondje navedenim nastoji razdražiti na preziranje i mržnju proti cesarsko-kraljevskoj vojsci ili samostalnom odjelu njezinu, ili proti domobranstvu.

Ovaj prestupak može se sudbeno progoniti jedino s dozvolom ministra vojnoga, dotično ministra za zemaljsku obranu.

§. 5. Posljednja stavka §. 58. i prva stavka §. 66. kaz. zak. u pogledu saveza njemačkoga ukida se.

(*) Ukinuta ta stavka glasila je:
Ako gori spomenuta djelovanja budu upravljena proti obstanku cjelokupnosti, sigurnosti ili ustavu njemačkoga saveza, imaju se takodjer suditi i kazniti kao veleizdaja.

§. 6. U koliko se prema tomu ne preinačuju ustanove §§. 58., 65., 66. i 300. kaz. zak. od 27. svibnja 1852., ostaju nadalje u svojoj kriepostí

§. 7. Zakon ovaj stupa u kriepost s danom proglašenja njegovoga.

§. 8. Izvršba ovoga zakona povjerava se banu kraljevine Hrvatske, Slavonije i Dalmacije.

Kazan veleizdaje.

§. 59. Radi ovoga zločinstva ima se izreći kazan smrti:

a) proti svakomu, koj se učini krivcem kojega god djela, naznačena u §. 58. sl. a), makar isto i ostalo bez uspjeha;

b) proti začetnikom, naputnikom, kolovodjam i svim onim, koji budu pri veleizdajnom kojem poduzeću od vrsta, naznačenih u §. 58. sl. b) i c), sudjelovali neposredno.

Proti svim onim pako, koji budu pri takovom poduzeću udioničtvovali načinom podaljim, ima se suditi na kazan težke tamnice od deset do dvadeset godina, a pri osobitoj opasnosti poduzeća ili učinitelja, na kazan težke tamnice do smrti.

Napokon

c) ako tko besjedami, izuštenimi javno ili pred više ljudi, tiskotvorom, razširenom predstavom u slici ili pismi bude nukao, poticao ili zavesti nastojao na koje djelo, naznačeno u §. 58. ter to djelovanje bude bez saveza s drugim kojim zločinstvenim poduzećem i ostane bez uspjeha (§. 9.), imat će se proti takovomu dosuditi težka tamnica izmedju deset i dvadeset godina.

Za naknadu štete, prouzročene zločinstvom veleizdaje državi ili osobam privatnim, odgovoran je svaki krivac sa svim svojim imetkom.

Naredba ministarstva pravosudja od 5. listopada 1854. (Drž. zak. list br. 255 god. 1854.), **kojom se uslјed previšnjega opunomoćenja od 4. listopada 1854. uredjuje postupak, kojega se držati treba prigodom, kad se predhodno osiguravaju zahtjevi radi naknade štete, koji se po mjeri postojećih zakona iztjerivat imadu iz imovine takovih osoba, koje su osudjene radi veleizdaje, ustanka ili bune.**

Da se osigura ovrha ustanove, sadržane u §. 59. kaznenoga zakona od 27. svibnja 1852. i u §. 360. kaznenoga postupnika od 29. srpnja 1853., po kojoj su svekolike osobe, osudjene radi

zločinstva veleizdaje, ustanka ili bune, dužne naknadit štetu, koju su kojimgod od ovih zločinstva prouzročile budi državi budi osobam privatnim, nareduje se ovim u smislu previšnje odluke od 4. listopada 1854., da u onih krunovinah, u kojih je već u krieposti pomenuti postupnik kazneni, odmah po oglašenju ove naredbe, a u ostalih krunovinah od ono doba, kojega ondje u krieposti stupi pomenut postupnik kazneni, imadu podjedno u život stupit ustanove sliedeće:

»Čim se proti stanovitoj kojoj osobi u smislu §. 145 .kaznenoga postupnika od 28. srpnja 1853. izreče odluka, da se povede iztraga radi zločinstva veleizdaje, ustanka ili bune, imade sud iztražni, saslušavši državnoga odvjetnika, ili zajedno s povedenjem iztrage ili posebnom naredbom odrediti, da se kao što treba osigura naknada, koja bi po §. 360. kaznenoga postupnika pasti mogla na okrivljenika kako za neposredne ili posredne oštete, zločinstvom prouzročene, tako i za one troškove, koji bi možebit bili potrebni za ugnjetenje zločinstvenoga poduzeća i za povraćenje reda i sigurnosti. U tu svrhu imade sud iztražni polag okolnosti odrediti, da se plieni ili sekvestrira svakolika imovina okrivljenikova ili primjereni dio iste u pokretninah, i ovu odredbu, u koliko se to učiniti može bez povriede stečenih već prava od trećih osoba, i bez uštrba dužnosti, koju imade okrivljenik radi hranjenja svoga druga ženitbenoga ili inih prinadležnika svojih, ili sam ovršiti ili potrebita odredit, da ju na temelju naloga njegova ovrši sudac gradjanski, kojemu će, ako uztreba, na ruku ići prokuratura financijalna.

Ovih mjera ne treba činiti samo onda, kad izadje na vidjelo, da kažnjivim činom nije prouzročena šteta nikakova, koja bi se imala naknaditi.

Odredbe učinjene radi osiguranja imadu u pravilu trajati dotle, dok se pravomoćno ne svrši postupak kazneni.

Nego moći je ove odredbe za vrieme dok teče iztraga, polag posljedaka iste i dalje razprostranit ili stegnuti. Isto tako pripada kako okrivljeniku tako i državnom odvjetniku pravo, proti svakoj ovovrstnoj odredbi u smislu §§. 64. i 65. kaznenoga postupnika zaiskati odluku sudišta, i proti odluci istoga podnieti žalbu višjemu sudu zemaljskomu, ili, ako bi ovaj u čem promienio odluku, a ono višjemu sudištu«.

Pri konačnoj odluci o postupku kaznenom imade sudište, ako proti okrivljeniku ne bude izrečena nikakova osuda kaznena, odredit, da se dokine izhodjena sigurnost; ako bi se pak okrivljenik osudio kao krivac kojega zločinstva u uvodu ove naredbe pomenutoga, imade podjedno i izreći, u koliko sigurnost imade trajati radi naknadnoga zahtjeva, koji je ili dosudjen po osudi kaznenoj, ili po §. 362. kaznenoga postupnika odpravljen na put pravde.

Vidi §. 311. kaz. post. i §. 1. zak. članka XIV. : 1870., koj je u cielosti odtisnut kod §-a 58. o. z.

Sukrivnja pri veleizdaji:

a) propustom zapriečenja;

§. 60. Koj navlaš propusti zapriečiti poduzeće, zasjecajuće u veleizdaju, koje bi od daljega napredovanja bio mogao zapriečiti lasno i bez pogibelji za se, za svoje (§. 216.), ili za one, koji su pod zakonitom njegovom zaštitom: čini se sukrivcem zločinstva i ima se kaznit težkom tamnicom od pet do deset godina.

b) propustom odaje.

§. 61. Sukrivac je veleizdaje i onaj, koji navlaš propusti veleizdajno poduzeće ili osobu, o kojoj za takovo poduzeće znade, odati vlasti, ako je to odati mogao, a da ne izvrgne pogibelji ni sebe, ni svojih (§. 216.), ni osoba, koje su pod zakonitom njegovom zaštitom, i ako se ne dokaže iz okolnosti, da se nije više bojati štetne posljedice, premda toga nije odao. Takov sukrivac ima se takodjer kazniti težkom tamnicom od pet do deset godina.

Naredba ministarstva unutarnjih djela i pravosudja od 27. travnja 1854. (Drž. zak. list br. 197. god. 1854.),**kojom se propisuje, kako se ima postupat s onim, ko unosi, promeće, sebi nabavlja, razširuje i pohranjuje novčana znamenja i vjerovne papire, što ih izdaje buntovna propaganda, a tako i s onim, koj takova znamenja i papire takove ne izruči vlasti.**

Nj. c. kr. apostolsko Veličanstvo dostojalo je previšnjom odlukom od 27 travnja 1854. naredit, da se svaki koj unosi, pro-

---

§. 59. Nije potrebno za zločinstvo veleizdaje po §. 59. sl. c) k. z. da je obtuženi izustio odnosne rieči, kojimi je nukao, poticao ili zavesti nastojao na koje djelo označeno u §. 58. k. z. pred više zajedno prisutnih ljudi; dovoljno je, da je to učinio pred više njih ali pred svakim naпose. (Rieš. kas. sudišta u Beču od 25. listopada 11854.).

meće, sebi nabavlja i razširuje novčana znamenja i vjerovne papire, što ih izdaje buntovna propaganda, kao što su: srećke Mazziniove, dolarske note Kossuthove itd. smatrat ima kao sukrivac u zločinstvu veleizdaje, pak da se s njime i postupat imao kao s takovim; a da svaki onaj, koj načinom, kojim ne bude utemeljena ni sukrivnja u zločinstvu velizdaje ni drugo kakovo zločinstvo, u ruke dobije takovih papira, pak ih ne izručiti odmah vlasti, čini se time, što je propustio izručit ih, krivcem takovoga prestupka, na koj se dosudit ima ne samo strogi zatvor od 3 mjeseca do jedne godine dana, nego i globa dvadeseterostruka od svote, na koju papiri oni glase.

Oni, koji posjeduju jurve papira takovih, neće poradi samoga toga posjeda pasti pod nikakovu kazan, ako ih izruče vlasti najduže do 1. lipnja 1854.

Bezkazan istinitoga pokajanja radi.

§. 62. Koj se upusti u savez, smierajući na veleizdaju, pak se iza toga pokaje i oda poglavarstvu sučlanove toga saveza, njegove ustanove, namišljaje i poduzeća u takovo doba, dok su još tajna i dok se šteta još može odvratiti: tomu je osigurana podpuna bezkazan i tajnost učinjene odaje.

Uvrieda Veličanstva.

§. 63. Koj povriedi poštovanje prema cesaru, bilo to osobnom uvriedom, javno ili pred više ljud izuštenimi pogrdami, huljenji ili porugami, tiskotvorom, priobćivanjem ili razprostiranjem predstava u slici ili pisama: čini se krivcem zločinstva uvrie-

---

§. 62. Za »pokajanje« ne traži zakon ovdje etički preokret krivca, već samo slobodu njegova ponašanja. (Riješ. kasac. sudišta u Beču od 9. studena 1894. br. 11234. M. 1811.).

§. 63. 1. Prema naredjenju §. 63. k. z. čini se krivcem zločinstva uvrede Veličanstva onaj, koji povriedi poštovanje prema cesaru i kralju, bilo to osobnom uvriedom javno ili pred više ljudi, izuštenim pogrdama, tiskotvorom, priobćivanjem ili razprostranjivanjem, predstava u slici ili pisma. Akoprem za ovaj delikt nije potreban direktan animus injuriandi, to ipak dvojbe nema, da je za ubrojivost ovoga zločinstva od potrebe ustanoviti i to, da si je krivac uvjek svjestan znamenovanja i posliedica svojega postupka; valja kod prosudjivanja pojedinog slučaja uzeti obzir po okolnostima na dosadašnje političko ponašanje i mnienje obtuženika kao i na savez u kojem stoje po

djena Veličanstva, i ima se kazniti težkom tamnicom od jedne godine do pet godina.

Pogrde, huljenja i poruge navedene su u zakonu samo primjerice, pak se uslied toga svaka izjava, kojom se povriedi

---

njem izuštene inkrimirane rieči. (Riešitba kr. stola sedmorice od 5. srpnja 1902. br. 2764. A. 500.)

2. Za zločinstvo uvriede Veličanstva dovoljno je, da su pogrde izuštene u prisutnosti dviju osoba, jer već dvie osobe spadaju pod pojam »više osoba«. (Riešt. kas. sudišta u Beču od 10. studenoga 1853. br. 11558. Hye str. 747.)

3. Samo odoabravanje pogrda, izuštenih proti osobi cesarevoj tvori već po sebi zločinstvo uvriede Veličanstva. (Riješ. kas. sudišta u Beču od 17. studena 1853. br. 11653. Hye 756.).

4. Tko izusti pogrde proti cesarskoj obitelji, počinio je zločinstvo uvriede Veličanstva po §. 63. k. z. i uz to zločinstvo uvrede cesarske obitelji po §-u 64. k. z. (Riješ. kas. sudišta u Beču od 24. lipnja 1854. br. 6869. Hye 776.).

5. Zla nakana kod zločinstva uvriede Veličanstva ili uvriede članova cesarske kuće ne leži uviek u samom činu, t. j. u samih izuštenih pogrdah, huljenjih i porugah; mora se bo u obzir uzeti da se često domisao i izvršenje zločinstva u isti čas sudaraju tako, da dotičnik veoma malo vremena ima da prosudi domašaj izraženih svojih misli. Zato je potrebno kod prosudjivanja, da li postoji zla nakana kod ovoga zločinstva obzir uzeti po okolnostih na dosadanje političko ponašanje i mnienje obtuženika kao i na savez u kojem stoje po njem izuštene inkriminirane rieči, a napose izpitivati, da li si je bio sviestan znamenovanja i posljedica svojih rieči odnosno, da li je znao, da je time pogrdio Njegovo Veličanstvo ili članove cesarske kuće ili povriedio poštovanje prama njima. (Riješ. kas. sudišta u Beču od 20. ožujka 1883. br. 3094. M. 528.).

6. Animus injurandi nije potrebština zle nakane prepostavljene u §. 63. k. z. Ovdje se radi o verbalnom deliktu, kod kojeg se u pravilu domisao i izvedba u jedan čas sukobe, ali zla nakana je uobće potrebna. Nije dvoljno da je obtuženik radio u podpunoj slobodnoj volji, on si mora biti sviestan te njemu mora biti jasno, da on s izuštenimi riečmi vriedja poštovanje prema cesaru, jer se ovdje ne ima uporabiti načelo dolus inest facto. (Riješ. vrh. sudišta u Beču od 5. listopada 1888. br. 6104. M. 1176.).

poštovanje prema cesaru, imade kazniti po §-u 63. k. z. (Naredba ministarstva pravosudja od 12. prosinca 1853. br. 18772. i od 18. lipnja 1855. br. 12420.).

Uvriede članova cesarske kuće.

§. 64. Ako se takova djela, ili tvorne uvriede poduzmu proti drugim članovom cesarske kuće, imaju se, ako ne čine zločinstvo, za koje je težja kazan odredjena, kazniti kao zločinstvo tamnicom od jedne godine do pet godina.

Ovaj se §. odnosi i na uvriede umrlih članova cesarske kuće (Naredba ministarstva pravosudja od 10. lipnja 1854. br. 5887).

Smetanje javnoga mira.

§. 65. Zločinstva smetanja javnoga mira čini se krivcem, koj javno ili pred više ljudi, ili u tiskotvorih, razširenih pismih ili u predstavah u slici,

a) nastoji razdraživati na preziranje ili mržnju proti osobi cesarevoj, proti jedinstvenomu državnomu savezu cesarevine, proti načinu vladanja ili upravi državnoj, ili

---

§. 64. 1. Nazor, da se za imputaciju zločina označena u §. 64. k. z. ne zahtjeva nakana uvriedjenja, stoji u oprieci sa obćenitim načelom ustanovljenim u §. 1. k. z. (Riešitba kr. stola sedmorice od 23. siečnja 1886. br. 4231. ex 1885. »Mjesečnik« XII. str. 136. A. 10.).

2. I proti pokojnomu članu cesarske kuće izuštene pogrde, kamo se imadu brojiti i pogrde izuštene proti preminulomu caru, imadu se kazniti po §. 64. k. z., jer za takove pogrde ne postoji posebna kaznena ustanova, a bezkažnjive ne mogu ostati i ne gledeć na to, što se njima vriedja dužno štovanje cesarske kuće, već i obzirom na to, što se po §-u 495. k. z. nasrt upravljen proti dobru glasu kojeg pokojnika na zahtjev rodjaka tamo navedenih, kazniti ima kao prekršaj uvriede poštenja. (Rieš. kasac. sudišta u Beču od 18. travnja 1860. br. 3400. G. H. 32.).

3. Tko uvriedi nadvojvodkinju udatu izvan austro-ugarske monarkije, počinio je takodjer zločin §-a 64. k. z., jer ona nije time, što se je udala izvan austro-ugarske monarkije, i što prebiva u tudjinstvu, prestala biti članom same carske kuće. (Riešit. kasac. sudišta u Beču od 8. travnja 1863. br. 2265. G. Z. 1864. broj 27.).

b) puka, nagovara ili zavesti nastoji na neposlušnost, na uzbunu ili odpor proti zakonom, naredbam, presudam ili odredbam sudova ili drugih javnih vlasti, ili na uzkraćenje poreza ili daća, naredjenih za javne svrhe.

Istoga zločinstva čini se krivcem i onaj, koj

c) nastoji osnovati saveze, kojim je zadaća kojagod od kažnjivih svrha, naznačenih pod sl. a) i b), ili nastoji zavesti druge na udioničtvovanje u istih, ili sam kojim mu drago načinom udioničtvuje u savezih takovih.

Kazan ovoga zločinstva težka je tamnica od jedne godine do pet godina.

§. 2. zak. članka XIV. god. 1870. sabora kraljevina Dalmacije, Hrvatske i Slavonije **o preinaci odnosno nadpuni njekih ustanova kaznenoga zakona, kriepostna za kraljevinu Hrvatsku i Slavoniju.** (Sbornik zakona i naredaba br. 60. god. 1870. Vidi taj zak. članak kod §-a 58. o. z.):

Koj načinom navedenim u §. 65. kaz. zak. nastoji razdraživati na preziranje ili mržnju proti ustavu kraljevine Ugarske i kraljevine Hrvatske i Slavonije, ili proti uzakonjenoj državnoj svezi kraljevine hrvatsko-slavonske, kraljevine Ugarske i ostalih kraljevina i zemalja u svezu carevine spadajućih, — čini se krivcem zločinstva smetanja javnoga mira po §. 65. kaz. zak. te se kaznit ima po ustanovi u istom §. sadržanoj.

§. 66. Prva stavka ovoga §-a ukinuta je §-om 5. zak. članka XIV. god. 1870. sabora kraljevina Dalmacije, Hrvatske i Slavonije o **preinaci odnosno nadopuni njekih ustanova kaznenoga zakona, kriepostna za kraljevinu Hrvatsku i Slavoniju.** (Sbornik zakona i naredaba br. 60 god. 1870. Vidi zak. članak taj kod §-a 58. o. z.)*

---

* Ukinuta ta stavka glasila je:

Koj učini koje djelo, u §-u 58. naznačeno, proti kojoj državi njemačkoga saveza ili proti glavi koje god od tih država, čini se, ako isto djelo nije zločinstvo, za koje je odredjena kazan težja, takodjer krivcem zločinstva smetanja javnoga mira, i ima se kazniti tamnicom od jedne godine do pet godina, a pri okolnostih otegoćujućih, težkom tamnicom od pet do deset godina.

---

§. 65. 1. Kod prosudjenja, da li imademo zločinstvo smetanja javnoga mira i reda označenoga u §. 65. k. z. odnosno § 2. zak.

Istoga zločinstva bit će krivac i kaznit će se na isti način, koj kojegod od tih djela poduzme proti drugoj kojoj tudjoj državi ili proti glavi iste, ako je njezinimi zakoni ili osobitimi ugovori zamjenitost ujamčena, i u cesarevini austrijanskoj zakonito proglašena.

Uhodarstvo (špijunstvo) i druga sporazumljenja s neprijateljem.

§. 67. Koj bude uhodio odnošaje ili predmete takove, koji se odnose na vojenu obranu države ili na djelovanja (operacije) vojske, smjerajući o tom obaviestit neprijatelja načinom kojim mu drago; ili koji hoteć to dat na znanje tudjoj kojoj državi, u vrieme mira uhodi takove naredbe ili predmete, koji se povlače na vojenu silu države ili na vojničku obranu iste, i kojih država ne naredjuje ili ne pravi javno: tvori se krivcem uhodstva (špijunstva) i ima se iztražit i kaznit po sudovih vojničkih, kako glase obstojeći o tom osobiti propisi.

Istim načinom ima se postupat i u slučaju drugih sporazumljenja s neprijateljem i kod ostalih poduzeća, kojim je svrha, cesarsko-austrijanskoj vojsci ili kojoj vojsci saveznoj s njome, namaći štetu, ili neprijatelju namaći korist.

čl. XIV. : 1870. ili pak prestupak §. 300. k. z. odlučna je nakana počinitelja; o toj nakani kao pitanju faktičnom odlučuje presudni sud. (Rješitba kr. stola sedmorice od 21. siečnja 1899. br. 64. A. 307.).

2. Psovke i pogrde, izuštene proti zakonom i naredbam, same po sebi ne utemeljuju još učin zločinstva smetanja javnog mira; zato treba da bude ustanovljeno, da je dotičnik, koji ih je izustio, imao nakanu zavesti na neposlušnost, na uzbunu ili odpor proti zakonom ili naredbam, jer i onaj koji iztrgne, skine, razdere ili inim načinom povriedi naredbu vlasti koje, pokazuje da prezire odnosnu naredbu, ali nije ipak zato krivac smetanja javnog mira već samo prekršaja §. 315. k. z. (Rješ. kas. sudišta u Beču od 5. travnja 1854. br. 3203, Haimerls Magazin svez. X. br. 37.).

3. Poziv na udioničtvovanje kod skupštine zabranjene po oblasti može utemeljiti učin zločinstva smetanja javnoga mira samo onda, ako je učinjen u tiskopisih ili u razširenih pismih ili pred više ljudi. (Rješ. kasac. sudišta u Beču od 4. kolovoza 1869. br. 8648. G. Z. 1870. br. 54.).

GLAVA OSMA.

O USTANKU I BUNI.

Ustanak.

§. 68. Zločinstvo ustanka jest sgrnuće više osoba za oprieti se silom poglavarstvu; htjelo se odporom tim što na silu zadobiti, riešiti se izpunjenja koje dužnosti, ili se htjela tim obezuspješiti koja naredba ili ovrha javne koje zapovjedi, ili kojim mu drago načinom smesti javni mir.

Ne čini pri tom razlike nikakove, da li je bilo to nasilje upravljeno suprot kojemu sudcu, suprot poglavarstvenoj kojoj osobi, suprot kojemu uredniku, odredjeniku, naredbeniku ili službeniku koje oblasti budi državne budi občinske, suprot straži gradjanskoj (civilnoj), financijalnoj, vojenoj ili oružniku (žandarmi), ili suprot kojemu uredniku od lugarstva, odredjenu za čuvanje šuma, pa makar da je i u privatnoj službi, samo ako je po nadležnoj cesarskoj vlasti zaprisežen, ili proti osoblju od šumskoga nadzorničtva, koje je na takav način zapriseženo, ili proti komu, koj je naredjen za nadziranje državnih ili privatnih željeznica, ili za obskrbljivanje prometa na istih, ili za štićenje ili obavljanje državnih brzojava, kada osobe ove ovršuju poglavarstveni koj nalog, ili izvršuju svoj ured ili službu svoju.

§. 193. bilježničkoga reda od 21. svibnja 1855. (Drž. z. l. br. 23. od god. 1858.): Uvrede ili ukori proti bilježnikom, kada ureduju kao komisari sudbeni, kazne se po obćih zakonih kaznenih, koji postoje na obranu javnih urednika.

Vidi §. 17. zak. čl. o **poljskom redarstvu,** koji je citiran kod §. 2. o. g. i

---

§. 68. 1. Župan i šumarnik plemenite občine turopoljske imadu se smatrati poglavarstvenimi osobami u smislu §. 68. k. z. (Rieš. kr stola sedmorice od 30. listopada 1897. br. 4159. »Mjesečnik XXIV. str. 550. A. 254.).

2. Poglavarstven nalog u smislu §§. 68. i 81. mora biti izdan u nadležnom djelokrugu poglavarstva. (Rješ. kr. stola sedmorice od 5. lipnja 1880. br. 463. »Mjesečnik« VI. str. 304.).

3. Občinski odbornik, koji po nalogu občinskog poglavarstva ima obaviti uredovanje uz asistenciju občinskih stražara, vrši s ovima funkcije osobe predvidjene u §. 68. k. z. ma da i nije stalno namještena poglavarstvena osoba. (Riešitba kr. stola sedmorice od 16. rujna 1899. br. 3024. A. 347.).

§. 83. šumskoga zakona od 3. prosinca 1852. (drž. z. l. broj 250. od god. 1852.).

Vidi §. 47. zakona od 27. travnja 1893. **o lovu** za kraljevine Hrvatsku i Slavoniju (br. 36. sbornika od god. 1893.).

Vidi **naredbu** kr. zemaljske vlade, odjela za pravosudje, od 27. studenoga 1900. br. 17243, **kojom se objavljuje naputak o zakonitoj zaštiti protiv odpora, potvora i uvrieda, što ih počine osobe, koje pripadaju pod vlast gradjanskih kaznenih sudova, proti oružničkim osobama i o postupku u takovim slučajevima.** (Ur. sbirka br. 791.).

§. 69. Krivcem ustanka čini se svaki, koji se pridruži sgrnuću, budi odmah s početka, budi tek poslie kad uznapreduje.

Kazan.

§. 70. Oni, koji prigodom ustanka uznapredjuju u odporu suprot osobam poglavarstvenim ili stražam doševši da utaloże nemir, kazne se teškom tamnicom od pet do deset godina, a ako su još k tomu i bunitelji ili kolovodje, od deset do dvadeset godina dana.

---

4. Zaprisegnuti nadzirač lova, dok vrši svoju službu, spada medju osobe imenovane u II. stavci §. 68. k. z. (Plenarna riešitba kr. stola sedmorice od 27. svibnja 1905. br. 2076. A. 589.).

5. Pod »sgrnućem« ne razumieva se istodobna prisutnost više osoba na jednom mjestu, te sudjelovanje njihovo kod silovitog odpora, jer tomu protivno proizlazi iz §. 81. kz., koji kvalificira učin, kada se više ljudi bez sgrnuća opre kojoj u §. 68. k. z. imenovanoj osobi, kad izvršuje službu svoju, s pogibeljnom pretnjom ili silovito ruku na nju postavivši, — kao posebno zločinstvo, naime zolčinstvo javnog nasilja III. slučaja.

Da bude istodobna prisutnost više ljudi »sgrnuće,« potrebno je, da se je više njih združilo po poprednjem dogovoru u svrhu, da se opru silom poglavarstvu ili osobam izvršujućim poglavarstveni nalog, pri čem pako ne čini razlike, da li na jednom mjestu slučajno sakupljeni ljudi uslied ovog dogovora zajedno ostaju u svrhu, da se opru silom poglavarstvu, ili da se istom po upitnom dogovoru na stanovitom mjestu u navedenu svrhu sakupljaju. (Rieš. kas. sudišta u Beču od 20. siečnja 1853. broj 367. G. Z. 48.).

6. Sgrnuće u svrhu odpora silom postoji i onda, ako je istodobna prisutnost više ljudi na jednom mjestu posljedila iz inog

§. 71. Izvan slučaja, pomenuta u paragrafu prediducem, imaju se osuditi bunitelji i kolovodje na težku tamnicu od pet do deset godina, a ostali sukrivci, prema većoj ili manjoj pogibeljnosti, škodljivosti i dioničtvu, od jedne do pet godina dana.

§. 72. Kad se nemir utaloži odmah pri postanku bez daljega pogibeljnoga buknuća, imaju se kaznit bunitelji i kolovodje tamnicom od jedne do pet godina, a ostali krivci od šest mjeseci do jedne godine dana.

Buna.

§. 73. Bio povod sgrnuća koji mu drago, kad se u njem uznapreduje opirući se opomeni predposlanoj od poglavarstva, ter sjedinjenjem sredstva zbilja silovitih, stvar do toga uzraste,

---

kojeg razloga. Dovoljno je, da su kojim god povodom na jednom mjestu sakupljeni ljudi, zaključili zajedno oprieti se silom poglavarstvu. Svaka skupština, i dopuštena, postaje sgrnućem, čim prisutni zaključe oprieti se poglavarstvu. (Rieš. kas. sudišta u Beču od 28. siečnja 1863. br. 545. G. H. 13.).

7. Pod poglavarstvenom osobom razumieva §. 68. k. z. u obće svaku osobu, kojoj je povjereno izvršivanje poglavarstvenog naloga bez obzira na službeni njezin odnošaj i bez razlike, da li je ona kod istog poglavarstva namještena ili nije, da li je njezino namještenje stalno (definitivno) ili samo privremeno, da li je zaprisežena ili nije. (Rieš. kas. sudišta u Beču od 10. listopada 1881. br. 4243. M. 384.).

8. I straža (financijalna) inozemne oblasti stoji pod zaštitom §§. 68. i 81. k. z., jer zakon u ovih §-ih ne razlikuje ovozemne od inozemnih oblasti i poglavarstvenih osoba, te ne ograničuje preimućtva poglavarstvenih osoba navedenih u §-u 68. k. z. samo na ovozemne, što bi se i protivilo obćenitim načelom, izraženim u §§. 36. i 235. k. z. (Rieš. kas. sudišta u Beču od 7. rujna 1882. br. 6732. M. 478.).

9. Što osoba, koja je odredjena za nadziranje državnih i privatnih željeznica, nije zaprisežena, nije razlog, da joj se uzkrati zaštita §. 68. k. z., jer zakon izrično ne zahtieva, da mora biti zaprisežena, a zaključiti se to ne može od tuda, što se u §. 68. k. z. traži, da mora osoba, kojoj je povjereno čuvanje šuma, da se poglavarstvenom osobom smatrati može, zaprisežena biti, jer je taj zakonski zahtjev za ove osobe osnovan na specijalnom zakonu, naime šumskom zakonu. (Rieš. kas. sudišta u Beču od 6. listopada 1885. br. 7683. M. 823.).

da se za povratak mira i poredka uzmora uporavit izvanredna sila: tad je to buna, i zločinstva toga krivcem čini se svaki, koj bude dionik takova sgrnuća.

Vidi **naredbu** kr. hrv.-slav.-dalm. zem. vlade, odjela za unutarnje poslove, od 16. veljače 1897. br. 61905. ex 1896. **kojom se izdaje novi naputak,** preradjen sporazumno sa kr. ug. ministrom predsjednikom, ug. ministrom unutarnjih posala, pravosudja, zem. obrane ter sa c. kr. zajedničkim ministrom rata o tom, **kako imadu postupati javne oblasti u zemljah krune sv. Stjepana prigodom uporabe brahija zajedničke vojske ili domobranstva,** te kojom se ujedno stavlja izvan krieposti naputak, izdan ovovladnom naredbom od 25. veljače 1887. br. 3499, proglašen u Sborniku br. 21. od g. 1887, te izpravci, proglašeni ovostranimi naredbami od 18. lipnja 1887. br. 18987., u broju 55. Sbornika od god. 1887., zatim od 11. siečnja 1888. br. 38908. ex 1887. u broju 19. Sbornika od g. 1888. i 17. rujna 1891. broj 40685. u broju 73. Sbornika od god. 1891. (broj 12. Sbornika od god. 1897.).

Vidi **naredbu** kr. hrv. slav.-dalm. zem. vlade, odjela za unutarnje poslove, od 7. veljače 1898. br. 68923. ex 1897., izdanu u savezu sa naredbom od 16. veljače 1897. br. 61095. ex 1896. (komad V. Sbornika od g. 1897.) **glede postupka javnih oblasti prigodom uporabe brahija zajedničke vojske i domobranstva** (br. 16. Sbornika od g. 1898.).

Vidi **naredbu** kr. hrv.-slav.-dalm. zem. vlade, odjela za unutarnje poslove, od 23. travnja 1898. br .20682., izdanu u savezu sa naredbom od 16. veljače 1897. br. 61905. ex 1896. (komad V. Sbornika od g. 1897.) i naredbom od 7. veljače 1898. broj 68923. ex 1897. (komad III. Sbornika od g. 1898.) **glede postupka javnih oblasti prigodom uporabe brahija zajedničke vojske lii domobranstva** (br. 28. Sbornika od g. 1898.).

Vidi **naredbu** kr. zem. vlade, odjela za pravosudje od 27. studenoga 1900. br. 17243., **kojom se objavljuje naputak o zakonitoj zaštiti protiv odpora, potvora i uvrieda, što ih počine osobe, koje pripadaju pod vlast gradjanskih kaznenih sudova, proti oružničkim osobama i o postupku u takovim slučajevima.** (Ur. sbir. 791.).

KAZAN

a) u slučaju priekoga suda;

§. 74. Kad je za utišanje bune potrebito poslužit se sudom priekim, tad ima mjesta kazan smrtna, kakono o tom propisuje zakon o postupku.

b) izvan priekog suda;

§. 75. Izvan slučaja priekoga suda imaju se osudit bunitelji i kolovodje na težku tamnicu od deset do dvadeset godina, a ako namišljaj bude u stupnju, jako veliku zloban i pogibeljan, na težku tamnicu do smrti.

Ostali sukrivci kaznit se imaju težkom tamnicom od jedne do pet godina; a pri većem stupnju zlobe i dioničtva, od pet do deset godina dana.

d. 1.

GLAVA DEVETA.

O JAVNOM NASILJU.

Javno nasilje:

a) silovitim činom proti skupštini, sazvanoj po vladi da razpravlja javne poslove, proti kojemu sudu, ili drugoj kojoj javnoj vlasti.

§. 76. Zločinstvo javnoga nasilja tvori se u slučajevih sliedećih:

Prvi slučaj. Kad tko sam samcat, ili s drugimi, skupštinu koju je vlada sazvala da razpravlja javne poslove, koj sud, ili drugu koju javnu vlast u njihovom sastajanju, obstanku ili djelovanju silovito smućuje ili prieči, ili u odluke njihove pogibeljnom prietnjom uticati nastoji, ako to djelo nije kakovo drugo težje zločinstvo.

K a z a n.

§. 77. Ovo zločinstvo ima se kazniti težkom tamnicom od jedne do pet godina, a pri okolnostih osobito otegoćujućih, do deset godina dana.

---

§. 76. 1. Sukrivac je zločinstva javnog nasilja po §. 76. k. z. svaki onaj, koji se pridružuje onim, koji u djelovanju osujete ili prieče skupštinu, koju je vlada sazvala, da razpravlja javne poslove ili drugu koju javnu oblast, te riečmi ili inim kojim načinom pokazuje, da odobrava ovaj postupak. Nije pak za učin zločinstva javnoga nasilja potrebno, da svaki za sebe izusti prietnje ili čini silu. (Rieš. kas. sudišta u Beču od 30. rujna 1852. br. 9833. G. Z. 157.).

b) silovitim činom proti sborovom (korporaciam) zakonito priznanim ili proti skupštinam, koje se drže sudjelovanjem ili pod nadzorom javne koje vlasti.

§. 78. Drugi slučaj. Istoga zločinstva tvori se krivcem, koj djela naznačena §. 76., učini proti sborovom (korporacijam) zakonito priznanim ili proti skupštinam, koje se drže sudjelovanjem ili pod nadzorom javne koje vlasti.

Kazan.

§. 79. Ovo zločinstvo ima se kazniti težkom tamnicom od šest mjeseci do jedne godine, a pri okolnostih osobito otegočujućih, do pet godina dana.

ZAKON od 1. ožujka 1907. **za zaštitu slobode izbora** (br. 16. sbornika od god. 1907.).

§. 1. Odredbe u ovom zakonu valjaju za izbore u sabor kraljevina Hrvatske, Slavonije i Dalmacije, te za izbore u županijske skupštine.

§. 2. Tko briše birača ili izbornka iz listine, u kojoj je bio upisan, u nakani, da mu neovlašteno oduzme glas, pa i ako listina nije još konačno ustanovljena ili ga ne unese u listinu, kada mu je konačno priznato pravo glasa; tko neovlašteno uvrstava birače ili izbornike u izborne listine, u kojima nisu bili upisani, ili tko izkrivljuje izprave, na temelju kojih se izborne listine sastavljaju, čini prestupak i kaznit će se strogim zatvorom od jednoga do šest mjeseci.

§. 3. Tko biraču ili izborniku posredno ili neposredno ponudi ili obeća za njega ili za njegovu svojtu (§. 143. toč. 1. zakona od 17. svibnja 1875. o kaznenom postupku) makar kakvu imovinsku korist, da glasa ili ne glasa za stanovitog kandidata ili da u obće ne glasa, kriv je prestupka i kaznit će se strogim zatvorom od osam dana do dva mjeseca.

---

2. Zločinstvo javnog nasilja prvog slučaja može se počiniti samo proti moralnoj osobi, nikada pako proti pojedinoj poglavarstvenoj osobi, jer zakon u §. 76. k. z. izrično govori o skupštini, sudu i javnoj oblasti. Koji uzpostupa načinom navedenim u §. 76. k. z. proti pojedinoj poglavartsvenoj osobi, počinio je zločinstvo javnog nasilja III. slučaja po §. 81. k. z. (Rješ. kas. sudišta u Beču od 14. prosinca 1869. br. 74096. G. Z. 1870. br. 20.).

Isto tako kaznit će se i onaj birač ili izbornik, koji takovu ponudu ili obećanje prihvati.

§. 4. Kriv je prestupka i bit će kažnjen strogim zatvorom od jednoga mjeseca do šest mjeseci, tko prietnjom ili silom nastoji zapriečiti birača ili izbornika u slobodnom izvršivanju njegovog izbornog ili glasalačkog prava, a naročito tko nastoji zavesti birača ili izbornika, da ne glasa u obće ili da glasa ili ne glasa za stanovitoga kandidata, te se u tu svrhu proti njemu služi bilo nasiljem, bilo zastrašujućim pogrdama, bilo prietnjom, da će on ili njegova svojta izgubiti javnu ili privatnu službu ili da će pretrpjeti štetu na tielu, slobodi, poštenju ili imetku.

§. 5. Tko namjerice javno širi lažnu viest o mjestu ili vremenu izbora, o odstupu kojega kandidata ili o drugoj kojoj okolnosti, koja je prikladna, da odvrati izbornike ili birače od vršenja izbornoga prava, ili da ih sklone, da to pravo samo u izvjestnom smislu vrše i to u vrieme kad se već izbornici ili birači ili samo jedan dio njih ne mogu više izviestiti o istini; kaznit će se radi prestupka sa zatvorom od 8 do jednoga mjeseca dana.

§. 6. Tko pod tudjim imenom glasuje ili se za glasanje prijavi, kriv je prestupka i kaznit će se strogim zatvorom od četrnaest do mjesec dana. Isto tako kaznit će se izbornik, koji u jednom izbornom kotaru više puta glasa, ili pošto je već u jednom izbornom kotaru glasovao, i u drugom kojem kotaru glasuje.

§. 7. Tko u namjeri, da osujeti vršenje izbornog prava, spriječi birača ili izbornika da glasuje, kriv je prestupka i kaznit će se zatvorom od 8 do mjesec dana.

§. 8. Tko namjerice sam ili u društvu s drugima osujeti skupštinu izbornika ili birača, koja je povodom razpisa izbora sazvana, da sasluša kandidata ili radi izbornoga dogovora i to tako, da spriječi ovlaštenim osobama dolaz u skupštinu ili time, da neovlašteno u skupštinu usrće, da raztjeruje prisutne, ili one, koji su pozvani, da upravljaju skupštinom ili tako, da se silovito opre odredbama potonjih, kriv je prestupka i kaznit će se zatvorom od jedne nedjelje do mjesec dana.

§. 9. Javni urednici (§. 68. i 101. k. z.), koji zlorabe svoj službeni položaj, utječuć na podredjene im urednike ili službenike, birače i izbornike, da glasuju ili ne glasuju za stanovitog kandidata ili da nikako ne glasuju, krivi su prestupka, ako utječu na podredjene im urednike i službenike i bit će kažnjeni strogim zatvorom od jednoga do tri mjeseca a ako utječu na bi-

rače i izbornike, krivi su prekršaja i bit će kažnjeni zatvorom od tri do četrnaest dana.

§. 10. Predsjednik izbornog odbora i ostali članovi njegovi krivi su prestupka i kaznit će se strogim zatvorom od jednoga mjeseca do šest mjeseci, ako povriede bitne ustanove izbornog zakona u nakani, da izbor osujete ili da krivi posljedak izbora prouzroče poimence:

a) ako znalice dopuste, da glasuje netko, koji nije upisan u izbornu listinu, na temelju koje se obavlja izbor;

b) ako dopuste, da glasuje netko, o kojem znadu, da nije ona osoba, u ime koje glasuje;

c) ako dopuste, da glasuje izbornik, o kojem znadu, da je već glasovao;

d) ako ne dadu, da glasuje izbornik, koji se nalazi u izbornoj listini, na temelju koje se obavlja izbor;

e) ako hotice krivo bilježe ili znalice dopuste, da se krivo bilježe glasovi, što su dani pojedinim kandidatima;

f) ako glasove, što su dani pojedinim kandidatima, hotice krivo zbrajaju ili hotice dopuste, da se krivo zbroje.

Predsjednik izbornoga odbora podpada pod istu kazan, ako navlaš ranije započme ili prije svrši izbor, nego li je za to odredjen sat (§. 39. izbornog reda), te ako izbor bez opravdanoga razloga obustavi.

§. 11. U ovom zakonu odredjene kazne upotriebit će se u toliko, koliko kazneni zakon dotična djela strožije ne kazni.

Zatvor drugog stupnja, koji se izreče po ovom zakonu, može se pretvoriti u globu u smislu zakona od 16. travnja 1902. (Sbornik broj 26.), koji se ima primieniti i kod iztjerivanja globe.

§. 12. Progon sbog kažnjivih djela po ovom zakonu biva ureda radi.

Kada učini prijavu predsjednik ili koji član izbornog odbora, ili koji izbornik ili kandidat, onda njima pripadaju prava privatnog učestnika, naznačena u §§. 36. do 38. kaznenog postupnika od 17. svibnja 1875.

Ako je više prijavitelja, imadu oni izabrati zajedničkog punomoćnika. Ako se ne sporazumiju u osobi zajedničkog punomoćnika, pripada glede progona prednost onomu od njih, koji je ostale pretekao, odnosno, ako ovaj odustane od progona, prvomu iza njega.

§. 13. Postupak i sudjenje o prestupcima, odredjenim u ovom zakonu spada u sudbenost kr. sudbenih stolova, a postupak i sudjenje o prekršajima odredjenim u istom zakonu u sudbenost kr. kotarskih sudova.

Iztraga i kazna radi kažnjivih djela, označenih u ovom zakonu, zastaruje (§. 531. kaznenog zakona) u roku od tri mjeseca, računajući od dana, kojega su počinjena.

§. 15. Zakon ovaj staje na snagu danom proglašenja.

§. 16. Provedba ovoga zakona povjerava se banu kraljevina Hrvatske, Slavonije i Dalmacije.

Vidi **naredbu** kr. hrv.-slav.-dalm. zem. vlade, odjela za unutarnje poslove i odjela za pravosudje, od 5. lipnja 1907. broj 18332. **o provedbi zakona od 1. ožujka 1907. za zaštitu slobode izbora.**

§. 80. Ako je tko na kakovo djelo, naznačeno u §§. 76. i 78., besjedami izuštenimi javno ili pred više ljudi, ili tiskotvori, razširenimi predstavami u slici ili pismi nukao, poticao, ili zavesti nastojao, i ako je to djelovanje bilo bez saveza s drugim kojim zločinstvenim poduzećem, i ostalo bez uspjeha (§. 9.), imat će se proti takovomu u slučajevih §. 76. dosuditi tamnica od jedne do pet godina, a u slučajevih §. 78. od šest mjeseci do jedne godine dana.

c) silovitim položenjem ruke ili pogibeljnom prietnjom suprot osobam pogavarstvenim u poslovih uredovnih.

§. 81. Slučaj treći. Kad se tko sam samcat, ili kad se više njih, ništanemanje bez sgrnuća, s pogibeljnom prietnjom ili silovitu ruku zbilja na nju postavivši, premda bez oružja i ranjenja, opće kojoj u §. 68. imenovanoj osobi, kad ovršuje poglavarsteni koj nalog, ili izvršuje svoj ured ili službu, hoteći tim obezuspješiti tu ovrhu, ili prisiliti koju od tih osoba na uredovno kakovo djelovanje ili na službeni kakav posao.

Vidi §. 47. zakona od 27. travnja 1893. **o lovu** za kraljevine Hrvatsku i Slavoniju (br. 36. Sbornika od g. 1893.).

---

§. 81. 1. Vidi riešitbu kr. stola sedmorice od 5. lipnja 1880. br. 463. odtisnutu kod §. 68. k. z..

2. Za zločinstvo javnoga nasilja III. slučaja ne zahtjeva se, da pogibeljna prietnja mora biti kadra zadati temeljita straha. (Riešitba kr. stola sedmorice od 19. prosinca 1883. br. 26052 »Mjesečnik« X., str. 720.).

Vidi **naredbu** kr. zem. vlade, odjela za pravosudje, od 27. studenoga 1900. br. 17243., **kojom se objavljuje naputak o zakonitoj zaštiti protiv odpora, potvora i uvrieda što ih počine osobe, koje pripadaju pod vlast gradjanskih kaznenih sudova, proti oružničkim osobama i o postupku u takovim slučajevima.** (Ur. sbir. br. 791.).

---

3. Nepravilnost postupka od strane poglavarstva ne daje nikomu prava, silom se oprieti uredovanju. (Riešitbe kr. stola sedmorice od 17. srpnja 1886. br. 2446. »Mjesečnik« XII. str. 559. A. 11, i od 9. srpnja 1888. br. 716. »Mjesečnik« XIV. str. 423.).

4. Za učin zločinstva javnoga nasilja III. slučaja (§. 81. k. z.) nije od potrebe da je poglavarstvena osoba pokušala poglavarstveni nalog i izvršiti, dovoljno je da je saobćila svrhu svog dolazka i uredovanja. (Riešitba kr. stola sedmorice od 17. rujna 1892. br. 3581.. A. 79.)

5. Konkurenciji zločinstva javnoga nasilja III. slučaja označena u §. 81. k. z. sa prekršajem §. 312. k. z. ne ima mjesta (Riešitba kr. stola sedmorice od 2. prosinca 1893. br. 4016. A. 116.).

6. Učin javnoga nasilja III. slučaja po §. 81. k. z. ne postoji, ako uredovanje poglavarstvene osobe nije spadalo u djelokrug njezinoga ureda ili službe. (Riešitba kr. stola sedmorice od 23. prosinca 1893. br. 3702. A. 118.).

7. Šumarsko osoblje imovnih občina u bivšoj vojnoj krajini ovlašteno je po toč. 3. §. 101. naputka izdanog za rečene imovne občine pod stanovitimi uvjeti samo i bez intervencije mjestnog redarstva preduzimati uredovne čine i izvan šumskog prediela. (Riešitba kr. stola sedmorice od 23. prosinca 1893. br. 3814. A. 119.).

8. Ako u slučaju §. 81. k. z. bude poglavarstvenoj osobi nanesena težka tjelesna ozleda, koja podpada pod kaznenu stavku §. 155. k. z., tada imamo konkurenciju zločinstva javnog nasilja trećeg slučaja i težke tjelesne ozlede u smislu §. 155. k. z. (Riešitba kr. stola sedmorice od 1. prosinca 1894. br. 3922. »Mjesečnik« XXII. str. 620.).

9. Otimanje zapljenjenih predmeta iz ruku poglavarstvene osobe mora se smatrati silovitim položenjem ruke u smislu §. 81. k. z. (Riešitba kr. stola sedmorice od 5. listopada 1895. br. 2559. »Mjesečnik« XXII. str. 288. A. 180. i od 14. prosinca 1901. br. 4874. A. 475.).

---

10. Pogibeljna prietnja u smislu §. 81. k. z. ne mora u istinu zadati straha osobi, proti kojoj je uperena bila, već je dovoljno, da je po okolnosti čina prikladna bila da koga u strah i nemir utjera. (Riešitba kr. stola sedmorice od 7. prosinca 1895. br. 4565. A. 190.).

11. Zaštita, što ju pruža §. 81. uredovnim osobam, proteže se i na pomoćne organe, koji su im svrhu uredovanja pridieljeni. (Riešitba kr. stola sedmorice od 24. travnja 1897. br. 1377. »Mjesečnik« XXIII. str. 427. A. 239., od 6. svibnja 1899. br. 1513. A. 327. i od 14. listopada 1899. br. 4116. A. 353.).

12. Za učin javnoga nasilja III. slučaja, §. 81. k. z., nije odlučno, da li je uredovanje poglavarstvene osobe bilo pravilno ili nepravilno, zakonito ili nezakonito. (Riešitba kr. stola sedmorice od 12. lipnja 1897. br. 1866. »Mjesečnik« XXIV. str. 236. A. 234. i od 7. prosinca 1901. br. 4431. A. 472.).

13. Odpor ma bio i silovit, poduzet proti takovom občinskom stražaru, koji je provadjao plienitbu bez poglavarstvenog naloga, ne tvori učina zločinstva javnog nasilja III. slučaja označenog u §. 81. k. z. (Riešitbe kr. stola sedmorice od 18. ožujka 1899. br. 1047. A. 321. i od 16. ožujka 1901. br. 796. A 427.).

14. Učin zločinstva javnog nasilja III. slučaja (§. 81. k. z.) može postojati, ako odpor bude poduzet suprot sudb. izaslaniku, koji je htio obaviti prenos zaplienjenih pokretnina na mjesto, gdje se je imala dražba istih obaviti, ako za taj prenos i nije imao posebnog poglavarstvenog naloga. (Riešitba kr. stola sedmorice od 6. svibnja 1899. br. 1813, A. 328.).

15. Trganje užeta iz ruke poglavarstvene osobe, kojim ova odvodi zaplienjeno blago u svrhu transferacije, može se smatrati silovitim položenjem ruke u smislu §. 81. k. z. (Rieš. kr. stola sedmorice od 30. prosinca 1899. br. 4701. »Mjesečnik« XXVI., str. 609. A. 370.).

16. Ne mora biti sila nanesena silovitim položenjem ruke na poglavarstvene osobe, već je dostatan za to i svaki ini odporni čin, koji ide za tim, da se onemogući poglavarstvenoj osobi izvršenje oblastnog naloga. (Rieš. kr. stola sedmorice od 31. ožujka 1900. br. 108. »Mjesečnik« XXVII., str. 41. A. 378. i od 28. lipnja 1901. br. 2585. A. 450.).

17. Odpor proti zakupniku občinske potrošarine izvršujućem svoj ured, ne tvori zločinstva javnoga nasilja III. slučaja, jer se isti ne može smatrati urednikom u smislu §. 68. k. z. (Rieš. kr. stola sedmorice od 23. lipnja 1900. br. 2626. A. 396.).

18. Za učin zločinstva javnoga nasilja III. slučaja (§. 81. k. z.) nuždna je pogibeljna prietnja takove naravi, koja bi se mogla smjesta i udjelotvoriti. (Riešitba kr. stola sedmorice od 17. studenoga 1900. br. 4213. A. 410.).

19. Pastirom zabranjeno je nositi sikirice, baltice itd. prema naredbi kr. zem. vlade, odjela za unutarnje poslove od 19. ožujka 1884. br. 9019.; opre li se stoga takov pastir oružnikom koji mu hoće sikiru oduzeti, načinom navedenim u §. 81. k. z., počinja tim zločinstvo javnog nasilja III. slučaja. (Riešitba kr. stola sedmorice od 1. prosinca 1900. br. 4617. A. 412.).

20. Konkurencija zločinstva javnog nasilja III. slučaja sa zločinstvom težke tjelesne ozlede može nastati, kad je posljedicom silovitog položenja ruke težka tjelesna ozleda. (Riešitba kr. stola sedmorice od 22. prosinca 1900. br. 4898. A. 413.).

21. Konkurenciji zločinstva javnog nasilja III. slučaja (§. 81. k. z.) sa prekršajem §. 312. k. z. ne ima mjesta, kad se potonji ne ukazuje kao samostalna pravna povreda. (Riešitba kr. stola sedmorice od 16. veljače 1901. br. 617. A. 422.).

22. Ovršni sekvestar je odredjenik oblasti u smislu §. 68. k. z., stoga odpor poduzet proti njemu kao takovomu načinom navedenim u §. 81. k. z. tvori zločinstvo javnoga nasilja III. slučaja. (Riešitba kr. stola sedmorice od 5. ožujka 1904. br. 987 A. 558.).

23. Izaslanik mjestnoga suda u smislu §. 62. zak. o mjestnih sudovih imade pravo preduzimati samostalno sve ovršne čine te mu za obavu pojedinih ovršnih čina nije potreban poseban nalog mjestnog sudca. Odpor poduzet stoga proti takovom izaslaniku prigodom ma kojeg ovršnog čina, može tvoriti učin zločinstva javnoga nasilja III. slučaja označenog u §. 81. k. z. (Riešitba kr. stola sedmorice od 7. listopada 1905. br. 3801. A 597.).

24. §. 81. ne zahtjeva tako ozbiljnu pogibelj za tjelesnu sigurnost oblastne osobe, da joj uslied nje ne bi fizički moguće bilo svoju službu vršiti, dakle se ne traži onakovo nasilje, o kakovom govore §§. 98. sl. a) i 190. k. z. (Riešitba kas. sudišta u Beču od 20. prosinca 1880. br. 9454. »Mjesečnik« X. str. 342.).

25. Za zločinstvo javnog nasilja III. slučaja nije potrebno, da dotičnik, koji se opre poglavarstvenoj osobi nakanom u §. 81. k. z. navedenom, doista silovitu ruku na nju postavi; dovoljno je, da poduzme s nakanom prenavedenom takav siloviti čin, koji može prouzročiti pogibelj za tjelesnu sigurnost ili štetan

biti tjelesnoj nepovredivosti dotične poglavarstvene osobe. (Riešitba kas. sudišta u Beču od 7. studena 1876. br. 5840. M. 127.).

26. Da imademo »silovito postavljanje ruke« po smislu §. 81. k. z. nije potrebno da bude sila izvedena rukom i neposredno na tielu; dovoljan je za to svaki čin, kojim se tko opre s uporabom tjelesne sile proti poglavarstvenoj osobi, da osujeti njezino uredovanje tako, da je ova prisiljena ili odpor odstraniti s uporabom fizičke sile, ili pako odustati od dalnjeg uredovanja.

Da je zakon pod izrazom »silovito postavljanje ruke« htio označiti samo najmanju mjeru sile, potrebne za kvalifikaciju zločina §. 81. k. z., izpostavlja se iz neposredno iza ovog izkaza sliedećih rieči: »premda bez oružja i ranjenja«.

Ne vis absoluta, već samo vis compulsiva portebna je za kvalifikaciju zločinstva javnog nasilja po §. 81. k. z. Nije potrebno, da je uporabljena sila prikladna onemogućiti napadanom izvršenje namjere njegove. Od osoba bo u §. 68. k. z. navedenih ne može se zahtievati, da s uporabom sobstvene fizičke sile prisilnim načinom izvedu svoje uredovanje, koje bi se izvesti moralo već samo uslied ugleda, koji zakon uživati mora, a to tim manje, što bi se takovim načinom mogao još odpor povećati te prouzročiti drugo još više kažnjivo djelo.

Po prenavedenom kriv je zločinstva javnog nasilja §. 81. k. z. i lovac, koji se je, zatečen u tudjem lovištu sa lugarom, kojemu je po poglavarstvenom nalogu dužnost pripaziti, da se u tudjem lovištu ne lovi, otimao za oduzetu mu po ovom pušku, u svrhu da si ju opet prisvoji. (Riešitba kas. sudišta u Beču od 10 lipnja 1881. br. 4125. K. 348.).

27. Odpor načinom u §. 81. k z. opisanim izveden proti zaprisežеnom poljaru, koji preduzme plienitbu u kvaru zatečene životinje, ne postaje za to nekažnjiv, što je odnosni poljar išao u potjeru za tudjom životinjom u tudje zemljište i tamo plienitbu izveo. (Riešitba kas. sudišta u Beču od 30. siečnja 1884. br. 13478. M. 612.).

28. Ako pako poljar, koji je pljenitbu preduzeo, nije imao uvjeta § .68. k. z., onda ne ima u nijednom slučaju zločinstva javnog nasilja III. slučaja, a niti XII. slučaja. (Rieš. kas. sudišta u Beču od 26. siečnja 1885. br. 9613. M. 738.).

29. Javno nasilje III. slučaja može se počiniti s obzirom na §. 36. k. z. i proti inostranoj poglavarstvenoj osobi, jer §. 68. k. z., na koji se §. 81. k. z. pozivlje, ne čini razliku izmedju

Kazan.

§. 82. Zločinac takov ima se kazniti težkom tamnicom od šest mjeseci do jedne godine; ako pak odpor bude učinjen oružjem ili bude skopčan s oštetom ili s ranjenjem, ili bude učinjen za prisiliti koju od osoba gori imenovanih na uredovno kakovo djelovanje ili na službeni kakov posao, od jedne do pet godina dana.

---

ovozemnih i inozemnih oblasti te poglavarstvenih osoba: (Rieš. kas. sudišta u Beču od 19. lipnja 1884. br. 3558. M. 645.).

30. Zapljena u §§. 55., 56. i 63. šumskog zakona nenavedenih predmeta po osoblju odredjenom za čuvanje šuma, ne može se smatrati izvršivanjem službe po ovom osoblju, jer ono na zapljenu drugih predmeta osim onih, navedenih u gore označenih §-ih ovog zakona, ovlašteno nije. (Rieš. kas sudišta u Beču od 14. prosinca 1885. br. 10041. M. 862.).

§. 82. 1. Motika ima se smatrati oružjem u smislu §. 82. k. z. (Riešitba kr. stola sedmorice od 7. kolovoza 1897. br. 2545. »Mjesečnik« XXIII. str. 743. A. 243.).

2. Sjekirica (nadjak) je oružje u smislu §. 82. k. z. (Riešitba bivšeg c. kr. krajiškog odjela banskoga stola od 22. prosinca 1877. br. 11703. »Mjesečnik« IV. str. 134.).

3. Sjekira je oružje usmislu §. 82. k. z. (Riešitba kr. stola sedmorice od 21. travnja 1894. br. 1558. A. 137.).

4. Za uporabu više kaznene stavke §. 82. k. z. dovoljno je, da je obtuženik u vrieme odpora držao oružje u ruci. (Riešitba kr. stola sedmorice od 23. lipnja 1894. br. 2082. »Mjesečnik« XXIII. str. 113. A. 145.).

5. Zločinstvo javnoga nasilja III. slučaja počinjeno oblicom (Prügel) podpada strožjoj stavci. (Riešitba kr. stola semorice od 13. listopada 1894. br. 2770. »Mjesečnik« XXI. str. 230. A. 155.).

6. U §. 82. k. z. spomenuta ošteta ili ranjenje je samo onda u §. 82. k. z. absorbirano, ako to ranjenje ne sadržaje u sebi kriterija težega i strožije kažnjivog zločina, a taj je slučaj nastupio, kad se zločinstvo težke tjelesne ozliede označeno u §. 152. i 155. sl. b) k. z. izpostavilo strožije kažnjivim s obzirom na težku i pooštrenu tamnicu od jedne do pet godina. (Riešitba kr. stola sedmorice od 1. prosinca 1894. br. 3922. A. 163.).

7. Viša kaznena stavka §. 82. ima se u slučaju, kad je odpor učinjen oružjem i ranjenjem, uporaviti i proti onomu od odpornika, koji je bez oružja i bez ranjenja participirao pri odporu. (Riešitbe kr. stola sedmorice od 17. srpnja 1897. br. 2035. »Mjesečnik« XXIV. str. 235. A. 240., od 14. listopada 1899. br. 4116. A. 353. i od 21. prosinca 1901. br. 4962. A. 476.).

8. Oružjem po §. 82. k. z. smatra se i kolac. (Riešitba kr. stola sedmorice od 6. svibnja 1899. br. 1513. A. 327.).

9. Štap je oružje u smislu §. 82. k. z. (Riešitbe kr stola sedmorice od 7. listopada 1899. br. 2872. »Mjesečnik« XXV. str. 745. A. 351. i od 14. listopada 1899. br. 4116. A. 353.)

10. Drvene vile i bič imadu se smatrati za navalu sposobnim oružjem u smislu §. 82. k. z. (Riešitba kr. stola sedmorice od 3. ožujka 1900. br. 924. A. 373.).

11. Daska sa teretnih kola može se smatrati oružjem u smislu §. 82. k. z. (Riešitba kr. stola sedmorice od 27. listopada 1900. br. 4196. A. 405.).

12. Uporabi II. stav. §. 82. k. z. ima mjesta kod svake ma i najmanje povrede tjelesnog integriteta poglavarstvene osobe. (Riešitba kr. stola sedmorice od 19. listopda 1901. br. 4071. A. 461.).

13. Uporaba više kaznene stavke, ustanovljene u §. 82., nije opravdana samo time, što je odpornik bio providjen oružjem, već mora za nju dokazano biti, da se je on opro kojoj u §. 68. imenovanoj osobi s oružjem; zato je pako dosta, da je oružje držao tako, da se s razlogom uztvrditi može, da je htio njime navaliti na dotičnu poglavarstvenu osobu ili braniti se; pri čem nije potrebno, da je oružjem napao poglavarstvenu osobu ili oružje u istinu rabio na obranu svoju. (Riešitba kas. sudišta u Beču od 16. travnja 1874. br. 2384. M. 6.).

14. Zakon ustanovljuje veću kaznenu stavku od jedne do pet godina težke tamnice za svaki slučaj, kada je odpor izveden s oružjem a da ne razlikuje, da li je počinitelj oružje u tu svrhu u pripravi imao, ili da se je ono slučajno nalazilo na mjestu čina te po njem u ruku uzeto bilo odmah ili tečajem poduzetog čina, samo da je time odpor ili pogibeljna prietnja povećana bila.

Pod »oružjem« imadu se smatrati i željezne zubače (grablje). (Riešitba kas. sudišta u Beču od 3. prosinca 1880. br. 8965. M. 296.).

15. Veća kaznena stavka od jedne do pet godina težke tamnice može se uporabiti samo onda, ako bude odpor skopčan

d) silovitim usrtom u tudje nepomično dobro.

§. 83. Slučaj četvrti. Kad se mimoišavši poglavarstvo, su više ljudi sakupljenih, silovitim usrtom smete čije mirno posjedovanje zemlje i zemljišta ili prava koja se na nj odnose; ili kad se, makar i bez pomagača, oružanom rukom usrne u čiju kuću ili prebivalište, ter se tu nanese sila budi osobi njegovoj, budi ukućanom njegovim ili imetku mu; učinilo se to, hoteći se osvetit za namišljenu koju nepravdu, ili dostić koje zahtjevano pravo, ili izvadit na silu koje obećanje ili dokaz, ili napokon zadovoljit kakovoj mržnji.

s oštetom tjelesnom, a ne inom kojom oštetom, n. pr. oštetom uredovnog odiela straže ili ine poglavarstvene osobe, jer zakon u §. 82. k. z. razumieva pod oštetom samo nanašanje tjelesne boli. Potrebno je bilo pako zato, da se u zakonu uz »ranjenje« i na pose doda »ošteta« kao otegoćujuća okolnost za odmjeru kazni, jer se pod »ranjenjem« ne razumieva svaka tjelesna povrieda, pošto ima i tjelesnih povrieda bez ranjenja. (Riešitba kas. sudišta u Beču od 22. lipnja 1882. br. 2914. M. 463.).

§. 83. 1. Ukućanom u smislu §. 83. k. z. smatra se i onaj koji se samo privremeno radi zaštite nalazi u čijoj kući.

2. Pod silom u §. 83. k. z. navedenom ne razumieva se samo tjelesna povreda, stoga se takova može nanieti i inim načinom n. pr. prietnjom. (Riešitba kr. stola sedmorice od 16. srpnja 1898. br. 2162. A. 282.).

2. Za zločin javnoga nasilja IV. slučaja iziskuje se, da počinitelji usrnu silovito u tudji posjed. (Rieš. kr. stola sedmorice od 11. ožujka 1890. br. 511. »Mjesečnik« XXV. str. 609.).

3. Time, što je okrivljeni oboružan sjekirom nasrnuo, razbivši vrata, u dvorište oštećenog te polupavši prečku i odkinuvši baglame na vratima od štale, skinuo ih i usrnuo u nju, te izveo iz nje zaplienjene svoje konje, nanesav tim silu imetku oštećenoga, počinio je zločin javnog nasilja IV. slučaja. (Riešitba kr. stola sedmorice od 3. svibnja 1902. br. 1831. A. 491.).

4. Proizlazi iz samih rieči §. 83. k. z. i iz njih proizviruće namjere zakona, da postoji i onda javno nasilje IV. slučaja, kada više sakupljenih ljudi usrne u čiju kuću ili prebivalište, a da nije nitko od njih oboružan odnosno providjen kakvim orudjem. Pod »usrtom« razumieva se doduše predhodno nadvladanje zaprieka, koje na putu stoje prostom ulazu u kuću ili u stan dotičnika, silom, ali sila ne mora biti uviek fizična; naprot leži u duhu zakona, kojemu je namjera da sačuva kućni mir proti svakoj izvanjskoj sili, da se usrtom smatrati ima i kada veći broj ljudi zajedno neovlašteno unidje u kuću ili u stan dotičnika s nakanom, da tamo nanesu silu, jer ovoga mora već u strah utjerati množina protivnika njegovih tako, da ne može ni pomisliti, da se proti njima obrani. (Rieš. kas. sudišta u Beču od 21. siečnja 1858. br. 218. G. Z. 35. i od 11. veljače 1868. br. 1237. G. Z. 44.).

5. Uvjet na učin zločinstva javnog nasilja četvrtog slučaja jest, da je posjed, koji je smetan, bio miran, t. j. po nikomu ne napadnut. (Riešitba kas. sudišta u Beču od 22. ožujka 1870. br. 3314. G. Z. 31.).

6. Postoji stečaj zločinstva javnog nasilja četvrtog slučaja sa zločinstvom javnoga nasilja petog slučaja (§. 85. k. z.), ako su oni, koji su usrnuli u čije mirno posjedovanje zemljišta ili u čiju kuću, počinili i štetu u vriednosti preko 50 for., jer sila preduzeta proti osobi i stvari ne obuhvaća sama po sebi još i oštećenje njeno; ne mora stoga sa učinom javnoga nasilja IV. slučaja spojeno biti i oštećenje samog mirnog posjedovanja. (Riešitba kas. sudišta u Beču od 6. rujna 1865 br. 7516. G. Z. 80.).

7. Ukućaninom po smislu §. 83. k. z. smatra se i onaj, komu je vlastnik kuće ili koji stanar u odnosnoj kući pružio utočište. (Riešitba kas. sudišta u Beču od 13. srpnja 1875. br. 6334. M. 74.).

8. »Silovit usrt« u smislu §-a 83. k. z. postoji već onda, ako više ljudi protupravnim načinom na tudjem zemljištu tako postupa, da se svaki odpor od strane ovlaštenika ukazuje bezuspješnim. Za učin javnoga nasilja četvrtog slučaja nije potrebno, da je sakupljanje više ljudi posliedilo nakon predhodnog dogovora. (Rieš. kas. sudišta u Beču od 11. ožujka 1876. br. 13392. M. 107.).

9. Usrt ima se silovitim smatrati ne samo onda, ako je s njim nadvladana suprot stojeća zaprieka, već i čim se po više ljudi na tudjem zemljištu protupravnim načinom tako uzpostupa, da se pokazuje odpor ovlaštenoga bez moći. (Riešitba kas. sudišta u Beču od 24. listopada 1881. br. 5226. M. 386.).

10. Za drugu vrst zločinstva javnog nasilja četvrtog slučaja §-a 83. k. z. — kada se makar i bez pomagača oružanom rukom usrne u čij ukuću ili prebivalište, — nije potrebno, da

bude usrt »silovit«, jer zakon u ovoj stavci ne govori o silovitom usrtu, dovoljno je dakle za zločinstvo javnog nasilja ovog slučaja, da se samovoljno i protupravno unidje u kuću ili stan drugoga, nakon prisilnim načinom odstranjenih zaprieka tomu protivnih, ili nakon svladanja i samo pasivnog odpora odnosnog stanara ili ukućanina.

Dali bude usrt oružanom rukom učinjen dovoljno je, ako se u kuću i stan dotičnika usrne i prostom batinom, jer zakon ne ima u §-u 83. k. z. pred očima samo ubojito orudje ili oružje u tehničkom smislu. (Rješ. kas. sudišta u Beču od 19. travnja 1882. br. 819. M. 445.).

11. Tko načinom, navedenim u §. 83. k. z., usrne u čiju kuću te tom prigodom nanese kuće domaćini ili njegovim ukućanom ozledu, koja se kvalificira po zakonu težkom, taj je počinio uz zločinstvo javnog nasilja i zločinstvo težke tjelesne ozlede, jer ako i nije dostatno da bude zločinstvo javnog nasilja četvrtog slučaja izvršeno, samo da je smetan domaći mir, već da mora sa silovitim usrtom spojeno biti i nanešenje ozlede, to ipak sila ova ne smije nikada tako daleko poći, da bude tjelesna ozleda posljedica njena. Dovoljna je sila u smislu §-a 84. k. z. i pogibeljna prietnja. (Riešitba kas. sudišta u Beču od 20. lipnja 1884. br. 4358. M. 650.).

12. Za silovit usrt u tudje nepomično dobro, da bude u smislu §-a 83. k. z. zločinstvo javnog nasilja, nije potrebno silovito nadvladanje ili odstranjenje zaprieke suprotstojeće onim, koji usrnu; dovoljno je, da na tudjem zemljištu sakupljeni ljudi nezakonitim načinom postupaju, da bi odpor zato ovlaštenoga bio bez pomoći. Riešitba kas. sudišta u Beču od 19. lipnja 1884. br. 3448. M. 659.).

13. Štala i kućno dvorište stoje takodjer pod zaštitom kućnog prava, jer se ovo proteže na sve sastojne dielove kuće i kućišta, koji i nisu opredieljeni za stanovanje. Tko dakle usrne u dvorište kuće, te tu nanese silu ukućanom ili imetku njihovu, počinio je zločinstvo javnog nasilja četvrtog slučaja. (Riešitba kas. sudišta u Beču od 30. listopada 1885. br. 8704. M. 834.).

14. »Miran posjed« sačinjava rekvizit takodjer za smetanje kućnog mira. (Riešitba kas. sudišta u Beču od 17. listopada 1890. br. 4050. M. 1384.).

15. Pod »silom« se ne razumjeva vis atrox u smislu rimskom nego u obće samovolja. Prema tomu se nanosi sila imovini, ako se na njoj poduzimaju čini, koje ovlaštenik ne će da dopusti.

Kazan.

§. 84. Začetnik nasilja takova kazni se težkom tamnicom od jedne do pet godina dana. A oni, koji se dadu upotriebit kao pomagači, imadu se kaznit tamnicom od šest mjeseci do jedne godine dana.

K tomu na pose dostaje oduzeće i odnesenje stvari, koje u slučaju §. 171. k. z. sačinjava učin kradje. Dolus kod smetanja kućnog mira sastoji se u namjeri, upravljenoj na čine samovolje. (Riešitba kas. sudišta u Beču od 30. siečnja 1892. br. 14465. M. 1547.).

16. Soba dana po gospodaru njegovom služinčetu u svrhu, da u nju spremi svoje stvari i da u njoj spava, jeste njegovo prebivalište u smislu §. 83. k. z. i onda, ako drugi ukućani u tu sobu imadu pristup u dopuštenu svrhu, koja izvire iz njihovog odnošaja spram služinčeta. Za to može i gospodarev sin, koji je ukućanin, počinit smetanje kućnoga mira, ako usrne u navedenu sobu, da nanese silu služinčetu, koja mu po pravu ne pripada. (Riešitba kas. sudišta u Beču od 16. prosinca 1892. br. 13047. M. 1598.).

17. Kući pripada i uz nju nalazeći se vrt gospodarev, koji služi domaćim svrham ukućana. (Riešitba kas. sudišta u Beču od 25. travnja 1895. br. 2660. M. 1879.).

18. U marginalnoj rubrici §. 83. k. z. spomenuti izraz »nepomično dobro« ne smije se tumačiti prema ustanovi §. 393. o. g. z. nego iz ustanove §. 83. k. z. samoga. Ovaj izraz može obuhvaćati i takove predmete, koji se gradjansko-pravno smatraju pokretnimi. (Rieš. kas. sudišta u Beču od 5. veljače 1898. br. 15332. M. 2163.).

§. 84. Blaža kaznena stavka od šest mjeseci do jedne godine težke tamnice, ima se samo uporabiti za osobe one, koje su se lih upotrebiti dale kao orudje onih, koji su u vlastitom interesu zločinstvo označeno u §. 83. k. z. počinili. U koliko nisu dakle dionici bili samo pomagači krivaca, već sudjelovali zajedno s ovimi kod izvršivanja kažnjivog čina u vlastitom interesu, t. j. hoteći i za sebe dostići koje zahtjevano pravo ili osvetiti se sami za namišljenu koju nepravdu, tada se imadu sve te osobe smatrati »začetnici« u smislu §. 84. k. z. i kazniti po strožoj stavci §-a 84. k. z. (Riešitba kas. sudišta u Beču od 11. siečnja 1884. br. 13564. god. 1883. M. 609.).

e) zlobnom oštetom tudjega vlastničtva.

§. 85. **Slučaj peti. Ostale zlobne oštete tudjega vlastničtva imaju se smatrati kao zločinstvo javnoga nasilja, kada ili:**

a) šteta, koja nastane, ili koja bude u nakani učinitelja, nadilazi petdeset forinti; ili kada, ne gledajući na veličinu štete*

b) nastati može odtuda pogibelj za život, zdravlje, tjelesnu sigurnost ljudi, ili u većoj mieri za tudje vlastničtvo; ili

c) kad se učini zlobna ošteta na željeznicah, radile iste parnom silom ili bez parne sile, ili na napravah k istim spadajućih, na voznih sredstvih, makinah, spravah ili inih za radnju željeznica služećih predmetih, ili na parobrodih, parnih makinah, parnih kotlovih, gradjah vodenih, mostovih, napravah u rudnicih ili u obće, kad su okolnosti osobito pogibeljne.

* Slovo a) §-a 85. izpravljeno je prema zakonu od 29. prosinca 1886., kojim se preinačuju odnosno nadopunjuju njeke ustanove kaznenoga zakona od 27. svibnja 1852. (Sbornik zakona i naredaba br. 2. god. 1887.).

Ustanova toga slova glasila je prije:

a) šteta, koja nastane, ili koja bude u nakani učinitelja nadilazi dvadeset i pet forinti; ili kada, ne gledajući na veličinu štete.

---

§. 85. 1. Bitni kriterij zločinstva javnoga nasilja V. slučaja u smislu §. 85. k. z. jeste zloba, to jest namjera neposredno upravljena na oštećenje tudjega vlastničtva. (Riešitba kr. stola sed. A. 170., od 28. lipnja 1902. br. 2146. A. 498. i od 16. prosinca 1905. br. 4682. A. 601.).

2. Ošteta tudjega vlastničtva kažnjiva je po §§. 85., 89. i 468. kaz. z. samo onda, kada je počinjena iz zlobe, dolozno. (Plenarna riešitba kr. stola sedmorice od 19. listopada br. 2902.). A. 181.).

3. Odgovornost supočinitelja kod zločinstva zlobne odštete tudjeg vlastničtva za sveukupnu štetu. (Riešitba kr. stola sedmorice od 22. ožujka 1905. br. 568. A. 584.).

4. Iznosak čini zlobnu oštetu zločinstvom. Pri tom ne ima nikakve razlike, kao i kod kradje, izlazio iznosak taj ili ta vriednost iz jednoga ili više čina, učinjenih u isto doba ili ponovljenih u različito vrieme, učinila se šteta u jednom ili u više predmeta, jer §. 83. k. z. ne čini u tom razlike. (Riešitba kas. sudišta u Beču od 1. svibnja 1896. br. 7278. G. H. br. 65.).

5. Dolus indirectus nije dovoljan za zločinstvo §. 85. k. z.; za ovo zločinstvo zahtjeva se, da je dotični krivac namjeravao (za

mislio) i zaključio počiniti štetu navedenu u §. 85. k. z. (Rieš. kas. sudišta u Beču od 19. svibnja 1884. br. 1099. M. 643.).

K slovu a). Obilježje zločinstva javnog nasilja, označenoga u §. 85. sl. a) k. z. jest, da je na tudjem vlastničtvu počinjena šteta zlobno. Pojam vlastničtva obuhvaća doduše po §. 353. o. g. z. sve tjelesne i netjelesne stvari, te nisu po §. 292. o. g. z. niti prava izuzeta, ali ovaj po gradjanskom zakonu postavljeni pojam »vlastničtva« nije sadržan u ustanovama kaz. zakona, već se služi kazneni zakon izrazom »vlastničtva« u smislu onom, kako se ovaj u običnom govoru rabi, pa razumieva pod rieči »vlastničtvo« samo tjelesne stvari; da ovo napose razumieva ustanova §. 85. k. z. sliedi već odtuda, što su u ovom §. pod sl. c) nabrojene samo tjelesne stvari.

U koliko dakle tko svoju stvar hotimice oštećuje u nakani, da time povriedi tudja prava, n. pr. ako ovršenik, da ošteti vjerovnika, uništi stvari one, na koje je potonji stekao pravo zaloga, taj nije počinio zločinstvo javnog nasilja zlobnom odštetom. (Rieš. kasc. sudišta u Beču od 25. listopada 1878. broj 8698. M. 181.).

K slovu b). 1. Slučaj točke b) §. 85. k. z. ne postoji samo onda, ako je počinjena zlobna ošteta na tudjoj stvari tako, da je odnosni oštećeni predmet time postao pogibeljnim za život, zdravlje i tjelesnu sigurnost ljudi, već i onda, ako je zlobna ošteta počinjena načinom takovim, da je time nastati mogla jedna od pogibelji navedenih u točki b) §. 85. k. z. (Rieš. kas. sudišta u Beču od 17. listopada 1874. br. 7622. M. 27.).

2. Ustanovama lit. b) §. 85. k. z. ne ustanovljuje mjeru ili veličinu zlobe ili pogibelji, te ne zahtieva stanoviti veći stepen zlobe ili pogibelji, da bude zlobna ošteta zločinstvo. Mjera i veličina zlobe ili pogibelji ima se u obzir uzeti po izričitoj ustanovi §. 68. k. z. samo kod odmjerene kazni. (Rieš. kas. sudišta u Beču od 12. ožujka 1881. br. 558. M. 320. i rieš. od 19. studena 1881. br. 9513. M. 338.).

3. Slovo b) §. 85. k. z. ne ima se tako razumievati, da postoji samo onda zločinstvo javnog nasilja, kada je prouzročena pogibelj za život, zdravlje, tjelesnu sigurnost ili u većoj mjeri za tudje vlastničtvo već samim činom zlobne odštete. Ne proteže se bo izraz »odtuda« lih na sam oštećeni predmet već i na ukupno djelovanje krivca i na sve okolnosti, pod kojimi je šteta prouzročena. Svejedno je s toga, da li je oštećeni predmet takove vrsti, da može uslied njegova oštećenja nastati

koja od pogibelji, navedenih u stavki b) §. 85. k. z. ili pako da su djelovanja, s kojima, i okolnosti pod kojimi je oštećenje prouzročeno bilo, takove naravi, da mogu imati za posljedicu koju od gore navedenih pogibelji.

Tko dakle kroz prozor baca u sobu kamen te time ošteti samo prozor od neznatne vriednosti, počinio je ipak zločinstvo javnog nasilja petog slučaja, ako je bio kamen takove veličine, da je mogao ozlediti osobe u sobi nalazeće se. (Rieš. kas. sudišta u Beču od 5. prosinca 1884. br. 11083. M. 682.).

4. Zahtieva se za kvalifikaciju zločinstva javnog nasilja po §. 85. sl. b) k. z., da je krivac, kada je preduzeo čin zlobne oštete, znao ili znati mogao, da odtuda nastati može pogibelj za život, zdravlje i tjelesnu sigurnost ljudi. Ne ima po tom ovoga zločinstva, kad je kroz čin zlobne oštete nastala doista jedna od pogibelji navedenih u §. 85. sl. b) k. z., a krivac to predviditi mogao nije.

Pogibelj za tjelesnu sigurnost ljudi mogao je n. pr. predvidjeti krivac, kada je bacio poveći kamen kroz prozr u stan, za koji znade, da ima u njem stanovnika. U ovom slučaju počinio je zločinstvo javnog nasilja u smislu §. 85. sl. b) k. z. Ako je pako samo batinom polupao rozor, te time ozledio osobu, koja je u onaj čas u sobi stajala krai prozora, ali koju nije vidio, niti znao ili znati mogao, da tamo stoji, onda ne ima uvjeta §. 85. sl. b) k. z., te se ne može krivim proglasiti zločinstva javnog nasilja petog slučaja. (Rieš. kasac. sudišta u Beču od 27. prosinca 1884. br. 7441. M. 722.).

K slovu c) 1. Letve ograde željezničke ne spadaju medju predmete, koje k. z. u §. 85. lit. c) i u §. 175. lit. b) označuje. (Rieš. bivšeg c. pr. krajiškog odjela banskog stola od 25. siečnja 1878. br. 478. »Mjesečnik« IV. str. 134.).

2. Za učin zločinstva javnog nasilja V. slučaja po §. 85. sl. c) i VII. slučaja po §. 89. k. z. dostatna je nakana smjerajuća na oštećenje željeznica i za radnju željeznici služećih predmeta, odnosno na oštećenje brzojava. (Rieš. kr. stola sedmorice od 24. ožujka 1899. br. 767. A. 322.).

3. Table, koje željeznička uprava postavi uz prugu za opomenu prolazećih osoba, imadu se smatrati kao predmet služeći za radnju (promet, Betrieb) željeznica; zlobno oštećenje takovih načinom, da može nastati kakova pogibelj navedena u §. 85. sl. c) k. z., tvori zločinstvo javnoga nasilja V. slučaja. (Riešitba kr. stola sedmorice od 1. kolovoza 1903. br. 2773. A. 544.).

Kazan.

§. 86. Ovo zločinstvo kazni se, u slučaju sl. a) predjašnjega paragrafa, težkom tamnicom od šest mjeseci do jedne godine dana; a u slučaju sl. b) i c) težkom tamnicom od jedne godine do pet, a po veličini zlobe i pogibelji, i do deset godina dana.

Ako se pako iz oštete u istinu dogodi nesreća za zdravlje, tjelesnu sigurnost, ili u većoj mjeri za vlastničtvo drugih osoba, imadu se krivci kazniti težkom tamnicom od deset do dvadeset godina, a pri okolnostih osobito otegoćujućih težkom tamnicom do smrti. Ako napokon iz takove oštete uzsliedi smrt kojega čovjeka, a učinitelj bude mogao to predviditi, ima se isti kazniti smrću.

4. Da bude zlobna ošteta na napravah željezničkih ili na inih za radnju željeznica, parobroda i rudnika služećih predmetih, navedenih u §. 85. sl. c) k. z. zločinstvo, nije potrebno, da je ošteta učinjena pod okolnostmi osobito pogibeljnimi, jer svaka šteta na navedenih predmetih je već sama po sebi zločinstvo ne gledeć na veličinu pogibelji, koja je odtud nastati mogla. Zadnja stavka §. 85. sl. c) k. z.: »ili u obće, kada su okolnosti osobito pogibeljne« ne odnosi se na predmete nabrojene u §. 85. sl. c), već na ostale tamo nenavedene stvari. (Rieš. kas. sudišta u Beču od 10. siečnja 1883. br. 12648. M. 513.).

6. Za zlobnu oštetu satojina zajedničke stvari jamči i suvlastnik po §. 85. (468.) k. z. (Rieš. kas sudišta u Beču od 10. siečnja 1883. br. 12648. M. 513.).

7. Vidi rieš. kasac. sudišta u Beču od 23. travnja 1898. broj 2959., odtisnutu kod §. 468. k. z.

§. 86. 1. Svako težko ozledjenje nije »nesreća za zdravlje i tjelesnu sigurnost« u smislu al. 2. §. 86. k. z. Da li postoji takova »nesreća« pitanje je čina, o kojem odlučuje presudni sud po §. 249. k. p. (§. 258. austr. k. p.). (Riešitba kr. stola sedmorice od 31. kolovoza 1906. br. 3203. A. 612.).

2. Druga stavka §. 86. k. z., koja izriče kazan od 10 do 20 godina težke tamnice, ako se iz odštete dogodi nesreća u većoj mjeri za vlastničtvo drugih osoba, može se uporaviti samo na slučajeve b) i c) §. 85. k. z., a ne na slučaj sl. a), kada zlobna ošteta tudjeg vlastničtva postaje zločinstvom samo po iznosku štete, t. j. kada nije bila nastala kroz sam čin oštećenja pogibelj u većoj mjeri za tudje vlastničtvo, već je šteta ograničena ostala samo na predmete činom zlobnika faktično

f) zlobnimi čini ili propusti u okolnostih osobito pogibeljnih.

§. 87. Slučaj šesti. Istoga toga zločinstva čini se krivcem i onaj, koj prouzroči koju od pogibelji, navedenih u §. 85. sl. b), kakovim mu drago drugim iz zlobe poduzetim činom, ili hotomice zanemarivši dužnost, koja mu je naložena pri obavi ili radnji željeznica ili naprava ili poduzeća naznačenih u §. 85. slovo c).

---

oštećene. (Rieš. kas. sudišta u Beču od 5. prosinca 1895. broj 11282. M. 857.).

§. 87. 1. U §. 87. k. z. navedena rieč »iz zlobe« kojoj odgovara »neprijateljski namišljaj« odnosi se lih na poduzeti čin iz kojeg nastaje pogibelj za život itd. ljudi; stoga za kvalifikaciju zločinstva javnoga nasilja VI. slučaja nije nuždno, da je zla nakana išla takodjer na prouzročenje navedne pogibelji, već je dovoljno, da si je dotičnik bio sviestan, da iz njegovog djelovanja može nastati takova pogibelj. (Rieš. kr. stola sedmorice od 14. srpnja 1894. br. 2676. A. 146.).

2. Obilježja zločinstva javnog nasilja VI. slučaja po §. 87. k. z. jesu, da je poduzet stanoviti čin iz zlobe t. j. hotično i da je taj čin poduzet pod osobito pogibeljnim okolnostima tako, da je mogao biti povodom opasnosti za život, zdravlje i tjelesnu sigurnost ljudi. (Plenarna rješitba kr. stola sedmorice od 16. srpnja 1898. br. 2879. »Mjesečnik« XXVI., str. 35. A. 283.).

3. Učin zločinstva javnoga nasilja V. slučaja (§. 87. k. z.) imademo, čim počinitelj poduzima čin u okolnostih osobito pogibeljnih, sviestan, da tim dovodi u pogibelj i ine osobe, osim onih, za koje uzima, da će uslied njegova čina moći doći u pogibelj života ili tiela. (Riešitba kr. stola sedmorice od 16. rujna 1899. br. 2835. A. 346.).

4. Tko hotomice iz zlobe baca težko kamenje kroz prozor u koju prostoriju, u kojoj se nalazi više osoba, počinio je svakako čin, iz kojega je mogla nastati pogibelj za život ili tjelesnu sigurnost ljudi; utemeljuje s toga taj čin zločinstvo javnog nasilja po §. 87. k. z. te kažnjivo po §. 88. k. z. (Rieš. kasac. sudišta u Beču od 16. svibnja 1871. br. 5537. G. H. 55.).

5. Pošto se po §. 87. k. z. čini onaj krivcem zločinstva javnog nasilja VI. slučaja, koji prouzroči kakovim mu drago iz zlobe poduzetim činom koju od pogibelji navedenih u §. 85. sl. b) k. z., t. j. koji poduzme iz zlobe takov čin, iz kojeg na-

Kazan.

§. 88. Kazan ovoga zločinstva težka je tamnica od jedne do pet godina, a po veličini zlobe i pogibelji, i do deset godina dana. — Nu ako nastane koja od dalnjih u §. 86. napomenutih otegoćujućih okolnosti, imadu se uporaviti one veće kazni, štono su ondje za to ustanovljene.

g) zlobnom oštetom ili smetanjem državnih brzojava.

§. 89. Slučaj sedmi. Zlobna ošteta ma kojega sastavnoga diela od državnih brzojava i svako hotomno smetanje obave iliti radnje, a tako i svako navlašno zloupotrebljivanje ovoga zavoda državnoga, imade se, ne gledajući na iznosak štete, kazniti kao zločinstvo javnoga nasilja težkom tamnicom od šest mjeseci do jedne godine dana, a pri osobito znatnoj šteti ili osobitoj zlobi, od jedne godine do pet godina dana.

h) grabežom čovjeka.

§. 90. Slučaj osmi. Kad tko bez popredniega znanja i privoljenja zakonitog poglavarstva lukavštinom ili silom uzme pod

---

stati može pogibelj za život, zdravlje i tjelesnu sigurnost ljudi ili u većoj mjeri za tudje vlastničtvo, to ne mora već samim činom i bez obzira na pogibelj, koja odtuda nastati može, spojena biti šteta niti ne mora nakana počinitelja biti direktna na prouzročenje odnosne pogibelji, niti je potrebno, da dotična pogibelj iz samog čina sliediti mora, već je dovoljno, da je po naravskih okolnostih pogibelj nastati mogla, da joj je odnosni čin bio povodom i da je to počinitelj predvidjeti mogao. Pod ovimi okolnostmi učinio je zločinstvo javnog nasilja šestoga slučaja i naj, koji iz zlobe t. j. hotomice napada takovim načinom na vojnike nalazeće se u družtvu s osobama gradjanskoga stališa, da je odtuda nastati mogla tučnja i po tom veća pogibelj za osobe gradjanskoga stališa. (Rieš. kas. sudišta u Beču od 12. ožujka 1882. br. 2317. M. 450.).

6. Razlika izmedju slučaja petoga i šestoga zločinstva javnog nasilja s obzirom na točku b) §. 85. k. z., na koju se pozivlje i §. 87. k. z., sastoji se u tom, što imamo zločinstvo javnog nasilja petog slučaja onda, kada se samim činom zlobne oštete na tudjem vlastničtvu prouzročiti može pogibelj za život, zdravlje i tjelesnu sigurnost ljudi i u većoj mjeri za samo

svoju oblast kojega čovjeka, da ga suprot volji njegovoj preda kojoj vlasti inozemskoj.

Kazan.

§. 91. Na ovo zločinstvo ima se dosuditi težka tamnica od pet do deset godina, koja se kazan može protegnut i do dvadeset godina dana, ako zlostavljenik bude izvržen pogibelji života ili pogibelji takovoj, da ne bi mogao opet zadobiti slobode.

Postupanje s bezpovlastnimi kupioci ljudi.

§. 92. Koj bez osobite dozvole vladanja za tudju vojenu službu, a ne za cesarso-austrijansku, kupi ljude, ili u ratno doba snubi vojnike ili ine k vojsci spadajuće službenike makar samo za naseljenje u tudjih zemljah, ili koj se u takovo doba učini krivcem grabeža čovjeka, za privesti tudjim, a ne cesarsko-austrijanskim, četam rekruta, ili tudjoj državi, kao naseonike, osoba spadajućih k vojsci: kriv je zločinstvu nepovlaštena kupljenja, i ima se iztražit i kaznit po sudovih vojničkih, po glasu osobitih propisa, obstojećih o tom.

---

tudje vlastničtvo dočim je kriv zločinstva javnog nasilja šestog slučaja onaj, koji kakovim mu drago iz zlobe poduzetim činom — dakle ne samo činom zlobne oštete na tudjem vlastničtvu — prouzroči, koju od gore u §-u 85. točki b) k. z. navedenih pogibelji. (Rieš. kas. sudišta u Beču od 16. rujna 1882. br. 4101. M. 481.).

7. Veću mjeru pogibelji nego li je ona naznačena u §. 85. sl. b) k. z. ne traži ni §. 87. k. z.; veću mjeru pogibelji ne traži, kada je u pogibelji život, zdravlje ili tjelesna sigurnost, već kada je u pogibelji tudje vlastničtvo. (Riešitba kasac. sudišta u Beču od 21. rujna 1903. br. 17359. M. 2870.).

§. 89. 1. Vidi plenarnu riešitbu kr. stola sedmorice od 19. listopada 1895. br. 2902., odtisnutu kod §. 85. o. z.

2. Vidi riešitbu kr. stola sedmorice od 24. ožujka 1899. broj 767., odtisnutu kod §. 85. sl. c) o. z.

3. Stvar spadajuća na brzojavnu napravu ne gubi svojstvo diela državnih brzojava po mislu zakonske ustanove §. 89. k. z. time, što je časovito savljena izvan aktuelnoga saveza. Uslied toga smatra se još dielom državnih brzojava i žica brzojavna,

Osobiti slučajevi sukrivnje ovoga zločinstva sadržani su u §§. 213. i 215. o. z.

i) bezpovlastnim ograničenjem osobne slobode kojega čovjeka.

§. 93. Slučaj deveti. Kad tko čovjeka, nad kojim mu po zakonih ne pristoji nikakova oblast i za kojega nikakova povoda ne ima smatrat ga s razlogom ni kao zločinca, ni kao štetna ili pogibeljna čovjeka, samovlastno drži pod zatvorom, ili mu kojim mu drago načinom smeta uživanje osobne slobode; ili kad tko, makar da se razlog poduzeta zaustavljenja i temeljit čini, navlaš propusti obavjestit o tom odmah redovno poglavarstvo.

---

odtrgnuta i držeća se samo jednog brzojavnog stupa. (Rieš. kas. sudišta u Beču od 12. ožujka 1880. br. 6202. M. 235.).

4. Zaštita §. 89. k. z. proteže se i na telefonske sprave kod državnoga telefona. (Riešitba kas. sudišta u Beču od 1. listopada 1897. br. 9401. M. 2125.).

§. 93. 1. Uporabi §. 93. k. z. ne ima mjesta samo onda, ako spriečavanje u uživanju osobne slobode potraje kroz stanovito duže vrieme, već se osim toga uvažiti ima i veća intenzivnost toga ograničenja. (Riešitba kr. stola sedmorice od 26. svibnja 1894. br. 665. »Mjesečnik« XXIII. str. 235. A. 139.).

2. Suprug, koji objeglu ženu, silom, zlostavljajuć ju, dovede k sebi i tu sveže i zatvori, krivac je zločinstva javnog nasilja IX. slučaja označenog u §. 93. k. z. (Riešitba kr. stola sedmorice od 28. rujna 1898. br. 3174. A. 289.).

3. Pod štetnim i pogibeljnim čovjekom ima se razumievati samo onakova osoba koje je štetnost i pogibeljnost za obće dobro ili za pojedine osobe tako očevidna, da se s razlogom predmnievati može, da bi ju vlast sigurnosti — da je jedan od njezinih organa pri ruci — da štiti obću ili privatnu sigurnost, uhitila i zatvorila; ne razumieva se pako osoba takova, u pogledu koje se istom iztraživanjem njezinih privatno-pravnih odnošaja ustanoviti ima, da li je dotičnoj osobi, koja drži, da je njezinim postupkom u svojih pravih povriedjena, postala štetnom. (Rieš. kas. sudišta u Beču od 8. svibnja 1855. br. 3379. G. Z. 76.).

4. Po okolnostih može i muž prama svojoj ženi počiniti zločinstvo javnog nasilja IX. slučaja, ako joj ograničuje osobnu

K a z a n.

§. 94. Kazan ovoga zločinstva jest tamnica od šest mjeseci do jedne godine. A kad zaustavljenje uztraje preko tri dana,

slobodu, u koliko prekoračuje pravo domaće karnosti, koju mu podieljuje §. 93. o. g. z. (Rješ. kas. sudišta u Beču od 3. prosinca 1877. br. 10828. M. 167.).

5. Svaki čin, kojim se tko smeta u uživanju osobne slobode, ne utemeljuje još zločinstvo javnog nasilja po §. 93. k. z. Zakon zahtieva za učin ovog zločinstva stanovito vrieme trajuće a ne samo časovito ograničenje osobne slobode. Ovo sliedi od tuda, što zakon kao glavni slučaj rečenog zločinstva navadja: »kada tko čovjeka samovlastno zatvorenoga drži« pa se mora s obzirom na u ovom činu ležeće potrebno podulje trajanje ograničenja osobne slobode, označiti i za drugi slučaj §. 93. k. z.: »kada tko čovjeka na koji god način u porabi osobne njegove slobode smeta« — kao zakonsku potrebštinu ovog občinstva, da ima smetanje u uživanju osobne slobode trajati stanovito vrieme, a ne samo prelazno. Da je to smisao zakona, proizlazi nadalje i iz ustanove §. 94. k. z., koja ustanovljuje veću kaznenu stavku za slučaj da je tko pridržan preko tri dana u zatvoru, od kuda se zaključiti dade, da je stanovito trajanje ograničenja osobne slobode potrebno za učin zločinstva §. 93. k. z. (Riešitba kas. sudišta u Beču od 16. srpnja 1881. br. 4839. M. 366.).

6. Tko upotriebi silu proti ženskoj glavi, te ju postavi u položaj, da mu se ne uzmogne oprieti, u svrhu da ju upotriebi za prileg izvan ženidbe, ali, iza kako ju je njeko vrieme držao od svoje nakane odustane, te ju pusti, a da nije došlo do conjunctio membrorum, taj se je učinio krivcem zločinstva javnog nasilja slučaja devetoga. (Riešitba kas. sudišta u Beču od 5. veljače 1883. br. 12995. M. 509.).

7. Ne traži se, da bude zaprieka slobode kretanja nesavladiva ili da se samo silovitimi sredstvi može odstraniti ograničenje osobne slobode; ne može se već s toga zaniekati, što je u prizemnoj sobi zatvorena osoba mogla pobjeći kroz prozor. (Rieš. kas. sudišta u Bečuč od 1. prosinca 1894. br. 12058. M. 1786.).

§. 94. Viša stavka §. 94. odvisna je od objektivnih predpostava; po njoj se imadu kazniti i oni krivci, iz čijega neposrednoga djelovanja nije proizašao otegotni uspjeh. (Rieš. kas. sudišta u Beču od 25. listopada 1895. br. 6955. M. 1921.).

ili kad zaustavljenik podnese kakovu štetu, ili osim ugrabljene slobode, još i inu koju nevolju: kazan je težka tamnica od jedne do pet godina dana.

k) p o s t u p a n j e m s č o v j e k o m k a o s r o b o m.

§. 95. Slučaj deseti. Buduć da u cesarevini austrijanskoj nije dopušteno robstvo, niti ikakovo izvršivanje oblasti, koja se na nj odnosi; i buduć da svaki rob u onaj čas steče svoju slobodu, kako stupi nogom na zemlju cesarsko-austrijansku ili makar samo i na koj brod austrijanski; a istim načinom postane slobodan i u zemlji inostranoj onaj čas, kako bude, kojim mu drago naslovom, prepušten kao rob kojemu podložniku austrijanskomu: s toga svaki, koj nabavljenu robu smeta uživanje osobne slobode, ili ga, budi u zemljah ovih, budi u inostranih, kao roba inomu izruči; a tako i svaki kapetan od broda, koj uzme na se makar samo i vozitbu jednoga ili više robova, ili koj robu, došavšem na brod austrijanski, smeta uživanje stečene tim osobne slobode ili dá, da ga u uživanju tom smetaju ini: čini se krivcem javnoga nasilja i kazni se težkom tamnicom od jedne godine do pet godina dana.

Ako pak kapetan kojega austrijanskoga broda, ili ini koj podložnik austrijanski s robovi zasebice uztrguje: kazan težke tamnice ima se protegnut do deset, a u slučaju okolnosti osobito otegoćujućih, i do dvadeset godina dana.

Osobiti slučaj sukrivnje ovoga zločinstva sadržan je u §. 213. o. z.

l) o t m i c o m.

§. 96. Slučaj jedanaesti. Kad se silom ili lukavštinom otme ženska glava, suprot njezinoj volji, s namišljajem upravljenim budi na ženidbu, budi na bludnost; ili kad se silom ili lukavšti-

§. 96. 1. Da li junačko odvedenje djevojke u predjelih, gdje je ono narodnim običajem, tvori zločin otmice? (Rieš. kr. stola sedmorice. »Mjesečnik« IX. str. 218.).

2. Na okolnost, da je otmica u narodu ukorienjeni starodrevni običaj, ne može se s obzirom na jasni propis §. 3. k. z. uzeti nikakov obzir. (Rieš. kr. stola sedmorice od 27. ožujka 1886. br. 650. »Mjesečnik« XII. str. 444.).

3. Ako čin bludnosti kod zločinstva javnog nasilja XI. slučaja otmicom, sadržaje u sebi obilježja drugog kojeg po usta-

nom, makar i s voljom njezinom, odvede mužu žena udata; kad se odvede silom ili lukavštinom roditeljem njegovim diete; tutoru njegovu ili skrbitelju malogodče (pupil); dostigla se svrha poduzeća ili ne dostigla.

novah kaznenoga zakona kažnjivog čina, (n. pr. silovanje) tada nastaje konkurencija raznih kažnjivih čina, naime zločinstva otmice sa ovim deliktom. (Riešitba kr. stola sedmorice od 7. studenoga 1891. br. 2208. A. 52.).

4. Kada obtuženik otme oštećenicu suprot volji njezinoj s namišljajem predvidjenim u §. 96. k. z., a zatim ju siluje, opravdana je kvalifikacija čina ovih po §§. 96. i 125. k. z., jer u istinu imamo stečaj pomenutih dvajuh zločinstva. (Riešitba kr. stola sedmorice od 4. studenoga 1893. A. 114.).

5. Za učin zločina javnog nasilja XI. slučaja otmicom traži se, je li je obtuženik oštećenicu »oteo silom ili lukavštinom« kako to predpostavlja §. 96. k. z. (Riešitba kr. stola sedmorice od 23. travnja 1898. br. 1512. A. 271.).

6. §. 96. k. z. traži za zločinstvo javnoga nasilja otmicom, počinjeno privolom otete osobe, lukavštinu počinitelja naprama suprugu, roditeljem, tutoru ili skrbitelju, kojim je supruga, diete ili mladobnik odvedeno.

Pojam lukavštine svakako iziskuje nieko djelovanje sa strane počinitelja, smjerajuće na izvedenje otmice bez znanja supruga, roditelja, tutora ili skrbitelja, te se lukavština ne može nazirati već u samom nenajavljenom činu odvedenja otete osobe. (Riešitba kr. stola sedmorice od 22. travnja 1902. br. 1341. A. 486.).

7. Naravska mati, koja odvede silom ili lukavštinom svoje nezakonito diete, nalazeće se uslied sudbene odredbe kod drugoga u obskrbi, počinila je zločinstvo javnog nasilja jedanaestoga slučaja, jer je time, što je uradila proti sudbenoj odredbi, ne samo smetala javni red, već i povriedila pravo što no pripada skrbniku naprama njegovom skrbljeniku. (Rješ. kas. sudišta u Beču od 11. studena 1852. br. 11654. G. H. 23.).

8. Osoba oteta sa njezinim privoljenjem, bila to žena odvedena mužu ili mladobnik odveden roditeljem, tutoru ili skrbniku, ne može biti kriva sukrivnje zločinstva javnog nasilja §. 96. k. z., ako i za izvršenje istog nahvalice pribavi sredstva, odvrati zaprieke ili neposrednom počinitelju inim kojim u §. 5. k. z. navedenim načinom pruži podporu ili podpomoć, jer oteta osoba ne može biti zajedno objekt i subjekt zločinstva javnog

Kazan.

§. 97. Otmica suprot volji otete osobe, ili otmica osobe, koja nije još navršila četrnaeste godine života, kazni se težkom tamnicom od pet do deset godina, prema upotrebljenim sredstvom i nakanjenu ili sbivšemu se zlu. Ako li pak osobi odvedenoj ima već barem četrnaest godina, i ako ista privoli na otmicu: kazan je težka tamnica od šest mjeseci do jedne godine dana.

m) globljenjem.

§. 98. Slučaj dvanaesti. Zločinstva javnoga nasilja globljenjem čini se krivcem svaki, koj

a) osobi, kojoj nanese u istinu nasilje, hoteći ju time primorati, da što učini, trpi ili propusti, u koliko mu djelo ne bude zločinstvo takovo, za koje je odredjena kazan težja.

nasilja. Proti ovakovoj osobi može se samo postupati po gradjanskom zakonu, u kom pogledu je naročita ustanova sadržana u §. 145. o. g. z. (Rieš. kas. sudišta u Beču od 7. lipnja 1865. br. 4720. G. H. 83.).

9. »Lukavština« u smislu §. 96. k. z. proti roditeljem i ostalim u ovo §-u navedenim osobama, postoji već i onda, ako je malodobna djevojka, ili žena udata, oteta bez znanja roditelja odnosno supruga, jer se već time ovim onemogućuje latiti se sredstva da otmicu zaprieče. Ne čini nikakve razlike da li je oteta malodobnica na to privolila ili nije, jer zakon i za slučaj njezine privole, — pošto je učinjena od osobe malodobne — daje pravo roditeljem svoje maldobno diete čuvati i na isto paziti. (Rieš. kas. sudišta u Beču od 10. listopada 1881. broj 4243. M. 384.).

10. Za zločinstvo otmice dovoljno je, da je ženska glava silom ili lukavštinom s namišljajem navedenim u §. 96. k. z. oteta, t. j., da je dospjela pod vlast otmičara, nije pako potrebno, da je bila duže vremena u njegovoj vlasti ili da je na udaljenije mjesto dovedena. (Rješ. kas. sudišta u Beču od 26. listopada 1883. br. 9594. M. 582.).

11. Udata žena, koja je lukavštinom ili silom, ali njezinom privolom oteta, ne može se kazniti radi sukrivnje zločinstva otmice, jer zakon ustanovom §. 96. k. z. hoće da u zaštitu uzme proti trećoj osobi samo pravo, što ima po zakonu suprug na suprugu svoju. Pošto naime kazneni zakon ne kazni udatu ženu, koja se samo lukavštinom ili silom odvrgne od vlasti supruga

Pod istim uvjetom krivac je istoga zločinstva, koj

b) budi posredno budi neposredno, budi pismeno budi ustmeno, ili kojim mu drago inim načinom, s naznačenjem svojega imena ili bez toga, uzprieti komu povriedjenjem tiela, slobode, poštenja ili vlastničtva, hoteći time onoga, komu prieti, prisiliti, da što učini, trpi ili propusti, ako prietnja bude takova, da onomu, suprot komu je upravljena, s obzirom na okolnosti i osobne vlastitosti njegove, ili na važnost zapriećena zla, može zadati temeljita straha; bez razlike, jesu li spomenuta zla upravljena suprot njemu samomu, njegovoj porodici i rodbini, ili suprot inim osobam, nahodećim se pod njegovom zaštitom, i je li prietnja uspjeha imala ili nije.

---

svoga, to se ona ne može kazniti ni radi sukrivnje, ako je njezinom privolom suprugu svomu oteta. (Rieš. kas. sudišta u Beču od 15. travnja 1884. br. 14288. od god. 1883. M. 630.).

12. Kriv je zločinstva otmice i onaj, koji silom ili lukavštinom odvede diete, koje se nalazi u kući roditelja i to onda, ako je i diete samo kuću svojih roditelja ostavilo. (Rieš. kas. sudišta u Beču od 20. listopada 1884. br. 9425. M. 673.).

§. 98. 1. Učin javnoga nasilja XII. slučaj postoji samo onda, kada je djelotvorna sila nanesena kojoj osobi odnosno neposredno po naravi stvari kroz tu silu prouzročeno trpljenje, sredstvo, da se dotična osoba prisili na drugo dalnje kakovo trpljenje, čin ili propust. Samo odrezanje perčina ne tvori još po sebi učin zločinstva javnoga nasilja XII. slučaja. (Riešitba kr. stola sedmorice od 21. studena 1885. br. 2670. »Mjesečnik« XII. str. 42. A. 8.).

2. Time što je okrivljeni podnio na kr. zemaljsku vladu odjel za pravosudje podnesak odnosno pritužbu, u kojoj se je medju inim zaprietio drugome riečima »uslobodjujem se pridodati i ovo: ne postignem li moje podpuno zajamčeno pravo i osjeranje na mojem posjedu posredovanjem visokistoga, odlučio sam konačno krvnu osvetu na onome tko me progoni izvesti, pa po tom si ili vlastiti život skončati ili se zakonitoj kazni predati,« nije počinio zločina javnog nasilja XII. slučaja. (Riešitba kr. stola sedmorice od 29. prosinca 1900. br. 4810. A. 415.)

3. Kod zločinstva razbojstva povisuje se prietnja do stepena sile, nanesene onomu, suprot kojemu je upravljena, dočim je za zločinstvo javnog nasilja globljenjem dovoljno, da je prietnja bila kadra zadati dotičniku temeljita straha. Razbojnik prieti s nanesenjem zla, koje ima nastupiti odmah uzastopce, čim se ne

udovolji njegovomu zahtjevu, da mu se zatražena stvar izda; te u ovom slučaju nije dotičnik, kojemu se je prietio u stanju, jer ne ima vremena, slobodnom voljom svojom raditi, odlučiti se, da li hoće ili ne će zadovoljiti zahtjev razbojnika, osim da se posluži silom. Drugčije se ima kod globljenja. Kod ovoga ima zapriećeno zlo istom kasnije nastupiti te daje dotičniku, proti kojemu je prietnja upravljena, vremena promisliti, hoće li ne će li zadovoljiti zahtjevu onoga, koji mu se prieti, te time izbjeći zapriećenom zlu ili pako latiti se drugih sredstva, da preprieči udielotvorenje prietnje. (Rieš. kas. sudišta u Beču od 17. veljače 1857. br. 1285. G. Z. 68.).

4. Za učin zločinstva javnoga nasilja dovoljno je, da prietnja onomu, suprot kojemu je upravljena, s obzirom na okolnosti i osobne vlastitosti njegove ili na važnost zaprićena zla, može zadati temeljite bojazni; nije pako potrebno, da je ona i doista njemu bojazan zadala. (Rieš. kas. sudišta u Beču od 2. ožujka 1877. br. 11786. M. 144.).

5. Vjerovnik, koji dužnika svoga za to, što mu ne će da plati dospjeli dug, silom samovlastno pridrži u stanu svom te mu oduzme za namirenje svoje tražbine kod njega nalazeći se novac, počinio je zločinstvo javnog nasilja devetoga slučaja, označenoga u §-u 93. k. z., a ne zločinstvo javnog nasilja dvanaestog slučaja, normiranoga u §. 98. k. z. Globljenje bo po §. 98. k. z. postoji onda, kada se dira u prava oštećenikova. Ovo ne biva pako samo povriedom njegove osobne slobode, jer je za ovu povriedu već u §-u 93. k. z. ustanovljena kazan. Da se utemelji učin zločinstva globljenja, mora prisutpiti k povriedi osobne slobode dalnja potrebština, naime prikrata oštećeniku pripadajućeg konkretnog prava. Za to ne može ondje, gdje je počinitelj samo na to smjerao, da drugoga prisili da što učini, trpi ili propusti, na što je njemu ili trećemu, koga on zastupa, stanovito pravo pripadalo, o globljenju govora biti, jer dužnik, koji bude prisiljen po vjerovniku, da plati svoj dug, nije prikraćen u svom pravu, ako je to učinio samo za to, što je na to po vjerovniku prisiljen bio. Isto tako nije ugovarajuća stranka, koja je prekršila ugovor, prikraćena u svom pravu, ako ju druga stranka prisilnim načinom na izpunjenje pridrži. (Riešitba kas. sudišta u Beču od 20. svibnja 1879. br. 2815. M. 202.).

6. Silovito odkrivanje ili opipavanje srama ženske glave jest bezpovlastno ograničenje osobne njezine slobode, a ne globljenje, jer je njoj time učinjeno nasilje, koje je morala trpiti,

što se nije mogla braniti, ali ovim nasilnim činom nije ona prisiljena bila, da sama što odluči učiniti, što bi za nju štetno bilo, niti nije namjera počinitelja bila, da ju na takovu odluku sili. Bezpovlastno bo ograničenje osobne slobode po smislu §-a 93. k. z., postoji, kada tko kojim mu drago načinom smeta uživanje osobne slobode drugoga. Sa svakim ovakovim činom smetanja je za dotičnika skpočana šteta, do mora čin smetanja, proti kojemu se ne može braniti, pretrpiti, te da se ne može onako vladati, kao što bi to inače po svojoj slobodnoj volji učinio; usljed toga je šteta za dotičnika, proti kojemu je nasilje počinjeno, u samom činu sadržana.

Karakteristično pako obilježje zločinstva §. 98. za razliku od slučaja §-a 93. k. z. leži upravo u tom, što nepovlastno nasilje, koje ima napadani trpiti, imade služiti samo sredstvom, da se izvrši imperativni upliv na njegovu volju, da se on prisili, da što trpi, da što učini ili propusti, iz česa ima za njega nastati šteta, koja ne mora biti uvjek imovinsko-pravne naravi. (Rješ. kas. sudišta u Beču od 20. ožujka 1880. br. 13261. od g. 1879. M. 240.).

7. Vjerovnik, koji opazivši dužnika svoga, za njim bježi, da od njega traži dužni iznos, te dostignuvši ga, zamahne sjekirom, da ga udari, jer se nije odmah njegovomu zahtjevu odazvao, pa ga doista tim načinom prisili, da mu je s mjesta dug namirio, — nije počinio zločinstvo globljenja, jer je time samo prisilio dužnika svoga na čin, što ga je imao pravo od njega zahtjevati, naime na platež dužne mu svote. Globljenje bo ne imamo kada se tko prisili, da što trpi ili propusti, što ovaj po svojoj volji inače učinio ne bi, već samo onda, kada tko koga u istinu učinjenim nasiljem ili prietnjom prisili, da što učini ili propusti, na što nikakva prava ne ima i čime se napadani prikraćuje u konkretnom svom pravu te mu se nanese šteta, koja upravo u namjeri počinitelja i ležati mora.

Protupravna smovlastna pomoć ne može nikada biti globljenje. (Rješ. kas. sudišta u Beču od 25. listopada 1880. br. 8340. M. 282.).

8. Dali je pogibeljna prietnja bila takova, da je mogla onomu, proti kojemu je upravljena, temeljite bojazni zadati, t. j. po §-u 8. k. z. biti prikladno sredstvo za izvršivanje kažnjivog djela, ima sud po okolnostih prosuditi; pri tom je pako neodlučno, da li je dotičnik, proti kojemu je bila prietnja izražena, sam imao bojazni ili ne. (Rješitba kas. sudišta u Beču od 4. veljače 1882. br. 13278. od god. 1881. M. 414.).

n) pogibeljnom prietnjom.

§. 99. Slučaj trinaesti. Tko se prietnjom, koja je u §. 98. napomenuta i koja je načinom ondi naznačenim kadra zadat temeljita straha, posluži na tu samo svrhu, da utjera u strah i nemir, budi koju osobu pojedinu, budi občine ili kotare: čini se krivcem zločinstva javnoga nasilja pogibeljnom prietnjom.

9. Razlika izmedju zločinstva javnog nasilja globljenjem počinjena pogibeljnom prietnjom i zločinstva razbojstva izvedenoga uporabom prietnje kao sile, leži u kakvoći rabljene prietnje, koja se ukazuje kod razbojstva, s obzirom na veličinu zapriećena zla i način, kojim je prietnja izuštena, kao već »učinjena sila«, a kod zločinstva javnog nasilja globljenjem samo kao prietnja, koja može zadati temeljitu bojazan. (Rješitba kas. sudišta u Beču od 22. listopada 1883. br. 9666. M. 578.).

10. Prietnja kažnjiva je po §-u 98. i 99. k. z. samo, ako je po namjeri okrivljenika imala doći do znanja onomu, proti kojemu je upravljena bila. (Rješitba kas. sudišta u Beču od 19. prosinca 1884. br. 11437. M. 718.).

11. Radi zločinstva globljenja ima se kazniti i onaj, tko pogibeljnom prietnjom hoće prisiliti drugoga na krivo svjedočanstvo, ako i prietnja uspjeha imala nije. (Rješitba kas. sudišta u Beču od 22. prosinca 1883. br. 9783. M. 605.).

12. Za zločinstvo globljenja nije potrebno, da za okrivljenika iz propusta, na koj hoće da prisili dotičnika, proti kojemu je prietnju izustio, proizvire kakova korist. (Rješitba kas. sudišta u Beču od 27. prosinca 1884. br 7441. M. 722.).

13. Za učin javnog nasilja §. 98. k. z. je irelevantno, da li je počinitelj imao u obće pravo zapriećeno zlo i izvesti, čim je samo njegova nakana upravljena bila onamo, da onoga, komu se je zaprietio, primora, da što učini, trpi ili propusti, na što nije njemu nikakvo pravo pristojalo, te što je izposlovao samo usljed zapriećnog zla. (Rješitba kas. sudišta u Beču od 27. veljače 1886. br. 14540. M. 890.).

14. Prosudjivanju po §. 98. a) k. z. podpada i ona sila, koju nanese tat, zatečen pri kradji, onomu, koji ga progoni, u svrhu, da ga prisili na to, da ga pusti pobjeći. (Rješitba kas. sudišta u Beču od 5. ožujka 1892. br. 602. M. 1527.).

15. Sila nanesena nosećoj ženskoj da uzme stanovitu drugu primalju na mjesto one, koju je ona odabrala, sadržaje u sebi

čin u smislu §. 98. k. z. (Riešitba kas. sudišta u Beču od 24. rujna 1892. br. 7775. M. 1562.).

§. 99. 1. Zločinstvo javnoga nasilja pogibeljnom prietnjom predpostavlja dulju bojazan i strah nego li je nemir nastavši u momentu prietnje. (Riešitba kas. sudišta u Beču od 22. ožujka 1884. br. 259. »Mjesečnik« X. str. 280.).

2. Rekvisit zločinstva javnoga nasilja XIII. slučaja je nakana, da prietnja dodje do znanja onomu, suprot komu je upravljena. (§. 99. k. z.). (Riešitba kr. stola sedmorice od 10. lipnja 1899. br. 2374. A. 332.).

3. Za učin zločinstva javnoga nasilja XIII. slučaja nije potrebno, da je prietnja zaista prouzročila strah i nemir, dovoljno je, da je bila kadra takav prouzročiti. (Riešitba kr. stola sedmorice od 24. lipnja 1899. br. 2273. A. 335.).

4. Prietnja izuštena proti odsutnomu pred trećimi osobami, koja mu bijaše za tim po jednoj od ovih osoba priobćena, smatra se po §§. 98. i 99. k. z. neposrednom prietnjom te je kao takova ,kažnjiva, u koliko je onaj, koji se je zaprijetio po okolnostih s razlogom predviditi mogao, da će o njoj doznati onaj, komu bijaše namienjena; nije za to potrebno, da je dotični, koji je prietnju izustio, svjedoke pozvao, da ju odsutnomu, proti kojemu bijaše upravljena, priobći. (Riešitba kas. sudišta u Beču od 1. travnja 1875. br. 3049. G. Z. 167.).

5. Okolnost, što je tko, pogibeljno zaprietivši se, podjedno i dotičnika, proti kojemu je prietnju izustio, ozledio, ne izključuje, da bude krivcem zločinstva §. 99. k. z. jer i u ovom slučaju može bit svrha ozledjenja, da se pooštri pogibeljna prietnja, što biva onda, ako je zapriećeno veće zlo, nego li je ono (ozleda), koje je zajedno s prietnjom učinjeno, pošto ona okolnost, da je zajedno s prietnjom spojeno bilo ozledjenje, ne čini ni malo netemeljitom bojazan dotičnika, proti kojemu je prietnja izražena, da ne će onaj, koji se je zaprietio i prietnju većeg zla udjelotvoriti. Tko se dakle komu zaprieti ubojstvom pa dotičnika u isti čas, kada izrazuje tu prietnju, i zlostavlja, krivac je zločinstva javnog nasilja po §. 99. k. z. (Riešitba kas. sudišta u Beču od 5. veljače 1881. br. 12624. M. 306.).

6. Sve što je prikladno, da zada komu temeljite bojazni ili česa se tko boji, nije još prikladno, da ga utjera u strah i nemir. Zato je potrebno da dotičniku predstoji veoma važna šteta. Odtuda sliedi, da prietnja, koja je kadra zadati temeljitu bojazan onomu, proti kojemu je izražena, sama po sebi zato nije

Kazan za prediduća dva zločinstva.

§. 100. Kazan za prediduća dva zločinstva, naznačena u §§. 98. i 99., težka je tamnica od šest mjeseci do jedne godine dana. U slučaju okolnosti otegočujućih, navlastito, ako nanešenim nasiljem, ili pogibeljnom prietnjom zlostavljenik bude vržen na dužje vremena u stanje puno muka; — ako se uzprieti umorstvom ili paležom; — ako zapriećena ošteta prevaljuje iznosak od hiljadu forinti, ili ako šteta, koja bi izišla iz čina, trpljenja ili propusta, što se silom tom nakani zadobiti, prelazi tri sto-

još i prikladno sredstvo da dotičnoga doista zatjera u strah i nemir. (Riešitba kas. sudišta u Beču od 21. svibnja 1885. br. 3404. M. 790.).

7. Po §-u 99. k. z. kazni se i pokušaj prietnjami koga postaviti u strah inemir. Da onaj, proti kojemu je prietnja upravljena, i tu prietnju sam čuje, nije za učin zločinstva javnog nasilja pogibeljnom prietnjom potrebno, jer se §. 99. pozivlje na §. 98. k. z., a u ovom je predvidjena izrazito uz neposrednu i posredna prietnja. Da prietnja doista uzrokuje strah i nemir, nije uvjet kažnjivog čina; zahtieva se samo, da je prietnja zato prikladna. S toga nije bitna predpostava za pojam zločinstva §-a 99. k. z., da je čuo prietnju onaj, proti kojemu je bila upravljena; dovoljna je nakana postaviti ga u strah i nemir, dakle nakana, da mu prietnja do znanja dodje, te izuštenje prietnje po okolnostmi, pod kojimi je dotičnik, koji se je zaprietio, predspostavljati mogao, da će prietnju onaj, proti kojemu je bila upravljena, i doznati. (Riešitba kas. sudišta u Beču od 23. rujna 1890. br. 10091. M. 1357.).

8. Opravdanje okrivljenika, da je htio samo iz šale preplašiti, ne sadržaje jedino oznaku motiva; ono stavlja u dvojbu ozbiljnost prietnje i njenu prikladnost, da utjera u strah i nemir pak za to valja iztražiti, da li je istinito. (Riešitba kas. sudišta u Beču od 23. rujna 1890. br. 10091. M. 1357.).

9. Uporaba §. 99. k. z. nije izključena time, što je počinitelj namjeravao utjeranjem u strah i nemir polučiti neko umišljeno pravo. (Riešitba kas. sudišta u Beču od 6. istopada 1893. br. 8172. M. 1672.).

§. 100. Prietnja »umorstvom« ne postoji samo onda, kada dotičnik u svojoj prietnji rabi rieč »usmrtiti« ili »ubiti« već i kada se prieti činom takovim, kojim se umorstvo obično izvede, ili pako ako prietnja sadržaje opis načina, kojim se može

tine forinti; — ako prietnja bude upravljena proti cielim občinam ili kotarom: kazan je težka tamnica od jedne do pet godina dana.

GLAVA DESETA.

O ZLOPORABI VLASTI UREDOVNE.

Zloporaba vlasti uredovne.

§. 101. Svaki urednik, budi državni budi občinski, koji u uredu, kojim je obvezan, hoteći komu, bilo državi, bilo občini ili drugoj kojoj osobi, nanieti štetu, povjerenu sebi oblast kojim mu drago načinom zlo upotrebi: čini se takovom zlom porabom krivcem zločinstva; dao se na to zanieti koristoljubljem ili makar kojom strašću ili primisaljem.

---

tko usmrtiti. Pojam prietnje umorstvom ne predpostavlja, da mora dotičnik, proti kojemu je pritenja izražena, osvjedočen biti, da će onaj, koji ju je izustio i doista udjelotvoriti ju, već je dovoljno, da je prietnja bila prikladna, da ga natjera u strah i nemir. (Riešitba kas. sudišta u Beču od 1. ožujka 1854. br. 1955. G. Z. 56.).

§. 101. 1. Pošte odpremnik smatra se urednikom u smislu §. 101. k. z. (Riešitba kr. stola sedmorice od 11. lipnja 1887. br. 1522. »Mjesečnik« XIV. str. 476.).

2. Porezni ovrhovoditelj, budući da ne smije primati uplate poreza, ako u to ime od stranaka novac pobire i strankama izdaje namire, zlorabi svoju uredovnu vlast, jer on kao javni urednik, komu pripada pravo samo ovrhe izvoditi, siže tim na štetu stranaka dalje, ter pod krinkom vlasti uredovne od njih novac prima i zadržaje kod sebe. (Riešitba kr. stola sedmorice od 25. siečnja 1890. br. 3578. ex 1889. »Mjeseč.« XVI. str. 319.).

3. Po §. 101. smatra se urednikom svaki, koji je dužan brinuti se za poslove vlade, budi po javnom nalogu posrednom ili neposrednom, budi pod zakletvu ili bez nje.

Za zločinstvo zloporabe uredovne vlasti nije od potrebe, da šteta kakova nastane, već je dostatno, da je šteta moguća i naumljena.

Izvještaj, da li se ima tko unovačiti ili ne, spada medju »rje-

Kao urednik smatra se svaki, koji je dužan brinut se za poslove vlade, budi po javnom nalogu posrednom ili neposrednom, budi pod zakletvu ili bez nje.

§. 186. **bilježničkoga reda,** koj je citiran kod §-a 68. o. z.: Bilježnik se ima pri poslovih, koje obavlja kao komisar sudbeni, držati propisa, koji postoje i za same sudove.

šavanje javnih posala«. (Riešitba kr. stola sedmorice od 25. studena 1893. br. 3579. »Mjesečnik« XXI. str. 528. A. 115.).

4. Poštanski listonoša, koji poštanske naputnice predane mu u svrhu, da ih dostavi naslovnikom, zadrži, u dostavljenoj knjizi i na namiri na hrbtu tih naputnica podpise naslovnika krivotvori i doznačene novčane iznose podigne i pridrži, sve to u nakani, da štetu nanese poštanskom eraru, počinja samo zločin zloporabe uredovne vlasti, a ne i zločin prevare. (Riešitba kr. stola sedmorice od 18. siečnja 1894. br. 4091. A. 125.).

5. Občinski dnevničar imade se smatrati urednikom u smislu §. 101. k. z. samo u pogledu povjerenih mu na javnu upravu odnosećih se posala. (Riešitba kr. stola sedmorice od 26. ožujka 1898. br. 1137. A. 267.).

6. Urednikom u smislu §. 101. k. z. smatra se i lugar imovne občine, ma bio i privremeno namješten. (Riešitba kr. stola sedmorice od 30. travnja 1892. br. 1784. A. 63., od 30. prosinca 1892. br. 4758. A. 93., od 18. studenoga 1899. br. 4175. »Mjesečnik« XXVI., str. 560. A. 359. i od 25. listopada 1901. br. 3822. A. 463.).

7. Dnevničar suda ima se smatrati urednikom u smislu §. 101. k. z. (Riešitba kr. stola sedmorice od 10. veljače 1900. br. 88. »Mjesečnik« XXVI., str. 683. A. 372.).

8. Občinski redar je urednik u smislu §. 101. k. z. (Riešitba kr. stola sedmorice od 7. ožujka 1903. br. 927. A. 524.).

9. Zaprisegnuti občinski potrošar jest urednik u smislu §. 101. k. z. (Riešitba kr. stola sedmorice od 9. srpnja 1904. br. 2654. A. 566.).

10. Podvornik u državnoj službi stojeći, koji prigodom dostave odluka dotične oblasti od stranaka zatraži za dostavu nepovlastno pristojbe tobož kao po zakonu propisane, nije počinio zločinstva zloporabe uredovne vlasti već prevaru, u koliko je zatražio upitne tobožnje pristojbe iza dostavljenih jur odluka odnosnim strankama, t. j. iza obavljenog svojeg uredovanja himbenim predstavljanjem, da mu takove po zakonu

pripadaju, a nije ovisnom učinio i dostavu o tom, da mu stranke plate za samu dostavu stanoviti iznos. U protivnom bo slučaju postojao bi učin zloporabe uredovne vlasti. (Rieš. kas. sudišta u Beču od 10. travnja 1855. br. 10209. G. Z. 1856. br. 1. i od 22. travnja 1856. br. 3595. G. Z. br. 78.).

11. Treća osoba, koja nije ni državni ni obćinski urednik, može ipak biti sukrivac zločinstva zloporabe uredovne vlasti, ako zavede načinom u §. 5. k. z. navedenim urednika na čin zloporabe uredovne vlasti njegove, u koliko si je svjestna, da čin, kojega je ona moralni začetnik, sačinjava učin zloporabe uredovne vlasti. Iz nemogućnosti bo, koja postoji za treću osobu, da bude neposrednim počiniteljem zločinstva, ne smije se zaključiti, da ona ne može onda, kada zavede drugoga, za kojega ne ima te nemogućnosti, biti moralnim začetnikom, dakle kažnjivim suprivcem zločinstva počinjenoga po potonjem. U §§-ih 5., 8. i 9. k. z. izrečeno je iz naravskih razloga kaznene politike protivno načelo. (Riešitba kas. sudišta u Beču od 22. listopada 1850. br. 9412. G. Z. 148.).

12. Dušobrižnici (duhovnici) svih u državi priznanih vjerozakonskih sliedba, kojim je dužnost voditi matice rodjenih, vjenčanih i umrlih, smatraju se u pogledu tog uredovanja javnimi urednici. Duhovnik dakle, koji krivotvori koju od prenavedenih matica ili izdaje krive dokaznice iz istih, počinio je zloporabu uredovne vlasti. (Riešitba kas. sudišta u Beču od 15. prosinca 1857. br. 12582. G. Z. 1858. br. 14.).

13. Zataja ili otvorenje listova po poštarskom činovniku ili službeniku, koji ih dobije, da obavi koji u njegov djelokrug spadajući službeni posao ili do kojih on dodje upotriebiv priliku, pruženu mu po službenom njegovom odnošaju, utemeljuje bez razlike, da li je bilo ili nije u zatajenom ili povriedjenom, odnosno po njem otvorenom listu novaca ili novčanih vriednota već samo po sebi zločinstvo zloporabe uredovne vlasti po §. 101. k. z. (Riešitba kas. sudišta u Beču od 1. kolovoza 1860. br. 8052. Judikat br. 11.).

14. Poštarski činovnik ili službenik, koji ne samo zataji listove, već koji si i prisvoji uz to iz novčanih listova novčanih vriednota, počinio je ne samo zločinstvo zloporabe uredovne vlasti, koje utemeljuje sam čin zataje listova, već i uz to zločinstvo kradje, što si je svoje koristi radi prisvojio novčane vriednote, pošto se smatrati ne može, da su odnosni novčani listovi poštarskomu uredniku povjereni, jer nisu pojedinomu

Slučajevi osobiti.

§. 102. U takovih okolnostih tvori ovo zločinstvo ponapose:

a) sudac, odvjetnik državni ili ini poglavarstveni, kao i svaki u dužnosti stojeći urednik, kad se da odvratiti od zakonitoga izvršivanja dužnosti svoje uredovne;

b) urednik, koj u poslovih službenih posvjedoči što nije istina, dakle i biliežnik, koj prigodom napisa ili odpravka dokaznice koje biliežničke učini to isto;

c) koj povjerenu sebi uredovnu tajnu pogibeljnim načinom komu odkrije; ili koj uništi ili suprot dužnosti komu priobći dokaznicu, uredovnomu nadzoru svomu povjerenu;

---

poštarskomu uredniku, već poštarskomu zavodu, kao takovomu, predani na dalnju odpremu, te se mora samo ovaj smatrati posjednikom odnosno držateljem njihovim. (Riešitba kas. sudišta u Beču od 23. prosinca 1861. br. 8497. G. Z. 1863. br. 25. i 26.).

15. Urednik, koji stanovitu svotu, opredieljenu stanovitoj stranci, doznači na svoje ime kod poreznog ureda, pa podignuti novac za sebe upotriebi, počinio je zločinstvo zloporabe uredovne vlasti, a ne pronevjerenja, jer novac nije bio njemu povjeren ni po državi, ni po poreznom uredu. (Riešitba kas. sudišta u Beču od 6. veljače 1867. br. 693. G. H. br. 21.).

16. Načelnik obćinski, koji si sam kod obćinske blagajne doznači i izplatiti dade iznose, koji mu ne pripadaju, počinio je time zločinstvo zloporabe uredovne vlasti. Ne upliva pri tom na kvalifikaciju čina okolnost, što postoji mogućnost, da će on nadomjestiti štetu, niti što je ona doista naknadno nadomještena. (Riešitba kas. sudišta u Beču od 18. veljače 1881. br. 11467. M. 308.).

17. Pojam štete u §. 101. k. z. nije ograničen na oštećenje vlastničtva; on ne izključuje oštećenja »ostalih prava« (§. 197. k. z.); i ograničenja oblasti u zakonitom vršenju njenoga ureda ureda dostaju za nj. (Riešitba kas. sudišta u Beču od 9. siečnja 1892. br. 14.699. M. 1540.).

§. 102. 1. Župnik, koji hotice sastavi neistinit popis školskih obvezanika, krivac je zločinstva zloporabe uredovne vlasti po §. 102. sl. b) k. z. (Riešitba kr. stola sedmorice od 5. ožujka 1892. br. 4414. A. 59.).

2. Kr. javni bilježnik, koji je hotomice krivo naveo na prepisu bilježničke izprave, koju je dostavio poreznomu uredu

d) advokat ili ini roćeni (zakleti) opravnik, koj na štetu svoje stranke pomože protivniku sastavljati pisma pravna ili ga inako, budi svjetom budi činom podupre.

Vidi §. 110. car. patenta od 3. svibnja 1853., kojim se proglasuje nov zakon o nutarnjoj uredbi i o poslovnom redu svihkolikih vlasti sudbenih. (Drž. zak. list br. 81. god. 1853.).

K a z a n.

§. 103. Zločinstvo ovo kazni se težkom tamnicom od jedne do pet godina. Prema veličini zlobe i štete može se kazan ta produljit i do deset godina dana.

Primanje mita u poslovih uredovnih.

§. 104. Urednik, koj upravljajući pravicu, podieljivajući službe ili riešavjući javne poslove ured svoj obavlja, istina, po dužnosti, nego za obavljat ga primi posredno ili neposredno kakov god dar, ili si tim inu koju hasnu namakne ili dá obećati, a tako i onaj koj u obće radeći svoje poslove uredovne, zavesti se dá time na pristranost: kaznit se ima tamnicom od šest mjeseci do jedne godine dana. K tomu još ima dobljeni dar ili vriednost istoga položit na ubožku zakladu onoga mjesta, gdje zločinstvo bude učinjeno.

Po zakonu od 16. travnja 1902. **o globama, što ih izriču kr. hrvatsko-slavonski sudovi** (§. 1. al. 2.) upotrebljava se dobiveni dar ili vriednost njegova na podizanje i uzdržavanje popravilišta, kaznionica i sudskih zatvora.

Taj je zakon odtisnut kod §. 241.

NAREDBA ministarstva pravosudja od 3. travnja 1859. (Drž. zak. lista br. 52. god. 1859.), **kojom se izjavljuje da u smislu postojećih zakona kazni novčane i druge kazni na imetak prelaze na baštinike osudjenikove, ako osudjenik umre, pošto je presuda kaznena postala jur pravomoćna.**

(uredu za odmjerivanje pristojba), okolnosti, o kojih zavisi samo odmjerenje biljegovne pristojbe, nije počinio po financijalnih zakonih kažnjivi dohodarski prestupak, već zloporabu uredovne vlasti, jer je kr. javni bilježnik po minist. naredbi od 27. studena 1858. br. 223. d. z. l., dužan paztii kriepošću svojeg ureda, da ne bude državni erar prikraćen u pogledu pristojba po zakonu mu pripadajućih. (Riešitba kas. sudišta u Beču od 7. ožujka 1871. br. 2458. G. Z. 1872. br. 67.).

3. Kr. javni bilježnik, koji primljeni novac za nabavu biljegovka, potrebnih za dotičnu bilježničku izpravu, pridrži, na njoj pako potvrdi da su biljegovke u odnosnom iznosu upotriebljene, ima se kazniti samo radi zločinstva pronevjerenja u stvarih uredovnih, ne pako uz to i radi zloporabe uredovne vlasti. (Riešitba kas. sudišta u Beču od 7. ožujka 1884. br. 799. M. 619.).

4. Za slučaj §. 102. sl. c) k. z. priobćenja dokaznice ne traž: se preduvjet, da se time izdaje uredovna tajna. »Priobćiti« u smislu ustanove ovoga mjesta u zakonu znači u obće dolozno učiniti pristupnim. Za kažnjivi čin ovoga se delikta ne traži, da osoba, kojoj se dokaznica priobći, istu dobiva i upotrebi. (Riešitba kas. sudišta u Beču od 16. svibnja 18998. br. 203. M. 2212.).

§. 103. Uporaba više kaznene stavke §. 103. k. z. nije ovisna o visini štete, koja premašuje iznos od 300 for. (Riešitba kr. stola sedmorice od 11. lipnja 1898. br. 1857. A. 278.).

§. 104. 1. Za učin zločinstva §. 104. k. z. nije potrebno, da sudac izrazito uzkraćuje obavu uredovne svoje službe, dok mu se ne da dar, već je dovoljno takovo pasivno držanje njegovo da hotomice ne će riešiti dotični uredovni spis, dok stranka, kojoj je stalo, da se čim prije rieši, njemu ne da kakov dar, a da on to izrazito i ne traži. (Rješ. kas. sudišta u Beču od 1. ožujka 1854. br. 1455. i 1280.).

2. Koj uredniku navedenom u §-u 104. k. z. posredno ili neposredno preda kakov dar, da ured svoj po dužnosti obavi, taj nije počinio kažnjivo djelo. Zavedenje bo na zloporabu uredovne vlasti postoji samo pod uvjeti §. 105. k. z., t. j. kad tko darovi gleda da zavede urednika na pristranost. (Rieš. kas. sudišta u Beču od 14. siečnja 1882. br. 10303. M. 406.).

3. Koji hoće da darovi zavede redarstvenog urednika, obavljajućega sudbeno-redarstvene izvide, na povriedu svoje dužnosti, taj nije počinio zločinstvo §. 105. k. z., već prekršaj §. 311. k. z., jer sudbeno redarstveni izvidi nisu poslovi javne uprave, pošto se pod javnimi poslovi u smislu §. 105. k. z. razumievaju samo oni, koji se tiču interesa države ili neposredno stanovitog javnim pravom zaštićenoga kruga državljana.

Kao poslovi sudbene uprave pako, kakovimi se samo ukazuju sudbeno redarstveni izvidi, ne spadaju oni pod poslove

Budući su nastale dvojbe, izjavljuje se za to uslied previšnje odluke od 30. ožujka 1859. i tumače postojeći zakoni tako: da svekolike kazni novčane i ine kazni na imetak kako u obćem kazneniku tako i u drugih zakonih odredjene, stoga imenito i dužnost, koja je s nedopuštenim primanjem dara iliti mita u stvarih uredovnih i sa zavodjenjem na zloporabu vlasti uredovne skopčana, t. j. da se ima povratiti takav zabranjeni dar a i dužnost: plaćati stanovitu svotu u bojnu pjeneznicu za to, što je vojniku uskočivšemu podpora data, napokon i kazni na gubitak jamčevina, robe razne i inih predmeta, na koje je tko osudjen bio presudom kaznenom, prelaziti imadu na baštinike osudjenikove, ako osudjenik umre, pošto je presuda kaznena zadobila jur pravnu moć.

Zavedenje na zloporabu vlasti uredovne.

§. 105. Koj darovi gleda da zavede na pristranost ili na povredu dužnosti uredovne ili sudca, budi civilnoga budi kaznenoga, ili državnoga odvjetnika, ili prigodom podieljivanja službe, ili riešavanja posala javnih, kojega god inoga urednika:

---

navedene u §. 105. k. z., jer su ovi ograničeni samo na one, koje izvršuje sudac ili državni odvjetnik. (Rieš. kasac. sudšta u Beču od 9. listopada 1882. br. 7771. M. 484.).

4. U koliko je za gradnju potrebna oblastna dozvola, podpada ona pod pojam riešavanja javnih posala. (Rieš. kasac. sudišta u Beču od 16. listopada 1893. br. 8154. M. 1687.).

5. I tamničar može biti subjekt zločina §. 104. k. z. gledom na njegovo uredovanje skopčano sa ovršenjem kaznenih osuda. (Rieš. kasac. sudišta u Beču od 27. ožujka 1894. br. 942.).

6. Obćinski načelnik riešava javni posao, kada potvrdjuje siromaštvo svoga obćinara u svrhu, da mu se odpišu bolnoobskrbni troškovi, narasli u javnoj bolnici. (Riešitba kas. sudišta u Beču od 4. svibnja 1896. br. 2332. M. 1959.).

§. 105. 1. Ubrojivost zločina zavedenja na zloporabu uredovne vlasti nije odvisna od toga, da li su nastale iz čina štetne posljedice, ter da li je počinitelj znao posljedice toga čina. (Riešitba kr. stola sedmorice od 29. kolovoza 1871. broj 3255. A. 46.).

2. Povjerenik financijalne straže ne spada medju urednike, kojim je povjereno riešavanje javnih posala u smislu §. 105. k. z. (Riešitba kr. stola sedmorice od 23. svibnja 1896. br. 460. »Mjesečnik« XXII. str. 554. A. 204.).

čini se krivcem zločinstva; bio čin taj namišljen na korist njegovu ili tudju; pošo mu namišljaj za rukom ili ne pošo.

Kazan zavodjenja toga jest tamnica od šest mjeseci do jedne godine dana; pri velikom lukavstvu ili pri znamenitoj šteti, u istinu prouzročenoj, težka tamnica od jedne do pet godina dana. Osim toga ima se dar ponudjen ili zbilja dat, položit u zakladu ubožku onoga mjesta.

Po zakonu od 16. travnja 1902. o **globama, što ih izriču kr. hrvatsko-slavonski sudovi** (§. 1. alineja 2.) upotrebljava se dar ponudjen ili zbilja dat na podizanje i uzdržavanje popravilišta, kaznionica i sudskih zatvora.

Taj je zakon odtisnut kod §. 241.

---

3. Kada je obtužena forintu predala kr. sudbenomu pristavu sa riečima: »evo to Vama na cigare,« to ne ima doduše razloga dvojiti o tom, da je pristav tu forintu po namisli obtuženičinoj imao primiti »kao dar». No ova okolnost sama po sebi još nije dovoljna, da bi se obtuženici moglo inkriminirati zločinstvo zavedenja na zloporabu vlasti uredovne označeno u §. 105. k. z., k. z., jer po §. 105. k. z. čini se krivcem toga zločinstva samo onaj, koji darovi gleda da zavede na pristranost ili na povriedu dužnosti uredovne ili sudca budi civilnoga budi kaznenoga ili državnoga odvjetnika ili prigodom podieljivanja službe ili riešavanja posala javnih kojega inoga urednika. (Riešitba kr. stola sedmorice od 15. srpnja 1899. br. 2496. A. 338.).

4. Uredovanje izaslanika mjestnog suda odnosi se na riešavanje posala javnih. Prinos k tumačenju urednika. (§. 105. i 311. k. z.). (Riešitba kr. stola sedmorice od 14. srpnja 1905. br. 2568. A. 608.).

5. Lugar imovne obćine ne može biti objektom zločinstva zavedenja na zloporabu uredovne vlasti. (§. 105. k. z.). (Riešitba kr. stola sedmorice od 25. kolovoza 1906. br. 3293. A. 611.).

6. U §. 105. k. z. označeni zločin zavedenja sudca na pristranost u službi može se počiniti i na ugarskom sudcu. (Riešitba kas. sud. u Beču od 16. studena 1875. »Mjesečnik« II., str. 26.).

7. Darovi gleda da zavede ne samo onaj, koj u istinu preda ili uruči kojemu od urednika navedenih u §-u 105. k. z. kakov dar, već i svaki, koji kakov dar takovomu uredniku ponudi ili obeća. (Rieš. kas. sudišta u Beču od 10. veljače 1853. br. 1254. G. Z. br. 53.).

8. Ponuda dara članu vojno-stavnog povjernstva u svrhu, da se vojnoj dužnosti podpadajuća osoba od vojničke službe oslobodi, utemeljuje i onda zločinstvo zavedenja na zloporabu uredovne vlasti, ako je dotična osoba i faktično bila nesposobna za vojničku službu, jer već pokušaj zavedenja osobe uredovne na zloporabu uredovne vlasti tvori zločinstvo §. 105. k. z. (Riešitba kasac. sudišta u Beču od 28. siečnja 1853. br. 465. G. Z. br. 51.).

9. Za pokušaj zavedenja na zloporabu uredovne vlasti svakako je potrebno, da su poduzeti koraci, da odnosni dar dodje u ruke dotičnog urednika, ili da mu se saobći, da je predan za njega trećoj osobi.

Predaja dara osobi, imajućoj upliva na urednika samo u svrhu, da ona odnosnu stvar kod njega zagovara, ne tvori još pokušaj zavedenja na zloprabu uredovne vlasti. (Rieš. kasac. sudišta u Beču od 1. ožujka 1859. br. 2216. G. Z. br. 39.).

10. Oružnik nije urednik, predvidjen u §. 105. k. z., jer njegova služba ne pada pod dojam riešavanja javnih posala. (Rieš. kasac. sudišta u Beču od 14. lipnja 1859. br. 6798. G. Z. broj 94.).

11. Zločinstva zavedenja na zloporabu vlasti uredovne čini se krivcem i onaj, koji darovi gleda da zavede na pristranost ili povriedu dužnosti uredovne porotnika, kada obavlja službu kaznenog sudca. (Rieš. kas. sudišta u Beču od 24. veljače 1877. broj 8332.).

12 Samo obećanje dara uredniku, da bude pristran ili da povriedi dužnost uredovnu, ako i nije obećanje držano, jest zločinstvo zavedenja na zloporabu uredovne vlasti, jer kod zločinstva ovoga, normiranoga u §. 105. k. z., ne ima pokušaja, te je sam pokušaj zavedenja već dovršeno zločinstvo. Zato ne postaje počinitelj nekažnjivim time, što je od izvedenja svoje već izražene namjere odustao. (Rieš. kas. sudišta u Beču od 9. svibnja 1879. br. 627.).

13. Tko gleda da zavede urednika obćinskog, da mu izda krivo svjedočanstvo o ponašanju, nije počinio zločinstvo zavedenja na zloporabu vlasti uredovne, jer izdanje svjedočbe o ponašnju stanovitoj osobi nije riešavanje javnog posla, pošto se tiče samo pojedine osobe ter jer se pod »riešavanjem« može razumievati samo izreka, kojom se ustanovljuje pravno kakovo stanje ili uredjuje koji pravni odnošaj. (Rieš. kasac. sudišta u Beču od 5. ožujka 1883. br. 14678. od god. 1882. M. 517.)

GLAVA JEDANAESTA.

O KRIVOTVORJU JAVNIH VJEROVNIH PAPIRA.

I. Spotvaranje papira od javne vjeresije.

§. 106. Zločinstvo krivotvorja javnih vjerovnih papira tvori, koj spotvara (prilikuje) papire od javne vjeresije, budi one, koji vriede kao novac, budi zadužnice izdate po javnoj kojoj pjeneznici, koje osiguravaju plaćanje kakove glavnice ili godišnjega kakova prihoda (rente), budi coupone ili talone k istim spadajuće. Pri tom ne čini razlike, bio taj spotvoreni papir od vjeresije ovozemski, ili pod kojim mu drago imenom izdan papir od vjeresije tudjozemski; bio za obsjenu prikladan ili ne bio; bio već izdan ili ne bio, i učinila se jurve šteta kakova ili ne učinila.

Note i dionice, izdane po povlaštenoj austrijanskoj narodnoj banki, kao i zadužnice, što ih izda koj ovozemski, po vlasti potvrdjeni, javni zavod vjerovni, a tako i couponi i taloni k istim spadajući, uzporedjuju se s papiri od javne vjeresije.

---

14. Nije odlučno za presudjivanje, da li se stanoviti posao, koji bi se po obćinskom poglavarstvu preduzeti imao, smatrati ima »javnim poslom«, da li taj posao spada na samostalni ili prenešeni djelokrug obćinskog poglavarstva. Dovoljno je, da se odnosni čin, koji bi malo obćinsko poglavarstvo preduzeti, tiče interesa svih stanovnika odnosnog mjesta. (Rieš. kas. sudišta u Beču od 5. studena 1883. br. 6945. M. 587.).

15. Za uporabu §. 105. k. z. nije potrebno, da uredniku samomu, kojega je dotičnik darovi zavesti htio na pristranost ili povriedu njegove dužnosti uredovne, pristoji pravo izdati odnosnu rješitbu. Dovoljno je, da je kod nje uplivati mogao inim načinom n. p. kod izvida, koje je imao preduzeti te na temelju kojih se je imala odnosna rješitba izdati. (Rieš. kas. sudišta u Beču od 29. studena 1884. br. 4150. M. 662.).

16. Pokušaj darom sklonuti činovnika na to, da ga kod riešenja stanovitoga predmeta, koji spada u njegov uredovni djelokrug, ne budu li vodili jedino razlozi stvarni i pravni, nego i obziri dobrohotnosti ili nesklonosti proti jednoj stranci, odgovara pojmu zavedenja na pristranost. (Rješitba kasac. sudišta u Beču od 15. svibnja 1897. br. 3172. M. 2089.).

§. 106. 1. Pošto je za učin zločinstva krivotvorja javnih vjerovnih papira neodlučno, da li je spotvaranje za obsjenu pri-

Sukrivci ovoga zločinstva.

§. 107. Sukrivac ovoga zločinstva jest, koj vajanjem spotvori grbove, obične papirom od javne vjeresije; koj premda i u jednom jedinom samo komadu, napravi papira, biljeg, matricu, slova, tiesak ili bud što inoga, što može poslužit tvorenju lažnih vierovnih papira, ter to znajući izruči komu za pripomoć spotvaranja; ili koj makar kojim inim načinom k spotvaranju sudjeluje, premda pripomoć njegova ostane bez uspjeha.

---

kladno ili nije, to ne zavisi kvalifikacija učina kao izvršeno zločinstvo ili pokušaj o tom, da li je odnosni krivotvor više ili manje za objesnu prikladan ili nije. Zato se ne može spotvorenje javnih vjerovnih papira kvalificirati samo kao pokušaj, za to, što su bili krivotvori nesavršeni. (Rieš. kas. sudišta u Beču od 8. svibnja 1855. br. 4166. G. Z. 1856. br. 3.).

2. Zločinstvo krivotvorenja javnih vjerovnih papira je izvršeno — a ne samo pokušano — i onda, ako tko spotvori papire od javne vjeresije, a da ih ne izda; pri čem je svejedno, da li je spotvaranje učinjeno orudjem, koje olakšava umnožavanje tih paira ili pako samo perom ili drugim orudjem. Okolnosti ove uplivaju po §§. 108. i 111. k. z. samo na odmjeru kazni, a ne na samu kvalifikaciju zločinstva. (Rieš. kasac. sudišta u Beču od 6. kolovoza 1862. br. 5341. G. H. 1863. br. 6.).

3. Zakonska ustanova §. 106. k. z. ne pravi razlike izmedju ovozemnog ili inozemnog papira od vjeresije. Pod »javnim« vjerovnim papirom ne ima se razumievati samo onaj, izdani po državi, što se izpostavlja iz druge stavke §. 106. k. z., koji izrazito označuje javnim vjerovnim papirom i papir, što ga izda javni zavod vjerovni. Krivac je stoga zločinstva spotvaranja papira od javne vjeresije i onaj, koji spotvara papire od vjeresije javne inozemske, koji nisu izdani od same dotične inozemske države, već od stanovitog javnog vjerovnog zavoda zemske tudje države. (Rieš. kas. sudišta u Beču od 25. travnja 1885. br. 2813. M. 781.).

§. 107. 1. Za sukrivnju po §. 107. k. z. nije potrebno, da je neposredni počinitelj već izveo kažnjivo djelo, ili ga bar pokušao izvesti,, pače nije niti to potrebno, da su počinitelji jur našli osobu, koja će u njihovu interesu izvesti zločinstvo, dakle u ovom slučaju praviti javne vjerovne papire, nego je dovoljno, da su oni u tu svrhu sakupili novaca i nabavili stroj prikladan za pravljenje takovih lažnih vjerovnih papira.

K a z a n

a) s p o t v a r a n j a j a v n i h v j e r o v n i h p a p i r a, v r i e d e ć i h k a o n o v a c;

aa) izvršena spotvaranja.

§. 108. Ako bude zbilja napravljen javni vjerovni papir, koj vriedi kao novac, i ako bude napravljen orudjem takovim, koje olakšava umnožavanje tih papira, ima se kako spotvoritelj, tako i svaki sukrivac kazniti težkom tamnicom do smrti; — a ako spotvaranje bude učinjeno perom ili drugim orudjem, a ne onim rečene vrste: težkom tamnicom od deset do dvadeset godina.

bb) dionika.

§. 109. Iste kazni imaju mjesta i suprot dioniku, koj bude izdavo u sporazumljenju sa spotvoriteljem ili s kojim sukrivcem.

Po §. 107. k. z. potrebno je za pokušaj ovoga zločinstva samo to, da se ma kojim načinom pomogne k spotvaranju javnih vjerovnih papira. Ovom ustanovom proširen je za to zločinstvo pojam kažnjivoga pokušaja, jer nije za kažnjiv pokušaj ovoga zločinstva potreban baš na djelotvorno izvršenje vodeći čin, a niti početak takova izvršenja, nego je u tu svrhu dovoljno protupravno djelovanje, upravljeno na to, da se stvori nakana, na kojoj se osniva dotično zločinstvo.

U nabavi dakle stroja prikladnoga za pravljenje javnih vjerovnih papira ne leži pak samo preparatorni čin, nego je to već kažnjiv pokušaj toga zločinstva. (Rješ. kr. stola sedmorice od 29. siečnja 1894., br. 4282. »Mjesečnik« XXII. str. 101. A. 127.).

2. Po §. 107. k. z. nema više govora o nekažnjivoj odustaji od pokušaja, čim je sudjelovanje sukrivca započeto, makar je ta njegova pripomoć ostala bez uspjeha. (Rješ. kr. stola sedmorice od 14. travnja 1894. br. 969. »Mjesečnik« XXI. str. 342. A. 133.).

3. Za učin zločinstva pokušaja spotvaranja javnih vjerovnih papira dovoljno je protupravno djelovanje upravljeno na to, da se ostvari nakana smjerajuća na dotično zločinstvo; na djelotvorno izvršenje vodeći čin nije potreban. (Riešitba kr. stola sedmorice od 23. travnja 1898. br. 1513. A. 272.).

4. Kada se je više njih združilo u svrhu spotvaranja javnih vjerovnih papira, kriv je svaki pokušaja zločinstva krivotvo-

ili s drugimi dionici takove spotvorene papire od javne vjeresije; bilo to sporazumljenje učinjeno prije spotvaranja, prigodom spotvaranja ili iza njega.

cc) pokušana spotvaranja.

§. 110. Ako spotvaranje javnih papira vjerovnih, koji vriede kao novac, bude, istina, pokušano, ali ne dovršeno: ima se kazniti svaki koj je sudjelovao k tomu, ako bude pokušaj (§. 8.) učinjen orudjem, koje olakšava umnožavanje, težkom tamnicom od pet do deset godina, a u slučaju osbite pogibeljnosti, od deset do dvadeset godina dana; — izvan toga pako težkom tamnicom od jedne do pet godina, a pri okolnostih osobito otegoćujućih, od pet do deset godina.

---

renja javnih vjerovnih papira, koji je za to družtvo članove snubio ili pribavio za samo spotvaranje potrebna novčana ili ina sredstva, ako je već poduzet čin, djelotvornom izvršenju vodeći i to bez obzira na to, da li je neposredni počinitelj nakanio izvesti kažnjivo djelo ili ne. Tko doduše nabavi stroj prikladan za pravljenje javnih vjerovnih papira ali ga smjesta svojevoljno uništi, nije krivac pokušanoga zločinstva po §. 8., 106. i 107. k. z. (Riešitba kr. stola sedmorice od 17. prosinca 1898. br. 4594. A. 302.).

§. 108. Za prosudjenje ,da li se ima uporabiti I. stavka §. 108. k. z., nuždno je, da je produkt falsifikata pokazao, da je sačinjen takovim orudjem, koje umnožavanje olakšava. (Riešitba kr. stola sedmorice od 12. studenoga 1904. br. 3683. A. 574.).

§. 109. 1. Kriv je pokušanog zločinstva, navedenoga u §-u 109. k. z, koji si u sporazumljenju sa spotvoriteljem ili kojim sukrivcem pribavi spotvorene papire od javne vjeresije ili nastoji, da si ih pribavi s nakanom, da će ih izdavati, a od toga ne odustane svojevoljno već radi nastupivše tudje zaprieke. (Rieš. kas. sudišta u Beču od 2. listopada 1866. br. 8794. G. Z. 1867. br. 14.).

2. Vidi riešitbu kas. sudišta u Beču od 23. listopada 1880. br. 10108. M. 290. kod §. 8. k. z.

3. I pokušaj dioničtva zločinstva spotvaranja javnih vjerovnih papira, vriedećih kao novac, ima se kazniti po propisih §§. 108. i 109. k. z. (Rieš. kas. sudišta u Beču od 19. veljače 1883. br. 12988. od god. 1882. M. 524.).

§. 110. Kada se je više njih združilo u svrhu spotvaranja javnih vjerovnih papira, kriv je svaki pokušaja zločinstva krivo-

b) spotvaranja javnih zadužnica.

aa) izvršena spotvaranja.

§. 111. Kad u istinu napravljena bude zadužnica, izdata od javne koje pjeneznice, i kad napravljenje bude učinjeno orudjem, koje olakšava umnožavanje tih papira: ima se kazniti kako spotvoritelj, tako i svaki sukrivac težkom tamnicom od deset do dvadeset godina; — ako pak spotvaranje bude učinjeno perom ili drugim orudjem, a ne onim rečene vrste, težkom tamnicom od pet do deset godina dana.

bb) dionika.

§. 112. Iste kazni čekaju i dionika, koj u sporazumljenju (§. 109.) bude izdavao spotvorene takove papire od javne vjeresije.

cc) pokušana spotvaranja.

113. Ako spotvaranje takovih vjerovnih papira bude, istina, pokušano, ali ne još izvedeno, ima se kaznit svaki, koj je sudjelovao k tomu, ako bude pokušaj (§. 8.) učinjen orudjem, koje olakšava umnožavanje, težkom tamnicom od pet do deset godina; — osim toga pako težkom tamnicom od jedne do pet godina.

II. Preinačenje javnih vjerovnih papira.

§. 114. Krivotvorju javnih vjerovnih papira kriv je i onaj,

a) koj takove (§. 106.) istine (prave) papire preinači u veću svotu od one, za koju budu izvorno izdani; ili

---

tvorenja javnih vjerovnih papira, — ako je već poduzet čin k djelotvornom izvršivanju vodeći, n. pr. naručen naris, — koji je za to družtvo članove snubio ili pribavio za samo spotvaranje potrebna novčana ili ina sredstva. (Riešitba kas. sudišta u Beču od 8. listopada 1859. br. 11281.).

§. 114. Kriv je zločinstva krivotvorenja javnih vjerovnih papira po §-u 114. k. z. i onaj, koji od pravih banka odreže pojedini komad, da od ovih komadića novu banku sastavi te zatim uz ovu, iz odrezanih komadića pravih banka novu sastavljenu banku, izda i one, od kojih je pojedini komadić odrezao i preostale komade skupa sliepio bio, jer je time preinačio u nakani pohlepe za dobitkom prave banke, pošto ove više sve česti ne imadu, koje k njihovom sadržaju spadaju. (Riešitba kas. sudišta u Beču od 28. prosinca 1854. br. 12121. G. Z. 1855. br. 32. i od 26. ožujka 1868. br 3015. G. Z. br. 56.).

b) koj u takovih papirih preinači brojeve ili druge čestice njihova sadržaja, ili pripomogne k tomu.

Kazan.

a) glavnoga krivca i sukrivaca;

§. 115. Zločinac takov kaznit se ima težkom tamnicom od pet do deset godina, a ako krivotvorje bude, istina, pokušano, ali ne još izvedeno, od jedne do pet godina dana.

b) dionika.

§. 116. Koj, u sporazumljenju (§. 109.) s krivotvorcem, s kojim sukrivcem ili drugim dionikom, lažno preinačene javne papire vjerovne bude izdavao, kaznit se ima težkom tamnicom od pet do deset godina dana.

Osobita okolnost otegoćujuća.

§. 117. Pri odmjerivanju kazni radi spotvaranja ili preinačenja javnih zadužnica, koje glase na donosnika, ima se ova vlastitost javnih zadužnica smatrat kao okolnost otegoćujuća.

GLAVA DVANAESTA.

O KRIVOTVORJU NOVCA.

Krivotvorje novca.

§. 118. Zločinstvo krivotvorja novca tvori:

a) koj bezpovlastno kuje novce po kovu, makar gdje u tečaju nahodećem se, ako unutarnja vriednost i teža i bude ista kao u novcu pravom ili još i veća;

---

§. 118. 1. Za objektivni učin zločinstva krivotvorja novca, označenoga u §. 118. sl. b) k. z. dovoljno je, da imademo patvorinu, dočim se ne zahtjeva sličnost krivotvorenoga novca s pravim novcem. (Rješitba kr. stola sedmorice od 29. siečnja 1894. br. 4389. »Mjesečnčik« XXI. str. 430. A. 128.).

2. Ovomu je zločinstvu (§. 118. sl. d) kriv i onaj, komu je samo do toga stalo, da doprinese k pravljenju i izdavanju krivoga novca, bio on papirni ili kovani, makar dakle bila nje-

b) koj po kovu, makar gdje u tečaju nahodećem se, budi od istinoga metala kuje novac od manje unutarnje vriednosti, budi od metala manje ciene kuje novac lažan, budi novcu inače lažnu daje lice novca istina;

c) koj istine komade novca u vriednosti njihovoj unutarnjoj i teži, po kojoj su kovani, kojim mu drago načinom umali, ili radi, da im dade sliku od komada veće vriednosti;

d) koj za lažno kovanje novca pribavi orudje, ili kojim god inim načinom krivotvorje to podpomogne

Kazan.

§. 119. Kazan zločinstva ovoga jest težka tamnica od pet do deset godina; a u slučaju osobite pogibeljnosti ili velike štete, od deset do dvadeset godina dana. Samo onda kad se krivotvorje svakomu lasno dá spoznati, ili kad novac bezpovlastno kovan, u unutarnjoj svojoj vriednosti i teži bude jednak novcu istinu, odmjerit se može kazan izmedju jedne i pet godina dana.

Dioničtvo krivotvorja novca.

§. 120. Dionikom zločinstva krivotvorja novca tvori se onaj, koj u sporazumljenju (§. 109.) s onim koj ili učini ili podpo-

---

gova nakana glede toga neopredieljena (dolus indeterminatus). (Rješitba kr. stola sedmorice od 29. siečnja 1894. br. 4282. »Mjesečnik« XXII. str. 101. A. 127.).

3. Nabava kalupa u svrhu lažnog kovanja novca je izvršeno zločinstvo po §. 118. sl. d) k. z. (Rješitba kr. stola sedmorice od 5. svibnja 1900. br. 1189. A. 387.)

4. Ustanova §. 118. sl. d) k. z. odnosi se i na onoga, koji si sam pribavi orudje za lažno kovanje novca. Posebnoj kvalifikaciji po sl. d) §. 118. k. z. ne ima mjesta kod neposrednog počinitelja u slučaju kad nastupe uvjeti kvalifikacije sl. a) ili b) istoga §-a k. z. (Rješitba kr. stola sedmorice od 7. studenoga 1903. br. 3551. A. 548.).

5. Za učin zločinstva krivotvorenja novca, kvalificiranog po §. 118. sl. d) k. z., nije potrebno, da je kovanje novca doista preduzeto ili barem započeto; dovoljno je, da je onaj, koji je za kovanje lažna novca pribavio orudje, to učinio u nakani, da to orudje upotriebi u ovu svrhu. (Rješitba kas. sudišta u Beču od 24. svibnja 1854. br. 5422. G. Z. 81.).

mogne krivotvorje, ili s drugim kojim dionikom izdaje krivotvoren novac; ili koj s odplatom sebi pribavi čestice, za koje bude, u slučaju §. 118. sl. c), umaljen novac istin.

K a z a n.

§. 121. Dioničtvo takovo kaznit se ima težkom tamnicom od jedne godine do pet; a ako šteta uzrokovana bude velika, do deset godina dana.

GLAVA TRINAESTA.

O SMETANJU VJEROZAKONA (BOGOŠTOVJA).

Smetanje vjerozakona.

§. 122. Zločinstvo smetanja vjerozakona tvori:

a) koj huli Boga riečju, činom, u tiskopisih ili razširenih pismih;

b) koj smete ovršivanje kojega vjerozakona, postojećega u državi, ili bezpoštenim oskvrnućem sprave odredjene za službu božju, ili inim kojim činjenjem, govorenjem, tiskopisi ili razširenimi pismi javno pokaže, da prezire vjerozakon;

c) koj nastoji kršćanina zavest na odmet od kršćanstva, ili

d) koj nastoji razprostirat bezvjeru, ili raznositi lažljiv nauk, koj je protivan vjerozakonu kršćanskomu.

---

§. 120. Preuzeće krivotvorenog novca, u namjeri da se u promet stavi odnosno izdade, tvori pokušaj zločinstva dioničtva krivotvorenja novca po §. 120. k. z. (Riešitba kr. stola sedmorice od 19. prosinca 1903. br. 4816. A. 553.).

§. 122. K slovu a) 1. Huljenje, da j . . . Jezuša, da on kupi Jezuša za 10 nvč., da je smjeti po njem gaziti, da ga je već gazio, da on ne vjeruje u Boga, da je njegov Bog u džepu — tvori zločin smetanja vjerozakona §. 122. sl. a) k. z. (Riešitba kr. stola sedmorice od 3. prosinca 1898. br. 4137., »Mjesečnik« XXV. str. 557.).

2. Kletve, izuštene u srditosti prigodom porečkanja, koje sadržavaju u sebi rieči, kojimi se huli Bog, ne tvore još same po sebi učin zločinstva vjerozakona, jer obzirom na okolnosti, pod kojimi su izuštene, ne može se uzeti, da je dotičnik nakanu imao huliti Boga. (Riešitba kas. sudišta u Beču od 14. srpnja 1858. br. 7522. Gazzetta dei Tribunali br. 140.).

Osim rimo-katoličkoga, grčko-katoličkoga i armensko-katoličkoga vjerozakona jesu još priznani vjerozakoni grčko-iztočni, evangelički obojega vjeroizpovjedanja (vidi cesarski patent od 1. rujna 1859., drž. zak. list br. 160. god. 1859. i naredba ministra za bogoštovje i nastavu od 2. rujna 1859., drž. zak. list br. 161. g. 1859.) i napokon izraelitički vjerozakon (vidi zakonski članak sabora kraljevina Dalmacije, Hrvatske i Slavonije od 21. listopada 1873., sbornik zakona i naredaba br. 61. g. 1873.).

---

3. Idealna konkurencija, stavka a) i b) §. 122. k. z., nije po zakonu dopustiva, te se ne može čin, koji tvori zločinstvo smetanja vjerozakona kvalificirati po stavci a) i podjedno po stavci b) §. 122. k. z. (Riešitba kas. sudišta u Beču od 17. studena 1865. br. 9378. G. Z. 1866. br. 89.).

4. Huljenje Isukrsta je huljenje Boga, ne gledeć na to, što se ustanova §. 122. sl. a) k. z. na sve vjerozakone ne proteže, te što ima vjerozakona, koji ne priznaju niti Isukrsta niti sveto Trojstvo, jer ustanova §. 122. sl. a) ne razumieva pod »Bogom« obći (abstraktni) pojam Boga, već joj je svrha, da praktično štiti uzvišeno biće, pod kojim si razne po državi priznate vjerozakonske sljedbe predstavljaju Boga. Rieš. kas. sudišta u Beču od 15. svibnja 1874. br. 3613. M. 9. i od 16. studena 1885. br. 11014. M. 88.).

5. Tko huli priliku Isusa, čini zločin po §. 122. sl. a) k. z. (Rieš. kas. sudišta u Beču od 16. studena 1875. »Mjesečnik« II. str. 90.).

6. Zla nakana sadržana je u namjeri poniziti najviše biće. Ustanovljenje objektivnoga učina ne lišava sud dužnosti, da prosudi, da li je u konkretnom slučaju postojala zla nakana. (Riešitba kas. sudišta u Beču od 19. lipnja 1880. br. 5747. M. 264.).

7. Izraz »riečju« obuhvaća i čitanje napisanog huljenja Boga. (Riešitba kas. sudišta u Beču od 25. veljače 1894. br. 14477. M. 1707.).

K slovu b) 1. Razlika izmedju smetanja vjerozakona, normiranoga u stavci b) §. 122. k. z. i prestupka §. 303. k. z. sastoji se u tom, što je za zločinstvo smetanja vjerozakona potrebno, da se činjenjem ili govorenjem doista smeta ovršivanje

Kazan.

§. 123. Kad smetanjem vjerozakona bude data javna sablazan, ili kad se dogodi zavedenje, ili kad s poduzećem bude skopčana obćena pogibelj: zločinstvo to ima se kaznit težkom tamnicom od jedne godine do pet; a u slučaju velike zlobe ili pogibeljnosti, i do deset godina dana.

---

kojeg vjerozakona, dočim imamo prestupak §-a 303. k. z. ako se time ne smeta vršenje vjerozakona, već vriedja samo družba vjerozakonska, ili bude na sablazan drugim. (Riešitba kas. sudišta u Beču od 14. svibnja 1862. br. 3290. G. H. 1864. br. 40.).

2. Za učin zločinstva smetanja vjerozakona po §. 122. sl. b) k. z. nije dostatno, da je tko pokazao, da prezire vjerozakon kojim činjenjem ili govorenjem pred više ljudi, ali na mjestu svakom ne pristupnom, n. pr. na dvorištu privatne svoje kuće, jer zakon zahtieva, da je isto javno učinjeno; javno se pako smatra izuštenom pogrda ili izvedenim čin, kojim se pokazuje prezir vjerozakona, ako je posliedio na mjestu, pristupnom svakomu, a ne samo stanovitomu krugu osoba, ili na način takav, da je pogrde svatko mogao čuti ili čin vidjeti. Nije dakle dostatna samo prisutnost više osoba, kao u slučajevih §§. 63., 65., 300. i 491. k. z., već se izrično zahtieva, da bude mjesto javno. (Riešitba kas. sudišta u Beču od 4. svibnja 1895. br. 14502. M. 783.).

3. Ustanovom §-a 122. lit. b) k. z. ne zaštićuje se vjera in abstracto, već sve u državi priznate vjerozakonske sljedbe, kao što ni ustanova §. 122. sl. a) k. z. ne ima pred očima abstraktni pojam Boga, već kod svih zakonom priznatih sljedba postojeću predstavu o Bogu. Sliedi od tuda, da je za učin zločinstva vjerozakona dovoljno, ako se pokaže načinom u §. 122. sl. b) k. z. navedenim, da se prezire koji nauk jedne u državi priznate vjerozakonske sljedbe.

Kao mjesto javno smatra se i »kasino«, jer u nj imadu pristup ne samo družtveni članovi, t. j. individualno ustanovljeni krug osoba, već i druge osobe, kao strani gosti i služinčad. (Riešitba kas. sudišta u Beču od 5. ožujka 1886. br. 11708. M. 894.).

§. 123. 1. Javna sablazan po smislu §. 123. k. z. nije već onda, ako je čin, koji se kvalificira kao zločinstvo smetanja vjerozakona, počinjen na javnom mjestu ili pred dvie ili tri osobe, već ako je bila sablazan obćenita. (Riešitba kas. sudišta u Beču od 10. svibnja 1854. br. 3887. G. Z. 75.).

2. Kaznena stavka §. 123. ne odvisi od kojega subjektivnoga momenta, nego od objektivnoga uspjeha. (Riešitba kas. sudišta u Beču od 4. siečnja 1896. br. 11101. M. 1920.).

§. 124. Gdje ne bude nijedne okolnosti, pomenute u paragrafu predidućem, smetanje vjerozakona kazni se tamnicom od šest mjeseci do jedne godine dana.

GLAVA ČETRNAESTA.

O SILOVANJU, OSKVRNUĆU I OSTALIH TEŽKIH VRSTAH BLUDNOSTI.

Silovanje.

§. 125. Koj pogibeljnom prietnjom ili silom zbilja uporavljenom ili lukavom omamom njezinih ćuta, žensku glavu postavi u položaj da mu se ne uzmogne oprieti, ter ju u takovu stanju upotrebi na prileg izvan ženitbe, tvori zločinstvo silovanja.

---

§. 125. 1. Vidi rješitbu kr. stola sedmorice od 7. studenoga 1891. br. 2208., otisnutu kod §. 96. o. z.

2. Vidi rješitbu kr. stola sedmorice od 4. studenoga 1893. br. 3700., odtisnutu kod §. 96. o. z.

3. Zločinstvo silovanja počelo je, čim je obtuženik, u nakani, da sa oštećenom izvede izvanbračni prileg, proti njoj upotriebio silu, da ju stavi u položaj, da mu se ne uzmogne oprieti. (Riešitba kr. stola sedmorice od 26. studenoga 1898. br. 4195. A. 295. i od 4. ožujka 1899. br. 442. A. 316.).

4. Tko silom sbilja rabljenom žensku glavu stavi u položaj, da uzmogne s njom obaviti prileg izvan ženidbe, te i pokuša to izvršiti, ali prije još nego mu je to pošlo za rukom, bude od nje u obrani silom odrinut. počinio je pokušaj silovanja, koji je nastao onim časom, kada je dotičnicu stavio silom u takav položaj, da nije mogla obraniti čin k djelotvornom izvedenju prilega izvan ženidbe vodeći. (Riešitba kas. sudišta u Beču od 15. ožujka 1854. br. 2286. Haimerls' Magazin X. br. 31. i rieš. od 20. lipnja 1865. br. 5151. G. H. 1866. br. 56.).

K a z a n.

§. 126. Kazan silovanja jest težka tamnica od pet do deset godina. Ako pak sila povuče za sobom važnu štetu uvriedjenje u zdravlju njezinu, ili što više u životu: ima se produljit kazan na vrieme od deset do dvadeset godina dana. Ako zločinstvo prouzroči smrt uvriedjenje, kazan je težka tamnica do smrti.

---

5. Otac, koji svoju kćer postavi načinom navedenim u §. 125. k. z. u položaj, da mu se ne uzmogne oprieti te ju upotriebi za prileg izvan ženidbe, počinio je uz zločinstvo silovanja i zločinstvo rodoskvrnja. (Rieš. kas. sudišta u Beču od 20. studena 1855. br. 11576. G. H. 1860. br. 9.).

6. Pogibeljna prietnja, o kojoj govori §. 125. k. z. može imati za predmet samo povriedjenje tiela, skopčana s pogibelji, da će se po onom, koji se zaprietio ako se ne zadovolji njegovomu zahtjevu, s mjesta i izvesti.

Tko prisili žensku glavu na prileg izvan ženidbe prietnjom povriedjenjem njezinog poštenja ili vlastničtva ili nanesenjem zla njezinoj porodici ili rodbini ili inim osobam, nahodećim se pod njezinom zaštitom, taj nije počinio zločinstvo silovanja već javno nasilje globljeniem. (Rieš. kas. sudišta u Beču od 25. veljače 1868. br. 1364. G. Z. 31.).

7. Samo onda ima se uzeti, da se ženska glava nije mogla kov, da se svojom voljom ne može više iz njeg izbaviti te zapriečiti prileg izvan ženidbe. Sila mora biti dakle vis absoluta, a čiti prileg izvan ženidbe. Sila mora biti dakle vis absoluta, a ne samo compulsiva. (Rieš. kas. sudišta u Beču od 5. svibnja 1882. br. 14271. M. 447.).

§. 126. 1. Ako prigodom silovanja bude oštećenica i težko ozliedjenja, to u tom ne leži konkurencija obijuh zločina, već takovo ozledjenje može uplivati na odmjeru kazne u smislu II. stavke §. 126. k. z., ako je time prouzročena važna šteta povriedjenoj. (Riešitba kr. stola sedmorice od 9. svibnja 1891. br. 1370. A. 42.).

2. Pošto zakon u §. 126. stavci II. k. z. ne predvidja samo težku ozledu, već »važnu štetu u zdravlju i životu«, mora se zaključiti, da ozleda trajuća izpod 30 dana, koja nikakvih štetnih posljedica nema, nije podobna utemeljiti kriterij stavke II. § 126. k. z., gdje se veli, ako sila povuče za sobom važnu štetu (u njemačkom tekstu: »Zur Folge gehabt«), ovdje se naime uzimlju u obzir uprav posljedice, a ne neposredni učinak nanesene sile. (Rieš. kr. stola sedmorice od 9. rujna 1893. br. 2353. »Mjesečnik« XX. str. 126. A. 111.).

§. 127. Prileg izvan ženidbe, poduzet sa ženskom glavom, koja se bez pričine učinitelja nalazi u stanju, u kom se nije kadra braniti, ili u stanju nesvjesti, ili koja još nije navršila četrnaeste godine života, ima se takodjer smatrati kao silovanje i kazniti po §. 126.

---

§. 127. 1. Prileg izvan ženitbe sa umoblnom ženom nije sam po sebi već zločin silovanja po §. 127. k. z. (Riešitba kr. stola sedmorice od 8. srpnja 1893. br. 2272. A. 110.).

2. Nema idelanog stečaja sa zločinstvom §. 125. k. z. Stoga se sila upotrebljena protiv ženskoj glavi izpod 14 godina ima smatrati samo otegotnom okolnosti.

Zla nakana kod §. 127. k. z. sastoji u tom, da je počinitelj znati morao, da ženska glava, s kojom poduzima prileg izvan ženitbe, još nije navršila 14. godnu života. (Rieš. kr. stola sedmorice od 5. siečnja 1895. br. 4582. »Mjesečnik« XXII. str. 38. A. 168., od 5. siečnja 1895. br. 45. A. 169. i od 20. svibnja 1899. broj 2037. A. 329.).

3. Za kvalifikaciju silovanja označena u §. 127. k. z., a počinjena na osobi ispod 14 godina, neodlučno je, da li je ona na prileg privolila ili nije. (Riešitba kr. stola sedmorice od 10. travnja 1897. br. 1529. A. 228.).

4. Zločinstvo silovanja po §. 127. k. z. izvršeno je, čim je prileg poduzet dakle započet, ma da i nije obavljen. (Riešitba kr. stola sedmorice od 7. svibnja 1898. br. 1220. »Mjesečnik« XXV. str. 42. A. 273.).

5. Nije po §. 127. k. z. odlučna okolnost, da li je obtuženi u momentu poduzetoga vanbračnoga prilega bio kadar obaviti spolni prileg. (Riešitba kr stola sedmorice od 22. lipnja 1907. br. 2350. »Mjesečnik« XXXIII. str. 700.).

6. Za zločinstvo silovanja, počinjeno na osobi, koja još nije navršila četrnaestu godinu, nije potrebno, da ta osoba nije još izgubila djevičanstvo; imamo s toga učin ovoga zločinstva, ako se upotriebi za prileg izvan ženitbe ženska glava, koja je po drugih jur upotrebljena bila. (Rieš. kasac. sudišta u Beču od 20. listopada 1853. br. 10604. G. Z. 1853. br. 148.).

7. Tko komu djevojku izpod 14 godine dovede u svrhu, da ju upotriebi za prileg izvan ženitbe, nije počinio prekršaj svodstva po smislu §-a 512. k. z., već je sukrivac zločinstva silo-

Oskvrnuće.

§. 128. Tko dječaka ili djevojku izpod četrnaest godina, ili osobu, nalazeću se u stanju, u kom se nije kadra braniti, ili u stanju nesviesti, za ugoditi požudam svojim spolno upotriebi načinom drugim, nego što je naznačen u §. 127., tvori, ako djelo to ne bude zločinstvo, navedeno u §. 129. sl. b), zločinstvo oskvrnuća, i ima se kazniti težkom tamnicom od jedne do pet godina, pri okolnostih odveć otegoćujućih do deset, a ako nastane koja od posljedica naznačenih u §. 126, do dvadeset godina dana.

---

vanja. (Rješ. kas. sudišta u Beču od 1. rujna 1858. br. 9441. Eco dei Trib. 1859. br. 969.).

8. Tko djevojku izpod 14 godine, svomu nadzoru, odhranjivanju ili nastavljanju povjerenu, zavede te s njom obavi prileg izvan ženitbe, počino je zločinstvo silovanja, a ne uz ovo zločinstvo i zločinstvo zavedenja na bludnost po §-u 132. k. z. (Rješ. kas sudišta u Beču od 12. travnja 1865. br. 3002. G. Z. broj 41.).

9. Pod riečju »nesviest« razumjeva §. 127. k. z. ne samo podpuni prestanak percepcije vanjskih događjaja, nego i svaku vrst smetanja u sferi volje i inlekta, uslied kojega nije podavanje prilegu slobodno. Prema ovoj zakonskoj ustanovi ima se prosudjivati i prileg poduzet sa tupom (blödsinnig) ženom. (Rješ. kas. sudišta u Beču od 23. studenoga 1901. br. 13574. M. 2659.).

§. 128. 1. Vidi riešitbu kr. stola sedmorice od 4. ožujka 1899. br. 829., odtisnutu kod §. 132. o. z.

2. Za zločinstvo oskvrnuća dovoljno je, da tko poduzme takov čin proti kojoj od osba navedenih u §. 128. k. z., kojim ugadja požudam svojim; nije pako potrebno, da se tielo oskvrnjene osobe na takav način zlorabi, da se time neposredno draži spolno udo zločinca. Počinjeno je s toga zločinstvo oskvrnuća i onda, ako se tko, da ugodi požudam svojim, samo svojimi prsti igra sa spolnim udom oskvrnjene osobe. (Rješ. kas. sudišta u Beču od 23. svibnja 1871. G. H. br. 63.).

3. Opipavanje spolnih uda djece izpod 14. godine za ugoditi požudam svojim jest zločinstvo oskvrnuća po smislu §-a 128. k. z. (Riešitba kas. sudišta u Beču od 12. svibnja 1875. br. 983. M. 50.).

4. Da bude zločinstvo oskvrnuća izvršeno, nije potrebno, da je poduzet čin sličan prilegu izvan ženitbe, dovoljno je za to

---

i opipavanje spolnih uda za ugoditi požudam svojim. (Rieš. kas. sudišta u Beču od 21. travnja 1883. br. 2389. M. 539.).

5. I onaj, koji spolno upotriebi osobu, da ugodi požudam svojim načinom drugim nego onim, naznačenim u §-u 127. k. z. iza kako ju je stavio sam u položaj, da se braniti ne može, počinio je samo zločinstvo oskvrnuća po §. 128. k. z. (Rješ. kas. sudišta u Beču od 19. prosinca 1884. br. 11534. M. 719.).

6. Nije potrebno za učin zločinstva oskvrnuća, da se dotični krivac dotakne spolnog uda oskvrnute osobe, jer spolno upotrebljenje imamo svagdje, gdje je osoba upotrebljena za ugoditi požudam svojim zlorabljenjem njezinog tiela na način, koji se protivi spolnoj njezinoj časti i čistoći. Zločin oskvrnuća može se počiniti i na osobi istoga spola, jer zakonska ustanova §. 128. k. z. ne čini u tom pogledu razlike, pošto bi inače glasila: »tko osobu drugoga spola spolno upotriebi.« Ustanova §. 128. k. z. ima se s toga uporaviti svagdje ondje, gdje ne dotiču uvjeti za zločinstvo §. 129. sl. b), naime bludnosti suprot naravi s osobami istog spola. (Rješ. kas. sudišta u Beču od 13. studena 1885. br. 10126. M. 843.).

7. Spolno upotrebljenje po smislu §-a 128. k. z. ne mora se sastojati u činu, sličnom putenom obćenju. Spolno se upotrebljuje osoba drugog spola, da se ugodi požudam svojim, svakim činom putene pohote, preduzetim upotriebljenjem njezinog tiela. Zakonska ustanova §-a 128. k. z. ne ograničuje pojam zločinstva oskvrnuća samo na takove čine, kojimi tko, da ugodi požudam svojim, upotrebljuje spolno udo ili sram druge osobe. (Rješ. kas. sudišta u Beču od 17. siečnja 1884. br. 10689. i od 19. lipnja 1884. br. 4474.).

8. Nije potrebno za zločinstvo oskvrnuća, da bude dotaknuto spolno udo ili sram druge osobe. (Rješ. kas. sudišta u Beču od 13. studena 1885. br. 10126.).

9 I samo upotrebljenje ruke nedorasle djevojke za sredstvo samobludi (onanije) mužke osobe, ima se kazniti po §. 128. k. z. (Riješ kas. sudišta u Beču od 11. lipnja 1887. br. 3959., od 11. rujna 1885. br. 7184. i od 18. veljače 1877. br. 14871.).

10. Da je počinitelj ugodio požudam svojim, ne mora biti posljedica čina, kojim je spolno upotriebio oskvrnutu osobu, dovoljno je, da je to bila svrha njegova. (Rješ. kas. sudišta u Beču od 12 .ožujka 1875. br. 983., od 22. studena 1879. br. 9009. i od 15. listopada 1886. br. 6381.).

11. Dovoljno je za obilježje zločinstva oskvrnuća dodirnuti se

Zločinstva bludnosti:

I. suprot naravi.

§. 129. Kao zločinstvo kazne se još i sljedeće vrste bludnosti:

I. Bludnost suprot naravi, to jest:

a) sa živinom;

b) s osobom istoga spola.

Kazan.

§. 130. Kazan je težka tamnica od jedne do pet godina dana. Ako pak u slučaju sl. b) bude uporavljeno kojegod sredstvo, napomenuto u §. 125, ima se dosuditi kazan od pet do deset godina, a ako nastane koja od okolnosti, navedenih u §. 126, dosudit će se i kazan ustanovljena ondi. (d. 1.)

ženskog srama, a nije potrebno, da je time i spolno udo počinitelja draženo. (Rieš. kas. sudišta u Beču od 8. svibnja 1880. broj 2918.).

12. Prileg, koji poduzme ženska osoba sa nedoraslim dječakom, ne sačinjava učina oskvrnuća. (Rieš. kas. sudišta u Beču od 13. listopada 1893. br. 8599. M. 1669.).

13. Vidi riešitbu kas. sudišta u Beču od 16. ožujka 1894. broj 809., odtisnutu kod §. 132. k. z.

14. Minimum kazne, zapriećene u slučaju §. 128. k. z., kada nastane koja od posljedica navedenih u §. 126. k. z., iznosi deset godina težke tamnice. (Rieš. kas. sudišta u Beču od 17. rujna 1897. br. 8069. M. 2118.).

§. 129. 1. Samo pederastija a ne i onanija, makar i obavljena sudjelovanjem osobe istoga spola, spada pod udar §. 129. I. sl. b) k. z. (Riešitba kr. stola sedmorice od 19. rujna 1890. broj 2660. »Mjesečnik« XVII. str. 41. A. 36.).

2. Ne zahtjeva se za kvalifikaciju zločinstva bludnosti suprot naravi, da druga osoba istoga spola kod čina djelotvorno sudjeluje. (Rieš. kas. sudišta u Beču od 11. studena 1874. br. 9048.).

§. 130. Kada nastupe posljedice §. 120. k. z., imade se bludnost proti naravi po §. 130. i onda podvrći kaznenoj stavci težke tamnice od deset do dvadeset godina, odnosno doživotne, ako kod čina i nije uporavljena sila ili lukava omamna ćuta. (Riešitba kasac. sudišta u Beču od 22. veljače 1897. br. 14610. M. 2052.).

II. rodoskvrnje.

§. 131. II. Rodoskvrnje učinjeno medju rodbinom u liniji uzlaznoj i silaznoj, izlazilo rodbinstvo to iz roda zakonita ili nezakonita. — Kazan je tamnica od šest mjeseci do jedne godine dana.

III. zavedenje na bludnost.

§. 132. III. Zavedenje, kojim tko osobu, nadzoru svomu ili odhranjivanju ili nastavljanju (podučavanju) povjerenu, zavede da učini ili da trpi bludno kakovo djelo.

IV. svodstvo glede osobe koje nevine.

IV. Svodstvo, ako se njim zavede koja nevina osoba, ili ako roditelji, tutori, odhranitelji ili učitelji skrive svodstvom naprama svojoj djeci, svojim pupilom, ili onim, koji su povjereni odhranjivanju ili nastavljanju njihovu.

---

§. 131. 1. Ako roditelj zavede svoje diete, da s njime spolno obći, kriv je samo zločinstva rodoskvrnja po §. 131. k. z., a ne uz to i zločinstva zavedenja na bludnost po §. 132. k. z. (Riešitba kr. stola sedmorice od 2. studena 1895. broj 3702. »Mjesečnik« XXII. str. 99. A. 186. i od 9. prosinca 1899. br. 4081. A. 366.).

2. Roditelj, koji zavede svoje diete na bludnost, kriv je ne samo zločinstva bludnosti rodoskrnjem označenog u §. 131. k. z. već i onog zavedenja na bludnost po §. 132. k. z. (Riešitba kr. stola sedmorice od 21. kolovoza 1906. br. 3474. A. 610.).

3. Kao što za zločinstvo silovanja tako i za zločinstvo rodoskvrnja nije potrebno, da bude prileg izvan ženitbe dovršen, već je dovoljno, da je samo poduzet. Kao prekršaj može se bludnost po §. 501. k. z. kazniti samo medju rodjenom braćom i sestrami, polubraćom i polusestrami, sa suprugom roditelja djece ili braće ili sestara. Pošto u ovoj zakonskoj ustanovi ne ima spomena o bludnosti medju rodbinom u liniji uzlaznoj ili silaznoj, ostala bi bludnost medju rodbinom u uzlaznoj ili silaznoj liniji nekažnjiva, kad bi se uzelo, da samo dovršeni a ne i poduzeti prileg izvan ženitbe pada pod sankciju §. 131. k. z., što se pako uzeti ne može s obzirom na zaštitu, koju zakon osobito članovom obitelji dati hoće. (Rieš. kas. sudišta u Beču od 16. veljače 1876. broj 12521. M. 104.).

§. 132. K stavci III. 1. Konkurenciji zločinstva oskvrnuća sa

zločinstvom zavedenja na bludnost ima mjesta samo onda, ako se ustanovi, da je zavoditelj imao nakanu ugoditi požudam svojim drugim načinom nego li što je označen u §. 127. k. z. Za učin zločinstva zavedenja na bludnost nije odlučna doba zavedene osobe. (Riešitba kr. stola sedmorice od 4. ožujka 1899. br. 829. A. 318.).

2. Za učin zločinstva zavedenja na bludnost po §. 132. III. k. z. zahtjeva se, da je zavodioc nastojao tako djelovati na volju odnosnog zločinstvenog objekta, da ovaj usljed toga čini ili trpi bludno djelo. (Riešitba kr. stola sedmorice od 8. studenoga 1902. br. 4368. A. 511.).

3. Vidi riešitbu kr. stola sedmorice od 21. kolovoza 1906. broj 3474. A. 610., odtisnutu kod §. 131. k. z.

4. Iz same rieči »zavesti«, koju rabi §. 132. k. z., sliedi, da za zločinstvo svodstva nije potrebno, da je osoba, koja je nadzoru ili odhranjivanju okrivljenikovu povjerena, doista i počinila bludno djelo, već je po smislu rieči »zavesti« i duhu zakona dovoljno za zločinstvo svodstva, da je krivac poduzeo zavedenje, ako je ono i ostalo bez uspjeha. Zavedenje na bludno djelo može se počiniti ne samo riečmi i nagovaranjem, već i na to smjerajućimi čini. (Rieš. kas. sudišta u Beču od 11. studena 1852. br. 11562. G. Z. 1853. br. 54.).

5. Pod »bludnim djelom« ne razumieva se lih samo prileg izvan ženitbe, što je izrazito izrečeno u dvorskom dekretu od 26. lipnja 1844. (Rieš. kas. sudišta u Beču od 15. prosinca 1853. br. 12891. G. Z. 1854. br. 21.).

6. Tko zavede u njegovoj službi stojeću djevojku na bludno djelo, počinio je samo onda zločinstvo svodstva, ako je ona izrazito po svojih roditeljih ili kojem zavodu povjerena bila njegovomu nadzoru, a ne ako je samovoljno stupila k njemu u službu. (Rieš. kasac. sudišta u Beču od 10. listopada 1855. broj 10199. G. H. 1860. br. 70. i od 17. studenoga 1859. br. 13022. G. H. br. 130.)

7. »Nadzor« nad osobama ima se razumievati po obćenitom značenju rieči i običaju govora, te nije potrebno, da je onaj, čijemu je nadzoru osoba povjerena, dotičniku, koji mu ju je povjerio i izrazito izjavio, da će paziti na tjelesnu i ćudorednu sigurnost njezinu. (Rieš. kas. sudišta u Beču od 17. listopada 1884. br. 8316. M. 675.).

8. U obitelji očuha živuća malodobna pastorka povjerena je

Kazan.

§. 133. Kazan je težka tamnica od jedne do pet godina dana.

GLAVA PETNAESTA.

O UMORSTVU I UBOJSTVU.

Umorstvo.

§. 134. Tko prema kojemu čovjeku, hoteći ga usmrtiti, tako uzradi, da odatle izidje smrt toga ili drugoga kojega čovjeka,* čini se krivcem zločinstva umorstva; makar da posljedak taj nastane samo usljed osobne vlastitosti povriedjenoga, ili samo

njegovom nadzoru već s obzirom na ovaj njihov odnošaj. (Riešitba kas. sudišta u Beču od 30. svibnja 1890. br. 3613. M. 1333).

9. Kada zavadjač zavede osobu, povjerenu njegovom nadzoru, odhranjivanju ili poduci, da trpi bludno djelo, navedeno u §. 128., k. z., i to djelo sam na njoj izvede, nastaje idealni stečaj zločina §§. 128. i 132. k. z. (Riešitba kas. sudišta u Beču od 16. žoujka 1894. br. 809. M. 1713.).

10. Zločinu zavedenja na bludnost mogu biti krivi i roditelji s obzirom na svoju djecu. (Riešitba kasac. sudišta u Beču od 27. travnja 1894. br. 2934. M. 1785.).

K stavci IV. 1. Mati, koja je priobćila adresu svoje kćeri njoj pobliže nepoznatomu gospodinu, hvaleći ljepotu i mladost kćeri si s pozivom, da ju posjeti, da će se pol sata dobro s njom zabavljati, počinila je zločinstvo svodstva, jer je već tim činom zločinstvo ovo izvedeno, te je neodlučno, da li i kako je dotičnik pruženu mu priliku upotrebio. (Rieš. kas. sudišta u Beču od 3. veljače 1864. br. 871. G. Z. 1864. br. 55.).

2. Obilježje zavedenja po smislu §-a 132. k. z. obuhvaća svako navraćanje osobe navedene u istom §-u, da učini ili trpi bludno kakvo djelo. Nije potrebno zato služiti se kakovom obsjenom (obmanom) ili umjetnim kojim načinom, niti prouzročiti draženje požuda; dovoljno je, da se osoba, koja nije sama čin bludnosti svojim nećudorednim ponašanjem ili poznatim načinom života izazvala, — kojim god načinom dovede do toga, da čini ili trpi bludno kakovo djelo. (Rieš. kas. sudišta u Beču od 16. listopada 1882. br. 18573.).

*dakle aberacija nema utjecaja. —

usljed slučajnih okolnosti, u kojih se djelo učini, ili samo usljed uzgrednih uzroka, pridruživših se slučajno, ako tim uzgrednim uzrokom samo djelo dade povoda.

Vrste umorstva.

§. 135. Vrste umorstva jesu:

1. Umorstvo izdajno ili potajno, koje se učini otrovom ili inim kojim zasjednim načinom.

2. Umorstvo grabežno, koje se učini s nakanom pribavit si pomično tudje dobro silom, upotrebljenom suprot osobi.

---

§. 134. 1. Ma i bezuspješno nagovaranje nekog, da mu pribavi sredstvo (otrov) za izvedenje naumljenog umorstva, nije preparatorni čin, već zločinstvo pokušanog zavedenja na sukrivnju zločinstva umorstva. (Riješitba kr. stola sedmorice od 30. studenoga 1895. br. 4060. A. 188.)

2. Tko nakanom na usmrćenje, kojemu slabomu čovjeku (djetetu) daje liek za čišćenje, koji sam po sebi nije škodljiv, tako dugo dokle od slabine ne umre, počinio je zločinstvo umorstva. (Riešitba kas. sudišta u Beču od 26. veljače 1856. br. 1675. G. Z. 60.).

3. Ne prestaje biti kažnjivim pokušaj zločinstva umorstva, što je komu dan, u nakani na usmrćenje otrov u tako maloj mjeri, koja nije bila dovoljna da prouzroči smrt; dovoljno je, da je sredstvo, kojim se je htio usmrtiti, samo po sebi bilo takove naravi, da je moglo, da je u većoj mjeri rabljeno, prouzročiti smrt. (Riešitba kas. sudišta u Beču od 29. travnja 1859. br. 3575. G. Z. br. 70.)

4. Zla nakana, potrebna po §. 1. k. z. za svako zločinstvo, specijalizovana je u §. 134. k. z. samo onamo, da mora postojat kod krivca namišljaj na usmrćenje; motiv za čin nije mjerodavan; on ne mora biti neprijateljstvo prama usmrćenomu. Počinjeno je s toga zločinstvo umorstva, kada je tko prama drugomu, bez ikakvog neprijateljstva, na njegovu molbu, da ga ustrieli, hoteći mu samo ovu volju izpuniti, u namjeri, da ga ubije, doista ga ustrieli. (Riešitba kas. sudišta u Beču od 12. veljače 1875. br. 13683. M. 46.).

5. Onaj, koji prama kojemu čovjeku, hoteći ga usmrtiti, tako uzradi, da otale izidje smrt drugoga (aberratio delicti), ne može se osuditi po §. 134. k. z. radi zločinstva umorstva, počinjenog na upitnoj osobi, koju je ubio, a uz to i radi pokušanog zločinstva umorstva proti prvoj, koju je htio usmrtiti. (Riešitba kas. sudišta u Beču od 3. lipnja 1882. br. 4109. M. 461.).

6. Po nadriliečniku prouzročeno pogoršanje posljedica ozlede ima se smatrati uzgrednim uzrokom, pridruživši se djelu slučajno, te je za nj odgovoran onaj, koji mu je ozledu ovu nanio. (Riešitba kas. sudišta u Beču od 16. svibnja 1884. br. 3612. M. 642.).

3. Umorstvo naručeno, za koje tko bude od trećega najmljen ili sklonjen inim kojim načinom.

4. Umorstvo obično, koje ne spada u nijednu pomenutu težku vrstu.

Kazan umorstva izvršena:

a) za učinitelja, naručitelja, i za one, koji sudjeluju neposredno;

§. 136. Svako izvršeno umorstvo kazni se smrću ne samo u umoritelju neposrednom, nego i u onom, koj ga naruči, ili koj

---

§. 135. K stavci 1. Vidi riešitbu kr. stola sedmorice od 30. studenoga 1895. br. 4060., odtisnutu kod §. 134. o. z.

Karakteristično obilježje potajnog umorstva sastoji se u tom, da bude poduzeto, a da mu se napadnuti nije mogao nadati niti proti njemu upotriebiti nikakovih mjera opreznosti u svrhu svoje obrane. (Riešitba kr. stola sedmorice od 15. veljače 1896. br. 4827. »Mjesečnik« XXII. str. 356. A. 195.).

K stavci 2. Vidi riešitbu kr. stola sedmorice od 21. travnja 1894. br. 1183., odtisnutu kod §. 190.

K stavci 3. 1. Naručiteljem umorstva smatra se, ne samo tko skloni koga na umorstvo za stanovitu plaću ili nagradu, nego i onaj, koji je počinitelja inim kojim načinom sklonuo na ovo zločinstvo. (Riešitba kr. stola sedmorice od 7. travnja 1888. br. 479. »Mjesečnik« XV. str. 203. A. 15.)

2. Za pojam naručenoga umorstva traži se, da je tek nagovorom naručitelja u neposrednom počinitelju pobudjena umorstvena nakana. Tko je jedino uputom doprinjeo k izvedenju odnosno preuzeću naumljenoga umorstva, ima se smatrati podaljim sukrivcem. (Riešitba kr. stola sedmorice od 25. rujna 1897. br. 3317. »Mjesečnik« XXIV. str. 172. A. 247.).

§. 136. 1. Ustanova u §. 136. k. z. navedena »koji neposredno pri samom morenju uloži svoju ruku ili činom sudjeluje pri tom«

neposredno pri samom morenju uloži svoju ruku, ili činom sudjeluje pri tom.

b) za podalje sukrivce ili dionike.

§. 137. Oni, koji neposredno pri samom morenju niti ulože ruke svoje, niti činom sudjeluju pri tom, nego podaljim kojim načinom, pomenutim u §. 5. budu dionici umorstva, imaju se, u slučaju umorstva običnoga, kaznit težkom tamnicom od pet do deset godina; ako pak umorstvo bude učinjeno suprot rodbini u liniji uzlaznoj ili silaznoj, ili suprot suprugu ili supruzi jednoga izmedju sudjelujućih, budući im poznate te okolnosti, ili kad se učini umorstvo izdajno, umorstvo grabežno, ili umorstvo naručeno: kaznit se imaju težkom tamnicom od deset do dvadeset godina dana.

Kazan pokušaja.

§. 138. Umorstvo obično, poduzeto ali ne izvršeno, kazni se u učinitelju i u sukrivcih neposrednih (§. 136.) težkom tamnicom od pet do deset godina; a u podaljih sukrivcih i dionicih (§. 137.)

predpostavlja, da je počinjeno umorstvo po dvojici počinitelja ili po više njih, koji su svi postupali proti usmrćeniku nakanom usmrtbenom. Tumačenje §. 136. i 143. k. z. (Riešitba kr. stola sedmorice od 10. lipnja 1899. br. 2268. A. 331.).

2. Kada se može uzeti, da je dotičnik činom sudjelovao kod umorstva (§. 136. k. z.), kada pak kao podalji dionik (§. 137. k. z.)? (Riešitba kr. stola sedmorice od 15. travnja 1905. broj 1125. A. 585.).

3. Pripomoć, koja se pruža neposrednom počinitelju umorstva prije ili poslje čina, u obće svako djelovanje prije ili poslje očinjenoga umorstva, nije udioničtvovanje kod umorstva u smislu §. 136. k. z., jer se pod tim po ovoj zakonskoj ustanovi smatra samo neposredno djelovanje kod samog čina umorstva. Svako drugo udioničtvovanje je kažnjivo samo po §. 137. k. z. (Rieš. kas. sudišta u Beču od 12. siečnja 1881. br. 150, M. 315.).

§. 138. 1. Osudjenom radi zločinstva pokušanoga zavedenja na sukrivnju zločinstva potajnog umorstva ima se odmjeriti u smislu §. 9. k. z. ona kazan, koja je odredjena za sukrivce na pokušaj potajnog umorstva (§. 138. posljednja stavka k. z.). (Riešitba kr. stola sedmorice od 25. srpnja 1896. br. 2630. A. 209.).

od jedne do pet godina dana. Kada pak bude pokušano umorstvo grabežno, umorstvo izdajno, umorstvo naručeno ili umorstvo suprot svojoj kojoj osobi, pomenutoj u paragrafu prediducém: kazan je težka tamnica, i to suprot učinitelju i sukrivcem neposrednim, od deset do dvadeset godina, a u okolnostih osobito otegoćujućih do smrti; suprot podaljim sukrivcem i dionikom pak od pet do deset godina dana.

Kazan čedomorstva.

§. 139. Mati, koja usmrti svoje diete u porodu ili mu uzrokuje smrt, zanemarivši navlaš dati mu pomoć potrebitu prigodom poroda: kazni se, ako diete to bude zakonito, težkom tamnicom do smrti. Ako pak diete bude nezakonito, ima se u slučaju usmr-

2. Naručitelj zločinstva pokušanog umorstva ima se smatrati neposrednim, a ne podaljim sukrivcem. (Riešitba kr. stola sedmorice od 1. veljače 1902. br. 412. A. 479.).

3. U §. 138. k. z. ustanovljena je za neposrednog počinitelja pokušanog umorstva samo jedna kaznena stavka od deset godina težke tamnice do smrti. S toga što se u ovoj zakonskoj ustanovi odredjuje za neposrednog počinitelja i sukrivca zločinstva umorstva, ako je u pokušaju ostalo, kazan od deset do dvadeset godina težke tamnice, a u okolnostih osobito otegoćujućih, težka tamnica do smrti, ne imamo dvie kaznene stavke, jer je ostavljeno razsudi sudca, da obzirom na otegoćujuće okolnosti od slučaja do slučaja uporabi kazan veću preko deset godina, te se ne iziskuje za to stanovitih otegoćujućih okolnosti. (Riešitba kas. sudišta u Beču od 9. studena 1885. br. 8305. M. 839.).

§. 139. 1. Da je mati usmrtila svoje diete u porodu, uzima se, ako ga je usmrtila za vrieme, dok joj je, uslied radjanja ćud i duh poremećen. (Riešitba kr. stola sedmorice od 13. siečnja 1906. br. 139. A. 602.).

2. Razlika izmedju čedomorstva i izloženja djeteta, počinjenoga time, što je po materi ostavljeno diete tako nejako, da se za spasenje života samo ne može pobrinuti, hoteći ga time izvrći pogibelji smrtnoj, sastoji u tom, što se za zločinstvo čedomorstva zahtieva izrazito, da je mati takov čin počinila prigodom poroda. (Riešitba kas. sudišta u Beču od 11. studena 1853. br. 11702. G. Z. br. 11.).

3. Diete je usmrćeno prigodom poroda ne samo, kada ga je mati usmrtila odmah iza poroda, već ako je to učinila i tečajem

ćenja kaznit težkom tamnicom od deset do dvadeset godina, a kad diete pogine uslied zanemarene potrebite pomoći, od pet do deset godina dana.

Ubojstvo.

§. 140. Kada čin, kojim čoviek koj pogine (§. 134),* ne bude učinjen s nakanom usmrtit ga, nego ipak s kojim inim neprijateljskim namišljajem: tad je zločinstvo to ubojstvo.

---

vremena, dok se je nalazila u smućenju ćutila prouzročenom samim porodom. Vrieme ovo može se ustanoviti samo od slučaja do slučaja po liečničkih psihologičkih načelih, u koju svrhu je uputno u takovu slučaju saslušati liečničke vieštake. (Riešitba kas. sudišta u Beču od 7. lipnja 1854. br. 5817. G. Z. 83.).

4. Pozitivna je dužnost svake majke svojemu novo-rodjenomu djetetu dati po naravi stvari potrebitu pomoć prigodom poroda; s toga se hotomični propust ove pomoći ubraja po §. 139. k. z. majci kao zločinstvo čedomorstva. Govori se zato u ovom §-u samo o novorodjenom djetetu te o osobitoj omoći, koja mu je potrebna odmah prigodom poroda, dočim je u §-u 149. k. z. rieč o djetetu u takovoj dobi, u kojoj si samo ne može pomoći, da si spasi život svoj. Zatim valja razlikovati izmedju učina zločinstva čedomorstva i izloženja dieteta i to, da je posljedica propusta nuždne pomoći prigodom poroda sigurna smrt dieteta, dočim je diete izloženo, samo izvrženo pogibelji života, a da smrt za nj odtuda nastupiti ne mora. (Riešitba kas. sudišta u Beču od 5. veljače 1862. br. 646. G. H. br. 20.).

5. Pošto je §. 139. k. z., koji govori o čedomorstvu, poredan medju §§., koji sadržavaju ustanove za umorstvo i ubojstvo, te se nalazi uvršten u istom poglavlju k. z., to sliedi od tuda, da zakon ne smatra zločinstvo čedomorstva posebnim zločinstvom, već samo posebnom vrsti umorstva, na koju je je s obzirom na izvanredni položaj matere udarena manje stroga kazan. Stoga nije kod ovog zločinstva izključena ni sukrivnja ni dioničtvo. Samo da sukrivci i dionici podpadaju kazni onoj, koja je u poglavju XV. ustanovljena za zločinstvo umorstva u obće, dočim ako je neposredni učinitelj zločinstva umorstva novorodjenog djeteta ini tko, a mati samo dionica, ima se mati tada s obzirom na §. 139. k. z. blaže kazniti. (Riešitba kas. sudišta u Beču od 19. ožujka 1880. br. 694. M. 242.).

§. 140. 1. Zločinstvo ubojstva imputira se, ma da je moguće, da je smrt ozledjenoga nastupila uslied uzgrednoga uzroka, koji se je slučajno pridružio, ali u povodu djela počiniteljeva. (Riešitba kr. stola sedmorice od 17. prosinca 1887. br. 1689. »Mjesečnik« XVI. str. 594.).

*ako tko ne sa usmrtbenom naklanom, nego samo s neprijateljskim namišljajem napadi proti drugome tako, da otale izgje smrt toga [illegible]

2. Za cieli efekt dogovorno preduzetoga zlostavljanja koje osobe, odgovaraju svi napadači kao sukrivci prema zajedničkoj zloj nakani. (Rieš. kr. stola sedmorice od 21. rujna 1895. broj 3285. »Mjesečnik« XXII. str. 222. A. 179. i od 26. travnja 1902. br. 1668. A. 488.).

3. Ako neposredni počinitelji i budu osudjeni samo radi zločinstva težke tjelesne ozlede u smislu §. 143. k. z., to ipak onaj, koji ih je na djelo naputio, odgovara kao sukrivac zločinstva ubojstvo. (Rieš. kr. stola sedmorice od 25. srpnja 1896. br. 2598. »Mjesečnik« XXIII. str. 43. A. 208.).

4. Sukrivnja moguća je i kod zločinstva ubojstva. (Riešitba kr. stola sedmorice od 28. siečnja 1899. br. 1311. A. 308.).

5. S obzirom na §. 2. sl. f), glasom kojeg se kao zločinstvo ne ubraja čin kada zlo nastane slučajem, nemarnošću ili neznanjem posljedica čina, mora i kod zločinstva ubojstva — ne gledeć na to, što je za nj potreban samo neprijateljski namišljaj, te što se ne iziskuje nakana prouzročiti težku povriedu. — postojati izmedju čina, počinjenoga neprijateljskim namišljajem i smrti nastavše samo uslied slučajnih okolnosti, u kojih se djelo učini ili samo uslied uzgrednih uzroka, pridruživših se slučajno, takav savez, da je počinitelj mogućnost ovakovog posljedka svojeg čina predvidjeti mogao, jer inače manjka zla nakana potrebna za svako zločinstvo. Tko dakle komu zaušnicu dade, uslied koje je slučajno po osobitoj vlastitosti povriedjenoga, nastala upala moždjana, nije samim prenavedenim činom još počinio zločinstvo ubojstva. Isto tako nije počinio zločinstvo ubojstva onaj, koji je drugoga u neprijateljskom namišljaju tur nuo tako, da je pao i slučajno tako nesretno, da si je ozledio glavu uslied koje ozlede i umro. (Rieš. kas. sudišta u Beču od 4. srpnja 1855. br. 6431. G. Z. br. 95. od 27. siečnja 1858. br. 471. G. Z. 1858. br. 40. i od 10. lipnja 1863. br. 4137. G. Z. 1864. broj 76.).

6. Zločinstvo ubojstva može se počiniti i nastavljenim zlostavljanjem — više vremena trajućimi zlostavami — a i propustom n. pr dužne skrbi za hranu, ako otuda uzsliedi smrt dotičnika, u koliko je propust učinjen u neprijateljskom namišljaju bez nakane na usmrćenje. (Rieš. kas. sudšta u Beču od 2. lipnja 1882. br. 3422. M. 459.).

6/a Otegotna okolnost zrelog promišljanja pripustiva je i pri zločinu po § 140 k. z. Mj. XXXVI. 945.

Kazan ubojstva razbojnoga.

§. 141. Ako se prigodom poduzeta razbojstva s čovjekom kojim postupa tako silovito, da odatle izidje istoga smrt (§. 134.): ubojstvo to ima se suprot svim onim, koji k usmrćenju tomu sudjeluju, kazniti smrću.

Kazan ubojstva običnoga.

§. 142. U ostalih slučajevih kaznit se ima ubojstvo težkom tamnicom od pet do deset godina; ako pak učinitelj s ubijenim u bližnjem rodu bude, ili u inom kojem osobitom obvezanstvu, od deset do dvadeset godina dana.

---

§. 142. 1. Brat je bratu bliži rod u smislu §. 142. k. z. (Riješitba kr. stola sedmorice od 19. studena 1881. br. 1037. »Mjesečnik« VII. str. 721. i od 25. listopada 1884. br. 2978. »Mjesečnik« X. strana 722.).

2. Bratići su bliži rodjaci. (Rieš. kr. stola sedmorice od 29. prosinca 1884. br. 2863. »Mjesečnik« XI. str. 143. A. 5.).

3. I stričevići su bliži rodjaci. (Riešitba kr. banskog stola od 5. lipnja 1885. br. 10535. »Mjesečnik« XI. sr. 380.).

4. Maćuha prema ubijenom svom pastorku nije u bližem rodu, kako to uvjetuje viša stavka §. 142. k. z. (Riešitba kr. stola sedmorice od 10. veljače 1888. br. 4354. »Mjesečnik« XV. str. 330.).

5. Maćuha kao takova ne spada pod pojam »osobitog obvezanstva« kao što ne spada ni tastbina kao takova. (Riešitba kr. stola sedmorice od 1. srpnja 1893. br. 2107. »Mjesečnik« XX. str. 273. A. 108.).

6. Suprug prema svojoj zakonitoj supruzi stoji u bližem srodstvu kako to uvjetuje viša stavka §. 142. k. z. (Riešitba kr. stola sedmorice od 3. kolovoza 1889. br. 2337. »Mjesečnik« XVI. strana 159.).

7. Stric smatra se »bližim rodom« u smislu §. 142. k. z. (Riešitba kr. stola sedmorice od 19. svibnja 1894. br. 1911. »Mjesečnik« XX. str. 321. A. 138.).

8. Bratučed (sin očeva brata) smatra se »bližim rodom« u smislu §. 142. k. z. (Rieš. kr. stola sedmorice od 19. svibnja 1894. br. 2122. »Mjesečnik« XX. str. 321. A. 140.).

9. Za uporabu više kaznene stavke §. 142. k. z. neodlučno je, da li »bližnji rod« potiče iz zakonitog ili nezakonitog rodjenja, nuždno je samo, da taj bližnji rodbinski odnošaj bude nedvojbeno ustanovljen. (Riešitba kr. stola sedmorice od 13. srpnja 1895. br. 2592. A. 176.).

10. Tast prema zetu ne može se smatrati kao bliži rod, a niti kao osobito obvezan. (Rieš. kr. stola sedmorice od 15. travnja 1899. br. 569. »Mjesečnik« XXV., str. 488. A. 325.).

11. Za pojam »bližnji rod« po §. 142. k. z. neodlučno je, da li to rodbinstvo proizlazi iz zajedničkog otca i zajedničke matere. ili samo iz jednoga zajedničkoga roditelja. (Riešitba kr. stola sedmorice od 3. siečnja 1903. br. 26. A. 518.).

12. Pod »rodbinom« razumieva se §. 142. k. z. samo bliži rod po smislu §-a 40. i 41. o. g. z. i §. 463. k. z.

Tko se smatrati ima, da stoji u osobitom obvezanstvu, proizlazi iz §§. 96., 132. i 360. k. z. — Tastbina nije bliži rod. (Riešitba kas sudišta u Beču od 3. lipnja 1856. br. 4588. G. Z. br. 88.)

13. Koji je bliži rod, ne ima se prosuditi po §-u 137. k. z., jer ovaj §. govori samo o rodbini u liniji uzlaznoj i silaznoj, dakle o osobitoj vrsti rodbine, te ne spominje obćenito bliži i dalji rod; ne može s toga zakonska ustanova §. 137. k. z. služiti nikakvom podlogom za prosudjivanje znamenovanja »bliži rod« što ga rabi §. 142. k. k. — Pošto nije zakonodavac sam bliži rod pobližje u §. 142. k. z. označio, prepušteno je sudcu, da to sam učini po pravilih zakonskog tumačenja. Sudac pako ne može podmetnuti izrazu »bliži rod« drugi smisao van onaj, koji mu se daje obćenito u gradjanskom i obiteljskom žvotu. Osim toga ima ovakovo tumačenje zakonsko svoje uporište u §. 216. k. z. (Riešitba kas. sudišta u Beču od 25. listopada 1882. broj 5892. M. 490.).

14. Da li postoji osobito obvezanstvo u smislu §. 142. k. z., ne ima se prosudjivati po individualnom odnošaju, u kojem su stajali medju sobom okrivljeni i ozledjeni, već se ima uvjek uzeti, da ovo postoji u svih slučajevih, u kojih okrivljenik naprama ozledjenomu po osobitih pravnih načelih ima posebne obvezatnosti, kao n. pr. muž prama ženi po §. 44. o. g. z. (Rieš. kas. sudišta u Beču od 3. lipnja 1884., br. 5081.).

15. Tko uzpostupa načinom navedenim u §-u 140. k. z. prama ženskoj glavi nosećoj, koja je s njim zanosila, te prouzroči njezinu smrt, taj se ima kazniti po drugoj stavci §. 142. k. z. težkom tamnicom od 10—20 godina, jer je usljed upitnoga odnošaja imao spram ubijene »osobitog obvezanstva«, pošto se izraz »osobito obvezanstvo«, koji zakon rabi u §. 142. k. z., ne ima

Ubojstvo u tučnji ili pri zlostavljanju, poduzetu proti jednoj ili više osoba.

§. 143. Kad tko bude ubijen u tučnji, nastavšoj izmedju više ljudi ili pri zlostavljanju, poduzetu proti jednoj ili više osoba: tad je kriv ubojstvu svaki koj mu bude zadao koju smrtnu povredu. Ako pak uzrok smrti budu samo sve povrede ili zlostave ukupno, ili kad se ne uzmogne opredielit tko mu zadade povredu smrtnu: tad se, istina, ubojstvom ne može pokrivit nitko, nego se imadu osudit kao krivci težke tjelesne ozlede (§. 152.) svi oni, koji budu položili ruku na ubijenoga, i kazniti težkom tamnicom od jedne do pet godina dana.

---

uzeti u užem — zakonom ograničenom — smislu, već u smislu običnog govora. Po ovom mora se i ćudoredno stanovište u obzir uzeti, a gledom na ovo imao je u prenavedenom slučaju krivac, koji je prouzročio stanje ubijene, prama njoj osobitog obvezanstva. (Rješ. kas. sudišta u Beču od 23. listopada 1885. br. 8569. M. 831.).

§. 193. 1. Vidi rješitbu kr. stola sedmorice od 25. srpnja 1896. br. 2598, odtisnutu kod §. 140. k z.

2. Kod ubojstva pri zlostavljanju, kada se ne uzmogne opredieliti, tko je zadao smrtnu ozliedu, krivi su zločinstvu težke tjelesne ozlede po §. 143. k. z. svi oni, koji su na usmrćenika ruku položili, te se ne zahtieva još i dalji uvjet, da bude vjerojatno, dapače ni da bude samo i moguće, da mu je dotičnik ipak smrtonosnu ozledu zadao, odnosno bar zadati mogao. (Rješitbe kr. stola sedmorice od 5. svibnja 1896. br. 2033. A. 105. od 30. svibnja 1896. br. 752. »Mjesečnik« XXII. str. 553. i od 31. svibnja 1902. br. 2061. A. 499.).

3. »Položenje ruke« ne ima se u smislu §. 143. k. z. uzeti doslovce. Propisom bo §. 143. k. z. zabranjeno je, participiranje kod tučnja i zlostava, te su normirane kazne za svako dolozno držanje, koje se ukazuje kao navala na usmrćenog. (Rješitba kr. stola sedmorice od 10. rujna 1898. br. 3139. A. 287.).

4. Ima li sukrivnje kod zločinstva težke tjelesne ozlede po §. 143. k. z.? (Rješitba kr. stola sedmorice od 15. travnja 1899. br. 1070. »Mjesečnik« XXV. str. 743. A. 324.).

5. Vidi rješitbu kr. stola sedmorice od 10. lipnja 1899. broj 2268., odtisnutu kod §. 136. o. z.

6. Za učin zoličnstva težke tjelesne ozlede po §. 143. k. z. nuždan dokaz, da je više osoba na usmrćenog u neprijatelj-

GLAVA ŠESTNAESTA.

O UZROKOVANOM POMETNUĆU.

Pometnuće uzrokovano sebi.

§. 144. Ženska, koja navlaš poduzme čin kakov, kojim joj bude uzrokovano pometnuće, ili proizveden porod takov, da čedo dodje na sviet mrtvo, čini se krivom zločinstva.

§. 17. naredbe kr. hrv.-slav.-dalm. zemaljske vlade, odjela za unutarnje poslove, od 6. travnja 1889., br. 7926., **kojom se ustanovljuje naputak za primalje.** (Sbornik zakona i naredaba br. 25. god. 1889.):

Primalja, koja učini, da se utrobni plod utamani ili povrgne, da se diete podmetne ili izmieni, ili primalja, koja se kod takova kažnjiva djela učini sukrivom ili učestnom, pak i ona, koja bi kakav zločin ili prekršaj prešutila, ne priobćiv ga prema dužnosti svojoj nadležnoj oblasti, podpada pod kazan prema ustanovam kaznenoga zakona.

---

skom namišljaju ruku položilo. (Rješitba kr. stola sedmorice od 6. lipnja 1903. br. 1675. A. 539.).

§. 144. 1. Ako uslied čina, kojim je uzrokovano pometnuće, nastupi smrt ili težka poreda same matere, ne sliedi već iz toga, da postoji konkurencija zločina uzrokovanoga pometnuća sa prestupkom odnosno prekršajem §. 335. k. z. (Rješitba kr. stola sedmorice od 28. studenoga 1896. br. 3988. »Mjesečnik« XXIII. str. 302. A. 219.).

2. Objekt zločinstva §. 144. k. z. je plod utrobe u svim stupnjevima svoga razvitka; s toga i ranije uzrokovani porod za život jur sposobna ploda može tvoriti zločinstvo prve stavke § 144. k. z. (Rješitba kr. stola sedmorice od 17. studena 1900. br. 3738. A. 409.).

3. Zločinstvo uzrokovanog pometnuća izvršeno je, čim je poduzeto takovo djelovanje, kojim je plod u utrobi jur uništen i za razvoj životni nesposobnim učinjen. (Rješitba kr. stola sedmorice od 8. lipnja 1901. br. 2288. A. 445.).

4. Tko poduzme dozvolom matere uzrokovano pometnuće može biti krivac uz sukrivnju zločinstva §. 144. k. z. i prestupka §. 335. k. z. (Rješitba kr. stola sedmorice od 18. lipnja 1904. broj 2355. A. 563.).

5. Ženska, koja navlaš uzme kakav liek, kojim si može prouzročiti pometnuće, ali samo u mjeri zato nedostatnoj, počinila

Kazan.

§. 145. Kazan pometnuća pokušana ali ne uspjela, jest tamnica od šest mjeseci do jedne godine; a pometnuća uspjela, težka tamnica od jedne do pet godina dana.

§. 146. Na istu kazan, ali s pooštrenjem, osudit se ima i otac pometnuta čeda, ako bude i on sukrivac zločinstva.

Pometnuće uzrokovano inoj.

§. 147. Zločinstva ovoga krivcem čini se i onaj, koj s kojom god nakanom, suprot znanju i volji matere, začedka njezina pometnuće uzrokoje ili ga uzrokovat pokuša.

---

je pokušaj zločinstva pometnuća. (Rieš. kas. sudišta u Beču od 17. siečnja 1852. br. 237. G. Z. br. 39.).

6. Isto tako svejedno je, da li je pripravljeni napitak prikladan da prouzroči pometnuće svakoj ženskoj glavi bez razlike fizične njezine vlastitosti, ili samo u predpostavi stanovitih fizičnih svojstva njezinih, jer se manjkajuća svojstva smatrati mogu samo kao tudja zaprieka ili slučaj, što oboje ne izključuje po §-u 8. k. z. ubrojivost pokušaja zločinstva. (Riešitba kas. sudišta u Beču od 22. travnja 1852. br. 3496., G. Z. br. 89.).

7. Onaj tko poduzme pometnuće sa znanjem majke, može se time učiniti krivcem uz sukrivnju zločinstva §. 144. k. z. i prekršaja §. 335. k. z. u koliko je dotičnik upotriebio u prenavedenu svrhu takovo sredstvo, koje nije samo prouzročilo pometnuće već i pogibelj za život ili zdravlje majke. Tomu ne stoji nasuprot ustanova §. 148. k. z., koja ustanovljuje posebnu kaznenu stavku u slučaju, da je mati uslied pometnuća štetovala na životu ili zdravlju, jer ovaj §. govori o pometnuću, poduzetom proti volji i znanju majke, dočim je za pometnuće prouzrokovano sa znanjem i privolom majke ustanovljena kazan u §§. 145. i 146. k. z., koji pako ne spominju ništa za slučaj, da uslied uzrokovanog pometnuća mati štetuje na životu i zdravlju. (Riešitba kas. sudišta u Beču od 22. listopada 1881. br. 5472. M. 372.).

8. Nazor, da samo uzrokovano pometnuće još neživog zametka (embrija) može utemeljiti zločinstvo §-a 144. k. z., te da se u slučaju, da je poduzet čin, vodeći k djelotvornom izvršenju zločinstva prometnuća, imao za posljedicu rani porod nedonoščeta, govoriti može najviše o pokušaju zločinstva pometnuća, ne ima u zakonu nikakova uporišta. Zakon nasuprot

Kazan.

§. 148. Zločinac takav kaznit se ima težkom tamnicom od jedne do pet godina; a ako u isto doba zločinstvom tim dodje u pogibelj života i mati, ili joj se tim naudi zdravlju, od pet do deset godina dana.

GLAVA SEDAMNAESTA.

O IZLOŽENJU DJETETA.

Izloženje djeteta.

§. 149. Koj ostavi gdje diete tako nejako, da se za spasenje života svoga samo ne može pobrinuti, hoteći ga tim izvrći pogibelji smrtnoj, ili budi samo izbavljenje njegovo ostavit slučaju: tvori zločinstvo, potako ga na to razlog koj mu drago.

Kazan.

§. 150. Ako diete bude ostavljeno na mjestu zabitnu, obično nepolaženu, ili u okolnostih takovih, da ga naskoro spazit i iz-

---

označuje zločinstvom pometnuća svaki rani porod, te je objekt zločinstva ovoga svako nedonošče, tj. svaki plod, koji još nema vlastitosti za samostalni (extrauterialni) život u svih stadijih svojeg razvitka. Čim je plod bliže podpunu svomu razvitku, tim teže postaje zločinstvo uzrokovanog pometnuća, jer se tim više približuje mnogo teže kažnjivu zločinstvu čedomorstva. (Riešitba kas. sudišta u Beču od 11. prosinca 1886. br. 11516. M. 1004.).

§. 147. Dovoljno je za zločinstvo pometnuća, normirano u §. 147. k. z., da mati nije privolila na pometnuće.

Kod ovoga zločinstva ne ima pokušaja, jer po §. 147. k. z. je već onaj, koji je pometnuće uzrokovati pokušao, počinio zločinstvo pometnuća. (Riešitba kas. sudišta u Beču od 15. prosinca 1879. br. 9429. M. 219.).

§. 149. Za zločinstvo izloženja djeteta potrebno je, da je onaj, koji je ostavio diete nejako na mjestu takovu, da se za spasenje ne može pobrinuti, učinio to upravo s nakanom, da time diete izvrgne pogibelji smrtnoj ili da bude izbavljenje njegovo ostavljeno samo slučaju. (Riešitba kas. sudišta u Beču od 12. lipnja 1874. br. 5067.).

bavit ne bude lasno moguće: kazan je težka tamnica od jedne do pet godina; a ako usljed toga diete umre, od pet do deset godina dana.

§. 151. Ako se pak ostavi diete na mjestu obično polaženu i na način takov, da se je s razlogom nadat, da će bit spaženo i izbavljeno na skoro: kazni se izloženje tamnicom od šest mjeseci do jedne godine. Ako se pak sa svim tim desi djetetu smrt, kazan je tamnica od jedne do pet godina dana.

GLAVA OSAMNAESTA.

O ZLOČINSTVU TEŽKE OZLEDE TJELESNE.

Zločinstvo težke tjelesne ozlede.

§. 152. Tko proti čovjeku kojemu, ne baš u nakani, da ga ubije, ali ipak s drugim kojim namišljajem neprijateljskim uzpostupa tako, da mu se tim (§. 134.) smuti zdravlje ili da postane nesposoban za izvršivanje zvanja svoga barem na dvadeset dana, da mu se tim poremeti um, ili da mu se nanese težka povreda: čini se krivcem zločinstva težke tjelesne ozlede.

OKRUŽNICA kr. banskoga stola od 23. travnja 1890. br. 9699. **glede uvjeta, pod kojimi se ozlede pokostnice težkimi smatrati mogu.** (Ur. sbir. 349.).

Po glasu odpisa visoke kr. zemaljske vlade, odjela za pravosudje, od 18. travnja 1890. br. 4030. dogadja se opetovano, da liečnički vieštaci kod kralj. kot. sudova označuju svaku i najneznatniju ozledu pokostnice već po naravi svojoj težkom tjelesnom ozledom, dočim vieštaci, nalazeći se u sjedištih sudbenih stolova tvrde, da jednostavne ozlede pokostnice, bilo na kojem dielu tiela, spadaju u red lahkih tjelesnih ozleda.

Posljedica toga nesuglasja u nazorih vieštaka jest, da se izplaćuju vieštakom kod kotarskih sudova veće pristojbe, nego li bi ih išle prema naravi ozlede, da se obtužnice dižu radi zločinstva, gdje u istinu postoji samo prekršaj, kojimi obtužnicami se, naravno, redovito pada i da se prouzrokuje suvišni trošak državi, što se mora ozledjeni po sudbenih vieštacih iz sjedišta sudbenog stola na novo pregledati dati.

Usljed toga obratilo se je jedno kr. državno odvjetničtvo na medicinski fakultet kr. ugarskog sveučilišta u Budimpešti, koj je dopisom svojim od 4. veljače 1890. odgovorio, da mu nije nijedan zakonik poznat, koj bi ozledu pokostnice lubanje bez komplakacije samu po sebi, već usljed svoje naravi kvalificirao težkom ozledom, što bi i nelogično bilo, pošto se često dogadjaju ovakove porezanjem ili udarcem zadane ozlede, koje diraju pokostnicu lubanje, a trebaju za izliečenje bez svakih posljedica manje od 8 dana, te se za to imadu ubrajati medju lahke tjelesne ozlede.

Zdravstveni odsjek visoke kr. zemaljske vlade saobćio je visokomu odjelu za pravosudje dopisom svojim od 12. travnja 1890. br. 120., da se posve slaže s mnienjem medicinskoga fakulteta kr. ugarskoga sveučilišta u Budimpešti od 4. veljače 1890. br. 57. glede kvalifikacije ozlede pokostnice (Periostii, Beinhaut), glasom kojeg se imadu rečene ozlede samo u onom slučaju težkimi smatrati, ako su s posljedicami, naime smetanjem zasluge ili poremećenjem obćega zdravlja skopčane, koje posljedice preko 20 dana traju.

Ozlede pokostnice s posliedicami izpod 20 dana imadu se samo lahkimi smatrati, izim ako su s uzdrmanjem moždjana spojene bile, u kojem slučaju spadaju u vrst težkih tjelesnih ozleda.

Što se ovim kr. sudbenim oblastim prve molbe znanja i ravnanja radi priobćuje.

---

§. 152. 1. Pokušaja kod zločina težke tjelesne ozlede po §. 152. k. z. ne ima. (Riešitba kr. stola sedmorice od 9. veljače 1884. br. 2961. A. 3.).

2. Tjelesne ozlede, koje jedan te isti počinitelj zada jednoj te istoj osobi uzastopce (in continenti), imadu se smatrati djelovi jednoga te istoga čina, i sve skupa sačinjavaju jedan nastavljeni delikt. (Plenarna rješitba kr. stola sedmorice od 23. lipnja 1894. br. 2021. »Mjesečnik« XX. str. 415. A. 143.).

3. Po §. 152. (odnosno 134.) k. z. odgovara onaj, koji je ozledu zadao, za posljedice, koje su nastale usljed zanemarenoga ili nespretnoga liečenja, osim da je ozledjeni hotimice te posljedice proizveo. (Rješitba kr. stola sedmorice od 2. srpnja 1898. br. 1811. »Mjesečnik« XXIV. str. 743. A. 280.).

4. Učin zločinstva po §. 152. k. z. imademo, čim je nanešena težka povreda bez obzira na trajanje smućenja zdravlja ili radne sposobnosti. (Rješitba kr. stola sedmorice od 29. srpnja 1899. br. 2772. A. 342. i od 18. svib. 1907. br. 187. »Mjesečnik« XXXIII. str. 518.).

5. Aberratio kod zločinstva težke tjelesne ozlede (§. 152. k. z.). (Riešitba kr. stola sedmorice od 4. studenoga 1899. br. 4118. A. 357.).

6. Error in persona kod zločinstva težke tjelesne ozlede. (Riešitba kr. stola sedmorice od 31. ožujka 1900. br. 1413. A. 380.).

7. Vidi riešitbu kr. stola sedmorice od 23. svibnja 1903. br. 2045. A. 535., odtisnutu kod §. 157.

8. Izključen je pokušaj zločina težke tjelesne ozlede, ako počinitelj nije kanio polučiti uspjeha, navedenih u §. 152. k. z. (§. 155. sl. a), već je samo radio u neprijateljskoj namjeri. (Riešitba kas. sudišta u Beču od 14. siečnja 1896. br. 15388. M. 1961.).

9. Ustanova u §. 152. k. z. citiranoga §. 134. k. z., po kojoj utemeljuje zločinstvo umorstva i čin, poduzeti po kojem čovjeku sa nakanom na usmrćenje, ako odatle izide smrt ne ovoga, već drugoga čovjeka, ne ima se protegnuti i na §. 152. k. z.; nasuprot se za učin zločinstva težke tjelesne ozlede zahtieva, da bude onaj, u osobi kojega se sluči težka tjelesna povrieda, ista osoba, proti kojoj je bio upravljen neprijateljski namišljaj i sam čin krivca (kazneni judikat br. 1.; rieš. kas. sudišta u Beču od 3. prosinca 1856. br. 11440. G. Z. 1860. br. 108., i od 27. travnja 1871. br. 4907. G. Z. br. 48).

10. Ako i imamo po §. 152. k. z. zločinstvo težke tjelesne ozlede i onda, kada težka tjelesna povrieda nastane posredno iz čina, preduzetog po krivcu u neprijateljskom namišljaju, to mora ipak zlo, kojemu je djelo dalo povoda, obzirom na §. 1. k. z. biti takove naravi, da ono iz čina obično izlazi ili lasno izaći može, jer samo u takovu slučaju je krivac bio u položaju posljedica čina svoga predvidjeti, dočim se u inom slučaju činom krivca prouzročeno zlo smatrati ima samo njegovom krivnjom prouzročeni slučaj, koji se kazniti ima po §. 335. k. z. (Riešitba kas. sudišta u Beču od 21. veljače 1860. br. 1690. G. Z. br. 43.).

11. Tko osobu, koja ga psovkami vriedja ili inim načinom napastuje, od sebe porine samo nakanom, da se je rieši, bez neprijateljskog namišlja zadati joj kakvu povriedu, a ona usljed udarca tako nesretno padne, da se slučajno težko ozledi, taj nije počinio zločinstvo težke tjelesne ozlede već po okolnostih samo prekršaj §. 335. k. z. (Riešitba kas. sudišta u Beču od 25. lipnja 1862. br. 1129. G. Z. 1863. br. 54.).

12. Za kvalifikaciju zločinstva težke tjelesne ozlede nije odlučno, s obzirom na to, što se u §. 152. k. z. pozivlje na §. 134. k. z., da li je nesposobnost za izvršivanje zvanja (u trajanju preko 20 odnosno 30 dana) nastala samo za to, što se nije ozledjeni za vrieme poslužio liečničkom pomoći ili inače ozledu zanemario. (Riešitba kas. sudišta u Beču od 19 svibnja 1868. br. 4351. G. H. 1869. br. 29.)

13. Po §. 152. k. z. nije izključeno, da se može i ozleda, koja je po sebi lahka, jer nije prouzročila smućenja zdravlja ili nesposobnosti za izvršivanje zvanja ozledjenom barem na dvadeset dana, težkom kvalificirati samo gledom na njezine ine posljedice, što je naime za sobom potegnula izopačenje ozledjenoga. (Riešitba kas. sudišta u Beču od 9. rujna 1870. br. 10582. G. Z. br. 80.).

14. Kada ozledjeni ne sluša liečnički savjet te ne rabi sredstva za liečenje nanešene mu ozlede ili zanemari u obće liečiti ju, to se štetna posljedica odtuda nastavša za njegovo zdravlje ima smatrati kao uzgredna okolnost pridruživša se slučajno, po smislu §. 134. k. z., za koju ima odgovarati onaj, koji je ozledu nanio, jer je ovoj uzgrednoj okolnosti samo njegovo djelo dalo povoda, u koliko nije dokazano, da je ozledjeni navlaš zanemario liečenje ozlede ili poduzeo kakov čin s nakanom, da svoje zdravstveno stanje pogorša. (Riešitba kas. sudišta u Beču od 19. svibnja 1881. br. 3665. M. 337.).

15. Iz rieči §. 152. k. z. »ili da mu se nanese težka povrieda« izpostavlja se nedvojbeno, da imamo zločin težke tjelesne ozlede, ne gledeć na vrieme dokle bijaše povriedjenomu smućeno zdravlje ili dok je bio nesposoban za izvršivanje zvanja svoga, i onda, ako se ozleda s obzirom na važnost tielu nanešene povriede i prouzročenog znatnog, ma i kratko trajnog smućenja zdravlja, iz lih liečničkog stanovišta sama po sebi ukazuje težkom. (Riešitba kas. sudišta u Beču od 23. prosinca 1881. br. 10601. M. 404.).

16. Tko je izjavio neprijateljski namišljaj proti svakomu, koji bi ga priečio u njegovom neprijateljskom djelovanju proti stanovitoj osobi, te u toj nakani navali na ovu osobu, da ju udari, ali slučajno ne ozledi ovu već istim udarcem drugu njoj u pomoć nadošavšu osobu, taj je počinio težku tjelesnu ozledu, jer ako i nije bio upitni udarac namienjen u pomoć nadošavšoj osobi, to se ipak ne može uzeti u tom slučaju, da postoji aberratio ictus, pošto je okrivljenik radio u obćem neprijateljskom namišljaju proti svakomu uzpostupati isto tako, koji bi ga priečio u njegovom neprijateljskom djelovanju proti stanovitoj osobi. (Rie-

§. 153. Istoga zločinstva čini se krivcem i onaj, koj hotomice ozledi u tielu rodjene svoje roditelje; ili koj isto tako ozledi javnoga kojega urednika, duhovnika, svjedoka ili vještaka, kada izvršuju zvanje svoje, ili poradi istoga izvršivanja; makar da ozleda takova i ne ima vlastitosti, pomenute u §. 152.

šitba kas. sudišta u Beču od 18. listopada 1884. br. 9851. M. 679.).

§. 153. 1. Unuci ne spadaju pod §. 153. k. z., kada lahko tielesno ozlede svojega dieda ili babu. (Riešitba kr. stola sedmorice od 11. travnja 1891. br. 1107. »Mjesečnik« XVII., str. 297. A. 40.).

2. Tko javnoga urednika i poradi njegovog uredovanja lahko ozledi, krivac je težke tjelesne ozlede po §. 153. k. z. (Riešitba kr. stola sedmorice od 27. kolovoza 1892. br. 2983. A. 76.).

3. Za učin zločinstva težke tjelesne ozlede po §. 153. stavci 2. nije potrebno da nanešena ozleda imade obilježja §. 411. k. z. (Riešitbe kr. stola sedmorice od 4. kolovoza 1894. br. 2964. A. 147., od 1. veljače 1896. br. 386. A. 194., od 29. ožujka 1896. br. 757. A. 198., od 17. rujna 1898. br. 3500. A. 288. i od 26. srpnja 1902. br. 2854. A. 501.).

4. Zakleti obćinski pandur ima se smatrati javnim urednikom u smislu §. 153. k. z. (Riešitba kr. stola sedmorice od 13. travnja 1895. br. 990. »Mjesečnik« XXIII. str. 177.).

5. Zaprisegnuti obćinski pudar ima se smatrati javnim urednikom u smislu §. 153. k. z. (Riešitbe kr. stola sedmorice od 13. srpnja 1895. br. 2763. A. 177. i od 13. svibnja 1905. br. 1875. A. 587.).

6. Objektivni učin zločinstva težke tjelesne ozlede po §. 153. k. z. može se utemeljiti i na liečničkoj svjedočbi, ma da i nije preduzet sudb. liečnički očevid. (Riešitba kr. stola sedmorice od 7. prosinca 1895. br. 3436. A. 189.).

7. Nadziratelj privatnoga lovišta kao i obćinski lugar javni su urednici u smislu §. 153. k. z. (Riešitba kr. stola sedmorice od 16. siečnja 1897. br. 161. A. 235.).

8. Obćinski poljar je urednik u smislu §. 153. k. z. (Riešitba kr. stola sedmorice od 8. svibnja 1897. br. 1861. A. 231.).

9. Za učin zločinstva težke tjelesne ozlede po §. 153. k. z. zahtjeva se uvjek dokaz hotomične ozlede; kod ozlede nastavše prigodom hrvanja u smislu §. 411. k. z. taj rekvizit nije potreban. (Riešitba kr. stola sedmorice od 28. listopada 1899. br. 3492. A. 355.).

10. Lahka ozleda, nanesena otcu po sinu, tvori učin zločinstva težke tjelesne ozlede po §. 153. k. z., ma bili isti i suzadrugari. (Riešitba kr. stola sedmorice od 21. travnja 1900. br. 817. »Mjesečnik« XXVI. str. 751. A. 384.).

11. Obćinski redar je urednik javni u smislu §. 101. k. z. Učin zločinstva težke tjelesne ozlede po §. 153. k. z. imademo samo onda, kad je ozledjenje javnoga urednika itd. usliedilo kad (während) izvršuje svoje zvanje ili poradi (wegen) toga izvršivanja. (Riešitba kr. stola sedmorice od 7. ožujka 1903. br. 927. A. 524.).

12. Ustanova §. 153. k. z. ima se uporaviti i na javnoga činovnika, koji svoga druga prigodom zajedničkoga obavljanja službe tjelesno ozledi. (Riešitba kas. sudišta u Beču od 21. siečnja 1898. br. 14086. M. 2178.).

13. Okolnost, što §. 68. k. z. u §. 153. k. z. nije citiran, ne izključuje, da se ne može uporabiti ustanova §. 153. k. z. na sve poglavarstvene osobe, nabrojene u §. 68. k. z. (Riešitba kas. sudišta u Beču od 17. lipnja 1868. br. 5961. G. Z. 1869. br. 1.)

14. Tko onomu, koji hotomice u tielu ozledi rodjene svoje roditelje, pri tom činu pruža podporu i podpomoć načinom navedenim u §. 5. k.z., čini se sukrivcem zločinstva težke tjelesne ozlede po §. 153. k. z., ne gledeć na to, što ne stoji sa ozledjenim u rodbinskom odnošaju te što ozledjenje, predvidjeno u §. 153. k .z. postaje zločinstvom samo po vlastitosti počinitelja. Ovo zakonsko tumačenje podkriepljuju ustanove §§. 5., 211., 137. i 138. k. z., iz kojih se jasno izpostavlja, da se sudjelovanjem tvori upravo onaj rod zločinstva, kojega se krivcem učini neposredni učinitelj, osim da je u zakonu naročito sadržana iznimna ustanova kao u pogledu zločinstva kradje u §. 177. k. z. (Riešitba kas. sudišta u Beču od 18. rujna 1874. br. 8141. M. 24.).

15. Ustanova ovog §. ne razumieva pod »hotomice« nakanu navedenu u prvoj stavci §. 1. k. z., t. j. da se upravo promisli i odluči zadati ozleda, nego onu u drugoj stavci §. 1. k. z., kada se radi ine koje zle svrhe učini štogod proti osobam, navedenim u §. 153. k. z., iz česa sljedi tjelesna povrieda. (Riešitba kas. sudišta u Beču od 18. siečnja 1879. br. 13084. M. 189.).

16. Javnim urednikom po smislu §. 153. k. z. smatra se i cestar, ako i nije u državnoj već samo u obćinskoj službi. (Rieš. kas. sudišta u Beču od 27. veljače 1885. br. 13749. M. 749.).

Kazan.

§. 154. Kazan zločinstva, naznačena u §§. 152. i 153., tamnica je od šest mjeseci do jedne godine dana, koja se medjutim pri okolnostih otegoćujućih produljit ima do pet godina.

§. 155. Ima se ništanemanje izreći težka i pooštrena (§. 19.) tamnica od jedne do pet godina dana:

a) kad povreda, akoprem po sebi laka, bude poduzeta orudjem takovim, i na način takov, da je š njim obično skopčana pogibelj života, ili kad se na drugi koj način dokaže, da je učinitelj bio nakanio, prouzročiti težki koj u §. 152. pomenuti posljedak, pak makar djelo i ostalo u samom pokušaju; — ili

b) kad iz povrede izidje smućenje zdravlja ili nesposobnost za izvršivanje zvanja barem na trideset dana; — ili

c) kad djelo bude skopčano s osobitimi mukami za povredjenoga; — ili

d) ako navala bude učinjena u dogovorenom savezu s drugimi, ili načinom zasjednim, pak odtuda nastane koja od posljedica, pomenutih u §. 152.; ili

e) ako težka povreda postane pogibeljna životu.

---

17. Za uporabu §. 153. k. z. nije potrebno, da je ozleda imala barem svojstva, predvidjena u §. 411. k. z., t. j. da je za sobom ostavila kakovih posljedica. (Riešitba kas. sudišta u Beču od 17. listopada 1885. br. 7247. M. 826. i rieš. kas. sudišta u Beču od 13. veljače 1886. br. 16252. M. 884.).

18. Ne može se uporabiti druga stavka §. 157. k. z. na slučaj §. 153. k. z., ako više njih hotomice ozlede lahko u tielu kojeg javnog urednika, kada izvršuje ured ili službu svoju, a da se ne da ustanovit, tko mu je od njih zadao ozledu ovu, jer po smislu §. 157. k. z. mora da postoji težka tjelesna ozleda.

U ovom slučaju počinili su svi, koji su položili ruku na javnog urednika, samo prekršaj §. 312. k. z. (Riešitba kas. sudišta u Beču od 16. siečnja 1886. br. 12713. M. 870.).

§. 155. Vidi rieš. kr. stola sedmorice od 1. prosinca 1894. br. 3922., odtisnutu kod §. 81. k. z.

K slovu a) 1. Ako je počinitelj imao nakanu oštećenoga ozleditи, ali ga nije nikako ozledio, jer ga nije pogodio, ne može mu se imputirati izvršeno nego samo pokušano zločinstvo težke tjelesne ozlede (§. 8. i 155. sl. a) k. z.). (Riešitba kr. stola sedmorice od 31. ožujka 1894. br. 1250. »Mjesečnik« XX. str. 513. A. 131.).

2. Učin §. 155. sl. a) k. z. imademo, čim je ustanovljeno, da je učinitelj bio nakanio prouzročiti težki koji u §. 152. k. z. pomenuti posljedak, pa makar djelo ostalo i u pokušaju. (Riešitba kr. stola sedmorice od 30. rujna 1899. br. 3894. A. 350.).

3. Kvalifikacija zločinstva težke tjelesne ozlede po §. 155. sl. a) k. z. nije sadržana u onoj točke e) istoga §-a; obe kvalifikacije mogu zasebice jedna uz drugu postojati, čim postoje za to zakonski uvjeti. (Riešitba kr. stola sedmorice od 6. veljače 1904. br. 511. A. 557.).

4. Tko na koga baci nekoliko funti težak kamen prama glavi, te mu time zada težku tjelesnu ozledu, koja je prouzročila smućenje zdravlja samo izpod 30 dana, kriv je ipak po §. 155. sl. a) k. z. zločinstvu težke tjelesne ozlede, jer se svakako kamen u takovoj težini smatrati mora orudjem takovim, s kojim je skopčana pogibelj života, te jer je ovim svojim postupkom pokazao, da mu je nakana bila prouzročiti težku tjelesnu ozledu. (Rieš. kas. sudišta u Beču od 4. srpnja 1865. br. 5574. G. Z. 91.).

5. Za kvalifikaciju zločinstva težke tjelesne ozlede po §-u 155. sl. a) kz. nije potrebno, da ozleda bude poduzeta orudjem takim, uporabom kojega je absolutno skopčana pogibelj života, već zakon zahtjeva samo, da je sa upotrebljenim orudjem načinom, kako je rabljeno, obično pogibelj života skopčana. Da samo ovakovo tumačenje §. 155. k. z. pravilno biti može, sliedi od tuda, što nijedno oružje kao i nijedno orudje pogibeljno nije, već životu pogibeljnim postaje istom načinom, kako je čin izveden i pri tom odnosno orudje rabljeno. (Riešitba kas. sudišta u Beču od 22. svibnja 1880. br. 1841. M. 257.).

6. Za osudu po §. 155. sl. a) k. z. dovoljno je, kada povrieda, akoprem po sebi lahka, bude poduzeta u neprijateljskom namišljaju orudjem takovim i na način takov, da je s njim obično skopčana pogibelj života, a nije potrebno, da bude u tom slučaju uz to dokazano, da je dotični krivac i bio nakanio i prouzročiti težki koji u §-u 152. k. z. pomenuti posljedak. (Rieš. kas. sudišta u Beču od 6. studena 1882. br. 9105. M. 500.).

7. Radi sukrivnje težke tjelesne ozlede, koja se kvalificira po slovo a) §. 155. k. z., može se osuditi samo onaj, u pogledu kojega je nedvojbeno ustanovljeno, da je znao, da je neposredni učinitelj bio nakanio ozledjenomu zadati ozledu upravo orudjem takovim i na način takov, da je s njim obično skopčana pogibelj života, ili prouzročiti u obće težki koji u §. 152. k. z. po-

menuti posljedak. (Riešitba kas. sudišta u Beču od 4. ožujka 1884. br. 1898. M. 617.).

8. Tko u namjeri da koga težko ozledi, zada mu lahku ozledu, kriv je ne pokušanoga nego dovršenoga zločina težke tjelesne ozlede. (Riešitba kas. sudišta u Beču od 9. srpnja 1891. br. 5720. M. 1476.).

9. Počinitelj mora si biti sviestan o naravi i načinu postupka sa orudjem, spomenutim u §. 155. sl. a) k. z., da se uzmogne uporaviti kaznena stavka ovoga §. (Riešitba kas. sudišta u Beču od 26. listopada 1894. br. 9886. M. 1781.).

K slovu b) 1. Vidi riešitbu kr. stola sedmorice od 1. prosinca 1894. br. 3922. odtisnutu kod §. 82. o. z.

2. Vidi riešitbu kr. stola sedmorice od 22. prosinca 1900. br. 4898., odtisnutu kod §. 81. o. z.

3. Ne upliva na kvalifikaciju zločinstva težke tjelesne ozlede okolnost, što je smućenje zdravlja ili nesposobnost za izvršivanje zvanja, trajalo dulje vremena samo stoga, što se ozledjeni nije podvrgao potrebnoj operaciji (§. 155. sl. b) k. z. (Rieš. kr. stola sedmorice od 17. lipnja 1905. br. 2389. A. 592.).

4. Ne upliva na kvalifikaciju zločinstva težke tjelesne ozlede okolnost, što je trajanje smućenja zdravlja ili nesposobnost za izvršivanje zvanja svoj uzrok imala samo u tom, što se ozliedjeni nije za vremena pobrinuo za liečničku pomoć, jer iz poziva na §. 134. u ustanovi §. 152. k. z. jasno se izpostavlja, da je počinitelj težke tjelesne ozlede odgovoran za sve posljedice, proizviruće iz njegovog čina, ne gledeć na to, da li su nastale samo uslied slučajnih okolnosti ili samo uslied uzgrednih uzroka, pridruživših se slučajno, ako tim uzgrednim okolnostima samo djelo dade povoda. (Riešitba kas. sudišta u Beču od 21. svibnja 1874. br. 1547. M. 68.).

5. Za uporabu ustanove §. 155. sl. b) k. z. ne zahtieva se, da je počinitelj, kada je u neprijateljskom namišljaju ozledu nanio, predvidjeti morao, da će posliedica povriede biti smućenje zdravlja ili nesposobnost za izvršivanje zvanja ozledjenoga barem na tridesetdana. (Riešitba kas. sudišta u Beču od 10. studena 1879. br. 6557. M. 211.).

K slovu d) 1. Ne ima mjesta kvalifikaciji §. 155. sl. d) k. z., kad napadajem poduzetim zasjednim načinom nastane samo lahka tjelesna ozleda. (Riešitba kr. stola sedmorice od 22. prosinca 1900. br. 4899. A. 414.).

2. Za učin zločinstva težke tjelesne ozlede po §. 155. sl. d) k. z. dostatan je već dogovorni savez i dvaju osoba. (Riešitba kr. stola sedmorice od 14. veljače 1903. br. 579. A. 522.).

3. Navala je učinjena zasjednim načinom, ako tko u neprijateljskom namišljaju na stanovitu osobu u mraku iznenada, iza ledja joj, kamen baci, pa ju težko ozledi. (Riešitba kas. sudišta u Beču od 24. rujna 1862. br. 6412. G. Z. 52.).

K slovu e) Vidi riešitbu kr. stola sedmorice od 6. veljače 1904. br. 511. A. 557., odtisnutu kod §. 155. sl. a) k. z.

§. 156. Ako pak zločinstvo potegne za sobom:

a) ozledjenomu gubitak ili postojanu slabost govorenja, vida ili sluha, gubitak sposobnosti rodne, oka, mišice ili ruke, ili drugo koje znamenito osakaćenje ili izopačenje; — ili

b) vjekovitu nemoć, neizlječivu bolest ili poremećenje uma, pak da nije prilike, da će ikad opet ozdraviti; — ili

c) vjekovitu nesposobnost povredjenoga, za moć izvršivati zvanje svoje: ima se odmjeriti kazan težke tamnice od pet do deset godina.

§. 156. K slovu a) 1. Trajna slabost odnosno gubitak sposobnosti ruke nije gubitak ruke u smislu §. 156. sl. a) k. z. (Rieš. kr. stola sedmorice od 21. siečnja 1893. br. 3878. A. 94. i od 7. rujna 1894. br. 2792. A. 150.).

2. Gubitak vida na jednom oku ima se smatrati oslabljenjem vida u obće u smislu §. 156. sl. a) k. z. (Riešitba kr. stola sedmorice od 27. ožujka 1897. br. 1065. »Mjesečnik« XXIII. str. 492. A. 226.).

3. Trajnim oslabljenjem vida na jednom oku nastupila je postojana slabost vida u smislu §. 156. sl. a) k. z. (Riešitba kr. stola sedmorice od 31. srpnja 1897. br. 2244. »Mjesečnik« XXIII. str. 744. A. 242.).

4. Gubitak ma i abnormalnog oka tvori učin težke tjelesne ozlede po §. 156. sl. a) k. z. (Riešitba kr. stola sedmorice od 2. prosinca 1899. br. 4536. »Mjesečnik« XXVI. str. 610. A. 362.).

5. Postojana slabost sluha na jednom uhu ima se kvalificirati po §-u 156. lit. a) k. z. (Riešitba kr. stola sedmorice od 6. prosinca 1902. br. 4685. A. 516.).

6. Gubitak noge je znamenito osakaćenje u smislu §. 156. sl. a) k. z. (Riešitba kr. stola sedmorice od 16. svibnja 1903. br. 1266. A. 533.).

7. Za uporabu §. 156. k. z. ne zahtieva se, da je počinitelj za-

§. 157. Ako tko bude u tielu svom težko ozledjen (§. 152.) prigodom tučnje, nastavše izmedju više ljudi, ili pri zlostavljanju, poduzetu proti jednoj ili više osoba, imat će se sa svakim, koj mu je zadao takovu ozledu, postupati po propisu predidućih §§. 154.—156.

Ako pak težka tjelesna ozleda nastane samo uslijed toga, što su ukupno djelovale povrede ili zlostave, učinjene od više njih, ili ako se ne da dokazati, tko je težku povredu zadao, imat će se svi, koji su ruku položili na zlostavljenoga, osuditi da su krivci zločinstva težke tjelesne ozlede, i kazniti tamnicom od šest mjeseci do jedne godine dana.

---

mislio koji u §-u ovom navedeni težki posljedak; dovoljno je, da je kod čina, preduzetog u neprijateljskom namišljaju, prosuditi i uviditi mogao, da je iz čina ovog posljedak takav nastati mogao, koji je doista nastao, t. j. dovoljno je, da postoje uz neprijateljski namišljaj predpostavke §. 335. k. z.

Svaki udarac ne mora pogoditi oko, ali kada se pogodi oko, te kada je sudbeno-vještačkim nalazom i mnienjem konstatovano, da je gubitak oka posljedca dotičnoga udarca, tada imademo slučaj §. 156. k. z.

Može biti samo slučaj, da je počinitelj upravo pogodio oko ozledjenoga, ali slučaj ovaj je samo njegovom krivnjom prouzročen, a za učin zločinstva §. 156. k. z. dovoljan je kulpozno prouzročeni težki posljedak. (Riešitba kas. sudišta u Beču od 6. prosinca 1886. br. 11855. M. 1001.).

K slovu b) Oslabljenje pojedinih funkcija moždjana, kao gubitak moći sjećanja, nije još »poremećenje uma« u smislu §. 156. sl. b) k. z. (Riešitba kr. stola sedmorice od 16. lipnja 1906. br. 2190. A. 607.).

K slovu c) Obtuženik odgovara takodjer za takove posljedice neprijateljskog svog postupka, nastavše samo uslied uzgrednih uzroka pridruživših se slučajno, nu samo tada, ako tim uzgrednim uzrokom samo djelo dade povoda, (§. 134. k. z.).

Uzgredni uzrok, s kojeg je nastala diformacija desne ruke ozledjenog jest, što je prerano dao skinuti povoje, kako to i sama obtužba iztiče

Skidanju ovog nije pako dalo povod djelo, naime udarci, koje je obtuženi zadao ozledjenom po desnoj ruci, već potonji sam; stoga nema kvalifikacije po §. 156. sl. c) k. z. (Rješitba kr. stola sedmorice od 27. listopada 1900. br. 3335. A. 404.).

---

§. 157. 1. §. 157. k. z. predpostavlja težku ozledu u smislu §. 152. k. z., dočim je uporava toga §. izključena, ako je ozleda samo lahka, no kvalificirana po §. 155. sl. a) k. z. (Rješitba kr. stola sedmorice od 20. svibnja 1893. br. 716., »Mjesečnik« XX. str. 414. A. 106. i od 3. studenoga 1894. br. 4066. A. 161.)

2. Ne ima konkurencije zločinstva težke tjelesne ozlede, §. 157., sa prekršajem §. 411. k. z., ako je zlostavljenom istodobno uz težku zadana i lahka ozleda. (Rješitba kr. stola sedmorice od 26. ožujka 1898. br. 275. »Mjesečnik« XXV. str. 229. A. 268.)

3. Nabacivanje kamenjem je položenje ruke u smislu §. 157. k. z. (Rješitba kr. stola sedmorice od 25. travnja 1903. br. 931. A. 530.)

4. Sukrivac kriv je zločinstva težke tjelesne ozlede po §. 152. k. z. i u slučaju kad su neposredni počinitelji sudjeni radi §. 157. k. z. (Rješitba kr. stola sedmorice od 23. svibnja 1903. br. 2045. A. 535.)

5. Tko druge naputi, da trećega zlostavljaju, sukrivac je zločinstva težke tjelesne ozlede i za onaj slučaj, kad su neposredni počinitelji krivimi pronadjeni zločinstva težke tjelesne ozlede samo po §. 157. k. z., jer se nije dalo ustanoviti, koji od njih je težku tjelesnu povredu zadao. (Rješitba kas. sudišta u Beču od 4. prosinca 1860. br. 13973. Trib. 1861. br. 36.)

6. Ustanova §. 157. k. z. ne odnosi se na začetnika težke tjelesne ozlede, t. j. na onog, koji je istoj navlaš povoda dao, a da nije sam na dotičnika ruku položio. Ima se stoga ovaj kazniti po §§. 155. i 156. k. z. ako se upitna težka tjelesna ozleda kvalificira po jednoj od taamo navedenih stavaka, ne gledeć na to, što se po drugoj stavci §. 157. k. z. krivci težke tjelesne ozlede bez obzira na narav ozlede, ako je nastala uslied toga, što su ukupno djelovale povriede ili zlostave učinjene od više njih, a da se ne da dokazati, tko je težku povriedu zadao — kazniti imadu samo težkom tamnicom od šest mjeseci do jedne godine. (Rješitba kas. sudišta u Beču od 1. lipnja 1883. br. 3475. M. 553.)

7. Po drugoj stavci §-a 157. k. z. krivac je zločinstva težke tjelesne ozlede svaki, koji je na zlostavljenoga ruku položio; zato se zahtieva samo, da ovo postavljanje ruke sačinjava sastojni dio tučnje ili zlostave poduzete po više osoba, dočim nije potrebno, da bude ona takodjer uzrok težke tjelesne ozlede.

GLAVA DEVETNAESTA.

O DVOBOJU.

Dvoboj.

§. 158. Koj koga, iz uzroka kojega mu drago, pozove na boj s oružjem ubojitim, i koj na poziv takov na boj izidje: tvori zločinstvo dvoboja.

Kazan.

§. 159. Zločinstvo ovo, ako se ne dogodi ranjenje, kaznit se ima tamnicom od šest mjeseci do jedne godine dana.

§. 160. Ako se u dvoboju dogodi ranjenje: kazan je tamnica od jedne do pet godina dana. Ako pak dvoboj potegne za sobom koju od posljedica, naznačenih u §. 156., ima se kazniti težkom tamnicom od pet do deset godina dana.

§. 161. Ako usljed dvoboja koja stranka umre: ima se kaznit ubojica težkom tamnicom od deset do dvadeset godina dana.

(Riješitba kas. sudišta u Beču od 3. listopada 1883. br. 7909. M. 568.)

8. Za učin zločinstva težke tjelesne ozlede, normiranoga u §. 157. k. z., je svakako potrebno, da je više njih na zlostavljenoga ili zajedno ili bar bez duljeg prekidanja te svjestno si zajedničkog proti njemu naperenog neprijateljskog namišljaja ruku položilo. (Rieš. kas. sudišta u Beču od 10. prosinca 1883. br. 8377. M. 601. i rieš. od 16. ožujka 1886. br. 2791. M. 899.)

9. Ustanovom §. 157. k. z., da se imadu u slučaju, ako se ne da dokazati tko je težku povriedu zadao, svi, koji su ruku položili na zlostavljenoga, osuditi radi težke tjelesne ozlede, nije izključena svaka druga sukrivnja, jer u §. 5. k. z. normirane obćenite ustanove za sukrivnju, koje se imadu uporabiti na sva kažnjiva djela, nisu izrazito izuzete ustanovom §. 157. k. z. Po tom može biti sukrivac zločinstva težke tjelesne ozlede po. §. 157. k. z. i onaj, koji je vrata prostorije, u kojoj su drugi zlostavljenoga tukli, zatvorena držao, te nije nikoga pustio, da udje unutra njemu u pomoć. (Rieš. kas. sudišta u Beču od 3. studenoga 1882. br. 7199. M. 687.)

§. 158. Pozvanik dovršio je zločin istom onda, kad na boj izidje. Ako proti njegovoj volji nije došlo do dvoboja, može se on osuditi samo radi pokušaja. (Riešitba kas. sudišta u Beču od 26. rujna 1891. br. 8676. M. 1482.).

§. 162. Svakako se ima pozovnik osudit na dulje vremena, nego bi bio osudjen, da on bude pozvanik.

Kazan dionika.

§. 163. Koj potiče, da se pozov učini ili da jedna ili druga stranka u istinu izidje na bojište, ili koj inim načinom navlaš doprinese k tomu, ili koj onom, koj se pozovu tom radi ugnuti, uzprieti prezirom ili mu ga i zbilja pokaže: kaznit se ima tamnicom od šest mjeseci do jedne godine dana; ako li pak upliv njegov bude od osobite važnosti i ako uzsliedi ranjenje ili morda i smrt, tamnicom od jedne do pet godina dana.

§. 164. Koji dvobojniku kojem dodju na dvoboj kao djeveri ili tako zvani sekundanti: osuditi se imaju na tamnicu od šest mjeseci do jedne godine, a prema veličini upliva njihova i sbivšega se zla, i do pet godina dana.

Bezkaznenost dvoboja.

§. 165. Prestaje kažnjivost radi ovoga zločinstva:

a) za pozovnika, ako na dvoboj ne dodje;

b) kako za pozovnika, tako i za pozvanika, ako, istina, dodju na dvoboj, ali dobrovoljno odstupe od istoga prije, nego se započne;

c) za sve ostale sukrivce, ako uznastoje posleno i gorljivo, da dvobojnici dobrovoljno odustanu od boja, pak ga u istinu i ne bude.

GLAVA DVADESETA.

O PALEŽU.

Palež.

§. 166. Zločinstvo paleža tvori, koj poduzme čin kakov, iz kojega po namišljaju njegovu rodit se ima u vlastničtvu tudjem požar, ako baš oganj i ne bukne, ili i ne učini nikakove štete.

---

§. 163. Moralni pritisak usljed vojničkih norma ili predsuda i nazora stanovitih družtvenih slojeva u pogledu dvoboja, ne može se obzirom na §. 163. k. z. ni kod častnika u pričuvi smatrati neodoljivom silom u smislu §. 2. sl. g) k. z. (Riešitba kr. stola sedmorice od 30. siečnja 1904. br. 393. A. 555.)

K a z a n.

§. 167. Kazan se ima odmjerit po razlikah sljedećih:

a) ako oganj bukne, ter tim pogine koj čovjek, mogući to unapried vidjeti palikuća; ili ako požar bude uzrokovan osobitim sgrnućem osoba, upravljenim na haranje: kazan je smrt;

b) ako učinitelj, budi pod jedan isti, budi pod različite predmete, više nego jedan put oganj podmetne, ter požar zbilja bukne makar i jedan put samo; ili

c) ako oganj bukne, ter se tim pogorjelcu učini znamenita šteta; a i onda,

d) kad se učinitelj podhvati paleža više nego jedan put, ali svaki put bez uspjeha: kazan je težka tamnica do smrti;

e) ako oganj bukne, ali ne bude skopčan s nijednom dosle navedenom okolnošću: sudit se ima na težku tamnicu od deset do dvadeset godina dana;

f) ako oganj baš i ne bukne, ali bude podmetnut obnoć ili na mjestu takovu, gdje bi se, da bude buknuo, bio mogao lasno

---

§. 166. 1. Za zločinstvo paleža potrebno je, da je zločinac doista nakanio, da se iz njegova čina porodi požar, t. j. da se vatrom uništi tudje vlastničtvo u većem obsegu ili većoj vriednosti. (Riešitba kr. stola sedmorice od 11. lipnja 1892. br. 1874. »Mjesečnik« XIX. str. 236.)

2. Tko s nakanom, da se rodi požar, upali veći kup slame, ležeći na otvorenom polju, ali ipak u blizini kuće ili staje tako, da se je mogla u slučaju vjetra upalit i sama kuća ili staja, počinio je zločinstvo paleža, a ne zločinstvo javnog nasilja zlobnom oštetom tudjeg vlastničtva, ne gledeć na to, što u ono doba nije vjetra bilo. (Riešitba kas. sudišta u Beču od 29. ožujka 1859. br. 3310. G. Z. 82.)

3. U §. 166. sadržani izraz »požar« mora se tumačiti po običnom smislu rieči, po kojem se požarom označuje vatra, koja je već predmet zahvatila, ili pako po svojoj veličini stavila ga u pogibelj, da se upali i izgori, kako to navlastito proizlazi iz naredbe minist. od 26. rujna 1858. br. 19002. (Riešitba kas. sudišta u Beču od 6. 1859. br. 7859. G. Z. 1862. br. 71.)

§. 167. **K slovu a)** Težište ustanove §. 167. k. z. leži u tom, što je palikuća predvidjeti mogao, da će, ako oganj bukne, poginuti koj čovjek.

Kao što je ovom zakonskom ustanovom izključena direktna nakana, da koji čovjek podmetnutom vatrom pogine — jer bi u

razširiti, ili u okolnostih takovih, da je ujedno bio izvržen očevidnoj pogibelji život čovječanski: ima se kaznit učinitelj težkom tamnicom od pet do deset godina dana;

g) bude li čin učinjen obdan i bez osobite pogibelji, ter se podmetnut oganj utrne prije nego bukne, ili ako i bukne, ali bude ugašen bez štete: kaznit se ima učinitelj težkom tamnicom od jedne do pet godina dana.

---

tom slučaju imali zločinstvo umorstva — to je s druge strane izključen slučaj, ako je uslied uzgrednih okolnosti, kojim je dao sam čin paleža povoda, te koje se lahko predvidjeti mogle nisu, smrt kojega čovjeka posliedila. Ako je pako palikuća ove okolnosti predvidjeti mogao, tada imademo indirektnu zlu nakanu označenu u §. 167. sl. a) k. z.

Nu na ovu indirektnu zlu nakanu može se zaključiti samo od slučaja do slučaja iz tečaja dogodjaja, pratećih sam čin paleža i njegove posljedice, iz duševnog stanja počinitelja i iz svih okolnosti, koje mogu dokazati, da je on na pogibelj života kojeg čovjeka u obće mislio i ovu predvidio. (Rieš. kas. sudišta u Beču od 17. ožujka 1864. br. 1871. G. H. 79.)

K slovu b) Ustanova §. 167. sl. b) k. z. predpostavlja podmetnuće vatre u podaljem razmaknuću vremena. (Riešitba kr. stola sedmorice od 8. srpnja 1905. br. 2664. A. 595.)

K slovu c) 1. Znamenitost štete u smislu §. 167. sl. c) k. z. ne prosudjuje se po objektivnoj vriednosti izgorjelog predmeta, već po subjektivnoj osjetljivosti štete za pogorelca. (Riešitba kr. stola sedmorice od 28. svibnja 1892. br. 2125. A. 69.)

2. Za kvalifikaciju zločinstva paleža po §. 167. sl. c) nije dostatno, da oganj, koji je buknuo, učini pogorelcu osjetljivu štetu; šteta mora biti u svakom slučaju znatna. Znatna pako šteta postoji samo onda, ako je po objektivnoj procjeni vriednosti imetka pogorelca ovaj uslied paleža znamenito umanjen, a ne ako je on imao samo s obzirom na svoj osobni interes osjetljivu štetu. (Riešitba kas. sudišta u Beču od 16. prosinca 1885. br. 10541. M. 863.)

K slovu e) 1. Kaznena stavka §. 167. slovo e) može se uporabiti samo onda, kad buknuće ognja prouzroči veću štetu nego je šteta, koja već u samom pojmu buknuća ognja leži. (Riešitba kr. stola sedmorice od 23. svibnja 1885. br. 1016. »Mjesečnik« XI. str. 379. A. 7.)

2. Uporabi kaznene stavke, ustanovljene u §. 167. sl. e) k. z ima onda samo mjesta, ako je oganj buknuo, a da nije pod-

Bezkaznenost podmetnuta ognja radi istinita pokajanja.

§. 168. Ako se učinitelj, podmetnuvši oganj, pokaje ter se još za vremena sam tako zauzme, da se odvrati svaka šteta: ne ima se podvrći kazni nikakovoj.

Kažnjivost onoga, koji podpali stvar svoju.

§. 169. Koj zlom nakanom, budi kojom, vlastničtvo svoje podpali, ter tim izvrgne pogibelji požara i vlastničtvo tudje: krivac je takodjer paleža i ima se kaznit po odmjeri ustanovljenoj u §. 167.

§. 170. Koj podpali svoje vlastničtvo pak pri tom ne bude u pogibelji požara vlastničtvo tudje: nije baš kriv paležu, nego prevari, u koliko tim prikrati prava trećega ili uznastoji baciti sumnju na koga.

---

metnut pod pogibeljni okolnostmi i ako nije prouzročena znamenita šteta. (Rieš. kas. sudišta u Beču od 4. studenoga 1856. br. 19736. G. Z. 1857. br. 10.)

3. Pod izrazom »ako oganj bukne« ne razumieva se samo, da se je palivo upalilo, već da je doista vatra i zahvatila tudje vlastničtvo. Time ne dolazi ustanova ova u protuslovje sa ustanovami slova c) i g) ovog §-a. Ustanova bo slova c) govori o znamenitoj šteti, ustanova pako slova e) ima pred očima samo štetu u obće, koja nije znamenita, dočim se po ustanovi slova g) prepostavlja, da je šteta, koja je prouzročena na tudjem vlastničtvu time, što je oganj buknuo, tako neznatna bila, da nije iz toga sliedio pravi imovinski kvar — šteta u gradjansko-pravnom smislu. — (Rieš. kas. sudišta u Beču od 29. ožujka 1876. br. 4090. M. 114.)

4. Zločinstvo paleža kvalificira se po §. 167. sl. e) k. z. ako je buknuo oganj, koji je bio podmetnut na mjestu takovu, gdje bi se bio mogao lasno razširiti, a da nije učinio kakove štete; a razlikuje se od kvalifikacije slova f) i g) u tom, što kvalifikaciji po slovu f) ima mjesta onda, ako oganj, koji je podmetnut bio na mjestu takovu, gdje bi se mogao lasno razširiti, ne bukne, dočim se zločinstvo paleža kvalificira po slovu g) k. z. ako oganj bukne, koji nije podmetnut bio na mjestu takovu, gdje bi se mogao lasno razširiti, a ne čini nikakve štete. (Riešitba kas. sudišta u Beču od 12. ožujka 1886. br. 17. M. 895.)

K slovu f) 1. Čin počinjen pred zorom smatra se da je učinjen po noći. (Riešitba kas. sudišta u Beču od 16. svibnja 1855. br. 4692. G. Z. 73.)

2. Smatra se, da je oganj buknuo po noći, ako je buknuo u doba dana, kada u odnosnom predjelu svsiet obično još spava. (Riešitba kas. sudišta u Beču od 4. travnja 1880. br. 14363. od god. 1879. br. 244.)

3. Pokušano zavedenje na palež ima se kazniti po §. 167. slovo g) k. z. (Riešitba kas. sudišta u Beču od 11. veljače 1882. br. 10752. M. 416.)

§. 169. 1. Izvrženo je pogibelji požara vlastničtvo tudje, ako predmet, što ga je podpalio vlastnik, leži tako, da su se lahko upaliti mogli i obližnji predmeti, sačinjavajući tudje vlastničtvo, ma da se je to dogoditi moglo samo u slučaju vjetra. (Riešitba kas. sudišta u Beču od 18. ožujka 1856. br. 2396.)

2. Za učin zločinstva paleža po §. 169. k. z. je neodlučno, da li je tko svoje vlastničtvo podpalio neposredno sam ili po drugoj osobi podpaliti dao. U svakom slučaju je vlastnik odgovoran radi zločinstva paleža kao počinitelj odnosno sukrivac. (Riešitba kas. sudišta u Beču od 26. listopada 1885. br. 8798. M. 832.)

§. 170. 1. Zločinstvo paleža počinjeno na vlastitoj stvari posebni je učin prevare, koji je različan od učina, koji §. 197. k. z. zahtieva za zločinstvo prevare, te je već počinjen po onom, koji s nakanom, da ošteti trećega, podpali svoje vlastničtvo, a da nikoga u bludnju ne zavede te da i ne preduzme dalnjih koraka za oživotvorenje svoje nakane na oštećenje.

Odtuda, što je potrebno za zločinstvo prevare, predvidjeno u §. 170. k. z., da bude podpaljena vlastita stvar, ne sliedi, da ne može kod njega udioničtvovati i ina osoba, kojoj podpaljena stvar ne pripada, odnosno koja na stvar nikakova prava ne imade, t. j. nije izključeno dioničtvo kod ovog zločinstva. Potrebno je samo za dionika, da je znao, da je vlastnik stvari, koji ju je podpalio ili podpaliti dao, to učinio, da ošteti trećega, n. pr. da dobije od osiguravajućega družtva osiguranu svotu.

Učin prevare, o kom govori §. 170. k. z., je odieljen poseban slučaj prevare, koji je već počinjen podpaljenjem svojeg vlastničtva. u koliko se time prikraćuju prava trećega ili nastoji baciti sumnju na koga. Za ovaj učin prevare nije potrebno ino himbeno predstavljanje i zavedenje u bludnju. (Riešitba kas. sudišta u Beču od 4. srpnja 1881. br. 4881. M. 359.).

GLAVA DVADESET I PRVA.

O KRADNJI I PRONEVJERENJU.

Kradnja.

§. 171. Koj svoje koristi radi uzme posjedniku bez njegova privoljenja kojugod tudju pomičnu stvar: krivac je kradnje.

Vidi §. 60. šumskog zakona, koj je citiran kod §. 2. o. z.

---

2. Učin prevare po §. 170. k. z. utemeljuje zločinstvo samo pod uvjetom §. 200. k. z. (Rješ. kas. sudišta u Beču od 18. svibnja 1885. br. 14.062. M. 359.).

§. 171. 1. Kradja je izvedena, čim počinitelj tudju stvar iz posjeda drugoga uzme, a nije potrebno, da ju donese na mjesto, koje je za sigurno zaklonište njeno izabrao. Zatajivanje stvari, potičućih od kradje, pronevjerenja ili razbojstva, bez popred-njega dogovora s počiniteljem, tvori uviek osobito kažnjivo djelo dioničtva kradje, pronevjerenja ili razbojstva, a ne pripo-moći dane zločincem po §. 214. k. z. (Rješ. kr. stola sedmorice »Mjesečnik« VII. str. 171. i od 8. studenoga 1902. br. 4367. A. 510.)

2. Prisvojenje i realiziranje mjenb. naputnice je kradja, a ne prevara. (Rješitba kr. stola sedmorice od 7. srpnja 1888. br. 1203. A. 18.)

3. Kada pastir od gospodareva stada, koje čuva, štogod otudji, kradja je, a ne pronevjerenje. (Rješitba kr. stola sedmo-rice od 29. ožujka 1890. br. 1649. »Mjesečnik« XVI. str. 427. A. 29.)

4. Tko stvar, koja je oštećeniku netom izpala, podigne, te si ju prisvoji, počini kradju, a ne prevaru posvojenjem nadjene stvari po §. 201. sl. c) k. z. (Rješitba kr. stola sedmorice od 9. listopada 1891. br. 3423. A. 50.)

5. Potvrdnica željeznička (recepis) o predanoj po putniku prtljagi na prevoz, može biti sredstvom za izvedenje kradje. Okolnost, da je dotičnim recepisom zaveden u bludnju željez-nički činovnik, te izdao robu, nije za prosudjenje čina odlučna, jer to zavedenje u bludnju bijaše samo sredstvo za izvedenje kradnje, a ne samostalno kažnjivo djelo. (Rješitba kr. stola sedmorice od 14. studena 1891. br. 2522. »Mjesečnik« XVIII. str. 240. A. 55.)

5. Stvar, koja nekomu izpadne u sobi, ne smatra se, dok se posjednik u sobi još nalazi, izgubljenom u smislu §. 201. sl. c).

S toga je prisvojenje takove stvari kradja, a ne prevara. (Ple-narna rješitba kr. stola sedmorice od 30. travnja. 1892. br. 315. A. 62.)

6. Prisvojenje divljači iz tudjeg lovišta jest kradnja, jer je zakonom od 29. prosinca 1886. (Zbor. br. 2. od god. 1887.) ukinuta samo kvalifikacija po §. 174. sl .g) k. z. (Rješitba kr. stola sedmorice od 19. studenoga 1892. br. 4088. A. 80.)

7. Krajišnici, kojim pripada pravo drvarije u državnih šumah, gdje još nije provedena dioba šume izmedju države i krajiških občina, ne počinjaju uzimanjem drva bez doznake ili sa mjesta, gdje im nije drvo doznačeno, kradje, već šumski prekršaj, koji spada pod nadležnost političkih oblasti. (Plenarna rješitba kr. stola sedmorice od 3. veljače 1894. br. 4659. ex 1893. »Mjeseč-nik« XX. str. 175. A. 129.).

8. Prisvojenje zadružne pokretne stvari po zadrugaru ne može se kvalificirati kradjom ni pronevjerenjem po §§. 171. i 183. k. z., te ne podpada kažnjenju kaznenoga suda ni po §. 525. k. z., već spada pred občinsko poglavarstvo u smislu §. 28. zakona od 9. svibnja 1889. o zadrugah. (Plenarna rješitba kr. stola sedmorice od 20. listopada 1894. br. 3136. »Mjesečnik« XXI. str. 29. A. 156.).

9. Time što je okrivljeni, da se silom domogne tudje po-kretne stvari, oštećenici učinio tako, da joj je, kako je kraj druma sjedila, zašao za ledja, zaklopio joj rukama oči, te gurio maramu u usta i povalio ju na zemlju i tad joj izpod pregače izvadio iz kesice gotovinu od 4 for., počinio je kradju, a ne razbojstvo. (Rješitba kr. stola sedmorice od 3. stude-noga 1894. br. 3897. A. 160.).

10. Pokojni Ivan M. kupio na ovršnoj dražbi nekretnine ob-stojavše zadruge M. J. kbr. 15. iz B., te su njegovi nasljednici sudbenim putem, i to već opetovano, uvedeni bili u faktični posjed kupljenih nekretnina, ali obtuženici kao članovi obsto-javše zadruge M. rečenim nasljednikom unatoč tomu nepriz-naju niti vlastničtva niti posjeda tih nekretnina, pa stoga, oni nisu htjeli napustiti posjed, već su se svaki put opet stavili u posjed tih nekretnina, pa misle, da su tim načinom samo vršili prava faktičnoga svojega posjeda, kada su pokosili sjenokoše, spadajuće k obstojavšem zadružnom selištu i sa pokošenom travom, odnosno sjenom dalje razpolagali; ali u tom činu stiču se kriterija kradje. (Rješitba kr. stola sedmorice od 11. trav-nja 1896. br. 1147. A. 199.).

11. Lugar, koji iz šume povjerene njegovu nadzoru, uzimlje nepovlašteno drva ili ine stvari za sebe ili za drugog, počinja time kradju, a ne pronevjerenje ili zločinstvo zloporabe uredovne vlasti. (Riešitba kr. stola sedmorice od 17. listopada 1896. br. 3692. A. 216.).

12. Vidi riešitbu kr. stola sedmorice od 4 prosinca 1897. br. 4779., odtisnutu kod §. 197. o. z.

13. Ne manjka objekt za kradju, ako oštećenik nije imao u žepu novac, u koji je okrivljeni segnuo, već n. pr. u ruci. (Riešitba kr. stola sedmorice od 10. srpnja 1899. br. 3705. A. 337.).

14. Listonoša, koji si prisvoji predani mu u svrhu uručenja naslovniku preporučeni list, počinja kradju, a ne pronevjerenje. (Riešitba kr. stola sedmorice od 30. rujna 1899. br. 3773. »Mjesečnik« XXVI., str. 557., A. 348.).

15. Prisvojenje tudje pomične stvari ma i bez privole posjednika, ne tvori po kaznenom zakonu kažnjiva djela, ako nije izvedeno svoje koristi radi. (Plenarna riešitba kr. stola sedmorice od 9. lipnja 1900. br. 2431. »Mjesečnik« XXVI. str. 555. A. 394.).

16. Onaj, koji tatu sa mjesta čina pomaže ukradenu stvar odnieti, nije dionik već neposredni počinitelj kradje. (Riešitba kr. stola sedmorice od 2. studenoga 1891. br. 3842. A. 465.).

17. Za učin kradje nije nuždna posebna nakana na materijalnu korist, na obogaćenje, dovoljno je protupravno prisvojenje, t. j. nakana sa stvarju postupati i razpolagati kao svojom. (Riešitba kr. stola sedmorice od 21. ožujka 1903. br. 137. A. 526.).

18. Čin, kojim tko drugomu uzme iz posjeda koju pomičnu stvar bez njegova privoljenja, ne gubi svojstvo kradje s toga, što ga je dotičnik poduzeo samo na toliko svoje koristi radi, da si naplati svoju tražbinu, što no ju je imao proti posjedniku. (Riešitba kas. sudišta u Beču od 29. ožujka 1854. br. 2984. G. Z. 54.).

19. Pošto se kod kradje ne ima obzir uzeti na gradjansko pravni, već samo na fizični posjed, to je počinio zločinstvo kradje i gruntovni vlastnik zemljišta, koje se nalazi u faktičnom posjedu i uživanju drugoga, ako ovomu oduzme bez znanja i privolenja njegova plodove ovog zemljišta. (Riešitba kasac. sudišta u Beču od 10. svibnja 1854. br. 4401. G. Z. br. 71.).

20. Po smislu §. 171. k. z. razumieva se pod posjedom jednostavni odnošaj detencije i po tom i posjed izvršen po zamjeniku.

Pojam »tudja stvar« odnosi se samo na tata, te je za to svejedno, da li stvar ukradena pripada detentoru ili trećemu. (Riešitba kas. sudišta u Beču od 4. ožujka 1856. br. 1910. G. Z. broj 42.).

21. Za zločinstvo kradje nije potrebno, da je dotičnik, koji je uzeo stvar iz posjeda drugoga, to učinio iz pohlepe za dobitkom, dovoljno je, da je to učinio drugim namišljajem svoje koristi radi, n. pr. za to, da trećemu učini uslugu u svrhu, da mu ovaj učini protuslugu. (Riešitba kas. sudišta u Beču od 12. svibnja 1851. br. 2505. G. Z. 125. i od 29. rujna 1858. br. 10993. G. Z. br. 42.).

22. Tko vlastite svoje stvari, nalazeće se pod sekvestrom, oduzme sekvestru, nije počinio kradje, jer se sekvestracijom ne lišava prava posjeda onaj, proti kojemu je provedena, već se samo vršenje njegova posjeda suspendira. (Riešitba kas. sudišta u Beču od 7. rujna 1859. br. 1037. G. Z. 139.).

23. Trhonoša, koji predanu mu stvar, da ju nosi na stanovito mjesto, sebi prisvoji, počinio je zločinstvo kradje, jer se posjednik stvari nije predajom njezinom trhonoši u gore navedenu svrhu odrekao prava s njom razpolagati,niti je imao volju da se toga svoga prava odreče. (Riešitba kas. sudišta u Beču od 11. lipnja 1874. br. 4740. M. 13.).

24. Tko se gradi vlastnikom tudje stvari te u ime ovoga bez njegova znanja i privoljenja sebi nepovjerenu stvar proda trećemu, primaj kupovninu i preda stvar kupcu, taj je počinio kradju. (Riešitba kas. sudišta u Beču od 26. kolovoza 1875. broj 5503. M. 76.).

25. Za posjed u smislu kaznenog zakona ne zahtieva se, da držalac stvari ima i volju držati ju kao svoju (animus rem sibi habendi), već se pod njim razumieva po smislu §. 171. k. z. samo faktični odnošaj, po kojem tko stvar u svojoj moći ima tako, da s njom po volji raditi može, što mu je drago. (Riešitba kas. sudišta u Beču od 24. studena 1879. br. 6212. M. 213.).

26. Dužnik, kojega se zemljišta nalaze pod sekvestrom, ne počinja time, što sekvestru oduzme i sebi prisvoji plodove, kradju, jer se putem sekvestracije ne stiče pravo vlastničtva, dok nije pravo zaloga, što no je izhodio voditelj sekvestracije, realizirano, već ostaje vlastnikom sekvestriranih plodova sam

dužnik. (Riešitba kas. sudišta u Beču od 26. lipnja 1880. broj 4876. M. 263.).

27. Tko si prisvoji stvari iz zatvorenog sanduka, povjerenog mu na čuvanje bez ključa, taj je počinio zločinstvo kradje, a ne pronevjerenja, jer s toga, što nije dobio ključa od sanduka, nije dobio ni moć razpolaganja sa stvarmi, u sanduku spravljenimi. (Rieš. kas. sudišta u Beču od 15. rujna 1884. br. 6094. M. 659.)

28. Time, što se dozvoljuje kupcu po trgovcu, da može u dućanu stvari ogledati, nisu mu one povjerene n: onda, ako je kupac sam bez pazke u dućanu ostavljen; za to, ako si ih prisvoji, počinio je kradju. (Rieš. kas. sudišta u Beču od 12. rujna 1884. br. 6953. M. 661.).

29 Poslovodja radionice, koji si prisvoji gospodarove robe, koja se ima preraditi, počinio je kradju, a ne pronevjerenje jer, ako je njemu i bio nadzor radionice i roba sama povjerena, to se ipak nije gospodar radionice time lišio posjeda robe. (Rieš. kasac. sudišta u Beču od 11. travnja 1885. br. 1017. M. 771.).

30. Tko založnomu vjerovniku oduzme bez privole njegove iz njegova posjeda stvari svoje vlastite, koje mu je založio, nije počinio kradju, jer time, što je predao stvari u zalog, nije prestao biti vlastnikom njihovim. (Riešitba kas. sudišta u Beču od 23. travnja 1885. br. 14133. M. 776.)

31. Tatbinska korist, o kojoj govori §. 171. k. z. leži samo u prisvojenju pomične stvari u svrhu, da ju dotičnik, koji ju je oduzeo posjedniku bez njegova privoljenja, dobije u svoju vlast; nakana na obogaćenje nije zato potrebna. Dovoljno je dakle. da je tat imao nakanu, da si odnosnu pomičnu stvar posvoji. da s njom po volji razpolagati može, bila mu svrha kakva mu drago, pa napose samo ta, da ju drugomu odmah preda ili da mu ju daruje; materijalne koristi ne mora tat sam od kradje imati. (Rieš. kasac. sudišta u Beču od 1. ožujka 1886. br. 15049. M. 892.).

32. Tko vlastniku proti njegovoj volji uzme žito ili drugu koju za hranjenje blaga prikladnu stvar, da s njome nahrani vlastnikovo blago, nije počinio kradju. (Rieš. kasac. sudišta u Beču od 3 lipnja 1892. br. 4450. M. 1580.).

33. Kažnjivost pokušaja kradje nije već time izključena, što se predmet kradje nije nalazio neposredno na onom mjestu, na kome ga je tat tražio. (Riešitba kas. sudišta u Beču od 26. listopada 1894. br. 8537. M. 1773.)

Okolnosti, po kojih kradnja biva zločinstvom:

§. 172. Kradnja postaje zločinstvom ili po iznosku; ili po naravi čina; ili po vlastitosti ukradene stvari; ili po vlastitosti učinitelja.

a) Iznosak veći:

§. 173.* Iznosak čini kradnju zločinstvom, kad iznosak tatbine ili vriednost onoga, što je ukradjeno, nadilazi pedeset forinti. Pri tom ne ima nikakove razlike, izlazio iznosak taj ili ta vriednost iz jednoga ili više čina, učinjenih u isto doba ili ponovljenih u različito vrieme, bio ukraden jednomu gospodaru ili više njih, učinila se tatbina u jednom ili u više predmeta. A vriednost ima se računati ne po hasni tata nego po šteti okradenoga.

* §§. 173., 174., 175. i 176. izpravljeni su prema zakonu od 29. prosinca 1886, kojim se preinačuju, odnosno nadopunjuju njeke ustanove kaznenoga zakona od 27. svibnja 1852. (Sbornik zakona i naredaba br. 2. g. 1887.).

Ustanove tih §-a glasile su prije:

a) Iznosak veći.

§. 173. Iznosak čini kradnju zločinstvom, kad iznosak tatbine ili vriednost onoga, što je ukradeno, nadilazi dvadeset i pet forinti.

Pri tom ne ima nikakove razlike, izlazio iznosak taj ili ta vriednost iz jednoga ili iz više čina, učinjenih u isto doba ili ponovljenih u različito vrieme; bio ukraden jednomu gospodaru ili više njih; učinila se ta tatbina u jednom ili više predmeta. A vriednost se ima računat ne po hasni tata, nego po šteti okradenoga.

b) pogibeljnija narav čina;

§. 174. Po naravi čina postaje kradnja zločinstvom:

I. Bez svakoga obzira na iznosak, ako tat bude providjen oružjem ili kojim god inim orudjem, sigurnosti osobnoj pogi-

34. Načelo, da »supočinitelji« kazneno-pravno odgovaraju za sav uspjeh, koji je proizašao iz jnihovoga zajedničkoga djelovanja, vriedi i za kradju. (Rieš. kasac. sudišta u Beču od 2. travnja 1898. br. 2500. M. 2190.).

beljnim; — ili ako, zatečen pri kradnji, bude se poslužio u istinu silom ili pogibeljnom prietnjom proti komu, da se tim održi u posjedu ukradene stvari.

II. Ako tatbina iznosi više od pet forinti, ter ujedno bude učinjena:

a) prigodom požara ili pogibelji vodene, ili ine koje nesreće, budi obćene, budi ponapose okradenomu dogodivše se;

b) u družtvu jednoga ili više ortaka;

c) na mjestu posvećenu službi božjoj;

d) u stvarih zatvorenih;

e) u drvih, budi u šumah ogradjenih, budi sa znatnom oštetom šume;

f) u ribah u ribnjacih;

g) u divljačini, budi u šumah ogradjenih, budi s osobitom smjelošću ili po učinitelju takovu, kojemu je to kao kakov redoviti zanat.

c) vlastitost ukradene stvari;

§. 175. Po vlastitosti ukradene stvari postaje kradnja zločinstvom:

1. Bez obzira na iznosak, ako bude učinjena:

a) u stvari služećoj neposredno za službu božju, s oskvrnu-
a) u plodovih u polju ili u plodovih sa drvja; amo se za one zemlje, gdje svilarstvo čini jednu granu obrtnosti i gospodarstva, ima računat i lišće dudovo (murvovo), koje služi hranjenju
ćem vriedjajućim bogoštovje; ili

b) u predmetih, imenovanih u §§. 85. sl. c) i 89.

II. ako tatbina iznosi više od pet forinti i bude učinjena:
buba svilenih;

b) u marvi na paši ili s progona;

c) u orudju težačkom u polju;

d) u rudah (kamenjačah), orudju ili spravah, koje se nalaze budi u rudnicih pod zemljom, budi u gradnjah rudarskih povrh zemlje, budi na haldah ili u djelaonicah, gdje se rude prirediju.

d) vlastitost učinitelja.

§. 176. Po vlastitosti učinitelja, postaje kradnja zločinstvom.

I. Bez obzira na iznosak, ako je učinitelju kradež postala navadom.

II. S obzirom na iznosak veći od pet forinti:

a) kad učinitelj već bude kažnjen dvaput, budi za zločinstvo budi za prekršaj kradnje;

b) kad okradu gospodara ili gospodaricu svoju, ili druge kućane sluge i službinje;

c) kad okradu majstora svoga ili onoga, koj ih najami, zanatnici, šegrti ili nadničari.

---

§. 173. 1. Tko ukrade štedioničku knjigu, glaseću na veći iznos, ali digne iz štedione samo manji iznos, nije kriv kradje onog iznosa, na koji knjižica glasi, ako mu se inače ne može dokazati, da je hotio ukrasti ovaj iznos. (Riešitba kr. stola sedmorice od 23. veljače 1889. br. 408. »Mjesečnik« XV. str. 206. A. 21.)

2. Kada tko počini kradju, koja postaje zločinstvom ili po naravi čina (§. 174.), ili po vlastitosti ukradene stvari (§. 175.) ili po vlastitosti učinitelja (§. 176.), s obzirom na manji iznosak nego li je onaj, ustanovljeni obćenito za zločinstvo kradje u §. 173. k. z., ima se k iznosku tatbine ili vriednosti onog, što je ukradeno kod kradje, koja je kvalificirana samo po §. 173. k. z., pribrojiti od ostalih kradja, koje se kvalificiraju po §§. 174., 175. ili 176. k. z., iznosak ili vriednost ona, koja ostaje po odbitku iznoska, koji je potreban za kvalifikaciju same kradje po prenavedenih §§-ih. — Ako dakle tko ukrade iz zatvorena miesta stvari u vriednosti od 40 for., a iz otvorenog mjesta stvari samo u vriednosti od 20 for., ima se od prve kradje odbiti iznos od 25 for., koji je u nas sada potreban za kvalifikaciju zločinstva kradje po §. 174. II. sl. a) k. z. i pribrojiti samo 17 for. k iznosku potonje kradje. (Rieš. kas. sudišta u Beču od 20. kolovoza 1856. br. 8103. G. Z. 1856. br. 111.).

3. Kod ustanovljenja iznoska štete, počinjene kradjom, ima se u obzir uzeti samo vriednost stvari, a ne i ona šteta, koja je nastala za oštećenika time, što je okraden, t. j. koja je bila za njega posljedica samog čina. (Riešitba kas. sudišta u Beču od 29. rujna 1858. br. 16010. G. Z. 139.)

4. S obzirom na to, što se po §-u 173. k. z. imadu iznosi od više čina kradje sbrojiti, ne može se uzeti, da postoji stečaj zločinstva po §. 34. k. z. za onoga, koji je radi više fakata kradje okrivljen. (Riešitba kas. sudišta u Beču od 11. kolovoza 1863. br. 5863. G. H. 1864. br. 33.)

5. Pri ustanovljenju, da li imademo zločinstvo kradje s obzi-

b) Pogibeljnija narav čina.

§. 174. Po naravi čina postaje kradnja zločinstvom:

I. Bez svakoga obzira na iznosak:

a) ako tat bude providjen oružjem ili kojim god inim orudjem, sigurnosti osobnoj pogibeljnim ili ako, zatečen pri kradnji, bude se poslužio u istinu silom ili pogibeljnom prietnjom proti komu, da se tim održi u posjedu ukradene stvari;

b) ako je kod kradnje sudjelovalo dva ili više njih, koji su se složili, da počinjavaju razbojstva ili kradnje;

c) ako kradnja bude počinjena prigodom požara ili pogibelji vodene ili ine koje nesreće budi obćenite, budi napose okradenom dogodivše se.

II. Ako tatbina iznosi više od dvadeset i pet forinti, ter ujedno bude učinjena:

a) u družtvu jednoga ili više ortaka;

b) na mjestu posvećenu službi božjoj;

c) u stvarih zatvorenih.

---

rom na iznosak tatbine ili vriednost onoga, što je ukradeno, valja sbrojiti sve iznose vriednosti svih čina, učinjenih u isto doba ili ponovljenih u različito vrieme po jednom učinitelju, ali ne imadu se sbrojiti iznosci vriednosti onih stvari, koje je počinitelj prije nego što je krivnju njegovu saznao sud ili ino koje poglavarstvo povratio vlastniku ili glede kojih je nadoknadio svu štetu tako, da je u pogledu ovih kradja po §. 187. k. z. kažnjivost utrnula. (Riešitba kas. sudišta u Beču od 20. travnja 1875. br. 1778. M. 60.)

6. Po §. 173. k. z. ima se proračunati vriednost ukradene stvari ne po koristi, koju je imao tat, već po šteti onoga, kojemu je stvar ukradena. Kod trgovaca ima se računati šteta po iznosu prodajne ciene ukradenih im stvari, a ne samo po nabavnoj cieni, jer šteta trgovaca sastoji ne samo u tom, što je nabavnu cienu platiti morao, već i u neplaćenom mu ekvivalentu onih radnja, od kojih je uvjetovano tjeranje trgovačkog posla i u nenamirenih mu kamatah glavnice, koju predstavlja neprodana roba. (Riešitba kas. sudišta u Beču od 21. ožujka 1879. br. 409.)

7. Po slovu rieči i po smislu §. 173. k. z. može se kod računanja iznosa šteta samo ona vriednost u obzir uzeti, koju je imala ukradena stvar sama po sebi i gledom na štetu, koja je neposredno učinjena okradenomu, dočim se ne ima u obzir uzeti ona šteta, koja je posredno za njega nastala uslied kradje. (Riešitba kas. sudišta u Beču od 27. studena 1885. br. 11032. M. 851.)

8. Po §. 173. k. z. imade se sbrojiti i ona vriednost stvari, koje se je tat prigodom izvadjanja kradje domogao samo u tu svrhu, da sakrije svoj trag (n. pr. ona količina vina, koju je tat prolio u svrhu, da se bude držalo, da je vino slučajno izcurilo. (Riešitba kas. sudišta u Beču od 5. svibnja 1897. br. 5448. M. 2077.)

§. 174. **K stavci I. a)** 1. Vidi riešitbu kr. stola sedmorice od 3. rujna 1888. br. 3387.. odtisnutu kod §. 190. o. z.

2. Samo okolnost, da je zvjerokradica providjen oružjem ili kojim god inim orudjem, sigurnosti osobnoj pogibeljnim, ne uvjetuje još kvalifikaciju zločinstva kradje po naravi čina, navedenu u §. 174. I. sl. a) k. z. (Rieš. kr. stola sedmorice od 30. listopada 1897. br. 3927. »Mjesečnik« XXIV. str. 365. A. 235.)

3. Zločinstvo kradje po §. 174. I. a) k. z. imademo čim se je tat u oči kradje providio oružjem, bez obzira na svrhu, radi koje se je oružao. (Riešitba kr. stola sedmorice od 23. lipnja 1900. br. 2147. A. 395.)

4. Da li imademo kvalifikaciju zločinstva kradje stavke I. slova a), ako tat bude providjen orudjem sigurnosti osobnoj pogibeljnim, ima se prosuditi od slučaja do slučaja s obzirom na osobne vlastitosti tata i okolnosti specijalnog slučaja.

Ako se iz okolnosti, u kojih je kradja počinjena, izpostavlja, da tat nije nakanio učiniti porabu orudja, kojim je providjen bio, na štetu osobne sigurnosti, ne ima se uporaviti prenavedena kvalifikacija; nasuprot ima joj mjesta, ako je tat poznat kao osoba, koja bi bila upotrebila silu, da je u kradji zatečena, ili kada postoje ine okolnosti, iz kojih se zaključiti dade, da je s tom nakanom orudje sobom nosio. (Riešitba kas. sudišta u Beču od 28. prosinca 1864. br. 10022. G. Z. 1865. br. 71.)

5. Kvalifikacija zločinstva kradje po stvaci I. sl. a) postoji onda, ako se je tat providio oružjem ili kojim god inim orudjem sigurnosti osobnoj pogibeljnim ne samo u svrhu, da se njim posluži kao orudjem kod počinjene kradje već ako mu je nakana bila, da tim orudjem onoga, koji bi ga na činu zatekao, zastraši ili doista upotrebi silu proti njemu. (Riešitba kas. sudišta u Beču od 6. travnja 1875. br. 2123. M. 58.)

K stavci I. sl. c) 1. Umiranje okradenoga ne smatra se nesrećom dogodivšom se okradenom u smislu §. 174. I. sl. c).

(Riešitba kr. stola sedmorice od 15. listopada 1887. br. 2138. A. 13.)

2. Kvalifikacija ova postoji, ako je kradja učinjena prigodom nesreće ponapose okradenomu dogodivše se onda samo, ako je ova dotičnomu oštećeniku onemogućila ili bar veoma otegotila običnu pažnju nad svojom imovinom. (Riešitba kas. sudišta u Beču od 29. svibnja 1860. br. 6134. G. H. 1863. br. 4.)

3. Kada tko prigodom požara tudje stvari, da ih sačuva od vatre, k sebi u pohranu uzme, pa ih istom kasnije prisvoji svoje koristi radi, taj je počinio doduše kradju, ali po §. 171. i 173. k. z., a ne kvalificiranu po §. 174. I. sl. c). (Riešitba kas. sudišta u Beču od 10. prosinca 1881. br. 9600. M. 395.)

4. Ako tatbina bude učinjena već nakon požara u stvarih spašenih od požara, ali ostavljenih na otvorenom polju u pomanjkanju prostorija, kamo ih je bilo moguće spraviti, smatra se počinjenom prigodom nesreće okradjenom dogodivše se, te se ima kvalificirati po §. 174. II. a) k. z. (u nas po §. 174. I. sl. c) k. z. (Riešitba kas. sudišta u Beču od 10. siečnja 1885. br. 12800. M. 726.)

K stavci II. a) 1. Ako je kradnja počinjena u družtvu (§. 174. II. sl. a) k. z.) imade se tatbina u cielom iznosu ubrojiti svakomu pojedinomu, bez obzira na to, kako su si počinitelji ukradene predmete naknadno medju se porazdielili. (Riešitba kr. stola sedmorice od 11. lipnja 1892. br. 2000. A. 70.)

2. Prisvojenje divljači, vriedne izpod 50 for., jest zločinstvo kradje, ako je ta kradja u družtvu počinjena, a ne prekršaj lovskoga zakona. (Riešitba kr. stola sedmorice od 19. studena 1892. br. 4088. »Mjesečnik« XIX. str. 430.)

3. Za kvalifikaciju kradje kao zločinstva po §. 174. II. sl. a) k. z. (»u družtvu jednoga ili više ortaka«) potrebno je, da medju ortaci postoji na medjusobnom sporazumu osnivajući se savez. (Riešitba kr. stola sedmorice od 27. travnja 1895. br. 713. »Mjesečnik« XXII. str. 355. A. 173.)

4. Kradja je u družtvu učinjena, ako je i samo jedan od ortaka kradju neposredno izveo, a drugi jedino k izvršenju njenom pribavio sredstva ili inim načinom za to pružio podporu ili podpomoć ili za sigurno izvršenje kradje štogod doprinieo. (Riešitba kas. sudišta u Beču od 26. kolovoza 1869. br. 9414. G. H. br. 92.)

5. Da bude počinjeno zločinstvo kradje u družtvu jednog ili više ortaka, nije potrebno, da su svi ortaci neposredni učinitelji; dosta je, da jedan medju njimi neposredni učinitelj, a drugi da su pružili podporu i podpomoć za sigurno izvršenje kradje. (Riešitba kas. sudišta u Beču od 7. studena 1876. br. 5929. M. 129.)

6. Zakon ne razumieva u ustanovi §. 174. pod izrazom »ortak« druga (Genosse), već sutata (Diebsgenosse). (Riešitba kas. sudišta u Beču od 12. ožujka 1880. br. 11487. M. 241.)

7. U družtvu počinjena je kradja, ako postoje sliedeći uvjeti: 1. sporazumak ortaka u pogledu samog čina kradje, pri čem nije potrebno, da svaki kao neposredni učinitelj sudjeluje, već je dovoljno, da za sigurno izvršenje njegovo štogod doprinese ili pruži svoju pomoć; 2. zajednička prisutnost ortaka na mjestu čina ili blizu njega. Ne mora pako biti djelovanje ortaka jedno te isto. (Riešitba kas. sudišta u Beču od 19. svibnja 1883. br. 2368. M. 550.)

8. Kradja je u družtvu počinjena, ako si po dogovoru jedan od ortaka u tudjoj šumi drva prisvoji, a drugi izvan šume na ukradena drva čeka te ih preuzme i dalje odpremi. (Riešitba kas. sudišta u Beču od 18 listopada 1884. br. 7569. M. 685.)

9. Da bude kradja u družtvu učinjena, nije potrebno, da pojedini ortak kod kradje sudjeluje od početka do kraja; dostatno je, da je jedan ortak preuzeo čin, kojim je olahkotio drugomu prisvojenje stvari, t. j. oduzeće njeno iz posjeda dotičnika, koji ju je držao. U družtvu je dakle kradja počinjena i onda, ako je jedan ortak u šumi odpilio drvo, zatim se odaljio, a drugi po popridnjem dogovoru s prvim na to sam odpiljene komade odvezao. (Riešitba kas. sudišta u Beču od 27. lipnja 1885. br. 3273. M. 802.)

10. Isto tako je učinjena kradja u družtvu, ako je jedan ortak odveo drugog u stan dotičnika, na štetu kojega se je kradja učiniti imala, iza kako se je nakon poprednjeg izpitivanja osvjedočio, da ga kod kuće ne ima, te zatim se udaljio i pustio drugoga ortaka, da sam kradju izvede. (Riešitba kas. sudišta u Beču od 6. srpnja 1885. br. 5731. M. 803.)

11. Kao ortaci kradje u smislu §. 174. II. a) k. z. ne mogu se smatrati osobe, koje su kod kradje neznajući sudjelovale. (Riešitba kas. sudišta u Beču od 13. prosinca 1882. »Mjesečnik« IX. str. 387.)

12. Sluga, koji obećavši tajnost, privoli, da se u njegovoj prisutnosti ukradu gospodareve stvari iz prostorija ,koje je on

bio dužan zatvoriti, imade se smatrati tatskim ortakom. (Riješ. kas. sudišta u Beču od 14. svibnja 1898. br. 3330. M. 2205.)

K stavci II. c) 1. Ako su vrata štale, iz koje je ukraden predmet, bila samo drvenim zasunom pritvorena, koji bi se na lahki način otvoriti mogao, pa se vrata provale, nije to kradja izvedena na stvarih zatvorenih. (Riješitba kr. stola sedmorice od 1. listopada 1898. br. 3207. »Mjesečnik« XXV. str. 684. A 291.)

2. Kada su vrata kotca i štale bila pritvorena samo drvenim klinom, načinom dakle takovim, da je svakomu lasno bio omogućen ulaz u štalu i kotac, ne postoji kradja u stvarima zatvorenima. (Riješitba kr. stola sedmorice od 7. listopada 1899. br. 3532. A. 351.)

3. Žicama ogradjena šuma ne može se smatrati zatvorenom stvari u smislu §. 174. II. sl. c) k z. (Riješitba kr. stola sedmorice od 18. lipnja 1904. br. 2510. A. 564.)

4. Sluga, koji uručeni mu po gospodaru zatvoreni list sa nalogom, da ga nekom trećem preda, otvori, te si prisvoji u listu nalazeći se novac, počinja tim kradnju u stvarima zatvorenima, a ne pronevjerenje. (Riješitba kr. stola sedmorice od 22. listopada 1904. br. 3900. A. 572.)

5. Kradja nije počinjena u zatvorenih stvarih samo onda, ako si ih tat prisvoji silovitim otvorenjem vrata odnosnog prostora ili sprave, u kojoj se nalaze, već i onda kada do njih doći može samo neobičnim sredstvom, n. pr. ako unidje u sobu, koja leži razizemno, kroz otvoreni prozor, ili inim načinom odstranjenjem povećih zaprieka. (Riješitba kas. sudišta u Beču od 1. rujna 1851. br. 6269. G. Z. 226.)

6. Tko iz ormara, sastojećeg od više ladica, od kojih je samo posljednja ključem zatvorena, iz ove ključem zatvorene ladice izvadi u njoj spravljene stvari, te si ih prisvoji, tako, da ne dirajući ključanicu, izvuče ladice nalazeće se nad odnosnom zatvorenom ladicom, počinio je kradju u stvarih zatvorenih, jer kazneni zakon ne označuje tatbinom pogibeljnije naravi samo onu, koja je izvedena provalom, već u obće, koja je učinjena u stvarih zatvorenih. (Riešitba kas. sudišta u Beču od 16. veljače 1856. br. 1653. G. Z. br. 38.)

7. Tko se ušulja u kuću, dok su još kućna vrata otvorena, pa se u njoj sakrije, a zatim kada sve spava, počini kradju te se udalji zi kuće prigodom kada su se u jutro opet kućna vrata otvorila, — počinio je kradju u stvarih zatvorenih. (Riešitba kas. sudišta u Beču od 9. lipnja 1857. br. 5570. G. Z. br. 113.)

8. Tko pod kojom god izlikom izmami od posjednika stanovitih stvari ključ prostorija, koje su zatvorene, pa zatim tim ključem otvori odnosne prostorije ili spravu, u kojoj su te stvari pohranjene, pa si ih prisvoji, počinio je kradju u stvarih zatvorenih. (Riešitba kas. sudišta u Beču od 28. veljače 1866. br. 1538. G. Z. 1867. br. 6.)

9. Kradja je počinjena u stvarih zatvorenih i onda, kada se je tat sakrio u koju prostoriju, te se u nju zatvoriti dao, pa zatim tamo spavajućim oteo stvari i otvoriv iz nutra zaključana vrata, pobjegao; jer posjednici ukradenih stvari nisu u ovom slučaju lišeni bili posjeda njihova onim časom, kada je tat njima stvar uzeo, već istom onda, kada se je iz odnosnih prostorija udaljio i u tu svrhu zaključana vrata otvorio, pošto je onda istom te stvari u svoju vlast dobio. (Rieš. kas. sudišta u Beču od 24. siečnja 1885. br. 13813. M. 736.)

10. Stvar smatra se zatvorenom, ako postavljena zaprieka prieči slobodan pristup k njoj kao i ozbiljnu razpoložbu s njom. Na koji način bude zaprieka ova uklonjena ili odstranjena, nije samo po sebi odlučno, dovoljno je, da je tat morao upotriebiti fizičnu silu, da predje preko upitnih potežkoća. (Riešitba kas. sudišta u Beču od 13. svibnja 1887. br. 2171. M. 1061.)

11. Po §. 174. II. c) kvalificirana kradja postoji i ona, kada je počinitelj uzeo stvari iz prostora, koji je zatvoren letvama, tako da je kroz prostor izmedju dviju letava pružio ruku i tako se domogao stvari. (Riješitba kas. sudišta u Beču od 3. svibnja 1890. br. 2245. M. 1345.)

c) Vlastitosti ukradene stvari.

§. 175. Po vlastitosti ukradene stvari postaje kradnja zločinstvom:

I. Bez obzira na iznosak, ako bude učinjena:

a) u stvari služećoj neposredno za službu božju, s oskvrnućem, vriedjajućim bogoštovje;

b) u predmetih imenovanih u §§. 85. sl. c) i 89.

II. Ako šteta iznosi više od dvadeset i pet forinti i kradnja bude učinjena:

a) u plodovih u polju ili u plodovih s drvja;

b) u marvi na paši ili s progona;

c) u orudju ili stroju služećem za obradjivanje tla u polju;

d) u rudah, orudju ili spravah, koje se nalaze budi u rudnicih pod zemljom, budi u gradnjah rudarskih povrh zemlje, budi na haldah ili u djelaonicah, gdje se rude priredjuju.

---

§. 175. K stavci I. sl. b) 1. Za učin zločinstva kradje po §. 175. I. sl b) k. z. ne zahtjeva se da predmeti imenovani u §. 85. sl. c) k. z. de facto služe željezničkim radnjama u vrieme na njima počinjenog kažnjivog čina, dovoljno je, da im bude svrha služiti radnjama takove vrsti. (Riešitba kr. stola sedmorice od 14. lipnja 1902. br. 2461. A. 497.)

2. Kradja na predmetih, imenovanih u §. 85. sl. c) i 89. k. z. postaje bez obzira na iznosak zločinstvom samo onda, ako je izvedena u stvarih takovih, u pomanjkanju kojih bi moglo nastati smetanje prometa ili radnje na željeznicah ili brzojavih, ili pako ako je izvedena na način takov, da bi se smetanje prometa ili radnje na željeznicah ili brzojavih dogoditi moglo, ili napokon ako je kradja počinjena uz okolnosti osobito pogibeljne.

Tko dakle ukrade na željeznici ugljena, potrebnog za željeznički promet, taj je počinio zločinstvo kradje, kvalificirano po stavci I. sl. b) §. 175. k. z. samo onda, ako je ukrao toliko toga, da je time prouzročio ili prouzroačiti mogao smetanje prometa na željeznici. (Riešitba kas. sudišta u Beču od 3. ožujka 1882. br. 14482. M. 428.)

K stavci II. sl. a) 1. Kradja žita u snopove vezana i na polju ostavljena pada pod udar ustanova §. 175. II. a) k. z. (Riešitba kr. stola sedmorice od 11. ožujka 1899. br. 580. »Mjesečnik« XXV. str. 554. A. 320.)

2. Tko zlom nakanom, potrebnom zločinstvu kradje, t. j. svoje koristi radi, hotomice tiera marvu na tudji pašnjak na pašu, prisvojio si je direktnim načinom travu tog pašnjaka, te je počinio kradju u plodovih na polju. (Rieš. kas. sudišta u Beču od 17. rujna 1852. br. 9547. G. Z. br. 155. i od 1. rujna 1853. br. 8825. G. Z. br. 123.)

3. Lišće, mahovina i trska ne smatraju se plodovi poljskimi. (Riešitba kas. sudišta u Beču od 4. veljače 1858. br. 1030. G. Z. 56.)

4. Plodovi poljskimi smatraju se svi koristni proizvodi, koji rastu na otvorenom polju s obzirom na §. 405. o. g., koji se označuju naravskimi plodovi kakvoga zemljišta i takove ko-

d) Vlastitost učinitelja.

§. 176. Po vlastitosti učinitelja postaje kradnja zločinstvom obzirom na iznosak veći od dvadeset i pet forinti:

a) kad učinitelj već bude kažnjen dvaput radi kradnje, razbojstva, pronevjerenja ili prevare nu samo onda, ako izmedju pretrpljene posliednje kazni i učinjene kradnje ne bude prošlo deset godina;

b) kad okradu gospodara ili gospodaricu svoju, ili druge kućane sluge ili služkinje;

c) kad okradu majstora svoga ili onoga, koj ih najmi zanatnici, šegrti ili nadničari.

---

risti, koje radja zemljište bez radnje, kao trava, gljive i tim spodobno, koji pripadaju vlastniku zemljišta. (Riešitba kas. sudišta u Beču od 13. kolovoza 1863. br. 5873. G. Z. 1864. br. 13.)

5. Kradju u polju počinio je i ovršenik, koji se, sudbeno deložiran, uvuče opet silom ili lukavštinom u posjed zemljišta, iz kojeg je deložiran, te si tamo prisvoji plodova poljskih i to i za slučaj onaj, da ih je on nasadio prije ovrhe. (Riešitba kas. sudišta u Beču od 29. ožujka 1884. br. 1458. M. 626.)

§. 176. K slovu b) 1. Trgovački pomoćnik, kojemu je dužnost obavljati samo prodaju, spada medju služinčad (Dienstleute) u smislu §. 176. sl. b) k. z. (Riešitba kr. stola sedmorice od 4. svibnja 1901. br. 1766. A. 433.)

2. Magister farmacije ne podpada pod služinčad, navedenu u §. 176. sl. b) k. z. (Riešitba kr. stola sedmorice od 5. srpnja 1902. br. 2649. A. 499.)

3. Za kvalifikaciju zločinstva kradje po §. 176. k. z. nije potrebno, da bude služinče ukućanin gospodarov, t. j. da živi s njim u zajedničkom kućanstvu. (Riešitba kas. sudišta u Beču od 12. ožujka 1880. br. 11487. M. 241.)

4. Ne kvalificira se zločinstvo kradje po §. 176. sl. b) k. z. počinjeno po slugi, koji naputi treću osobu, da okrade njegovoga gospodara, jer se po §§. 5. i 211. k. z. objektivna kažnjivost suprivnje u obće prosuditi ima po krivnji neposrednog učinitelja ili glavnog krivca, pa se s toga začetnik krivcem učiniti može zločinstva kradje samo po onoj kvalifikaciji, koja pravno obstoji za neposrednog učinitelja. (Riešitba kas. sudišta u Beču od 5. studenoga 1883. br. 5044. M. 586.)

5. Kada si sluga ili služkinja iz ostavine pok. gospodara ili gospodarice svoje prisvoje stvari, kvalificira se kradja ova po §. 176. sl. b) k. z., jer se po §. 547. o. g. z. smatra ostavština prije nego ju je nasljednik prihvatio, tako kao da ju pokojnik još posjeduje. (Riešitba kas. sudišta u Beču od 25. rujna 1885. br. 7243. M. 819.)

6. Službinče, koje okrade gospodara ili druge ukućane nakon razvrgnuća službovnoga odnošaja, ali prije nego gospodarevu kuću trajno ostavi, podpada pod kvalifikaciju §. 176. sl. b) k. z. (Riešitba kas. sudišta u Beču od 12. listopada 1895. br. 11254. M. 1906.)

K slovu c) 1. Ustanova slova c) §. 176. k. z. ne razumieva pod nadničarom samo onoga, koji je cieli dan za radnju najmljen, jer po smislu i svrsi ove zakonske ustanove ne radi se o tom, da li je učinitelj kradje bio nadničar ili da je bio najmljen za radnju na stanovito vrieme, već o tom, da li mu je posao, za koji ga je kradjom oštećeni najmio, dao zgodniju priliku, da počini zločinstvo kradje. (Riešitba kas. sudišta u Beču od 20. ožujka 1879. br. 13705. M. 195.)

2. Sluga, koji si posvoji komad od stada svoga gospodara, povjerenog mu na čuvanje preko stanovite dobe godine, na mjestu udaljenom od stana gospodareva, počinio je zločinstvo kradje a ne pronevjerenja, jer se gospodar još uviek posjednikom stada smatrati ima, pošto je svomu sluzi povjerio samo čuvanje stada svoga posjeda, te nije uzsliedila sa njegove strane predaja stada sluzi, po kojoj je postao sluga izključivi držatelj stvari. (Riešitba kas. sudišta u Beču od 1. srpnja 1881. br. 4838. M. 358.)

3. S obzirom na iznosak veći, navedeni u §. 176. k. z. postaje kradja zločinstvom i onda, kada okrade poslovno osoblje gospodara svoga nakon nad njegovom imovinom otvorenog stečaja, u koliko nije službeni odnošaj izmedju njega i osoblja stečaja, u koliko nije službeni odnošaj izmedju njega i osoblja mu razriešen bio time, što je on ili osoblje razpustio ili pako, što je po propisih trgovačkog i obrtničkog zakona uslied otvorenog stečaja ukinuta bila pogodba službovna. (Riešitba kas. sudišta u Beču od 23. lipnja 1883. br. 8127. M. 465.)

4. Po §. 176. c) k. z. ima se prosudjivati i obrtnički pomoćnik, koji prigodom izvadjanja posla, povjerena njegovom gospodaru, okrade onoga, koji je taj posao pogodio. (Riešitba kas. sudišta u Beču od 11. siečnja 1895. br. 11973. M. 2072.)

5. Trgovački agenti nemaju se brojit imedju majstore u smislu §. 176. c) k. z. (Riešitba kas. sudišta u Beču od 15. travnja 1898. br. 3108. M. 2195.)

§. 177. Kad se kradnja po glasu §. 176. ima ubrojit učinitelju za zločinstvo samo jedino rad vlastitosti njegove: ne ima se smatrat za zločinstvo ni dioničtvo, ni sukrivina kradnje.

Kazan zločinstva kradnje.

§. 178. Ako kradnja ne bude otegoćena ničim nego onim, što se u §§. 173.—176. zločinstvu zahtjeva: kaznit se ima težkom tamnicom od šest mjeseci do jedne godine dana; pri otegoćujućih pako okolnostih od jedne do pet godina dana.

Naredba ministarstva pravosudja od 13. lipnja 1856., kriepostna za svekolike krunovine izim Krajine vojničke. (Drž. zak. list broj 103. god. 1856.) **kojom se razjašnjuju u §§. 178. i 179. kaznenoga zakona sadržani propisi o kažnjenju zločinstva kradje.**

Budući opaženo, da se §§. 178. i 179. kaznenoga zakona daje pri uporavljivanju različit smisao, s toga nalazi se ministarstvo pravosudja prinudjeno izdati u tom obziru razjašnjenje sliedeće:

a) U drugoj točki §-a 178. odredjena viša kaznena mjera težke tamnice od 1 do 5 godina ima se na zločinstvo kradje uporavljivati ne samo onda, kada se steku dvie ili više okolnosti takovih, po kojih kradnja po propisu §§. 173.—176. zločinstvom postaje, nego i onda, kada je zločinstvo kradnje u obće skopčano s obćenitimi otegoćujućimi okolnostmi od vrste pomenute u §§. 43.—45. zakona kaznenoga i kada se u jednom i u drugom ovom slučaju obnadje, da su postojeće okolnosti otegoćujuće, uzporedjene s postojećimi okolnostmi olahkoćujućini, u smislu §. 48. pretežnije.

Tako isto, čim poradi pretežnih okolnosti otegoćujućih uztreba uzeti višu mjeru kaznenu, ne će već o tom moć govora biti, da bi se na takav slučaj mogao uporaviti §. 54.

b) U onih slučajevih §. 179., u kojih je kradnja već sama po sebi zločinstvo, dakle kada ukradena stvar iznosi preko 300 f. (§. 173.), kada tat zatečen pri kradnji, bude se poslužio u istinu silom ili pogibeljnom prietnjom proti komu, da se tim održi u posjedu ukradjene stvari (§. 174. br. 1.) ili kada je učinitelju kradež postala navadom (§. 176. br. 1.), ima se u §. 179. ustanovljena kazan težke tamnice od 5 do 10 godina odrediti

i onda, kada se i ne pridruži nikakova druga okolnost, po kojoj bi djelo postalo zločinstvo.

Nego na slučaj, pomenuti u §. 179., kada se tatbina izvede osobitom drzovitošću, silom ili lukavštinom, ima se kazan ova uporaviti samo onda, kada djelo bude učinjeno u obće u takovih okolnostih, koje ga po obćenitih ustanovah (§§. 173.—176.), čine zločinstvom.

§. 179. Kad svota (suma) tatbine prevali tri stotine forinti; — ili kad se tatbina izvede osobitom drzovitošću, silom ili lukavštinom; — ili kad se tat, zatečen pri kradnji, posluži proti komu u istinu silom ili pogibeljnom prietnjom, da se održi u posjedu ukradene stvari; — ili kad kradež tatu postane navadom: sudit se ima na težku tamnicu od pet do deset godina.

Vidi naredbu ministarstva pravosudja od 13. lipnja 1856. broj 103. drž. zak. lista kod §-a 178. o. z.

---

§. 178. 1. Pošt-o u poglavju o kradji u kaz. zakonu za pokušaj posebna kazna ustanovljena nije, dakle iznimke u tom pogledu ne ima, kao što takovih ima za pokušaj za nekoja zločinstva u §§. 80., 110., 113., 138. i 145. k. z., to sliedi samo po sebi, da se ima pokušaj kazniti po obćem pravilu §. 8. k. z. jednako izvršenoj kradnji; a uslied toga valja i iznosak ili vriednost stvari kod pokušane kradje pribrojiti onoj izvršene kradnje, ter u koliko je ostalo samo kod pokušaja, s obzirom na §. 47. k. z. jedino blažu kazan dosuditi. (Rieš. kas. sudišta u Beču od 1. travnja 1853. br. 3210. G. Z. 70.).

2. Pod otegoćujućimi okolnostmi §. 178. k. z. razumievaju se koli kvalifikatorne okolnosti §§. 175.—176. k. z., toli otegoćujuće po §. 43.—44. k. z. u obće, u koliko su ove prama olahkoćujućim okolnostima prevažne. Uporabi veće stavke §. 178. k. z. ne ima bez iznimke mjesta uviek onda, kada postoje najmanje dvie kvalifkatorne okolnosti zločinstva kradje, već ako ove ili ine otegoćujuće okolnosti pretegnu olahkoćujuće okolnosti. (Riešitba kas. sudišta u Beču od 12. svibnja 1853. br. 4697. br. 69.).

§. 179. 1. Izričnim dokinućem ustanove §-a 176. I. k. z. kroz novelu od 29. prosinca 1886., a da nije podjedno novelom izrično izvan krieposti stavljena takodjer i ustanova §. 179. k. z. normirajuća za kradju od navade kaznu težke tamnice od pet do deset godina, promienjen je kazneni zakon samo u toliko, da je odsele navada kod kradnje prestala biti okolnošću kvalifikatornom, t. j. da kradja više ne postaje zločinstvom jedino s toga, što je počinitelj tat od navade.

Tim pako nije izvan kriepost stupila niti je logično stupiti morala takodjer gore citirana ustanova §. 179. k. z., prema čemu se ona uporabiti imade svagdje ondje, gdje sud s razlogom uzimlje, da je počinitelju kod kradnje, koja je iz drugog kojeg zakonitog razloga zločinstvo, kradež postala navadom. Da je tomu tako, sliedi od tuda, što se po §-u 179. k. z. imade uporabiti viša stavka kaznena i uslied okolnosti takovih, koje ni dosele nisu bile okolnosti kvalifikatorne, naime radi osobite drzovitosti, radi osobite sile ili osobite lukavštine, dakle u slučajevih, gdje kradnja mora iz drugog kojeg razloga biti zločinstvom; nadalje odtuda, što se ne može i ne smije predmnievati, da bi zakonodavac — kad bi htio navodno sasvim izlučiti iz kaznenoga zakona pojam kradnje od navade s toga, što se navada težko ustanoviti dade, — netaknutom ostavio ustanovu §. 179. k. z.; sliedi to napokon i odtuda, što je i ustanova §. 203. k. z., koja za zločinstvo prevare iz navade takodjer normira višu stavku kaznenu, novelom netaknuta ostala, akoprem navada ni dosele nije bila kod prevare okolnost kvalifikatorna, t. j. nije činila i ne čini prevaru samu sobom zločinstvom, akoprem se navada i kod prevare težko ustanovljuje. (Riešitba kr. stola sedmorice od 22. listopada 1887. br. 3200. »Mjesečnik« XIII. str. 566. A. 14. i od 29. rujna 1888. br. 3065. »Mjesečnik« XV. str. 95. A. 19.).

2. Kradja je izvedena osobitom lukavštinom, kada tat iz listnice, koja mu je predana, da ju na časak drži, u nazočnosti posjednikovoj izvadi kriomce novac i prisvoji si ga. (Riešitba kr. stola sedmorice od 9. travnja 1890. br. 1053. A. 30.)

3. Tat od navade nije kvalifikatorna okolnost, stoga se kazan u §. 179. k. z. navedena ima uporaviti na kradnju od navade samo onda, kad se čin iz kojeg drugog zakonitog razloga ukazuje zločinstvom kradje. (Riešitba kr. stola sedmorice od 8. siečnja 1898. br. 5040. ex 1897. A. 259.).

4. Kada se ima uzeti, da je kradež tatu postala navadom? Priupadničtvo ili viševrstna kvalifikacija ne ima se smatrati otegotnom oklnošću, ako je već uvažena kod opredjelenja kaznene stavke. (Riešitba kr. stola sedmorice od 28. siečnja 1899. br. 225. A. 309.).

5. Ako se jedan od ortaka poslužio silom, da se uzdrži u posjedu ukradene stvari (§. 179. k. z.), ne postaje drugi ortak već samim prisustvovanjem sukrivcem istoga čina. (Riešitba kr. stola sedmorice od 10. ožujka 1900. br. 657. »Mjesečnik« XXVII. str. 42. A. 374.).

§. 180. Zato samo, što je kradnja učinjena obnoć, ako ne pristupi k tomu u isto doba još ina koja okolnost, navedena u §§. 173.—176., ne postaje još kradnja sama po sebi zločinstvom; ništanemanje kaznit se ima, budi trajanjem budi pooštrenjem kazni, kradnja takova strožije, nego da je, u jednakih inače okolnostih, učinjena obdan.

Pronevjerenje biva zločinstvom

a) p o n a r a v i č i n a.

§. 181.* Kao zločinstvo smatrati se ima ono pronevjerenje, kojim tko zadrži ili prisvoji stvar koju, iznoseću više od dvadeset i pet forinti, krieposću javnoga ureda (budi državnoga, budi občinskoga) ili osbitim poglavarstvenim ili občinskim nalogom sebi povjerenu.

Vidi §. 90. bilježničkoga reda, koji je citiran kod §. 68. o. z. Vidi odpis kr. državnog nadodvjetnčtva od 1. travnja 1892. br. 231., kojim je kr. državnim odvjetničtvom priobćena naredba kr. zem. vlade, odjela za pravosudje, od 1. ožujka 1892. br. 2104. **glede načina vodjenja iztraga proti občinskim organom radi zločinstva pronevjerenja,** štampan pod br. 422. ur. sbirke.

* §§. 181. i 183. izpravljeni su prema zakonu od 29. prosinca 1886., kojim se preinačuju odnosno nadopunjuju njeke ustanove kaznenoga zakona od 27. svibnja 1852. (Sbornik zakona i naredaba br. 2. god. 1887.).

Ustanove tih §-a glasile su prije:

Pronevjerenje biva zločinstvom:

a) p o n a r a v i č i n a:

§. 181. Kao zločinstvo smatrat se ima ono pronevjerenje, kojim tko zadrži ili posvoji stvar koju, iznoseću više od pet forinti, kriepošću javnoga svojega ureda (budi držanoga, budi občinskoga), ili osobitim poglavarstvenim ili občinskim nalogom sebi povjerenu.

b) p o i z n o s k u v e ć e m.

§. 183. Krivcem zločinstva pronevjerenja tvori se i onaj, koj izvan slučaja pomenuta u §. 181. zadrži ili posvoji povjerenu sebi stvar koju, iznoseću više od pedeset forinti.

Stvari plienjene po vjerovniku i ostavljene u pohrani dužnikovoj, imaju se smatrat takodjer kao stvari povjerene dužniku.

---

6. Ne ima zločinstva razbojstva već kradja, kažnjiva po §. 179. k. z., ako je sila uporabljena samo za osvojenje pomične stvari, ali ne proti osobi posjednika. (Riešitba kr. stola sedmorice od 30. kolovoza 1902. br. 3491. A. 503.).

7. Način izvedenja kradje nosi u sebi svakako biljeg osobite lukavosti, kad je obtuženik najprije oštećenika pod lažnom predpostavom, da je našao novčarku na sajmu, pa da će novac s njime podieliti, odmamio sa sajmišta na livadu, pa da su onda ortaci obtuženikovi tobože slučajno na njih dvojicu naišli, te pod lažnom predpostavom, da su okradeni, pa da sumnjaju na njih, od oštećenika, pod izlikom, da će ga pretražiti, izmamili novčarku, te ju predali obtuženiku, da ju drži, dok oni tobože pretragu obave, te se tako, u posjed ukradene svote himbenim načinom stavili, a zatim pobjegli. (Riešitba kr. stola sedmorice od 19. studenoga 1904. br. 4441. A. 575.)

§. 181. 1. Pošte odpravnik, koji si prisvoji novac predan mu za odpremu, prisvojio si je novac, koji mu je povjeren kriepošću javnoga ureda. (Riešitba kr. stola sedmorice od 5. veljače 1887. br. 4224. »Mjesečnik« XIV. str. 422.).

2. Nema uredovnoga pronevjerenja, kada se povjeri novac činovniku, koji nije ovlašten primati plateže, makar mu se povjeri u povodu njegova službenoga položaja, a on si ga posvoji. (Riešitba kr. stola sedmorice od 25. siečnja 1890. br. 3578. ex 1889. »Mjesečnik« XVI str. 319.).

3. Namjera na obogaćenje, odnosno na oštećenje drugoga ne spada medju bitna obilježja zločina pronevjerenja. (Rieš. kr. stola sedmorice od 30. srpnja 1892. br. 2517. »Mjesečnik« XVIII. str. 535. A. 74.).

4. Nezavjereni občinski dnevničar može biti subjektom uredovnog pronevjerenja po §. 181. k. z. (Riešitba kr. stola sedmorice od 26. studenoga 1892. br. 4356. A. 90. i od 29. siečnja 1898. br. 102. A. 261.)

5. Poštanski odpravnik, ma i nebio stalno namješten, već samo kr. poštaru kao njegov pomoćnik dodieljen, ima se u širem smislu smatrati činovnikom i javnim urednikom. (Riešitba

kr. stola sedmorice od 30. rujna 1893. br. 3397. A. 113. i od 4. lipnja 1898. br. 2101. A. 277.).

6. Time, što si je gradski urednik, ne bivši ovlašten na podizanje novaca u ime gradske blagajne na temelju neovlašteno pridržanih, a njemu u svrhu supodpisa povjerenih uredovnih namira kod kr. poreznog ureda podignuo gradskoj blagajni doznačene iznose te ih sebi prisvojio, počinio je zločinstvo pronevjerenja označena u §. 181. k. z. (Riešitba kr. stola sedmorice od 13. siečnja 1894. br. 4422. A. 123.).

7. Kada iznos, što ga počinitelj pronevjeri, a povjeren mu je kriepošću javnoga ureda, premašuje 25 for., a uz to pronevjeri izvan svoga ureda povjereni mu novac, imadu se pronevjereni iznosi sbrojiti, pak ako nadilaze iznos od 100 for. imade se čin kvalificirati kao zločinstvo pronevjerenja, označeno u §§. 181. i 183. k. z. (Riešitba kr. stola sedmorice od 27. listopada 1894. br. 2765. »Miesečnik« XXI. str. 388. A. 158. od 26. srpnja 1902. br. 3054. A. 502.).

8. Dok su sekvestru, kojega u smislu §. 530. gr. p. p. imenuje sud, pod ovrhu uzete stvari ovršenikove povjerene osobitim poglavarstvenim nalogom, ne može se to isto tvrditi i o onoj trećoj osobi, koju ovrhovoditelj imenuje sam na svoju pogibelj. (Riešitba kr. stola sedmorice od 16. siečnja 1897. br. 4531. ex 1896. »Miesečnik« XXIII. str. 368.).

9. Činovniku kr. ug. drž. željeznica u njegovom službenom odnošaju povjereni novac ima se smatrati kao povjeren »kriepošću javnoga ureda« u smislu §. 181. k. z. (Rieš. kr. stola sedmorice od 24. srpnja 1897. br. 2620. »Miesečnik« XXIV. str. 46. A. 241.).

10. Subjektom uredovnog pronevjerenja može biti i obćinski pisar. (Riešitba kr. stola sedmorice od 14. kolovoza 1897. A. 244.).

11. Za učin pronevjernja nije nuždna nakana smjerajuća na okorišćenje, naime da si dotičnik povjerene mu iznose za sebe i svoju korist pridrži odnosno prisvoji. (Riešitba kr. stola sedmorice od 9. veljače 1901. br. 226. A. 420.).

12. Ovrhovoditelj, koji je imenovan takovim po šumarskom ravnateljstvu u svrhu ovršnog utjeranja šumskih odšteta, može počiniti zločinstvo pronevjerenja. (Riešitba kr. stola sedmorice od 9. ožujka 1901. br. 378. A. 425.)

13. Po obć. blagajniku, koji imade voditi račune područnih zemljištnih zajednica, na štetu ovih počinjeno pronevjerenje,

ima se smatrati uredovnim u smislu §. 181. k. z. (Riešitba kr. stola sedmorice od 17. siečnja 1903. br. 223. A. 519.).

14. I privremenom, nedekretiranom i nezaprisegnutom blagajničkom dnevničaru obćine povjeren novac ima se smatrati kao povjeren mu obćinskim nalogom u smislu §. 181. k. z. (Riešitba kr. stola sedmorice od 21 .kolovoza 1897. br. 2690. »Miesečnik« XXV. str. 107. A. 245. i od 3. studena 1900. broj 3072. A. 407.).

15. Pobirač potrošarine čini se krivcem zločinstva uredovnoga pronevjerenja §. 181. k. z. (Riešitba kr. stola sedmorice od 12. ožujka 1898. br. 665. »Miesečnik« XXV. str. 44. A. 266. i od 12. ožujka 1904. br. 757. A. 559.).

16. Ne oprašta krivca pronevjerenja od kazni, što on imade sredstva, da namiri cielu pronevjerenu svotu. (Riešitba kas. sudišta u Beču od 21. rujna 1870. br. 11077. G. H. br. 77.).

17. Pošto se po §-u 101. k. z. smatra urednikom svaki, koji je dužan brinuti se za poslove vlade budi po javnom nalogu posrednom ili neposrednom, budi pod zakletvom ili bez nje, to se i sudbeni dnevničar, koji je sudbenomu činovniku dodieljen kao pomoćna sila, smatrati mora državnim urednikom u pogledu posala spadajućih u djelokrug sudbenog uredovanja, koji su mu povjereni. Počinio je s toga i dnevničar pronevjerenje, po naravi čina kažnjivo po §. 181. k. z., ako kriepošću prenavedenog javnog ureda svoga zadrži ili si posvoji stvar koju, iznoseću više od pet forinti (u nas sada više od dvadeset i pet forinti). (Riešitba kas. sudišta u Beču od 31. svibnja 1871. br. 6444. G. Z. br. 93.).

18. I dnevničar, koji je od službe već odpušten te koji je samo na vlastitu svoju molbu pridržan još nekoliko dana, dok si novu službu nadje, pa u ovom vremenu kod odnosnog ureda iz podnesaka, koji mu u ruke dodju, odliepi biljegovke te si ih posvoji, počinio je zločinstvo pronevjerenja, kažnjivo po §. 181. k. z., a ne po §. 183. k. z. (Riešitba kas. sudišta u Beču od 26. rujna 1871. br. 11597. G. H. br. 91.).

19. Obćinski načelnik, koji je, propustiv za obćinu utjerane tražbine u računih svojih staviti u primitak, ubrani novac za sebe upotrebio, počinio je zločinstvo pronevjerenja, makar imao i sam proti obćini većih tražbina nego li iznosi po njem za obćinu ubrani i pridržani novac, u koliko je u računih svojimi tražbinami obćinu obteretio odnosno propustio u njima na-

K a z a n.

§. 182. Pronevjerenje takovo kaznit se ima težkom tamnicom od jedne do pet godina: ako pak prevali stotinu forinti, od pet do deset, a i do dvadeset godina dana.

b) P o i z n o s k u v e ć e m.

§. 183. Krivcem zločinstva pronevjerenja tvori se i onaj, koji, izvan slučaja pomenuta u §. 181. zadrži ili prisvoji povjerenu sebi stvar koju, iznoseću više od sto forinti.

Dužnikove stvari zaplienjene ili pod zabranu uzete po sudu ili inoj kojoj oblasti, u koliko su bile zatvorene ili dužniku u pohranu predane, imadu se smatrati kao povjereno dobro.

Nu u slučaju pronevjerenja imade se podpuna vriednost tih stvari samo onda ubrojiti, ako je manja od ukupne tražbine, radi koje bi usliedila plenitba.

---

značiti, da je tim novcem svoje tražbine namirio .(Riešitba kas. sudišta u Beču od 23. svibnja 1884. br. 688. M. 648.).

20. Sve što je povjereno tutoru u tom njegovom zvanju, povjereno mu je osobitim poglavarstvenim nalogom. Pri tom je svejedno, da li se tu radi o poslovih tutorstvenih, za koje treba po §§. 216. i 233. o. g. z. posebne sudbene privole, ili da li se radi o poslovih, koji spadaju na uredno gospodarstveno upravljanje (§§. 190., 200., 205. i 206. o. g. z.), jer i ove potonje poslove obavlja tutor po poglavarstvenom nalogu.

Rieč »osobito« sadržana u zadnjoj stavci §. 181. k. z., navedena je samo za razliku od javnoga ureda; ne ima se pako tumačiti onamo, da se tiče samo posebno u zakonu navedenih vrsti posala. — U koliko je dakle tutor od povjernih mu u koju god svrhu pupilarnih novaca pridržao više od 25 for., počinio je zločinstvo pronevjerenja po §-u 181. k. z. (Riešitba kas. sudišta u Beču od 12. rujna 1884. br. 5215. M. 658.).

21. Za učin pronevjerenja nije potrebna nakana crpiti iz samog čina za sebe koristi. (Riešitba kas. sudišta u Beču od 5. prosinca 1884. br. 11267. M. 712.)

22. Plaćanja, koja se na korist malodobnika obavljaju na ruke njegova sututora uslied ovoga njegovoga zvanja, utemeljuju povjerenje, o kome je govora u §. 181. k. z. i onda, kada za sututora nije postojao posebni poglavarstveni nalog za primanje novca. (Riešitba kas. sudišta u Beču od 24. studena 1894. br. 10530. M. 1790.).

---

§. 183. 1. Stvari zadružne, zaplienjene za dug zadrugara a u zadružnoj kući ostavljene, ne imadu se smatrati dužniku povierene, dosliedno onaj odsvojiv je u ime zadruge, ne počinja pronevjerenja. (Riešitba kr. stola sedmorice od 21. lipnja 1882. br. 11924. »Mjesečnik« IX. str. 830.).

2. Ustanova §. 173. k. z., po kojoj kod zločinstva kradje s obzirom na iznosak tatbine neima nikakve razlike, izlazio taj iznosak iz jednoga ili više čina, učinjenih u isto doba ili ponovljenih u različito vrieme, odnosi se i na zločinstvo pronevjerenja. (Riešitba kr. stola sedmorice od 22. siečnja 1892. br. 3819 A. 58.).

3. Vidi plenarnu riešitbu kr. stola sedmorice od 20. listopada 1894., br. 3136., odtisnutu kod §. 171. k. z.

4. Vidi riešitbu kr. stola sedmorice od 27. listopada 1894. broj 2765., odtisnutu kod §. 181. k. z.

5. Za učin pronevjerenja nije dosta, da se stvar nalazi u posjedu onoga, koji ju zadrži ili prisvoji, već valja, da mu je povjerena; a povjerena mu je onda, kada je posjednik do nje došao pravnim poslom, po kojem ili ju mora vratiti, ili prema ugovoru inače s njom udesiti. (Plenarna riešitba kr. stola sedmorice od 15. prosinca 1894. br. 4434. »Mjesečnik« XXI. str. 74 A. 165.).

6. Za zločinstvo pronevjerenja po sudu zapljenjenih stvari dužnikovih ne traži se, da su one dužniku neposredno u pohranu predane bile, već je dovoljno, da je dužnik, ma da nije kod obavljanja ovrhe prisutan bio, saznao za ovrhu kao i za to, da su zapljenjeni predmeti ostavljeni u njegovom prebivalištu. (Riešitba kr. stola sedmorice od 26. listopada 1895. br. 3519. »Mjesečnik« XXI. str. 570. A. 185.).

7. Odnošaj poslovodje napram oštećeniku nije sličan odnošaju sluge ili kalfe napram gospodaru, njemu nije gospodareva trgovačka roba, napose sukno tek u cielosti i obćenito samo povjerenjem predana bila, već mu je oštećenik od slučaja do slučaja povjeravao materijal za izradbu odiela i tim činom taj materijal prenio iz vlastite detencije (kazneno-pravnoga posjeda) u detenciju obtuženoga poslovodje, koji prema tomu, prisvojivši si dio toga materijala, nije više trebao, da ga uzme iz oštećenikova posjeda, pak je počinio time, što si je to sukno prisvojio, pronevjerenje. (Riešitba kr. stola sedmorice od 27. lipnja 1896. br. 1807. A. 207.).

8. Na zaplienjenih predmetih počinjeno pronevjerenje po po-

hranitelju, kojega je ovrhovoditelj takovim imenovao, neima se smatrati uredovnim, već običnim pronevjerenjem. (Riešitba kr. stola sedmorice od 16. siečnja 1897. br. 4531. ex 1896. A. 224.).

9. Pronevjerenje stvari, koje su po sudu ili po inoj kojoj oblasti zaplienjene ili pod zabranu uzete i dužniku u pohranu predate, jest po §. 183. k. z. počinjeno, čim ih dužnik protupravno odtudji, dakle prisvoji i tako založnom vjerovniku uzme mogućnost, da se namiri iz tih stvari; neodlučno je pri tom, da li dužnik ima drugih sredstava, da namiri vjerovnike. (Plenarna riešitba kr. stola sedmorice od 12. lipnja 1897. broj 2188. »Mjesečnik« XXIII, str. 491. A. 235.).

10. Iz alineje III. §. 183. k. z. nedvojbeno sliedi, da je za zločinstvo pronevjerenja, počinjeno zadržanjem, odnosno odstranjenjem zaplienjenih ili pod zabranu uzetih stvari po dužniku, odlučna ne samo vriednost tih stvari, već poglavito i visina vjerovnikove tražbine, za koje bi te stvari jamčiti imale. (Riešitba kr. stola sedmorice od 31. prosinca 1897. br. 4741. A. 257.).

11. Kod pronevjerenja po §. 183. k. z. nije porebno, da zaplienjene pokretnine budu baš dužniku samomu predane. Riešitba kr. stola sedmorice od 5. veljače 1898. br. 140. A. 263.).

12. Kad ovrhovodtelj nije dao odnieti od ovršenika zaplienjenje stvari, mora se uzeti, da ih je ovomu predao u pohranu. Neda se po tom tvrditi, da u nazočnom slučaju manjka predaja u pohranu, koju §. 183. al. II. k. z. predpostavlja, da se može imputirati pronevjerenje. (Riešitba kr. stola sedmorice od 18. lipnja 1898. br. 1441. A. 279.).

13. Zločinstvo pronevjerenja (§. 183. k. z.) može počiniti ovršenik, koji otudji nadplienjene stvari, ma da ih sudbeni izaslanik kod obave nadplienitbe nije zatekao kod ovršenika, već ih samo popisao. (Riešitba kr. stola sedmorice od 26. travnja 1902. br. 1714. A. 489.).

14. Sakriće zaplienjenih, koje se imadu dražbovati, pokretnina, pred dražbom, tvori učin zločinstva pronevjerenja po §. 183. k. z. (Riešitba kr. stola sedmorice od 13. prosinca 1902. br. 4443. A. 517.)

15. Dužnik, koji stvari, zaplienjene po vjerovniku, a predane u pohranu po sudu trećoj osobi, od pohranitelja himbenim načinom izmami i opet sebi posvoji, počinio je zločinstvo prevare a ne pronevjerenja. (Riešitba kas. sudišta u Beču od 7. siečnja 1853. br. 13565. G. Z. br. 42.).

16. Utržak, što ga je ubrao trgovački pomoćnik, imade se smatrati tako dugo kao njemu povjereni novac, dok nije spravljen u blagajnu odnosne trgovine. (Riešitba kas. sudišta u Beču od 31. ožujka 1853. br. 2535. G. Z. br. 35.).

17. Dužnik, koji si sekvestrirane plodove, bili ovi samo još viseći, potajno prisvoji, počinio je zločinstvo pronevjerenja. (Riešitba kas. sudišta u Beču od 3. veljače 1857. br. 953. G. Z. br. 51.).

18. Pošto se u slučaju pronevjerenja, predvidjenom u drugoj stavci §. 183. k. z. po smislu ove zakonske ustanove za podlogu iznoska za učin pronevjerenja uzeti ima ona vriednost, koju je imala založena stvar, kao založni predmet za odnosnog vjerovnika, koji ga je izgubio zatomljenjem, — to se imade u slučaju, da je na istu stvar stekao već prije drugi vjerovnik pravo zaloga, uzeti kao iznosak za kvalifikaciju zločinstva pronevjerenja samo ona vriednost, koju je imala založena stvar, s obzirom na pravo zaloga tog prvog vjerovnika, za vjerovnika, koji je u drugom redu na nju stekao pravo zaloga. Ako je n. pr. kuće vlastnik stekao na pokretnosti svoga zajamnika, koje vriede 142 for. 40 novč., pravo zaloga po smislu §. 1101. o. g. z. za zaostalu najamninu od 100 for., a drugi vjerovnik izhodio na iste pokretnosti ovršnu pljenidbu za iznos od 150 for., tada nije založni predmet za potonjega vjerovnika imao veću vriednost od 42 for. 40 novč.

U koliko je dakle dužnik odnosne zaplienjene stvari prodao za 100 for. i time dug svoga najmodavca namirio, počinio je na štetu drugog vjerovnika samo prekršaj pronevjerenja, jer založni predmeta za ovoga nije više vriedio od 42 for. 40 nvč. (Riešitba kas. sudišta u Beču od 20. svibnja 1862. br. 5321. Eco di Trib. 1865. br. 1505.).

19. Dužnik, koji si je posvojio svojih stvari, koje su zaplienjene po vjerovniku njegovom ali koje nisu ostavljene u pohrani kod njega (dužnika), već predane trećemu na čuvanje, nije počinio niti pronevjerenje niti kradju. (Riešitba kas. sudišta u Beču od 20. travnja 1876. br. 1957. M. 112.).

20. Kriv je nazor, da punomoćnik, kojemu je po punovlastniku povjerena svota novaca, da obavi stanoviti posao, ne može počiniti pronevjerenje prije nego što posao dvrši i račune položi, jer punomoćnik ima dužnost ne samo položiti račune

već nedvojbeno i stvar predanu mu na upravu upotrebiti za ugovorenu svrhu, ili za posao, povjereni mu, da ga obavi na ugovoreni način pa napose ima dužnost, da neupotrebljenu svotu od predanih mu novaca za vlastodavca i u njegovo ime čuva. Ova posljednja dužnost punomoćnika, koja je izražena u pravnoj zasadi rimskoga prava »Ex mandato apud eum, qui mandatum suscepit, nihil remanere oportet,« stoji samostalno, te na nju ne upliva dužnost punomoćnika, da polaže račune. Čim je dakle punomoćnik stvar, sebi povjerenu, doista posvojio, t. j. tu stvar u nakani, da ju uzkrati vlastniku, za sebe upotriebio, počinio je pronevjerenje bez obzira na to, da li je bio obvezan na polaganje računa, da li je račune položio ili ne. (Riešitba kas. sudišta u Beču od 28. lipnja 1879. br. 3806. M. 203.)

21. Krivcem zločinstva pronevjerenja čini se po drugoj stavci §. 183. k. z. i dužnik, koji pronevjeri po vjerovniku zaplienjene i kod njega (dužnika) u pohranu stavljene stvari, ako je i ovrha protuzakonito provedena, što dotične pod ovrhu uzete stvari spadaju u vrst onih, koje su od ovrhe izuzete, kao n. pr. nared nekretnina (fundus instructus). (Rieš. kas. sudišta u Beču od 13. veljače 1880. br. 12666. M. 225.).

22. Komisijonar, koji utržak po komitentu na prodaju predane mu robe prisvoji, čini se krivcem pronevjerenja, jer po naravi komisijonalnog ugovora preuzima komisijonar robu na prodaju, uz obvezu, da ju, ako ju ne proda, ili inače ne zadovolji nalogu komitenta, ovomu povrati; inače je dužan komitentu izručiti utržak prodane robe, koji utržak predstavlja prodanu robu. (Riešitba kas. sudišta u Beču od 16. travnja 1880. br. 12936. od god. 1879. M. 245.).

23. Dužnik, koji si posvoji plodove svojeg pod oršnom sekvestracijom nalazećeg se dobra, ne tvori se time krivcem pronevjerenja, jer uslied sekvestracije ne nalaze se više plodovi u pohrani dužnikovoj, te nisu njemu povjereni, već sekvestru. (Riešitba kas. sudišta u Beču od 26. lipnja 1880. broj 4876. M. 263.).

24. Kada onaj, kojemu je stvar po vlastniku povjerena, nagovori trećega ili se s njim sporazumi, da mu on tu stvar oduzme u svrhu, da ju proda i utržak s njim dieli, tada su obojica krivi pronevjerenja. (Riešitba kas. sudišta u Beču od 1. lipnja 1881. br. 3293. M. 342.)

25. Kriv je zločinstva pronevjerenja svaki od više obtuženika i za slučaj, da svaki pojedini stvari drugoga vlastnika pronevjeri i da vriednost po pojedinom pronevjerene stvari ne dosiže iznosak, potrebni za kvalifikaciju zločinstva pronevjerenja, već da ga sačinjava samo ukupna vriednost po svih obtuženicih pronevjerenih stvari, ako su se obtuženici dogovorili, da će svi skupa i medjusobno posvojiti stvari, koje je svaki napose pronevjerio, jer je u tom slučaju zla nakana svakog pojedinca upravljena bila na to, da si pribave skupa stvari, koje pojedinac pronevjeri. — Ne čini bo razlike ni kod zločinstva pronevjerenja kao ni kod zločinstva kradje, izlazio iznosak vriednosti pronevjerenih stvari iz jednoga ili više čina, bile stvari pronevjerene jednomu gospodaru ili više njih, učinilo se pronevjerenje u jednom ili u više predmeta. (Riešitba kas. sudišta u Beču od 25. studena 1882. br. 10909. M. 502.).

26. Za učin pronevjerenja je svejedno, da li je sve, što si je okrivljenik posvojio, njemu povjereno bilo neposredno, ili da li je dio toga k njemu dospio samo posredno uslied obćeg povjerenja, koje je uživao.

Povjereno je sve, što se komu daje s vlašću razpolaganja, i s pouzdanjem u dotičnika, da će povjerene mu stvari upotriebiti po namjeri vlastodavca; nie pako za to potrebno, da je odnosna stvar, da se smatrati može povjerenom, predana iz ruke u ruku. (Riešitba kas. sudišta u Beču od 26. rujna 1884. br. 5096. M. 796.).

27. Stvari, koje je dobio po trgovačkom komisijonalnom ugovoru komisijonar na prodaju, smatraju se samo njemu povjerenima. (Riešitba kas. sudišta u Beču od 21. svibnja 1885. broj 1099. M. 796.).

28. Svota novaca, kojom dužnik obavlja plaćanja svoja u ruke zastupnika svoga vjerovnika, smatra se kao tom zastupniku povjereno dobro, pri čem je svejedno, da li je bio za to ovlašten, ili ga je dužnik samo ovlaštenim držao.

Agentu trgovačke kuće dakle, po dužniku dotične kuće predani novac u ime plaćanja, koja ovoj kući učiniti mora, smatra se kao povjereni mu novac, što ga je on morao kući predati, a ne kao plaćanje, učinjeno samomu vjerovniku. I u slučaju onom, da je dotični agent od svoje kuće bio ovlašten primiti plaćanja, ne ima ipak nikakve dvojbe, da je on od časa, kada je novac budi s privolom kuće, budi bez nje primo, i dužan bio taj novac toj kući predati. Ako si je taj novac pridržao i upotrebio za sebe, tada je posvojio tudje dobro, koje mu bijaše kao ovlaštenomu uručeno, t. j. koje mu bijaše povjereno. (Rieš. kas. sudišta u Beču od 27. studena 1886. br. 1075. M. 996.).

Kazan.

§. 184. Pronevjerenje takovo kaznit se ima tamnicom od šest mjeseci do jedne godine; ako pak iznosak prevali tri stotine forinti, težkom tamnicom od jedne do pet godina; a u okolnostih osobito otegoćujućih, od pet do deset godina dana.

Dioničtvo kradnje ili pronevjerenja.

§. 185. Krivcem dioničtva kradnje ili pronevjerenja tvori se onaj, koj stvar ukradenu ili pronevjerenu sakrije, sebi pribavi ili protrži.*

29. Sa službom pazikuće spojen nadzor nad kućom i vrtom ne sadržaje u sebi povjerenje, koje predpostavlja §. 183. k. z. Pazikuća ne počinja pronevjerenja nego kradju, ako uzme odande gospodareve predmete, da si ih protupravno prisvoji. (Riešitba kas. sudišta u Beču od 26. rujna 1890. br. 6076. M. 996.)

30. Kaznenik, koji obučen u erarsko odielo, pobjegne, ne počinja glede odiela pronevjerenja nego kradju. (Riešitba kas. sudišta u Beču od 24. studenoga 1894. br. 11425. M. 1834.)

§. 184. Zadnja stavka §. 184. k. z., koja ustanovljuje u okolnostih osobito otegoćujućih težku tamnicu od pet do deset godina, nije posebna kaznena stavka samo onda, ako zakon u slučajevih, kada postoje osobite u samom zakonu poimence navedne otegoćujuće okolnosti, odredjuje veću kaznu. (Rieš. kas. sudišta u Beču od 28. studena 1885. br. 12354. M. 852.).

§. 185. 1. Vidi riešitbu kr. stola sedmorice od 29. travnja 1893. br. 1560., odtisnutu kod §. 214. o. z.

2. Dioničtvo kradje ne imamo, ako se pribavi itd. stvar, koja je nabavljena za vriednost ukradene stvari. (Riešitba kr. stola sedmorice od 29. listopada 1898. br. 4019. A. 293.).

3 Kriv je dioničtva kradje i onaj, koji si pribavi drugu vrstu novca, nego li je bila ona, koja od kradje potiče. — Tko si pribavi stvar, znajući, da je nabavljena ukradenim novcem, nije kriv dioničtva kradja. (Riešitba kr. stola sedmorice od 18 svibnja 1901. br. 1997. A. 438.).

4 Svakako je za zločinstvo dioničtva kradje potrebno, da onaj, koji ukradenu stvar sebi pribavi, znade, da ona potiče od kradje, počinjene načinom, koji ju tvori zločinstvom. Ali znanje specijalnog zločinstva kradje potrebno je kod dionika

* Njemački tekst kaže: die Sache verhehlt, an sich bringt oder verhandelt.

samo onda, ako kradja postaje zločinstvom po naravi čina; nije pako ovo znanje potrebno, ako se već po vriednosti stvari izpostavlja kradja zločinstvom. (Riešitba kas. sudišta u Beču od 4. travnja 1866. br. 2841. G. Z. br. 45.).

5. Dioničtva kradje ne ima s obzirom na §. 6. k. z. onda, kada se tko nakon počinjene kradje okoristi ukradenom stvari, ili sebi pribavi kakov dobitak iz nje znajući, da je ta stvar ukradena. Samo onaj, koji ukradenu stvar ili u cielosti ili samo od česti sakrije, pribavi si ili protrži, a ne i onaj, koji se novcem dobivenim od protržene ukradene stvari okoristi, čini se krivcem dioničtva kradje po §§. 185. i 464. k. z. (Riešitba kas. sudišta u Beču od 26. travnja 1875. br. 1819. M. 61.)

6 Tko je samo posudio svoja kola, da se stvari, za koje je znao, da potiču od kradje, odpreme na drugo mjesto, počinio je dioničtvo kradje. (Riešitba kas. sudišta u Beču od 26. lipnja 1880. br. 4677. M. 262.).

8. Tko si je uzeo novaca od utržka ukradene stvari, znajući, da od tog utržka potiču, taj nije kriv dioničtva kradje, jer po §. 185. k. z. nije svaki kriv dioničtva kradje, koji si od ukradene stvari, znajući da je ukradena, koristi pribavi, već samo onaj, koji samu ukradenu stvar u cielosti ili od česti sebi pribavi ili protrži. (Rieš. kas. sudišta u Beču od 20. veljače 1882. br. 12957. M. 422. i od 2. studena 1883. br. 8623. M. 584.)

9. Treća osoba, koja preuzme ukradenu kožu, znajući, da od kradje potiče, pa ju preda kožaru za prestrojenje, počinila je učin dioničtva kradje. (Riešitba kas. sudišta u Beču od 24. travnja 1885. br. 1719. M. 779.)

10. Ustanova §. 216. k. z. ne može se uporabiti na dioničtvo kradje i pronevjerenja ni onda, ako je nakana dotičnika bila samo ta, da zataji okolnosti, koje bi vodile do toga, da se odkrije počinitelj kradje ili pronevjerenja, jer je ustanova §. 185. k. z. posebna i u zakonu o sebi stojeća, pa ne ima s toga nikakova uporišta u samom zakonu za uporabu §. 216. k. z. na tu ustanovu. (Riešitba kas. sudišta u Beču od 12. listopada 1885. br. 1273. M. 825.)

11. Za sakriće u smislu §. 185. k. z. dovoljno je čuvanje stvari samo po sebi, u koliko ne zna ovlaštenik, gdje se stvar nalazi. Ono je trajni delikt, koji je istom onda doveden kraju, kada već nije stvar u vlasti jatakovoj. (Riešitba kas. sudišta u Beču od 16. srpnja 1891. br. 7142.)

12. Protrženje obuhvaća i založenje ukradene ili pronevje-

K a z a n.

§. 186.*) a) Ako dioniku po iznosku ili po vriednosti stvari ili po dogodjaju bude poznato, da je tatbina ili pronevjerenje učinjeno načinom, koj ga tvori zločinstvom, u koliko to ne bi bivalo samo rad osobnih vlastitosti učinitelja, ili

b) ako stvari na više puta sakrivene, pribavljene ili protržene ukupno uzete, prevaljuju pri tatbini iznosak ili vriednost od petdeset forinti, a pri pronevjerenju iznosak od sto forinti: kaznit se ima dioničtvo tamnicom od šest mjeseci do jedne godine, a prema veličini iznoska, lukavštine i štete uzročene i do pet godina dana.

---

*) §. 186. Izpravljen je prema zakonu od 29. prosinca 1886., kojim se preinačuju odnosno nadopunjuju njeke ustanove kaznenoga zakona od 27. svibnja 1852. (Sbornik zakona i naredaba br. 2. god. 1887.)

Ustanove toga §-a glasile su prije:

K a z a n.

§. 186. a) Ako dioniku po iznosku ili po vriednosti stvari, ili po dogodjaju bude poznato, da je tatbina ili pronevjerenje učinjeno načinom, koj ga tvori zločinstvom, u koliko to ne bi bivalo samo rad osobnih vlastitosti učinitelja; ili

b) ako stvari na više puta sakrivene, pribavljene ili protržene ukupno uzete, prevaljuju pri tatbini iznosak ili vriednost od dvadeset i pet, a pri pronevjerenju od petdeset forinti: kaznit se ima dioničtvo tamnicom od šest mjeseci do jedne godine; a prema veličini iznoska, lukavštine i štete uzročene i do pet godina dana.

---

rene stvari. (Riešitba kas. sudišta u Beču od 1. lipnja 1894. br. 4806. M. 1757.)

13. Pojam sakrića obuhvaća svaki čin u širem smislu, koji je kadar onemogućiti ili otešćati ovlašteniku, da opet postigne mogućnost razpolaganja sa oduzetom mu stvari. (Riešitba kas. sudišta u Beču od 27. rujna 1895. br. 8313. M. 1899.)

§. 186. U zadnjoj stavki ovog §-a navedene otegoćujuće okolnosti: veličina iznoska, lukavštine i prouzročene štete, nisu taksativno navedene, niti ne moraju zajedno postojati za uporabu veće kaznene stavke. (Riešitba kas. sudišta u Beču od 12. studena 1874. br. 7724. M. 30.)

Bezkaznenost kradnje i pronevjerenja radi uspješnoga pokajanja.

§. 187. Svaka kradnja i svako pronevjerenje kažnjivost svoju gubi, kad učinitelj, prije nego krivinu njegovu sazna sud ili ino koje poglavarstvo, uspješnim pokajanjem, premda podbodom oštećenoga, svukoliku štetu nastavšu iz svojega čina, nadomjesti on sam, a ne koj treći umjesto njega.

Isto to ima mjesta i o dioničtvu; odrešenju ipak dionika dovoljno je, ako dionik kradnje ili pronevjerenja prije nego ga sazna poglavarstvo, nadomjesti onu svukoliku štetu, koja je nastala dioničtvom njegovim, u koliko ju je pronaći moguće.

---

2. Krivac je zločinstva dioničtva kradje i onaj, koji stvar vredniju nego što je iznosak potrebni, da bude kradja zločinstvo, sebi pribavi, znajući da je ukradjena, i za slučaj onaj, da nije neposredni počinitelj radi zločinstva kradje osudjen, bio za to, što s obzirom na njegov osobni odnošaj prama oštećeniku nije za njega postojalo zločinstvo kradje, — n. pr., ako sin otcu ukrade zlatni lanac u vriednosti preko 50 for., a ovaj ne traži, da mu bude sin kažnjen, — jer je dovoljno za zločinstvo dioničtva kradje, da je dotični, koji si je pribavio stvar, po vriednosti njenoj znati mogao, da postoji zločinstvena kvalifikacija, pošto je po §§. 6., 185. i 186. k. z. zločinstvo dioničtva kradje o sebi stojeće kažnjivo djelo, koje ne stoji u nikakvom neposrednom savezu s osobom tata. (Riešitba kas. sudišta u Beču od 17. veljače 1870. br. 12674. M. 190.)

3. Pošto je zločinstvo dioničtva kradje s obzirom na §. 6. k. z. od zločinstva kradje različito o sebi stojeće zločinstvo, ne mora krivac zločinstva dioničtva kradje naknaditi u svakom slučaju po §. 1302. o. g. z. cielu štetu, prouzročenu zločinstvom kradje, kod koje je udioničtvovao, već je u pravilu samo u toliko za štetu zločinstvom kradje prouzročenu odgovoran, u koliko je ukradene stvari sakrio, sebi pribavio ili protržio. (Riešitba kas. sudišta u Beču od 26. studena 1880. br. 9707. M. 293.)

§. 187. 1. Rieč »poglavarstvo« u smislu §. 187. k. z. obuhvaća, što se vidi iz oprieke prema izrazu »sud«, sve one osobe, koje moraju na temelju svoga javnoga zvanja napose brinuti se za sigurnost vlastničtva, te nastojati, da budu povriede njegove kažnjene. Za to je i seoski knez poglavarstvena osoba. (Rieš. kr. stola sedmorice od 28. studena 1885. br. 1943. »Mjesečnik« XIV. str. 424. A. 17.)

2. »Nadomjestiti« štetu ne može značiti samo naplatu u gotovom novcu, nego i svaki ini način namirenja štete. (Riešitba kr. stola sedmorice od 30. lipnja 1888. br. 1175. »Mjesečnik« XIV. str. 424. A. 17.).

3. Nadomještenjem štete u smislu §. 187. kaz. zak. ne može se smatrati očitovanje, kojim dotičnik dozvoljuje osiguranje pronevjerene svote na svojih nekretninah. Jamčevina što ju moraju položiti činovnici i službenici stanovite kategorije, ne može u smislu §. 187. k. z. služiti za namirenje štete počinjene po njima pronevjerenjem. (Riešitba kr. stola sedmorice od 13. svibnja 1892. br. 1372. A. 67.)

4. U smislu §. 187. k. z. nije nuždno, da sud ili ino koje poglavarstvo sazna krivnju počinitelja putem pismene prijave, dovoljno je i ustmeno priobćenje. (Riešitba kr. stola sedmorice od 30. srpnja 1892. br. 2517. »Mjesečnik« XVIII. str. 535. A. 74.)

5. 1. Čim je prijavom podnešenom poglavarstvu pobudjena sumnja koli glede kažnjivog djela toli i glede osobe počinitelja, ne može više naknada štete utemeljiti nekažnjivost po §. 187. k. z.

2. Kr. kotarska oblast odnosno izaslanik njezin je poglavarstvo u smislu §. 187. k. z. (Riešitba kr. stola sedmorice od 3. rujna 1898. br. 3386. A. 285.)

6. Pod »poglavarstvom« u smislu §. 187. k. z. razmievaju se i pojedini organi vlasti budi državne budi obćinske, kad vrše svoju službu ili ured. Redarstveni agent kad obavlja svoje službene funkcije, naročito kad isljedjuje kažnjiva djela, ma da i ne ima za to posebnog naloga od predpostavljene oblasti, ima se smatrati poglavarstvenom osobom u smislu §. 68. k. z. Ne izključuje kažnjivost u smislu §. 187. k. z. ni okolnost, da je ma i povjerljivo ali prije naknadjene štete, osobi, koja se ima smatrati poglavarstvom, kao takovoj priobćena sumnja proti stanovitoj osobi kao počinitelju. (Riešitba kr. stola sedmorice od 5. srpnja 1902. br. 2649. A. 499.)

7. Uručenje mjenice oštećeniku, nije po sebi namirenje štete u smislu §. 187. k. z. (Riešitba kr. stola sedmorice od 17. siečnja 1903. br. 223. A. 519.)

8. Izaslanik poštanskog i brzojavnog ravnateljstva ne ima se smatrati poglavarstvom u smislu §. 187. k. z. (Riešitba kr. stola sedmorice od 19. ožujka 1904. br. 1018. A. 560.)

9. Za nekažnjivost u smislu §. 187. k. z. zahtieva se medju inim, da počinitelj nadomjesti svukoliku štetu, nastavšu iz

njegovog čina. (Riešitba kr. stola sedmorice od 28. siečnja 1905. br. 342. A. 572. i od 21. srpnja 1906. br. 3129. A. 609.)

10. Jamčevine, što ih moraju položiti činovnici i službenici stanovite kategorije, imadu ostati dok ne izstupe iz dotične službe, nepomienjene; ne mogu dakle, ako su počinili pronevjerenje, nadomjestiti štetu sa jamčevinom, već moraju ponuditi inu naknadu prije nego sazna za čin pronevjerenja poglavarstvo, ako hoće da ovaj gubi svoju kažnjivost. (Riešitba kas. sudišta u Beču od 6. rujna 1854. br. 8413. G. Z. br. 140.)

11. Ako tko ukradenu stvar posjedniku odmah na njegovo zahtjevanje bez odpora vrati, ma da to i nije učinio uspješnim pokajanjem, postao je nekažnjiv. (Riešitba kas. sudišta u Beču od 20. rujna 1856. br. 8019. br. 8019. Eco dei Tr. 668.)

12. Kradja ne gubi kažnjivost svoju po §-u 187. k. z., kada učinitelj prije nego krivnju njegovu sazna sud ili ino koje poglavarstvo, podbodom oštećenoga, koji se očituje pripravnim ostaviti mu stanoviti dio ukradene stvari, ako mu samo ostatak vrati, — po oštećeniku dobrovoljno ostavljeni mu dio ukradjenih stvari pridrži, a zatraženi ostatak vrati ili glede njega štetu nadomjesti, jer zakonska ustanova §. 187. k. z. zahtieva za nekažnjivost kradje, da krivac svukoliku štetu, nastavšu iz svojeg čina, nadomjesti. Ne može se bezkažnjivost kradje opravdati u nazočnom slučaju ni ustanovom §. 188. sl. b) k. z., jer se i ova zakonska ustanova tumačiti ima samo tako, da se počinitelj obveže dati nadomještenje za svu štetu, pošto ta zakonska ustanova ne glasi »kada se počinitelj u pogledu nadomještenja nagodi s oštećenim«, već kada se oštećenomu podveže: »uz nekoje stanovito doba dati nadomještenje.« Po tom ne može se pako gore navedena zakonska ustanova razumievati inako, nego da je krivcu slobodno pogoditi se s oštećenikom glede vremena, kada će svoju obvezu izpuniti, ali ne glede iznosa odnosno obsega samog nadomještenja. (Riešitba kas. sudišta u Beču od 5. ožujka 1881. br. 13125. od god. 1880. M. 323.)

13. Ne gubi kažnjivost kradja niti pronevjerenje ni onda, kada se je oštećeni na molbu krivca odrekao svakoga prava na odštetu te mu je sve oprostio, jer nekažnjivost ne zavisi o volji oštećenoga, već samo o objektivnoj predpostavi zakonom ustanovljenoj, da krivac svu štetu nadomjesti uspješnim pokajanjem. (Riešitba kas. sudišta u Beču od 10. lipnja 1881. br. 3861. M. 347.)

14. Na svukoliku štetu, nastavšu iz čina, koju okrivljenik nadomjestiti ima, da nastane za njega nekažnjivost u pogledu počinjene po njem kradnje ili pronevjerenja, ne spadaju i zatezni kamati. (Riešitba kas. sudišta u Beču od 31. ožujka 1884. br. 14591. M. 627.)

15. Dovoljno je naknadjena šteta, prouzročena kradjom divljačine, po smislu §. 187. k. z., ako je još živa, iz šume tudjeg lovišta oduzeta divljač, koja je medjutim skapala, donesena opet natrag u šumu, iz koje je odnesena, bilo to učinjeno i samo zato, što je nastala pogibelj, da će se kradja prijaviti. (Riešitba kas. sudišta u Beču od 2. svibnja 1884. br. 2552. M. 634.)

16. Uspješno pokajanje ne pomaže onomu, koji se je u pogledu odštete sa oštećenikom nagodio prije nego što je za kradnju saznao sud ili ino koje poglavarstvo, a kasnije počinio na štetu istoga opet kradju, uslied koje radi na novo nanesene štete, nije mu više moguće, da održi prije sklopljenu nagodu. (Riešitba kas. sudišta u Beču od 17. listopada 1884. br. 9163. M. 671.)

17. Tko stvar ukradenu ili pronevjerenu sakrije, postaje nekažnjivim, ako prije nego sud ili ino poglavarstvo sazna za njegovu krivnju, stvar ukradenu povrati u onom stanju, u kojem ju je preuzeo od tata; ne mora ju pako povratiti u onom stanju, u kojem se je nalazila, kada ju je tat ukrao; odnosno nadomjestiti štetu, počinjenu po tatu na samoj odnosnoj stvari. (Riešitba kas. sudišta u Beču od 13. studena 1885. br. 9354. M. 842.)

18. Za nekažnjivost zločinstva kradje nije potrebno, da je krivac i sam čin kradje priznao; pokajanje ima se samo pokazati u dobrovoljnom namirenju štete prije nego sazna za zločinstvo poglavarstvo. (Riešitba kas. sudišta u Beču od 18. ožujka 1886. br. 14305. M. 901.)

19. Ako krivac ne održi nagodu, sklopljenu sa oštećenikom, odpada sama po sebi za njega pogodnost §. 187. k. z. ne samo onda, ako oštećeni učini prijavu poglavarstvu; dovoljno je da je zato doznalo poglavarstvo inim načinom. (Riešitba kas. sudišta u Beču od 27. ožujka 1886. br. 15092. M. 905.)

20. Dovoljno je, da se izključi uporaba §. 187. k. z., ako je dotični krivac bio prijavljen redarstvenoj oblasti samo kao osumnjičeni radi kradje, a da i nije nikakav dokaz naveden za to, da je kradju doista i počinio, niti ne odlučuje pri tom

§. 188. Ako dakle koj okradenik prijavi poglavarstvu tatbinu, koja mu je učinjena, nemogući naznačiti učinitelja ni po znaku podaljem, pak u to doba učinitelj prije nego poglavarstvo sazna, da je on taj isti, nadomjesti svu štetu: učinitelj će takov

stupanj sumnje proti njemu navedene. (Riešitba kas. sudišta u Beču od 14. siečnja 1886. br. 1319. M. 917.)

21. Upotrebljivanjem jamčevine za podpuno namirenje štete, prouzročene zločinstvom pronevjerenja, počinjenim po odnosnom uredniku ili službeniku, nije šteta namirena po samom krivcu po smislu §. 187. k. z., jer urednik ili službenik nije položenjem jamčevine u stanovitoj svoti zato ovlašten do iznosa ove svote jamčevine prisvojiti si novaca povjerenih mu kriepošću njegova ureda, te što se u ovakovom slučaju ne može kazati, da je šteta nadoknadjena pokajanjem krivca, jer urednik takov ne može priečiti, da se njegova jamčevina uzapti, pošto ne treba privole njegove, da se šteta po njem prouzročena iz njegove jamčevine namiri. (Riešitba kas. sudišta u Beču od 11. lipnja 1811. br. 939.)

22. I u slučaju počinjena po poreznom činovniku pronevjerenja poreznih novaca nije porezni nadzornik poglavarstvo po smislu §. 187. k. z., jer kazneno progonjenje po kaznenom zakonu kažnjivih čina pripada samo sudovom, državnim odvjetnikom i redarstvenim oblastim; druge oblasti nisu zvane u ovom pravcu postupati, nisu zato u tom pogledu poglavarstvo. (Riešitba kas. sudišta u Beču od 18. prosinca 1886. br. 9759. M. 1015.)

23. Nagoda predvidjena u §§. 187. i 188. k. z. može samo onda kriepostna biti, ako se tiče utanačenja s oštećenikom o šteti, za koju on znade, da potiče iz kažnjivog čina. (Riešitba kas. sudišta u Beču od 11. veljače 1887. br. 13874. M. 1026.)

24. Ni u onom slučaju, kada je počinitelj sasma slučajno zapriečen bio, da namiri neku štetu kako je namjeravao, ne može računati na nekažnjivost u smislu §. 187. k. z. (Riešitba kas. sudišta u Beču od 26. veljače 1891. br. 10531. M. 1402.)

25. Ne pokajanje samo po sebi, nego djelovanje pokajanja, koje se pokazuje u naknadi štete, utemeljuje nekažnjivosst po §. 187. k. z. Na nekažnjivost nema prava onaj, koji nije sudjelovao na način odgovarajući okolnostima kod naknade štete, pružene po drugom sukrivcu. (Riešitba kas. sudišta u Beču od 8. travnja 1893. br. 1161. M. 1679.)

26. Sasvim je irelevantno, iz kojega vrela sazna poglavarstvo

svakako ostati bezkaznen; ali ustanovljenje paragrafa predidućega ne ima mjesta:

a) kad okradenik stigne tata u bježanju, prije još nego stvari ukradene na stranu ukloni, ter mu tat na zahtjevanje njegovo stvari povrati ili ih u potjeri od sebe baci; ili

b) kad se učinitelj oštećenom podveže, da će mu uz niekoje stanovito doba dati nadomještenje, ali neodržavši te nagode, bude odan po oštećeniku; ili

c) kad se u okolnostih, gori pomenutih prigodom sklapanja nagode, povrati samo dio stvari ukradenih; ili

d) kad učinitelj, prije nego ga sazna poglavarstvo, jedan dio ukradenih stvari povrati, a u pogledu ostatka ponudi nagodu, okradenik pako nagode te ne uzhtije primit, nego učini uhvatit učinitelja.

Kradnje i pronevjerenja, koja se smatraju kao prekršaji.

§. 189. U ostalom, u koliko se tatbine i pronevjerenja ovdje nenapomenuta i dioničtvo istih, a tako u obće i kradež i prone-

---

za krivnju počiniteljevu; napose se ne traži, da je oštećeni imenovao počinitelja. (Rješitba kas. sudišta u Beču od 8. svibnja 1896. br. 3531. M. 1946.)

§. 188. 1. Nagoda, sklopljena medju oštećenikom i počiniteljem u smislu §. 188. sl. b) k. z. ima upliva na bezkaznenost samo onda, ako ju je potonji uspješnim pokajanjem i voljan održati. (Rješitba kr. stola sedmorice od 23. srpnja 1892. br. 2503. A. 73.)

2. Pod »bjegom« u smislu §. 188. sl. a) k. z. nema se razumjevati faktično bježanje ili trčanje tata s ukradenim stvarima, već svako udaljenje njegovo sa mjesta čina u svrhu, da se ukloni progonu, a ukradene stvari skloni na stranu. (Rješitba kr. stola sedmorice od 21. srpnja 1906. br. 3129. A. 609.)

3. Nagoda kriepostna u smislu §§. 187. i 188. k. z. postoji samo onda, kada je ponuda nagodbena počiniteljeva prihvaćena po oštećenom prije nego li sazna za počinitelja poglavarstvo. (Rješitba kas. sudišta u Beču od 11. lipnja 1892. br. 4989. M. 1540.)

4. Pogodba, kojom oštećenik pronevjerenu ili ukradenu švotu ostavi počinitelju kao zajam, ne uzrokuje već sama po sebi nekažnjivosti u smislu ustanove §. 187. k. z., nego samo, ako se

vjerenja izmedju supruga, roditelja, djece, i braće i sestara dok u skupu živu, imadu smatrat kao prekršaji: o tom se nahodi propis u dielu drugom ovoga zakona (§. 463.).

GLAVA DVADESET I DRUGA.

O RAZBOJSTVU.

Razbojstvo.

§. 190. Krivcem razbojstva čini se onaj, koj osobi kojoj učini silu da osvoji pomičnu stvar budi njezinu budi tudju; učinila se sila uvredom tvornom ili prietnjom samo.

---

ustanovi i održi platežni rok. (Rješitba kas. sudišta u Beču od 13. listopada 1894. br. 8294. M. 1777.)

§. 189. 1. Sinovac prama svom stricu ako s njim i u zajednici živi, ne spada u red osoba, kojim pripada pogodnost §. 189. odnosno §. 463. k. z. (Rješitba kr .stola sedmorice od 17. rujna 1892. br. 3033. A. 78.)

2. Djeca, koja su u kući samo na hrani i odgojivanju, ne spadaju u red osoba, kojim pripada pogodnost §. 189. odnosno §. 463. k. z. (Rješitba kas. sudišta u Beču od 16. siečnja 1886. br. 12685. M. 869.)

§. 190. 1. Za učin zločinstva razbojstva nije dovoljan drzoviti i lukavi način, kako bi se počinitelj što lakše domogao tudjih stvari, već je potrebita sila, nanesena oštećeniku. (Riješ. kr. stola sedmorice od 30. srpnja 1891. br. 2647. A. 43.)

2. Vidi riješitbu kr. stola sedmorice od 3. studenoga 1894. br. 3897., odtisnutu kod §. 171. o. z.

3. Kada je počinitelj nanio oštećeniku silu, da osvoji novac, koji je ovaj kod sebe imao i kada je pri tom postupao s nakanom, da usmrti oštećenika, onda postoji konkurencija razbojstva i pokušanog grabežnog umorstva. (Rješitba kr. stola sedmorice od 21. travnja 1894. br. 1183. »Mjesečnik« XX. str. 546. A. 136.)

4. Za učin zločinstva razbojstva ne iziskuje se, da bude nanesena sila znatna, niti da bude njome svladan odpor oробljenoga. (Rješitba kr. stola sedmorice od 29. rujna 1894. br. 3214. »Mjesečnik« XXII. str. 619. A. 153.)

Kazan.

§. 191. Već i prietnja takova, ako ju učini i jedan jedini čovjek pak ako i bez uspjeha ostane, kaznit se ima težkom tamnicom od pet do deset godina dana.

§. 192. Ako pak prietnja bude učinjena u družtvu jednoga ili više razbojnih drugova; ili s oružjem ubojitim; ili ako iza prietnje stvar bude zbilja porobljena: kazan je težka tamnica od deset do dvadeset godina dana.

§. 193. Kazan ova ima mjesta i onda, kad bude na koga položena ruka načinom silovitim, premda razbojstvo ne bude izvršeno.

§. 194. Ako se pak razbojstvo silovitim položenjem ruku poduzeto, i izvrši: ima se dosuditi kazan pooštrene težke tamnice od deset do dvadeset godina.

§. 195. Ako li tko prigodom razbojstva bude tako ranjen ili povredjen, da mu se tim nanese tielu težka ozleda (§. 152.); ili ako tko poduljom zlostavom ili pogibeljnom prietnjom bude vržen u stanje puno muka: ima se svaki, koj bude imao dio u razbojstvu, kazniti težkom tamnicom do smrti.

---

5. Po §. 190. k. z. čini se krivcem zločinstva razbojstva onaj, koji osobi kojoj učini silu, da osvoji pomičnu stvar, učinila se sila uvredom tvornom ili samo prietnjom.

Dakle karakteristična razlika izmedju ovoga zločinstva i onoga kradje označenoga u §. 171. k. z. je ta, što razbojnik upotrebljava silu proti osobi, za da dodje do posjeda stvari, na koju mu je nakana upravljena, dočim tat uzme posjedniku pomičnu stvar bez sile upotrebljene proti njegovoj osobi, makar i rabio kašnje silu proti komu, da se uzdrži u posjedu ukradene bez takove sile stvari. (§. 174. I. sl. a) i 179. k. z.). (Rješ. kr. stola sedmorice od 3. rujna 1898. br. 3387. A. 286.)

6. Ortaci, koji su se dogovorili, da će stanovitu osobu porobiti te se sporazumili o načinu, kako će razbojstvo izvesti, pa providjeni dotičnim orudjem (užetom, kojim su ju imali po dogovoru vezati) unidju u stan odnosne osobe, ali budu tamo zatečeni i uapšeni **prije nego su joj doista silu nanieli,** — počinili su pokušaj razboajstva po §§. 8. i 190. k. z. (Riešitba kas. sudišta u Beču od 21. kolovoza 1855. br. 8277. G. Z. 1856. br. 1.)

§. 195. 1. Pod kaznenu stavku §. 195. podpadaju oni, koji su kod samoga ranjenja neposredno udioničtvovali. (Rieš. kr. stola sedmorice od 17. veljače 1894. br. 168. »Mjesečnik« XX. str. 461. A. 130. i od 5. rujna 1896. br. 2599. A. 210.)

2. Uporabi kaznene stavke §. 195. k. z. ima mjesta i proti onomu razbojniku, koji doduše nije nanio težku tjelesnu ozledu, ali je bio u dogovoru glede načina napadnuća, iz kojeg je ozleda nastala. (Rješitba kr. stola sedmorice od 4. listopada 1896. br. 3468. A. 217.).

3. Vidi rješitbu kas. sudišta u Beču od 5. studena 1892. br. 11126., odtisnutu kod §. 138.

Dioničtvo razbojstva.

§. 196. Koj sakrije, protrži ili sebi pribavi stvar koju, znajući da je porobljena, pak makar da je i malena iznoska ili male ciene: krivac je zločinstva dioničtva u razbojstvu i ima se kaznit težkom tamnicom od jedne do pet godina dana.

GLAVA DVADESET I TREĆA.

O PREVARI.

Prevara.

§. 197. Koj himbenim predstavljanjem ili činjenjem zavede koga u bludnju, kojom tkogod, budi država, budi občina, budi ina koja osoba, ima podnieti štetu, budi u vlastničtvu svojem,

---

§. 196. Da postoji zločinstvo dioničtva razbojstva, ne zahtieva zakon, da tko sakrije, protrži ili sebi pribavi stvar koju porobljenu s nakanom, da si prisvoji koristi ili dobitak, već je dovoljno za kvalifikaciju ovog zločinstva, da je dotičnik to učinio, znajući da je stvar porobljena, jer zločinstvo dioničtva razbojstva je posebno, od glavnog zločinstva razbojstva različito zločinstvo, kako se to već izpostavlja iz ustanove §. 6. k. z. (Rješitba kas. sudišta u Beču od 7. prosinca 1875. br. 13458. M. 92.)

§. 197. 1. Kupovanje nekretnina,, o kojih kupac znade, da su već bile drugomu prodane, ne tvori samo po sebi zločinstva prevare. (Rješitba kr. stola sedmorice od 19. prosinca 1885. br. 3702. »Mjesečnik« XII. str. 286.)

2. Vidi plenarnu rješitbu kr. stola sedmorice od 8. listopada 1892. br. 2678., odtisnutu kod §. 320 sl. e) k. z.

budi u ostalih pravih; ili koj se s tom nakanom i na način prije pomenuti posluži bludnjom čijom ili neznanjem: krivac je prevare: dao se na to zavesti koristoljubljem, strašću, nakanom, da protuzakonito pogoduje koga, ili kojom mu drago drugom nakanom uzgrednom.

---

3. Nema prevarne nakane u smislu §. 197., ako naledjnik mjenice otudji sav svoj imetak, dok je god prihvatnik mjenice takovih imovinskih odnošaja, da se kod njega može doći do namirenja. Naknadno ma i povedenjem iztrage prouzročeno podmirenje mjenbenih ovlaštenika jeste od upliva na to, da li postoji prevarna nakana ili ne. (Riešitba kr. stola sedmorice od 29. srpnja 1893. br. 1441. »Mjesečnik« str. 566.)

4. Da li se prisvojenje obveznice imade smatrati kradjom ili prevarom, ovisi o nakani, u kojoj je počinitelj postupao. (Riešitba kr stola sedmorice od 4. prosinca 1897. br. 4779. A. 256.)

5. Da li se izmamljenje novaca u svrhu izdavanja krivotvorenja novaca, koje izdavanje nije ležalo u namjeri dotičnika, imade smatrati prevarom, jest pitanje čina, o kojem odlučuje presudni sud. (Riešitba kr. stola sedmorice od 4. veljače 1899. br. 207. A. 311.)

6. Za prevaru traži se uz himbeno predstavljanje ili činjenje još i nakana nanieti komu štetu. (Plenarna riešitba kr. stola sedmorice od 11. veljače 1899. br. 109. »Mjesečnik« XXV. str. 359. A. 314.).

Po §. 197. k. z. imamo učin prevare ne samo onda, kad je tko imao podnieti štetu u svom vlastničtvu, već i onda, ako je štetu pretrpiti imao u svojih ostalih pravih. (Riešitba kr. stola sedmorice od 2. rujna 1899. br. 2600. »Mjesečnik« XXVI. str. 40. A. 344.).

8. Onome, koji je podpisao treću osobu na podnesku, koji valja biljegovati, pa ma i taj podnesak stigao namienjenoj oblasti, ne može se imputirati, da je išao za tim, da ta treća osoba plati biljegovnu globu, t. j. da podnese štetu u svojem vlastničtvu. (Plenarna riešitba kr. stola sedmorice od 16. prosinca 1899. br. 4669. »Mjesečnik« XXVI. str. 228. A. 368.).

9. O pojmu »zavedenja u bludnju« kod prevare. (Plenarna riešitba kr. stola sedmorice od 10. ožujka 1906. br. 1226. A. 606.).

10. Onaj, koji nakon kontrahiranja dugova, a da prije ne obaviesti svojih vjerovnika, ostavi svoje boravište, nije već radi

toga varalice, osim ako je već za vrieme pravljenja dugova odlučio bio, da neće platiti i da će vjerovnike oštetiti za njihove tražbine time, što će se potajno udaljiti u nepoznato mjesto. (Riešitba kas. sudišta u Beču od 4. srpnja 1890., broj 7863. M. 1714.).

11. Gledom na ukradenu stvar može tat u realnoj konkurenciji počiniti i prevaru, u koliko se posluži himbenim varanjem, da tu stvar za novac odtudji. (Riešitba kas. sudišta u Beču od 18. ožujka 1898. br. 2346. M. 2183.).

12. Sasvim je neosnovan nazor, da na dignuće novca opunomoćen punovlastnik ne može nikakvu prevaru počiniti, ako novac inkasira na temelju krivotvorene namire svoga vlastodavca, jer krivotvorenu odnosnu namiru nije on izdao kao punomoćnik, već je time, što se okristio bludnjom platca, da na namiru, držanu za istinitu, u njoj kvitiranu svotu za svoga mandata digne, taj dignuti novac za sebe zadržao, počinio prevaru, kojom je oštetio ili mandata svoga, ili pako dotičnog platca. (Riešitba kas sudišta u Beču od 6. svibnja 1853. broj 4435. G. Z. br. 35.).

13. Ženska glava, koja je rodila, iza kako je sa više mužkaraca puteno obćila, pa ne gledeć na to, što je jur jednoga od dotičnika tužila na priznanje otčinstva i plaćanje alimentacije za dotično diete te i tužbom uspjela, — tuži i drugoga na priznanje otčinstva i plaćanje troškova za uzdržavanje istog djeteta, počinila je zločinstvo prevare, u koliko je prvi svojoj dužnosti udovoljio i alimentaciju točno plaćao, jer joj himbeno predstavljanje leži u tom, što je ovu okolnost zatajila, kada je proti drugomu podniela tužbu gore navedenu. Ne ima pako prevare, ako je ona u drugoj tužbi ograničila tužbeni zahtiev samo na plaćanje viška za uzdržavanje djeteta, što svota, na plaćanje koje se je prvi tuženik obvezao, za podmirivanje troškova alimentacije dostatna bila nije. (Riešitba kas. sudišta u Beču od 5. listopada 1858. br. 11181. G. Z. br. 135.).

14. Tko prigodom javne dražbe podmiti darom sudražbovatelje, da u njegovu korist odustanu od dalnjeg dražbovanja te time prouzroči, da je postignut manji utržak, počinio je zločinstvo prevare. (Rieš. kas. sudišta u Beču od 22. ožujka 1859. br. 211. G. H. br. 32.).

15. U samoj prošnji dotičnog dražbovatelja, da drugi ne sudražbuju te u obećanju dara za to, ne leži još himbeno predstavljanje i činjenje, koje u smislu §. 197. k. z. utemeljuje

prevaru. (Riešitba kas. sudišta u Beču od 14. veljače 1866. br 1230. G. Z. br. 33.).

16. Tko pometnjom njemu dostavljeni, na treću osbu glaseći preporučeni list primi i zataji, nije počinio zločinstvo prevare, ne gledeć na to, što je odtuda nastala šteta za poštarski erar od 20 for., koju mora nadoknaditi; već je dotičnik za ovaj čin odgovoran samo građansko-pravno. (Riešitba kas. sudišta u Beču od 12. listopada 1869. br. 11487. G. Z. br. 91.)

17. Tko već rabljene biljegovke, odstranjenjem tragova prebiljegovanja ili pisma kemičnim ili inim umjetnim putem ponovno upotrebi, počinio je zločinstvo prevare. (Riešitba kas sudišta u Beču od 2. svibnja 1871. br. 5316. G. H. br. 50.).

18. §. 197. k. z. štiti uz državu i obćinu i svaku drugu fizičnu i moralnu osobu bez razlike, da li je pripadnica austro-ugarske monarkije ili nije. (Riešitba kas. sudišta u Beču od 29. rujna 1874. br. 8162. M. 26.).

19. Okolnost, što je tko svoje nekretnine zajedno kod dviju osjegurajućih družtava razmjerno visoko osjegurao — navodeći kod drugoga ,da još nije osiguran — u nakani jednomu ili obim osjegurajućim družtvom nanieti štetu; ne sadržaje u sebi već sva zakonska obilježja zločinstva prevare, jer osjeguravanje samo po sebi još ne daje prava osiguranomu na izplatu stanovite osigurane svote, već mu ovo pripada istom nakon požara. Uz to je dvostruko osjeguranje predvidjeno i u samih statutih osjeguravajućeg družtva, te za taj slučaj već u njima izrečena nevaljanost osjeguravajućeg ugovora. Ne može s toga govora biti o himbenom predstavljanju i zavedenju u bludnju osjeguravjućeg družtva po osiguraniku. (Riešitba kas. sudišta u Beču od 26. veljače 1875. br. 123. M. 47.).

20. Za učin zločinstva prevare je svejedno, da li je bila nakana počinitelja oštetiti A-a ili B-a; dovoljno je, da je imao u obće nakanu, da njegovim činom netko štetu podnieti ima. (Riešitba kas. sudišta u Beču od 13. veljače 1880. br. 11913. M. 224.)

21. Krivcem zločinstva prevare čini se i onaj, koji upotrebi bludnju drugoga u svoju korist, u koliko dotičnik odtuda štetu podnieti ima. Zato je krivac zločinstva prevare i propali trgovac, koji ne tjera više trgovinu, te koji ne ima sredstava da plati, ako od trgovca, koji ne znajući za to, već misleći da još uvjek ima otvoren posao, naruči ili prima na vjeru ponudjenu mu na prodaju robu, zatajivši mu svoje sadašnje stanje; pri čem je svejedno, da li je dotičnik njega nagovarao te ponudami svojimi dosadjivao, jer se ovakov postupak sam po sebi još ne može smatrati neodoljivom silom po smislu §. 2. sl. g) k. z. (Riešitba kas. sudišta u Beču od 10. svibnja 1880. broj 2488. M. 253.).

22. Tko označiv se lažljivo dužnikom u obveznici, izdanoj tobožnjemu svomu vjerovniku, izposluje u korist ovoga na temelju njenom na svoje nekretnine uknjižb uprava zaloga, da izigra ostale vjerovnike, počinio je zločinstvo prevare po §. 197. k. z., u koliko šteta, koju bi imali podnieti vjerovnici, prevaljuje iznosak, ustanovljeni u §. 200. k. z. (Riešitba kas. sudišta u Beču od 26. lipnja 1880. br. 4001. M. 269.).

23. Koji na mjenici prima dionu odplatu mjenbene svote; učinjeni platež pako na samoj mjenici ne ubilježi — ne kvitira — već mjenicu prividno dalje naledji, pa ju po prividnom naledjeniku u cielom iznosu, na koji glasi, utužiti dade, taj je počinio zločinstvo prevare; jer, ako se u obće u parbenom postupku ne mogu neistinite, po jednoj stranci navedene okolnosti smatrati zavedenjem sudca u bludnju, pošto protustranci pristoji pravo prigovora i obrane, to se ipak himbeni navodi neistinitih oklnosti u tužbi izpostavljaju kao »zavedenje u bludnju« u onih slučajevih, u kojih sudac po postojećih propisih parbenog postupka mora jednostranim navodom tužitelja bez saslušanja protustranke vjerovati, te na temelju pridonešenih po tužitelju dokazala rješitbu izdati. (Riešitba kas. sudišta u Beču od 27. prosinca 1880. br. 10442. M. 314.).

24. Koji od koga izmami novaca pod izlikom, da će za njega učiniti koje po §. 1174. o. g. z. nedopušteno djelo, krivac je prevare ne gledeć na to, što se po §. 1174. o. g. z. ne može natrag zahtievati ono, što se je dalo za izvedenje nedopuštenog čina, jer kazneni zakon kod ustanovljenja pojma prevare ne razlikuje, da li se šteta, koju je htio krivac da prouzroči, i gradjansko-pravno progoniti može. (Riešitba kas. sudišta u Beču od 21. ožujka 1881. br. 14553. od god. 1880. M. 326.).

25. Koji prigodom razdiobe kupovnine, znajući prijavljuje tražbinu izplaćenu, ali gruntovno još neuknjiženu, počinio je prevaru. (Riešitba kas. sudišta u Beču od 2. travnja 1881. broj 13035. od god. 1880. M. 331.).

26. Tko u ime drugoga na njegovu molbu stavi u lutriju priobćene mu brojeve, a risconto po ovlašćenju mandata kod sebe zadrži, pa iza kako su stavljeni brojevi doista izašli, ne kazav

o tom ništa mandatu svom, na temelju povjerenog mu risconta zgoditak digne, taj je počinio zločinstvo prevare, a ne pronevjerenja. (Riešitba kas. sudišta u Beču od 23. listopada 1882. br. 8578. M. 489.).

27. Ne mienja kvalifikaciju kod zločinstva prevare u pogledu iznosa okolnost ona, što je oštećeniku mogućnost pružena gradjansko-pravnim putem od okrivljenika utjerati odštetnu svotu, budi u cielosti, budi diono, jer zakon ne propisuje, da mora biti šteta, koju prevarena osoba podnieti ima, nenaknadiva odnosno iznos njezin neutjeriv. (Riešitba kas. sudišta u od 5. prosinca 1887. br. 10326. M. 412.).

28. Ako i nije svaki izkaz neistinite okolnosti himbenost u smislu §. 197. k. z., to se ima ipak navod neistinitosti smatrati himbenim predstavljanjem, ako je time zavedenje u bludnju počinjeno takovim načinom, da se u obćem prometu i kod navadne opreznosti ne može lahko na tu bludnju naići. To valja navlastito u obćem poslovnom prometu, kada je jedna stranka po svom zanimanju vieštak, a druga nije; u kom slučaju mora potonja do stanovitog stepena prvoj vjerovati. (Riešitba kas. sudišta u Beču od 1. prosinca 1882. br. 10200. M. 503.)

29. Dužnik, koji jednomu vjerovniku sigurnost daje, bilo to i radi istinite tražbine u namjeri, da tim izigra druge vjerovnike, počinio je prevaru. (Rieš. kas. sudišta u Beču od 30. studenoga 1883. br. 10941. M. 596.).

30. Prividni naledjnik, koji utuži jur uplaćenu mjenicu, da time ošteti tuženika, počinio je zločinstvo prevare. (Riešitba kas. sudišta u Beču od 3. studena 1884. br. 10730. M. 689.).

31. Poslovodja prezaduženika (kridatara), koji bez sporazumka s ovim sakrivanjem diela na stečajninu spadajućeg imetka pravo stanje stečajne gromade zamrsi, kriv je zločinstva prevare, ako ne po §. 199. sl. f) k. z. ipak po §. 197. k. z., jer himbeno njegovo postupanje sastoji u tom, što je neistinito predstavio stanje gromade, te time zaveo vjerovnike u bludnju. (Riešitba kas. sudišta u Beču od 17. studena 1884. broj 8599. M. 699.).

32. Za učin prevare je posve neodlučno, da li oštećeniku glede počinjene mu štetu pristoji pravo gradjanske tužbe ili ne, pošto kazneni zakon kod ustanovljenja pojma prevare nikako ne razlikuje, da li se šteta, koju je krivac htio prouzročiti, gradjansko-parbenim putem progoniti može. S toga je počinio prevaru i onaj, koji je od drugoga izmamio stanovitu svotu novaca himbenim predstavljanjem, da će ju upotrebiti, da time podmiti vojno-stavno povjerenstvo u svrhu, da mu izposluje oprost od vojničke službe, ne gledeć na to, što je ovako prevareni dao novaca za nedopušteni čin, za koji mu po §. 1174. o. g. z. ne pristoji pravo tražiti povratak toga novca. (Riešitba kas. sudišta u Beču od 17. studena 1884. br. 8909. M. 701.).

33. Šteta, koja je potrebna za prevaru, ne mora biti takova, da ju odkloniti nije bilo moguće. (Riešitba kas. sudišta u Beču od 16. siečnja 1886. br. 12685. M. 869.).

34. Ako kod dvostrano obvezatnih pogodaba jedna stranka himbenim predstavljanjem, da je u pismenom sastavku sadržano ustmeno utanačenje, nagovara drugu na podpisivanje podmetnutog joj pismenog sastavka pogodbe, koji ne odgovara ustmenomu utanačenju, a ova taj sastavak u dobroj vjeri podpiše, tad je već ovim činom zločinstvo prevare konsumirano, te ne treba, da je taj sastavak pogodbe i prva (stranka) podpisala; dovoljno je, da ima ona sastavak sa podpisom druge stranke u rukuh, jer je tako kadra uviek naknadno svoj podpis na odnosnu izpravu staviti. (Riešitba kas. sudišta u Beču od 11. siečnja 1886. br. 9993. M. 668.).

Okolnosti, u kojih prevara postaje zločinstvom:

§. 198. Prevara postaje zločinstvom ili po naravi čina ili po iznosku štete.

a) narav čina:

§. 199. Pod uvjeti §. 197. postaje prevara zločinstvom već po samoj naravi čina:

a) kad tko u vlastitoj svojoj stvari krivu prisegu pred sudom ili ponudi ili zbilja položi; ili kad tko zaište od koga krivo svjedočanstvo, koje bi se imalo položit pred sudom, ili kad tko krivo svjedočanstvo pred sudom ili ponudi ili položi, ako i ne bude u njem u isto doba ponuda ili položenje prisege;

b) kad tko lažnim načinom uzme na se značaj javnoga urednika, ili uzlaže da ima od poglavarstva nalog, ili osobitu povlast, zadobljenu od oblasti javne;

c) kad se tko u javnom obrtu posluži mjerom ili vagom, budi krivom budi manjom; bila cimentirana ili nebila;

d) kad tko spotvori ili krivotvori javnu dokaznicu koju, ili

znak koj, uveden javnom naredbom; bio to biljeg, bio pečat, bila proba;

e) kad tko ukloni ili premjesti znamenja, postavljena za opredieljenje medjaša;

f) kad tko razsipnošću do toga dodje da ne može izplatit dugova; ili kad uznastoji produljit svoju vjeresiju spletkami; ili kad tko zamrsi pravo stanje mase budi izmišljotinom vjerovnika, kojih ne ima; budi inim kojim prevarnim sporazumljenjem ili sakrićem jednoga diela svojega imetka.

ZAKON od 14 ožujka 1901. o **zaštiti javnih znakova** (Sbornik zakona i naredaba br. 33. g. 1901.).

§. 1. Pod zaštitu ovoga zakona spadaju, dok se nalaze u prometu, ovi od države izdani javni znakovi: biljezi. poštarske vrednote i svaki drugi znak, koji je odredjen za osiguranje poreza, pečati i svi državni ili oblastni znakovi, koji dokazuju držinu kojega suda, ili kakvoću i unutrašnju vriednost koje kovovine.

§. 2. Radi prestupka krivotvorenja javnih znakova kaznit će se strogim zatvorom do dvie godine i globom do dvie hiljade kruna tko:

1. patvori ili krivotvori javne znakove (§. 1.), da ih on sam ili tko drugi kao prave i nepatvorene upotrebi ili u promet stavi;

2. tko patvorene ili krivotvorene javne znakove (§. 1.) znalice kao prave i nepatvorene sam upotrebi, drugomu zato pribavi ili u promet stavi.

§. 3. Radi prestupka naznačenog u §. 2. kaznit će se strogim zatvorom do jedne godine i globom do hiljadu kruna:

a) tko s pravih već upotriebljenih javnih znakova (§. 1.) ukloni obilježje uništene vriednosti, da ih iznovice on sam ili tko drugi kao neponištene javne znakove upotrebi, za to drugomu pribavi ili u promet stavi;

b) tko prave već upotrebljene javne znakove (§. 1.), s kojih je uklonjeno obilježje uništene vriednosti, znalice iznova kao neponištene jàvne znakove sam upotrebi, za to drugomu pribavi ili u promet stavi.

§. 4. Djela u §. 2. i 3. spomenuta postaju zločinstvo, kad uzrokovana ili namjeravana šteta prevali iznos od 100 kruna, te će se kazniti po propisu §. 202. odnosno 203. k. z.

§. 5. Propisi §§. 2., 3. i 4. ovoga zakona valjaju i za inozemne javne znakove (§. 1.) onih država, u kojima su na osnovu kaznenog zakona ili na osnovu ugovora, što no imade snagu zakona, u podobnim slučajevima kazneno-pravno zaštićeni od države u zemljama ugarske krune izdani javni znakovi, koje obuhvata zaštita ovoga zakona.

§. 6. Radi prekršaja kaznit će se globom do 400 kruna, tko bez namjere i cielj u §§. 2. i 3. označene:

a) načini kovnicu, spomenicu, žućak (tantuz), naslovnicu (Vignette), oglas (Anonce), obilježje robe (Waarenmarke) ili druge slične predmete, tako da bi se te tvorevine na prvi pogled mogle lako uzeti za javne znakove (§. 1.);

b) patvori ili krivotvori javne znakove (§. 1.), ukloni obilježje uništene vriednosti sa upotrebljenih javnih znakova ili stavlja u promet patvorene, krivotvorene ili takove javne znakove, s kojih je uklonjeno obilježje poništene vriednosti.

7. Propisi §. 6. valjaju i za inozemne poštarske vrednote onih država, u kojima su na osnovu kaznenog zakona ili na osnovu ugovora, koji imade snagu zakona, kazneno-pravno zaštićene poštarske vrednote zemalja krune ugarske.

§. 8. Obće propise kaznenoga zakonika od 27. svibnja 1852. valja primieniti i na djela, što no se kazne po ovomu zakonu. Propisi za kaznene osude pomenute u članku I. i III. zakona o posljedicama kaznenih osuda i kazni od 10. lipnja 1890. (Sbornik br. 50.). valjaju i za kaznene osude, što se izreku po §§. 2., 3. i 4. ovoga zakona.

§. 9. Ovaj zakon staje na snagu onoga dana, kad se proglasi.

Tim danom gube snagu svi zakoni i sve naredbe, što su u oprieci s ovim zakonom.

§. 10. Izvršenje ovoga zakona povjerava se banu kraljevina Hrvatske, Slavonije i Dalmacije.

Po §. 1. **zakona** od 16. travnja 1902. **o pretvoru zatvora drugoga stupnja u globu i o iztjerivanju globe** (br. 26. sbornika od god. 1902.) može se kod prestupaka, označenih u §§. 2. i 3. zakona od 14. ožujka 1901. o zaštiti javnih znakova strogi zatvor pretvoriti u globu. Taj je zakon odtisnut kod §. 261. kaz. zak.

§. 55. **zakona od 3. listopada 1876. o postupku u pravnih poslovih manje vriednosti (o postupku bagatelnom ili maličnom) pred kr. kot. sudovi.** (Sbornik zakona i naredaba br. 88. godine 1876.):

Ako stranka saslušana kao svjedok bude krivo izkazala, nje-

zina se kazivanja imadu smatrati kao krivo svjedočanstvo, položeno pred sudom.

Ustanove zakona kaznenoga o nudjenju krive prisege ili kriva svjedočanstva ne imaju se uporabljivati na izjave i kazivanja, koja je učinila stranka prije, nego što je preslušana bila kao svjedok.

Točka 8. **naredbe** ministarstva financija od 21. prosinca 1860. kriepostna za svekolike krunovine, **kojom se uvode biljegovani zavitci listovni i nove marke za listove i novine.** (Sbornik zakona i naredaba br. 157. god. 1863. I.):

Na protuzabrano prodavanje, potvaranje i krivotvorenje zavitaka listovnih, a tako i na upotrebljivanje neistinitih zavitaka listovnih uporabljivat će se dotični propisi, odnoseći se na isto takovi postupak s listovnimi markami, a odnosno ustanove kaznenoga zakona o dohodarstvenih narušajih i obćega zakona kaznenoga.

---

§. 199. K slovu a) 1. Krivo pred sudom položeno svjedočanstvo sadržaje po sebi sve uvjete, potrebite po §. 197. k. z. za prevaru, pa stoga — osim u samom krivom svjedočanstvu, sadržane nakane, povriediti državu u pripadajućem joj pravu na istinu pri vršenju pravde — nije za zločinstvo prevare krivim svjedočanstvom potrebita posebna nakana nanieti komu god još drugu kakovu štetu u pravih njegovih. (Riešitba kr. stola sedmorice. »Mjesečnik« VII. str. 233. i 236.).

2. Malodobnik, ma da u gradjanskoj parnici nije valjano i zakonu shodno zastupan bio, ter ma da mu je protupravno ovako nevaljano zastupanomu i položenje prisege dosudjeno, koju prisegu je nastupio i položio — kriv je zločinstva prevare »položenjem krive prisege pred sudom« označenoga u §§. 197., 199. a) k. z., pa mu se ništetnosti, počinjene u gradjanskoj parnci, mogu ubrojiti samo kao »olahkoćujuće okolnosti.« (Riešitba kr. stola sedmorice od 13. prosinca 1890. br. 3125. »Mjesečnik« XVII., str. 343. A. 37.).

3. Onaj, koji u gradjanskoj parnici položi krivu prisegu od straha, da se ne dozna za kažnjivo djelo, koje je počinio, ne može se braniti »neodoljivom silom.« (Riešitba kr. stola sedmorice od 21. veljače 1891. br. 2738. ex 1890. »Mjesečnik« XVII. str. 394. A. 39.).

4. Za učin zločinstva prevare krivim svjedočanstvom §. 199. sl. a) kaz. zak. neodlučno je, da li su okolnosti, koje svjedok

4/a. Svjedok, koji pri preslušanju u gradjanskoj parnici u tom svojstvu zanijeće koju okolnost za koju bi odgovarao pred kaznenim sudom nije odgovoran po §§ 197. i 199/a K. z. Mj. XXXVI. [illegible]

---

posvjedočiti ima, važne ili odlučne za konačnu presudu. (Riešitba kr. stola sedmorice od 18. travnja 1891. br. 1531. A. 41.).

5. Za učin prevare po §. 199. sl. a) k. p. neodlučno je, da li je dotičnik baš pozvan bio na preslušanje kao svjedok te da li je formalno kao svjedok preslušan, dovoljno je, da je krivo svjedočio, te time barem pred sudom ponudio krivo svjedočanstvo. (Riešitba kr. stola sedmorice od 29. travnja 1893. br. 741. A. 100.).

6. Za uporabu §. 199. sl. a) k. z. nije odlučno, da li se položi krivo svjedočanstvo pred sudom u poslu parbenom ili izvanparbenom, i da li je sudac preslušanoga opominjao na kazivanje istine.

Za zločinstvo prevare označeno u §. 199. sl. a) k. z. ne zahtjeva se, da je naumljena komu šteta materijalno procjeniva. (Riešitba kr. stola sedmorice od 22. srpnja 1893. br. 1548. »Mjesečnik« XIX. str. 519.).

7. Zločinstvo prevare krivim svjedočanstvom ne imademo ako je ovo položeno po osobi, koja je u doba njezinog saslušanja kao svjedoka bila već u sumnji, da je učestvovala kod onog kažnjivog djela radi kojeg je kao svjedok preslušana. (Riešitba kr. stola sedmorice od 22. veljače 1896. br. 675. A. 196.).

8. Zločinstvo prevare krivim svjedočanstvom imademo i onda, ako je položeno samo o uzgrednim okolnostima. (Rieš. kr. stola sedmorice od 9. siečnja 1897. br. 98. A. 223.)

9. Zločinstvo prevare prisegom položenom uslied sudbene nagode. (Riešitba kr. stola sedmorice od 10. travnja 1897. br. 1040. A. 227.)

10. Prisega o pravnom pitanju ne samo da je nedopuštena po zakonu, nego ne može ni sačinjavati učina zločina prevare. (Riešitba kr. stola sedmorice od 8. srpnja 1897. br. 584. »Mjesečnik« XXIII. str. 555. A 232.)

11. Ako svjedok prije svršenog saslušanja svoj lažni izkaz opozove odnosno izpravi, tada ne imademo učin zločinstva prevare po §. 199. sl. a) k. z. (Riešitba kr. stola sedmorice od 22. listopada 1898. br. 3130. A. 292. i od 14. rujna 1901. br. 3416. A. 454.)

12. Obćenita načela o sukrivnji (poticanje i pripomoć) imadu se uporabiti i na krivo pred sudom položeno svjedočanstvo; ne ima se stoga u takovom slučaju poticatelj kazniti radi zaiskanja

krivog svjedočanstva, već po §. 5. i 199. sl. a) k. z. (Riješitba kr. stola sedmorice od 7. prosinca 1901. br. 2474. A. 471.)

13. Oduzeće prisege od svjedoka, u koliko je takovo propisano, sačinjava integrirajući akt preslušanja svjedoka, te se ne može govoriti o zaključenju tog preslušanja prije nego svjedok prisegu položi ili dok mu takova odpuštena bude. Do tog momenta može svjedok svoj izkaz opozvati. (Riješitba kr. stola sedmorice od 14. ožujka 1903. br. 1029. A. 525.)

14. Sankciji §. 199. sl. a) k. z. podpada i odgovor na obćenita pitanja, stavljena svjedoku. (Riješitba kas. sudišta u Beču od 6. rujna 1886. br. 5407. M. 958.)

15. Izjava stranke tečajem parbenog postupka, da hoće prisegom potvrditi istinitost ili neistinitost stanovite čijnenice, nije ravna u §. 199. sl. a) k. z. predvidjenoj ponudi prisege. Ovdje se predpostavlja prisega, koja je sudbenom izrekom pripuštena kao dokazalo, te o kojoj je zavisnim učinjeno dosudjenje dotične pravne tražbine. (Riješitba kas. sudišta u Beču od 6. rujna 1886. br. 13821. i od 14. siečnja 1887. br. 13323. M. 959.)

16. Ako je ustanovljeno, da je svjedok o razlogu znanja svoga (ratio scientiae) krivo izkazao, tada nije potrebno uz to za uporabu §. 199. sl. a) k. z., da se je po svjedoku potvrdjena činjenica doista i dogodila ili nije. Svjedok dakle, koji izpovieda, da je stanovitu činjenicu vidio, a bude dokazano, da ju nije vidio, položio je krivu izpovjed, pri čem je svejedno da li se je u obće činjenica ova dogodila ili nije, jer je svjedok izkazom, da je tu činjenicu vidio, htio da ju pravno obstojnom predstavi. (Riješitba kas. sudišta u Beču od 3. prosinca 1886. br. 10838. M. 999.)

17. Pojan svjedočanstva predpostavlja, da je izkaz učinjen po osobi različitoj od okrivljenika. Ako je progon radi kažnjivog čina proti više osoba poveden, ne može se nijedna od ovah osoba svjedokom smatrati. Krivcem zločinstva zavedenja na krivo svjedočanstvo ne može se proglasiti onaj, proti komu nije dokazano, da je njemu poznato bilo, da će dotična osoba biti u odnosnoj stvari svjedok. (Riješitba kas. sudišta u Beču od 18. prosinca 1886. br. 9633. M. 1014.)

18. Svjedok jamči te je odgovoran po §. 199. sl. a) k. z. i za one prigodom njegovog u gradjansko-parbenom postupku na stanovite dokazne članke preduzetog saslušanja po njemu izkazane činjenice, za koje nije bio pitan, nego koje je sam od svoje volje izpovjedio. (Riješitba kas. sudišta u Beču od 19. veljače 1887. br. 14002. M. 1031.)

19. Vjerovnik, koji hotimice zašuti po dužniku učinjeni platež, pa na temelju ovršne izprave zatraži ovrhu, da time sudca zavede u bludnju osobito, u koliko je dužniku oduzeta mogućnost, da može u pravo doba prigovoriti, da je platež dva puta uzsliedio, ter, ako to vjerovnik čini, kako je naravno, i što leži u činu samom, s nakanom, da izposluje dva puta platež i time prouzroči štetu, počinio je zločinstvo prevare, za koje je sasvim neodlučno, da li dužniku, u slučaju, da je doista dva puta platio, pristoji condictio indebiti ili ne. (Riješitba kas. sudišta u Beču od 30. travnja 1887. br. 1399. M. 1053.)

20. Ako knjižni vjerovnik u sporazumljenju sa ovršenikom, da si na štetu svojih sljedbenika pribavi protupravno dobitak, svoju tražbinu, uknjiženu na hipoteki, ovršnim putem prodanoj, koja pako tražbina samo dielom još postoji, kod diobe kupovnine cielim iznosom prijavi, počinio je zločinstvo prevare. (Riješitba kas. sudišta u Beču od 28. listopada 1887. br. 7868. M. 1106.)

21. Tko za drugoga izdanu željezničku bezplatnu voznu kartu, u svrhu, da ju upotrebi u svoju korist, kod željezničke postajne blagajne prebiljegovati dade, počinio je prevaru, a kriv je tog kažnjivog čina i onaj, koji mu je dao u tu svrhu svoju bezplatnu voznu kartu. (Riješitba kas. sudišta u Beču od 13. prosinca 1887. br. 12067. M. 1118.)

22. Himbeno predstavljanje i činjenje sadržano kod zločinstva prevare krivim svjedočanstvom ili krivom prisegom leži u činu samom. I vještak može se učiniti krivcem ovog zločinstva, kada daje krivi nalaz, pošto se ovaj jednakim svjedočanstvu smatra. S toga počinio je zločinstvo prevare po §. 199. sl. a) k. z., kada tko od vještaka zaište krivi liečnički nalaz. (Riješitba kas. sudišta u Beču od 13. listopada 1875. br. 4982. M. 83.)

23. Za zločinstvo prevare krivom prisegom i krivim svjedočanstvom potrebno je, da je krivo svjedočanstvo ili kriva prisega pred sudom ponudjena ili položena. Privatna izprava, u kojoj tko zasvjedočuje koju neistinitu okolnost i u njoj nudi, da će ju potvrditi pred sudom prisegom, ne može smatrati ravnom ponudi prisege pred sudom. Ovim pako činom može se dotičnik po okolnostih učiniti sukrivcem prevare po §. 197. k. z. (Riješitba kas. sudišta u Beču od 6. veljače 1878. br. 9279. M. 170.)

24. Kod zločinstva prevare krivom prisegom leži dolus u tom, što je počinitelj prisege znao, da je što neistinitoga kao istinu prisegom potvrdio ili što je proti boljemu svomu znanju krivu izpovjed za istinu pod prisegom potvrdio. Ne radi se dakle samo o ustanovljenju njegovog subjektivnog stanja, u kojem se je nalazio rigodom položenja prisege. (Riešitba kas. sudišta u Beču od 22. veljače 1878. br. 14637. M. 171.)

25. I svjedok, koji prigodom glavne razprave istinu izkaže, počinio je zločinstvo prevare krivim svjedočanstvom po §. 199. sl. a) k. z., ako je u prediztrazi protivno izpovjedao, jer ustanova §. 199. sl. a) k. z. ne čini razlike, da li je svjedočanstvo, koje je pred sudom položeno, položeno pred presudnim ili iztražnim sudom, a niti ne ima ustanove u kaznenom postupku, po kojoj ne bi svjedočanstvo u prediztrazi vjere zasluživalo. (Riešitba kas. sudišta u Beču od 3. lipnja 1878. br. 1378. M. 185.)

26. Tko u vlastitoj svojoj stvari sklopi od prisege uvjetovanu nagodu na platež tražbine, proizviruće iz pravnog posla, spadajućeg u vrst onih, koje obći gradjanski zakonik nevaljanimi označuje, te prisegu, — znajući da okolnost, koju njom dokazati ima, istinita nije, — doista i položi, počinio je zločinstvo prevare po §. 199. sl. a) k. z.; ne gledeć na to, što sudac ne bi mogao — da stranke nagodu sklopile nisu — utuženu tražbinu tužitelju dosuditi: jer kazneni sudac mora smatrati po strankah sklopljenu nagodu kao čin, kojim je pred sudom riešen priepor, te se ne ima upuštati u izpitivanje dopustivosti same nagode. Prisega, pod gornjimi okolnostmi položena, mora se bar smatrati ravnoj prisezi, položenoj o neodlučnoj okolnosti u parnici, uvjetnom osudom riešenoj. Postoji dakle svakako zavedenje suda u bludnju, kada stranka u ovakovom slučaju položi prisegu o neistinitoj okolnosti. (Riešitba kas. sudišta u Beču od 21. lipnja 1880. br. 4575. M. 268.)

27. Na nezapriseženu neistinitu izpovjed svjedoka, položenu pred upravnom oblasti u iztrazi radi dohodarskih prestupaka, ne može se uporabiti propis §. 199. sl. a) k. z. (Riešitba kas. sudišta u Beču od 13. studena 1880. br. 8101. M. 283.)

28. Svjedok, koji je stanovite okolnosti prigodom iztražnog saslušanja neistinito izkazao, ali svoju izpovjed još tečajem saslušanja, bilo to i drugog kojeg dana izpravio, nije počinio time zločinstva prevare u smislu §. 199. sl. a) k. z., jer se po ovoj zakonskoj ustanovi »svjedočanstvom« smatrati ima samo cieli izkaz, koji je svjedok u iztražnom postupku položio, te koji tvori samo onda krivo svjedočanstvo, kada je konačno i formalno zaključena njegova izpovjed neistinita. (Riešitba kas. sudišta u Beču od 16. rujna 1881. br. 5124. M. 367.)

29. Krivo svjedočanstvo svjedoka, položeno u gradjanskom postupku, ne postaje s toga nekažnjivim, što je svjedok zavržan, te njegova izpovjed osamljena ostala. (Riešitba kas. sudišta u Beču od 29. listopada 1881. br. 7272. M. 376.)

30. Kriv je zločinstvu prevare po §. 199. sl. a) k. z. i onaj, koji u vlastitoj svojoj stvari pred sudom osudom dosudjenu mu prisegu krivo položi i za slučaj onaj, da je prisega ova u parnici neodlučna bila i da je izrečeno po višem sudu, da je osuda morala bezuvjetna biti. (Riešitba kas. sudišta u Beču od 5. studena 1881. br. 5704. M. 377.)

31. Ako je u prevarnu svrhu izmišljena tražbina te prividni vjerovnik te izmišljene tražbine — koji je već počinio prevarni čin time, što je dao svoju izmišljenu tražbinu uknjižiti na nekretnine svojeg tobožnjeg dužnika — u drugoj stvari, koja s ovom prevarnom svrhom u savezu ne stoji, kao svjedok saslušan, potvrdjuje istinitost izmišljene tražbine, čini se krivcem zločinstva prevare krivim svjedočanstvom, ne gledeć na to, što se on već kao izmišljeni vjerovnik ima smatrati sukrivcem prevare, jer kazneni zakon ne čini razlike izmedju nesumnjivog i sumnjivog svjedoka. (Riešitba kas. sudišta u Beču od 18. veljače 1882. br. 1292. M. 421.)

32. U gradjanskom parbenom postupku ima se prisega položiti bez dvoumnosti, primisli ili priuzdržaja. Po tom može onaj, koji na svoju korist hoće da upotrebi pometnju, uvukavšu se u obrazac prisege, priseći po slovu rieči upitnoga obrazca istinu, po smislu i bitnosti pako — što je kod prisege jedino odlučno — ipak položiti krivu prisegu.

Prisega, položena s dometkom »u koliko znam i pamtim«, nije samo onda kriva, ako je onaj, koji ju je položio, pozitivna znanja imao o činu, što ga je označio, da se nije dogodio, već i onda, kada doduše o dotičnom dogodjaju ništa neposredno ne zna, ali iz cielog stanja stvari i gledom na sve okolnosti nije mogao držati, da se dotični čin doista sbio nije.

Dvojbe nisu izprični razlozi za krivu prisegu, položenu s dometkom »u koliko znam i pamtim.« (Riešitba kas. sudišta u Beču od 6. travnja 1883. br. 80. M. 535.).

33. Kriva prisega ne postaje time nekažnjivom, što ju je položio svjedok, koji je imao po §. 152. k. p. (§. 143. hrv. k. p.)

pravo odreći se svjedočanstva, a to samo za to učinio nije, što mu nije bila predstavljena ta zakonska blagodat, te on nije bio upitan, da li ju prihvaća, jer je to samo ništovni razlog formalne naravi. Izpovjed takova je samo procesualno ništetna, te se u kaznenom postupku uvažiti ne ima, ali zato nije postala sama po sebi neobstojna. (Rješitba kas. sudišta u Beču od 24. kolovoza 1883. br. 7785. M. 563.).

34. Kažnjiva je i kriva prisega, položena po svjedoku u disciplinarnom postupku. (Rješitba kas. sudišta u Beču od 12. studena 1883. br. 9443. M. 589.)

35. Što su pojedine okolnosti u obrazcu niječne prisege doista neistinite, ne riešava onoga, koji je niječnu prisegu po cielom sadržaju obrazca položio, od krivnje krivorote ni onda, ako se u pogledu ovih okolnosti nije ni smjelo suditi na prisegu. (Rješitba kas. sudišta u Beču od 22. veljače 1884. br. 12906. od god. 1883. M. 615.)

36. Kazneni sudac ne ima se kod krive prisege obazirati na okolnost, što je osuda uvjetna, kojom je od položenja prisege zavisnim učinjeno dosudjenje kojeg prava, utemeljena na posve krivoj uporabi materijalnog zakona, već ima štititi svako osudom ustanovljeno formalno pravo, ne upuštajuć se u izpitivanje, da li se osuda ne osniva na krivom materijalnom temelju. (Rješitba kas. sudišta u Beču od 22. studena 1884. br. 8057. M. 703.)

37. Kažnjivost krivog svjedočanstva ne zavisi o odlučnosti ili važnosti neistinitog izkaza svjedoka za odnosni predmet, u kojem je saslušan. (Rješitba kas. sudišta u Beču od 1. prosinca 1884. br. 6870. M. 706.)

38. Tko zaište od drugoga krivo svjedočanstvo, na što se ovaj pako nagovoriti dao nije, pa je tako djelovanje dotičnika bezuspješno ostalo, nije počinio zločinstvo pokušanog zavedenja na prevaru, već samo zločinstvo prevare po §. 199. sl. a) k. z., pošto ustanova §-a 199. sl. a) ne čini razlike, da li je zavedenje na krivo svjedočanstvo uspjelo ili nije; ona je iznimna ustanova u zakonu, na koju se ne može §. 9. k. z. uporaviti, jer §. 199. sl. a) k. z. smatra svako zavadjanje na krivo svjedočanstvo, uspjelo ovo ili ne uspjelo, dovršenim zločinstvom prevare. (Rješitba kas. sudišta u Beču od 12. prosinca 1884. br. 11557. M. 715.)

39. Ravnim traženju krivog svjedočanstva pred sudom ima se smatrati i zahtjev, stavljen na svjedoka, koji je jur jednom pred sudom u istoj stvari krivo svjedočio, da kod iznovičnog saslušanja ostane kod svog prvobitnog neistinitog izkaza. (Rješitba kas. sudišta u Beču od 31. kolovoza 1885. br. 4176. M. 810.)

40. Krivo svjedočanstvo pred sudom imamo ne samo onda, kada svjedok pred sudom neistinu kaže, već i onda, kada hotomice istinite okolnosti zašuti, jer i time trpi himbenim zatajenjem istine država štetu u svom pravu saznati istinu. (Rješ. kas. sudišta u Beču od 18. siečnja 1886. br. 12382. M. 872.)

41. Za traženje krivoga svjedočanstva u smislu §. 199. sl. a) k. z. ne traži se intenzivniji utjecaj na svjedoka; dovoljna je jednostavna molba, da krivo izkaže. (Rješitba kas. sudišta u Beču od 6. veljače 1891. br. 10783. M. 1392.)

42. Uporaba ovoga paragrafa na neistinite navode svjedoka u odgovoru na obća pitanja (§. 157. k. p.) nije već time izključena, što je svjedok držao svoje navode nevažnimi. (Rješitba kas. sudišta u Beču od 27. veljače 1891. br. 13681. M. 1403.)

43. I sasvim obćenit zahtjev stavljen na svjedoka, da proti okrivljeniku ništa ne izkaže, može sadržavati učin traženja kriva svjedočanstva. (Rješitba kas. sudišta u Beču od 12. lipnja 1896. br. 4777.)

K slovu b) Koji izkaže, da ima osobitu povlast, zadobljenu od oblasti javne, koja tu povlast izdati ne može, taj nije počinio zločinstvo prevare §. 199. sl. b) k. z., već po okolnostih samo zločinstvo prevare po §§. 197. i 200. k. z. (Rješitba kas. sudišta u Beču od 22. studena 1880. br. 8702. M. 286.)

K slovu c) 1. Ustanova §. 199. sl. c) k. z. ima se uporaviti i onda, kada vaga ma s kojega razloga, a napose radi na njoj hotomično učinjenih preinaka prave mjere ne pokazuje i ako je to dotičniku poznato. (Rješitba kr. stola sedmorice od 17. rujna 1892. br. 2352. »Mjesečnik« XIX. str. 337. A. 77.)

2. Tko u namjeri, da ošteti stranke a i državu kod plaćanja tcčarine, priudesi bure, koje se ima provideti baždarskim pečatom tako, da manje pokazuje nego li je prava sadržina njegova, kriv je zločinstva prevare po §. 197. i 199. sl. c) k. z. (Rješitba kr. stola sedmorice od 3. studenoga 1894. br. 3723. A. 159.)

3. Neosnovano je razlikovanje izmedju vage, koja uviek

krivo važe, i onakove, koja samo uz pričinbu onoga, koji se njome služi, krivo važe. (Rieš. kr. stola sedmorice od 11. rujna 1897. br. 3123. A. 246. i od 9. listopada 1897. br. 3821. »Mjesečnik« XXIV. str. 479. A. 249.)

4. 1) Javnim obrtom po §. 199. sl. c) k. z. ne smatra se samo prodaja takovih stvari, za koje treba poglavarstvene dozvole te koje stoje pod redarstvenom prigledbom, već svako javno, a ne potajno tjeranje obrta u obće, n. pr. kupovanje i prodavanje žita itd.

2) Za pojam krive vage neodlučno je, da li je vaga po sebi kriva ili se prigodom vaganja manipulacijom takovom učini. (Riešitba kr. stola sedmorice od 10. prosinca 1898. br. 4154. A. 299.)

5. Pojam krive vage u smislu §. 199. sl. c) k. z., kako to već proizlazi iz značenja rieči »kriv«, predpostavlja, da vaga već po svojoj prvobitnoj konstrukciji ili pak uslied naprava odnosno promjena na njoj izvedenih po komu god, nepravilno na štetu kupaca mjeri. (Riešitba kr. stola sedmorice od 1. ožujka 1902. br. 862. A. 480.)

6. Kazneni zakon ne zahtieva u ustanovi §. 199. sl. c), da je obrtnik sam i krivotvorio krivu ili manju vagu, kojom se u javnom obrtu služi. (Riešitba kas. sudišta u Beču od 29. prosinca 1853. br. 13064. G. Z. od god. 1854. br. 23.)

7. Poraba necimentirane mjere ili vage utemeljuje samo prevaru, a ne uz to i prekršaj propisa cimentiranja. (Riešitba kas. sudišta u Beču od 8. ožujka 1854. br. 2209. G. Z. br. 57.)

8. Javnim obrtom smatra se i prodaja duhana u trafici. (Riešitba kas. sudišta u Beču od 19. travnja 1854. br. 4036. G. Z. br. 64.)

9. Ne mienja ubrojivost čina kao zločinstva prevare okolnost, što se je krivom vagom i mjerom u javnom obrtu poslužio jedan od službenika obrtnika, a ne sam on, jer zakon ne zahtjeva u nazočnom slučaju kao što niti u obće za prevaru, da je dotičnik imao kakove koristi, dovoljno je, da mu je bila nakana drugomu štetu nanieti. (Riešitba kas. sudišta u Beču od 17. ožujka 1857. br. 3293. G. Z. br. 75.)

10. Sam posjed krive mjere i vage, a da ova i nije rabljena, ne sačinjava još učin prevare po §. 199. sl. c) k. z. (Riešitba kas. sudišta u Beču od 17. studena 1887. br. 12019. G. Z. 1858. br. 4.)

11. Pojam obrta ima se po §. 199. sl. c) k. z. uzeti u najširem smislu, koji obuhvaća i slobodne poslove. (Riešitba kas. sudišta u Beču od 6. kolovoza 1858. br. 7952. G. Z. 1860. br. 57.)

12. Po samoj naravi čina postaje prevara zločinstvom po sl. c) §. 199. k. z., ako se tko posluži utezi vanjskoga oblika takova, pod kojim se utezi obično rabe za vaganje, ali manje težine, a ne i onda, kada tko za vaganje upotrebi komade željeza inog oblika manje težine od običnih uteza. U ovom potonjem slučaju počinio je dotičnik prevarni čin, koji postaje zločinstvom ne već po svojoj naravi, već samo po iznosku tim činom prouzročene štete. (Riešitba kas. sudišta u Beču od 1. srpnja 1875. br. 3712. M. 72.)

K slovu d) 1. Dostavni arak napomenut u §. 214. poslovnog reda od 3. svibnja 1853. br. 81. drž. zak. lista od g. 1853. ima se smatrati javnom dokaznicom u smislu §. 199. sl. d) k. z. odnosno §. 320. sl. f) k. z. (Riešitba kr. stola sedmorice od 8. kolovoza 1891. br. 3047. A. 45.)

2. Vidi riešitbu kr. stola sedmorice od 6. lipnja 1896. br. 1598. odtisnutu kod § 320. sl. f) k. z.

3. Tko si od drugoga pribavi ili sastaviti dade krivotvorenu svjedočbu siromaštva ili pogorelca, te ju, znajuć, da je krivotvorena, u svoju korist upotrebi, da milodare izmami, počinio je zločinstvo prevare, označeno u §. 197. i 199. sl. d) k. z., ne gledeć na iznosak štete. (Riešitba kr. stola sedmorice od 29. travnja 1893. br. 830. »Mjesečnik« XX. str. 511. A. 102.)

4. Po §. 199. sl. d) k. z. ne leži prevara već u samom krivotvorenju, nego u zavedenju u bludnju pomoćju toga krivotvorenja; to zavedenje u bludnju pako su obtuženici poduzeli, ali nisu uspjeli, a po tom se obtuženikom ne može ubrojiti izvedeno zločinstvo prevare u smislu §§. 197., 198. i 199. sl. d) k. z. već samo pokušaj toga zločinstva u smislu §. 8. k. z. (Rieš. kr. stola sedmorice od 19. prosinca 1896. br. 4405. A. 221.)

5. Krivotvorenje kontrolnih znakova šumskih ureda imovnih občina (čekići, kolobrojke) podpada pod udar §. 199. sl. d) k. z. (Riešitba kr. stola sedmorice od 4. ožujka 1899. br. 507. »Mjesečnik« XXV., str. 489. A. 317.)

6. Učin zločinstva prevare po §. 199. sl. d) (krivotvorenje putnice) ne leži u samom krivotvorenju, već u zavedenju u

bludnju pomoću krivotvorene javne dokaznice. Nije sukrivac, već supočinitelj, koji krivotvorivši za drugog javnu dokaznicu, takovu u njegovu korist i upotrebi. (Riešitba kr. stola sedmorice od 18. travnja 1903. br. 1529. A. 529.)

7. Za zločinstvo, normirano u §. 199. sl. d) k. z., ne zahtieva se nakana, da trpi štetu država, občina ili privatna osoba u svojem vlastničtvu ili u inih materijalnih svojih pravih; dovoljna je nakana oštetiti pravo nadzora države. (Riešibta kas. sudišta u Beču od 14. veljače 1860. br. 1144. Trib. 1861. broj 166. Judikat br. 1.)

8. Tko krivotvori svjedočbu javnog kojeg učilišta, da po stigne koju službu, počinio je prevaru po §. 199. sl. d) k. z., jer mu je nakana bila zavesti u bludnju oblast u pogledu svojeg usposobljenja, a time oštetiti i državu u vrhovnom nadzoru niezinom. (Riešitba kas. sudišta u Beču od 29. kolovoza 1866. broj 7626. G. Z. broj 87.).

10. Inozemac, koji u izpravi krivotvorenoj u inozemstvu, porabu čini u ovozemstvu, ima se po §. 199. sl. d) k. z. kazniti. (Riešitba kas. sudišta u Beču od 24. kolovoza 1882. br. 7785. M. 564.)

11. I u slučaju prevare po §. 199. sl. d) k. z. ne leži zločinstveni učin u samom krivotvorenju, već u zavedenju u bludnju pomoćju krivotvorene ili spotvorene javne dokaznice. Tko krivotvori ili spotvori javnu dokaznicu, te ju priloži molbi, predanoj stanovitoj oblasti, da na temelju nje postigne povoljno riešenje zahtieva svoje molbe, a ne uspije time, jer je dotična oblast tu izpravu kao krivotvorenu ili spotvorenu spoznala, taj nije učinio doršeno zločinstvo prevare, već samo pokušaj prevare. (Riešitba kas. sudišta u Beču od 14. rujna 1883. br. 6060. M. 566.)

12. Ako se pokaže, da je u prevarnoj namjeri preduzeto krivotvorenje javne dokaznice nesposobno prouzročiti štetu, onda se taj čin nema prosudjivati po §. 199. sl. d) k. z., nego po §. 320. sl. f) k. z. (Riešitba kas. sudišta u Beču od 20. srpnja 1894. br. 7086. M. 1759.)

13. Dolozna uporaba krivotvorene školske svjedočbe za postignuće pogodnosti zamoljene molbom na previšnje mjesto može se prosudjivati sa stanovišta povriede državnih prava (§. 198. k. z.). (Riešitba kas. sudišta u Beču od 26. svibnja 1898. br. 6299. M. 2265.)

K slovu f) : 1. Vidi riešitbe kr. stola sedmorice od 13. listo-

pada 1884. br. 2572 i od 25. travnja 1885. br. 711, odtisnute kod §. 486. k. z.

2. Za ustanovljenje učina zločinstva u §. 199. sl. f) k. z. navedenoga, treba da se steku obćeniti uvjeti u §. 197. k. z. navedeni, osim toga pak i uvjeti §. 199. sl. f) k. z. U činu, ako tko prodaje svoju prezaduženu trgovinu drugomu uz obvezu da sa ugovorenom kupovninom podmiri njegove vjerovnike, ako tko dade brisati upis svoje tvrdke u trgovačkom registru iz razloga, što je trgovinu napustio, ili ako se tko sa svojom trgovinom preseli u drugo mjesto, ne leži niti himbeno predstavljanje niti činjenje; niti obilježja §. 199. sl. f) k. z. (Riešitba kr. stola sedmorice od 7. studenoga 1891. br. 3284. A. 53.).

3. Vidi riešitbu kr. stola sedmorice od 2. listopada 1897. broj 3892., odtisnutu kod §. 486. o. z.

4. Namirenje jednog vjerovnika za njegovu istinitu tražbinu po prezaduženiku može pod okolnostmi tvoriti zločinstvo prevare po §. 199. sl. f) k. z. (Riešitba kr. stola sedmorice od 23. listopada 1897. br. 2866. A. 280.).

5. Pod imetom u smislu §. 199. sl. f) razumjeva se u obće svak imovina, sastojala ona iz jednoga ili viševrstnih imovinskih objekata. (Riešitba kr. stola sedmorice od 18. svibnja 1901. br. 1998. A. 439.).

6. Trgovac, koji znajući da je insolventan, kupuje robu na vjeru, obvezajući se kupovninu platiti u stanovitom roku, a da ne ima temeljita izgleda, da će moći obvezi svojoj u tom roku zadovoljiti, počinio je prevaru, u koliko je prodavaoc bio zaveden u bludnju, da je toga trgovca držao dobro stojećim, jer je mnogo trošio, prividno reelno namirio neke vjerovnike, u obće gledac da se razširi u pogledu njega glas kao dobro stojećeg i imućnog trgovca. (Riešitba kas. sudišta u Beču od 9. lipnja 1853. br. 5079. G. Z. br. 83., od 20. rujna 1854. broj 9380. G. Z. od god. 1854. br. 146.. i od 13. prosinca 1854. broj 13149. G. Z. od god. 1855. broj 31.).

7. Trgovac, koji hotomice zataji u izkazu svojih aktiva dio svoje imovine, počinio je zločin prevare. Samo onakove netočnosti u izkazu aktivne imovine ne mogu se kazniti kao zločinstvo prevare, koje nisu hotomice u njem navedene. (Riešitba kas. sudišta u Beču od 8. ožujka 1864. br. 1738. G. H. broj 30.).

8. Trgovac, koji hoće da prolongira mjenice svoje, da si pribavi novu vjeresiju, pa u tu svrhu na mjenici napiše sam ime

b) Iznosak poveći.

§. 200.* Ostale prevare postaju zločinstvom, kad šteta uzrokovana ili koja se zlobno namisli učiniti, prevali pedeset forinti.

---

svoje supruge bez znanja i privoljenja njezinoga, pošto su vjerovnici samo pod tim uvjetom pristali na prolongaciju, ako se mjenbeno suobveže i supruga dužnikova, — nije počinio zločinstvo prevare po §. 201. sl. a) k. z. već po §. 199. sl. f) k. z., jer on nije tek na temelju te mjenice namjeravao zajam uzeti, već samo izplatne rokove produljiti, pa se s toga njegov čin predstavlja samo kao nastojanje, da si produlji svoju vjeresiju spletkami. (Riešitba kas. sudišta u Beču od 22. siečnja 1868. G. H. br. 45.).

9. Tko proda dio svojega imetka, znajući da je prezadužen u svrhu, da namiri samo jednog ili nekolicinu vjerovnika svojih, taj je počinio samo prestupak §-a 486. k. z. Ako je pako to učinio sa stalnom nakanom, da izigra i ošteti ostale vjerovnike svoje, počinio je zločinstvo prevare. (Riešitba kas. sudišta u Beču od 18. svibnja 1880. br. 1577. M. 251.).

10. Pod »vjersijom« ne razumieva se po ustanovi §. 199. sl. f) k. z. samo, kada je tko kod više vjerovnika ili samo kod jednog vjerovnika, ali opetovano izposlovao, da ga pričeka sa plaćanjem, već lih čekanje sa utjerivanjem tražbine u obće bez obzira na to, da li ovo potiče od strane jednoga ili više vjerovnika, a u prvom slučaju, da li se je jedan put ili opetovano dogodilo.

Pod »spletkami« ne razumieva se pako ništa drugo van samo veći stepen himbenosti, promišljeno, osnovano izvedeno himbeno postupanje bez obzira na to, da li se je time postići htio

---

* §. 200. izpravljen je prema zakonu od 29. prosinca 1886., kojim se preinačuju odnosno nadopunjuju njeke ustanove kaznenoga zakona od 27. svibnja 1852. (Sbornik zakona i naredaba br. 2. god. 1887.).

Ustanova toga §-a glasila je prije:

b) Iznosak poveći.

§. 200. Ostale prevare postaju zločinstvom, kad šteta uzrokovana ili koja se zlobno namisli učiniti, prevali dvadeset i pet forinti.

Glavne vrste prevara koje su zločinstvo povećeg iznoska radi.

§. 201. Radi prevelike mnogoličnosti, svih vrsta prevare u zakonu, istina, izbrojit nije moguće. Ali s obzirom na pomenuti iznosak, krivac je zločinstva, ponapose:

a) koj tvori krive dokaznice privatne, ili krivotvori prave; koj dokaznice, koje su tudje ili nisu izklopno njegove, uništi, ošteti ili zataji na štetu drugoga koga; koji znajući dalje razprostire spotvorene ili krivotvorene javne vjerovne papire ili krivotvorene novce, ništanemanje bez sporazumljenja s krivotvorci ili dionici;

b) koj praznovjernom ili inom himbenom obsjenom zloupotrebi slaboumje čije, na štetu budi njegovu budi trećega koga;

c) koj navlaš sakrije i posvoji koju stvar nadjenu, ili koja ga je po bludnji dopala, štono ništanemanje o zataji nadjena blaga ne ima mjesta;

d) koj uzme na se krivo ime, stališ ili značaj, ili se gradi vlastnikom tudjega imetka, ili se inače krije pod kojim lažnim

---

uspjeh samo kod jednoga ili više vjerovnika; nije za to potrebno, da je okrivljenik sa opetovanim himbenim predstavljanjem svaki put druge osobe oštetio. (Riešitba kas. sudišta u Beču od 16. lipnja 1883. br. 3696. M. 560.).

11. Ustup imovine po prezaduženiku trećemu s nakanom, da se vjerovnikom oduzme mogućnost realizirati njihove tražbine, smatra se zamršenjem pravog stanja mase, ako se i neda ustanoviti, da je ustup bio samo prividan. (Riešitba kas. sudišta u Beču od 11. rujna 1885. br. 7062. M. 813.).

12. I onaj zamrsuje pravo stanje maše, koji daje zalog za postojeće tražbine. (Riešitba kas sudišta u Beču od 6. listopada 1894. br. 7697.).

§. 200. 1. Iznosi štete više prevarnih čina imadu se zbrojiti kao što kod kradje i pronevjerenja, da se ustanovi iznosak štete, potreban za kvalifikaciju zločinstva, pošto zakon zahtieva za zločin prevare prouzročenu ili namišljenu štetu preko 50 for., te jer se ova šteta očevidno sastoji od svih onih iznosa, koji su bili izmamljeni jednim ili sa više prevarnih čina, jednoj ili više osoba. (Riešitbe kas. sudišta u Beču od 21. travnja 1853. broj 3764. G. Z. br. 64. i od 9. prosinca 1853. br. 11200. G. Z. od god. 1854. br. 29.).

2. Nije stečaj zločinstva po smislu §. 34. k. z., ako tko počini prevaru, koja se kvalificira po jednom od slučajeva §. 199. k. z.,

vidom, hoteći tim steći nepravičnu dobit, ili učinit komu štetu u imetku ili u pravih, ili zavesti koga na štetan koj čin, kojega se inače nebi podhvatio da ne bude prevaren;

e) koj se u igri posluži krivimi kockami, lažnimi kartami, himbenim sporazumljenjem ili inom kojom lukavom spletkom.

---

a uz to i po iznosku štete zločinstvom. (Rješitba kas. sudišta u Beču od 25. lipnja 1883. M. 562.).

§. 201. Gdje manjka na oštećenje nekoga smjerajuća konačna nakana u smislu §. 197. k. z., tamo ne može biti govora o prevari; u §. 201. k. z. nabrojeni slučajevi prevare predpostavljaju upravo tako, kao i oni u §. 199. k. z. navedeni sve uvjete §. 197. k. z. (Rješitba kr. stola sedmorice od 15. rujna 1883. broj 2074. »Mjesečnik« IX. str. 757.).

K slovu a) 1. Listonoša, koji primivši radi uručbe poštansku naputnicu, krivotvori podpis naslovnika na njoj kao i u dostavnoj knjizi te na temelju tako krivotvorene namire na doznačnici podigne doznačenu svotu, počinja prevaru, a ne uredovno pronevjerenje. (Rješitba kr. stola sedmorice od 23. travnja 1892. br. 1210. A. 60.).

2. Okolnost, da se je počinitelj mogao nadati, da će onaj, čiji je podpis na mjenici krivotvorio, o dospjetku mjenicu izplatiti, ne riešava ga kaznene odgovornosti (Rješ. kr. stola sedmorice od 22. listopada 1892. br. 622. »Mjesečnik« XIX. str. 287. A. 84.).

3. Vidi rješitbu kr. stola sedmorice od 28. siečnja 1894. broj 4091., odtisnutu kod §. 101. o. z.

4. Za učin zločinstva prevare krivotvorenjem mjenice nije odlučno, što je krivotvoritelj namjeravao mjenicu o dospjetku izplatiti. (Rješitba kr. stola sedmorice od 5. veljače 1898. broj 140. A. 263.).

5. Učin prevare imademo i onda, ako krivotvorenjem podpisa mjenbenog obvezanika na mjenici nije bila naumljena materijalna šteta štedionice, koja je imala mjenicu eskomptirati. (Rješ. kr. stola sedmorice od 28. svibnja 1898. br. 1753. A. 274.).

6. Lažan ugovor, kojemu je samo sadržaj neistinit, nepodpada pod kvalifikaciju §. 201. sl. a) k. z. jer se za istu zahtjeva krivotvorenje privatne dokaznice. (Rješitba kr. stola sedmorice od 18. svibnja 1901. br. 1998. A. 439.).

7. Nije odlučno za kvalifikaciju zločinstva prevare po §. 201. sl. a) k. z., da li je izprava, koja je uništena, bila valjana ili ne,

7/a. Počinja se prevara krivotvorenjem dokaznica i ako je krivotvorenje takovo, da odmah upada u oči. Mj. XXXII. 943. Ako nije uspjelo zavedenje u bludnju radi se samo o pokušaju prevare, —

da li i koji prigovori su se mogli proti njoj navesti. (Rješitba kasac. sudišta u Beču od 9. studena 1858. br. 11775.).

8. Niti način, kako se tko stavi u posjed tudje izprave, niti mogućnost, što se svaka šteta, koja prieti uslied uništenja dotične izprave, odstraniti može iznovičnim sastavljanjem njezinim odnosno izdanjem nove izprave ili drugim kojim dokazalom, koji izpravu nadomješćuje, niti okolnost, što su u toj izpravi trećemu ustupljena prava takova, koja su jur u život stupila, ili što su samo prava eventualna, pogodbena, ili utanačenja protupravna, ne može oduzeti kazneni značaj samom činu, za koj je dovoljna tek namišljena, a ne već prouzročena šteta. (Rješitba kas. sudišta u Beču od 27. ožujka 1860. br. 3411. G. Z. br. 128.).

9. Zločinstvo prevare krivotvorenjem dokaznice (izprave dugovne), ako je jur uslied ovog čina nastala šteta, ne gubi kažnjivost samom voljom krivca, da oštećenika odšteti izplatom duga. (Rješitba kas. sudišta u Beču od 9. siečnja 1866. br. 62. G. H. br. 67.).

10. Kriv je zločinstva prevare po §. 201. sl. a) k. z. i onaj, koji mjenicu već zastarjelu uništi, pošto mjenica ne postaje već uslied zastare papir bez vriednosti, jer po čl. 83. mjenb. reda ostaju prihvatnik i izdatnik takove prejudicirane mjenice posjedniku mjenice na toliko obvezani, u koliko su se obogatili njegovom štetom.

Koji dakle hoće da tuži s naslova obogaćenja po čl. 83. mjen. reda, treba mjenicu, da se legitimira posjednikom njenim te da dokaže s njom obstanak same tražbine u inzosu naznačenom na mjenici. (Rješ. kas. sudišta u Beču od 13. srpnja 1877. br. 5581. M. 154.).

K slovu c) 1. Vidi rješitbu kr. stola sedmorice od 9. listopada 1891. br. 3423., otisnutu kod §. 171. o. z.

2. Vidi rješitbu kr. stola sedmorice od 30. travnja 1892. broj 315., odtisnutu kod §. 171. o. z.

3. Zločina prevare po §. 201. sl. c) k. z. kriv je ne samo neposredni nalaznik stvari, nego svaki koji tu stvar, znajući da je nadjena, sakrije ili si ju prisvoji. (Rješ. kr. stola sedmorice od 21. travnja 1894. br. 1002. A. 134. i od 13. listopada 1900. broj 3237. A. 402.).

4. Učin prevare po §. 201 sl. c) k. z. nije počinjen samim našašćem izgubljene stvari, već tek navlašnim sakrićem i prisvojenjem njenim. (Rješitba kr. stola sedmorice od 27. ožujka 1901. broj 1444. A. 432.).

5. Iz samih rieči: »koji navlaš sakrije ili posvoji koju stvar nadjenu« može se jasno razabrati, da se ne ima pod riec »koji« razumievati samo neposredni nalaznik, a to odgovara i duhu zakona, pošto ne ima razlike izmedju samog nalaznika i onoga, koji stvar, znajući da je nadjena, sakrije ili si prisvoji, pače u nekojih slučajevih može potonji biti i teže kažnjiv. (Riešitba kas. sudišta u Beču od 23. rujna 1852. broj 9510. G. Z. broj 153. i od 15. prosinca 1859. broj 15569. G. Z. od godine 1860. br. 11.).

6. Krivac je prevare po §. 201. lit. c) i onaj, koji stvar znajući da je nadjena, kupuje. (Riešitba kas. sudišta u Beču od 30. kolovoza 1854. broj 9228. G. Z. broj 130.).

7. Stvari, koje služinče nadje u sobi gospodara svoga na podu, ne mogu se smatrati kao stvari izgubljene, kojim ne bi posjednik poznat bio; za to nije dotično služinče, ako si takove stvari prisvoji, počinilo prevaru, već kradju. (Riešitba kas. sudišta u Beču od 10. ožujka 1857. broj 2057. G. Z. broj 62.).

9. Tko za nalaznika založi stvar nadjenu, znajući da je nadjena, sukrivac je zločinstva prevare po §. 201. sl. c) k. z. s obzirom na §. 5. k. z., jer je pravo posvojenje nadjene stvari po nalazniku posliedilo onim časom, kada je nalaznik dotičniku dao nalog, da stvar založi, te je time, što je ovaj nalog primio i izvršio, pripomogao k izvršenju samoga čina. (Riešitba kas. sudišta u Beču od 8. veljače 1859. broj 1206. G. Z. broj 32.).

10. Svtar se smatra izgubljenom ne samo, ako se dotični bivši posjednik njezin više ne nalazi u posjedu njenom po pojmu posjeda, ustanovljenom u obć. gradj. zakoniku, već i onda, ako se ne nalazi u posjedu u smislu kaznenoga zakona, po kojem se smatra posjedom takov faktični odnošaj stvari prama držatelju njenom, usljed kojeg on može s njom po volji svojoj razredjivati. (Riešitba kas. sudišta u Beču od 1. lipnja 1878. broj 13879. M. 183.).

11. Tko primi list sa novci, krivo njemu po pošti uručeni mjesto drugomu adresatu lista ili sličnog imena, te si novce posvoji, taj je počinio zločinstvo prevare po §. 201. sl. c) k. z. (Riešitba kas. sudišta u Beču od 9. svibnja 1879. broj 2428. M. 200.).

12. Sukrivac zločinstva prevare može po okolnostih biti i onaj, koj nadjeni novac, znajući za to, neposrednomu učinitelju izmieni u svrhu, da si ovaj taj novac posvojiti može, jer se za zločinstvo prevare po §. 201. sl. c) kz. ne zahtieva samo, da se stvar nadjena sakrije, već i da se ona posvoji, te se zločinstvo

Kazan zločinstva prevare.

§. 202. Obična kazan prevare jest tamnica od šest mjeseci do jedne godine, a pri okolnostih otegoćujućih, od jedne do pet godina dana.

prevare po §. 201. sl. c) k. z. izvršenim smatrati može samo onda, ako je stvar po onom, koji ju je našao, doista i posvojena. Pošto se pako izmienjivanjem novaca može po okolnostih pridonieti istom k posvojenju za stran nalaznika, to se u takovu slučaju onaj, koji je novac promienio, kazniti ima kao sukrivac. (Riešitba kas. sudišta u Beču od 13. siečnja 1882. br. 11933. M. 405.).

13. Krivac je prevare po §. 201. sl. c) k. z. i onaj, koji pridrži po trgovcu usljed pometnje u računu priposlanu mu veću količinu robe nego što je u računu (fakturi) naznačena, ako na tu pogriešku naidje te ga za veći priposlani kvantum robe ne odšteti, jer si je time posvojio stvar, koja ga je samo po bludnji zapala. (Riešitba kas. sudišta u Beču od 18. rujna 1882. broj 3910. M. 479.).

14. Ako više njih nadje zajedno stvari, od kojih si je svaki pojedini samo jedan predmet posvojio, ne ima se krivnja u pogledu pojedinca prosudjivati po vriednosti po njem posvojenog predmeta, već po ukupnoj vriednosti svih nadjenih stvari zajedno.

Ne odlučuje bo u pogledu kažnjivosti pevare korist, koju je crpio varalica iz samoga čina, već činom prouzročena šteta oštećeniku. (Riešitba kas. sudišta u Beču od 21. lipnja 1884. broj 2838. M. 651.).

15. Tko si posvoji po posjedniku zametnutu stvar, za koju ovaj znade, da se mora naliziti u stanovitih njemu pristupnih prostorijah, ali ne zna, na kojem mjestu; ili tko si posvoji stvar, zaboravljenu po posjednku, koji se pako sjeća na kojem mjestu ju je zaboravio, taj nije počinio zločinstvo prevare već zločinstvo kradje. Izgubljenom se može smatrati stvar samo onda, ako nije vlastniku njenom više poznato mjesto, na kojem se ona nalazi, ili ako mu je dotično mjesto postalo sasvim nepristupno. (Riešitba kas. sudišta u Beču od 11. siečnja 18885. broj 5866. M. 807.).

16. Učin ovoga delikta nije polučen već sa samim sakrićem nadjene stvari, nego sa sakrićem izvedenim u namjeri na posvojenje, dakle sa animus rem sibi habendi. (Riešitba kas. sudišta u Beču od 9. siečnja 1892. broj 13979.).

§. 203. Kad iznosak ili vriednost, koju učinitelj steče zločinstvom, ili na koju mu je nakana upravljena bila, prevali svotu od tri stotine forinti; ili kad zločinac učini prevaru sa smjelošću ili lukavštinom osobitom; ili kad mu varanje postane navadom: kazan je težka tamnica od pet do deset godina dana.

§. 204. Ako zločinstvo prevare bude učinjeno krivom prisegom (§. 199, sl. a), osudit se ima varalica na težku tamnicu po odmjeri ustanovljenoj u §§. 202. i 203.; a ako krivom prisegom uzroči štetu veoma važnu, na težku tamnicu do dvadeset godina dana, a prema okolnostim i do smrti.

Prevare, koje se smatraju kao prekršaji.

§ 205. Prevare, u kojih ne ima nijedne okolnosti, pomenute u §§. 199. i 200, imaju se smatrat i kaznit kao prekršaji po propisu ovoga zakona, nahodećem se u dielu drugom.

GLAVA DVADESET I ČETVRTA

O DVOŽENSTVU.

Dvoženstvo.

§. 206. Kad se osoba oženjena ili udata oženi ili uda za osobu inu: tvori zločinstvo dvoženstva.

---

§. 202. U §. 202. k. z. sadržana je samo jedna kaznena stavka, od koje je najmanja kazan šest mjeseci, a najveća pet godina tamnice, te se ne imadu razlikovati dvie kaznene stavke, jedna od šest mjeseci do jedne godine, a druga od jedne do pet godina. (Riešitba kas. sudišta u Beču od 12. veljače 1883. broj 13374. M. 523.).

§. 203. Samo se za onoga može reći, da vara od navade, koji je ponovljenjem varanja pokazao za to takvu sklonost, da svakom prigodom, koja mu se pruža, vara, a da za varanje nema posebnoga razloga. (Riešitba kr. stola sedmorice od 28. prosinca 1895. br. 4341. »Mjesečnik« XXII. str. 162. A. 191. i od 5. listopada 1901. broj 3752. A. 456.).

§. 204. 1. Kazna, ustanovljena u ovom §-u, ima se odmjeriti ne samo proti onomu, koji je u gradjanskoj parnici kao stranka položio krivu prisegu, već i proti onomu, koji je u njoj kao svjedok krivo svjedočio i svjedočanstvo svoje prisegom potvrdio. (Riešitba kas. sudišta u Beču od 7. travnja 1879. broj 1892. M. 196.).

§. 207. Isto zločinstvo tvori, koj premda neoženjen ili neudata, znajući stupi u ženitbu s osobom oženjenom ili udatom.

Kazan.

§. 208. Kazan dvoženstva jest tamnica od jedne do pet godina. Ako zločinac uzkrije supružki svoj stališ osobi, s kojom je stupio u drugu ženidbu: ima se osudit na tamnicu težku.

GLAVA DVADESET I PETA.

O POTVORI.

Potvora.

§. 209. Koj za koje prišiveno zločinstvo doglasi koga poglavarstvu, ili ga tako okrivi da bi okrivljenje to moglo poslužit povodom iztragi poglavarstvenoj ili barem izsljedovanju suprot okrivljenomu: tvori se krivcem zločinstva potvore.

---

2. Teža kazan za zločinstva prevare, ustanovljena u ovom §-u, ne ima se uporabiti na sve slučajeve §-a 199. sl. a) k. z. već samo, ako je ponudjena prisega doista položena ili svjedočanstvo prisegom potvrdjeno. (Riešitba kas. sudišta u Beču od 9. veljače 1880. br. 12652. M. 223.).

§. 206. Kod zločinstva dvoženstva nadležan je za prosudjenje valjanosti ženitbe jedino duhovni sud. (Rješ. kr. stola sedmorice od 7. studena 1891. br. 1688. »Mjesečnik« XIX. str. 239.).

§. 209. 1. Za učin zločina potvore traži se, da je potvarač znao, da oni, koje biedi, nisu počinili dotičnoga zločina. (Riešitba kr. stola sedmorice od 16. siečnja 1886. br. 3447. »Mjesečnik« XII. strana 135.).

2. Koga hoće da kazneno-sudbenim putem progone radi zločina potvore po §. 209. k. z., mora da nekomu kao povriedjeniku prišije »kažnjivo dielo,« koje u svih svojih dielovih tvori »zločinstvo« kažnjivo za povriedjenu osobu bilo po gradjanskom bilo po vojničkom kaznenom zakonu. (Riešitba kr. stola sedmorice od 6. srpnja 1889. br. 1545. »Mjesečnik« XV. str. 575.).

3. Obćenita i nejasna objeda proti uredniku nije podobna služiti substratom učina zločinstva potvore, pošto u toj objedi nije jasno sadržan takav smisao, iz kojeg bi se pouzdano zaključiti dalo, da je obtuženiku bila nakana okriviti urednika pri-

šivenim zločinstvom zloporabe uredovne vlasti. (Riešitba kr. stola sedmorice od 12. siečnja 1894. br. 4118. A. 122.).

4. Kod zločinstva potvore dovoljna je zla nakana, da si je doglasnik sviestan bio, da je zločinstvo izmišljeno ili da je okriva neistinita; pri tom je svejedno, iz kojih motiva je on dotičnika okrivio ili koju svrhu je time postići naumio bio. (Riešitba kas. sudišta u Beču od 5. kolovoza 1852. broj 7317. G. Z. broj 126.).

5. Izmišljanje samo onakovih okolnosti, koje ne mienjaju zločinstvenu narav prijavljenog čina, već koje mogu uplivati samo na odmjeru kazni, ne utemeljuje samo po sebi još učin zločinstva potvore. (Riešitba kas. sudišta u Beču od 11. listopada 1852. br. 10821. G. Z. br. 10.).

6. I okrivljenik, koji za obranu svoju navadja neistinite okolnosti, kojimi doglasi koga radi prišivenog zločinstva, počinio je zločinstvo potvore. (Riešitba kas. sudišta u Beču od 27. listopada 1853. br. 11221. G. Z. broj 155.).

7. Za učin zločinstva potvore dovoljno je po §. 209. k. z., da je okrivljenje bilo takovo, da je moglo biti povodom poglavarstvenoj iztrazi ili barem poglavarstvenom izsliedjivanju proti okrivljeniku; nije pako potrebno, da je za to i u istinu služilo. (Riešitba kas. sudišta u Beču od 21. studena 1854. broj 12286. G. Z. od god. 1855. broj 17.).

8. Bitnost zločinstva potvore sastoji u objedi takova čina, što ga zakon označuje zločinstvom; pri tom je svejedno, da li je čin sam izmišljen ili da li je istiniti čin izmišljenimi okolnosti tako izkrivljen, da nosi na sebi obilježja zločinstva. (Riešitba kas. sudišta u Beču od 9. rujna 1870. broj 10353. G. H. br. 73.).

9. Tko oružnika lažno okrivi, da je u službi bio pijan, počinio je zločinstvo potvore, jer se pijanstvo kod oružnika, koji je u službi, kazni po vojničkom kaznenom zakonu kao zločinstvo. (Riešitba kas. sudišta u Beču od 18. listopada 1877. broj 6134.).

10. Po smislu §. 209. k. z. ne može se zahtievati, da bude lažno okrivljenje po obsegu svom tako udešeno, kako to §. 207. k. p. propisuje, za obtužnicu, ali bezuvjetno je potrebno, da okrivljenje označuje stanoviti zločinstveni čin. Ako se dakle ima istom zaključivati iz stanovtih, u okrivljenju navedenih predpostava, da li učin, kojeg je dotični lažno okrivljen, utemeljuje zločinstvo ili ino koje manje kažnjivo djelo, tada postoji pravna povrieda, kada se uzme, da postoji okrivljenje radi zločinstva. (Riešitba kas. sudišta u Beču od 29. rujna 1882. broj 3189. M. 477.).

11. Tko neistinito spočitne oružniku, da je bio, kad je obavljao službu svoju, pripit, nije počinio zločinstvo potvore, već samo uvredu poštenja, jer se zahtieva po §§. 231., 233., 268. i 269 vojničkog kaznenog zakona za zločinstvo, da je oružnik bio »pijan«. (Riešitba kas. sudišta u Beču od 25. rujna 1885. broj 7895. M. 820.).

12. Sasvim obćenite okrive, koje nisu osnovane na konkretnim, stanovitim činjenicama, nisu dovoljne za učin potvore. (Riešitba kas. sudišta u Beču od 14. listopada 1881. broj 9103.).

13. Dovoljno je za objektivni učin potvore, da je okriva dala povoda predizvidom ustanovljenim u §-u 88. (§. 81. našeg) kaz. post. (Riešitba kas. sudišta u Beču od 5. siečnja 1880. broj 11707.).

14. Zakon ne zahtieva, da bude okriva takove naravi, da joj može biti posljedicom osudjenje okrivljenoga. Okriva je kažnjiva i ako joj je predmetom takov kažnjivi čin, koji se više

Kazan.

§. 210. Kazan potvoritelja jest u pravilu težka tamnica od jedne do pet godina; a ima se produljiti do deset godina:

a) kad se potvoritelj posluži lukavštinom osobitom da okrivljenje svoje učini vjerovano; ili

b) kad potvoritelj stavi okrivljenoga u poveću pogibelj; ili

c) kad potvoritelj potvorenomu bude sluga ili služkinja, čeljade domaće ili podložno, ili kad učini potvoru urednik koj u svojem uredu.

GLAVA DVADESET I ŠESTA.

O PRIPOMOĆI DANOJ ZLOČINCEM.

Pripomoć dana zločinstvu.

§. 211. Da se sudjelovanjem tvori upravo onaj rod zločinstva, kojega se krivcem učini učinitelj neposredni, rečeno je već u §. 5. Ali i onaj, koji dá pripomoć zločincu, tvori zločinstvo i sam, u slučajevih sliedećih:

a) zlobnim nezapriečenjem.

§. 212. Slučaj prvi. Kad tko od zlobe propusti zapriečit zločinstvo, mogući ga zapriečit lasno i bez pogibelji za se, za svojih (§. 216), ili za onih, koji su pod zakonitom njegovom zaštitom.

Kazan.

§. 213. U zločinstva veleizdaje, uhodstva, bezpovlastna snubljenja i postupanja s čoviekom kao s robom, smatra se propust takov kao sukrivina i kazni se načinom ustanovljenim u §§. 60, 67, 92 i 95. A u zločinstvah ostalih, kaznit se ima krivac tamnicom od šest mjeseci do jedne godine; gdje pak kazan, na čin postavljena, bude smrt ili tamnica dosmrtna, kaznit će se težkom tamnicom od jedne do pet godina dana.

b) sakrićem.

§. 214. Slučaj drugi. Kad tko poglavarstvu izsljedujućem zataji doglase, koji mogu poslužit za odkriće zločinstva ili učinitelja, to jest: kad navlaš radi zapriečit ili barem otegotit njihovo saznanje; ili kad pred poglavarstvom sakrije zločinca; ili kad poznatim sebi zločincem dá zaklon; ili im pri sastajanju ide na ruku, mogući ih u tom zapriečiti.

---

progoniti ne može, što je nastupila zastara ili što je u pogledu njega poslijedila amnestija. (Riešitbe kas. sudišta u Beču od 3. ožujka 1879. broj 13618. i od 4. travnja 1876. broj 1127.).

15. Izraz »poglavarstvo« označuje u obće osobe i oblasti, pozvane na vršenje državne vlasti. U okviru §. 209. k. z. imadu se pod tim razumievati sve javne oblasti i uredi (§. 77. k. p.), a napose i oni organi, koji su u prvom redu zvani, da se brinu za pravnu sigurnost, da poduzimaju korake, koji pripravljaju utjecaj kaznene državne vlasti radi djela, koja dovode u pogibelj ili vriedjaju pravnu sigurnost, dakle i oružničtvo. (Riešitba kas. sudišta u Beču od 18. travnja 1898. broj 1611. M. 2189.).

§. 214. 1. Tko stvari kupljene ukradenim novcem, a predane mu po tatu, sakrije te posjed njihov zataji izsliedjujućem poglavarstvu, kriv je zločinstva pripomoći dane zločincem, a ne dioničtva kradje. (Riešitba kr. stola sedmorice od 29. travnja 1893. broj 1560. A. 104.).

2. Zločinstvo pripomoći dane zločincem označeno u §. 214. k. z. počinjeno je tim, što je krivac znajuć za izvedeno po počinitelju zločinstvo prevare krivotvorenjem mjenice, zatajio iz-

§. 215. Sakrivač takov, u koliko pri zločinstvih veleizdaje, uhodstva i bezpovlastna snubljenja ujedno ne uzima mjesta slučaj propuštena doglasa, na kom se temelji sukrivina istih ovih zločinstva (§§. 61., 67. i 92.), ima se prema pogibeljnosti zatajena zločinca i škodljivosti, pripomoćju tom uzrokovane, kaznit tamnicom od šest mjeseci do jedne godine, a u slučaju data zaklona ili podupirana sastajanja, težkom tamnicom do pet godina dana.

§. 216. Ne mogu se ništanemanje kaznit rad same zataje takove ni rodjaci, ni svojta (tastbina) zločinca, u liniji uzlaznoj i silaznoj; ni braća, ni sestre mu; ni djeca tete, ujaka i strica mu, ili oni, koji su mu još bliže u rodu; ni suprug mu ili supruga, ili ovih braća i sestre, ni supruga ili suprug brata mu ili sestre.

---

sljedujućem poglavarstvu doglase, koji mogu poslužiti za odkriće počinitelja, tim što je navlaš radio zapriečiti ili barem otegotiti saznanje njegovo, davši si izdati po počinitelju mjenicu navodno od 19. ožujka godine 1895. vrhu 100 for., da se ovaj može izkazati pred izsljedujućim oružnikom glede proveniencije novaca, s kojim je u to vrieme blago kupovao; zatim odveo u štedionu u D. do sele nepoznatu osobu, te ju predstavivši kao počinitelja zatražio potvrdu, da ta osoba nije ona, koja je izvela navedeni zločin prevare krivotvorenjem mjenice, te potvrdio pred izsljedujućim oružnikom, da je on doista počinitelju na tu mjenicu uzajmio 100 forinti i da počinitelja u štedionici u D. nisu upoznali kao onu osobu, koja je izvela pomenuti zločin prevare. (Riešitba kr. stola sedmorice od 22. veljače 1896. broj 675. A. 196.).

3. Nekažnjivosti rodbine po §. 216. k. z. ima mjesta u svih slučajevih zločinstva pripomoći dane zločincem, navedenih u §. 214. k. z.; zločinac, komu je pružena pomoć u smislu §. 214. k. z., ne može se učiniti sukrivcem u tom §. ozmačenog zločinstva; kažnjivo djelo, u kojem se stiču obilježja zločinstva i kojeg prekršaja, ima se kazniti kao zločinstvo, a ako je glede ovog nastala nekažnjivost, ne može se kazniti ni kao kao prekršaj. (Riešitba kr. stola sedmorice od 3. listopada 1896. br. 2937. »Mjesečnik« XXII. str. 745. A. 212.)

4. Tko utržak prodane ukradene stvari, predan mu po tatu ili dioniku, sakrije, te posjed njegov zataji poglavarstvu izsliedjujućemu, da ne služi za odkriće zločinstva ili učinitelja, počinio je zločinstvo pripomoći dane zločincem, a ne zločinstvo dioničtva kradje, jer novac, koji je sakrio, potekao je samo od

c) pomoćju k pobjegnuću osobe, koja je radi zločinstva uhvaćena.

§. 217. Slučaj treći. Kad tko komu, koj je uhvaćen zločinstva radi, lukavštinom ili silom olakoti prigodu za pobjegnuće, ili postavi zapreku poglavarstvu ištućemu, da ga iznovice uhvati.

Kazan.

§. 218. Kad pripomoć dade tko takov, koj ima dužnost brinut se za čuvanje; ili kad pripomagač zna, da je uhvaćenik okrivljen ili osudjen zarad veleizdaje, zarad krivotvorja papira vjerovnih ili novca, zarad umorstva, zarad razbojstva ili zarad paleža: kaznit se ima težkom tamnicom, i to: ako pripomoć bude dana komu, koj je zatvoren zarad veleizdaje ili krivotvorja papira vjerovnih, od pet do deset godina, u ostalih pak slučajevih pomenutih ovdje, od jedne do pet godina dana.

§. 219. Ako uhvaćenik bude pod iztragom ili pod kazni, zarad inoga kojega zločinstva, nepomenuta u paragrafu predidućem, i ako pripomagač za čuvanje istoga ne bude imao nikakove osobite dužnosti: kazan je tamnica od šest mjeseci do jedne godine dana.

d) skrivanjem ili inim podupiranjem vojnika uskočivšega.

§. 220. Slučaj četvrti. Kad tko bez sporazumljenja unapred ugovorena (§. 222.) pomoć pruži vojniku ili služniku (uskoku, dezertircu) iz vojene službe uskočivšemu, pokazavši mu put, preobukavši ili sakrivši ga, davši mu u sebe zaklon, ili makar kojim inim načinom, pak time olakoti uskočenje ili otegoti izsljedovanje i uhvat uskoka.

Kazan.

§. 221. Pripomagač takov kaznit se ima tamnicom od šest mjeseci do jedne godine dana, i ima platit osim toga pjeneznici ratnoj sto forinti. Kada pak tko uskoku takovu pruži pomoć krijući ga duže vremena, ili kupivši od njega munduru, oružje, konja, ili ine stvari od opreme, ili mu ju pruži iz pohlepe za dobitkom, ili u drugih okolnostih osobito otegoćujućih, kazan je težka tamnica od jedne do pet godina dana. Ako krivac ne uzmogne rečene svote platiti ratnoj pjeneznici, ima se kazan ili produljit ili pooštrit; pak makar se opet i uhvatio uskok, ima se sa svim tim držat sve ono, što je u ovom paragrafu rečeno.

Zavedenje vojnika na povriedu vojničke službene dužnosti, i davanje pomoći pri zločinstvih vojničkih.

§. 222. Koj momka obvezana za c. kr. vojenu službu, makar on sam takove obveze i ne imao, zavodi, poziva, potiče ili zavest nastoji, da vjerolomno ostavi vojenu službu (da uskoči, dezertira), ili da drugim kojim mu drago načinom povriedi pod zakletvom zavjetovanu vjernost, poslušnost, pazljivost ili ine vojničke dužnosti, koje povriede polag kaznenih zakona, valjanih za

---

zločinstva kradje, ali nije bio sama ukradena stvar. (Riješitba kas. sudišta u Beču od 5. veljače 1869. br. 923. G. H. br. 90.)

5. »Sakrivanje zločinca« obuhvaća svako djelo, kojim se ima zločinac izgubiti izpred očiju izsledjujućega poglavarstva, dakle i pribava putnoga lista u tu svrhu, da na slobodi se nalazeći zločinac ne bude u ovozemstvu smetan ili da pobjegne u inozemstvo. (Riešitba kas. sudišta u Beču od 9. veljače 1891. br. 8918. M. 1405.)

§. 216. Vidi riešitbu kr. stola sedmorice od 3. listopada 1896. br. 2937., odtisnutu kod §. 214. k. z.

§. 217. Isti razlozi, koji su sklonuli zakonodavca, zajamčiti rodjakom, naznačenim u §. 216. k. z. nekažnjivost zataje u slučaju, predvidjenom u §. 214. k. z., vojuju i za nekažnjivost zataje u slučaju §. 217. k. z. (Riešitba kr. stola sedmorice od 10. studena 1888. br. 3488. »Mjesečnik« str. 93.)

§. 220. Prekršaj alineje I. §. 44. zakonskog članka VI. : 1889. o obranbenoj sili spada pod nadležnost upravnih oblasti (§. 68. I. istoga zakona).

Globe, odmjerene na temelju §. 44. istoga zakona, imadu se upotriebiti i to: polovica na uzdržavanje, odnosno podizavanje upravno-oblastnih uza, a polovica na korist ubožke zaklade nadležne občine u svrhu, da se iz nje uzmogu podupirati bezimućni stavni obvezanici (§. 66. I .istoga zakona). (Plenarna riešitba kr. stola sedmorice od 20. siečnja 1894. br. 4502. »Mjesečnik« XX. str. 127.)

§. 221. Uplata od 200 K u korist ratne pjeneznice, navedene u §. 221. k. z. sačinjava sastavni dio kazni, stoga se ima uz vremenitu kazan uvjek posebice i ova dosuditi odnosno u slučaju neutjerivosti njene, dosudjena kazan ili produljiti ili pooštriti. (Riešitba kr. stola sedmorice od 20. lipnja 1903. br. 2428. A. 541.).

c. kr. vojsku smatraju se kao zločinstvo; ili koj takovomu momku drugim, ma kojim načinom dade pomoć pri izvedenju kojega vojničkoga zločinstva iztražit će se i kazniti po sudovih vojničkih polag osobitih propisa, koji o tom postoje. *

Vidi **zak. članak VI.** god. 1889. **ob obranbenoj sili.** (Sbornik zakona i naredaba br. *23.* god. 1889.) i

zakon od 2. prosinca 1889., **kojim se odredjuju kaznene ustanove sbog prestupaka proti obranbenom zakonu** kod §-a 409. i 410. o. z.

Vidi **zak. članak XXI. : 1890.** zajedničkoga ugarsko-hrvatskoga državnoga sabora **o kaznah, ako se tko ne pokori vojničkoj pozivnoj zapovjedi, ili ako koga na to zavede** (br. 52 sbornika od g. 1890.).

ZAKON * od 11. prosinca 1890., **kojim se odredjuju kaznene ustanove sbog zavedenja na nepokoravanje vojničkoj pozivnoj zapovjedi** (br. 2. sbornika od god. 1891.).

§. 1. Kriv je zločinstvu, ter se ima kazniti tamnicom od tri mjeseca do jedne godine, a kad je odredjena sprema ili za vrieme rata, tamnicom od jedne do pet godina, tko osobu, obvezanu prisegom vojničkom (domobranskom), zavede ili, makar i bez uspjeha zavadja, da se ne pokori pozivnoj zapovjedi, u slučajevih sliedećih:

1. ako je pozivnu zapovjed izdalo nadležno zapovjedničtvo u svrhu, da se vrši redaška (domobranska djelatna) služba;

2. ako je poziv izdan po zapovjedi Njegova Veličanstva kralja u svrhu, da se zajednička vojska, bojno pomorstvo ili domobranstvo djelomice ili posvema popuni na ratni stališ;

3. ako je u slučaju spreme pozivna zapovjed upravljena na neuvrštene još novake ili doknadne pričuvnike, ili

4. ako je u slučaju spreme pozivna zapovjed upravljena na kojega na vojničku službu obvezanoga, umirovljenoga ili u izvanslužbenom odnošaju nalazećega se častnika.

§. 2. Kriv je zločinstvu, ter se ima kazniti tamnicom od šest mjeseci do dvie godine, tko vojničku osobu, koja nije obvezana vojničkom (domobranskom) prisegom, zavede ili, makar i bez uspjeha, zavadja, da se ne pokori pozivnoj zapovjedi, u slučaju spreme ili u vrieme rata.

§. 3. Kriv je zločinstvu, ter se ima kazniti tamnicom od šest mjeseci do dvie godine, tko osobu, obvezanu po zakonu o pučkom ustanku, iza proglašenja podignuća zavede ili, makar i bez uspjeha zavadja, da se ne popkori sazivu.

*Vidi zak. od 19. VII. 1914. Hb. VII. 914.

§. 4. Kriv je prestupku, ter se ima kazniti zatvorom od jednoga do tri mjeseca, tko na nepokoravanje vojničkoj pozivnoj zapovjedi zavede, ili makar i bez uspjeha zavadja;

a) ako je zavedenje, označeno u §§. 1., 2. i 3. bilo upravljeno samo na skrivljen propust, od najviše osam dana;

b) ako je pozivna zapovjed bila izdana u svrhu vojničke naobrazbe ili u svrhu razdobnih oružnih (službovnih) vježba;

c) ako je pozivna zapovjed bila upravljena na pričuvu ili doknadnu pričuvu u svrhu iznimnoga djelatnoga službovanja na temelju XVIII. zakonskoga članka ugarsko-hrvatskoga zajedničkoga državnoga sabora od god. 1888., ili zakona o domobranstvu.

§. 5. Kaznene ustanove nazočnoga zakona imadu se samo onda uporavljati, ako zavadjanje na nepokoravanje pozivnoj zapovjedi ne tvori čina, koji se ima strože kazniti.

§. 6. Kazneni postupak sbog zločinstva i prestupaka, ustanovljenih u ovom zakonu, spada u nadležnost kr. sudbenih stolova.

§. 7. Zakon ovaj stupa u kriepost danom proglašenja.

§. 8. Provedba ovoga zakona povjerava se banu.

GLAVA DVADESET I SEDMA.

O UTRNUĆU ZLOČINSTVA I KAZNI.

Načini, kojimi se utrnjuju zločinstva:

§. 223. Zločinstvo se utrnjuje:

a) smrću zločinca;

b) podnešenjem kazni;

c) odpuštenjem iste;

d) zagodom.

a) smrt zločinca;

§. 224. Smrt zločinca, sbila se prije povedene iztrage ili poslje (§. 227.), prije izrečene osude ili poslje iste, ukida, istina, i pro-

---

§. 224. Smrt osudjenika, koja se je dogodila prije nego što je kasacijonalni sud riešio njegovu još za života mu predanu

gonjenje zločinca i uporavu kazni; nego sa svim tim osuda, kad je već proglašena, vuče za sobom posljedicu, u obziru izgubljene slobodne razredbe imetka, pomenutu u §. 27. pod b).

Vidi naredbu od 3. travnja 1859. kod §-a 104. o. z.

b) podnešena kazan;

§. 225. Kad zločinac podnese kazan, na koju bijaše osudjen, zločinstvo se smatra izgladjeno. Kažnjenik stupi opet u sva prava družbena i gradjanska, u koliko gubitak istih ne bude sadržan u posliedicah osudbe, pomenutih u §§. 26. i 27., ili ne bude š njom skopčan po glasu §. 25. U uživanju tih prava ne smije se ga dakle smetat ni vriedjat nitko. Tako isto, dokle god se pošteno uzvlada, ne smije mu nitko predbacit onoga, što je prošlo, niti ga grdit načinom kojim mu drago.

c) odpuštenje kazni;

§. 226. U koliko se dosudjena kazan odpusti, vuče za sobom posljedice one, koje i kazan podnešena.

d) zagoda.

§. 227. Zagodom se utrnjuje zločinstvo i kazan, ako učinitelj od časa učinjena zločinstva; ili ako toga radi bude već uzet pod iztragu, od vremena osude kojom bude pravomoćno odriešen, računajući, ne bude po nijednom ovozemskom sudu kaznenom uzet pod iztragu uz vrieme odredjeno u ovom zakonu. Prekida se dakle zagoda, ako je proti učinitelju kao okrivljeniku izdan bio poziv, zapovjed od dovedenja ili uhićenja, ili bila izrečena odluka, da se povede iztraga, ili ako je isti kao okrivljenik bio

---

žaobu ništovnu proti prvosudnoj osudi, ne prieči, da se žaoba ništovna medjutim preminuloga osudjenika po kasacijonalnom sudu u pretres uzme, jer §. 224. k. z. ustanovljuje samo, da smrt zločinca prije izrečene osude ili poslie nje ukida progonjenje zločinaca i uporavu kazni, kasacijonalno sudište ima pako povodom žalbe ništovne osudjenika samo razpravljati o tom, da li pravno postoji prvosudna po osudjeniku napadnuta osuda. (Riešitba kas. sudišta u Beču od 4. veljače 1876. br. 9951. M. 97.)

jurve preslušan ili zatvoren, ili pako progonjen potjerom ili tjeralicom.

§. 228. Vrieme zagode ustanovljuje se:

a) za zločinstva, na koja je postavljena kazan tamnična do smrti, na dvadeset godina;

b) za takova, za koja je odredjena po zakonu kazan od deset do dvadeset godina dana, na deset godina; za sva ostala zločinstva na pet godina dana.

§. 229. Nego zagoda pomaže samo onomu, koj

a) već ne ima u šakah nikakove koristi od zločinstva, i koj osim toga,

b) u koliko dopušta narava zločinstva, po mogućnosti svojoj nadomjesti štetu;

c) iz ovih država ne uteče; i

d) uz vrieme zagode ne učini više nikakova zločinstva.

---

§. 227. 1. Počinitelj »potegnut je pod iztragu« (§. 227. i 531. k. z.) kad sudac iztražitelj proti njemu odredi kazneni postupak radi stanovitog čina; kvalifikacija čina neodlučna je za zagodu. Iztražni čini, kojima se zagoda prekida, nisu u zakonu navedeni taksativno već primjerice. Zamolba sudca iztražitelja, upravljena na koju sudbenu oblast za preslušanje stanovite osobe kao okrivljenika, ima se smatrati sudskim pozivom. (Riješ. kr. stola sedmorice od 6. veljače 1904. br. 228. A. 556.)

2. Kod pitanja zagode ne ima se vrst zločinstva ustanoviti niti po zaključku na povedenje iztrage niti po obtužbi, već jedino po posljedcih iztrage i glavne razprave, jer se samo iz ovih izvora mogu razabrati sveukupni na kvalifikaciju čina uplivajući momenti. (Riešitba kas. sudišta u Beču od 2. siečnja 1856. br. 12379. G. Z. br. 31.)

3. Zagoda zločinstva, prestupka i prekršaja prekida se po §. 227. i 531. k. z. čim je kod zločinstva stvoren zaključak na povedenje iztrage i kod zločinstva, prestupaka i prekršaja izdana dovedbena ili uhitna zapovjed. Zakon ne zahtieva, za prekinuće zastare niti proglašenje zaključka povedenja iztrage okrivljeniku, niti dostave poziva, ili izvršenja dovedbene ili uhitne zapovjedi proti njemu. (Riešitba kas. sudišta u Beču od 18. listopada 1864. br. 302. Kazneni judikat br. 17.)

4. Da se prekine zagoda, dovoljno je, da je počinitelj tečajem predizvida saslušan kao okrivljenik. (Riešitba kas. sudišta u Beču od 14. svibnja 1881. br. 1927. M. 364.)

4/a. Zastara za preinaku krivotvorenja privatnih dokazanica teče od dana kad se je ta dokazanica upotrijebila. Mj. XXXVI. 944.

5. Kod delikata, čiji čin sastoji u neizpunjenju obligacije ad faciendum, izključen je početak zastare tako dugo dok postoji dužnost raditi i dok se ta dužnost izpuniti može. (Riešitba kas. sudišta u Beču od 12. veljače 1895. br. 1600. M. 1874.)

§. 229. 1. Ako od više ortaka jedan svu štetu nadoknadi, ne pomaže to onomu, koji tomu ništa doprinjeo nije; za njega nije nastala zagoda, ako i ne ima u šakah više nikakve koristi od zločinstva i ako za vrieme zagode nikakva zločinstva više ne učini. (Riešitba kas. sudišta u Beču od 21. lipnja 1880. br. 4196. M. 267.)

2. Niti po slovu rieči, niti po smislu ustanove §. 229. k. z. ne može se pod dojmom »koristi« razumievati samo faktično obogaćenje krivca. Onaj, koji zavedenjem u bludnju suda (krivom prisegom) izposluje, da mu je dosudjena po sudu tražbina na temelju konačne osude, taj je tako dugo u faktičnom posjedu koristi, proizviruće iz zločinstva, dok posvema ne odustane od tražbine odnosno od ovrhe. (Riešitba kas. sudišta u Beču od 16. studena 1885. br. 9105. M. 849.)

K slovu b) 1. Troškovi liečenja, dangube te iznos u ime pretrpljene boli kod ozleda, jest šteta, koja proizvire neposredno iz čina, kojim je ozleda prouzročena, te se ima naknaditi po okrivljeniku u koliko hoće da mu pomaže zagoda u smislu §. 229. sl. b) k. z. (Riešitba kr. stola sedmorice od 21. prosinca 1883. br. 2167. A. 2.)

2. Zagoda pomaže i onomu, koji, iza kako je već zakonom ustanovljeno vrieme zagode minulo, nadomjesti štetu za trajanja proti njemu povedene iztrage ili na samoj glavnoj razpravi prije nego što sud izreče svoju osudu, jer zakon ne ustanovljuje u §. 229. k. z., za koje se vrieme, šteta nadomjestiti ima. (Riešitba kas. sudišta u Beču od 6. studena 1882. br. 9046. M. 498.)

3. Zagoda pomaže i onomu, koji štetu nadoknadi iza jur povedene proti njemu iztrage radi odnosnog zločinstva.

Tko nadoknadi svu štetu u novcu za ukradeno gradjevno drvo, koje je jur upotriebio za svoju kuću, taj ne ima više nikakve koristi od zločinstva, ne gledeć na to, što se ukradeno drvo faktično nalazi ugradjeno u kući samoj. (Riešitba kas. sudišta u Beču od 12. ožujka 1883. br. 10830. M. 525.)

4. Nadomještenje štete, koje se po §. 229. k. z. zahtieva, da zagoda okrivljeniku pomogne, ne obuhvaća materijalnu naknadu idealnog gubitka (časti, slobode itd.) niti odštetu od tuda posredno proizviruće štete; ne ima se s toga ustanova §. 229. sl. b) k. z. uporaviti na zločinstvo potvore. (Riešitba kas. sudišta u Beču od 25. svibnja 1883. br. 723. M. 558.)

5. Za zagodu kod zločinstva umorstva ili ubojstva nije uvjetovano, da je okrivljenik porodicu usmrćenoga uzdržavao, jer se po §. 229. sl. b) k. z. zahtieva samo nadomještenje štete (po njemačkom izvornom tekstu: »Wiedererstatung«), pod time pako razumieva kazneni zakon samo »naknadu«, jer razlikuje po §-u 42. k. z. naknadu od zadovoljštine, te ne bi za to u §. 229. k. z. rabio izraz »nadomještenje«, da pod time razumieva i zadovoljštinu.

Da zagoda okrivljeniku pomogne, potrebno je dakle samo, da je naknadio pozitivnu, zločinstvom neposredno prouzročenu štetu (damnum emergens). (Riešitba kas. sudišta u Beču od 5. studena 1883. br. 8653. M. 599.)

6. Trošak bolesti i liečenja kod ozleda jest šteta, koja proizvire neposredno iz čina, kojim je ozleda prouzročena, te se ima naknaditi po okrivljeniku, u koliko hoće da mu pomaže zagoda po smislu §. 229. sl. b) k. z.; — ako je siromašan, bar po mogućnosti.

Ne izpričava ga izgovor, da taj trošak nije mogao nadomjestiti, jer ga ima istom presudni sud u konačnoj svojoj osudi obrediti i dopitati, pošto je sudbeno dopitanje troška u osudi po kaz. postupku samo za to potrebno, da se ovršnim putem utjerati uzmogne, nipošto pako ne počima tek od ovog časa dužnost okrivljenika na naknadu tih troškova. Okrivljenik je dužan taj trošak nadomjestiti ozledjeniku, čim on to zatraži, ako je on to istom i kod samog iztražnog saslušanja učinio. (Rieš. kas. sudišta u Beču od 26. siečnja 1884. br. 13366. M. 600.)

7. Ako vjerovnik dužniku tražbinu svoju pokloni, bilo to i na samoj glavnoj razpravi, a dužnik ne ima u rukuh nikakvih koristi, smatra se šteta nadoknadjena po smislu §. 229. sl. b) k. z.

Naknada štete u smislu §. 229. sl. b) k. z. obuhvaća samo namirenje štete one, koja je neposredno prouzročena kažnjivim činom; kao takova ne može se smatrati uzdržavanje, koje su dobivali dotičnici od ubijenoga za života njegova. (Riešitba kas. sudišta u Beču od 28. svibnja 1886. br. 1708. M. 927.)

8. Uvjet naknade štete za zagodu, predvidjen u §-u 229. sl. b) k. z., može se izpuniti i iza već povedenog kaznenog postupka; zahtjeva se samo, da je istom jur udovoljeno za vrieme izre-

Učinak zagode.

§. 230. Učinak zagode jest, da takova zločinstva radi, ne može više imat mjesta ni iztraga, ni kazan.

Ograničenje utrnuća zagodom.

§. 231. U zločinstvah, za koja je odredjena kazan smrtna, od iztrage i kazni ne štiti zagoda nikakova.

Ništanemanje, ako od časa učinjena takova zločinstva prodje već dvadeset godina dana, pak nastupe uvjeti pomenuti u §§. 227. i 229., sudit se ima samo na težku tamnicu od deset do dvadeset godina dana.

§. 232. U zločinstva, na koje je po zakonu postavljena kazan smrtna ili tamnica do smrti, uzima se u obziru onih, koji u doba, kad su u zločinstvu takovu udioničtvovali, ne bijahu još navršili dvadesete godine svojega vieka, za mjerilo zagode (§. 228. sl. b) samo trajanje kazni od deset do dvadeset godina dana.

čenja osude. (Riešitba kas. sudišta u Beču od 16. srpnja 1886. br. 5375. M. 949.)

9. Krivac, kome nije poznata osoba oštećenikova, može položenjem odštetne svote kod suda (§. 1425. o. g. z.) udovoljiti uvjetu §. 229. (§. 531.) lit. b) k. z. (Riešitba kas. sudišta u Beču od 7. svibnja 1891. br. 2666. M. 2083.)

DIO DRUGI.

O PRESTUPCIH I PREKRŠAJIH.

GLAVA PRVA.

O prestucih i prekršajih u obće i o kažnjenju istih.

Neznanje ovoga zakona ne izpričava.

§. 233. Prestupci i prekršaji, navedeni u ovom dielu zakona kaznenoga, u obće su čini ili propusti takovi, koje svaki po sebi može spoznat da nisu dopušteni; ili gdje je učinitelj po svom stališu, po svom obrtu, po svom zanimanju ili po odnošajih svojih držan znati osobitu onu naredbu, koju je narušio. Kod prestupaka dakle i prekršaja, koji se u ovom zakonu kaznenom navode, neznanje izpričat ne može.

Obvezanstvo inozemaca.

§. 234. Krivci prestupaka i prekršaja ovih mogu bit i inozemci, koji borave u cesarevini austrijanskoj, buduć da su dužni u obće znati obćene naredbe o redu i sigurnosti javnoj; a u koliko

---

§. 233. 1. Ako se i prekršaji po §§. 233. i 238. k. z. već sami po sebi označuju nedopuštenimi čini te se već i čin, izveden proti zabrani, smatrati ima prekršajem, to nije ipak time niti kod prekršaja izključena bludnja, koja se je podkrala prigodom činjenja i koja ne da u činu spoznati kažnjiva djela, te nije tako izključena time uporaba slova c) §. 2. k. z., pa je s toga

poduzmu koj posao, držani su upoznat se i s osobitimi onimi naredbami, koje se na taj posao odnose.

Usuprot pak inozemci, koji se u tudjoj kojoj državi učine krivci kojegagod kažnjivoga čina, navedena u ovom dielu zakona kaznenoga, niti se imaju toga radi predat zemlji inostranoj, niti kaznit u zemlji ovostranoj.

Iznimku od §. 234. al. 2. k. z. normira §. 69. al. 2. **zakon. čl.** VI. : 1889. **ob obranbenoj sili,** koji glasi:

Pod uvjetom uzajamnosti imade se polag §§. 35., 44. i 50. te polag točke b) diela drugoga §. 61. nazočnoga zakona kazniti i onaj u zemljah krune ugarske boraveći austrijski državljanin, koji je prekršaj proti pozvanim §-om počinio izvan područja zemalja krune ugarske.

O prestupcih i prekršajih ovostranaca u zemlji inostranoj.

§. 235. Zarad prestupaka i prekršaja, koje ovozemac koj učini u zemlji inostranoj, ako se zateče u zemlji ovostranoj, ne ima se nikada predat zemlji inostranoj; nego ako prestupci ti ili prekršaji ne budu kažnjeni ili oprošteni u zemlji tudjoj, imaju se kaznit po ovom zakonu, bez ikakova obzira na zakone one zemlje, gdje budu učinjeni.

Propis ovaj valja i onda, kad suprot ovozemcu, takovih prestupaka ili prekršaja radi, kazan u zemlji tudjoj bude već izre-

---

obtuženiku prosto dokazati, da nije nikako mogao spoznati, da svojim činom prekoračuje zabranu, povriedu koje označuje kazneni zakon prekršajem. (Riešitba kas. sudišta u Beču od 22. srpnja 1853. br. 7154. G. Z. br. 100.)

2. Kod prestupaka i prekršaja nije zla nakana potrebna; dostatna je za kažnjivost krivnja, prouzročena propustom dovoljne pažnje. (Riešitba kas. sudišta u Beču od 19. travnja 1854. br. 3638. G. Z. br. 90.)

§. 235. 1. Pripadnici kraljevina i zemalja, zastupanih u carevinskom vieću, jesu inozemci. (Riešitba kr. banskoga stola od 2. rujna 1880. br. 8285. »Mjesečnik« VI. str. 408.)

2. Iznimka od personalnoga principa, navedena u §. 235. k. z., ne proteže se na slučaj, kada je ovozemac delinkvirajući u inozemstvu, tamo ostao nekažnjiv radi toga, jer ondje njegovo djelo, koje se kod nas ukazuje prestupkom ili prekršajem, nije kažnjivo. (Riešitba kas. sudišta u Beču od 6. svibnja 1898. br. 3730. M. 2202.)

čena, ali ne još izvršena. Osude oblasti kaznenih inozemskih u zemljah se ovostranih nipošto ne imaju izvršivati.

Vidi **okružnicu** kr. banskoga stola od 13. listopada 1904. br. 23.798. **glede zamolnice inozemnih sudova u kaznenom postupku proti ovozemnim pripadnicima radi zločinstva počinjenih u inozemstvu,** odtisnutu kod §. 36.

U zločinstvah, učinjenih u slučajnu pijanstvu, prekršaj je pijanstvo.

§. 236. Premda čini, koji su drugčije zločinstvo, ako su učinjeni u slučajnu pijanstvu, za zločinstvo ubrojit se ne mogu (§. 2. sl. c): kazni se ništanemanje u slučaju tom kao prekršaj pijanstvo (§. 523.).

Kažnjivi čini djetinstva. Zločinstva nedoraslih (nedobnih) od jedanaeste do četrnaeste godine.

§. 237. Kažnjivi čini djece do navršene desete godine ostavit se imaju jedino kažnjenju domaćem; ali čini od nastupljene jedanaeste do navršene četrnaeste godine, koji se samo zarad nedoraslosti učinitelja ne ubrajaju za zločinstvo (§. 2. sl. d), kazne se kao prekršaj (§§. 269. i 270.).

Vidi **zakon** od 6. veljače 1902. **o prisilnom uzgoju nedoraslih** odtisnut kod §. 2.

Protuzakoniti čini sami su po sebi prestupci ili prekršaji, ako i ne ima u njih zle nakane ili učinjene štete.

§. 238. Prestupak je ili prekršaj, ako je kao takov naveden u ovom zakonu, već i sam čin, učinjen suprot prepovjedi (zabrani) a tako i sam propust, učinjen suprot zapovjedi kojoj, premda i ne bude pri tom zle nakane i premda se pri tom ne porodi nikakova šteta.

Vidi **naredbu** kr. zem. vlade od 21. ožujka 1874. kod članka I. proglasnoga patenta.

§. 239. Ustanove, propisane za zločinstva u §§. 5.—11., upravljuju se u obće i na prestupke i prekršaje, u koliko nije zakonom u pojedinih slučajevih naredjeno što različnoga, ili u koliko ne donosi što različnoga vlastovita narav prestupka ili prekršaja.

GLAVA DRUGA.

O KAZNIH PRESTUPAKA I PREKRŠAJA U OBĆE.

Rodovi kazni za prestupke i prekršaje.

§. 240. Prestupci i prekršaji, navedeni u ovom zakonu, kazne se:

a) globom;

b) gubitkom robe, prodajnih stvari ili sprave;

c) gubitkom prava i povlastica;

d) zatvorom;

e) bijenjem;*

f) odpravljenjem iz kojega mjesta;

g) odpravljenjem iz koje krunovine; ili

h) odpravljenjem iz svih krunovina cesarevine austrijanske.

§. 241. Ustanova §. 241. ukinuta je ovim zakonom.**

---

* Slovo e) ovoga §-a ukinuto je zak. člankom od 20. listopada 1872., kojim se ukida kazan bijenjem. (Vidi taj zak. članak kod §. 19. o. z.).

** Ukinuta ustanova glasila je:

Novac, roba i sprava idu na zakladu ubožku.

§. 241. Kazan, prestupaka ili prekršaja radi izrečena u novcu, u robi, u stvarih za prodaju ili u spravi, ide vazda na zakladu ubožku onoga mjesta, gdje kažnjivi čin bude učinjen.

---

§. 240. 1. Odpravljenje po §. 240. sl. f) je posebna vrst kazne; ne mogu se stoga na nj uporabiti ustanove zakona od 10. lipnja 1890. o posljedicama kazn. osuda i kazni, jer oprost kazni pristoji jedino kralju (§. 352. k. p.). (Plenarna rješitba kr. stola sedmorice od 25. svibnja 1901. br. 2098. A. 441.)

2. Poradi otegotnih okolnostih (§. 265. i 250. k. z.) može se sjediniti više vrsti kazna jedino onda, kada zakon izrično takovo sjedinjenje čini ovisnim ob otegotnih okolnostih; kazni odpravljenja po §. 240. sl. f), g) i h) k. z. ima stoga mjesta samo kod onih prestupaka i prekršaja, kod kojih to zakon izrično odredjuje. (Rješitba kr. stola sedmorice od 14. listopada 1905. br. 3903. A. 598.)

Zakon od 16. travnja 1902., **o globama, što ih izriču kr. hrvatsko-slavonski sudovi** (br. 25. sbornika od 1902.).

§. 1. Globe, što ih nametnu po postojećim zakonima i naredbama kr. sudovi kao gradjanski, kazneni i karnostni sudovi ili kao nadzorne vlasti, te predstojničtva kr. sudova kao karnostne ili kao nadzorne vlasti, upotriebit će se na podizanje i izdržavanje popravilišta, kaznionica i sudskih zatvora.

Na iste će se cielji upotriebiti i roba, prodajne stvari, sprave, predmeti i jamčevine, što ih kr. sudovi proglase propalima na osnovu postojećih zakona (§. 241. k. z., 349., 89., 320. i 184. k. p. i §. 31. z. o. p. t.) te darovi, koji su ponudjeni ili predani kao mito u smislu §§. 104. i 105. k. z. odnosno vriednost ovih.

Ubrane globe, jamčevine i kupovinu ubranu za pomenute predmete valja odpremiti izravno kr. zemaljskoj blagajni na razpolaganje i rukovanje kr. hrvatsko-slavonsko-dalmatinske zemaljske vlade, odjela za pravosudje.

§. 2. Globe što ih nametnu gradjanski sudovi, iztjerivat će se i u buduće prema postojećim propisima.

§. 3. Ukidaju se svi propisi, koji i koliko stoje u opreci s naredjenjima ovoga zakona, a naročito propisi §. 94. zakona od 3. listopada 1876. o postupku u pravnim poslovima manje vriednosti, §. 79. zakona od 8. svibnja 1890. o postupku u slučajevima smetana posjeda, §§. 241., 104. posljednja stavka i 105. posljednjega stavka kz., §. 31. al. 1. z. o p. t., §. 5., 184. i 320. k. p. §. 44. i 46. al. 2. carskoga patenta od 24. listopada 1852. br. 223. d. z. l. te čl. 24. al. III. stav. 2. karnostnoga zakona od 10. prosinca 1890., koliko namjenjuju globe, jamčevine i propale predmete drugim cieljima, no što ih namjenjuje ovaj zakon, napokon §. 522. k. z., koliko namjenjuje dvie trećine globe ubožkoj zakladi, a jednu trećinu prijaviocu.

§. 4. Izvršenje ovoga zakona povjerava se banu kraljevina Hrvatske, Slavonije i Dalmacije, koji će provodnom naredbom ujedno odrediti i dan, kada će ovaj zakon stati na snagu

Naredba bana kraljevina Hrvatske, Slavonije i Dalmacije od 7. svibnja 1902. br. I. 14/7—1901., **kojom se izdaje provedbeni naputak k zakonu od 16. travnja 1902. o globama, što ih izriču kr. hrvatsko-slavonski sudovi (sbornika kom. V. br. 25. — 1902.)** (br. 30. sbornika od g. 1902.).

Zakon od 16. travnja 1902. o globama, što ih izriču kr. hrv.-slav. sudovi stupa u kriepost danom proglašenja njegova u sborniku zakona i naredaba, valjanih za kraljevine Hrvatsku i Slavoniju, a glede njegove provedbe izdaje se sliedeći naputak:

§. 1. Kr. sudovi imadu globe, nametnute temeljem zakona o globama, (sbornik, kom. V. br. 21.) odmah nakon pravomoćnosti osude, odnosno odluke, unjeti u očevidnik prema priloženom obrazcu, ter izpuniti točno odnosne stupce očevidnika.

Stupac 4. očevidnika izpunjuje se samo u slučaju, kada kr. zemaljska vlada, odjel za pravosudje, dopusti uplatu globe u razdoblju, koje nadmašuje godinu dana.

§. 2. Kr. sudovi imadu glede globa, kojih je uplata u obrocima dopuštena, voditi posebnu evidenciju i svaku obročnu odplatu unjeti u očevidnik.

§. 3. Ubrane globe ne imadu sudovi unašati u novčani dnevnik, nego ih odmah odpremiti poštanskom doznačnicom kr. zem. blagajni, a o tom istodobno poštanskom dopisnicom izviestiti kr. zemaljsku vladu, odjel za pravosudje. Da je to učinjeno, ima se na samom spisu zabilježiti.

§. 4. Ako se globa ili dio iste ne može iztjerati ni izvršnim putem, te se s toga ima izvršiti kazan zatvora, imade se globa odnosno neiztjerani dio iste u očevidniku odpisati naznačiv dan i broj svoje rješitbe u opazci očevidnika.

§. 5. Očevidnik imade se zaključiti koncem svake godine i predložiti kr. zem. vladi, odjelu za pravosudje. Koncem godine zaostale globe imadu se prenieti u očevidnik sliedeće godine, a u opazci označiti tekući broj predjašnjega očevidnika.

§. 6. Istim načinom se ima postupati s kupovinama, koje sud proglašuje propalima, izuzam kupovine označene u §. 320. k. p., glede kojih ostaje i nadalje u krieposti naredba kr. hrv.-slav.-dalm. zemaljske vlade, odjela za pravosudje, od 8. veljače 1897. br. 8125. (sbirka nared. br. 213.).

§. 7. Sa svim globama, koje jošte nisu iztjerane do časa, kada će stupiti u kriepost zakon o globama, imade se postupati po nazočnoj naredbi.

To isto valja i u onom slučaju, kada je kazan zatvora previšnjom milošću pretvorena u globu.

§. 8. Svim propisima, koji i koliko stoje u opreci s nazočnom naredbom, oduzima se valjanost.

Gubitak prava i povlastica suprot komu se dosudjuje?

§. 242. Gubitak prava i povlastica dosudjuje se suprot osobam graduiranim ili inim, koje pod javnim vjerovanjem obavljaju ured ili posao koj; a tako i suprot onim, koji kao gradjani ili uz dobivenu poglavarstvenu dozvolu, tjeraju zanat ili obrt koj. Kazan ova dosudjuje se ili na stanovito vrieme ili za vazda.

§. 243. Kad se zarad prestupka ili prekršaja ima izreći u osudi gubitak obrta, tad se iztraženiku nipošto ne ima dopustit, da dok iztraga traje ili prije izrečene osude, odustane od obrta. Ako je u slučaju tom obrt osoban, pravo samostalnoga tjeranja obrta u pogledu osudjenika prestaje posve; a ako je obrt ukorjenjen (radiciran) ili prodatljiv, tako osudjenik pravo vježbanja, istina, izgubi; nego, u slučaju prodaje, dobivena u to ime kupovna ciena nipošto se za propalu očitovat ne može.

Vidi **zak. članak** XVII. god. 1884. **obrtni zakon,** citiran kod §-a 30. o. z.

Zatvor. Stupanj prvi.

§. 244. Kazan zatvora ima dva stupnja: prvi stupanj naznačuje se riečju »zatvor« bez dodatka, i sastoji u zatvorenju u zatvorište bez okova; pri tom je osudjenik, ako se može uzdržavat ili sam ili podporom svojih, voljan izabrat poslovanje koje hoće.

Stupanj drugi.

§. 245. Zatvor drugoga stupnja naznačuje se dodatkom »strogi zatvor«. I u ovom stupnju drži se osudjenik bez okova, a u pogledu hrane i radnje drži se tako, kakono to, po osobitih propisih, postojećih o tom ili koji će se još u napredak izdati, sa sobom donosi uredba kazništa, odredjenih za kaznike takove. Bez pritomnosti nastojnika od uza ne dopušta mu se sastanak s nikim, a tako ni dogovor s nikim u jeziku, kojega ne razumije nastojnik.

Zatvor domaći.

§. 246. Osim ova dva stupnja zatvora, može se izreći i zatvor domaći, budi na samo obećanje osudjenika da se neće udaljit, budi metnuvši mu stražu. Zatvor domaći nalaže osudjeniku dužnost, pod nikakvom izlikom ne udaljivat se od kuće, pod kazan da će se inače ostalo vrieme zatvora izvršit u zatvorištu javnu.

Najkraće i najdulje trajanje zatvora.

§. 247. Najkraće trajanje zatvora u pravilu jest od dvadeset i četiri ure (§§. 260. i 267.); a najdulje od šest mjeseci.

§. 248. Ustanove ove ukinute su **zakonskim člankom** od 20.

listopada 1872., **kojim se ukida kazan bijenjem.** (Vidi taj zak. članak kod §-a 19. o. z.).*

Odpravljenje.

§. 249. Odpravljenje iz kojega mjesta ili iz koje krunovine biva ili na vrieme stanovito ili pak po vlastitosti kažnjivoga čina i okolnosti, na nestanovito.

Odpravljenje iz svihkolikih krunovina cesarevine austrijanske izreć se može samo suprot inozemcu.

Vidi **naredbu** ministarstva untarnjih poslova i pravosudja od 10. svibnja 1852., **po kojoj u napredak odpravljanja iz kojega mjesta svagda glasiti imaju na vaskoliki redarstveni okoliš, u koje mjesto ono spada.** (Drž. zak. list broj 106. god. 1852.);

naredbu **ministarstva pravosudja** od 19. svibnja 1858., kojom se §. 249. kaz. zak. razjašnjuje tako, **da se može dosuditi kazan odpravljenja iz onoga mjesta, kojemu je osudjenik nadležan po zakonu.** (Drž. zak. list br. 79. g. 1858.) i

naredbu kr. zem. vlade, odjela za pravosudje od 3. listopada

---

* Ukinute te ustanove glasile su:

Bijenje.

§. 248. Bijenje može se kao glavna kazan uporavljivati samo umjesto kazni zatvora (§. 260. sl. b) jedino kod prestupaka i prekršaja, naznačenih u §§. 270., 279., 280., 283., 312., 315., 318., 392., 398., 411., 428., 430., 449., 450., 452., 453., 459., 460., 461. 465., 470., 481., 512., 515., 521., 524., i 525. i jedino kod služinčadi, djetića zanatničkih (kalfa), šegrta i osoba takovih, koje živu od nadnice ili natjednice i koje bi dakle zatvorom, ma da potraje samo njekoliko dana, štetovale ili glede zasluže ili glede uzdržavnja porodice svoje. — Bijenje ovo biva kod mladića izpod osamnaest godina i kod ženskih glava šibami, kod odraslih pako mužkaraca batinami, i može iznositi najviše dvadeset udaraca. — Samo ako najprije izjavi liečnik, da bijenje neće škodljivo biti zdravlju kaznika, smije se isto za vrieme dok traje kazan, izvršiti samo jedan put i nikada javno.

---

§. 249. Vidi plenarne riešitbe kr. stola sedmorice od 29. ožujka 1890. br. 990. i od 18. lipnja 1892. br. 2087., odtisnute kod §. 460. kaznenoga zakona.

1901. br. 9531. **o točnom uglavljivanju kažnjenika, koji su osudjeni na izgon ili odpravljenje.** (Ur. sbirka br. 843.).

Pooštrenje kazni.

§. 250. Vrste kazni, ovdje izbrojene, mogu se i pooštrit. Pooštrenje u obće jest, kad se sjedini više pojedinih kazni. Nego pooštrenje ima mjesta samo u onih slučajevih i onako, gdje i kako je odredjeno u ovom zakonu.

§§. 251. i 252. Ustanove ovih §-a ukinute su §-om 30. zakona od 17. svibnja 1875. o **porabi tiska** za kraljevinu Hrvatsku i Slavoniju. (Sbornik zakona i naredaba broj 32. g. 1875.)*

Pooštrenje zatvora.

§. 253. Sa zatvorom sjedinit se može u isto doba jedno ili više sljedećih pooštrenja:

a) post;

b) težja radnja;

c) tvrdo leže;

d) samotni zatvor;

e) samotni zatvor u mračnoj izbi;

f) bijenje.

Slovo f) ukinuto je zak. člankom od 20. listopada 1872., kojim se **ukida kazan bijenjem.** (Vidi taj zak. čl. kod §-a 19. o. z.).

---

* Ukinute ustanove glasile su:

Osobite ustanove za prestupke, učinjene sadržajem tiskopisa.

§. 251. Kad se učini prestupak povremenim tiskopisom, za koj je položena jamčevina, ima se osim zakonite kazni dosuditi još i gubitak od sto do petsto forinti od jamčevine. — Sudište ne smije gubitka jamčevine nikada obaliti izpod ove najniže zakonite odmjere.

§. 252. Osim toga u slučaju, ako prestupak bude učinjen povremenim tiskopisom, koj je već jedan put povoda dao osudi radi prestupka, može se prigodom, kad se radi prestupka osudi drugi put, izreći, da se izlaženje toga povremenog tiskopisa obustavlja do na tri mjeseca dana.

Napokon u svakom slučaju, gdje prestupak bude učinjen tiskopisom, može se dosuditi, da se uništit imaju predmeti, naznačeni u §-u 29.

Pooštrenje zatvora postom.

§. 254. Kad se zatvor prvoga stupnja pooštri postom, tad je kaznik ograničen na hranu, propisanu za zatvor drugoga stupnja u §. 245. A kad se pooštri zatvor drugoga stupnja, tad se kaznik na njekoje dane drži o samom kruhu i vodi; to ništanemanje ne ima biti preko dva puta na tjedan.

Tvrdo leže.

§. 255. Ograničenje kaznika na tvrdo leže može se upotrebit samo na dane nezasebične i to ne više od dva puta na tjedan. (§. 21.).

Zatvor samotni.

§. 256. Držanje u zatvoru samotnu (§. 22.) ne smije neprekidno trajat više od četrnaest dana i upotrebit se može opet tek nakon medjuvremena od jednoga mjeseca dana.

Mračna izba.

§. 257. Zatvor samotni u mračnoj izbi (§. 23) ne smije zasebice imat mjesta više od dvadeset i četiri ure, i upotrebit se može opet tek nakon medjuvremena od jednoga tjedna i to u svem najviše deset puta za sve vrieme, dok traje kazan.

§. 258. Ustanova ova ukinuta je **zak. člankom** od 20. listopada 1872., **kojim se ukida kazan bijenjem.** (Vidi taj zak. članak kod §-a 19. o. z.)*

Vrsta kazni u obće promienit se ne može, a niti odpustit kazan uslied nagode, napravljene s oštećenikom.

§. 259. U obće vrsta kazni, odredjena za svaki kažnjivi čin, niti se može promienit, niti pak odpustit kazan usljed nagode, napravljene s oštećenikom.

I z n i m k e.

§. 260. U sljedećih ništanemanje osobitih okolnostih kazan, odredjena zakonom, ima se promienit:

* Ukinuta ustanova glasila je:

B i j e n j e.

§. 258. Bijenje smije se uporavljivati kao pooštrenje kazni samo proti priupadnikom i samo pod ograničenji, pomenutimi u §. 248.

a) kad bi globa onom, koj se ima osudit, ili prodici mu, gledeć na imetak njihov ili obrt, kojim se hrane, bila od osjetljive štete;

b) kad bi trajanjem zatvora, odredjena zakonom, zaslužba kaznika ili porodice mu, budi propala, budi barem u nered došla.

U slučaju prvom sudit se ima, u mjesto globe na razmjernu kazan zatvora i to, gdje zakon ponapose ne naredjuje drugčije, za svakih pet forinti na zatvor od jednoga dana.

U slučaju drugom može se obalit vrieme kazni i izpod najkraćeg trajanja, izrečena u zakonu, tako ništanemanje da se zatvor pooštri po §. 253.

Posljednja stavka ovoga §-a ukinuta je **zak. člankom** od 20. listopada 1872., **kojim se ukida kazan bijenjem.** (Vidi taj zak. članak kod §-a. 19. o. z.).*

§. 1. **naredbe** ministarstva pravosudja od 11. veljače 1855. **o načinu, kako se iztjerivat i promienjivat imadu globe ili kazni novčane, koje dosudjuju sudovi u postupku kaznenom.** (Drž. zak. list broj 30. god. 1855.).

U osudah kaznenih, a tako i u presudah, koje u tečaju postupka kaznenoga sudovi kazneni ili sudci iztražitelji izdaju, i kojimi se proti komu odredjuje globa ili kazan novčana, ima se ujedno izreći i ona kazan zatvora, koja će globu, ako se iztjerati nebi mogla, zamieniti polag ustanova kaznenoga zakona od 27. svibnja 1852. (§. 260.) i postupnika kaznenoga od 29. srpnja 1853. (§. 6.). Pri globah izpod pet forinti novca kovn. ima se kazan zatvora odredit najmanje na 12 ura.

Vidi okružnicu kr. banskog stola od 27. siečnja 1886. br. 1729. odtisnutu kod §. 54. k. z.

* Ukinuta posljednja stavka toga §-a glasila je:

A bijenjem može se zamieniti kazan zatvora samo u slučajevih, gdje zatvor bude odmjeren najviše na trideset dana (§. 248.).

§. 260. 1. Po §. 260. k. z. prepušteno je uvidjavnosti nižeg i višeg sudca, da li će odrediti kazan novčanu ili zatvor, te ako zakon i ustanovljuje, da se ima u slučaju kada bi globa onomu, koji bi se imao osuditi ili porodici mu, gledeć na imetak njihov ili obrt, kojim se hrane, bila od osjetljive štete, promieniti globa za svakih 5 forinti u zatvor d jednoga dana, to se ipak ova za-

§. 261. U okolnostih, osbitoga obzira dostojnih, može se promjenit zatvor prvoga stupnja i u globu, imetku onoga, koi se ima kaznit, primjerenu; nego ova promjena kazni ne smije se nikad ostavit na volju onomu, ko se ima kaznit.

ZAKON od 16. travnja 1902. o **pretvoru zatvora drugoga stupnja u globu i o iztjerivanju globe** (br. 26. sbornika od godine 1902.).

§. 1. Kada se kod kojega od niže navedenih prestupaka ili prekršaja, uz prilike, koje su vriedne osobita uvaženja, steku još i pretežne olahkotne okolnosti tako, da bi kazan slobode bila nerazmjerno težka, može se zatvor drugoga stupnja (§. 245. kaz. zak.) pretvoriti u globu primjerenu imetku onoga, koji se ima kazniti;

1. Prestupci odnosno prekršaji suprot javnomu miru i redu, označeni u §§. 279., 280., 284., 288., 289., 290., 291., 292., 294., 295., 296., 297., 302., 303., 305., 306., 308., i 310. kaz. zakona;

2. prekršaji suprot javnim ustanovam i naredbam, spadajućim na obću sigurnost, označeni u §§. 313., 315., 316., 319., 320. sl. e) i g), 323. i 324. kaznenoga zakona;

3. prekršaji suprot dužnostima javnoga ureda, označeni u §§. 331. i 332. kaznenoga zakona;

4. prestupci odnosno prekršaji suprot sigurnosti života, označeni u §§. 335., 336., 337., 340., 341., 343., 346., 347., 348., 354., 356., 357., 358., 363., 364., 369., 370., 372., 373., 374., 375. 376. 377., 378., 380., 382. i 384. kaznenoga zakona;

---

konska ustanova razumievati ima samo za slučaj, ako se ima substituirati kazan zatvora kazni globe; ne može se pako protegnuti i na slučaj onaj, kada sudac prve molbe sudi na zatvor, a sudac druge molbe na globu. U ovom slučaju ne ima služiti sudcu druge molbe za mjerilo kazan zatvora, izrečena po prvom sudcu, te on ne ima pretvoriti svaki dan kazne zatvora, izrečene po prvom sudcu, u globu od 5 forinti; nasuprot ima novčanu kazan samostalno i neodvisno od kazni zatvora odmjeriti. (Riešitba kas. sudišta u Beču od 8. studenoga 1854. broj 11728. G. Z. 1855. br. 9.).

2. Po propisu §. 260. k. z. i obzirom na §. 1. min. naredbe od 11. veljače 1855. ne može se poštriti zatvor, odmjeren u mjesto kazni globe. (Riešitba kas. sudišta u Beču od 6. travnja 1864. broj 2332. G. H. broj 85.).

5. prekršaji, koji povredjuju ili pogibelji izvrgavaju sigurnost tjelesnu, označeni u §§. 425., 426., 432. i 433. kaznenoga zakona;

6. prekršaji suprot sigurnosti vlastničtva, označeni u §§. 470. i 480. kaznenoga zakona.

7. prekršaj suprot sigurnosti poštenja, označen u §. 496. kaznenoga zakona;

8. prestupci odnosno prekršaji suprot javnoj ćudorednosti, označeni u §§. 506., 507., 508., 516., i 523. kaznenoga zakona;

9. prekršaji označeni u §§. 146. i 149. zakona od 27. kolovoza 1888. ob uredjenju veterinarstva u kraljevinah Hrvatskoj i Slavoniji (br. 60. sbornika od god. 1888.);

10. prestupci označeni u §§. 1., 2., 3. i 4. zakona od 2. prosinca 1889., kojim se odredjuju kaznene ustanove sbog prestupaka proti obranbenom zakonu (br. 71. sbornika od god .1889.) i

11. pestupci, označeni u §§. 2. i 3. zakona od 14. ožujka 1901. o zaštiti javnih znakova (br. 33. sbornika od god. 1901.).

§. 2. Presudni kazneni sud može s obzirom na imovinske prilike osudjenikove dopustiti, da se nametnuta globa namiri u obrocima, koji se imaju točno odrediti, ali koji svi skupa uzeti ne smiju nadmašiti godinu dana.

Uplatu nametnute globe u razdoblju, koje nadmašuje godinu dana, može dopustiti samo kr. zemaljska vlada, odio za pravosudje.

§. 3. Ako se globa, što ju nametnu kazneni sudovi umjesto zatvora prvoga ili drugoga stupnja, ne može iztjerati ni izvršnim putem, izvršit će se prvobitno nametnuta kazan zatvora prvoga ili drugoga stupnja, koja je bila pretvorena u globu.

Ako nametnuta globa bude samo djelomično ubrana, a djelomično neiztjeriva, izvršit će se kazan zatvora prvoga odnosno drugoga stupnja srazmjerno s ne iztjeranom globom.

U prvom i drugom smjeru izdaje odredbe prvostepeni kazneni sud.

§. 4. Izvršenje ovoga zakona povjerava se banu kraljevina Hrvatske, Slavonije i Dalmacije, koji će provodnom naredbom ujedno odrediti i dan, kad će ovaj zakon stati na snagu.

NAREDBA bana kraljevina Hrvatske, Slavonije i Dalmacije od 7. svibnja 1902. I. 14/8 1901., **kojom se izdaje provedbeni naputak k zakonu od 16. travnja 1902. o pretvoru zatvora drugoga stupnja u globu i o iztjerivanju globe** (sbornik, kom. V. broj 26. 1902., br. 31. sbor. od godine 1902.).

Zakon od 16. travnja 1902. o pretvoru zatvora drugoga stupnja u globu i o iztjerivanju globe stupa u kriepost danom proglašenja u sborniku zakona i naredaba, valjanih za kraljevine Hrvatsku i Slavoniju, a glede njegove provedebe izdaje se slijedeći naputak:

§. 1. Novčane globe, nametnute temeljem gore navedenoga zakona iztjerivat će se i u buduće prema propisima ministarske naredbe od 11. veljače 1855. broj 30. d. z. l.

§. 2. Kada presudni sud dopusti osudjeniku, da nametnutu globu namiri u obrocima, imade obroke točno odrediti, a ujedno izreći, da će se u slučaju, ako osudjenik s jednim obrokom zaostane, sva nametnuta i još neizplaćena globa iztjerati u jedan put izvršnim putem.

Nu sud ima, bude li globa ipak uplaćena prije nastupa kazni, primiti ju, te obustaviti izvršenje kazni zatvorom.

§. 3. Na isti način imati će sud postupati u slučajevima, kada kr. zemaljska vlada, odjel za pravosudje, dopusti izplatu nametnute globe u razdoblju, koje nadmašuje godinu dana.

§. 4. Glede ubranih globa postupati će sudovi prema propisu naredbe bana kraljevina Hrvatske, Slavonije i Dalmacije od 7. svibnja 1902. I.—14./8. 1901., kojom se izdaje provedbeni naputak k zakonu od 16./4. 1902. o globama, što ih izriču kr. hrvatsko-slavonski sudovi, te se oduzima valjanost §. 7. ministarske naredbe od 11./2. 1855. br. 30. d. z. l., kao i svim daljim propisima, koji i u koliko stoje u opreci s ustanovami ove naredbe.

OKRUŽNICA kr. banskog stola od 7. prosinca 1898. broj 29.666. **glede posvema nekorektne prakse, kod nekih kr. kotarskih sudova pri izricanju kazne radi prekršaja, na koje zakon udara kazan zatvora I. stupnja.** (Ur. sbir. br. 681.).

Visoka kr. zem. vlada, odjel za pravosudje, priobćila je ovamo odpisom od 30. studenoga 1898. broj 16878. podneseno joj izviešće kr. državnog nadodvjetničtva od 24. studenoga 1898. broj 628., iz kojeg se razabire, da se je kod nekih kr. kotarskih sudova, a i kr. sudbenih stolova kao prizivnih sudova uvriežila posvema nekorektna praksa pri izricanju kazne radi prekršaja, na koje zakon udara kaznu zatvora (I. stupnja), a sud imade temeljem §. 261. k. z. razloga, da tu kazan pretvori u globu.

Sudovi ovi izriču naime, da se obtuženik osudjuje na primjer: »po §. 496. k. z. I. st. uporabom §. 261. k. z. na globu od 1 for., koja se u slučaju neutjerivosti pretvara u kazan zatvora od 1 dana« — što bi pravilno bilo, gdje zakon odredjuje kazan globe — u mjesto da svoju izrieku o kazni formuliraju tako, da se obtuženi osudjuje na kazan zatvora, koja se uporabom §. 261. k. z. promjenjuje u globu.

Povodom tim upozoruju se svi kr. kot. sudovi i kr. sudbeni stolovi kao prizivni sudovi na ovu posvema nekorektnu praksu, koja se u buduće odstraniti imade.

Vidi **okružnicu** kr. banskog stola od 27. listopada 1898. broj 25665. **glede nepravilnosti u kaznenom postupanju kod kr. kotarskih sudova i kr. sudbenih stolova kao prizivnih sudova u pogledu pretvaranja kazni strogoga zatvora u novčanu globu** (ur. sbirka br. 680), odtisnutu kod §. 266. k. z.

Kad se može izreći zatvor domaći.

§. 262. A umjesto zatvora prvoga stupnja, može se izreći zatvor domaći, ako je onaj, koj se ima kaznit, glasa neporočna, i ako bi udaljenjem od svojega prebivališta bio zaprečen nastojat svoj ured, svoj poso ili svoju zaslužbu.

Otegoćujuće okolnosti.

§. 263. Okolnosti otegoćujuće prestupaka i prekršaja jesu:

a) kada kažnjivi čin bude nastavljen kroz dulje vremena;

b) kad kažnjivi čin bude ponovljen (opetovan), a to i onda kad učinitelj i bude već kažnjen zarad kojega takova prestupka ili prekršaja;

c) čim bude veća pogibelj, koje se je bojati iz kažnjivoga čina; ili

d) čim veća bude šteta, koja se činom kažnjivim u istinu dogodi;

e) čim važniji bude odnošaj izmedju krivca i oštećenika ili uvrjedjenika;

f) kad bude zavedena mladež ili druga koja poštena osoba;

g) kad u porodici bude dat zločest izgled; ili

---

§. 261. 1. Kr. sudbeni stolovi kao prizivni sudovi nisu vlastni kazan strogoga zatvora promjeniti u novčanu globu. (Plenarna riešitba kr. stola sedmorice od 23. lipnja 1894. broj 2019. »Mjesečnik« XX. str. 366.).

2. Vidi riešitbe kr. stola sedmorice od 26. ožujka 1886. broj 1001. i od 26. lipnja 1897. broj 2012., odtisnute kod §. 266. k. z.

h) kad bude data javna sablazan;

i) kad izvršenju kažnjivoga čina uztreba više vremena ili priprave, ili kad uztreba uklonit većih zaprieka;

k) kad krivac bude kolovodja ili inim kojim načinom začetnik kažnjivoga kojega čina, od više njih ukupno učinjena;

l) kad učini više prestupaka ili prekršaja od različite vrste;

m) kad uzradi zategnuti ili zavest iztragu izmišljotinom lažnih okolnosti; a ponapose

n) u prestupaka i prekršaja suprot javnoj ćudorednosti, kad krivac bude osoba odgojena i od većega izobraženja.

Olakoćujuće okolnosti.

§. 264. Usuprot pak imaju se smatrat kao okolnosti olakoćujuće:

a) kad krivac bude bliže nedoraslosti; kad bude slabijeg razuma ili jako zanemarena odgojenja;

b) kad prije toga bude neporočna života;

c) kad ga zavedu drugi;

d) kad uzradi od straha ili zbog predsude uglednosti; ili

e) kad uzradi u žestoku ganuću srca;

f) kad na čin bude naveden nevoljom;

g) kad, moguć svršiti kažnjivi čin, steći veću korist iz njega ili učinit veću štetu, ostane u samom pokušaju; ili

h) kad si prisvoji samo manju korist; ili

i) kad se dobrovoljno sustegne od nanošenja štete veće;

k) kad uzradi po mogućnosti nadomjestiti štetu;

l) kad prigodom sasluhe sam od svoje volje odkrije okolnosti, saznavši koje, bude moguće ili posve odvratit ili umalit štetu, koja bi mogla nastati.

Uporava okolnosti otegoćujućih i olakoćujućih.

§. 265. Kad se mjeri kazan, ima se uzeti obzir na okolnosti otegoćujuće i olakoćujuće, u koliko jedne ili druge imaju prevagu; kazan ništanemanje ima se odmjerit u pravilu unutar

---

§. 262. Strogi zatvor ne može sudac promieniti u domaći zatvor. (Riešitba kr. stola sedmorice od 2. listopada 1901. broj 3998. A. 458.).

mjere kaznene najveće i najmanje, odredjene zakonom za pojedine prestupke ili prekršaje, niti se pravilno, zarad okolnosti olahkoćujućih ili otegoćujućih, u drugu koju vrstu kazni može promieniti. Zarad okolnosti otegoćujućih može se osim toga uporavit ono, što propisuju §§. 250, 252 i 253.

(vidi § 260 r)

Izvanredno pravo ublaživanja.

§. 266. Kad se u kojega prestupka ili prekršaja sastane više okolnosti olakoćujućih i to takovih, da se je s razlogom moguće nadat poboljšanju (popravku) krivca: tad se može promienit i zatvor u stupanj blaži, i obaliti zakonita kazan i izpod najmanje mjere.

OKRUŽNICA kr. banskog stola od 27. listopada 1898. broj 25665. glede nepravilnosti u kaznenom postupanju kod kr. kotarskih sudova i kr. sudbenih stolova kao prizivnih sudova u pogledu pretvaranja kazni strogoga zatvora u novčanu globu. (Uredovna zbirka br. 680.). *

Visoka kr. zem. vlada, odjel za pravosudje, priobćila je ovamo odpisom od 14. listopada 1898. broj 13933. podneseno joj izviešće kr. državnog nadodvjetničtva u Zagrebu od 2. lis-

---

§. 266. 1. Izvanredno ublaženje kazne, o kojem govori §. 266. k. z., dopustivo je samo u tom slučaju, ako postoji više i to takovih okolnosti olahkotnih, koje pružaju nadu, da će se krivac poboljšati. (Plenarna riešitba kr. stola sedmorice od 19. srpnja 1890. br. 1064. »Mjesečnik« XVI. str. 480. A. 32.).

2. Uporavom §. 266. pretvorena kazan drugoga u kazan prvoga stepena ne može se po §. 261. k. z. pretvoriti u novčanu globu. (Riešitbe kr. stola sedmorice od 26. ožujka 1886. broj 1001. »Mjesečnik« XII. str. 613. i od 25. lipnja 1897. broj 2012 »Mjesečnik« XXIV. str. 299.).

3. Pozivom na §. 266. k. z. ne može se nikad oprostiti odpravljenje budi s kojega mjesta budi iz krunovine ili monarkije, jer jeodpravljenje posebna vrst kazni, te jer izvanredno pravo ublaživanja kazni podieljuje §. 266. k. z. sudcu samo za tamo navedene vrsti kazni, t. j. za kazni zatvora. (Riešitba kas. sudišta u Beču od 6. studena 1879. broj 6872. M. 209.).

4. Gdje postoje uvjeti §. 266. k. z. može se novčana kazan obaliti izpod zakonite mjere i onda, kada je absolutno odredjena, kao u slučaju §. 386. k. z. (Riešitba kas. sudišta u Beču od 25. veljače 1896. broj 2129. M. 1974.).

* vidi zak. od 16.VI.1902. [illegible]

topada 1898. broj 545. kz., iz kojeg se razabire, da nekoji kr. kotarski sudovi i kr. sudbeni stolovi kazan strogoga zatvora uporabom koje zakonske ustanove kao n. pr. §§. 261. i 266. k. z. petvaraju u novčanu globu. Ovakova je praksa nepravilna i protuzakonita, te je jur i vis. kr. stol sedmorice načelno u više riešitba, a napose u onoj od 23. lipnja 1894. broj 2019. (»Mjesečnik« god. XX. str. 366.) izrekao, da je pretvaranje strogoga zatvora u novčanu globu nedopustivo.

Povodom tim upozoruju se svi kr. kotarski sudovi i kr. sudbeni stolovi kao prizivni sudovi na ovu protuzakonitost s tom primjetbom, da se u buduće u svom uredovanju strogo drže zakonskih propisa.

O stečaju više prestupaka ili prekršaja.

§. 267. Ako iztraženik počini više prestupaka ili više prekršaja, ter se o njih povede jedna ista iztraga i presuda; ili ako se tim načinom sastanu prestupci i prekršaji; ima se uporavit, s obzirom ništanemanje na ostale zakone, zakon onaj, koj izmedju tih kažnjivih čina odredjuje najveću kazan.

Osobite medjutim ustanove, propisane u §§. 251., 252., imaju se u slučaju, kad se steče (sastane) više prestupaka ili prekršaja, ili kad se steku prestupci s prekršaji, osim ine zakonite kazni uporavit i onda, ako makar i jedno samo od stekših se kažnjivih djela bude učinjeno tiskopisom. Isto tako u slučaju, ako makar i na jedno samo od stekših se tih kažnjivih djela bude u ovom ili u drugom kojem zakonu udarena globa (novčana kazan), ili koja od kazni, ustanovljenih u §. 240. sl. b) i c), ima se osim ine zakonite kazni odrediti proti krivcu svakako i ta osobita kazan.

Dalje posljedice osudbe.

§. 268. Kakove su još dalje posljedice skopčane s osudbom, izrečenom radi prestupka ili prekršaja, ustanovljeno je osobitimi zakoni, a i propisi političkimi i crkvenimi. U slučajevih, gdje osudjenik ima kakov obrt, ili povelju brodarstvenu, ili povlas-

---

§. 267. 1. Vidi riešitbu kr. stola sedmorice od 3. lipnja 1899. broj 2267., odtisnutu kod §. 35. o. z.

2. Druga stavka ovoga §-a ne proteže se samo na one slučajeve, kada jedan od kažnjivih čina, koji se steku, bude učinjen tiskopisom, već na svaki onaj slučaj, kada se steku kažnjiva djela, od kojih se jedno kazniti ima globom ili inom kojom

ticu, držati brod za uzkrajno brodarenje, imaju se uporavljivati ustanove, sadržane u §. 30, u koliko kazan, naredjena zakonom, ne bude već i onako glasila na gubitak takove povlastice.

Vidi **zakonski članak** XII. god. 1884. **obrtni zakon,** koj je citiran kod §-a 30. o. z.

GLAVA TREĆA.

O KAŽNJENJU NEDORASLIH.

Nedorasli postaju krivci ili a) učinivši zločinstvo, koje radi nedoraslosti ubraja se samo kao prekršaj; ili b) učinivši koj prestupak ili prekršaj sam po sebi.

§. 269. Nedorasli mogu postat krivci na dva načina:

a) kad učine kažnjivi koj čin, koj bi po svojoj vlastitosti bio zločinstvo, nego koj se, kad ga učini nedorasli, po §. 237. ima kaznit samo kao prekršaj;

b) kad učine koj kažnjivi čin, koj je već sam po sebi samo prestupak ili prekršaj.

---

kaznom, ustanovljenom u §. 240. sl. b) i c) k. z., pa se za to u svakom ovakovom slučaju ima osuditi krivac osim na zakonitu kazan zatvora i na osobitu ovu kazan. (Riešitba kas. sudišta u Beču od 21. lipnja 1880. br. 2846. M. 266.).

§. 269. 1. Vidi plenarnu riešitbu kr. stola sedmorice od 15. prosinca 1894. broj 4435., odtisnutu kod §. 273. k. z.

2. I u pogledu onih kažnjivih djela, koja su sama po sebi zločinstva, ali, koja se radi nedoraslosti krivca kazniti imadu kao prekršaji, ravna se zastara po ustanovah, sadržanih u §§. 531. i 532. k. z. (Riešitba kas. sudišta u Beču od 4. veljače 1886. broj 12864. M. 881.).

§. 270. Ako kazneni sud u slučaju gdje postoje uvjeti §. 1. zak. od 6. veljače god. 1902. o prisilnom uzgoju nedoraslih (sbornik broj 15. 1902.), odredi smještenje nedoraslog u popravilište, ne ima tada u osudi izreći i kazan, što ju naredjuje §. 270. k. z. (§. 8. austr. zakona od 24. svibnja 1885. d. z. l. br. 89.). (Plenarna riešitba kr. stola sedmorice od 23. svibnja 1903. br. 2044. A. 534.).

Vidi zakon od 6. veljače 1902. o prisilnom uzgoju nedoraslih odtisnut kod §. 2.

Kažnjenje vrste prve.

§. 270. Kažnjivi čini prve vrste učinjeni po nedoraslih, imaju se kaznit zaključenjem u oddruženu čuvalištu, po okolnostih, od jednoga dana do šest mjeseci. Ova se kazan može pooštrit po §. 253.

Vidi zakon od 6. veljače 1902. o prisilnom uzgoju nedoraslih, odtisnut kod §. 2.

Okolnosti, na koje se ima uzeti obzir, kad se odredjuje kazan.

§. 271. Okolnosti, na koje se ima uzeti obzir, kad se odredjuje vrieme kazni i pooštrenje, jesu:

a) velikoća i vlastitost kažnjivoga čina;

b) doba krivca, čim se više približuje doraslosti;

c) ćud krivca, sudeći ju po većoj ili manjoj samostalnosti, po nagnućih više ili manje pogibeljnih, po većoj ili manjoj pakosti ili nepopravljivosti, ukazanoj ne samo u tom činu, nego i u prijašnjem ponašanju (vladanju) njegovu.

S tom kazni ima se skopčat i primjerena radnja i obuka duhovnoga pastira.

§. 272. S tom kazni nedoraslih ima se osim radnje, jakosti njihovoj primjerene, skopčat vazda i svrsi shodna obuka duhovnoga pastira ili katehete.

Prestupci i prekršaji po sebi, učinjeni po nedoraslih, ostavljeni su kažnjenju domaćemu ili po okolnostih kažnjenju vlasti sigurnostne.

§. 273. Kažnjivi čini druge vrste, učineni po nedoraslih, ostavljaju se obćeno kažnjenju domaćemu, a u pomanjkanju istoga, ili ako se pri tom pokažu osobite okolnosti, kažnjenju i naredbi vlasti sigurnostne.

§. 273. Prekršaji, počinjeni po nedoraslom, ne spadaju pod nadležnost kaznenoga suda. (Plenarne riešitbe kr. stola sedmorice od 23, prosinca 1893. br. 4286. »Mjesečnik« XX. str. 77. A. 120. i od 15. prosinca 1894. broj 4435. »Mjesečnik« XXI. str. 77.).

GLAVA ČETVRTA.

O RAZLIČITIH RODOVIH PRESTUPAKA I PREKRŠAJA.

Razdjela prestupaka i prekršaja:

§. 274. Kažnjivi čini, koji se po važnosti i po štetnu uplivu svojem ovim očituju kao prestupci ili prekršaji, diele se na rodove sliedeće:

1. Kažnjivi čini suprot javnoj sigurnosti.

§. 275. Na kažnjive čine suprot javnoj sigurnosti, to jest suprot javnomu miru i redu, suprot javnim ustanovam i naredbam za obću sigurnost i suprot dužnostim javnoga javnoga kojega ureda.

2. Suprot sigurnosti pojedinih ljudi.

§. 276. Na kažnjive čine, koji donose pogibelj i štetu sigurnosti pojedinih ljudi, to jest sigurnosti osobnoj, budi u životu, budi u zdravlju, budi drugčije u tielu; koji škode sigurnosti vlastničtva ili tečenja; sigurnosti poštenja i dobra glasa; ili sigurnosti ostalih prava.

3. Suprot javnoj ćudorednosti.

§. 277. Napokon na prestupke i prekršaje, vriedjajuće javnu ćudorednost.

GLAVA PETA.

O PRESTUPCIH I PREKRŠAJIH SUPROT JAVNOMU MIRU I REDU.

Prestupci i prekršaji suprot javnomu miru i redu.

§. 278. Prestupci i prekršaji proti javnomu miru i redu jesu:

a) strka;

b) dioničtvo u družtvih potajnih ili zabranjenih, i zataja članova od družtva dopuštenih;

c) poniživanje naredaba, što ih izdaju vlasti, zatim bunjenje proti vlastim, budi državnim, budi obćinskim, tako isto proti pojedinim organom vlade, proti svjedokom ili vještakom;

d) draženje na neprijateljstva proti narodnostim, proti družbam vjerozakonskim, sborovom (korporacijam) itd.;

e) vriedjanje crkve koje ili družbe vjerozakonske, zakonito priznane;

f) promicanje sljedbe vjerozakonske, koju izjavi država kao nedopustnu;

g) javno ponižívanje uredaba, odnosećih se na ženitbu, na obitelj, na vlastničtvo, ili odobravanje čina nezakonitih ili nećudorednih;

h) oštećivanje groblja, otvaranje grobova, odnošenje ili zlostavljanje mrtvih tjelesa i uzeće česa sa predmeta takovih;

i) davanje pripomoći u obziru kojega prestupka ili prekršaja;

k) razprostiranje lažnih uznemirujućih glasova ili proročanstva;

l) protuzakonita razglašivanja;

m) sabiranja ili podpisivanja u svrhu, da se obezuspješe zakonite posljedice čina kažnjivih.

a) Strka; tko joj se tvori krivcem.

§. 279. Krivcem prestupka strke tvori se onaj, koj uzazove više ljudi na pripomoć ili na odpor suprot kojoj od osoba, imenovanih u §. 68, kada izvršuju poglavarstveni koj nalog, ili kad obavljaju svoj ured ili svoju službu. Kazan je strogi zatvor od jednoga do šest mjeseci.

Po zakonu od 16. travnja 1902., odtisnutom kod §. 261., može se ovaj strogi zatvor pretvoriti u globu.

Vidi naredbu kr. zemaljske vlade, odjela za pravosudje, od 27. studenoga 1900. broj 17243., kojom se objavljuje naputak o zakonitoj zaštiti protiv odpora, potvora i uvrieda, što ih počine osobe, koje pripadaju pod vlast gradjanskih kaznenih sudova, proti oružničkim osobama i o postupku u takovim slučajevima. (Ur. sbirka broj 791.).

Sukrivci.

§. 280. Ista kazan ima se izreći suprot onomu, koj se uzazivu takovu pokori, ter se, pripomoći ili odpora radi, pridruži onomu koj ga uzazove.

Po zakonu od 16. travnja 1902., odtisnutom kod §. 261., može se ovaj strogi zatvor pretvoriti u globu.

Dužnost otca obitelji prigodom strke.

§. 281. Kako se prigodom javnoga nemira izda zapovjed, da svaki ostane kod kuće, a i čeljadi svojoj da ne da van, kriv je prestupku strke svaki, koj bez važna uzroka izidje iz kuće; a ponapose kriv mu je otac od obitelji i svaki drugi, koj stoji na čelu porodice, ako čeljadi koja je pod njim, po mogućnosti kod kuće ne drži.

Kazan otca od obitelji ili predstojnika porodice i onih, koji se u takovih okolnostih od kuće odmaknu.

§. 282. Kazan otca od obitelji ili predstojnika porodice jest zatvor od jednoga tjedna do jednoga mjeseca dana. A tako imaju se kaznit i oni, koji se u takovih okolnostih odmaknu od kuće, ako i ne budu dionici nikakova nereda.

Kazan onih, koji prigodom strke ne posluhnu urednika ili straže.

§. 283. Koj prigodom strke, pak makar se porodila i iz drugoga kojega uzroka, a ne onoga kojim sgrnuće postaje zločinstvom, ne posluhne urednika ili straže, kad dadu zapovjed, da se razidje množtvo: postaje takodjer krivcem prestupka strke, i ima se kaznit zatvorom od jednoga tjedna do jednoga mjeseca dana.

Kazan onih, koji se pokaraju ili poriečaju s urednikom ili stražom.

§. 284. Ako se tko prigodom takova neposluha pokara ili porieča s urednikom ili stražom: kazan je strogi zatvor od jednoga mjeseca dana, koj se po okolnostih još i pooštrit imade.

Po zakonu od 16. travnja 1902., odtisnutom kod §. 261., može se ovaj strogi zatvor pretvoriti u globu.

---

§. 281. Prestupka strke po §. 281. k. z. mogu postati krivcima uz uvjete u tom paragrafu navedene ne samo oni, koji izadju iz kuće, već i oni koji dodju iz inog kojeg mjesta. (Riešitba kr. stola sedmoric od 18. srpnja 1903. br. 2621. A. 543.).

§. 283. Da bude krivcem prestupka strke po smislu §. 283. k. z. onaj, koj ne posluhne urednika ili stražu, kada dadu zapovjed, da se razidje množtvo, ne zahtieva zakon, da postoji slučaj strke, predvidjen u §. 279. k. z., jer §§. 279., 281. i 283. k. z. govore o raznih o sebi stojećih slučajevih strke, pa na-

b) Dioničtvo u družtvih potajnih.

§. 285. Zabranjeno je sjedinjivat se u družtva potajna, osnovana u svrhu koju mu drago, i obstojavša ili obstojeća pod imenom ili obličjem makar kojim.

Dionik družtva potajnoga krivac je prestupka.

Koja sjedinjenja smatraju se kao družtva potajna.

§. 286. Kao družtvo potajno ima se smatrat svako sjedinjenje od više osoba:

a) kad se obstanak istoga nahvalice krije pred poglavarstvom;

b) kad mu se, istina znade obstanak, nego ili mu se taje ustrojstvo i pravila, ili se kažu ustrojstvo drugo, druga pravila ili svrha druga, nego što ih družtvo ima u istinu.

Tko se čini krivcem dioničtva družtva potajnoga.

§. 287. Dioničtva družtva potajnoga čini se krivcem svaki ovozemac:

a) koj pokuša utemeljiti, ili koj doista utemelji družtvo takovo;

b) koj kupi članova za družtvo potajno, budi ovozemsko budi inostrano;

c) koj je družtva potajnoga, budi ovozemskoga budi inostranoga, načelnik ili član;

d) koj s družtvom takovim dopisuje;

e) koj sastanke družtva takova polazi, bilo u vlastitosti kojoj mu drago;

---

vlastito nazire §. 283. k. z. pod strkom svako sgrnuće ljudi, koje može po naravi svojoj javni mir i poredak poremetiti. (Riešitba kas. sudišta u Beču od 22. listopada 1877. br. 8110. M. 155.).

§. 285. Krivac je prestupka dioničtva u družtvih potajnih i onaj, koji je članom družtva, koje se u inozemstvu potajnim družtvom ne smatra, ali koje u ovozemstvu potajno radi. Potajnim družtvom bo smatra se po §. 286. k. z. svako družtvo, kojeg se obstanak navlaice pred poglavarstvom krije. (Riešitba kas. sudišta u Beču od 27. veljače 1882. br. 13276. M. 427.)

f) koj kuću svoju ili prebivalište svoje znajući u najam dade ili posudi za sastajanje takova družtva; napokon

g) urednik, koj znade za obstanak potajnoga družtva ili za sastanke njegove, pak propusti uredovno prijavit ih poglavarstvu, ako je po uredu svom dužan činiti takove prijave.

Kazan proti utemeljiteljem potajnoga družtva, proti kupiteljem članova i proti načelnikom;

§. 288. Kazan ovoga prestupka različita je po narovi istoga dioničtva. Utemeljitelji potajnoga družtva, a tako i kupitelji (snubitelji) članova i načelnici imaju se osudit na strogi zatvor od tri mjeseca do jedne godine dana.

Pa zakonu od 16. travnja 1902., odtisnutom kod §. 261., može se ovaj strogi zatvor pretvoriti u globu.

proti onim koji sastanke potajnoga družtva polaze ili udioničtvuju u istom inako;

§. 289. Koji polaze sastanke potajnoga kojega družtva, ili koji udioničtvuju u istom, budi dopisivanjem budi drugim kojim mu drago načinom, imaju se kazniti prvi put zatvorom od jednoga do tri mjeseca, a u ponovljenom slučaju zatvorom strogim od tri do šest mjeseci.

Po zakonu od 16. travnja 1902., odtisnutom kod §. 261., može se ovaj strogi zatvor pretvoriti u globu.

proti onim, koji kuću svoju ili prebivalište svoje družtvu potajnomu u najam dadu ili posude, ako sami nisu članovi družtva;

§. 290. Tko u kuću svoju ili prebivalište svoje znajući posudi ili u najam dade za sastajanje potajnoga kojega družtva, ima se kaznit, ako nije član družtva, zatvorom od jednoga do tri mjeseca; a u ponovljenom slučaju zatvorom strogim od tri do šest mjeseci. Osim toga, ako kuća ili prebivalište bude dano u najam, ima se kaznit još i gubitkom najmovine.

Po zakonu od 16. travnja 1902., odtisnutom kod §. 261., može se ovaj strogi zatvor pretvoriti u globu.

---

§. 287. Ustanova §. 287. sl. c) k. z. predpostavlja, da potajno družtvo već postoji, a ne odnosi se na potajno družtvo, koje se istom osniva. (Riešitba kas. sudišta u Beču od 22. listopada 1882. br. 5893. M. 573.)

ako su i sami članovi družtva.

§. 291. Ako onaj, koj u kući svojoj ili u prebivalištu svom priliku dade sastajanju potajnoga kojega družtva, bude ujedno i sam član toga družtva, kaznit se ima ne samo gubitkom ugovorene morda najmovine, nego i strogim zatvorom od jednoga do tri mjeseca, a u slučaju ponovljenom do šest mjeseci.

Po zakonu od 16. travnja 1902., odtisnutom kod §. 261., može se ovaj strogi zatvor pretvoriti u globu.

Kazan urednika, koj propusti odati.

§. 292. Proti uredniku, koj saznavši za potajno koje družtvo ili za sastanke istoga, propusti prijaviti to po uredovnoj svojoj dužnosti, odredit se ima strogi zatvor od jednoga do tri mjeseca, a u slučaju ponovljenom do šest mjeseci.

Budu li sastanci potajnoga družtva, koji su mu poznati, nastavljani dulje vremena, i porodi li se odtuda pogibelj za javni red, imat će se po duljem vremenu i po naravi okolnosti odredit kazan strogoga zatvora od šest mjeseci do jedne godine dana.

Po zakonu od 16. travnja 1902., odtisnutom kod §. 261., može se ovaj strogi zatvor pretvoriti u globu.

Kažnjivost inostranaca.

§. 293. A postaju krivci ovoga prestupka i inostranci, ako se u vrieme bavljenja svoga u ovih zemljah podhvate:

a) osnovati potajno družtvo;

b) kupiti (snubiti) članova za potajno koje družtvo, budi ovozemsko budi inostrano;

c) ako za isto vrieme drže kod sebe sastanke družtva potajnih; ili

d) ako za sastajanja ove vrste posude ili u najam dadu kuću svoju ili prebivalište svoje;

e) ako pismi ili drugimi načini doprinose na savez ovozemskih potajnih družtva i članova njihovih s inostranimi.

K a z a n.

§. 294. Kazan inostranca bit će u svih slučajevih, naznačenih u §. 293., zatvor od jednoga do šest mjeseci, a pri okolnostih otegoćujućih, zatvor strogi od šest mjeseci do jedne godine dana. Nakon podnešene kazni ima se inostranac takov odpraviti iz krunovina svih kolikih.

Po zakonu od 16. travnja 1902., odtisnutom kod §. 261., može se ovaj strogi zatvor pretvoriti u globu.

Kazan, ako inostranci, baveći se u inostranstvu, osnuju od onuda potajno družtvo, ili za isto kupe članova.

§. 295. I onda kad se inostranac, baveći se u inostranstvu, podhvati od onuda osnovati potajno kakovo družtvo u ovih zemljah, ili kupiti članova za potajno družtvo, odredit će se proti njemu, kad se zateče, kazan ustanovljena u §. 294.

Po zakonu od 16. travnja 1902., odtisnutom kod §. 261., može se ovaj strogi zatvor pretvoriti u globu.

Dužnost načelnika, urednika itd. u obziru onoga, što je vlastničtvo družtva.

§. 296. Kad se u trag udje potajnomu kojemu družtvu, držan je načelnik, a i urednici istoga, prijaviti i predati poglavarstvu svekolike dokaznice i dopise što ih družtvo imade. Koj, bio tko mu drago, zaustavi ili sakrije kakovu stvar, koja je vlastničtvo družtva, ima se kazniti strogim zatvorom od jednoga tjedna do jednoga mjeseca dana. Gube se pjeneznice i sprave družtvene.

Po zakonu od 16. travnja 1902., odtisnutom kod §. 261., može se ovaj strogi zatvor pretvoriti u globu.

Uzazivanje i snubljenje članova za družtvo, kojemu se uzkrati dozvola, ili za koje se naredi, da se imade razsuti; a tako i nastavljanje djelatnosti takova družtva.

§. 297. Uzazivanje ili kupljenje (snubljenje) članova za družtvo takovo, kojemu se uzkrati dozvola, ili koje, istina, bude već obstojalo, ali ga vlast razaspe, a tako u obće i nastavljanje djelatnosti družtva, razasuta po vlasti, ima se kao prestupak kazniti zatvorom, u ponovljenom slučaju zatvorom strogim od tri do šest mjeseci, ako čin takov ne pada pod strože ustanove §§. 286. i 288.

Po zakonu od 16. travnja 1902., odtisnutom kod §. 261., može se ovaj strogi zatvor pretvoriti u globu.

Vidi **cesarski patent** od 26. **studenoga** 1852., **kojim se naredjuju nove zakonite ustanove o družtvih.** (Zakon družtveni. Drž zak. list br. 253. god. 1852.)

Dioničtvo takova družtva.

§. 298. Kao dionik takova družtva kažnjiv je svaki, koj, premda bude uzkraćena dozvola utemeljit ga, ili premda vlast naredi razasuće istoga, ne prestane plaćati svojih prinosaka ili inako djelovati za družtvo, a tako i onaj, koj polazi sastanke takova družtva, ili u tu svrhu u najam dade ili posudi kuću svoju ili prebivalište svoje.

Ovo dioničtvo ima se kaznit kao prekršaj globom od petdeset do tri sto forinti ili zatvorom od jednoga mjeseca do tri mjeseca dana.

Nahvalično zatajivanje članova družtva dopuštena.

§. 299. Načelnici družtva dopuštena, koji pitajućemu poglavarstvu nahvalice zataje članova, krivci su prekršaja, i kaznit se imaju globom od petdeset do tri sto forinti.

c) Ponižívanje naredaba, koje izdaju vlasti, i bunjenje proti vlastim, budi državnim bud obćinskim, proti pojedinim organom vlade, proti svjedokom ili vještakom.

§. 300. Koj javno ili pred više ljudi ili u tiskotvorih, u razširenih predstavah u slici ili u pismih uznastoji grdjenjem, porugivanjem, neistinitim kazivanjem ili izopačivanjem stvari, ponižiti naredbe ili odluke vlasti, ili na takov način razdražiti druge na mržnju, na preziranje ili na beztemeljno pritužívanje proti vlastim, budi državnim budi obćinskim, ili proti pojedinim organom vlade u obziru uredovanja njihova, ili proti svjedokom ili vještakom u obziru izreka njihovih pred sudom: čini se, ako u djelovanju tom ne bude čin takov, za koj odredjena kazan teža, krivcem prestupka bunjenja i ima se kaznit zatvorom od jednoga do šest mjeseci.

Ako pak za privoljenje na takove pritužnice bude kupio podpisa ili prinosaka novčanih, ili bude uzazivao na to, kazan se i pooštrit imade.

---

§. 298. 1. Vidi rješitbu kr. stola sedmorice od 30. kolovoza 1890. br. 2.996., odtisnutu kod §. 304. k. z.

2. Vidi plenarnu rješitbu kr. stola sedmorice od 29. prosinca 1894. br. 4111., odtisnutu kod §. 304. k. z.

K tomu se sastavnik takove pritužnice može odpravit iz mjesta, ili iz ciele krunovine, a ako bude inozemac, iz iz svihkolikih krunovina cesarevine.

§. 3. i 4. zak. čl. XIV. god. 1870. sabora kraljevina Dalmacije, Hrvatske i Slavonije **o preinaci odnosno nadopuni njekih ustanova kaznenoga zakona, kriepostna za kraljevinu Hrvatsku i Slavoniju.** (Sborník zakona i naredaba br. 60. god. 1870. Vidi taj zak. članak kod §-a 58. o. z.):

§. 3. Koj načinom navedenim u §-u 300. k. z. nastoji razdraživati na preziranje ili mržnju proti zastupstvu zajedničkom ili pojedinih kraljevina i zemalja u svezu carevine spadajućih — kriv je prestupka suprot javnom miru i redu u §-u 300. kaz. zak navedena, i ima se kaznit po ustanovah za ovaj prestupak odredjenih.

§. 4. Prestupka §-a 300. kaz. zak. normiranoga kriv je i onaj, ter se ima kazniti po ustanovah ovoga paragrafa, koji načinom ondje navedenim nastoji razdražiti na preziranje i mržnju proti cesarsko-kraljevskoj vojsci ili samostalnom odjelu njezinu, ili proti domobranstvu.

Ovaj prestupak može se sudbeno progoniti jedino s dozvolom ministra vojnoga, dotično ministarstva za zemaljsku obranu.

Prekršaj uzazivanja na pritužbe beztemeljne.

Kazan.

§. 301. Koj, s namišljenjem kojim mu drago, osobito pak iz pohlepe za dobitkom, uzazivlje i zavodi stranke na pritužbe objestne, beztemeljne, i zakonitim putem priziva već odprije razpravljene, ili koj u tom obziru izažima novce, tvori se krivcem prekršaja i ima se kaznit zatvorom do jednoga mjeseca dana.

NAREDBA ministarstva pravosudja od 8. lipnja 1857. (Drž. zak. list br. 114. god. 1857.) **koja propisuje, kako se ima postupati sa zakutnimi pisari ilití tako zvanimi nadrifiškali.**

Da bi se izvršivanje propisa o kažnjenju zakutnih pisara ili tako zvanih nadrifiškala uredilo postojećim zakonom primjereno i u svih krunovinah jednako, nalazi ministarstvo pravosudja narediti sliedeće:

§. 1. Kao zakutni pisar ili nadrifiškal ima se smatrati:

a) koji, ne budući povladjen advokat ilití odvjetnik, u takovih parnicah, u kojih se stranke po propisih parničkih reda služiti imadu odvjetnikom, bez povlasti u ime tužitelja ili tuženika dodje pred sud ili za nj podnesak kakov (pismo na sud) sastavi;

b) koj ne budući za to povladjen po vlasti nadležnoj, zanima se kao zanatom, da pravna pisma ili podneske sudbene u stvarih parničnih ili izvanparničnih, makar posredovanje pravoga odvjetnika u istih i ne bilo zakonom propisano, ljudem sastavlja ili da kao punomoćnik njihov pred sud hodi, ako se dokaže, da je za to plaću kakovu dobivo, ili ako se makar samo iz množine sastavljenih pravnih pisama ili podnesaka, iz često preuzetih poslova punomoćničkih, iz prividnih (himbenih) pisama ustupnih, što ih prinosi, ili iz drugih okolnosti može s razlogom zaključiti, da mu je bilo do vlastitoga dobitka.

§. 2. Iztraživanje i kažnjenje zakutnoga pisarstva i nadrifiškalije, ako u tom ne bude kakovo djelo, koje je po obćem kaznenom zakonu kažnjivo, pripada onomu sudu, pri kojem je zakutni pisar iliti nadrifiškal neposredno ili posredno za stranku koju djelovao ili kojemu je predano bilo kakovo po njemu sastavljeno pravno pismo ili podnesak. To isto valja i za više zemaljske sudove i za višnje sudište u obziru slučajeva, koji se kod njih dogode, ako se istim ne uzvidi svrsi shodnije, naložiti kojemu sudu prve molbe, neka stvar iztraži i prosudi.

§. 3. Svaki sud obavlja iztragu po disciplinarnoj svojoj oblasti ureda radi, da se sačuva red sudbeni, i izvidivši stvar osudjuje onoga, koj obnadjen bude, da je kriv zakutnomu pisarstvu iliti nadrifiškaliji, na globu od 5. do 200 for. novca konv., ili na zatvor od 24 ure do 6 nedjelja.

§. 4. Proti presudi može onaj, kojega se tiče, podnieti utok višemu sudu za 14 dana, računajući od dana, kojega mu je presuda bila dostavljena.

Proti presudam višega suda, kojimi je presuda prvoga sudca bila potvrdjena ili na korist okrivljenika preinačena, i proti odlukam višnjega sudišta nije dopušten utok nikakov.

§. 5. Proti odvjetnikom i bilježnikom, koji bi podpisali sudbene podneske, što su ih zakutni pisari iliti nadrifiškali sastavili za druge osobe, ili koji bi kojim mu drago drugim načinom podupirati zakutno pisarstvo ili nadrifiškaliju, ima se postupati putem karnostnim iliti disciplinarnim.

---

§. 300. 1. Vidi riešitbu kr. stola sedmorice od 21. siečnja 1899. br. 64., odtisnutu kod §. 65. o. z.

2. Potvrda obćinskoga poglavarstva, izdana u svrhu bezplatnog prolaza preko mosta, ima se smatrati naredbom ili odlukom oblasti u smislu §. 300. i 315. k. z. (Riešitba kr. stola sedmorice od 21. srpnja 1900. br. 2524. A. 399.)

d) Draženje na neprijateljstva proti narodnostim, proti družbam vjerozakonskim, sborovom itd.

§. 302. Koj druge nuka, potiče ili nastoji zavesti na neprijateljstva proti različitim narodnostim (plemenom pučkim), proti družbam, budi vjerozakonskim budi inim, proti pojedinim razredom ili staležom društva gradjanskoga ili proti sborovom (korporacijam) zakonito priznanim, ili u obće stanovnike države jedne proti drugim, na razdore neprijateljske: čini se, ako u djelovanju tom ne bude čin takov, za koj je odredjena kazan teža, krivcem prestupka, i ima se kaznit strogim zatvorom od tri do šest mjeseci.

Po zakonu od 16. travnja 1902., odtisnutom kod §. 261., može se ovaj strogi zatvor pretvoriti u globu.

---

3. Za učin prestupka §. 300. k. z. nije nuždno, da bude tko u istinu razdražen na mržnju ili prezir proti organom vlade, dovoljna je već nakana na postignuće te svrhe. Ustanove §. 300. k. z. nisu promienjene zakonom od 17. prosinca 1862. br. 8. drž. z. l. od god. 1863., jer taj zakon nije kriepostan u kraljevini Hrvatskoj i Slavoniji. (Riešitba kr. stola sedmorice od 11. svibnja 1901. br. 1236. A. 434.)

4. Pod »razširenimi pismi« po §. 300. k. z. imadu se razumjevati takovi spisi, kojih sadržaj po namisli sastavitelja ima saznati više ljudi, ne zahtijeva se pak da je takav spis u istinu umnožen i razpačan u obćinstvu. (Riešitba kr. stola sedmorice od 4. travnja 1903. br. 1014. A. 527.)

5. Sadržajem brzojavke može se počiniti prestupak bunjenja po §. 300. k. z. (Riešitba kr. stola sedmorice od 30. svibnja 1903. br. 1606. A. 536.)

6. U §. 300. k. z. uporavljena rieč »javno« istovjetna je s oznakom »na javnom mjestu; »mjesto« ne prestaje biti javnim, ako ondje u stanovito vrieme ne bude nitko prisutan. Krčma je javno mjesto. (Riešitba kr. stola sedmorice od 22. lipnja 1907. br. 2159. »Mjesečnik« XXXIII. str. 610.)

§. 302. 1. Za učin prestupka §. 302. k. z. nije potrebno, da pogibelj razdraženja neposredno odma nastane, dovoljna je i mogućnost takove posljedice posrednim načinom. (Riešitba kr. stola sedmorice od 13. listopada 1900. br. 2996. A. 401.)

2. Politička skupina ljudi odnosno politička stranka može biti objektom prestupka §. 302. k. z. (Riešitba kr. stola sedmorice od 30. srpnja 1904. br. 3031. A. 568.)

e) Vriedjanje crkve ili družbe vjerozakonske zakonito priznane.

§. 303. Koj javno ili pred više ljudi, ili u tiskotvorih, u raširenih predstavah u slici ili u pismih pogrdi ili uznastoji poniziti nauke, običaje ili uredbe kojegod u državi zakonito priznane crkve ili družbe vjerozakonske; koji uvriedi duhovnika takove crkve ili družbe vjerozakonske, kad izvršuje službu božju; koj se prigodom javnoga izvršivanja bogoštovja njihova, uzvlada nepristojno, tako da bude na sablazan drugim: čini se ako ovaj način djelovanja ne bude zločinstvo smetanja vjerozakona (§. 122.), krivcem prestupka i ima se kaznit strogim zatvorom od jednoga do šest mjeseci.

Po zakonu od 16. travnja 1902., odtisnutom kod §. 261., može se ovaj strogi zatvor pretvoriti u globu.

---

3. Što zakon rabi u §. 302. k. z. izraz »neprijateljstva« u višebroju, ne sliedi, da se ne može prestupak ovog §-a učiniti jednim samo činom i izraženom samo jednom neprijateljskom misli. Protivno tomu proizlazi iz konačne stvake ove zakonske ustanove, koja izrično kaže, da imamo prestupak »ako u djelovanju tom ne bude čin takov, za koji je odredjena kazan teža.« (Rješ. kas. sudišta u Beču od 23. prosinca 1862. br. 8385 .Eco dei Trib. 1860. br. 1640.)

§. 303. 1. Uvrieda duhovnika kad izvršuje službu božju (§. 303. k. z.) ne mora imati kriterija delikta suprot sigurnosti poštenja, navedenih u 12. poglavju kaznenoga zakona. (Riešitba kr. stola sedmorice od 14. svibnja 1892. br. 294. A. 68.)

2. Okrivljeni je, što je rimokatoličkoga župnika, kad je posvećivao kuće, uvriedio tim, što mu je na poziv, da skine šešir, to uzkratio riečima: »Takovom čovjeku ja ne skidam šešira,« počinio prestupak proti javnom miru i redu uvriedom duhovnika u državi zakonito priznate crkve pri izvršivanju bogoslužja, označen u §. 303. k. z. (Riešitba kr. stola sedmorice od 2. svibnja 1906. br. 1657. A. 201.)

3. Za učin prestupka §. 303. k. z. posve je irelevantno, da li su inkrimirane rieči izuštene za vrieme same službe božje (liturgije) ili pak u vrieme vršenja inih crkvenih obreda, u ovom slučaju dielenja nafore, po duhovniku dok je još u svećeničkom ornatu bio, dakle dok je još nosio vanjske znakove odnosnog obreda.

Riečima pak »svaki onaj je lud i nepošten, koji dolazi u crkvu dok je ovaj pop« očito se imputira svećeniku takovo svojstvo odnosno takovo ponašanje, koje ga čini nedostojnim, da izvršuje svećeničko zvanje, što svakako involvira uvredu svećenika u smislu §. 303. kaz. zak. (Riešitba kr. stola sedmorice od 30. svibnja 1903. br. 1607. A. 537.)

4. Prestupak §-a 303. k. z. spada u vrst onih kažnjivih čina, za koje je potrebna zla nakana. (Riešitba kas. sudišta u Beču od 16. ožujka 1859. br. 2385. G. Z. br. 60.).

5. Nepristojno vladanje prigodom javnog izvršivanja bogoštovja koje u državi priznane crkve ili družbe vjerozakonske samo je onda prestupak §. 303. k. z., ako se time uzrokuje sablazan drugim, a da se ne smeta izvršivanje vjerozakona, odnosno službe božje. Kada pako i ovo imamo, onda se čin kvalificira kao zločinstvo smetanja vjerozakona po §. 122. sl. b) k. z. (Riešitba kas. sudišta u Beču od 14. svibnja 1882. br. 3290. G. H. 1864. br. 40.)

5A. Koji javno ili pred više ljudi ili u tiskotvorih, u razširenih predstavah ili u slici pokaže, da prezire nauke, običaje ili uredbe koje god u državi zakonito priznane crkve ili družbe vjerozakonske, počinio je zločinstvo smetanja vjerozakona po §. 122. sl. b) k. z., a ne prestupak §. 303. k. z.; ovaj imamo samo onda, ako te nauke, uredbe ili običaje pogrdi, t. j. ako se njima lahkoumno ruga. (Riešitba kas. sudišta u Beču od 16. veljače 1864. br. 960. G. Z. br. 84.)

6. Prekršaj §. 303. k. z. postoji i onda, kada tko uvriedi duhovnika, koji je doduše već obredni čin, spadajući na vršenje njegove službe, obavio, ali koji se nalazi još u svećeničkom ornatu i na mjestu obavljenoga čina službe svoje. (Riešitba kas. sudišta u Beču od 21. travnja 1879. br. 1358. M. 197.)

7. Tko se pokrite glave postavi kao gledaoc crkvenog obhoda, te ne će da se odkrije unatoč opomeni svjetine, krivac je prestupka §. 303. k. z., ne gledeć na to, kakvog je on sam vjeroizpoviedanja, jer je takovo nepristojno ponašanje svakako podobno da prouzroči javnu sablazan. (Riešitba kas. sudišta u Beču od 23. prosinca 1881. br. 11612. M. 399.)

8. Podučavanje u kršćanskom nauku po duhovniku u crkvi ima se smatrati izvršivanjem bogoštovja po smislu §-a 303. k. z. (Riešitba kas. sudišta u Beču od 15. svibnja 1883. br. 3272. M. 459.)

9. Pogrde križa kažnjive su po §. 303. k. z., ako su izuštene u nakani, da se time ponize i pogrde običaji ili naredbe kršćanske crkve. (Riešitba kas. sudišta u Beču od 19. listopada 1883. br. 7006. M. 580.)

10. Za učin prestupka, označenoga u §-u 303. k. z., nije u svih tamo navedenih slučajevih potrebna na uvriedu crkve ili vjerozakonske družbe upravljena zla nakana. U prvom u §. 303. k. z. normiranom slučaju potrebna je, kako već proizlazi iz rieči »uznastoji«, nakana poniziti i pogrditi nauke, običaje ili uredbe koje god u državi zakonito priznate crkve ili družbe vjerozakonske. Isto tako mora kod sliedećeg u ovom §-u naznačenog kažnjivog čina, kod uvriede duhovnika, kad izvršuje službu božju, postojati animus injuriandi. Nu za treći slučaj §. 303. k. z. — kod nepristojnog vladanja prigodom javnog izvršivanja bogoštovja, — ne zahtjeva zakon ništa drugo nego, da se tko prigodom izvršivanja bogoštovja ponaša tako nepristojno, da bude na sablazan drugim. (Riešitba kas. sudišta u Beču od 24. travnja 1885. br. 1301. M. 778.).

11. Pod »uredbami« u državi zakonito priznane crkve ili družbe vjerozakonske smatraju se i sgrade njihove, opredieljene za izvršivanje službe božje (bogomolje). (Rieš. kas. sudišta u Beču od 30. studena 1885. broj 19994. M. 854.).

12. Kriv je prestupka §. 303. k. z. i onaj, koj se nepristojno ponaša u crkvi samo za vrieme stanke u izvršivanju bogoštovja, n. pr. kada se je svećenik odstranio iz crkve u riznicu (sakristiju) poslie prodike, da se pripravi za večernjicu. (Rieš. kas. sudišta u Beču od 16. srpnja 1886. broj 4568. M. 947.).

13. Za pojam izvršivanja javnog bogoštovja ne zahtieva se, da se obavlja u prostorijah opredieljenih za službu božju: i nepristojno ponašanje prigodom sprovoda i to na ulici ili cesti za vrieme, kada se kreće pod pratnjom svećenika na groblje, može, ako se time uzrokuje sablazan drugim, sačinjavati prestupak §. 303. k. p. (Riešitba kas. sudišta u Beču od 15. listopada 1886. br. 8980. M. 969.).

14. Tko se ruga prisezi ili se nepristojnim pogrdnim načinom izrazuje proti činu zaprisežnja stranke pred sudom, taj nije počinio pestupak §-a 303. k. p., jer se prisega smatra samo pravnom uredbom, što proizlazi već odtuda, da zakonodavac nije krivu prisegu uvrstio medju kažnjive čine proti vjerskim uredbam, već u prevaru. (Riešitba kas. sudišta u Beču od 29. siečnja 1887. br. 10721. M. 1023.).

15. Ne smeta uporavi §. 303., da je uvreda, nanesena duhovniku kad izvršuje službu božju, istinita. Na ovaj se slučaj ne dadu protegnuti propisi §. 490. k. z. (Riešitba kas. sudišta u Beču od 11. svibnja 1891. br. 2822.).

f) Promicanje sljedbe vjerozakonske, koju izjavi država kao nedopustnu.

§. 304. Isto tako čini se krivcem prestupka i ima se kazniti zatvorom od jednoga do tri mjeseca i onaj, koj za utemeljenje ili razširenje takove vjerozakonske družbe (sljedbe), za koju državna uprava izjavi, da se priznati i dopustiti ne može, priredjuje skupštine, drži ili na svjetlo izdaje govore, snubi sljedbenike, ili u tu svrhu poduzme djelo kakovo mu drago.

Vidi **naredbu** ministarstva za bogoštovje i nastavu od 26. ožujka 1858. u obziru **kako se ima postupati sa novom sljedbom vjerozakonskom, pojavivšom se pod imeni: »Novi Jeruzolim, Novo Salemićani, Ivanovci (Johannesbrüder), izpovjedaoci čistoga nauka kršćanskoga.«** (Drž. zak. list br. 47. g. 1858.), zatim

---

16. Nepristojno vladanje može sastojati i u ustmenoj izjavi. (Riešitba kas. sudišta u Beču od 5. svibnja 1893. broj 2926. M. 1658.).

17. Biskup, kada u svrhu kanoničke vizitacije u svečanom provodu kroz župu ide u crkvu, nalazi se u vršenju službe božje. (Riešitba kas. sudišta u Beču od 20. travnja 1894. broj 1541. M. 1772.).

18. Tvrdnja, da je iz braka blažene djevice Marije sa sv. Josipom, odhraniteljem Isukrstovim, poteklo više djece, protivi se nauci katoličke crkve o djevićanstvu Majke božje, te je kadra tvoriti učin prestupka §. 303. k. z. (Riešitba kasac. sudišta u Beču od 11. rujna 1897. br. 7709. M. 2110.).

19. Duhovne misije izaslane, da prodiču, diele svete sakramente i da njeguju i vode duhovne vježbe, imadu se smatrati uredbom katoličke crkve. (Riešitba kas. sudišta u Beču od 4. prosinca 1897. broj 12668. 2143.).

20. Petrov novčić sačinjava upravo tako kao i sve druge oblacije, odredjene za crkvene svrhe, uredbu katoličke crkve, koja je zaštićena §. 303. k. z. (Riešitba kas. sudišta u Beču od 21. siečnja 1898. broj 14449. M. 2174.).

21. Svečano uvedenje u crkvu novo-imenovanoga župnika, spojeno sa obhodom i zajedničkom molitvom smatra se javnim izvršivanjem bogoštovja (§. 303. k. z.) i onda, kada se ne može smatrati kanoničkom inštalacijom (instituto corporalis). (Riešitba kasac. sudišta u Beču od 17. rujna 1898. broj 9368. M. 2241.).

naredbu ministarstva unutarnjih djela, pravosudja, bogoštovja i nastave, vrhovnoga zapovjedničtva vojske i vrhovne vlasti redarstvene od 5. travnja 1859., kojom se uslied previšnje odluke od 1. travnja 1859. izjavljuje, **da je kažnjiv svaki onaj, koj samostalno uvodi vjerozakonsku družbu (sljedbu), koje uprava državna nije naročito priznala ili koj udioničtvuje u uvodjenju takovom.** (Drž. zak. list broj 53. god. 1859.) i **naredbu** ministarstva za bogoštovje i nastavu, zatim vrhovnoga zapovjedničtva vojske od 20. srpnja 1860. **glede vjerozakonske sljedbe, koja se pojavljuje pod imenom »Nazarena, Nazarejaca, ili nasljednika Isukrstovih«.** (Sbornik zakona i naredaba br. 109. g. 1863. I.).

Vidi **naredbu** kr. zem. vlade, odjela za bogoštovlje i nastavu i odjela za unutarnje poslove, od 12. studena 1895. broj 12200, kojom se preinačuju odnosno nadopunjuju neke ustanove naredbe od 15. prosinca 1893. broj 8940. **o jednoličnom postupku sa sektom Nazarena i Baptista u kraljevinama Hrvatskoj i Slavoniji** (br. 87 sbornika od god. 1895.).

g) Javno poniživanje uredaba, odnosećih se na ženitbu, na obitelj, na vlastničtvo, ili odobravanje čina nezakonitih ili nećudorednih.

§. 305. Koj na način, pomenut u §. 303, ponižuje ili nastoji razdrmati budi uredbe, odnoseće se na ženidbu ili na obitelj, budi pravne pojme o vlastničtvu, ili koj nuka, potiče ili nastoji zavesti na djela nećudoredna ili zabranjena po zakonih, ili koj djela takova hvali ili opravdati nastoji: tvori se, ako u tom ne bude takov kažnjiv čin, za koj je odredjena kazan teža, krivcem prestupka i ima se kaznit zatvorom od jednoga do šest mjeseci. Nego ako koj od prestupaka, naznačenih u §§. 300. i 302.—305, bude učinjen tiskopisom, može se po mjeri pogibeljnosti i po namišljenom većem razširenju toga tiskopisa, kazan strogoga zatvora produljiti do jedne godine dana, i krivci mogu se u takovom slučaju odpraviti iz mjesta ili iz krunovine, a ako budu inozemci, i iz svihkolikih krunovina cesarevine.

Po zakonu od 16. travnja 1902., odtisnutom kod §. 261., može se ovaj strogi zatvor pretvoriti u globu.

NAREDBA kr. hrv.-slav.-dalm. zem. vlade, odjela za pravosudje, od 25. rujna 1886. br. 7303, **kojom se upozoruje, da je novinsko oglašivanje, odnoseće se na udioničtvovanje kod inozemnih lutrija po §. 305. k. z. kažnjivo.** (Ur. sbirka br. 176.).

§. 1. zak. članka XV.: 1868. o lutrijskih dohodcih (br. 6. sbor. od god .1869.) zadobio je kr. ug. ministar financija ovlaštenje, da glede dohodarstva lutrije postojeće propise do dalnje odredbe zakonodavstva u krieposti uzdrži.

§. 4. na dohodarstvo lutrije odnosećih se zakona i propisa, sadržanih pod br. III. u svezku 12. god. 1868. izdanih financijalnih zakona i propisa, zabranjeno je svakomu uložci udioničtvovati kod inozemnih lutrija ili uložnimi ili obročnimi listovi ovih lutrija trgovati, iste kupovati, prodavati, kao i glede prodaje ovakovih srećaka oglase u novine uvršćivati.

Pošto je dakle novinsko oglašivanje, odnoseće se na udioničtvovanje kod takovih inozemnih lutrija s uložci, ili na trgovanje s uložnimi ili obročnimi listovi ovih lutrija, kao i na kupovanje ili prodavanje istih zabranjeno, to se onaj, koj takav zabranjeni oglas obnaroduje, čiin krivcem prestupka, označena u §. 305. k. z.

Poziva se s toga kr. državno nadodvjetničtvo, neka uputi sva kr. državna odvjetničtva, da u buduće u smislu nazočne naredbe postupaju.

---

§. 304. 1. Samo prisustvovanje Nazarenaca kod njihove vjerozakonske službe, ne tvori učina prestupka §. 304. k. z. niti puka nabava nazarenskih knjiga za Nazarence, učina §. 298. kz. (Riešitba kr. stola sedmorice od 30. kolovoza 1890. broj 2995 A. 35.).

2. Onaj, koji samo polazi satsanke vjerske sekte, nedopuštenom izjavljene, a ne djeluje agitatorno za sektu, ne čini je krivim prestupka §. 304. k. z., te čin njegov ni ne podpada pod ustanove kaznenoga zakona. (Plenarne riešitbe kr. stola sedmorice od 29. prosinca 1894. br. 4111. »Mjesečnik« XXI. str. 129. A. 167. i od 19. listopada 1895. broj 4031. »Mjesečnik« XXI. str. 575. A. 184.).

§. 305. 1. Sudjelovanje kod nedozvoljene javne demonstracije ne utemljuje prestupak §. 305. k. z., već je kažnjivo samo naredbi od 20. travnja 1854. br. 96. d. z. l. (Riešitba kas. sudišta u Beču od 30. srpnja 1885. br. 6147. M. 809.).

2. Djelo »hvali« u smislu §. 305. k. z. samo onaj, koji osobi, stvari ili činu nadjene stanovitih vrlina, izrazujući se pri tom svečanim načinom; a opravdati ga nastoji onaj, koji riečitim načinom gleda drugim izgovarati nedopustivost zakonom zabranjenih čina ili pako osvjedočiti ih o opravdanosti njihovoj (Riešitba kas. sudišta u Beču od 23. siečnja 1886. broj 12964. M. 875.).

h) Oštećivanje grobja, otvaranje grobova, odnošenje ili zlostavljanje mrtvih tjelesa i uzeće česa sa takovih predmeta.

§. 306. Koj iz zlobe ili od objesti ošteti groblje odredjeno za ljudska mrtva tjelesa; koj bez povlade otvori grob; koj odatle ili iz drugoga pohranilišta samovlastno odnese ljudsko mrtvo tielo ili pojedine dielove od njega, ili koj tjelesa takova zlostavlja: čini se krivcem prestupka i ima se kaznit strogim zatvorom od jednoga do šest mjeseci. Ako se pak sa groblja, iz grobova ili sa mrtvih tjelesa uzme što iz pohlepe za dobitkom, to se ima smatrati kao kradnja. (§§. 172. i 460.).

Po zakonu od 16. travnja 1902., odtisnutom kod §. 261. može se ovaj strogi zatvor pretvoriti u globu.

i) Davanje pripomoći u obziru kojega prestupka ili prekršaja.

§. 307. Koj na način, naznačen u §§. 214. i 217, skrivi datom pripomoći u obziru kakova prestupka ili prekršaja, krivac je prekršaja, i ima se kaznit u prvom slučaju zatvorom od osam dana do tri mjeseca, a u slučaju drugom do jednoga mjeseca dana.

k) Razprostiranje lažnih uznemirujućih glasova ili proročanstva.

§. 308. Koj javnim razglašivanjem (priboji, javnimi govori itd.) raznosi ili dalje razprostire budi glas, koj je lažan i kojim se uznemiruje javna sigurnost, bez dovoljnih razloga, s kojih bi ga smatrao kao istin, budi drugo takovo tobožnje proročanstvo: krivac je prekršaja i kaznit se ima strogim zatvorom od osam dana do tri mjeseca.

---

§. 306. 1. Po §. 306. k. z. ima se i onaj kazniti, koji iztrgne ili razbije na groblju križe, jer zakon pod grobljem ili grobom (po njemačkom tekstu »Grabstätte«) ne razumieva samo onaj prostor, u kojem lješina leži, već i sve one stvari, koje su spojene sa grobom u tu svrhu, da se zna za osobu tamo pokopanu, ili koje su postavljene na grobu iz pobožnosti ili iz pieteta prama pokojniku. (Riešitba kas. sudišta u Beču od 6. studena 1880. broj 8536. M. 281. i riešitba od 23. siečnja 1885. br. 12951. M. 732.).

2. Pod zlostavom mrtvih tjelesa razumieva §. 306. k. z. sve čine, koj bi se zlostavami smatrali, da su preduzeti na živih

Po zakonu od 16. travnja 1902., odtisnutom kod §. 261. može se ovaj strogi zatvor pretvoriti u globu.

l) Protuzakonita razglašivanja.

§. 309. Koj na način, naznačen u paragrafu predjašnjem, obznanjuje glasovanje sudaca ili viesti iz razprava sudova ili drugih javnih vlasti, ako je obznanjivanje to po zakonih zabranjeno, ili koj budi kakov proglas lažljivo raznosi ili dalje razprostire kao da je razpis javne koje vlasti, a bude mu poznato ili iz dovoljnih razloga vjerojatno, da je proglas onaj sa svim ili stranom neistinit: tvori se, ako u tom ne bude čin takov, za koj je odredjena kazan teža, krivcem prekršaja, i kaznit se ima zatvorom od jednoga do tri mjeseca.

NAREDBA ministarstva pravosudja od 17. prosinca 1856. (Drž. zak. list br. 228. god. 1856.), **kojom se zabranjuje uticati u parnice tekuće, to jest zabranjuje se glede parnica tekućih preporučivati se urednikom sudbenim, dogovarati se s njimi, saobćivati im spomenopisa; a tako isto zabranjuje se i urednikom sudbenim priobćivati strankam spise, u koliko to nije dopušteno.**

Da se koliko moguće, ukloni svako uticanje, koje bi na hod i na riešitbu parnica moglo škodljivo biti, naredjuje ministarstvo pravosudja sljedeća:

1. Strankam i zastupnikom njihovim zabranjuje se što najstrožije, u tekućih gradjanskih i kaznenih parnicah preporučivati se onim sudbenim urednikom i dogovarati se s onimi sudbenimi

---

osobah. (Riešitba kas. sudišta u Beču od 9. svibnja 1883. broj 16498. M. 519.).

3. Nepovlastno otvorenje groba sačinjava već po sebi bez obzira na povod i svrhu prestupak §. 306. k. z. (Riešitba kas. sudišta u Beču od 22. studena 1890. br. 9483. M. 1379.).

§. 308. 1. Za učin ovog prekršaja potrebno je, da tko razprostire lažan glas o dogodjaju, koji se je jur sbiti imao i koji je podoban da uznemiruje javnu sigurnost, ili pako lažan glas o tobož predstojećem takovom dogodjaju. (Riešitba kas. sudišta u Beču od 3. srpnja 1866. broj 6154. G. Z. br. 86.).

§. 308.—310. Učin §. 308.—310. k. z. predpostavlja način razprostiranja ili razglašivanja, koji je kadar brzo prodrieti u neopredieljene šire krugove pučanstva. (Riešitba kas. sudišta u Beču od 21. travnja 1897. broj 4723. M. 2075.).

urednici, kojim je izradjivanje istih parnica povjereno, ili koji će kao prisjednici udioničtvovati pri viećanju glede istih, zatim propitivati, koji su ti urednici, i davati im spomenopisa ili inih sastavaka; a tako isto zabranjuje se najstrožije i ovim urednikom, takove spomenopise ili ine sastavke primati.

2. Budući ne samo svekolike osobe sudbene u obće uslied §. 50. zakona od 3. svibnja 1853. (br. 81. drž. zak. lista), a u postupku kaznenom svjedoci sudbeni na temelju §-a 68. kaznenoga postupnika od 29. srpnja 1853. (br. 151. drž. zak. lista) dužni vjerno čuvati tajnu uredovnu, nego i istim dotičnim strankam i njihovim zastupnikom dopušteno u tečaju razprave kaznene zagledavati spise i po okolnostih uzimat prepise od istih samo radi izvodjenja ili branjenja prava svojih (§§. 37., 203. i 215. kaznenoga postupka), s toga zabranjuje se svaka zloporaba s takovimi spisi, a navlastito zabranjuje se priobćivati sadržaj istih spisa ili javno dogovarati se o istom sadržaju na način takov, kojim bi se srdca svjedoka, ili vještaka unapred nagnuti mogla na stranu ovu ili onu, ili koji bi svrsi iztrage inako škoditi mogao, i svaki krivac, u koliko se na nj nebi i onako upraviti imali obći zakoni kazneni, ima se strogo kazniti putem disciplinarnim.

Da li je obznanjivanje razprava sudbenih kažnjivo i u drugih slučajevih i pošto su jurve sasvime dovršene, ima se to prosudjivati po postojećih obćenitih propisih.

m) Sabiranja ili podpisivanja, da se obezuspješe zakonite posljedice čina kažnjivih.

§. 310. Koj na način, naznačen u §. 308., priredi ili oglasi sabiranja ili podpisivanja, da se njimi namire ili nadomjeste gubitci jamčevine, globe ili naknade, nametnute radi kažnjivih čina: tvori se krivcem prekršaja, i ima se kaznit zatvorom od četrnaest dana do tri mjeseca.

---

§. 309. Ako je glavna razprava uslied sudbenog zaključka tajno držana iz ćudorednih obzira ili iz razloga, da se preprieči razprostranjivanje inkriminiranog članka, nije nikaov kažnjivi čin počinio urednik, koji priobćuje u odnosnom časopisu samo ulomke razprave, izpuštajući sve, što je proti javnoj ćudorednosti il ipristojnosti, odnosno sve stavke dotičnog inkriminiranog članka. (Riešitba kas. sudišta u Beču od 18. travnja 1865. broj 3074. G. Z. broj 82.).

Bude li koje od djela, pomenutih u §§. 308—310, učinjeno tiskopisom, ima se kazniti, kao prestupak, strogim zatvorom od jednoga do šest mjeseci.

Po zakonu od 16. travnja 1902., odtisnutom kod §. 261., može se ovaj strogi zatvor pretvoriti u globu.

GLAVA ŠESTA.

O PREKRŠAJIH SUPROT JAVNIM USTANOVAM I NAREDBAM, SPADAJUĆIM NA OBĆU SIGURNOST.

Prekršaj zavedenja urednika na zloporabu vlasti uredovne.

Kazan.

§. 311. Koj uznastoji darom zavesti urednika na pristranost ili na povriedu uredovne mu dužnosti, čini se, ako u tom ne bude zločinstvo naznačeno u §. 105 ili ini narušaj zakona, za koj je odredjena kazan teža, krivcem prekršaja i ima se kaznit zatvorom od jednoga do šest mjeseci.

---

§. 311. 1. Zavedenje na zloporabu uredovne vlasti tvori prekršaj označen u §. 311. k. z. samo onda, ako u tom ne bude zločinstvo označeno u §. 105. k. z. (Riešitba kr. stola sedmorice od 31. siečnja 1903. broj 415. A. 521.).

2. Vidi riešitbu kr. stola sedmorice od 14. srpnja 1905. broj 2568. A. 608., odtisnutu kod §. 105. k. z.

3. Pod »urednici« razumieva se i podvorničko osoblje, u koliko takovo ima da obavi poslove vlade, što proizlazi iz obćenite ustanove §-a 101. k. z. (Riešitba kas. sudišta u Beču od 3. studena 1853. br. 11067. G. Z. 1854. br. 3.).

4. Organi javne sigurnosti spadaju takodjer medju urednike u smislu §-a 311. k. z. (Riešitba kas. sudišta u Beču od 25. siečnja 1855. broj 13899. G. Z. broj 96.).

5. Koji darovi gleda da zavede na pristranost ili na povriedu dužnosti uredovne osobu redarstvenu, obavljajuću sudbeno-redarstvene izvide, počinio je prekršaj §-a 311. k. z., a ne zločinstvo zavedenja na zloporabu vlasti uredovne po §. 105. k. z. Krivac bo je zločinstva ovoga samo onaj, koji zavede na pristranost ili na povriedu dužnosti uredovne ne urednika u obće.

Uvriedjenja javnih urednika, službenika, straža ili naredbenika na željeznicah i t. d.

§. 312. Svaka uvrieda, učinjena budi riečju, budi činom, kojojgod osobi imenovanoj u §. 68, kad osobe te izvršuju poglavarstveni koj nalog, ili obavljaju svoj ured ili svoju službu, ako u tom ne bude čin takov, za koj je odredjena kazan teža, ima se kaznit kao prekršaj.

Vidi §. 192. **carskoga patenta** od 3. svibnja 1853., koj je citiran kod §-a 102. o. z. i §. 12. **cesarske naredbe** od 20. travnja 1854., **kojom se izdaje propis, kako se imadu ovršivati naredbe i presude cesarskih vlasti političkih i redarstvenih.** (Drž. zak. list broj 96. god. 1854.).

Vidi **naredbu** kr. zemaljske vlade, odjela za pravosudje, od 27. studenoga 1900. broj 17243., **kojom se objavljuje naputak o zakonitoj zaštiti protiv odpora, potvora i uvrieda, što ih počine osobe, koje pripadaju pod vlast gradjanskih kaznenih sudova, proti oružničkim osobama i o postupku u takovim slučajevima.** (Ur. sbirka br. 791.).

---

već samo sudca, budi civilnoga budi kaznenog, ili državnog odvjetnika, ili prigodom podieljivanja službe ili riešavanja posala javnih kojeg god inog urednika; dakle u potonjem slučaju samo urednika, kada riešava poslove javne; redarstvena osoba pako, koja obavlja sudbeno-policajne izvide, ne riešava poslove javne, pod kojimi se samo smatraju oni, koji se tiču interesa ciele države ili neposredno stanovitog javnim pravom zaštićenoga kruga državljana. (Riešitba kas. sudišta u Beču od 7. listopada 1882. broj 7771. M. 484.).

6. Za učin prekršaja §-a 311. k. z. nije potrebno, da je dar uredniku predan ili da je pokušano predati mu ga; dovoljno je jedino, da mu i ponudjen. (Riešitba kas. sudišta u Beču od 13. veljače 1886. broj 14162. M. 861.).

§. 312. 1. Vidi riešitbu kr. stola sedmorice od 2. prosinca 1893. broj 4016, odtisnutu kod §. 81. o. z.

2. Prekršaj §. 312. k. z. tvori svaka uvrieda učinjena kojoj god osobi imenovanoj u §. 68. k. z., samo onda kada izvršuje poglavarstveni koji nalog, ili obavlja svoj ured ili svoju službu. (Plenarna riešitba kr. stola sedmorice od 19. listopada 1895. broj 2903. A. 182.).

3. Za učin §. 312. k. z. nije potrebna direktna psovka dobačena poglavarstvenoj osobi, već je dovoljna svaka takova izjava, kojom se poglavarstvena osoba neopravdano obiedjuje svojstvima ili činima uvriedljivima po njezinu čast i poštenje. (Plenarna riešitba kr. stola sedmorice od 15. srpnja 1899. broj 2838. A. 341.).

4. Vidi riešitbu kr. stola sedmorice od 16. veljače 1901. broj 617, odtisnutu kod §. 81.

5. Za učin prekršaja §. 312. k. z. dovoljan je svaki postupak, koji je kadar poniziti javni autoritet, koji obnaša poglavarstvena osoba, uvreda ne mora imati uvjeta, koji se zahtievaju za pojam delikta suprot sigurnosti poštenja, navedenih u 12. poglavju k. z. (Riešitba kr. stola sedmorice od 15. ožujka 1902. broj 1118. A. 481.).

6. Kazneni postupak poveden radi prekršaja §. 312. k. z. kao čina kažnjivog ureda radi, ne ima se obustaviti uslied toga, što je prijavitelj odustao od kaznenog progona. (Plenarna riešitba kr. stola sedmorice od 19. studenoga 1904. broj 4449. A. 576.).

7. Uvreda nanešena putem telefona osobi imenovanoj u §. 68. k. z., kad izvršuje svoju službu ili ured, može tvoriti prekršaj §. 312. k. z. (Plenarna riešitba kr. stola sedmorice od 17. veljače 1906. broj 823. A. 605.).

8. Prietnja šakom prema glavi urednika, vršećega svoju službu, jest djelotvorna uvrieda u smislu §-a 312. k. z. Isto tako kad tko pljune prezirnim pogledom pred urednika. (Rieš. kas. sud. u Beču od 6. rujna 1854. broj 9523. G. Z. broj 132.).

9. Tko pram redarstvenim osobam, koje vršeć službu svoju od njega zahtijevaju, da što propusti, što se protivi redarstvenim propisom, navali riečmi »neka radje idu tate i razbojnike loviti, njemu gradjaninu, da ne imadu ništa zapoviedati« — počinio je prekršaj §. 312. k. z. (Riešitba kas. sudišta u Beču od 25. rujna 1855. broj 8970. G. Z. broj 130.).

10. Razlika izmedju zločinstva §. 81. k. z. i prekršaja §-a 312. k. z. ne sastoji u stupnju rabljene sile, već u nakani, koja je bila s činom skopčana, te već neznatna sila utemeljuje zločinstvo §. 81. k. z., ako je rabljena s nakanom obezuspješiti ovrhu. (Riešitba kas. sudišta u Beču od 2. lipnja 1863. broj 3849. G. H. 1864. broj 28.).

11. Neuljudno, nepristojno ili naprasito ponašanje prama osobam, navedenim u §. 68. k. z., kad izvršuju poglavarstveni koji nalog ili obavljaju svoju službu, ne utemeljuje samo po sebi već prekršaj §-a 312. k. z. Zato je potrebno, da bude rabljen izraz ili izveden čin, koji je prikladan osobu, proti kojoj je

K a z a n.

§. 313. Uvriede učinjene riečju, imaju se kaznit zatvorom od tri dana do jednoga mjeseca; a učinjene činom, od jednoga do šest mjeseci.

Ako pak uvrieda uzima posljedica, ter se njome zbilja zaprieči izvrha poglavarstvenoga kojega naloga ili obavljanje ureda ili službe, kaznit se ima krivac strogim zatvorom od tri do šest mjeseci.

Po zakonu od 16. travnja 1902., odtisnutom kod §. 261., može se ovaj strogi zatvor pretvoriti u globu.

Ina unošenja u izvršivanje javnih služba.

§. 314. Koj se bez uvriede, pomenute u §. 312., unese na drugi način, da kojugod osobu imenovanu u istom paragrafu, zaprieči

---

upravljen, uvriediti u njezinom poštenju. (Riešitba kas. sudišta u Beču od 28. veljače 1885. br. 12914. M. 750.).

12. Zaštita zakona, koja je pružena ustanovom §. 312. k. z. osobam imenovanim u §. 68. k. z., kada izvršuju svoju službu, proteže se i na pomoćno osoblje njihovo, koje su upotriebili prigodom izvršivanja službe svoje.

Pod uvriedom počinjenom činom, smatra se svako postavljanje ruke na poglavarstvenu osobu te u obće svaki tvorni odpor, preduzet tjelesnom silom, što ga dotična napadana poglavarstvena osoba svladati može samo fizičnom silom sa svoje strane. (Riešitba kas. sudišta u Beču od 11. travnja 1865. br. 1754. M. 769.)

13. Ima se smatrati tvornom uvriedom, ako tko nahuška psa na uredovnoga organa, kada vrši svoju službu. (Riešitba kas. sudišta u Beču od 2. ožujka 1895. br. 15496.)

14. Uporavi §. 312. k. z. ne smeta, što i uvriediteli spada k osobam navedenim u §. 68. al. 2. k. z. i što se je nalazio u vršenju svoga ureda ili službe. (Riešitba kasac. sudišta u Beču od 20. rujna 1897. br. 9344. M. 2115.)

§. 313. Ako se uvriedom, počinjenom u smislu §. 312. k. z., u istinu zaprieči uredovanje, ima se odmjeriti kazan po II. stav. §. 313. (Riešitba kr. stola sedmorice od 8. travnja 1893. br. 1257. A. 98.)

§. 314. Prekršaj §. 314. k. z. može počiniti i onaj, na koga se uredovanje poglavarstvene osobe odnosi. (Riešitba kr. stola sedmorice od 8. studenoga 1902. br. 4100. A. 509.)

u obavljanju njezina ureda ili službe, ili u izvršivanju zapovjedi poglavarstvene, čini se krivcem prekršaja i ima se kaznit zatvorom od jednoga dana do jednoga mjeseca dana.

Povreda patenta i naredaba itd.

K a z a n.

§. 315. Krivcem prekršaja tvori se i onaj, koj strgne, skine, razdere, zamaže, ili inim kojim načinom povredi budi patent, budi naredbu, budi pečat vlasti koje, ili državne ili obćinske, budi pisma pod kojim mu drago imenom ili slikom, kad budu podpisana po poglavarstvu i javnoga razglasa radi pribijena ili izložena. Ako se prekršaj taj učini od same lakomislenosti ili od objesti: kazan je zatvor od dvaedeset i četiri ure do jednoga tjedna. Ako se pak prigodom iztrage pokaže namišljaj, ili pogrdit poglavarstvo ili zapriečit razglas i posluhnuće koje naredbe: kazan je strogi zatvor od jednoga do tri mjeseca. Po naravi slučaja i učinitelja može se strogi zatvor produljiti i do šest mjeseci.

Po zakonu od 16. travnja 1902., odtisnutom kod §. 261., može se ovaj strogi zatvor pretvoriti u globu.

Otvaranje javnih uredovnih pečata.

K a z a n.

§. 316. Samovlastno ili protuzakonito otvaranje javnih uredovnih pečata, pod kojimi se drže zatvoreni pismeni sastavci

---

§. 315. Vidi rješitbu kr. stola sedmorice od 21. srpnja 1900. br. 2524., odtisnutu kod §. 300. k. z.

2. Ustanova ovog §-a odnosi se samo na patente, naredbe i pisma, podpisana po poglavarstvu, koja su javnog razglasa radi pribijena i izložena, a ne i na ona, koja se nalaze u privatnom posjedu stranaka, ili koja im se dostavljaju po uredskih podvornicih ili obćinskih službenicih. Ovakovo tumačenje §. 315. k. z. jedino je u suglasju sa ustanovom §. 300. k. z., po kojem se poniženje poglavarstvene naredbe samo onda po obćem kaznenom zakonu kazniti imade, ako biva javno ili pred više ljudi, što se ne može kazati o naredbi ili odluci oblašti dostavljenoj odnosnoj stranci po uredskom podvorniku u samoj njegovoj prisutnosti. (Riešitba kas. sudišta u Beču od 2. studena 1864. br. 8294. G. Z. br. 98.)

ili ini predmeti, ako bude učinjeno od same objesti ili lakomislene znatiželjnosti: ima se, kao prekršaj, kaznit zatvorom od jednoga do tri mjeseca.

Ako se pak učini za znak malovaženja naredaba javnih, ili hoteći tim dostići tobožnje nekakovo svoje pravo ili izvršit samovlastno makar koju mrzku misao: kaznit se ima strogim zatvorom od jednoga do šest mjeseci.

Pod javnimi pečati uredovnimi imaju se razumjet ne samo pečati vlasti državnih, nego i pečati obćina, javnih učilišta, župa (parokija) i javnih bilježnika.

Po zakonu od 16. travnja 1902., odtisnutom kod §. 261., može se ovaj strogi zatvor pretvoriti u globu.

Ošteta javne razsvjete.

Kazan.

§. 317. Koj hotomice razbije ili inim kojim načinom ošteti lanternu (fenjer, lampaš), postavljenu za javnu razsvjetu: ima se za taj prekršaj kaznit zatvorom od tri dana do jednoga mjeseca dana.

Ošteta mostova, nasipa itd. kao i predmeta, pomenutih u §. 85., sl. c), isto tako i objestna povreda u obziru brzojava državnih.

Kazan.

§. 318. Koj od objesti svrgne ili ošteti most, ustavu (plavnicu), nasip, ogradu, ili parapet, ili kojugod inu gradju, kojom su utvrdjene obale od rieka i potoka, ili pak ogradjene strmine na cestah i putevih ili mostovih: ima se toga prekršaja radi, prema veličini objesti ili učinjene štete, kaznit zatvorom od jednoga do tri mjeseca.

Istoj kazni podvržena je i svaka ošteta predmeta, pomenutih u §. 85., sl. c), a tako i djelovanje u obziru državnih brzojava, naznačeno u §. 89., ako ti čini budu učinjeni samo od objesti, lakomislenosti ili iz griešne nemarnosti.

Uzeće, ako bude možebiti skopčano s takovom oštetom, ima se kaznit ponapose.

ZAKON od 4. lipnja 1888. (Sbornik zakona i naredaba br. 36. god. 1888.), kojim se izdaju kaznene ustanove u zaštitu podmorskih kabela.

§. 1. Provadjajuć članak XII. medjunarodne konvencije, sklopljene dne 14. ožujka godine 1884. glede zaštite brzojavnih sveza, izvedenih podmorskimi kabeli, izdaju se sliedeće ustanove glede podmorskih kabela, privezanih na obalu na državnih područjih, naselbinah ili posjedih jedne ili više država, koje se imadu smatrati, da su pristale uz konvenciju.

§. 2. Kriv je prekršaju ter se imade kazniti novčanom globom do tri sto forinti:

1. brodar, koji se bavi polaganjem ili popravljanjem podmorskoga kabela, ako se ne drži pravila glede znakova, prihvaćenih u svrhu prepriečenja suraza;

2. brodar ili vodja broda, koj opazi ili bi mogao opaziti u točki 1. ustanovljene znakove, pak ne ostane barem jednu morsku milju daleko od broda, koj se bavi polaganjem ili popravljanjem podmorskoga kabela, ili se ne povuče natrag na isti razmak;

3. brodar ili vodja broda, koj opazi ili bi mogao opaziti za označivanje položaja podmorskih kabela odredjene plutače (bove), pak ne ostane barem četvrt morske milje daleko od crte ovih plutača (bove).

§. 3. Kriv je prekršaju, ter se imade kazniti zatvorom do osam dana:

1. brodar ili vodja broda, koj se je, izuzam slučaj nužde, usidrio u daljini manjoj od četvrt morske milje od podmorskoga kabela, kojega bi bio položaj po crti plutača (bova) ili na drugi način razpoznati mogao, ili koj je svoj brod pričvrstio za plutače (bove), odredjene za označivanje položaja podmorskih kabela;

2. vodja ribarskoga broda, koj svojih ribarskih sprava ili mreža ne drži barem jednu morsku milju daleko od broda, koj se bavi polaganjem ili popravljanjem podmorskoga kabela.

Nu ova ustanova ima se uporavljivati samo s tom stegom, da je ribarskim brodovom, koji opaze ili koji bi mogli opaziti brzojavni brod, providjen prihvaćenimi znakovi, dozvoljen rok od dvadeset i četiri sata, da dovrše svoj posao i da se podvrgnu dobivenoj uputi.

3. Vodja ribarskoga broda, koj svojih ribarskih sprava ili mreža ne drži barem četvrt morske milje daleko od crte plutača (bova), odredjenih za označivanje položaja podmorskih kabela.

§. 4. Tko u slučajevih, ustanovljenih u §-ih 2. i 3., pretrgne

ili na takav način ošteti koj podmorski kabel, da oštećenje brzojavnu svezu sasvim ili stranom prekinuti ili zapriečiti može, kriv je prekršaju, ter se imade kazniti zatvorom od osam dana do dva mjeseca.

§. 5. Kriv je prestupku, ter se imade kazniti strogim zatvorom do tri mjeseca i novčanom kaznom do sto forinti, koj od nemara učini takovo djelo ili propust, s kojega može uzsliediti prekinuće uporabivosti podmorskoga kabela.

§. 6. Tko hotice ošteti podmorski kabel, ili hotice učini takovo djelo ili propust, kojim se može uporabivost podmorskoga kabela prekinuti ili zapriečiti, kriv je prestupku, te se imade kazniti strogim zatvorom do dvie godine i novčanom kaznom do tisuću forinti.

§. 7. Ustanove, sadržane u §§. 4., 5. i 6., ne će se uporaviti, ako je silna nužda prinukala počinitelje na to, da prekinu ili oštete podmorski kabel za obranu svoga vlastitoga života ili sigurnost svoga broda, nadalje, ako je pretrgnuće, oštećenje ili zapriečenje porabe bilo povodom popravljanja kojega kabela prouzročeno slučajno ili s nužde, unatoč tomu, da su poprimljene bile potrebite oprezne mjere, da se izbjegne pretrgnuću, oštećenju ili zapriečenju porabe.

§. 8. Kriv je prekršaju, ter se ima kazniti zatvorom do osam dana, koj se krati predočiti službene, narodnost broda zasvjedočujuće izprave tada, kada po članku X. konvencije, sklopljene glede zaštite podmorskih kabela, imade mjesta sastavku zapisnika.

§. 9. Osobe, zvane na postupak, ustanovljen u članku X. prespomenute konvencije, imadu se za vršenja svoga službovanja smatrati ovozemnimi oblastnimi organi, ter se imadu radi kažnjivih djela, počinjenih proti spomenutim osobam, primjereno uporavljivati ustanove kaznenoga zakona.

§. 10. Počinitelj imade se, u koliko nema mjesta izručenju njegovu, bez obzira na državljanstvo njegovo i na mjesto, gdje je kažnjivo djelo počinio, po ustanovah nazočnoga zakona kazniti.

§. 11. U inozemstvu možda pretrpljeni dio kazni imade se kod ustanovljenja kazni uvažiti.

§. 12. U ovom zakonu ustanovljena kažnjiva djela imadu se ureda radi progoniti, a od ovih doznačuju se prekršaji nadležnosti kr. kotarskih sudova.

§. 13. Nad osobami, koje stoje pod vojničkom sudbenosti

pripada postupak i odluka nadležnim vojničkim oblastim po vojničkih kaznenih propisih.

§. 14. Nad kažnjivimi djeli, počinjenimi na otvorenom moru ili na tudjih teritorijalnih vodah, pripada sudbenost sudu zavičajne luke onoga hrvatsko-savonskoga broda, na kojem je brodu čin počinjen, ili sudu one hrvatsko-slavonske luke, u koju se je brod najprije svratio, ili onomu hrvatsko-slavonskomu sudu, u području kojega je počinitelj uhvaćen.

Nad kažnjivimi djeli, počinjenimi na hrvatsko-slavonskih teritorijalnih vodah, pripada sudbenost osim sudova, ustanovljenih u prvoj alineji, i sudu, nadležnu gledom na mjesto počinjena djela.

§. 15. Ban se ovlašćuje, da naredbenim putem označi one države, koje se imadu smatrati, da su pristale uz konvenciju sklopljenu dne 14. ožujka 1884. (§. 1.).

§. 16. Ustanovljenje časa, od kojega će započeti kriepost ovoga zakona i provedba istoga, povjerava se banu.

ZAKONSKI ČLANAK XXXI. : 1888. zajedničkoga ugarsko-hrvatskoga državnoga sabora (Sbornik zakona i naredaba br. 70 god. 1888.) **o brzojavu, telefonu i inih munjevnih uredjajih.**

§. 1. Brzojav, telefon i munjevni signali, odnosno postavljanje, uredjenje i poraba istih — izuzamši one, koji se s izključenjem javne porabe projektiraju unutar pojedinih kuća, kao i na takovom zemljištu ili posjedu, koj nije odieljen inim javnim ili privatnim zemljištem, te izvedenje i poraba kojih ne odvisi od nikakove dozvole, — spadaju medju prava, koja su državi pridržana.

Uslied toga mora si svatko u svrhu, da u području ugarske krune uzmogne brzojav, telefon ili munjevni signal izvesti, urediti i u prometu držati, — unapred izposlovati u nazočnom zakonu ustanovljenu dozvolu.

Na pravnoj naravi državnog brzojava, telefona i munjevnih signala ne mienja ništa okolnost, ako bi se promet istih dao u zakup, ili ako bi isti tko drugi vodio ma na koj ini način.

§. 2. Pravo inim osobam podieliti dozvolu za takove brzojave i telefone u javnu porabu, koji se projektiraju i preko granice područja krune ugarske, ili koji bi unutar granica područja toga spajali takove gradove, odnosno obćine, koje pojedince imadu preko deset hiljada stanovnika, te su već providjene sa državnim brzojavom ili sa državnim telefonom, — pripada zakono-

davstvu; u svakom inom slučaju spada podieljenje dozvole u djelokrug ministra za javne radnje i komunikacije.

Glede poslovnih brzojava, telefona ili munjevnih signala željeznica i inih komunikacionalnih poduzeća, mjerodavne su ustanove dozvolnih izprava tako i za prošlost, kao i za buduće.

Ako u dozvolnoj izpravi ne bi bilo odredbe glede kojega takovoga uredjenja, a prometno poduzetničtvo želilo bi takov uredjaj izvesti, onda se ima zato unapred izposlovati dozvola ministra za javne radnje i komunikacije.

Uvjete takove dozvole ustanoviti će ministar napose.

U ostalom se imadu uporavljati ustanove nazočnog zakona.

U slučajevih, kada se radi o izvedenju brzojava, telefona i munjevnih signala, potrebitih u svrhe javne službe, javne sigurnosti, javnoga zdravstva, obrane proti poplavam ili gašenja vatre, vlastan je ministar za javne radnje i komunikacije olakšati uvjete dozvole, te odstupiti od pojedinih ustanova §-a 3. nazočnog zakona.

§. 3. U dozvolnoj izpravi, koju ministar za javne radnje i komunikacije može izdati u vlastitom djelokrugu, valja, u koliko predidući §. ne čini iznimke, svakako sliedeća osjegurati:

1. Pridržano pravo države.

2. Vrieme trajanja dozvole, koje kod uredjaja za javnu porabu ne može prekoračiti 50 godina, a kod uredjaja za privatnu porabu 10 godina.

3. Pravo države, da uredjaj za javnu porabu skupa sa pripadci može i unutar vremena trajanja dozvole odkupiti pod uvjeti, ustanovljenimi u dozvolnoj izpravi.

4. Čim izmine dozvola, prelaze uredjaji za javnu porabu sa svimi pripadci u podpuno uporabivom stanju bezplatno i prosto od svakog tereta u vlastničtvo države.

Uredjaji za privatnu porabu ostaju u vlastničtvu dozvolbenika.

U koliko se dozvola za dalnje uzdržavanje istih, — što ipak u slučaju svakog pojedinog ponovljenja ne može prekoračiti 10 godina, — u prvoj polovici posliednje godine trajanja dozvole ne bi izposlovala, odnosno podielila: imadu se isti u roku od 14 dana, računajuć od dana izminuća vremena dozvole, razgraditi i odstraniti, te se u slučaju, ako bi dozvolbenik propustio to učiniti, može uporaviti niže sliedeći §. 11.

5. Interesi državnoga redarstva.

6. Pravo ministra za javne radnje i komunikacije, da može ustanoviti i preinačiti pristojbe za upotrebljivanje uredjaja za javnu porabu.

7. Da uredjaje za javnu porabu može svatko jednako upotrebljivati uz ograničenja, koja zahtieva državno redarstvo (vidi gore točku 5.).

8. Kod uredjaja za javnu porabu dužnost dozvolbenika, da je u slučaju, ako bi u području istog mjesta postojao drugi brzojav, telefon ili munjevni signal, dužan iste na poziv ministra za javne radnje i komunikacije, te u roku, koj će isti opredieliti, o vlastitom trošku skopčati sa svojim uredjajem.

9. Uvjet, da se dozvola putem pravnoga posla medju živimi može samo dozvolom, odnosno odobrenjem ministra za javne radnje i komunikacije prenesti na drugoga.

§. 4. Ako bi uslied slučaja smrti ili uslied sudbene dražbe vlastničtvo dozvoljenoga poduzeća prešlo na drugu osobu, kao i onda, ako bi se dozvolbenik stavio pod skrbničtvo, ili ako bi se proti njemu stečaj otvorio ili bi se pako proti poduzeću ili na pripadke istog ovrha vodila: onda je nadležna oblast, odnosno sud dužan ove promjene prijaviti ministru za javne radnje i komunikacije, pri čem se samo po sebi razumieva, da se, ako bi pravo vlastničtva poduzeća pod ma kakovim naslovom prešlo na novog vlastnika, ustanove dozvolne izprave time ne preinačuju, te da u istoj sadržana prava i dužnosti ostaju netaknute.

Ako bi u slučaju smrti dozvola prešla na inostranoga državljana, vlastan je ministar za javne radnje i komunikacije dozvolu inostranomu državljanu odmah oduzeti, ili polag vlastite volje zahtjevati, da promet vodi takav ovozemni državljan, osobom kojega se ministar za javne radnje i komunikacije bude zadovoljio.

§. 5. Tehničke propise i propise glede postupka, odnoseće se na izvedenje i promet uredjaja, koji sačinjavaju predmet dozvole polag §§. 1. i 2., ustanoviti će ministar za javne radnje i komunikacije.

Osnove glede vodjenja žice, pričvršćenja i ukopčanja iziskuju predhodno odobrenje ministra za javne radnje i komunikacije.

§. 6. Razširenjem odredba zakonskoga članka XLI. od godine 1881. uvršćuje se, osim postavljenja brzojava, takodjer i postavljenje telefona i munjevnih signala za javnu porabu medju

ona poduzeća, za koja ima mjesta izvlastbi u smislu pomenutoga zak. članka.

Uredjaji, na koje se ovaj zakon odnosi, izuzimaju se od odredbe §-a 6. pomenutoga zakona.

Način, kako se javni putevi, ulice i trgovi mogu upotrebiti za postavljanje i premještenje brzojava, telefona ili munjevnih uredjaja, ustanovit će od slučaja do slučaja ministar za javne radnje i komunikacije, uzimajuć obzir na to, da komunikacija ne bude zapriečena.

Prije ovog ustanovljenja ima se u gradovih, koji posjeduju pravo jurisdikcije, — pod vodstvom izaslanika ministra za javne radnje i komunikacije obhod obdržati, kojemu se u slučajih, koji se tiču slobodnog kr. glavnog grada Budapešte, ima pozvati gradjevno vieće glavnog grada, obćinstvo glavnoga grada i državno redarstvo glav. grada, glede područja ostalih gradova pako, koji imadu jurisdikcionalno pravo ili u gradovih sa uredjenim magistratom, koji imadu barem 10.000 stanovnika, ima se pozvati dotična jurisdikcija i redarstvena oblast, odnosno u pomenutih gradovih sa uredjenim magistratom gradonačelnik. Vrhu posljedka toga obhoda odlučuje ministar za javne radnje i komunikacije.

Kada ministar za javne radnje i komunikacije izjavi, da je izvedenje kojega državnoga uredjaja prešno u javnom interesu, onda se može odustati od obhoda spomenutoga u predidućoj točki.

§. 7. Vlastnici i posjednici kuća i zemljišta dužni su bez odštete trpiti, da se žice brzojava, telefona i munjevnih signala za javnu porabu nad njihovimi kućami i zemljišti u zraku u visini, koju će ministar za javne radnje i komunikacije od slučaja do slučaja ustanoviti, — na trošak poduzeća tako vode, da tim ne budu zapriečeni u neograničenoj porabi nekretnine.

U koliko bi uslied gradnja ili prenaprava nastupila potreba, da se u zraku vodjene žice prelože na veću visinu, ima to poduzeće na vlastiti trošak provesti u roku od 45 dana, računajuć od prijave vlastnika ili posjednika nepokretnine.

§. 8. Vlastnici i posjednici kuća i zemljišta dužni su trpiti, da se žice brzojava, telefona i munjevnih signala za javnu porabu na trošak poduzetničtva pričvrste i ukopče na sgrade ili na krov istih ili da se ove žice vode pod zemljom tako, da dotičnici ne budu priečeni u neograničenoj porabi nepokretnina, ali mogu zato zahtievati, da im se naknadi šteta, prouzročena

pričvršćenjem ili ukopčanjem žica ili tim, da su iste vodjene pod zemljom, — odnosno mogu zahtievati uzpostavljenje prijašnjega stanja.

U slučaju razgradjenja, prenaprave i povišenja kuće ili u slučaju izvedenja nove sgrade imade poduzetničtvo na sgradu ili na krov iste pričvršćene ili ukopčane, odnosno pod zemljom vodjene žice na vlastiti trošak odstraniti, odnosno preložiti u roku od 45 dana, računajuć od prijave vlastnika ili posjednika nepokretnine.

§. 9. Način prijave, spomenute u drugoj alineji §§-a 7. i 8., kao i postupak, kojega se valja držati kod odstranjenja žica, ako od prijave računanih 45 dana bez uspjeha izmine, ustanovit će ministar za javne radnje i komunikacije putem naredbe, koju će sporazumno sa ministrom pravosudja, odnosno sa banom kraljevina Hrvatske i Slavonije izdati.

Odštetu, koja se može zahtievati u slučajevih §-a 8., ustanovljuje sud, ako se medju interesenti ne poluči nagoda. U slučajih štete, prouzročenih prilikom uredjenja žicovoda, imadu se glede ustanovljenja odštete shodno uporavljati propisi poglavja II. i IV. zakonskog članka XLI. od god. 1881., te će u tu svrhu potrebite posebne propise glede postupka ministar za javne radnje i komunikacije naredbenim putem ustanoviti.

Naknada kasnije prouzročenih šteta može se u pomanjkanju nagode zahtievati redovitim putem zakona.

§. 10. Državni brzojavi, telefoni i munjevni uredjaji ne mogu se obteretiti municipalnimi ili obćinskimi prirezi ili ma kakovimi inim prinosi i pristojbami.

Nu zakupnici takovih državnih uredjaja dužni su isto tako, kao i dozvolbenici sličnih poduzeća za javnu porabu, u smislu postojećih poreznih zakona iza čistoga dohodka plaćati tako državne poreze, kao i za ovih odmjerene municipalne ili obćinske prireze.

Od ove odredbe izuzimaju se uredjaji, koji su dozvoljeni u svrhe javne službe, javne sigurnosti, javnog zdravstva, obrane proti poplavam ili gašenja vatre, kao i uredjaji u ine slične svrhe, od kojih se ne može nikakav porez ili pristojba pobirati.

§. 11. Tko na takovom svojem zemljištu ili posjedu, koj je odieljen javnim zemljištem ili privatnim, vlastničtvo inih osoba sačinjavajućim zemljištem, brzojav, telefon i munjevni signalni uredjaj bez predhodne dozvole izvede ili bez dozvole uzdržava, ili tko privatni brzojav upotrebljava načinom, koj se protivi na-

ravi privatne porabe — počini prekršaj, te se ima na predlog ministra za javne radnje i komunikacije, odnosno na predlog ovlaštenog organa njegovog kazniti novčanom globom od 50 for. do 300 for.

U slučajih toga prekršaja sude oni kraljevski sudovi, koji su nadležni u pogledu prekršaja.

Bez dozvole izvedene uredjaje dati će ministar za javne radnje i komunikacije putem dotične upravne (redarstvene) oblasti odmah obustaviti, te će ureditelja podjedno pozvati, da uredjaj odstrani u roku od 8 dana, računajuć od primitka poziva, ako pako ovaj ne bi to učinio, imati će redarstena oblast na trošak obtužene stranke odmah odstraniti.

Čim se prekršaj pravomoćno ustanovi, može postupajuća oblast vlastničtvo stranke sačinjajuće materijale uredjaja i opreme putem dražbe takodjer prodati, te se svota, koja unidje, ima upotrebiti na namirenje novčane globe i troškova postupka.

§. 12. One kaznene ustanove, koje su u kaznenih zakonih s obzirom na javnu sigurnost proti oštetiteljem brzojava stvorene, te u kriepostі stoje, valjaju i naprama oštetiteljem telefona i munjevnih signala, odnosno protežu se i na ove.

§. 13. Posjednici, u području krune ugarske možebiti već postojećih takovih brzojava, telefona ili munjevnih signalnih uredjaja, koji koncesioniranju podpadaju, te koji nisu na temelju do sada postojavših normativnih naredba izvedeni, dužni su u roku od 45 dana, računajuć od dana, kojim će zakon ovaj u život stupiti, od ministra za javne radnje i komunikacije dozvolu moliti, te je posjednik u slučaju, ako to propusti, ili ako bi ministar dozvolu uzkratio, dužan, čim spomenuti rok mine, odnosno u roku od 8 dana, računajuć od primitka uzkratne ministarske naredbe, cieli uredjaj na vlastiti trošak odstraniti; u protivnom slučaju imadu se uporaviti ustanove predidućega §-a 11

§. 14. Na javnih zemljištih mogu se munjevne razsvjete, te i ma kakovi ini munjevni vodovi samo tako izvesti i smjestiti da uredjenjem istih, te naročito vodjenjem munjevne struje ne bude zapriečeno ili poremećeno poslovanje brzojava, telefona i munjevnih signala za javnu porabu.

U tu svrhu imadu se osnove za izvedenje uredjaja munjevnih razsvjeta ili inih munjevnih vodova, kao i osnove kasnije ma kada namjeravanih preinačenja, nadopunjenja i tako dalje istih, na predhodno odobrenje podnieti ministru za javne radnje i komunikacije.

Ako bi se ministar na temelju izpitanja osnova, te napose na temelju izpitanja načina smještenja voda, o tom osvjedočio, da bi smještenje voda, te u obće izvedenje projekta moglo priečiti ili poremetiti poslovanje jur postojećeg brzojava, telefona ili munjevnog signala za javnu porabu, nadalje u slučaju, ako bi ove zaprieke naknadno, to jest onda nastale, kada se munjevna razsvjeta ili ini munjevni vod već u poslovanju nalazi, to može zahtievati, da onaj, tko munjevnu razsvietu ili ini munjevni vod izvesti želi, odnosno uzdržava, osnove, odnosno smještenje voda na vlastiti trošak shodno preinači, preloži i sve one oprezne odredbe provede, koje ministar odredi.

Proti onomu, tko munjevnu razsvjetu ili ini munjovodni uredjaj izvede, preinači ili uzdržava bez predhodnog odobrenja ministra za javne radnje i komunikacije ili bez izpunjenja u smislu gornje alineje izražene želje ministra, ima se uporaviti kazna i postupak opisani u §-u 11. nazočnog zakona.

§. 15. Zakon ovaj stupa u kriepost danom proglašenja u sborniku zakona, te se provedba istoga povjerava ministru za javne radnje i komunikacije sporazumno sa ministrom pravosudja, a za Hrvatsku i Slavoniju sporazumno s banom.

Vidi naredbu kr. hrv.-slav.-dalm. zemaljske vlade, odjela za unutarnje poslove, od 3. travnja 1878. br. 3108. **glede čišćenja potočnih korita.** (Sbornik zakona i naredaba br. 25. g. 1878.).

Ošteta postavljenih za opomenu znakova.

K a z a n.

§. 319. Zatim skinuće ili navlašno oštećenje budi kojega znamenja, koje se postavlja za opomenu da se ne dogodi koja nesreća, jest prekršaj, koj se obično ima kaznit zatvorom od tri dana do tri mjeseca; a ako zloba bude znamenitija, a bude učinjena i šteta, kaznit se ima strogim zatvorom od istoga trajanja.

~~Po zakonu od 16. travnja 1902., odtisnutom kod §. 261., može se ovaj strogi zatvor pretvoriti u globu.~~

Prekršaji proti propisom u obziru neprijavljenja tudjana dolazećih, i promjena u obziru stanovnika, a tako i glede inih lažnih prijava ili prokaza.

§. 320. Gdje ima osobitih propisa u pogledu prijavljivanja svih stanovnika i tudjana oblasti sigurnostnoj, tamo se neovr-

šivanje tih propisa, u koliko u njih ne bude odredjeno što drugčijega, ima kaznit kao prekršaj u slučajevih sliedećih:

Kazan gospodara od kuće;

a) Kada gospodar od kuće, upravljalac, sekvestar, ili makar tko, koj nastoji kuću, uz propisano vrieme ne prijavi promjena, koje se zbudu s njegovimi poraboprimci. Kazan je prema razlici mjesta i dohodka kućnoga pet do petdeset forinti;

kazan podnajmitelja;

b) kada tko na tjedan ili na mjesec dá u podnajam sobu ili dá komu u najam postelju na svom stanu, pak kad se dogodi koja promjena, ne javi toga, kako je propisano, uz dvadeset i četiri ure. Kazan je pet forinti, koja se u slučaju ponovljena prekršaja podvostručit imade;

kazan gostionika, koji imaju pravo primati tudjane;

c) kad gostionik, koj ima pravo primat k sebi tudjane, ne prijavi, kako je propisano, onih koji kod njega prekonoć ostanu. Kazan je ona ista, koja je odredjena gori pod slovom b);

kazan gostionika, koji ne imaju prava k tomu;

d) kad u krčmi, koja nije povlaštena primat na noćište, tkogod bude primljen prekonoć. Kazan je prvi put pet forinti; drugi put ista kazan sa zatvorom od jednoga tjedna; a treći put maknuće s obrta krčmarskoga.

I ne gledeć na takove osobite prpoise, kaznit se ima kao prekršaj:

kazan onih, koji se prijave lažno;

e) kad si tko u prijavnoj ceduljі nadjene lažno ime, ili si pridjene lažan staliž, lažno zanimanje ili inu koju lažnu okolnost, ili u obće, kad izvan slučaja iztrage sudova kaznenih, za koju obstoje osobite zakonite naredbe, prevari redarstvenu ili inu koju državnu ili občinsku vlast lažnim prokazivanjem o svojem imenu, o rodnom svojem mjestu, o svojem stališu ili o inih svojih odnošajih, tako da se tim može pomesti javno nadziranje. Pri tom je sve jedno, dao povod time neizpravnostim u pašuših ili inih dokaznicah, izdatih mu po poglavarstvu; ili dao javnoj

vlasti na pitanje lažne odgovore o svojoj osobi, i ne gledeć na prinešene pašuše i dokaznice.

Kazan je zatvor od tri dana do jednoga mjeseca. Ako se pak prigodom iztrage nadje, da je prekršnik u istinu radio zavesti poglavarstvo; kazan je strogi zatvor od istoga vremena. Kad okolnosti ili osoba budu pogibeljne, ima se prekršnik nakon podnešene kazni odpravit iz mjesta; a ako bude inozemac, ima se prema okolnostim odpravit i iz svihkolikih krunovina cesarevine austrijanske;

kazan krivotvoritelja ili spotvoritelja javnih dokaznica; (199. t.d.)

f) kad tko spotvori ili krivotvori koju javnu dokaznicu bez zle nakane, o kojoj pominje §. 197. Kazan je zatvor od tri dana do jednoga mjeseca;

kazan onih, koji se služe tudjimi putnimi pismi.

g) kad se tko u putu svom posluži tudjim pašušem ili inom poglavarstvenom potvrdom; ili kad tko svoju potvrdu u tu svrhu preda drugomu, u koliko to ne bude učinjeno kao sredstvo za satvorenje inoga kojega prekršaja, prestupka ili zločinstva. Kazan je strogi zatvor od tri dana do jednoga mjeseca. Ako pak okolnosti ili osoba prekršnika budu osobito pogibeljne: ima se nakon podnešene kazni, ako bude ovozemac, odpravit iz mjesta; a ako inozemac, prema okolnostim, i iz svihkolikih krunovinah cesarevine.

Po zakonu od 16. travnja 1902., odtisnutom kod §. 261., može se ovaj strogi zatvor pretvoriti u globu.

Vidi: **naredbu** ministarstva unutarnjih djela i vrhovne vlasti redarstvene od 15. veljače 1857. **u obziru prijavljivanja.** (Drž. zak. list br. 33. god. 1857.), zatim

naredbu ministarstva unutarnjih poslova, pravosudja i vrhovne vlasti redarstvene od 2. travnja 1858. **u obziru prekršivanja propisa o prijavljivanju tudjina, prihodnika itd.** (Drž. zak. list br. 51. 1858.), zatim

naredbu predsjedničtva c. kr. hrv.-slav. namjestničtva od 6. travnja 1858. **o rukovanju prijavničtva u zem. glavnom gradu Zagrebu kao i u gradovih Rieci i Osieku i u okoliših redarstvenih.** (Zem. vlad. list br. 9. god. 1858. II.), nadalje

naredbu ministarstva unutarnjih djela i redarstva od 15. siečnja 1860., kojom se propisuju njeke preinake **u obziru prijavljivanja.** (Sbornik zakona i naredaba br. 15. god. 1863. II.),

naredbu c. kr. hrv.-slav. namjestničtva od 26. rujna 1856. br. 7022. **o uredjenju posteljarstva na izspav u Zagrebu, Rieci i Osieku.** (Zem. vladni list br. 30. god. 1856. II.); onda

§. 44. **zak. čl.** XXIII. god. 1883. **o porezu na puške i o porezu na lov.** (Sbornik zakona i naredaba br. 40. g. 1883.) i

zakon od 14. ožujka 1901. **o zaštiti javnih znakova,** odtisnut kod §. 199. o. z.

---

§. 320. Iztraživanje i kažnjenje prekršaja proti propisom u obziru neprijavljenja, normirana u §. 320. k. z., spada na nadležnost sudbenih oblasti. (Riešitba kas. sudišta u Beču od 21. studena 1874. br. 8897.).

K slovu b) i c) 1. Zastara prekršaja §. 320. k. z. radi neprijavljenog najamnika ili tudjinca, ne nastupa tako dugo, dok se dotični neprijavljeni najamnik ili stranac nalazi u stanu kod odnosnog kućegospodara ili gostioničara, jer se time prenavedeni prekršaj po ovih uviek nastavlja. (Riešitba kas. sudišta u Beču od 21. listopada 1852. br. 10242. G. Z. 1853. br. 12.).

2. Prijava, koju je dužan učiniti po §. 320. sl. c) k. z. gostioničar, koji pravo imade k sebi primati tudjince, ne ograničuje se samo na prijavu dolazka već i odlazka tudjinaca, jer ustanova slova b) §. 320. govori u obće o dužnosti prijave »kada se dogodi koja promjena«. (Riešitba kas. sudišta u Beču od 3. ožujka 1853. br. 2181. G. Z. br. 55.).

K slovu e) 1. Čin, da je okrivljenik prigodom uhićenja po oružnicih krivo ime naveo, ne može se subsumirati pod ustanovu §. 197. k. z. i ne može se kvalificirati kao prekršaj prevare, §. 461. k. z., nego kao prekršaj suprot javnim ustanovam i naredbam, spadajućim na obću sigurnost, §. 320. sl. e) k. z. (Plenarna riešitba kr. stola sedmorice od 8. listopada 1892. br. 2678. »Mjesečnik« XIX. str. 71. A. 82.)

2. Lažan naslov »doktora« na ploči izvješenoj samo radi obavješćenja obćinstva, ne tvori po sebi prekršaja §. 320. sl. e) k. z. (Plenarna riešitba kr. stola sedmorice od 22. listopada 1904. br. 4115. A. 573.)

3. Prekršaj §-a 320. sl. e) k. z. počinio je i radi kažnjivog čina progonjeni, kada, zatečen po organu redarstvene oblasti, nadjene si lažno ime. (Riešitba kas. sudišta u Beču od 9. ožujka 1883. br. 419. M. 530.)

Kazan obrtnika koji primu djetića bez putne knjige ili kundschafta.

§. 321. Obrtnik, koj primi na radnju djetića (kalfu), bez propisane putne knjige, ili ondje gdje još ne ima putnih knjiga, bez redovitoga pisma koje se zove kundschaft: kazni se za taj prekršaj prvi put sa pet forinti; drugi put podvostručenjem te globe; a treći put zatvorom do jednoga mjeseca dana; a ako okolnosti budu pogibeljne, i gubitkom obrta.

Vidi **zak. čl.** XVII. god. 1884. **obrtni zakon.** (Sbornik zakona i naredaba br. 31. 1884.).

---

4. Najamnik, koji najmodavcu uzkraćuje naznačiti svoje ime tako, da ovomu nije moguće učiniti propisanu prijavu redarstvenoj oblasti, nije time počinio nikakov po kaznenom zakonu kažnjiv čin, jer ustanova §. 320. lit. e) k. z. zahtjeva pozitivno djelovanje, kojim se u bludnju zavede redarstvena ili koja državna ili obćinska vlast; za to nije dostatan pasivan odpor. (Riešitba kas. sudišta u Beču od 5. lipnja 1885. br. 3610. M. 787.)

K slovu f) 1. Vidi riešitbu kr. stola sedmorice od 8. kolovoza 1891. br. 3047., odtisnutu kod §. 199. sl. d) k. z.

2. Sama nakana zavesti javnu oblast u bludnju glede nadziranja stanovnika i tudjinaca, u koliko bude u toj nakani spotvorena javna izprava, služeća iztaknutom nadziranju, nije dovoljna za učin zločinstva prevare, označena po §§. 197. i 199. sl. d) k. z., nego se tomu hoće nakana oštetiti državu u inih njezinih pravih, ma i ne bila ta prava imovinske naravi. (Riešitba kr. stola sedmorice od 6. lipnja 1896. br. 1598. »Mjesečnik« XXIII. str. 45. A. 206.)

3. §. 320. ograničuje se u točki f) samo na javne dokaznice, jer ne govori o kojem znaku, uvedenom javnom naredbom, bio to biljeg, bio to pečat, bila proba, kao što to čini ustaniova slova d) §. 199. k. z.

Pod javnom dokaznicom ne smatra se samo »izprava«, već svaki biljeg, koji ima služiti javnom dokaznicom, kao što su pečati, probe, baždarski znakovi, medjnici, rovaši itd. (Riješ. kas. sudišta u Beču od 10. svibnja 1878. br. 1228. M. 184.).

K slovu g) Tko bez ikakve ine namjere proda drugomu svoju putnicu, da se s njom posluži, počinja time prekršaj §. 320. sl. g) k. z. (Riešitba kr. stola sedmorice od 24. siečnja 1891. br. 3911. A. 38.)

§. 322. Ustanove ovoga §-a ukinute su sliedećom naredbom:
NAREDBA ministarstva pravosudja od 31. svibnja 1857. (Drž. zak. list br. 104. god. 1857.), **kojom se §. 322. zakona kaznenoga od 27. svibnja 1852. lišava krieposti.**

Ministarstvo pravosudja izjavljuje u sporazumljenju s vrhovnom vlasti redarstvenom, da se cesarskom naredbom od 9. veljače 1857. (br. 31. drž. zak. lista), kojom je uvedena nova sistema glede putnih listova, i §-om 1. ministarske naredbe od 15. veljače 1857. (br. 32. drž. zak. lista), kojm su izdati novi propisi za listove putne, lišavaju krieposti te s toga da se smatrati madu kao ukinuti propisi §. 322. kaznenoga zakona od 27. svibnja 1852., govoreći o kažnjenju meštara od pošta, koji protupropisno odpravljaju putnike.*

Povratak izgonika ili onoga, koj bude odpravljen iz svihkolikih krunovina.

Kazan.

§. 323. Koj se, budući poradi kojega zločinstva izagnan iz svihkolikih krunovina cesarevine austrijanske (§. 25.), ili zarad prestupka ili perkršaja (§. 249.) odpravljen po sudu kaznenom ili s redarstvenih obzira po vlasti sigurnostnoj, pod izlikom bud kojom vrati u koju krunovinu: tvori povratkom tim prekršaj i ima se kaznit prvi put zatvorom od jednoga do tri mjeseca, a sljedeći put strogim zatvorom od tri do šest mjeseci.

---

* Ustanove toga §-a glasile su:

Meštara od pošte, kad odprave dalje putnike suprot propisu.

§. 322. Meštar od pošte, koj u obće odpravi dalje putnika bez propisana pašuša (ili redarstvenoga provodnoga lista, ili bez propustke ili bez domovnice), ili koga god odpravi dalje putem, koj mu nije naznačen u pašušu ili propustki: tvori tim prekršaj i ima se kaznit prvi put globom od petdeset forinti; drugi put dvostrukom tom kazni; a treći put maknućem s pošte.

---

§. 323. 1. Prekršaj §. 323. k. z. tvori se ne samo činom povratka već i iznovičnim nastanjenjem u mjestu, iz kojeg je izgon odredjen. Za to se ne računa zastara kažnivosti ovog prekršaja od dana povratka izagnanoga; ona nije u obće za njega nastupila, dok on stanuje u pokrajini ili mjestu, iz kojeg je bio izagnan, te u koje se je nepovlašteno povratio. (Rješitba kas. sudišta u Beču od 10. siečnja 1855. broj 14072. G. Z. br. 42.).

2. Samo onaj može se učiniti krivcem prekršaja §§. 323. i 324. k. z., koji je bio izagnan radi slučaja, radi kojeg zakon izgon odredjuje ili dopušta. Obstojnost takovog zakonskog propisa spada na učin prenavednog prekršaja, te je dužnost sudca, da si prije svega pribavi sigurnost, da obstoji zakonski propis, po kojem je bio izgon opravdan. (Rješitba kas. sudišta u Beču od 26. studenoga 1867. br. 14406. Judikat br. 20.).

Po zakonu od 16. travnja 1902., odtisnutom kod §. 261., može se ovaj strogi zatvor pretvoriti u globu.

Vidi naredbe citirane kod §-a 25. i 249. o. z.

Onoga, koj bude odpravljen iz krunovine koje ili iz kojega mjesta.

Kazan.

§. 324. Koj po sudu kaznenom ili iz razloga kojega mu drago, po vlasti državnoj ili občinskoj, budi za vazda budi na stanovito vrieme, bude odpravljen iz koje krunovine, ili iz kojega stanovitoga mjesta (§. 249.), ter se povrati u prvom slučaju makar kad, a u drugom prije nego mine odredjeni rok: tvori prekršaj i ima se kaznit zatvorom od jednoga do tri mjeseca; a ako se i opet zateče, strogim zatvorom od istoga vremena.

Po zakonu od 16. travnja 1902., odtisnutom kod §. 261., može se ovaj strogi zatvor pretvoriti u globu.

Vidi naredbe citirane kod §§. 25. i 249. o. z.

Zlaćenje ili srebrnjenje novca, i spotvaranje novaca ili javnih vjerovnih papira bez namišljaja na prevaru.

§. 325. Koj bez namišljaja da koga tim prevari (§§. 106., 114., 118. i 197.) pozlati ili posrebrni novac, budi tekući, budi postavljen izvan tečaja, ili koj načini spomenicu, medalju, žućak (igraći novčić), ili budi kakovu kovanu tvorinu; tako isto koj načini napis (adresu), oglas ili u obće tiskotvor na način takov, da se isti pri površnom motrenju uzet mogu u mjesto novca tekućega ili umjesto javnih vjerovnih papira: tvori tim prekršaj i ima se kaznit zatvorom od jednoga do tri mjeseca, i gubitkom svih protuzakonitih tvorina.

Bezpovlastno držanje tucala ili tieštila.

Kazan.

§. 326. Koj drži tako zvano tucalo ili tieštilo (Stooss- oder Presswerk), bez naročita dozvoljenja od strane vlasti, ili ne imajući dozvole za tjeranje obrta kojega ili tvornice, kojim su tucala ili tieštila potrebita: kriv je prekršaju, i ima se kaznit ne samo gubitkom tucala ili tieštila, nego za prvi put još i zatvorom od osam dana do jednoga mjeseca; a za sljedeći, zatvorom od jednoga mjeseca i, ako je obrtnik, gubitkom obrta.

Bezpovlastno držanje potajne štampe.

§. 327. Koj neimajući dozvoljenja od strane vlasti drži tisak štamparski ili tisak ručni (mali) s potrebitimi za slaganje slovi, ili pak tisak za štampanje budi sa bakra, budi sa kamena ili drva, ili tieštilo kakovo mu drago, koje je prikladno, da se njime mehanično ili kemično umnože tiskopisi (čl. II. proglas. patenta): čini se krivcem prekršaja, i ima se kazniti gubitkom tieštila i globom od sto do pet sto forinti, a pri porabi duže nastavljenoj još i zatvorom od jednoga do tri mjeseca.

Vidi **naredbu** ministarstva unutarnjih djela, pravosudja, trgovine, obrta i javnih gradjevina, zatim vrhovne vlasti redarstvene od 4. siečnja 1859. **ob upotrebljivanju Ragueneauvih i Thielerovih i spodobnih štampa iliti tisaka umnožnih.** (Drž. zak. list broj 10 god. 1859.).

Bezpovlastno pravljenje djela prije imenovanih.

§. 328. Isto tako kaznit se ima i onaj, koj napravi kojegod djelo, naznačeno u §§. 326. i 327., ne imajući dozvole za tjeranje obrta ili tvornice, koja takova djela proizvodi, niti dobivši za to od strane vlasti naloga ili dopuštenja.

---

§. 326. Prekršaj §. 326. k. z. je već sam nepovlašten posjed tucala ili tieštila, a da posjednik isto ni upotriebio nije. (Rieš. kas. sudišta u Beču od 23. lipnja 1857. br. 5902. G. Z. br. 99.).

§. 327. Svaki, koji drži bez dozvole od strane nadležne oblasti tisak štamparski ili tisak ručni, kriv je prekršaja §. 327. k. z.; ne zahtieva se za to, da je tiskao samo kriomice. (Rieš. kas. sudišta u Beču od 28. prosinca 1864. broj 9859.).

Bezpovlastno pravljenje punca, biljega ili tvorila za spotvaranje novca.

Kazan.

§. 329. A tako isto kazni se kao prekršaj, kad se bez dopuštenja od strane vlasti, prave i upotrebljuju punci, biljezi i tvorila za ljevanje, slike makar koje, ako se njimi mogu od metala pravit odtisci ili plastična spotvaranja novca po kovu zakonitu, nalazećem se u tečaju budi u zemljah ovih, budi u inostranih; radilo se to za igru, za nakit, ili za koju inu, makar i dopuštenu svrhu.

Bezpovlastno pravljenje uredovnih pečata.

Kazan.

§. 330. Koj napravi javni uredovni pečat (§. 316.) bez naloga ureda za koj je odredjen, ili napravivši ga, izruči ga komu drugomu a ne onomu uredu, koj ga je naručio: kriv je prekršaju, i ima se kaznit prvi put zatvorom od jednoga tjedna do jednoga mjeseca dana; a sljedeći put zatvorom od jednoga mjeseca, i, ako je obrtnik, gubitkom obrta.

Vidi zakon od 14. ožujka 1901. **o zaštiti javnih znakova,** odtisnut kod §. 199. o. z.

GLAVA SEDMA.

O PREKRŠAJIH SUPROT DUŽNOSTIM JAVNOGA UREDA.

Kazan javnih urednika, službenika, straža itd., koji se u svom uredu ili u službi svojoj učine krivcem tvornih uvreda.

§. 331. Ako se koja osoba, naznačena u §. 68., obavljajuć svoj ured ili svoju službu učini krivcem tvornih uvreda (kamo ponapose spadaju uhvaćenja, učinjena u slučajevih neodredjenih zakonom): tvori se krivcem prekršaja i ima se kaznit prvi put zatvorom od tri dana do jednoga mjeseca; a drugi put strogim zatvorom od istoga vremena.

Po zakonu od 16. travnja 1902., odtisnutom kod §. 261., može se ovaj strogi zatvor pretvoriti u globu.

Vidi zakone i naredbe citirane kod §-a 69. o. z.

Okolnosti za pooštrenje kazni.

§. 332. Ako se tvorna uvreda učini u takovih okolnostih, koje ili dadu, ili mogu dat povoda strki: kazan je strogi zatvor od jednoga do tri mjeseca.

Po zakonu od 16. travnja 1902., odtisnutom kod §. 261., može se ovaj strogi zatvor pretvoriti u globu.

Kazan onoga koj se bez namišljaja na prevaru gradi javnim urednikom ili službenikom.

§. 333. Koj se bez namišljaja na prevaru (§. 199., sl. b) gradi javnim urednikom ili službenikom, ili bezpovlastnim nošenjem uniforme uzima na se vid javnoga urednika ili vojnika: kriv je prekršaju, i ima se kaznit zatvorom od tri dana do jednoga mjeseca.

---

§. 331. 1. Ako se osoba, navedena u §. 68. k. z., obavljajući svoj ured ili službu, učini krivcem tvornih uvreda, to se taj čin ne može kvalificirati kao prekršaj suprot sigurnosti poštenja, nego kao prekršaj §. 331. k. z. (Plenarna rješitba kr. stola sedmorice od 4. studenoga 1899. broj 4404. A. 358.).

2. Izraz »tvorna uvrieda« u §-u 331. k. z. ne ima samo ograničeno znamenovanje neposrednog fizičnog dotaknuća ili mehaničkog postavljenja ruku, već obuhvaća i svako ino ograničenje osbne slobode u pogledu u obće dopuštenog činjenja ili propusta, koje si uredovna osoba nepovlašteno i bez dovoljng razloga prisvaja. Poniženje dotičnika po uredovnoj osobi pred sugradjani ne leži u riečih zapovjedi, izdane nepovlašteno po uredovnoj osobi, već u faktično time prouzročenoj sili, da se ono propusti, što je u obće svakomu dopušteno učiniti. (Rješitba kas. sudišta u Beču od 10. svibnja 1854. broj 4549. G. Z. br. 76.).

3. Pod tvornimi uvriedami ne razumievaju se lahke ozlede, koje se kvalificiraju po §. 411. k. z. — Ako dakle koja osoba, naznačena u §. 68. k. z., obavljajuć svoj ured ili svoju službu, nepovlašteno, t. j. u slučaju u zakonu neodredjenom, koga uapsi, pa ga uz to i lahko ozledi, počinila je ne samo prekršaj §-a 331. k. z. već i prekršaj §. 411. k. z., te se ima kazniti po §. 412. k. z. (Rješitba kas. sudišta u Beču od 12. prosinca 1882. broj 1156. M. 508.).

Bezpovlastno nošenje redova ili inih počastnih dekoracija.

§. 334. Koj bez povlade nosi redove ili počastne dekoracije, budi ovostrane budi inostrane: tvori prekršaj i kazni se globom od deset do sto forinti.

GLAVA OSMA.

O PRESTUPCIH I PREKRŠAJIH SUPROT SIGURNOSTI ŽIVOTA.

Obćeniti propis u obziru prestupaka i prekršaja suprot sigurnosti života.

§. 335. Svako djelo ili propust, o kojem je činitelj već po naravskih posljedicah istoga, što ih svatko lako razabrati može, ili po propisih osobito obznanjenih, ili po svom stališu, uredu, zvanju, obrtu, po svom zanimanju, ili u obće po svojih osobitih razmjerih prosuditi i uviditi kadar, da djelo ono ili propust onaj prouzročiti ili povekšati može pogibelj za život, za zdravlje ili za tjelesnu sigurnost ljudi, ima se, ako odtuda uzsliedi težka tjelesna ozleda (§. 152.) kojega čovjeka, glede svakoga krivca kazniti, kao prekršaj, zatvorom od jednoga do šest mjeseci; uzsliedi li pako smrt kojega čovjeka, kao prestupak, strogim zatvorom od šest mjeseci do jedne godine dana.

Po zakonu od 16. travnja 1902., odtisnutom kod §. 261., može se ovaj strogi zatvor pretvoriti u globu.

Vidi: zakon od 8. prosinca 1877. **o dužnosti željezničkih podhvatničtva naknaditi štetu, počinjenu na željeznicah dogodjaji.**

---

§. 335. 1. Ako je ozledjeni izgubio odviše krvi dok je došao do liečnika i radi toga umro, to se ova okolnost za obtuženoga prikazuje kao nuzgredni slučajni uzrok, za koji on po načelih §. 335. u savezu sa §§. 134. i 140. k. z. odgovara, budući taj uzrok ima svoj povod u samom činu obtuženikovom. (Rješitba kr. stola sedmorice od 21. kolovoza 1886. br. 1505. »Mjesečnik« XII. str. 500. A. 12.)

2. Ako smrt ozledjenoga posliedi s toga, što je ozleda pukim nehajstvom ozledjenika nazebla, ne upliva to na ubrojivost kažnjivog čina kao prestupak §-a 335. k. z. »Mjesečnik« XV. str. 397. A. 22.)

s kojih čovjek izgubi život ili bude ranjen. (Sbornik zakona i naredaba br. 71. god. 1877.)

Vidi **naredbu** kr. hrv.-slav.-dalm. zemaljske vlade, odjela za unutarnje poslove, od 4. travnja 1876. br. 6331. **proti prekomjernom pušćanju krvi.** (Sbornik zakona i naredaba br. 37. g. 1876.)

Vidi **naredbu** kr. hrv.-slav.-dalm. zem. vlade, odjela za unutarnje poslove, od 18. veljače 1894. br. 8798., kojom se preinačuje §. 5. naredbe od 4. travnja 1876. br. 6331. i provedbene naredbe br. 6332. istog dana, (Sbornik komad XIV. ex 1876.), **sloveć o prekomjernom puštanju krvi.**

Vidi **§. 172. zakona rudarskoga,** citiranoga kod §. 458. o. z. i **naredbu** od 1. srpnja 1854., citiranu kod §-a 361. o. z.

---

3. Vidi riešitbu kr. stola sedmorice od 28. studena 1896. br. 3988., odtisnutu kod §. 144. k. z.

4. Po §. 335. k. z. može biti tko proglašen krivim prekršaja suprot sigurnosti život samo onda, ako iz njegovoga čina uzsliedi težka tjelesna ozleda (§. 152. k. z.) čovjeka, a ne lahka ozleda uz uvjete §. 155. sl. a) k. z. (Riešitba kr. stola sedmorice od 19. veljače 1898. br. 5044. ex 1897. »Mjesečnik« XXII. str. 618. A. 265.)

5. Nerodjeno diete ne može biti objektom prestupka §-a 335. k. z. (Riešitba kr. stola sedmorice od 17. prosinca 1898. br. 4594. »Mjesečnik« XXV. str. 229. A. 303.)

6. Za učin prestupka §. 335., počinjena naglom i neopreznom vožnjom, nije nuždno, da je kočijaš prije nego li je na desnu stranu brzo skrenuo s kolima, vidio na toj strani čovjeka, već je dovoljno, da ga je mogao vidjeti. (Riešitba kr. stola sedmorice od 24 .ožujka 1900. br. 1016. »Mjesečnik« XXVII., str. 39.)

7. Vidi riešitbu kr. stola sedmorice od 18. lipnja 1904. br. 2355. A. 563., odtisnutu kod §. 144. k. z.

8. Kućegospodar, koji propusti ograditi u dvorištu zadružne kuće nalazeću se, sa vodom djelomice napunjenu, jamu, te se u njoj utopi diete njegova susjeda, ogriešio se je ne samo o naredbu kr. zem. vlade, odjela za unutarnje poslove od 8. kolovoza 1878. br. 15628. i onu od 30. lipnja god. 1884. br. 11813., već i o ustanovu §. 335. k. z. (Riešitba kr. stola sedmorice od 15. listopada 1904. br. 4031. A. 571.)

9. Tko osobi, koja je izrazila, da će na sebi počiniti samoubojstvo, znajući to, u tu svrhu pribavi otrov, te ga ova priredi

za piće, počinio je time prestupak §. 335. k. z. (Riešitba kas. sudišta u Beču od 11. studena 1882. br. 8012. M. 501.)

10. Djelo ili propust, o kojem je učinitelj prosuditi i uviditi kadar bio, da djelo ono ili propust onaj povećati može pogibelj za život, za zdravlje i za tjelesnu sigurnost ljudi, utemeljuje samo onda prestupak ili prekršaj §-a 335. k. z., kada od tuda doista posliedi smrt ili težka tjelesna povrieda čovjeka, a ne samo ako je ovu pogibelj prouzročiti moglo. (Riešitba kas. sudišta u Beču od 26. kolovoza 1853. br. 8614. G. Z. 113.)

11. Potrebna sila, rabljena po ovršitelju poglavarstvenoga naloga u svrhu, da nadvlada protupravni odpor dotičnika, proti kojemu se je imao taj poglavarstveni nalog izvršiti, ne tvori ni za slučaj onaj, da se time prouzroči jedan od posljedaka §. 335. k. z., prestupak ili prekršaj §-a 335. k. z. (Riešitba kas. sudišta u Beču od 7. ožujka 1855. br. 1842. G. Z. br. 56.)

12. Pogodbena ustanova u zakupnom ugovoru, da zakupnik nije obvezan preduzeti popravke na zakupnom predmetu, ne lišava ga odgovornosti po kaznenom zakonu, ako zanemari poprimiti sam shodne mjere, da odstrani na zakupnom predmetu nalazeća se oštećenja, ili ako na pogibeljna mjesta ne postavi ograde, kada to na njegovu prijavu ne će da učini zakupodavac, te time prouzroči pogibelj za čovječji život, zdravlje i tjelesnu sigurnost. (Riešitba kas. sudišta u Beču od 25. lipnja 1874. br. 4558.)

13. §. 335. k. z. ne zahtieva, da je težka tjelesna ozleda ili smrt čovjeka naravska posljedicah samog djela ili propusta dotičnog krivca, već samo, da je djelo ili propust bio takav, da je dotični krivac već po naravskih posljedicah ili po svom zvanju ili svojih osobitih razmjerih prosuditi mogao, da djelo ono ili propust onaj prouzročiti može pogibelj za život, zdravlje ili tjelesnu sigurnost ljudi. — Kada se dakle konji, nezapregnuti ili zapregnuti uz kola ostavljeni bez nadzora na ulici ili cesti, poplaše, te u bježanju sruše i ubiju čovjeka, koji ih je htio ustaviti, tada je dotični sluga ili kirijaš, koji je konje pustio bez nadzora, počinio prestupak §-a 335. k. z., te se ima kazniti po ovom §-u ne gledeć na posebne kazne, ustanovljene u §. 430. k. z., jer ustanova §-a 335. k. z. je obćenita, te se proteže na sve prestupke i prekršaje proti sigurnosti života. (Riešitba kas. sudišta u Beču od 9. prosinca 1881. br. 9042. M. 282.)

14. Propust može po §-u 335. k. z. kažnjiv biti samo onda, kada je dotičnik neizvršenjem svoje dužnosti ili inim načinom

Osobiti slučajevi.

§. 336. Ponapose pak ima se uporavit propis prediđućega paragrafa, kad se budi smrt, budi težka tjelesna ozleda sluči kojom sljedećom krivnjom:

a) nesmotrenim držanjem gorućega ugljevlja u prostoru zatvorenu;

b) zanemarenjem potrebite pozornosti prigodom vozitbe po vodi;

c) neobdržavanjem propisa ili ine potrebite osobite pozornosti u obziru parobrodova, parnih makina i parnih kotlova;

d) nepozornim kadjenjem sumporom i nepozornom porabom sredstva za narkotizaciju;

e) nepostavivši znamenja za opomenu, gdje su metnute spružence (željeza, gvoždja za hvatanje zvjeradi) i prugla (omše), ili napravljenje vučje jame i samostrjeli;

f) zanemarenjem osobitih propisa o proizvodjenju, čuvanju, razpačavanju, prevozu i porabi tjelesa ognjotvornih, praskajućih preparata, kapica puščanih, žigica, i svih materija, koje se trenjem lako užižu, praha puščanoga i tvarih eksplodirajućih (puščanoga pamuka), a ponapose onda, kad se predmeti takovi krioma pakuju medju tovare na poštah ili željeznicah;

g) neobdržavanjem opreza, propisanih za rudokopnju.

Po zakonu od 16. travnja 1902., odtisnutom kod §. 261., može se ovaj strogi zatvor pretvoriti u globu.

Vidi **naredbu** kr. hrv.-slav.-dalm. zemaljske vlade, odjela za unutarnje poslove, od 29. kolovoza 1880 .br. 18870. **u obziru sigurnosti proti razprsnuću parnih kotlova.** (Sbornik zakona i naredaba br. 75. god. 1880.), zatim

naredbu kr. namjestničkoga vieća od 12. prosinca 1865. br. 16152./2360. **ob oprezih, kojih se valja držati pri razašiljanju, voženju, namaličnom prodavanju, zatim pri spravljanju i priredjivanju ulja rudnih i kopatnih.** (Sbornik zakona i naredaba br. 55. god. 1865.),

naredbu ministarstva unutarnjih djela i trgovine te vrhovnoga zapovjedničtva vojske od 4. veljače 1859., **kojom se bezuvjetno zabranjuje pri pravljenju žigica s običnim fosforom upotrebljivati klorni kali.** (Drž. zak. list br. 30. god. 1859.),

naredbu ministarstva unutarnjih poslova od 20. veljače 1852. **glede proizvadjanja, prodavanja i upotrebljivanja tvari praskajućih (strjelivih) kao i glede prometa s istimi.** (Drž. zak. list br. 47. god. 1852.),

poslovni propis za sve željeznice u području krune ugarske (Sbornik zakona i naredaba br. 62. i 63. god. 1877., br. 22. god. 1878. i br. 40. god. 1879.) i

§. 172. **zakona rudarskoga**, citiranoga kod §. 458. o. z.

povriedio ili neposredno prouzročio jedan od posljedaka, navedenih u §-u 335. k. z., koji se ne bi bio slučio, da je aktivno postupao. Riešitba kas. sudišta u Beču od 16. svibnja 1884. br. 2113. M. 641.)

Propisi pri dogodivšem se usmrćenju ili težkoj tjelesnoj ozledi krivinom, u okolnostih osobito pogibeljnih.

§. 337. Kad se djelo ili propust, koj se po §. 335. ubraja kao krivina, učini u obziru predmeta, naznačenih u §§. 85., sl. c), 87. i 89., ili u okolnostih osobito pogibeljnih, pomenutih ondi: ima se to i onda, ako odtuda uzsliedi samo težka tjelesna ozleda, kaznit kao prestupak strogim zatvorom od šest mjeseci do dvie godine, a u slučaju prouzročena tim usmrćenja, do tri godine dana.

Po zakonu od 16. travnja 1902., odtisnutom kod §. 261., može se ovaj strogi zatvor pretvoriti u globu.

Suprot kupanju u potocih, ribnjacih itd.

§. 338. Koj se bude kupo u potocih ili ribnjacih izvan mjesta, odredjena k tomu po vlasti, ili suprot zabrani, koju vlast izda i do obćega znanja dostavi, a tako i onaj koj se zimi bude tocilio po ledu izvan mjesta odredjena k tomu, koj napokon u doba, zabranjeno pogibelji radi, podje preko leda: ima se za taj prekršaj kaznit zatvorom od tri dana do jednoga mjeseca dana.

Propis za žensku neudatu a noseću.

§. 339. Ženska neudata a noseća, mora pripomoći radi, prigodom poroda dozvat primalju (babicu), primaljnika ili inu koju poštenu ženu. Ako ju pak porod prevari, ili ne uzmogne dozvat

§. 337. 1. Zakonita kaznena staka kod §. 337. k. z. u slučaju prouzrokovanog usmrćenja jeste strogi zatvor od šest mjeseci do tri godine. (Riešitba kr. stola sedmorice od 15. lipnja 1901. br. 264. A. 446.).

pomoćnika, ter ili rodi mrtvo diete, ili rodi živo, pak diete umre uz dvadeset i četiri ure od poroda računajući: dužna je o porodu svom obaviestiti osobu koju, povlaštenu za primaljstvo, ili gdje takove ne ima, osobu koju poglavarstvenu, pokazavši im nezreli porod ili mrtvo diete.

Kazan zataje poroda.

§. 340. Zataja poroda, učinjena suprot ovomu propisu, kazni se, kad se oporavi tajilica, kao prekršaj, strogim zatvorom od tri do šest mjeseci.

Po zakonu od 16. travnja 1902., odtisnutom kod §. 261., može se ovaj strogi zatvor pretvoriti u globu.

Nepozorna vožnja i nepozorno jahanje.

Kazan.

§. 341. Koj nepozorno jašuć ili vozeć se, konjem ili koli koga usmrti ili u tielu težko ozliedi, ima se kaznit po §. 335.

Po zakonu od 16. travnja 1902., odtisnutom kod §. 261., može se ovaj strogi zatvor pretvoriti u globu.

Nagla vožnja i naglo jahanje.

Kazan.

§. 342. Ako se pak prigodom iztrage pokaže, da je dogodjaju tom doprinjela nagla vožnja ili naglo jahanje: ima se okolnost ta smatrat kao otegoćujuća, i prigodom mjerenja kazni imat ponapose obzir na ono, što je suprot naglu voženju i jahanju odredjeno u §. 427.

Bezpovlastno tjeranje liečničtva ili ranarstva kao obrta.

§. 343. Koj neimajuć nauke liečničke i bez zakonite povlade obrtnim načinom lieči bolestnike, kao liečnik ili kao ranarnik, ili se ponapose bavi upotrebljivanjem magnetizma životinjskoga ili životnoga, ili uporabom pare eterske (narkotizacijom): tvori tim prekršaj i ima se kaznit zatvorom, a prema duljini vremena, kroz koje bude tjero taj nedopušteni poso, i prema šteti koju tim uzroči, i strogim zatvorom od jednoga do šest mjeseci; u slučaju pako smrti kojega čovjeka, koju prouzroči krivinom svojom, kaznit se ima radi prestupka po §. 335.

Po zakonu od 16. travnja 1902., odtisnutom kod §. 261., može se ovaj strogi zatvor pretvoriti u globu.

Vidi **naredbu** kr. zem. vlade, odjela za unutarnje poslove, od 6. travnja 1889. br. 7926., **kojom se ustanovljuje naputak za primalje** (Sbornik zakona i naredaba br. 25. god. 1889.), zatim

---

2. Ustanove §. 337. k. z. protežu se i na poduzeća brodarenjem (§. 85. sl. c) i 87. k. z. (Riešitba kr. stola sedmorice od 26. travnja 1902. br. 1553. A. 487.)

§. 339. Ustanove prekršaja §. 339. k. z. (zataja poroda) protežu se i na »udovicu«, jer je i ona žena neudata. (Riešitba kr. stola sedmorice od 21. studenoga 1903. br. 4172. A. 549.)

§. 343. 1. Tko je po oblasti ovlašten puštati krv osobam, kojim to odredi liečnik, pa ako to učini s osobama, kojim nije liečnik odredio, ne krši ustanove §. 343. k. z., nego se ima kazniti policajnim putem. (Riešitba kr. banskoga stola od 12. travnja 1888. br. 8918. »Mjesečnik« XIV. str. 367.)

2. Brijač, koji se bavi vadjenjem zubi, kriv je prekršaja označenog u §. 343. k. z. (Naredba kr. zem. vlade, odjela za unutarnje poslove od 13. prosinca 1892. br. 33317. ex 1890. zbor br. 26. ex 1902.) (Riešitba kr. stola sedmorice od 31. ožujka 1900. br. 1041. A. 377.)

3. Nepovlastno tjeranje primaljstva kao obrta, ne tvori prekršaj §. 343. k. z.; kažnjenje takovog spada prema ministarskoj naredbi od 26. ožujka 1854. br. 57. drž. z. l. pod nadležnost političkih oblasti. (Plenarna rješitba kr. stola sedmorice od 24. listopada 1903. br. 4124. A. 546.)

4. Jedan jedini slučaj nadriljekarstva ne utemeljuje još prekršaja §. 343. k. z. (Riešitba kas. sudišta u Beču od 7. srpnja 1851. br. 3752. G. Z. br. 171.)

5. Glavna obilježja prekršaja §-a 343. k. z. jesu: 1. da se koj bavi liečenjem bolestnika kao liečnik i 2. da iz istoga čini obrt, t. j. da si za liečenje da platiti i da liečenje opetuje. (Rješitba kas. sudišta u Beču od 4. kolovoza 1851. br. 4718. br. 4718. G. Z. 197.)

6. Za učin ovog prekršaja je neodlučno, da su ljekovi, koje nadriliečnik upotrebljuje, sami po sebi neškodljivi, jer i ljekovi takovi mogu biti za bolestnika po okolnostih od štetnih posljedica, ako bolestnika lieči osoba, neimajuća nauka liečničkih. (Rješitba kas. sudišta u Beču od 1. lipnja 1881. br. 15165. od god. 1880. M. 343.)

naredbu kr. zem. vlade, odjela za unutarnje poslove, od 4. travnja 1876. br. 6331. **proti prekomjernom pušćanju krvi.** (Sbornik zakona i naredaba br. 37. god. 1876.) i

naredbu kr. hrv.-slav.-dalm. zemaljske vlade, odjela za unutarnje poslove, od 18. veljače 1894. br. 8798., kojom se preinačuje §. 5. naredbe od 4. travnja 1876. br. 6331. i provedbene naredbe br. 6332. istog dana. (Sbornik komad XIV. ex 1876.), **sloveć o prekomjernom puštanju krvi.**

Vidi zakon od 24. siečnja 1894. **o uredjenju zdravstvene službe u kraljevinah Hrvatskoj i Slavoniji** (br. 9. sbornika od god. 1894.).

Vidi **zakon** od 25. ožujka 1906. **o zdravstvu** (br. 19. sbornika od god. 1906.)

Kazan suprot inozemcu.

§. 344. Ako prekršnik bude inozemac, ima se nakon podnešene kazni odpravit iz svihkolikih krunovina cesarevine.

Prodaja zabranjenih liekova.

§. 345. Prodaja ljekova, kojih izdavanje podvrženo je osobitoj pozornosti, budi obćenom normom ljekarskom (apotekarskom), budi propisi posebnimi, bez obdržavanja tih propisa: ima se kao prekršaj, kaznit ne samo u gospodaru i providniku ljekarnice, nego i u pomoćniku.

Kazan suprot gospodaru od ljekarnice kada o tom ne bude znao.

Ako gospodar o tom ne bude znao, tako da se može pokrivit samo nedostatkom potrebitoga nadzora: ima se osudit na globu od dvadeset i pet do petdeset forinti; a drugi put od petdeset do sto forinti. Treći put ima mu se oduzet vodjenje ljekarnice, i postavit providnik.

Vidi zakon od 11. travnja 1894. o **ljekarničtvu** (br. 38. sbornika od g. 1894.).

Kad o tom bude znao.

§. 346. Ako gospodar bude znao za tu zabranjenu prodaju, ima se kaznit prvi put globom od petdeset do sto; drugi put od sto do dvie stotine forinti; a ako izdati liek komu naškodi, ima se još osim toga, prema posljedicam, više ili manje važnim, osudit na strogi zatvor od jednoga do šest mjeseci.

Po zakonu od 16. travnja 1902., odtisnutom kod §. 261., može se ovaj strogi zatvor pretvoriti u globu.

Kazan suprot providniku.

§. 347. Ako se može nemarnošću pri nadziranju pokrivit providnik, ima se kaznit prvi put zatvorom od tri dana do jednoga mjeseca, a drugi put udaljenjem od službe. Ako pak bude znao za prodaju zabranjena lieka: ima se kaznit strogim zatvorom od jednoga do šest mjeseci i očitovat za nesposobna za dalju službu u kojoj ljekarnici.

Po zakonu od 16. travnja 1902., odtisnutom kod §. 261., može se ovaj strogi zatvor pretvoriti u globu.

Kazan ljekarskoga pomoćnika.

§. 348. Pomoćnik ljekarski (subjekt), koj sa znanjem gospodara svoga prodaje zabranjene ljekove, ima se kaznit zatvorom od jednoga do tri mjeseca; a ako to bude bez znanja gospodareva, kaznit se ima strogim zatvorom od tri do šest mjeseci. Ako to drugi put učini, ima se dodat osudi, da mu se ima oduzet naukovni list, i da nadalje ne ima bit sposoban služit više u kojoj ljekarnici kao pomoćnik.

Po zakonu od 16. travnja 1902., odtisnutom kod §. 261., može se ovaj strogi zatvor pretvoriti u globu.

Lažno ili zločesto pripravljanje ljekova.

Dužnost liečnika, kad zna o tom.

§. 349. Ako je ljek lažan, ili napravljen od takova materijala, koj je već ljekovitu moć izgubio; ili pripravljen ili sačuvan u sudu nečistu, radi sastavnih čestica svojih, ili rad inih prijašnjih mješanja nezdravu: ljekarski pomoćnik, gospodar ili providnik ljekarnice tvori prekršaj, u koliko se koj od ovih posljednjih može pokrivit nedostatkom potrebitoga nadzora. Svaki liečnik, koj sazna slučaj takov kod kojega bolestnika, dužan je pod svojim vlastitim odgovorom prijavit ga poglavarstvu.

Vidi **zakon** od 11. travnja 1894. o **ljekarničtvu** (br. 38. sbornika od god. 1894.) i

naredbu kr. hrv.-slav.-dalm. zemaljske vlade, odjela za unutarnje poslove, od 27. veljače 1904. br. 10.257., **kojom se uredjuje postupak kod proizvadjanja i prometa tajnih ljekova te**

(pharmaceutskih) ljekovitih i kosmetičkih specijaliteta (br. 10. sbornika od g. 1904.).

Kazan ljekarskoga pomoćnika.

§. 350. Pomoćnik ima se kaznit prvi put zatvorom od jednoga tjedna; drugi put pooštrenim zatvorom od istoga vremena. Treći put ima se osudit, da služi opet kao dečko (šegrt) dotle, doklegod ne dokaže putem novoga izpita dovoljna znanja i točnosti, koja je za pripravljanje ljekova potrebna.

Kazan gospodara.

§. 351. Gospodar ljekarnice kazni se prvi put globom od petdeset, a drugi put globom od sto forinti. Ako se to dogodi više puta, ima mu se na neizvjestno vrieme postavit providnik.

Kazan providnika od ljekarnice.

§. 352. Providnik se u takovu slučaju ima kaznit zatvorom od jednoga tjedna; drugi put ima se taj zatvor pooštrit postom; a ako se to dogodi češće, ima se udaljit od službe providnika.

Promjena ljekova u ljekarnici.

K a z a n.

§. 353. Kad se u kojoj ljekarnici promiene ljekovi ili izdadu nepravo: onaj koj ih izda, ima se rad toga prekršaja kaznit zatvorom od jednoga tjedna; a ako nepazljivost bude veća ili češća, produljenjem zatvora do tri mjeseca, a i pooštrenjem istoga.

Vidi zakon od 11. travnja 1894. o **ljekarničtvu** (br. 38. sbornika od g. 1894.).

Bezpovlastna prodaja ljekova za porabu unutarnju ili izanjsku.

K a z a n.

§. 354. Izim ljekarnica povlaštenih i ljekarnicah kućnih, koje imadu vjerovani liečnici i ranarnici po selih, zabranjena je bez osobite o tom od vlasti dobivene dozvole prodaja svakoga ljeka, budi unutarnjega budi izvanjskoga, u pogledu na njegovo izdavanje osobitomu ograničenju podvržena. Prekršaj ovaj ima se kaznit zatvorom od jednoga do tri mjeseca; a ako ta prodaja uztraje više mjeseci, pooštrenjem zatvora; ako se pak putem iztrage pokažu štetne posljedice prodaje takovih ljekova, strogim zatvorom od jednoga do šest mjeseci.

Po zakonu od 16. travnja 1902., odtisnutom kod §. 261., može se ovaj strogi zatvor pretvoriti u globu.

RAZPIS ministarstva pravosudja od 9. kolovoza 1857. (Drž. zak. l. br. 151. g. 1857.) **o tom, da li se §. 354. zakona kaznenoga od 27. svibnja 1852. uporavljivati može na nepovladjeno prodavanje priredjenih ljekarija homeopatičkih.**

Na pobudjenu sumnju, da li se propisi o nepovladjenom prodavanju unutarnjih ili izvanjskih ljekova, sadržani u §. 354. obćega zakona kaznenoga, uporavljivati mogu i na priredjene ljekarije homeopatičke, izdaje ministarstvo pravosudja, u suglasju s ministarstvom unutarnjih djela, razjašnjenje sliedeće:

Izvan ljekarnica javnih i ljekarnica kućnih, koje imadu vjerovani liečnici i ranarnici po selih, zabranjena je bez osobite o tom od vlasti dobivene dozvole takodjer i prodaja priredjenih ljekarija homeopatičkih, i to pod kaznenimi ustanovami, sadržanimi u §. 354. zakona kaznenoga.

Liečnikom i ranarnikom, koji lieče po načinu homeopatičkom, po sadržaju dekreta dvorske kancelarije od 9. prosinca 1846. (Sbirka pravosudn. zak. br. 1007.) data omedjašena povlastica, da mogu bezplatno sami davati ljekarije, u ničem se ne preinačuje naredbom ovom.

Vidi **proglas** c. kr. banske vlade od 10. studenoga 1852.**glede prodavanja ljekova.** (Zem. vl. list god. 1852. I. br. 178.)

Prekršniku ima se oduzet i sva zaliha.

§. 355. K tomu je prodavac pod pooštrenu kazan držan predat poglavarstvu svukoliku zalihu pripravljenih ljekova, materijala i sprave. Inozemci, kad se učine krivci toga prekršaja, imadu se odpravit iz svihkolikih krunovina cesarevine.

Vidi proglas c. kr. banske vlade od 10. studenoga 1852., citiran kod §-a 354. o. z.

---

§. 356. Dovoljno je za izreku suda, da se liečniku zabrani praktika, dok god ne dokaže putem novog izpita, da si je pribavio znanja, koja mu manjkaju, ako je pokazao kod liečenja kojeg bolestnika, da ne ima znanja samo u jednoj grani liečničtva, n. pr. u primaljstvu. (Rješitba kas. sudišta u Beču od 26. veljačče 1876. br. 14196. M. 105.).

Krivnja liečnika neznanstvom.

§. 356. Liečnik, kôj u liečenju kojega bolestnika učini takovih pogriešaka, odakle se vidi njegovo neznanstvo, ako nastane odtuda težka tjelesna ozleda, tvori se krivcem prekršaja, ako li bolestnik umre, krivcem prestupka, i ima mu se toga radi praktika zabranit dotle, doklegod ne dokaže putem novoga izpita, da si je pribavio znanja, koja su mu manjkala.

Po zakonu od 16. travnja 1902., odtisnutom kod §. 261., može se ovaj strogi zatvor pretvoriti u globu.

Krivnja ranarnika neznastvom.

§. 357. Ima se uporavit ova kazan i suprot ranarniku, ako nevješto operira kojega bolestnika, ter prouzroči time posljedica, pomenutih u paragrafu prediducém.

Po zakonu od 16. travnja 1902., odtisnutom kod §. 261., može se ovaj strogi zatvor pretvoriti u globu.

Kad liečnik ili ranarnik zanemari bolestnika.

K a z a n.

§. 358. Ako ličenik ili ranarnik preuzme kojega bolestnika, pak mu se poslje uzmogne dokazat, da ga je s pravom štetom zdravlja njegova bitno zanemario: ima se za taj prekršaj kaznit globom od petdeset do dvie sto forinti. Nastane li odtuda težka ozleda ili, što više, smrt bolestnika, ima se uporavit propis §. 335.

Po zakonu od 16. travnja 1902., odtisnutom kod §. 261., može se ovaj strogi zatvor pretvoriti u globu.

Vidi naredbu od 6. travnja 1889., citiranu kod §. 343. o. z.

Neprijavljenje sumnjivih bolesti ili dogodjaja smrti od strane liečničkih osoba.

K a z a n.

§. 359. Liečnici, ranarnici, apotekari, primalje i mrtvozorci, držani su svaki put kad im se namjeri bolest, ranjenje, porod ili smrt, u kojih ima sumnja kojega zločinstva ili prestupka, ili u obće silovite koje ozlede, uzrokovane po inom kom, obavjestit o tom vlast odmah. Ako to propuste, tvore prekršaj i kazne se globom od deset do do sto forinti.

Zanemarenje bolestnika od strane njegovih.

K a z a n.

§. 360. Ako se dokaže, da oni, kojim po dužnosti, budi naravnoj, budi preuzetoj, pripada nastojanje kojega bolestnika, nisu mu ni malo priskrbili potrebite liečnike pomoći, gdje to bijaše moguće: krivi su prekršaju, i imadu se prema okolnostim kaznit zatvorom od jednoga do šest mjeseci.

Bezpovlastna trgovina otrovom.

K a z a n.

§. 361. Koj bez naročita dopuštenja od poglavarstva bude trgovo sa sičanom (mišomor, arsenik) ili makar kojom inom vr-

---

§. 358. 1. Dužnost liečnika po smislu §. 358. k. z. ne može se tako razširiti, da ne smije liečnik ili ranarnik bolestnika ni onda ostaviti, ako ovaj očituje, da hoće svoga liečnika napustiti, jer da ne ima u njega povjerenja. Namjera je zakonske ustanove §. 358. k. z., da ne bude bolestnik po liečniku, kojemu se povjeri, zanemaren; ne zahtieva pako ta zakonska ustanova, da se liečnik bolestniku nameće. (Rješitba kas. sudišta u Beču od 17. veljače 1853. br. 1644. G. Z. br. 25.)

2. Liečnik, koji u pomanjkanju dovoljnog liečničkog znanja bolestniku daje neprikladan i zdravlju njegovom škodljivi liek, nije već radi samog tog čina po sebi kažnjiv po §-u 358. k. z. Kažnjivost njegova nastupa istom onda, ako je ovim njegovim postupkom nastala prava šteta za zdravlje bolestnika. (Rješitba kas. sudišta u Beču od 2. lipnja 1858. br. 5445. G. Z. br. 94.)

§. 359. 1. I slučaj lahke ozlede dužan je liečnik ili ranarnik odmah prijaviti nadležnoj oblasti. Od ove prijave nije oprošten niti liečnik, koji je samo zvan k bolestniku pro consilio. (Rieš. kas. sudišta u Beču od 26. kolovoza 1853. br. 8799. G. Z. br. 116.).

2. Bitni je uvjet za uporabu ustanove §. 359. k. z., da je liečnik posumnjao, da je na pregledanomu pronadjena ozleda prouzročena po trećoj osobi. Ako se je dakle u ličenika izvorno doduše takova sumnja porodila, ali se je kasnije ponovnim njegovim iztraživanjem neosnovanom pokazala, te je on za to propustio učiniti prijavu nadležnoj oblasti, tada ne može ovakav postupak utemeljiti prekršaj §-a 359. k. z. (Rješitba kas. sudišta u Beču od 16. svibnja 1885. br. 4811. G. Z. br. 73.)

stom otrova ili robe koja je po osobitih propisih uzporedjena s otrovom: tvori prekršaj i u koliko u sljedećih paragrafih ne bude odredjena koja osobita kazan, ima se kaznit globom od pet do petdeset forinti, ili zatvorom od jednoga do osam dana.

Vidi naredbu c. kr. hrv.-slav.-dalm. namjestničtva od 1. srpnja 1854. o rukovanju kod prodaje otrova i o ukloni škodljiva pripravljanja, krivotvorenja i pohranjivanja hrane i pića. (Zem. vlad. list br. 27 g. 1854. II.)

Kazan za trgovce nepovlaštene na to, ako se i drže propisa obstojećih o tom.

§. 362. Trgovac ili kramar, koj ima redovit štacun ili dućan, ter bez povlade prodaje otrov, pak makar da i obdržava zakonitu pozornost, koja je propisana za povlašteno prodavanje otrova: ima se za ovaj prekršaj kaznit za prvi put gubitkom otrovne robe i prema okolnostim imetka njegova, globom od dvadeset i pet do sto forinti; za drugi put dvostrukom globom i zatvorom od jednoga mjeseca dana; a treći put ima se lišit svoga obrta.

Vidi naredbu od 1. srpnpja 1854. citiranu kod §. 361. o. z.

*

Kad se tih propisa ne drži.

§. 363. Ako pak trgovac ili kramar, ne imajući povlade prodavat otrovnu robu, bude prodavao otrov bez propisane za to pozornosti: ima se odmah za prvi put lišit obrta; i ako se ukaže putem iztrage, da je tu nedopuštenu trgovinu tim načinom tjerao već kroz dulje vremena, kazan je strogi zatvor od jednoga do tri mjeseca. Ako li tim tko bude usmrćen ili težko ozledjen u tielu, ima se s krivcem postupati po §. 335.

Po zakonu od 16. travnja 1902., odtisnutom kod §. 261., može se ovaj strogi zatvor pretvoriti u globu.

Vidi naredbu od 1. srpnja 1854., citiranu kod §. 361. o. z.

---

§. 361. Pribavljanje i prodaja ljekova te pribavljanje i prodaja otrova ili robe uzporedjene otrovu jesu dva različna čina, od kojih svaki o sebi stoji, te koji se ima svaki na pose kazniti kao prekršaj. (Riešitba kas. sudišta u Beču od 1. veljače 1854. br. 1860. G. Z. br. 44.)

Bezpovlastna trgovina otrovom od strane kramara obilazećih.

K a z a n.

§. 364. Obilazeći kramari ili tako zvani torbari (Hausirer), koji nose na prodaju bieloga ili žutoga sičana, praha za štakore ili miše, mušjega kamena (Fliegenstein), rudnih čadja (Hüttenrauch) za marvu, trovila za ribe (coccoli di Levante) ili ine koje otrovne robe: tvore prekršaj i imadu se kaznit gubitkom otrovne robe i dopuštenja za kućevanje i još k tomu, prema duljini vremena, kroz koje tu nedopuštenu robu budu prodavali, i prema šteti, koju tim morda uzroče, strogim zatvorom od jednoga do šest mjeseci.

Po zakonu od 16. travnja 1902., odtisnutom kod §. 261., može se ovaj strogi zatvor pretvoriti u globu.

Vidi ces. patent od 4. rujna 1852., **kojim se izdaje nov zakon o kućarenju (torbarenju).** (Drž. zak. list br. 252. god. 1852.) i naredbu od 1. srpnja 1854., citiranu kod §-a 361. o. z.

Nepozornost u prodavanju otrova.

§. 365. Ljekarnici (apotekari) i oni trgovci, koji su redovito povlašteni prodavat otrovnu robu, imaju se za svako zanemarenje pozornosti, propisane naredbami o prodaji otrova, a i za svaku nemarnost, naznačenu u §. 366.—368., kaznit kao prekršnici.

Vidi naredbu od 1. srpnja 1854., citiranu kod §. 361. o. g.

Kad komu bude prodano otrova bez propisane dozvole.

K a z a n.

§. 366. A ponapose onda, ako se komu, koj ne može dokazat propisana dopuštenja, izda otrova: ima imat mjesta prvi put globa od pet do petdeset forinti, a drugi put gubitak obrta.

Vidi naredbu od 1. srpnja 1854., citiranu kod §-a 361. o. z.

Kad se o tom ne vodi ubilježna knjiga.

K a z a n.

§. 367. Ako se nadje prigodom iztrage, da se o prodaji otrova ne vodi osobita ubilježna knjiga, u koju se ima točno upisat osoba kojoj, i vrieme kada je prodat otrov, i dopuštenje, na pokaz kojega smije se samo otrov prodavati: kazni se to zane-

marenje prvi put globom od deset do pedeset forinti, drugi put do sto forinti; a u napredak gubitkom obrta.

Vidi naredbu od 1. srpnja 1854., citiranu kod §-a 361. o. z.

Nemarnost u čuvanju i oddvojenju otrova.

Kazan.

§. 368. Ako se gdje nadje nemarnost u potrebitu oddvojenju otrovne od ostale robe, ili u naznačenju ili u zatvorenju posudja: odgovoran je za to onaj, koj stoji na čelu trgovine ili ljekarnice. Samo zanemarenje potrebite pozornosti ima se kaznit prvi put globom od pet do dvadeset i pet forinti; a u napredak podvostručenjem te kazni.

Vidi naredbu od 1. srpnja 1854., citiranu kod §-a 361. o. z.

Kazan kad tko tim primi štetu.

§. 369. Ako takovo zanemarenje bude uzrok, da se otrovna roba zbilja zamieni inom, ter se tim tkogod usmrti ili u tielu težko ozledi: ima se to zanemarenje kaznit po §. 335.

Po zakonu od 16. travnja 1902., odtisnutom kod §. 261., može se ovaj zatvor pretvoriti u globu.

Vidi naredbu od 1. srpnja 1854., citiranu kod §-a 361. o. z.

Propis za obrtnike, kojim treba otrova.

Kazan kad se ga ne drže.

§. 370. Kod obrta, kojemu treba otrova ili otrovnih materijala, držan je majstor ili ini, koji ima na sebi vodjenje, držat stvari te vazda pod svojom skrbi i prigodom pošiljanja obdržavat osobite one propise, koji obstoje o tom. Zanemarenje te pozornosti, ako nitko tim ne primi štete, ima se, kao prekršaj, kaznit zatvorom od tri dana do jednoga mjeseca dana; ako li bude tim tko usmrćen ili u tielu težko ozledjen, kaznit će se rečeno zanemarenje po §. 335.

Po zakonu od 16. travnja 1902., odtisnutom kod §. 261., može se ovaj zatvor pretvoriti u globu.

Vidi naredbu od 1. srpnja 1854., citiranu kod §-a 361. o. z.

Kazan suprot prodavanju nepoznate materijalne robe.

§. 371. Kazni odredjenoj u §. 368., podvržen je svaki trgovac, koj počne razprodavat makar koju tako zvanu materijalnu robu,

koje je vrsta, ako i nije upravo namienjena za porabu liečničku, prije toga bila posve nepoznata, i koja nije bila prije izpitana po vlasti.

Vidi naredbu od 1. srpnja 1854., citiranu kod §-a 361. o. z.

Pravljenje i popravljanje sumnjiva oružja.

Kazan.

§. 372. Koj napravi kakovo oružje, budi osbitimi propisi zabranjeno, budi drugčije vlastitošću svojom sumnjivo; ili koj, kad mu se oružje takovo donese na popravak, istoga ne ustavi i ne javi poglavarstvu: ima se za taj prekršaj kaznit zatvorom od tri dana do jednoga mjeseca; a ako tim oružjem tkogod bude ili u tielu težko ozledjen ili usmrćen, ima se kaznit po §. 335.

Po zakonu od 16. travnja 1902., odtisnutom kod §. 261., može se ovaj zatvor pretvoriti u globu.

CESARSKI PATENT od 24. listopada 1852. (Drž. zak. list br. 223. god. 1852.) valjan počamši od 1. siečnja 1853., **o proizvodjenju, prometu i posjedu oružja i predmeta strielivnih (džebane), zatim u nošenju oružja.**

Da se krepko doskoči zloporabi s oružjem i sa predmeti strjelivnimi našli smo se sklonjeni posluhnuv Naše ministre i čuvši vieće Naše državno, narediti, da u svojkolikoj cesarevini izim kraljevine lombardezko-mletačke i poknežene grofije Tirolske s Voralbergom, u kojih zemljah stranom već postoje, stranom izdat će se osobite zakonite ustanove o predmetu ovom, zatim izim Krajine vojničke, počamši od 1. siečnja 1853. u krepost stupit imadu propisi sljedeći:

Odsjek I.

O proizvodjenju oružja i predmeta strjelivnih i o prometu s istimi.

§. 1. Ustanove patenta ovoga odnose se stranom na oružje takovo i na predmete strjelivne takove, za koje je u pravilu zabranjeno, proizvodit ih, imat ih i služit se njimi, a tako i prometat ih, stranom na takove, koji se pod niže sljedećimi stegami mogu proizvodit i prometati, a tako i imati i upotrebljivati.

§. 2. Proglašuju se kao oružje zabranjeno:

Kindžali, pinjali (stileti) i izdubeno brušeni noževi po podobi pinjala, spade (vučci) s trimi oštricami, tromboni, džepne pištolje (terzeroli) izpod mjere od 7 bečkih palaca, ujedno s oka-

som i cievi, puške vjetrenjače svakovrstne, granate priručne i staklene, petarde i roketi paljivi, napokon svako potajno oružje, prikladno za navale razbojničke, bilo isto od vrste koje mu drago, n. pr. puške napravljene kao palice, štapovi s udešenom špadom i t. d.

Medju oružje zabranjeno ima se računat i svako orudje, kod kojega se vidi, da mu je prvobitna i naravska slika hotomce preinačena, za da se njime zadat može teža rana, a tako u obće i svako skriveno, za razbojničke navale prikladno orudje, koje po naravi svojoj nije odredjeno ni za tjeranje umjetnosti, ili zanata kojega, ni za porabu kućnu.

§. 3. Kao strjelivo zabranjeno proglašuje se pušćani pamuk i spodobne stvari praskajuće (explodirajuće).

§. 4. Izvan obrtnika i trgovaca, koji su povlašteni pravit i prodavati oružje ili predmete strielivne, nije u pravilu nitko vlastan, oružja ili džebane, bilo od vrste, koje mu drago, a baš ni za vlastitu svoju porabu, praviti ili obrtno prodavati.

Oružje pako zabranjeno i zabranjene predmete strielivne mogu baš i povlašteni obrtnici i trgovci (§. 11.) pravit i prodavati samo onda, kada za to dobiju osobitu dozvolu.

§. 5. Ova dozvola ima se zaiskat od političke zemaljske vlasti, koja će istu podielit samo iznimice iz razloga osobito važnih, i posluhnuv najprije cesarsku vlast sigurnostnu; pri tom ima se točno ustanovit vrsta i obseg proizvodjenja a tako i prometa.

§. 6. Ne samo dopušteni nego i zabranjeni predmeti strielivni mogu se iznimice proizvodit u kemičkih djelaonicah učilišta javnih, nego i ovdje samo toliko, koliko potrebno bude za svrhe znanstvene.

Isto tako dopušteno je svakomu, koj je povlašten imat pušku, da si sam pravi naboj olovni.

§. 7. Obrtnici i trgovci, koji su povlašteni proizvodit i prometati oružje ili predmete strielivne, smiju tjerati poslove ove samo u svojih djelaonicah i prodaonicah. Uslied toga bit će isti kažnjivi, kadgod proizvode ili prodaju oružje ili predmete strielivne izvan rečenih mjesta, ili inako potajno, a tako isto kadgod zataje svoje ovovrstne zalihe naprema vlasti, koja ih pozove, da rečene zalihe naznače.

Odsjek II.

O posjedovanju oružja i predmeta strjelivnih.

§. 8. Imat zabranjeno oružje ili strielivo, dopušteno je u pravilu onomu samo, koj je za to dobio osobitu pismenu dozvolu.

§. 9. Koj želi dobit dozvolu, da može posjedovat oružje ili strielivo zabranjeno, ima ju zaiskat kod političke zemaljske vlasti, ali ujedno i dokazati obzira vriedne razloge, iz kojih potrebuje zabranjeno oružje ili strielivo.

Zaiskana dozvola, ako ne bude nikakove sumnje ili težkoće, ima se po posluhnuću cesarske sigurnostne vlasti podielit pismeno i ujedno, ako se zahtieva, priklopit joj osobita dozvola kupljenja radi za dotičnoga obrtnika.

§. 10. Navlastito može se dozvola takova povlaštenim trgovcem od oružja, radi kupovanja i prodavanja, a tako i pojedinim osobam radi posjedovanja podielit i onda, kad se radi o starom ili već neporabnom zabranjenom oružju, koje imade samo vriednost historičku ili umjetničku, ili vriednost osobite obljube.

§. 11. Dozvola podieljena obrtnikom i trgovcem, da smiju pravit i prodavat zabranjeno oružje ili strielivo, sadržaje u sebi takodjer i dozvolu, da isti obrtnici i trgovci i posjedovat mogu predmete takove; a tako i povlasticom, podieljenom kemičkim djelaonicam i javnim učilištem, ujamčen je i zakoniti posjed predmeta strielivnih ondi pomenutih. Tako isto oni, koji su vlastni tjerat koj obrt ili posao, pri kom im treba ili orudja, ima jućega narav oružja zabranjenoga, ili džebane zabranjene, nisu dužni imat osobite dozvole za posjedovanje tih predmeta. Nego ovo orudje i strielivo ima se svagda čuvat u odredjenih za to prostorijah obrtnih.

Takovo medjutim oružje i strielivo smije se dopustiti ili imati samo u onom broju i množini, koja je primjerena razmjerjem posjednika, i koja izključuje svaku temeljitu sumnju zloporabe.

Obrtnici i trgovci, imajući dozvolu prodavat zabranjeno oružje i strielivo, dužni su o toj prodaji vodit bilježnicu, u koju će točno upisivat osobe, kojima su, i vrieme kada su prodali takovo oružje i strielivo, a tako i dopuštenje, na pokazanje kojega smije se samo prodat što takova.

§. 12. Imati drugo oružje i druge predmete strielivne, nego koji se u §. 2. naznačuju kao zabranjeni, dopušta se istina osobama, kojim posjed takovi nije zakonom ili po vlasti naročito uzkraćen, ali ni dopuštenoga oružja ili dopuštenih predmeta strjelivnih ne smije nitko posjedovati u takovoj množini neporazmjernoj, koja pobudit može temeljitu sumnju zloporabe. Tko takova oružja i takovih predmeta strielivnih posjeduje u množini, koja nadilazi osobne njegove potreboće, ima to prijavit političkoj zemaljskoj vlasti, koja će u tom obziru učinit, što shodno bude.

Posjedovanje strieliva vojničkoga dopušta se onim samo, kojim ili služba njihova na to daje pravo, ili koji su osobito iznimno punomoćje dobili, da imat mogu takove predmete strielivne.

§. 13. Obrtnici i trgovci postaju još napose krivi činu kažnjivomu:

a) kad prodadu zabranjeno oružje ili strielivo komugod, koj nije donio dozvole nabavne, koju isti obrtnici i trgovci spravljat moraju (§. 9.);

b) kad o takovih zabranjenih predmetih, koji im bez izkazane dozvole posjedovanja takova, budu donešeni ili poslani, za da ih prodadu, ili kudgod odprave, ili u drugu kakovu mu drago svrhu, ne obavieste odmah mjestnu vlast sigurnostnu, i kad zabranjeno oružje ili predmete strielivne, ako je moguće, ne obustave i ne zadrže, dok se izda dalja kakova naredba.

Odsjek III.

O nošenju oružja.

§. 14. Sa povlasticom ili dozvolom: posjedovat oružja nije skopčana takodjer i povlastica ili dozvola: nositi oružje.

U obziru c. kr. vojske ustanovljuje se vojničkimi propisi povlastica: posjedovat i nosit oružje.

Za druge osobe iziskuje se u pravilu osobita dozvola za nošenje oružja.

§. 15. Iznimice povlašteni su nosit oružje i bez izhodjenja osobite dozvole:

a) svi oni, koji po svojoj službi ili po svom značaju imadu pravo ili dužnost oružje nositi, nego samo oružje ono, koje spada k propisanoj opremi ili k uredovnoj odjeći.

b) oni, kojim za izvršivanje obrta ili posla treba, da se i izvan kuće služe oružjem ili spravami, koje su oružju usporedjene, nego samo za vrieme, dok u istinu izvršuju obrt ili posao;

c) onim osobam od stališa gradjanskoga, kod kojih u pojedinih krunovinah po dosadanjem običaju spada k navadnoj ondje nošnji zemaljskoj, u koliko im povlastica ova ne bude u pojedinih slučajevih oduzeta, i samo glede oružja spadajućega k nošnji zemaljskoj;

d) privatne sluge, kod kojih je pri uniformi ili livreji oružje u običaju, u koliko pojedinim osobam ne bude oduzeta povlastica nositi oružje, i samo kao pristojstvo uniforme ili livreje;

e) inozemski putnici, koji k uniformi ili zemaljskoj svojoj nošnji nose oružje, a tako i sluge njihove u obziru livreje pod gori navedenimi stegami (a, c i d): napokon

f) strielci uredno ustrojene i s dozvolom vlasti obstojeće strieljane, u koliko pojedinim ne bude oduzeto pravo oružja pri polaženju strielane.

§. 16. Koj ima pravo nositi oružje, vlastan je takodjer svoje oružje i svoje predmete strielivne odašiljati po svojoj služinčadi na stanovita mjesta.

§. 17. Svaki, koj nije kadar za se dokazati iznimnoga kojega slučaja, navedena u §§. 15. i 16., dobiva povlasticu, nositi oružje samo podjelom lista oružnoga, koj se izdat smije samo osobam nesumnjivim.

§. 18. Izdaťba lista oružnoga ima se zaiskat u vlasti, koje će se kašnje u tu svrhu naznačit u svakoj krunovini.

§. 19. Listovi oružni imadu se izdavati po izgledu, koj će se propisati. Valjaju isti samo za ono oružje, one osobe, onu svrhu i za ono vrieme, na koje glase, i po izmaku toga vremena imadu se opet obnoviti. Listovi oružni služe za legitimaciju i izvan onoga upravnoga kotara, za koj su izdani. Nu ako posjednik oružja, koj ima još valjan list oružni, prenese prebivalište svoje u drugi kotar upravni, dužan je za šest nedjelja dana poslje preseljenja svoga, oružni list, pod kazan ništetnosti, dat vidimovati po onoj vlasti novoga kotara, koja je nadležna za izdavanje lista oružnoga.

§. 20. Oružni listovi imadu se izdavati na tri godine, ili i na kraće vrieme za stanovite svrhe (n. pr. za putovanje).

§. 21. Za list oružni neće se izvan biljegovine od 30 (trideset) krajcara plaćat nikakova ina pristojba.

§. 22. Ako se list oružni izgubi, može stranka iskati, da joj se izda dvogubka (duplikat).

§. 23. Inozemskim putnikom, koji su obskrbljeni zakonitimi putnimi pismi, dopušteno je nositi sa sobom oružje i strielivo odredjeno za isto, koje im je potrebno za osobnu njihovu obranu, ili koje spada k njihovoj uniformi, zemaljskoj nošnji ili k livreji služinčadi njihove; nego oružje to i strielivo, u koliko nebi i onako već bilo pobilježeno u putnom pismu, ima se

na istom, kad putnik predje granicu austrijansku, popisat po c. kr. vlasti od sigurnosti.

§. 24. Koj mora imati oružni list, da oružje nositi može, treba da isti, kad oružje nosi, pri sebi imade za da se njim, ako potrebno bude, opravdati može.

§. 25. Kad tko bude zatečen, da protuzakonito nosi oružje, ili ako isti ima doduše list oružni, ali ga nije kadar pokazati, ima mu se u jednom i u drugom slučaju oružje odmah oduzeti, i on je dužan predat ga bez svakoga protivljenja.

§. 26. Zabranjeno je, ustupljivat list oružni komu drugomu.

§. 27. Koj si nabavi tudji list oružni, ili se krivo njim posluži, čini se krivcem povrede ovoga zakona, u koliko ne bude u tom sredstvo za izvršenje takova kažnjiva čina, za koj je odredjena težja kazan.

Odsjek IV.

Ustanove kaznene.

§. 28. Tko, prekršivši ovaj zakon, kriv bude kažnjivomu kojemu činu naznačenomu u §§. 335., 336. sl. f), 372., 431. i 445. obćega kaznenoga zakona, ima se s onim postupat polag ustanova istoga zakona.

§. 29. Svako nepovlašteno pravljenje oružja, ako i nije zabranjeno ili po naravi svojoj sumnjivo, a tako i pravljenje predmeta strielivnih, ima se kaznit zatvorom od 1 do 14 dana, — a svako nepovlašteno trgovanje s oružjem i s predmeti strielivnimi, kamo spada i povjerovno i odpremno poslovanje s istimi, zatvorom od 3 dana do jednoga mjeseca, a k tomu i gubitkom nadjenih predmeta.

§. 30. Koj oružja ili strieliva nepovlaštenim načinom proizvede, naruči, nabavi ili prodaje u množini neporazmjernoj, pobudjujućoj temeljitu sumnju zloporabe, ima se u koliko ne bude kriv kažnjivomu činu, na koj je teža kazan odredjena, kaznit ne samo gubitkom nadjenih pri njem predmeta, nego i zatvorom od tri mjeseca do jedne godine.

§. 31. Pri nepovlaštenom pravljenju baruta (praha puščanoga) ili pri nepovlaštenom prometanju istoga, imadu se osim kazni gori rečenih, u koliko bude učinjen ili pokušan prekršaj dohodarstva, radi istoga prekršaja dohodarstva, dosudit po nadležnoj vlasti još i one kazni, koje su u postojećih o tom propisih napose odredjene.

§. 32. Nepovlašteno posjedovanje oružja i predmeta strielivnih ima se kaznit ne samo globom od 10 do 100 forinti, ili zatvorom od 3 dana do jednoga mjeseca, nego i gubitkom nadjenoga oružja i strieliva. Kad nastanu okolnosti otegoćujuće, može se presuda izreć na globu do 500 for. ili na zatvor do 3 mjeseca.

§. 33. Koj posjeduje oružja i strieliva istina dopuštena, ali u množini neporazmjernoj, pobudjujućoj temeljitu sumnju zloporabe, pak nije se držao naredbe §. 12. ima se, u koliko pri tom ne bude kažnjiv čin, za koj je težja kazan odredjena, kaznit ne samo gubitkom nadjenih predmeta, nego i zatvorom od 3 mjeseca do jedne godine.

§. 34. Kad obrtnici ili trgovci budu krivi prekršaja, naznačenih u §§. 7., 11. i 13., imadu se kaznit polag ustanova, sadržanih u §§. 28. do 33.

Pri okolnostih otegoćujućih osobito važnih, može se istim oduzet i povlastica obrta ili trgovine.

§. 35. Obrtnici i trgovci, koji propuste vodit biljежnicu propisanu u §. 11., imadu se prvi put kaznit globom od 10 do 50 for., a drugi put do 100 forinti. Ako se to ponovi još jedanput, ima se dosudit gubitak obrta.

§. 36. Koj oružje nosi načinom nepovlaštenim, a pri tom ne bude dokazano, da mu je to potrebno za odvratit pogibelj, koja mu prieti, ima se kaznit ne samo gubitkom oružja nepovlašteno nošena, nego i globom od 5 do 15 forinti ili zatvorom od jednoga do tri dana.

§. 37. Ali kad pri tom (§. 36.) nastanu okolnosti otegoćujuće, ima se izreć kazan sa deset do tri sto forinti, ili zatvor od 3 dana do 3 mjeseca. Kao takova okolnost otegoćujuća ima se navlastito smatrati, kad se oružni list ustupi komu drugomu, ili kad se tko posluži oružnim listom, izdatim za koga drugoga.

§. 38. U koliko se ustupljenje oružnoga lista komu drugomu nema pri kažnjenu nepovlaštena nošenja oružja smarat kao okolnost otegoćujuća; ima se isti ustup, kako u onom, koj svoj oružni list ustupi drugomu, tako i u onom, koj ga sebi namakne, kaznit globom od 10 do 100 forinti.

§. 39. Ako ne bude na kom veće krivnje, nego što proti propisu §. 24. u slučaju, kad bijaše zatečen, nije mogao pokazat potrebnoga oružnoga lista: ima mu se, ako isti list kašnje prinese, ili ako izgubivši ga dokazat uzmogne, da je imao oružni list, koj je još u krieposti, povratit oduzeto oružje (§. 25.), nego

ima položit globu od 1 do 5 forinti, koju će dosudit vlast, naredjena za uzdržavanje javne sigurnosti, i proti kojoj nema mjesta prizivu.

Nego ako se dokaže pogibelj (§. 36.), nema se kazan ova uporavit.

§. 40. U slučajevih, u kojih se jedino radi o uporavljivanju §§. 36. i 39. ovoga zakona glede nošenja oružja i u kojih niti ima otegoćujućih okolnosti, niti je zanemarenje propisa o nošenju oružja u savezu s drugim kažnjivim činom, koj je sudovom riešenja radi doznačen, imadu političke kotarske vlasti vodit postupak i odredjivat zakonitu kazan.

U svih ostalih slučajevih pripada postupak i presuda kaznena glede čina i propusta, protivnih patentu ovomu, vlastim sudbenim, koje su naredjene da uporavljuju obći zakon kazneni.

Odsjek V.

Obće ustanove.

§. 41. Svakomu, koj zarad prekršaja proti patentu ovomu pade pod kazan, može se oduzet povlastica za posjedovanje ili nošenje oružja.

§. 42. Kada javna sigurnost zahtieva, mogu se na naredbu ces. namjestnika povlastice, koje su uporavom ovoga patenta za posjedovanje ili nošenje oružja dozvoljene, ili za vrieme, ili mjestimice, ili i glede pojedinih osoba, po mjeri priznane potrebće, ili stegnuti ili i sasvime obustaviti.

§. 43. Kad bi nametnuta globa onomu, koj se osudit ima, ili prodici mu bila od osjetljive štete gledeć na imetak njihov ili obrt, kojim se hrane: ima se ista pretvorit u razmjernu kazan zatvora, i to za svakih pet forinti na zatvor od jednoga dana.

§. 44. Novčane globe odredjene u ovom patentu, imadu se na korist ubogih odpravljat uboškomu zavodu onoga mjesta, gdje prekršaj bude učinjen.

§. 45. Kad se tko zarad posjedovanja ili nošenja zabranjena oružja ili zabranjenih predmeta strielivnih pozove na odgovor, ima vlast svagda iztražit, odkud predmeti ti dolaze, za da po okolnostih moguće bude i proizvoditelja i razširitelja istih kazniti.

§. 46. Oružje, za koje se izreče da je zapalo, ako se ne može upotrebit za svrhe vojničke ili za javne oružnice (sbirke od oružja), ima se prodat ili kao takovo, ili kao izlomljeno željezo, i ini materijal, ako je jurve neporabno ili ako se zarad pogibeljnosti njegove mora pokvarit da bude neporabno.

Isto tako zapali predmeti strielivni, ako se ne mogu upotrebit za svrhe vojničke, ili ako se ne moraju utamaniti, imadu se prodat, a novci, dobiveni u jednom i drugom slučaju, obratit onako kao i globe (§. 44.).

§. 47. Gubitak oružja i predmeta strielivnih može se samo iz razloga, vrlo vriednih obzira, pretvorit u kazan novčanu, kao n. pr. kad krivcu takovih predmeta silno treba za obranu mu ili posao, a nije kadar nabavit si lako drugih, ili kad se zapali predmeti više ne nadju.

Kazan novčana iliti globa ima se u takovih slučajevih odmjeriti s pravičnim obzirom na vriednost zapalih predmeta, od dva forinta do pet sto forinti novca konvencionalnoga.

§. 48. Vlasti sigurnostne, oružanstvo i u obće svikoliki organi, naredjeni za uzdržavanje javne sigurnosti, kako po gradovih tako i vani po selih, osobito su dužni bditi nad točnim obdržavanjem ovih ustanova i kažnjive čine, koje saznadu, prijavljivat vlasti nadležnoj.

§. 49. Cesarski namjestnik odredit će u svakoj krunovini primjeren rok, unutar kojega imat će svatko izvršit naredbe propisane u ovom patentu.

Našim ministrom unutarnjih poslova i pravosudja nalaže se, da u sporazumljenju s načelnikom vrhovne vlasti redarstvene izvrše ovaj patent, i ujedno daje im se punomoćje, da izdadu potrebite tomu naredbe izvršne.

Nemarno čuvanje nabijenih pušaka.

Kazan.

§. 373. Lovci i ini, koji imaju kod kuće nabijenu pušku, držani su čuvat ju pred diecom X i pred ostalimi nesmotrenimi i neizkusnimi osobami. Ako brigu tu zanemare, ter tkogod tim primi štetu: zanemarenje to ima se, kao prekršaj, kaznit zatvorom od jednoga tjedna do jednoga mjeseca dana; a zatvor taj ima se i pooštrit prema veličini nemarnosti; ako li tko bude u tielu težko ozledjen ili usmrćen, kaznit će se to po mjeri §. 335.

Po zakonu od 16. travnja 1902., odtisnutom kod §. 261., može se ovaj strogi zatvor pretvoriti u globu.

Kazan kad tko nesmotreno potegne iz puške.

§. 374. Ista kazan, prema veličini štetnih posljedica, ima mjesta i suprot onomu koj bez zla namišljaja suprot komu iz puške potegne, ne osvjedočivši se prije, je li nabijena.

X pojam „djeca" vidi My. 1921. str. 144.

Po zakonu od 16. travnja 1902., odtisnutom kod §. 261., može se ovaj strogi zatvor pretvoriti u globu.

Nepravo naznačenje vremena smrti.

K a z a n.

§. 375. Koj prigodom ogledanja mrtvaca, nepravo naznači vrieme kad je umro, ter tim bude uzrok, da pokojnik bude ili pokopan ili paran prije nego je, za predusrest pogreb i paranje prividnih mrtvaca, zakonito propisano: ima se za taj prekršaj kaznit strogim zatvorom od jednoga do šest mjeseci.

Po zakonu od 16. travnja 1902., odtisnutom kod §. 261., može se ovaj strogi zatvor pretvoriti u globu.

Nemarno čuvanje djece i onih koji se ne mogu čuvati sami od pogibelji.

K a z a n.

§. 376. Oni, koji po dužnosti, budi naravnoj budi preuzetoj, prigledaju djecu ili ine ljude koji se sami ne mogu čuvati i braniti od pogibelji: odgovorni su u obće za svaku nemarnost u obavljanju te svoje dužnosti. Ako dakle diete takovo ili takov čovjek bude ubijen ili u tielu težko ozledjen: ima se onaj, komu se dokaže, da nije na nj pazio kako valja, kaznit po propisu §. 335.

Po zakonu od 16. travnja 1902., odtisnutom kod §. 261., može se ovaj strogi zatvor pretvoriti u globu.

Uporaba kuhanih makovih glava u djece.

§. 377. Pod istimi uvjeti imaju se pomenute osobe na istu kazan osudit ponapose i onda, ako upotrebe pri djeci kuhanih makovih glava.

Po zakonu od 16. travnja 1902., odtisnutom kod §. 261., može se ovaj strogi zatvor pretvoriti u globu.

---

§. 376. Ovdje fiksirana dužnost nadzora ima svoju naravnu granicu u posebnih odnošajih u svakom pojedinom slučaju. (Riešitba kas. sudišta u Beču od 1. prosinca 1893. broj 11029. M. 1701.).

Kazan kad tko na pogibeljnu mjestu ostavi djecu samu.

P o o š t r e n j e k a z n i k a d n e s r e ć a b u d e z a t a j e n a.

§. 378. Isto tako ima se postupat s onimi, koji su držani prigledat ili nastojat djecu, kad koje diete, koje je pod njihovom prigledbom ili nastojanjem njihovim, bude usmrćeno ili u tielu težko ozledjeno s toga, što bijaše ostavljeno samo sebi na mjestu, djeci pogibeljnu. Kazan ta ima se još i pooštrit, ako bude zatajena nesreća, koja se djetetu dogodi.

Po zakonu od 16. travnja 1902., odtisnutom kod §. 261., može se ovaj strogi zatvor pretvoriti u globu.

Kazan suprot dojki kad zataji kojugod sramotnu bolest, koju ima.

§. 379. Ženska glava, koja znajuć da ima koju sramotnu ili drugčije zaraznu bolest, okolnost tu zamuči ili uzkrije, ter podje u službu kao dojka: ima se za taj prekršaj kaznit strogim zatvorom od tri mjeseca dana.

Nepostavljenje znamenja za opomenu pri gradjevini.

K a z a n.

§. 380. Kad se što gradi, pak se opomene radi, ne postave propisana znamenja: ima se naimar (arhitekt) ili makar tko prigleda gradjenje, za taj prekršaj kaznit svakiput globom od deset do petdeset forinti. Ako tko s te nemarnosti bude oštećen: ima se, prema vlastitosti dogodjaja, izim te globe, izreći još i zatvor od jednoga do tri mjeseca. Uzsliedi li od tuda smrt ili težka tjelesna ozleda kojega čovjeka, ima se uporaviti propis §. 335.

Po zakonu od 16. travnja 1902., odtisnutom kod §. 261., može se ovaj strogi zatvor pretvoriti u globu.

Neprijavljenje pretećega srušenja.

K a z a n k a d s e n i š t a n e s r u š i.

§. 381. Gospodar od kuće ili sgrade, ili onaj koj ju nastoji, ako se bude bojat, da će se koj god nje dio srušit, držan je,

---

§. 380. Kućevlastnik, koji svoju kuću gradi ili na njoj popravlja sa radnici na svoju ruku, a da ne povjeri posao graditelju, odgovoran je sam za postavljenje znamenja za opomenu pri gradjevini, te podpada kazni §. 380. k. z., ako ih postaviti dao nije. (Riešitba kas. sudišta u Beču od 27. lipnja 1865. br. 5181. G. H. br. 97.)

pregleda i medjutonjega osiguranja radi, bez odvlake dozvat naimara. Ako se poslje obnadje, da se je to zanemarilo, premda po mnjenju graditeljskih vieštaka bijaše potrebito: zanemarenje to, ako se ništa i ne sruši, ima se, kao prekršaj, kaznit globom od dvadeset i pet do dvie sto forinti.

Kad prigodom srušenja tkogod bude oštećen ili ubijen.

§. 382. Ako se zbilja što sruši, pak pri tom ne bude nitko oštećen: povisit se ima globa na petdeset do pet sto forinti. Ako tko srušenjem ostane mrtav ili u tielu težko ozledjen: ima se uporavit kazan §. 335.

Po zakonu od 16. travnja 1902., odtisnutom kod §. 261., može se ovaj strogi zatvor pretvoriti u globu.

Kazan naimara kad mu se sruše lazila ili sgrada.

§. 383. Naimar, koji gradi štogod s lazili ili koj ima osigurat koj dio sgrade podporom: ako se sruše takova lazila ili sgrada, ima se za taj prekršaj prvi put kaznit globom od dvadeset i pet do dvie sto forinti. Drugi put pako držan je, izim te globe, svaki put u napredak uzeti drugoga naimara u pomoć svojoj gradjevini, pod kazan izgubljenja naimarskoga prava.

Kad tim tkogod bude ubijen ili u tielu težko ozledjen.

§. 384. Ako tim srušenjem tko ostane mrtav ili u tielu težko ozledjen: ima se naimar ne samo osudit na globu od petdeset do pet sto forinti, a osim toga i kaznit po §. 335., nego mu se još ima zabranit i vodjenje gradjevina dotle, doklegod ne dokaže pred vieštaci, da je dovoljno popravio svoje znanje u tom dielu naimarstva.

Po zakonu od 16. travnja 1902., odtisnutom kod §. 261., može se ovaj strogi zatvor pretvoriti u globu.

Grubo neznanstvo naimara.

§. 385. Ako se prigodom iztrage kojega slučaja, pomenuta u paragrafu prediducem, pokaže grubo neznanstvo naimara: ima

---

§. 284. Propis ovog §-a ne proteže se na zidarske meštre, već samo na graditelje (naimare), jer zakon razlikuje zidarskog meštra od graditelja, što proizlazi iz §. 435. k. z. (Riešitba kas. sudišta u Beču od 24. travnja 1884. br. 1962. M. 633.)

mu se odmah prigodom prvoga srušenja zabranit za unapredak svako vodjenje gradjevina.

Kazan kad se tko prerano useli u novosagradjenu kuću ili štacun.

§. 386. Koj se u gradovih i drugdje, gdi o tom ima koj propis, useli u novosagradjenu kuću ili štacun, prije nego ga poglavarstvo pregleda i dade dopuštenje; ili koj dá, se u nj useli ini: ima se za taj prekršaj, po razlici okolnosti, kaznit zatvorom od tri dana do jednoga mjeseca ili iznoskom najmovine od pola godine.

§. 387. Ova je ustanova ukinuta §-om 159. **zakona** od 27. kolovoza 1888. **ob uredjenju veterinarstva u kraljevinah Hrvatskoj i Slavoniji** (br. 60. sbornika od g. 1888.).*

Po §. 158. toga zakona nadležni su kr. kotarski sudovi glede prekršaja ustanovljenih u §§. 146.—149., koji glase:

§. 146. Tko prekrši odredbe o zatvoru i nadzoru, koje je oblast izdala za to, da zaprieči razširivanje govedje kuge, kriv je prekršaju, te ga valja kazniti strogim zatvorom do tri mjeseca.

Ako je usljed takova prekršaja odredaba (propisa) blago oboljelo s kužne bolesti, kaznit će se onaj, koji je hotice (znajuć) povriedio odredbe (propise) strogim zatvorom od jedne godine i globom od 1 do 1000 forinti.

---

* Ukinuta ustanova glasila je:

Neprijavljenje bjesna živinčeta.

Kazan.

§. 387. Koj propusti prijavit psa ili ino koje živinče, na kojem se ukažu znaci prave biesnoće ili barem takovi, iz kojih se da sudit da može nastat bjesnoća: kriv je prekršaju i ima se kaznit zatvorom, a ako bjesnoća zbilja nastupi, ter bude oštećen, budi čovjek budi živinče, strogim zatvorom od tri dana do tri mjeseca dana. Ako li odtuda uzsljedi smrt ili težka tjelesna ozleda kojega čovjeka, ima se propust prijavljenja kaznit po §. 335.

---

§. 386. Vidi rješitbu kas. sudišta u Beču od 25. veljače 1896. br. 2129., odtisnutu kod §. 266. k. z.

Po zakonu od 16. travnja 1902., odtisnutom kod §. 261., može se ovaj strogi zatvor pretvoriti u globu.

§. 147. Veterinar, koji u silnih slučajevih bez opravdana razloga uzkrati pomoć, koju je dužan po svom znanju pružiti, kriv je prekršaju, te ga valja kaznit globom od 50 novčića do 50 forinti. Ako pako takav veterinar stoji u javnoj (zemaljskoj, občinskoj) službi, kaznit će se globom do 200 forinti.

§. 148. Kriv je prekršaju, te ga valja kazniti zatvorom do mjesec dana i globom do 200 forinti, veterinar stojeći u zemaljskoj ili občinskoj službi, koji za trajanja marvinske pošasti ostavi svoju uredovnu službu, bilo to i povodom ostavke, ako ova nije redovito prihvaćena, ili koji bez temeljita razloga uzkrati ili odgodi vršenje službe, spojene s njegovim radom.

§. 149. Tko na životinji, povjerenoj njegovoj pažnji, opazi znakove bjesnoće ili ine koje opasne bolesti, koja bi se mogla prenieti na ljude ili životinje, a životinje te s mjesta ne odluči ili inače ne učini neškodljivom, te podjedno ne prijavi oblasti opažene bolesti, kriv je prekršaju, te će se kazniti globom od 50 novčića do 300 forinti. Ako pako bjesnoća zbilja nastupi, te bude oštećen budi čovjek budi živinče, kaznit će se strogim zatvorom od tri dana do tri mjeseca.

Ako li odatle poteče smrt ili težka tjelesna ozleda kojega čovjeka, propust će se prijave kaznit po §. 335. k. z.

Po zakonu od 16. travnja 1902., odtisnutom kod §. 261., može se ovaj strogi zatvor pretvoriti u globu.

Nepovlašteno držanje škodljive zvjeradi.

Kazan.

§. 388. Bez osobitoga dopuštenja od strane poglavarstva, ne smije nitko držat zvjeradi divlje, ili po svojoj naravi drugčije

---

§. 388. Već samo držanje divlje zvjeradi bez poglavarstvene dozvole tvori prekršaj §. 388. k. z. Da li se je divlja zvjer pripitomila ili nije, nije za to odlučno, jer o tom ima prosuditi samo nadležno poglavarstvo, kojemu pripada pravo izdavati dozvolu za držanje takove zvjeradi. Isto tako ne lišava dotičnoga držaoca divlje zvjeri odgovornosti po §. 388. k. z., što je odnosnu zvjer, za koju nije imao poglavarstvene dozvole, da ju držati može, dobro čuvao, da nije nikoga oštetila, jer kad bi jedna od ovih okolnosti postojala, ne bi bio kažnjiv po §. 388., već po §§. 389. i 390. k. z. (Rješitba kas. sudišta u Beču od 14. travnja 1853. br. 3470. G. Z. br. 60.)

škodljive. Prekoračenje ove zabrane jest prekršaj, i ima se ne samo odmah uklonit škodljivo zviere, nego i prema okolnostim kaznit gospodar globom od pet do dvadeset i pet forinti.

Kad tko tim bude oštećen.

§. 389. Ako koga ošteti takovo bez dopuštenja poglavarstvenoga držano zviere: ima se prema šteti povisit globa na dvadeset i pet do sto forinti.

Kazan suprot nemarnu držanju dopuštena divljega zvjereta.

§. 390. Nego i onda, kad poglavarstvo dopusti, da se drži divje zviere, odgovoran je vazda gospodar za sigurno čuvanje istoga. Zanemarenje toga čuvanja, ako tim tkogod bude oštećen, ima se kao prekršaj kaznit globom od deset do petdeset forinti.

Zanemarenje zloćudne domaće živine.

Kazan.

§. 391. Svaki gospodar kojega domaćega živinčeta makar koje vrste, o kojem zna da ima koju zlu ćud, mora ga ne samo kod kuće, nego i onda kad se njim služi izvan kuće, čuvat ili nastojat, tako da nitko ne bude oštećen. Zanemarenje ove pozornosti jest prekršaj i, makar odatle i ne izidje nikakova ošteta, ima se kaznit globom od pet do dvadeset i pet; a ako se zbilja učini šteta, od deset do petdeset forinti.

---

§. 391. 1. Ne imamo samo onda prekršaj §-a 391. k. z., ako domaće živinče ima ćud takovu, da je pogibeljno za tjelesnu sigurnost ljudi; dovoljno je, da je pogibeljno i samoj drugoj domaćoj zvjeradi ili inače tudjemu vlastničtvu, jer zakon govori u ovom §-u u obće o šteti, ne razlikujuć, da li je nastala za sigurnost ljudi ili za vlastničtvo. (Rješitba kas. sudišta u Beču od 23. siečnja 1852. br. 11819. G. Z. br. 53., i od 6. svibnja 1853. br. 4502. G. Z. br. 66.)

2. Kriv je prekršaja §-a 391. k. z. gospodar domaćeg živinčeta, za koje on zna, da ima kakovu zlu ćud, ne samo. ako se on njim služi izvan kuće, već i onda, ako dopušta, da se njime služi koji treći. (Rješitba kas. sudišta u Bečuč od 5. kolovoza 1857. br. 7817. G. Z. 1860. br. 36.)

3. Od tuda pako ne sliedi, da je lih samo gospodar takovog domaćeg živinčeta kažnjiv; odgovornost pada i na onoga, koji

Kazan suprot draženju i uskanju iste.

§. 392. Ako se obnadje prigodom iztrage rad učinjene po kojem živinčetu oštete, da je tko dogodjaju tomu dao povoda uskanjem, draženjem ili makar kojim navlašnim sudjelovanjem: kriv je učinitelj prekršaju, i ima se kaznit zatvorom od jednoga tjedna, koj se prema okolnostim i pooštrit imade.

Vidi razpis ministarstva unutarnjih djela od 26. svibnja 1854. **o načinih, kako se preprečuje kod živine i kod ljudi, da se bjesnoća (bies, steklina) ne pojavi.** (Drž. zak. list br. 132. g. 1854.)

GLAVA DEVETA.

O PRESTUPCIH I PREKRŠAJIH SUPROT ZDRAVLJU.

Prestupci suprot naredbam kužnim.

§. 393. U kotaru takovu, gdje se naprave osobite naredbe za odvraćenje preteće kužne pogibelji ili inih zaraznih bolesti i obćenomu stališu zdravlja pogibeljnih, prestupak je svaki takov čin, koj ili po naravskih svojih posljedicah, ili po posljedicah, štono ih uslied propisa osobito razglašenih svaki može lasno razabrati, to zlo pritegnuti ili dalje razprostranit može; bio čin taj poduzeće ili propust; proizišo iz namišljaja ili iz pometnje.

Kazan za te prestupke, odredjena je ništanemanje u osobitih propisih koji za takove odnošaje ili u obće obstoje, ili se od sgode do sgode prema okolnostim izdadu.

---

se njimi služi, ili koji ga je imao pod posebnom pazkom; samo da takova treća osoba nije počinila prekršaj §-a 391., već prekršaj §-a 431. k. z. ili po okolnostih s obzirom na posljedice, i prestupak §-a 335. k. z. (Rješitba kas. sudišta u Beču od 14. ožujka 1868. br. 2812. G. Z. br. 41.)

4. Ako uslied zanemarenja pozornosti, navedene u §-u 391. k. z., domaće živinče težko koga ozledi ili prouzroči smrt ozledjenoga, tada imamo prestupak §-a 335. k. z., te ne ima mjesta uporabi kazni u §. 391. k. z. navedene, već one u §. 335. k. z. ustanovljene. (Rješitba kas. sudišta u Beču od 20. studena 1876. br. 7152. M. 132. i od 12. lipnja 1885. br. 2412. M. 797.).

NAREDBA ministarstva pravosudja od 10. studenoga 1853., (Drž. zak. list br. 240. god. 1853.), **kojom se izdaju osobiti propisi o kažnjenju prestupaka suprot naredbam kužnim.**

Budući §. 393. obćega kaznenoga zakona, izdanoga cesarskim patentom od 27. svibnja 1852. (br. 117. drž. zak. lista) u obziru kažnjenja prestupaka suprot naredbam kužnim napominje osobite o tom postojeće propise; oni pak osobiti proisi, koji u tom obziru postoje u kraljevinah Ugarskoj, Hrvatskoj i Slavoniji, zatim u srbskoj Vojvodini i tamiškom Banatu ne samo se razlikuju od propisa, sadržanih u patentu od 21. svibnja 1805. kriepostnom za ostale krunovine cesarstva (br. 731. sbirke pravosudnih zakona), nego se ne slažu ni sa sadašnjim obćim kaznenim zakonotvorstvom: s toga se uslied previšnjega opunomoćenja od 3. studenoga 1853., za pomenute krunovine, dočim se ukidaju svi prijašnji, na ovaj predmet odnoseći se zakoni i naredbe, suglasno s ustanovami patenta od 21. svibnja 1805. (br. 731. sbirke pravosudnih zak.) i sa zakoni poznije izdatimi naredjuje sliedeće:

§. 1. U kotaru takovu, gdje su napravljene naredbe za odvraćenje prieteće kužne pogibelji, prestupak je svaki takov čin, o kojem po naravskoj njegovoj vlastitosti svatko lako razabrati može ili o kojem je uslied izdatih napose propisa svakomu poznato, da je isti čin kadar to zlo pritegnuti ili dalje razprostranit; bio čin taj poduzeće ili propust; proizišo iz namišljaja ili iz pometnje.

§. 2. Poglavite vrste takovoga prestupka jesu:

1. prekoračenje korduna;

2. obezuspješenje kontumaca;

3. zanemarenje uredovnih dužnosti, naloženih pri takovom zavodu;

4. zatajenje pogibelji.

§. 3. Prestupka prve vrsti čini se krivcem:

a) koj iz kotara, suprot kojemu je kontumac naredjen ili kordun potegnut, ili unidje po kopnu putem, neodredjenim za ulaženje, ili po moru u zabranjenih lukah i na zabranjenih obalah izidje na kopno, robu na kopno izveze ili stovari;

b) koj prekorači kordun, ne prijavivši se kod urednika, na kordunu postavljenoga;

c) koj iz sumnjivih krajeva unidje kradom, pak nastavivši dalje svoj put kaže krivo mjesto, odkuda je došo;

d) koj drugim u obziru osoba ili robe, za da se obidje propisani put, u pomoći bude savjetom, pokazanjem puta ili drugim načinom, kojim mu drago;

e) koj izpravu za prolaz sačini sam sebi ili sudjeluje pri sačinjanju iste, a tako i onaj, koj znajuć posluži se izpravom neistinom, ili istinom doduše, ali izdatom na koga drugoga.

§. 4. Da se preprieči okuženje, imadu straže nalog, čim bude potegnut kordun proti kugi, bez razlike bio potegnut u prvom, drugom ili trećem stupnju, da ako ne ima već drugoga sredstva, odmah pucaju na svakoga, koji kordun prekorači i na opomenu natrag ne uzmakne,, ili koj se što više, možda i silom posluži.

Kazan prestupaka, navedenih u §-u 3. težka je tamnica od pet do deset godina, a pri osobito otegoćujućih okolnostih veće pogibelji, štetnijega nagona, osobite lukavštine ili ponavljanja i od deset do dvadeset godina. Samo u slučajevih takovih, gdje prekoračenje bude učinjeno očito iz nesmotrenosti, i gdje se od tuda nije porodit mogla prava šteta, može se kazan odmjerit kraća, nego po okolnostih pooštrena.

§. 5. Radi obezuspješenja naredaba, učinjenih u obziru čišćenja, odgovoran je:

a) koj iz konatumaca uskoči prije, nego što mu se je navršilo vrieme, propisano za očišćenje;

b) koj se prije navršena kontumaca bez dozvole nadzorstva kontumačnoga približi osobam zdravim, i š njimi obći načinom kojim mu drago;

c) koj osobe ili robu iz sumjivih krajeva bez propisanih zdravstvenih svjedočanstva i bez putnoga lista preuzme, vozi, odpravlja;

d) koj u mjestih, ležećih blizu korduna, strane osobe ili robu ukonači ili im dade zaklona, a iste ne imaju svjedočbe zdravstvene ili im svjedočba zdravstvena nije po poglavarstvu potvrdjena onako, kao što je propisano;

e) koj sakrije ili zataji stvari, koje bi se po propisu zakona, liečnika ili urednika podvrć imale čišćenju;

f) u obće svi kod sgrada kontumačnih namješteni urednici i službenici, koji, prekršiv uredovni svoj naputak, dadu priliku, da moguće bude pritegnut pogibelj.

§. 6. Koji se učine krivci kojega god u §-u 5. navedenoga prestupka, kazne se na način, propisani u §-u 4.

§. 7. Zanemarenjem dužnosti uredovnih činit će se u obće krivcem prestupka onaj, koj u nemar vrgne dužnosti, što su mu uslied ureda njegova zakonom ili osobitom naredbom predpostavljenoga urednika ili pak liečnika naložene, imenito:

a) koj propusti, ili makar samo i zavlači činit prijave ili izvješća, koja je dužan činiti;

b) liečnik, koj u uredovnih poslovih tičućih se redarstva kužnoga, prima darova;

c) koj protivno nadziranju, što mu je povjereno, osobe ili robu na zabranjenih putevih ili na putevih doduše dopuštenih, ali bez podnešena kontumaca pusti u zemlju, ili ih odpusti iz kontumaca prije, nego što izteče vrieme, za kontumac propisano;

d) koj proti propisu izdade zdravstveni putni list;

e) koj propusti koga, imajućega lažljiv zdravstveni putni list, ili služećega se nezakonito zdravstvenim putnim listom;

f) kužni liečnik ili urednik, koj je pri poslovanju svom došo u pogibelj okuženja, pak ne stupi sam u kontumac.

§. 8. Takovi prestupak, ako bude učinjen iz koristoljublja, ili barem znajuć, ima se kazniti težkom tamnicom od deset do dvadeset godina, izvan toga pak od pet do deset godina.

§. 9. Zatajenje pogibelji upisuje se u krivnju svakomu, koj saznade makar za kakovi gori navedeni prestupak, pak ne prijavi ga odmah obližnjemu poglavarstvu.

§. 10. Kazan zatajenja tamnica je od jedne godine do pet godina; nego pri osobito otegoćujućih okolnostih podmićenja, pogibeljnijega zatajenoga prestupka ili pri ponovljenju može se ista kazan produljit i na težku tamnicu od pet do deset godina.

§. 11. Ostali u §. 1. u obće samo naznačeni prestupci imadu se kaznit po razmjerju, u kojem su sa slučajevi ovdje navedenimi.

§. 12. Ako prestupci proti naredbam kužnim zavladaju na način tako pogibeljni, da im se doskočiti mora postupkom brzim i straha zadavajućim, tad će nastati prieki sud. Koj se po proglašenom priekom sudu učini krivcem kojega silovitoga ili barem težkoga prestupka od vrsta, pomenutih u §§. 3. i 5. ima se kaznit smrću prahom i olovom, proti ostalim pako imadu se odredit kazni gori odmjerene.

§. 13. Prediztraga o prestupcih kužnih izručuje se, dok u život ne stupi novi kazneni postupnik od 29. srpnja 1853. (br. 151. drž. zak. lista), kotarskim sudovom prvoga razreda (kotarsko-sbornim sudovom). glavna pak razprava i riešavanje u prvoj

molbi sudovom zemaljskim; pri tom se bez obzira, na koliko je vremena u zakonu ustanovljena kazan slobode, daje sudovom zemaljskim vlast, da u slučaju, kada okolnosti dopuštaju osobito ublaženje, mogu ne samo kazan tamničnu promjenit u stupanj blaži i trajanje kazni obalit izpod mjere zakonom ustanovljene, nego i kazan tamničnu pretvorit u kazan zatvora, kao što je uslied zakona kaznenoga od 27. svibnja 1852. (br. 117. drž. zak. lista) propisana za prestupke i prekršaje.

§. 14. Dok u kriepost ne stupi kazneni postupnik od 29. srpnja 1853. (br. 151. drž. zak. lista) ima se izim slučajeva priekoga suda osuda, po nižem sudcu izrečena, predložit u pravilu višemu zemaljskomu sudu, koj će ju potvrdit, ili po zakonu pooštrit, ili pako ublažiti.

Sudovi prve molbe vlastni su osudu, ne predloživ je najprije višemu zemaljskomu sudu, i bez oskvrnjenja prava utočnoga, pristojećega proti osudam takovim, proglasit onda samo, ako u osudi nije izrečena kazan nikakova, ili je izrečena kazan slobode izpod šest mjeseci.

§. 15. Ustanove cesarske naredbe od 13. prosinca 1851. (br. 41. drž. zak. lista od god. 1852.) o kažnjivih djelih suprot redarstvu pomorsko-zdravstvenomu ostaju nepromienjene ovom naredbom

Vidi: **cesarsku naredbu** od 13. prosinca 1851., **kojom se odredjuje uvedenje obćega pravilnika za upravu pomorsko-zdravstvenu.** (Drž. zak. list br. 41. god. 1852.), zatim

naredbu kr. hrv.-slav.-dalm. zemaljske vlade, odjela za unutarnje poslove, od 4. ožujka 1886. br. 8894., kojom se izdaje **pravilnik za odpremu mrtvaca radi pogreba u drugo mjesto.** (Sbornik zakona i naredaba br. 13. god. 1886.), nadalje

naredbu kr. hrv.-slav.-dalm. zemaljske vlade, odjela za unutarnje poslove, od 15. rujna 1886. br. 36878., **kojom se izdaje naputak o krateliju (koleri).** (Sbornik zakona i naredaba br. 49. god. 1886.), zatim

naredbu od 17. kolovoza 1889. br. 29528., **kako valja postupati, da se zaprieči patvorenje u promet stavljenih sredstva za raskuživanje.** (Sbornik zakona i naredaba br. 59. god. 1889.)

Vidi **naredbu** kr. hrv.-slav.-dalm. zem. vlade, odjela za unutarnje poslove sporazumno s odjelom za bogoštovje i nastavu od 4. travnja 1904. br. 75.543.—1903., **kojom se izdavaju zdravstveno-redarstveni propisi shodni za zapriečenje okužbe prigodom stručno-tehničkoga iztraživanja predmeta, koji sadržavaju klice obćenito zaraznih bolesti čovjeka ili životinja (br. 22. sbornika od god. 1904.).**

Kazan kad bude zatajena sprava kojegagod čovjeka umrvšega od zarazne bolesti.

§. 394. Ako se u čovjeka, umrvšega od zarazne bolesti, nadzorničtvu zdravlja zataji štogod od sprave njegove; ako se ne posluhne ono, što u obziru podpuna uništenja ili očišćenja sprave nadzorničtvo zdravlja naredi: tvori se prekršaj i ima se kazniti krivac, prema važnosti okolnosti, zatvorom od tri dana do jednoga mjeseca.

Suprot prigledaocem bolestnika, slugam i kućnoj čeljadi, kad štogod od te sprave uklone.

§. 395. Prigledaoci bolestnika, sluge i služkinje, čeljad kućna i svaki, koj štogod na stranu ukloni od sprave, odredjene za uništenje ili za očišćenje: krivi su prekršaju, i imadu se kaznit strogim zatvorom od jednoga do tri mjeseca.

Suprot bolničkim slugam.

§. 396. Ako sluga od bolnice štogod za se pridrži ili proda od sprave, koje je uništenje naredjeno: kazni se za taj prekršaj po vlastitosti okolnosti i posljedica, strogim zatvorom od jednoga do tri mjeseca.

Suprot onim koji znajuć od toga štogod kupe.

§. 397. Oni, koji znajuć štogod kupe ili si drugčije pribave od sprave, pomenute u ova dva prediduća paragrafa: imadu se za taj prekršaj kaznit strogim zatvorom od tri dana do jednoga mjeseca.

Poganjenje studenaca, gušterjana itd.

Kazan.

§. 398. Koj u studenac, u guštjernu (čatrnju), u rieku ili u potok, kojega voda služi mjestu kojemu za piće ili za kuhanje, baci mrcinu ili što inoga, čim se voda može opoganit i postat nezdrava: tvori prekršaj i ima se kaznit zatvorom od tri dana do jednoga mjeseca; a zatvor se taj, ako obiest ili zloba budu velike, i pooštrit imade.

Prodavanje mesa od živinčeta, nepregledana kako donosi propis.

Kazan.

§. 399. Kad se u kojem obrtu, koj ima povladu prodavat meso, budi priesno, budi makar kojim načinom pripravljeno ili kuhano, proda štogod od živinčeta, nepregledana kako donosi propis: ima se taj prekršaj kaznit prvi put gubitkom nepregledana mesa ili novca odatle izvadjena i globom od dvadeset i pet do dvie sta forinti; drugi put ima se ta globa podvostručit; a treći put ima se prekršnik lišit obrta i očitovat za uvieke za nesposobna za takav obrt.

§. 400., 401. i 402. Ustanove ovih §§. ukinute su §-om 159. zakona od 27. kolovoza 1888. **ob uredjenju veterinarstva u kraljevinah Hrvatskoj i Slavoniji** (br. 60. sbornika od g. 1888.).*

Vidi §§. 146. do 149. toga zakona, odtisnute kod §. 387. o. z.

---

* Ukinute ustanove glasile su:

Prekršenje propisa obstojećih za živinsku kugu.

Kazan.

§. 400. Buduć da od živine različita hrana dolazi, potrebit je još i sliedeći popis:

Koj, kad se medju živinom ukaže bolest, liečnikom, izaslanim iztrage radi, bolestno koje živinče zataji; ili koj, kako se očituje, da je zavladala živinska kuga, ne drži onih propisa, koji ili u obće obstoje o tom u pogledu živine i poginuvše i okužene i zdrave, ili koji se prema okolnostim ponapose razglase: tvori se krivcem prekršaja i kaznit se ima zatvorom od jednoga do tri mjeseca.

§. 401. Kazni toj podvrženi su ponapose i oni:

a) koji, makar da u onom mjestu ili u susjedstvu njegovu i ne vlada živinska kuga, ako im se od unutarnje koje bolesti živinče razboli, slučaja toga ne jave predstojniku od mjesta; ili koji, kad im se razboli više glava živine, ne smjeste svekolike živine, na istoga gospodara spadajuće, u uždovnu staju, ter je tu obsebice ne prigledaju dotle, doklegod se kroz punih deset dana ne pokaže više nikakov trag bolesti; ili koji dadu izagnat bolestnu živinu s ostalom živinom občinskom, ili kojegod od skora dobiveno govedče bez pregleda krioma ubiju ili dalje prodadu; ili koji se ne budu držali naredaba, ponapose izdatih o tom;

b) koji kad vlada živinska kuga, iz sumnjivih mjesta budu kupovali, kriomčarili i u mjesta u kojih te bolesti ne ima, na prodaju ili za svoju porabu dovodili krioma ili javno bolestnu živinu, meso, mlieko, putar, kože, loj, ili ostale, makar koje diele od govedčeta; budi od glava zdravih budi od bolestnih; budi od ubijenih budi od lipsanih;

c) koji iz okužnih mjesta, ne pazeći na učinjenu opomenu, budu vodili ili gonili preko granica živinu u zdrave okolice, ako se ta živina, kad bude zatvorena u nuždovnu staju, uz deset dana, od vladajuće živinske bolesti razboli; ili koji budu uvozili diele od govedčeta, koji se dokažu da proizlaze od glava ubijenih krioma;

d) oni predstojnici od mjesta, koji, kad se u jednoj staji ili u obće u mjestu, razbole uz tjedan dvie do tri glave živine, propuste obavjestit o tom političnu kotarsku oblast.

§. 402. Ako se zatajom bolestne živine ili neobdržavanjem propisa, zlo razprostrani i učini poveća šteta: ta se kazan ima podvostručit, a po okolnostih izreć i zatvor strogi.

Vidi **zakon** od 27. kolovoza 1888. **ob uredjenju veterinarstva** u kraljevinah Hrvatskoj i Slavoniji. (Sbornik zakona i naredaba br. 60. god. 1888.). Provedbeni naputak k tomu. (Sbornik zakona i naredaba br. 13. god. 1889.).

Vidi **zakon** od 25. ožujka 1893. **o tamanjenju pošasti »plućne zaraze« kod goveda** (br. 18. sbornika od god. 1893.).

Vidi **naredbu** kr. zem. vlade, odjela za unutarnje poslove, od 1. srpnja 1895. br. 29872. **o tamanjenju svinjske pošasti** (Schweineseuche, br. 45. sbornika od g. 1895.).

Krivotvorje pića načinom škodljivim zdravlju.

§. 403. Vinotržci, pivari i obrtnici koji peku rakiju i ostale žgane vode; a tako i krčmari svake vrste, kojih se pića nadju da su pokvarena, krivotvorena ili pripravljena načinom, koj može zdravlju bit škodljiv: krivi su prekršaju.

Vidi naredbu od 1. srpnja 1854. citiranu kod §. 361. o. z.

---

§. 403. 1. Kriv je prekršaja §. 403. vinotržac, pivar ili krčmar, koji samo drži piće pokvareno ili krivotvoreno; ne treba da bude dokazano, da je takovo pokvareno ili krivotvoreno i točio ili pako samo naumio točiti. (Rieš. kas. sudišta u Beču od 23.

§. 404. Krivci prekršaja, pomenuta u paragrafu prediducém, imadu se kaznit gubitkom pića tim načinom pripravljena, krivotvorena ili pokvarena, i još k tomu, s obzirom na količinu takova pića i na vrieme kroz koje budu tjerali taj poso, globom od sto do pet sto forinti. U slučaju ponovljenom ima se globa podvostručiti; a za treći put izreći, osim globe, još i gubitak obrta.

Vidi naredbu od 1. srpnja 1854., citiranu kod §. 361. o. z.

Kazan, kad primet ili primješaj bude jako škodljiv.

§. 405. Ako se pri izpitu kojega pića pokaže koj primješaj ili primet, o kojem se sazna, da je zdravlju jako škodljiv: piće to ima se odmah uništit, i izreć za taj prekršaj ne samo gubitak trgovine, obrta ili točitbe s dosmrtnom nesposobnošću za tjeranje istih, nego i strogi zatvor od tri do šest mjeseci.

Vidi **zakonski članak** XXIII. : 1893. zajedničkoga ugar. hrv. drž. sabora, **kojim se zabranjuje praviti i u promet stavljati umjetna vina** (broj 64. sbornika od god. 1894.).

Vidi **naredbu** bana od 22. lipnja 1895. br. 19188. ex 1894. o provedbi zak. članka XXIII. : 1893. (br. 47. sbornika od god. 1895.).

Vidi **naredbu** bana od 23. prosinca 1900. br. 87.363., **kojom se u sporazumku sa kr. ug. ministrom financija u smislu §. 37. zak. čl. XXV. : 1899. izdaju zdravstveno-redarstveni propisi, kojih se valja držati kod točenja pića, odredjuju kazni za slučaj prekršenja istih, te ustanovljuje način vršenja redarstvenog i liečniko-redarstvenog nadzora u tih stvarih** (broj 97. sbornika od god. 1900.).

---

ožujka 1853. br. 2516. G. Z. br. 43. i od 1. kolovoza 1855. br. 7315.)

2. Zakon ne zahtieva u §§. 403. i 404. k. z. za kažnjivost tamo normiranog prekršaja, a i ne može kao redarstvenu mjeru zahtievati, da je odnosno piće već prouzročilo škodljiv posljedak za čovječje zdravlje; dovoljno je, da takov posljedak prouzročiti može.

Kazneni zakon ne čini u tom pogledu odgovornim radnika pivarne ili onoga, koji peče rakiju i ostale žgane vode, već posjednika dotičnoga obrta samoga, kojemu pripada dužnost nadgledati radnju. (Riešitba kas. sudišta u Beču od 17. studena 1853. br. 11281. G. Z. 1854. br. 13.).

Vidi **naredbu** kr. zem. vlade, odjela za unutarnje poslove, od 10. travnja 1901. broj 79.543. ex 1901., **kojom se zabranjuje proizvodjenje i točenje gvirca** (broj 36. sbornika od god. 1901.).

Krivotvorje posudja kositrenoga.

§. 406. Kositrar (kalajsar), a tako u obće i svaki obrtnik, koj pravi posudje, budi za kuhanje budi za jelo, od kositra krivotvorena olovom, ili ga kalajsa primetom olovnim: ima se kaznit gubitkom zalihe, napravljene od krivotvorena kositra, i još k tomu za prvi put globom od dvadeset i pet do pedeset forinti; a drugi put, ili odmah i prvi put, ako taj škodljivi obrt dulje vremena nastavi, ili ako mnogo razproda od takova posudja, napravljena od krivotvorena metala, ili ako tko tim u svom zdravlju zbilja podnese štetu: kaznit se ima gubitkom obrta.

Vidi naredbu od 1. srpnja 1854., citiranu kod §-a 361. o. z.

Zdravju škodljivo pripravljanje ili čuvanje robe, koja je za užitak, u obće.

§. 407. U ostalom svaki primet, svaki primješaj ili krivotvorje, koja, budi sama po sebi, ili materijalom upotrebljenim pri tom, budi načinom priprave, ili posudjem upotrebljenim za pripravljanje ili čuvanje, makar kojoj robi koja je za užitak, mogu priobćit kojugod zdravju škodljivu vlastitost: imade se kao prekršaj, prema većoj ili manjoj škodljivosti i prema duljini vremena, kroz koje taj škodljivi poso bude nastavljen, kaznit globom od deset do sto forinti ili zatvorom od tri dana do jednoga mjeseca, koj se po okolnostih i pooštrit imade; u slučaju pogibeljnijih okolnosti, ima se suprot krivcu izreć i kazan, odredjena u §§. 404. i 405.

Vidi **naredbu** kr. hrvat.-slav.-dalm. zemaljske vlade, odjela za unutarnje poslove, od 17. ožujka 1887. br. 46994. ex 1886. **u pogledu propisa za punjenje i začepljivanje rudnih voda kao i glede ogradjivanja ljekovitih vrela.** (Sbornik zakona i naredaba br. 30. god. 1887.);

---

§.407. Kažnjiv nije po §-u 407. k. z. već onaj, kod kojega se pronadje u poslovnih prostorijah, odredjenih za proizvadjanje stvari za jestivo, živež ili za užitak, u obće samo zdravlju škodljiva tvar samo za to, jer ju posjeduje ili drži, ako nije ustanovljeno, da je tu škodljivu tvar upotriebio za pripravljanje stvari za živež ili za primješanje kod proizvadjanja njihova. (Riešitba kas. sudišta u Beču od 22. listopada 1885. br. 7526. M. 828.)

naredbu od 20. kolovoza 1889. br. 53.790, kojom se ustanovljuje način, **kako se ima postupati, da se voda iz vrela priznaje ljekovitom vodom rudnicom.** (Sbornik zakona i naredaba broj 60. god. 1889.) i

naredbu od 1. srpnja 1854., citiranu kod §. 361. o. z.

Nekoji osobiti slučajevi toga prekršaja.

§. 408. Na taj prekršaj spada ponapose:

a) **uporaba mineralne farbe pri robi za jelo, ili namazanje onih stvari, koje se imadu dotaknut čovječanskoga tiela, farbami od kotlovine (bakra), sičana, olova, cinka i ostalimi farbami mineralnimi, u kojih ima otrovnih metalnih preparata; a tako i kručenje materija jaklom (krutilom), kojemu je primješano takove mineralne farbe;**

b) **uporaba glete (Bleiglätte) ili zločeste glasure pri posudju za jelo, za piće, za kuhanje i za dječinske igračke;**

c) **protupropisno pravljenje posudja za jelo, za piće ili za kuhanje od pakfona;**

d) **neovršivanje osobitih, za uredjenje sprave rakijaške, izdatih zdravstveno-redarstvenih propisa od strane onih, koji peku ili razpačavaju rakiju;**

e) **poraba kotlova (bakrena) posudja pri poslu onih, koji suše meso, koji kuhaju pikat, i u obće pri poslu svih onih obrtnika, koji se bave varenjem i prodavanjem članaka za hranu, koji dolaze u takovih poslovih.**

Vidi **naredbu** kr. namjestničkoga vieća od 28. lipnja 1866. **glede upotrebljivanja otrovnih boja i zdravlju škodljivih preparata pri različtih stvarih potrošljivih i o prodavanju istih.** (Sbornik zakona i naredaba br. 62. god. 1866.) i

naredbu od 1. srpnja 1854., citiranu kod §-a 361. o. z.

GLAVA DESETA.

O OSTALIH PREKRŠAJIH KOJI POVREDJUJU ILI POGIBELJI IZVRGAVAJU SIGURNOST TJELESNU.

Ustanove §§-a 409. i 410. ukinute su sliedećim zakonom:*

ZAKON od 2. prosinca 1889. (Sbornik zakona i naredaba broj 71 god. 1889), **kojim se odredjuju kaznene ustanove sbog prestupaka proti obranbenom zakonu.**

§. 1. Tko nastoji stavnoj obvezanosti izbjeći time, da ostavi područje austro-ugarske monarkije, ili za stavnje boravi izvan granica austro-ugarske monarkije, kriv je prestupku, te se kazni strogim zatvorom do jedne godine i globom do tisuću forinti.

Po zakonu od 16. travnja 1902., odtisnutom kod §. 261., može se ovaj strogi zatvor pretvoriti u globu.

§. 2. Tko se posluži lukavim spletkarenjem, da se sam, ili da se koji drugi izmakne zakonitoj obranbenoj obvezanosti, kriv je prestupku, ter se ima kazniti strogim zatvorom do jedne godine i globom do dvie tisuće forinti.

Po zakonu od 16. travnja 1902., odtisnutom kod §. 261., može se ovaj strogi zatvor pretvoriti u globu.

---

* Ukinute te ustanove glasile su:

Vlastito osakaćenje.

K a z a n.

§. 409. Koj ,hoteći se tim ugnut stališu vojenomu, samoga sebe osakati ili inako navlaš povriedi: ima se prema naravi čina i okolnosti, za prekršaj taj kaznit strogim zatvorom od četrnaest dana do tri mjeseca.

§. 410. K tomu ima se učinitelj nakon podnešene kazni na svaki način dat u onu vojenu službu, za koju se još obnadje valjan.

---

1. Obćenite ustanove kaznenoga zakona o sukrivnji, protežu se i na ustanove sadržane u zakonu od 2. prosinca 1889. (zbor. br. 71. ex 1889.) kojim se odredjuju kaznene ustanove zbog prestupaka proti obranbenom zakonu. (Riešitba kr. stola sedmorice od 24. siečnja 1891. br. 3911. A. 38.).

§. 3. Tko se posluži lukavim spletkarenjem, da sebi ili komu drugomu pribavi koju od pogodnosti, ustanovljenih u §§. 25. do uključivo 34. obranbenoga zakona, nu njemu nepripadajuću, kriv je prestupku, ter se kazni strogim zatvorom do šest mjeseci i globom do tisuće forinti.

Po zakonu od 16. travnja 1902., odtisnutom kod §. 261., može se ovaj strogi zatvor pretvoriti u globu.

§. 4. Tko se hotimice osakati ili stavi u takovo stanje, u kojem bude privremeno ili trajno nesposoban za izpunjavanje obranbene obvezanosti, isto tako onaj, koji prouzroči obranbenom obvezaniku osakaćenje, ili njegovu nesposobnost za službu, ili pri tom kao sukrivac sudjeluje, kriv je prestupku ter se kazni strogim zatvorom do tri godine i globom do dvie tisuće forinti.

Onaj novak i doknadni pričuvnik, koji takovo osakaćenje samoga sebe počini prije svoga uvrštenja, podpada gore navedenim kaznenim ustanovam. Više označenoj kazni strogoga zatvora i globe podpada i onaj, koji u nazočnom §. ustanovljeno djelo počini na osobi stojećoj u vojničkoj službi ili koji pri tom kao sukrivac sudjeluje.

Po zakonu od 16. travnja 1902., odtisnutom kod §. 261., može se ovaj strogi zatvor pretvoriti u globu.

§. 5. Kaznene ustanove ovoga zakona imadu se samo onda uporaviti, ako kazneni zakonik ne sadržaje strožih odredaba.

§. 6. Zakonom ovim ne dira se u posebne ustanove, sadržane u obranbenom zakonu u pogledu produljenja službovnoga vremena i gubitka pogodnosti.

§. 7. Zagoda glede povedivosti kaznenoga postupka nastupa u pogledu prestupaka ustanovljenih §§. 1.—4. o. z. za tri godine.

Ova zgoda počima teći u pravilu s danom, kad je prestupak počinjen, proti stavnomu bjeguncu pako (§. 1.) s onim danom, kojega je osobno pristupio ili predveden bio pred stavno ili nadpregledno povjernstvo, ili ako to nije uzsliedilo do trideset i šeste godine njegova života, tad s koncem one godine, u kojoj je svoju trideset i šestu godinu navršio.

§. 8. Globe odmjerene na temelju ovoga zakona imadu se upotriebiti za vojnu oprostnu zakladu. U slučaju neutjerivosti imadu se globe, odredjene na temelju ovoga zakona, promjeniti u onakovu kazan slobode, kakovom je glavna kazan.

Pri tom ustanovljenju ima se za iznos od jednoga forinta do deset forinti računati po jedan dan. Trajanje kazni slobode, zamienjujuće globu, ne smije ipak nadmašiti tri mjeseca.

§. 9. Kazneni postupak sbog prestupaka, ustanovljenih u ovom zakonu, spada u nadležnost kr. sudbenih stolova.

Poslovi, tičući se prestupaka proti ustanovam nazočnoga zakona, imadu se izvan reda razpravljati i riešavati kako kod nižih tako i kod viših sudova.

§. 10. Ustanove §§. 409. i 410. kaznenoga zakona od 27. svibnja 1852. stavljaju se izvan kriepošti.

§. 11. Zakon ovaj stupa u kriepost danom proglašenja.

§. 12. U nazočnom zakonu sadržane kaznene ustanove samo se u toliko uporavljaju na kažnjive prije zakonitog proglašenja zak. čl. VI. ex. 1889. ob obranbenoj sili počinjene nu pravomoćnom odsudom još neriešene čine, u koliko ovi polag nazočnog zakona podpadaju pod blažu odredbu, nego li po prijašnjem zakonu.

§. 13. Provedba ovoga zakona povjerava se banu.

2. Tko na svoje ime uzme putnicu te ju uruči vojnom obvezaniku u svrhu, da ovaj s njome pobjegne i tako vojnoj dužnosti izbjegne, kriv je prestupka proti obranbenom zakonu označenog u §. 2. zakona od 2. prosinca 1889. sbor. br. 71. god. 1889., odnosno §. 47. čl. VI. od 11. travnja 1889. sbor. br. 23. god. 1889. (§. 49. austr. obranb. zakona od 11. travnja 1889. br. 41. d. z. l.). (Rješitba kr. stola sedmorice od 27. listopada 1900. broj 3259. A. 403.).

Tjelesne ozlede navlašne i koje se dogadjaju pri hrvanju.

§. 411. Tjelesne ozlede navlašne i takove, koje se dogadjaju prigodom hrvanja, kad ne budu kažnjivo djelo, za koje je odredjena kazan teža (§§. 152. i 153.), imaju se u onom slučaju, ako ostave za sobom barem vidionih znaka i posljedica, kaznit kao prekršaji.

§. 28. **zakona od 9. svibnja 1889. o zadrugah.** (Sbornik zakona i naredaba br. 32. god. 1889.):

Na isti način riešava u prvoj molbi obćinsko poglavarstvo, a kotarska oblast u drugoj molbi konačno zadružne razmirice, računajuć ovamo uvriede poštenja i laglje tjelesne povriede.

§. 16. **naredbe** bana kraljevina Hrvatske, Slavonije i Dalmacije od 16. prosinca 1889. br. 23403., **kojom se izdaje provedbeni**

naputak k zakonu od 9. svibnja 1889. o zadrugah. (Sbornik zakona i naredaba br. 72. god. 1889.):

Pod zadružnimi razmiricami razumievaju se i svi posjedovni prepori medju zadrugari, koli u nerazdieljenih, toli u potajno razdieljenih zadrugah. Nadalje računaju se ovamo uvriede poštenja i laglje tjelesne povriede, u koliko ne spadaju pod ustanove zakona kaznenoga.

K a z a n.

§. 412. Po pogibeljnosti i opakosti čina, po češćem ponovljenju, osobito kod hrvača od navade, po veličini povrede i po vlastitosti osobe povriedjene, kazan je ovoga prekršaja zatvor od tri dana do šest mjeseci.

Zlostava karnošću domaćom.

§. 413. Pravo karnosti (discipline) domaće, ne ima se nikad protegnut do takovih zlostava, da tim pokaranik primi u tielu štetu.

Toga radi imadu se zlostave takove roditelja prema djeci, tutora prema malogodnikom, jednoga supruga prema drugomu,

---

§. 411. 1. Lahke ozlede, označene u §. 411. k. z., koje se dogode med zadrugari, spadaju pred kaznene sudove, a samo one ozlede, sbivše se med zadrugari, koji ne imaju obilježja lahkih ozleda, označenih u §. 411. k. z., spadaju pred občinsko poglavarstvo. (Plenarna riešitba kr. stola sedmorice od 23. lipnja 1894. br. 2020. »Mjesečnik« XX. str. 417. A. 142.).

2. Vidi rješitbu kr. stola sedmorice od 28. listopada 1899. broj 3492., odtisnutu kod §. 153. o. z.

3. Ako zakon i zahtieva u ustanovi §. 411. k. z., da tjelesne ozlede navlašne ili takove, koje se dogadjaju pri hrvanju, moraju ostaviti za sobom ne samo vidionih znakova, već i »posljedica,« da budu kažnjive po §-u 411. k. z., to se ipak »posljedicami« ne imaju razumievati posljedice štetne za zdravlje čovječje, već je dovoljna za razliku od tvorne zlostave, predvidjene u §-u 496. k. z. — povrieda tjelesna takova, koja izziskuje liečenje ili koja mora opet cieliti, ma da je cielenje tako brzo nastupilo, da drugih posljedica za sobom ostavilo nije. (Rieš. kas. sudišta u Beču od 1. srpnja 1881. broj 4110. M. 356.).

4. a) I s obzirom na prekršaj §. 411. k. z. može oberratio delicti utemeljiti pokušaj delikta eventualno u konkurenciji sa

odgojitelja i učitelja prema pitomcem svojim i učenikom, majstora prema šegrtom svojim i gospodara prema služinčadi svojoj, kaznit kao prekršaji.

Zlostava djece od strane roditelja.

K a z a n.

§. 414. U slučaju zlostave roditelja prema djeci, imadu se pozvat roditelji pred sud, ter im se ima tu za prvi put ozbiljno i krepko postavit pred oči zloporaba vlasti roditeljske i protunaravna bezljubezan njihova ponašanja; drugi put ima se dat roditeljem ukor s prietnjom, da će se u slučaju opetašnje zlostave lišit oblasti roditeljske, ter da će im se oduzet diete i odhranit na drugom mjestu na njihove troške.

---

kulpozno proizvedenim uspjehom. b) Pokušaj ovoga prekršaja imademo, kada je počinitelj sa nakanom lahko ozlediti (dolus directus) poduzeo čin na djelotvorno izvršenje vodeći, a izvršenje nije nastupilo radi razloga navedenih u §. 8. k. z. (Rieš. kas. sudišta u Beču od 19. rujna 1890. br. 5811. M. 1358.).

§. 413. 1. I zlostava, prouzročena karnošću domaćom, može biti takova, koja pada pod obćenitu ustanovu §-a 335. k. z., ako je zlostavitelj lahko uviditi mogao, da način zlostave može prouzročiti pogibelj za život ili zdravlje zlostavljenoga. (Riešitba kas. sudišta u Beču od 19. svibnja 1860. br. 5773. G. Z. br. 104.)

2. Zakon ne daje suprugu nigdje prava na silovito ograničenje osobne slobode njegove supruge; za to se svaki takav njegov postupak kazniti imade po propisih kaznenoga zakona. (Riešitba kas. sudišta u Beču od 12. travnja 1870. br. 41888. G. Z. br. 39.).

3. U koliko se zlostavom karnošću domaćom prouzroči težka tjelesna ozleda, ne ima se uporaviti §. 413. k. z., već se ima krivac osuditi po kaznenih ustanovah, izdanih za zločinstvo težke tjelesne ozlede. (Riešitba kas. sudišta u Beču od 15. veljače 1886. broj 1381. M. 885.).

§. 414. Austrijanski gradjanski zakon kao što i kazneni zakon daju doduše pravo roditeljem nećudorednu, neposlušnu ili domaći red smetajuću djecu kazniti, ali ustanovljuju izrično, da se pravo karnosti domaće ne smije pretjeravati, već samo na takov način izvršivati, da se time ne ošteti zdravlje djece. Čim se ova granica predje, postaje kazan zlostavom, koju §. 413. k. z. ne samo zabranjuje već i kažnjivom izjavlja. Imadu li pako

§. 415. Treći put, ili ako već i prva zlostava po sebi bude jako težka, ili ako roditelji budu takove ćudi, da se za diete bude bojat i dalje pogibelji: ima se odmah prvi put izreći gore odredjena kazan, i postavit se za tu svrhu zbog imenovanja tutora s nadležnom oblašću u sporazumljenje.

§. 416. Ako roditelji ne uzmognu nasmagat troška za odgojenje: ima se za obskrbljenje djeteta pobrinut poglavarstvo, a zlostava ima bit kažnjena pooštrenim zatvorom, a prema naravi zlostave, i strogim zatvorom od jednoga tjedna do tri mjeseca dana.

Zlostava malogodnika od strane tutora.

Kazan.

§. 417. Kad malogodče svoje zlostavi tutor, ima se odmah prvi put kaznit skinućem s tutorstva, i ako tutorstvo bude skopčano s kojom god korišću, ima mu se još k tomu izreći strogi sudovni ukor; a ako tutorstvo bude zamanično, ima se još kaznit i zatvorom od jednoga tjedna do jednoga mjeseca dana.

§. 418. Ako tutor istim načinom i opet zlostavi koje drugo malogodče; ili ako odmah k prvoj zlostavi pristupe okolnosti §. 415.: ima se očitovat nesposobnim za svako dalje tutorstvo i osim toga izreći kazan, koja je u takovih slučajevih odredjena za roditelje u §. 416.

Medjusobna zlostava supruga.

Kazan.

§. 419. Kad načinom, pomenutim u §. 413, zlostavi suprug supruga: imadu se pozvat pred sud jedan i drugi, i iztraživši zlostavu, dat se ima zlostavniku strog ukor; a prema okolnostim kaznit se ima zatvorom od jednoga tjedna do tri mjeseca dana, koj se sljedeći put pooštrit imade. Vlastna je ništanemanje zlostavljena stranka zaiskati ublaženje ili i oproštenje kazni, na što sudac ima vazda imat potrebiti obzir. *

---

zlostave takovih posljedica, koje sačinjavaju obilježja zločinstva ubojstva ili težke tjelesne ozlede, t. j. ako je posljedica ovih zlostava smrt ili samo težka tjelesna ozleda djeteta, tada se odnosni čini roditelja kvalificiraju, ne gledeć na pravo karnosti, što no pripada roditeljem prama djeci, kao zločinstvo ubojstva odnosno težka tjelesna ozleda. (Riešitba kas. sudišta u Beču od 5. rujna 1866. br. 7992. G. Z. br. 28.)

* vidi opasku kod § 487 k. z.)

Pitomaca od strane učitelja i odgojitelja.

Kazan.

§. 420. Odgojitelji ili učitelji jednoga i drugoga spola, ako zlostave pitomce svoje, imaju se kaznit prvi put zatvorom od tri dana do jednoga mjeseca; a sljedeći put ne samo tom kazni, nego se još imadu za u napredak očitovat za nesposobne za službu učiteljsku ili poslove odgojenja.

OKRUŽNICA kr. banskoga stola od 4. svibnja 1892. br. 9911., **kojom se saobćuju sudovom prve molbe §§. 27. i 28. školskoga i nastavnoga reda za pučke škole u kraljevinah Hrvatskoj i Slavoniji.** (Ur. sbirka broj 427.).

Pošto se dogadja, da kr. kot. sudovi odredjuju razprave proti pučkim učiteljem radi pekršaja proti sigurnosti tjelesnoj, označenoga u §. 420. k. z. i u takovih slučajevih, gdje već iz same prijave razabrati mogu, da na taj čin zakon ne odredjuje kazni, te bi imali po §. 394. k. p. kaznenu prijavu razvrći, saobćuju se uslied odpisa visoke kr. zem. vlade, odjela za pravosudje, od 25. travnja 1892. broj 4481., tomu sudu znanja i ravnanja radi sliedeće ustanove naredbe kr. hrv.-slav.-dalm. zem. vlade, odjela za bogoštovje i nastavu, od 15. srpnja 1889. broj 6798., kojom se ustanovljuje školski i naštavni red za pučke škole u kraljevinah Hrvatskoj i Slavoniji:

§. 27. »U pučkoj školi rabiti će sliedeća disciplinarna sredstva: pohvala, nagrada, opomena, ukor, stajanje u klupi, stajanje izvan klupe, pridržanje djeteta poslje nauka u školi na kraće ili duže vrieme pod nadzorom učiteljevim i uz kakovu duševnu radnju; poziv djeteta pred učiteljsku konferenciju, a na školah s jednim učiteljem pred mjestnoga školskoga nadzornika ukora radi; kod dječaka tjelesna kazan; napokon privremeno izključenje iz škole.«

§. 28. »Tjelesna kazan može se u pučkih školah rabiti kao disciplinarno sredstvo pod sliedećimi uvjeti:

1. Tjelesna kazan dozvoljava se samo u slučaju većih moralnih prestupaka kano: radi tvrdokorna laganja, drzovite opornosti, prostačine i krupne nećudorednosti, te pošto sva druga dozvoljena disciplinarna sredstva ostanu bezuspješna.

2. Tjelesna kazan ne smije se nikada uporavljavati radi slaba napredka u naucih ni radi izostajanja iz škole.

3. Djevojčice se ne smiju nikada u školi tjelesno kazniti.

4. Osim šibom svaka je druga tjelesna kazan kao čupanje,

čuškanje, guranje, klečanje, udaranje štapom ili ravnalom i t. d. najstrožije zabranjena.

5. Tjelesna se kazan ima obaviti pristojnim i po zdravlje djeteta ne škodljivim načinom i ne pred školskom djecom.

6. Tjelesnu kazan ima obaviti školski poslužnik, a gdje takova nije, sam učitelj, nikada pako koj učenik.

7. Gdje je na kojoj školi više učitelja, odlučuje o tjelesnoj kazni učiteljski zbor, a na školah s jednim učiteljem opredieljuje tjelesnu kazan učitelj u sporazumku s mjestnim školskim nadzornikom.«

Nalaže se podjedno, da se ima o povedenom kaznenom postupku proti učitelju u smislu §. 76. k. post. obaviestiti predpostavljena mu županijska oblast, odnosno gradsko poglavarstvo, a nakon dovršenoga postupka imadu se predpostavljenoj mu županijskoj oblasti, odnosno gradskomu poglavarstvu ustupiti svi spisi na disciplinnarni postupak.

Služinčadi i šegrta od strane gospodara i majstora.

§. 421. Ako gospodar ili majstor zlostavi služinče ili šegrta: kaznit se ima prema okolnostim zlostavljene osobe i težini zlostave, globom od pet do sto forinti, ili zatvorom od tri dana do jednoga mjeseca; a drugi i dalji put, ili ako načinom zlostave pokaže osobito nemilo srce, ta se kazan pooštrit imade.

Vidi obznanu c. kr. hrv.-slav. mjestodržtva od 19. siečnja 1857. broj 409., **kojim se izdaje služinski red za gradove.** (Zem. vlad. list broj 5. god. 1857. II.),

privremeni služinski red za ladanje u kraljevini Hrvatskoj i Slavoniji od 11. srpnja 1853. (Zem. vlad. list br. 44. g. 1853. II.) i **služinski red od 4. siečnja 1881. za gradske občine i za seoske občine u bivšoj Krajini** (kom. I. lista zem. uprave od god. 1881.).

---

§. 419. 1. Uporabi §. 419. k. z. (zlostava medju supruzi) ne ima mjesta, ako je pokaranik primio u tielu štetu, koja objektivno sačinjava tešku tjelesnu ozledu. (Riešitba kr. stola sedmorice od 5. prosinca 1896. br. 3923. A. 220.).

2. Ako iz čina izvedenoga pod predpostavom §. 413. i 419. k. z. — dakle ne u neprijateljskoj nakani nego u vršenju kućnoga zapta — nastane posljedica težke tjelesne ozlede, ima se takav čin kvalificirati kao prekršaj §. 335. k. z., a ne po §. 419. k. z. (Riešitba kr. stola sedmorice od 26. siečnja 1901. br. 146. A. 417.).

Kazan, kad noćju budu zametnute ceste koli, buradi (bačvami) i t. d.

§. 422. Ako na javnoj pijaci, na cesti ili pred kućom kojom ili štacunom budu obnoć ostavljena makar kakova kola, lies ili ina gradja ili roba, burad, škrinje ili u obće štogod, čim mogu bit oštećeni oni koji prolaze mimo: kaznit se ima krivac, toga prekršaja radi, globom od deset do petdeset forinti ili zatvorom od tri do četrnaest dana; a ako se to dogodi češće, ima se kazan pooštriti.

Kad se ta kazan ima izreć suprot gostioniku.

§. 423. Ako to budu putna kola ili kola kirijaška, kojih su konji smješteni u kojoj gostionici: kazan se ima izreć vazda suprot gostioniku.

Što valja učinit, kad se takove stvari imaju prekonoć ostavit na cesti.

K a z a n.

§. 424. Ako pak prigodom koje gradjevine, ili kad se u sajmeno doba razašilje sila robe, ili porad inih osobitih okolnosti uztreba ostavit prekonoć na cestah i pijacah lies, gradju, robu ili kola: mora se to svagda javit mjestnoj sigurnostnoj vlasti i postavit ondje za opomenu jedan ili dva razsvietljena fenjera (lampaš), jer se drugčije propust jednoga ili drugoga ima, kao prekršaj, kaznit po glasu §. 422.

---

§. 421. Vidi riešitbu kas. sudišta u Beču od 29. travnja 1896. broj 4664, odtisnutu kod §. 427. k. z.

§. 422. 1. Odgovornost za čine i propuste, navedene u §. 422. k. z. opruzročene po domaćoj služinčadi, nosi i kućegospodar odnosno gostioničar. (Rieš. kas. sudišta u Beču od 20. svibnja 1854. br. 4942. Haimerls Magazin X. br. 60.).

2. Ne ima prekršaja §-a 422. k. z., ako su pred kućom kojom ostavljena kola, gradja ili ina roba tako, da se nitko oštetiti ne može. (Riešitba kas. sudišta u Beču od 20. rujna 1854. br. 9764. G. Z. br. 148.).

Kazan kad tko bude oštećen.

§. 425. Kada u slučaju od prediduća tri paragrafa tkogod već zbilja bude oštećen: kazan se ima pooštrit; a u koliko pristupe posljedice pomenute u §. 335., ima se taj kažnjivi čin sudit po glasu istoga paragrafa.

Po zakonu od 16. travnja 1902., odtisnutom kod §. 261., može se ovaj strogi zatvor pretvoriti u globu.

Kazan, kad se što baci s prozora itd., ili kad se ne osigura (ne utvrdi), što je tu metnuto ili obješeno.

§. 426. Koj na cesti, na prozor, na doksat ili drugdje u stanu svojem štogod metne ili objesi a te stvari dovoljno ne osigura da ne pane; ili koj s prozora, sa doksata ili od drugud od ozgo baci dolje štogod, čim mogu bit oštećeni, koji prolaze mimo: ima se za taj prekršaj kaznit globom od pet do dvadeset i pet forinti ili zatvorom od tri dana do jednoga tjedna. Ako stvar takova pane ter koga lako rani: ima se globa podvostručit a zatvor pooštrit. Ako li pak uzsljedi težka tjelesna ozleda, ili, što više, ako tko bude ubijen: ima se čin takov kaznit po mjeri §. 335.

Po zakonu od 16. travnja 1902., odtisnutom kod §. 261., može se ovaj strogi zatvor pretvoriti u globu.

Kazan suprot naglој i nesmotrenoj vožnji i jahanju. — Suprot gospodaru od kola.

§. 427. U slučaju nagle i nesmotrene vožnje i jahanja po gradovih, i ostalih okolicah, jako naseljenih ili mnogo polaženih, ima se vlastnik ili trebovatelj kola, ako se tu desi, ter ne zabrani kočijašu nagla tjeranja, ili ako se on sam tim načinom naglo bude vozio ili jahao, toga prekršaja radi, kaznit globom od dvadeset i pet do sto forinti.

---

§. 427. 1. Naglom vožnjom po cesti, koja nije mnogo polažena, ne tvori se prekršaj §-a 427. k. z. (Riešitba kas. sudišta u Beču od 19. kolovoza 1864. br. 9031. G. H. 1870. br. 31.).

2. Ova je ustanova uporabiva i na bicikliste. Ako je sa brzom neopreznom vožnjom (ili jahanjem) bila spojena konkretna pogibelj za život, zdravlje i tjelesnu sigurnost ljudi, onda se ne uporavljuje ustanova §. 427. k. z., nego ustanova §. 431. k. z. (Riešitba kas. sudišta u Beču od 29. travnja 1896. br. 4664. M. 1978.)

Suprot kočijašu ili slugi.

§. 428. Ako kočijaš sam po sebi, ili ne mareći za zabranu, koja mu bude učinjena, bude vozio naglo; a tako i onda kad bude po okolinah jako polaženih sam po sebi vozio ili jahao naglo kojgod jahaći sluga ili konjušar: ima se kočijaš ili sluga kaznit zatvorom od tri do četrnaest dana. Sljedeći put ima se kazan podvostručit.

Suprot najamnomu kočijašu, koj pošlje uz konje slugu nepredočena redarstvu.

§. 429. Najamni kočijaš, koj pošlje uz konje slugu, kojega nije predočio redarstvu, ili kojega redarstvo ne nadje za valjana: ima se za taj prekršaj kaznit globom od dvadeset i pet do petdeset forinti, i odgovoran je još k tomu za svaku štetu, kojoj dá povoda takov sluga.

Suprot kočijašu ili slugi, koj ostavi vani (na polju) konje bez nadzora.

§. 430. Kočijaš ili sluga, koj ostavi zapregnjena kola, ili konje nezapregnjene vani bez nadzora, gdje da se poplaše ili inim načinom mogu učinit štetu: kriv je prekršaju i ima se, ako i ne bude učinjena nikakova šteta, kaznit prvi put zatvorom od jednoga do osam dana; a sljedeći put, ili ako se zbilja učini koja šteta, pooštrenim zatvorom do jednoga mjeseca dana.

Čini i propusti suprot sigurnosti tjelesnoj u obće.

§. 431. U obće prekršaja, kojimi se povriedit može tjelesna sigurnost, svih izbrojit nije moguće. S toga svaki čin ili propust, naznačen u §§. 335. do 337., ima se i onda, kada ne prou-

---

§. 428. Kolima, kad ih čovjek vuče ili gura, ne može se počiniti prekršaj §. 428. k. z. (Plenarna riešitba kr. stola sedmorice od 1. prosinca 1899. br. 4788. »Mjesečnik« XXVI. str. 166. A. 363.)

§. 430. 1. Kada se uslied propusta nadzora, u §. 430. k. z. navedenoga, počine konji štetu takovu, da od tuda izidje smrt kojega čovjeka, ne ima se uporabiti propis §-a 430. već 335. k. z. (Riešitba kas. sudišta u Beču od 15. svibnja 1874. br. 3521. M. 8.).

2. Vidi riešitbu kas. sudišta u Beču od 9. prosinca 1881. br. 9042. M. 282. odtisnutu kod §. 335. k. z.

zroči zbilja nikakove štete, kaznit, kao prekršaj, globom od pet do pet sto forinti, ili zatvorom od tri dana do tri mjeseca dana.

Vidi §. 172. **rudarskoga zakona,** citiranoga kod §-a 458. o. z.

§. 432. Nego ako osoba, namještena pri poslovanju željeznica ili inih djela ili poduzeća, pomenutih u §. 85. sl. c), ili pri brzojavih državnih, u službi svojoj skrivi na pomenuti način: ima se vazda izreć strogi zatvor od tri dana do tri mjeseca, a u okolnostih jako otegoćujućih, i do šest mjeseci, ako se dokaže nemarnost velika, ili ako bude u pogibelji više ljudi, ili ako uzsljedi više povreda, ili bude učinjena ina koja poveća šteta.

Po zakonu od 16. travnja 1902., odtisnutom kod §. 261., može se ovaj strogi zatvor pretvoriti u globu.

Vidi §. 172. **zakona rudarskoga, citiranoga** kod §. 458. o. z.

§. 433. Imaju se navlastito kaznit ovako još i sljedeći prekršaji osoba, namještenih pri poslovanju željeznica:

---

§. 431. 1. Po §-u 431. imadu se kazniti kao prekršaj u §§. 335.—337. navedeni čini i propusti i onda, ako nisu prouzročili nikakve štete.

Kriv je zato nazor, da za učin prekršaja §-a 431. k. z. nije dovoljna obstojnost jednog od čina ili propusta, navedenih u §§. 335.—337. k. z., već da je potrebno da nastupi i kakova nesreća, ako i ne sa štetom skopčana, odnosno bez posljedice ozledjenja osobe, koju je zadesila, ili da se ozleda, dotičnoj osobi nepažnjom prouzročena, ne može kvalificirati težkom. Nasuprot proizlazi iz ustanove §. 431. k. z., — ako se prispodobi sa ustanovami §§. 335.—337. k. z., — da se svaki čin ili propust, koji može prouzročiti ili umnožiti pogibelj za život ili tjelesnu sigurnost ljudi u slučaju nepažnje, nemarnosti ili nedostatka nadležne pomnje, u koliko je počinitelj mogao tu pogibelj predvidjeti, kazniti ima kao prekršaj §. 431. k. z. i onda, ako nije nastala nikakova šteta; t. j. po §. 431. k. z. kažnjivo je već samo po sebi kulpuzno prouzročeno stanje, kojim se može tjelesna sigurnost povriediti, a da ne nastupe nikakove štetne posljedice. (Plenarna riešitba kas. sudišta u Beču od 7. siečnja 1887. br. 12707. M. 1018.)

2. Od odgovornosti utemeljene u §. 431. k. z. ne može se nitko osloboditi time, da zakrivljenu pogibelj života, zdravlja ili tjelesne sigurnosti ljudi odstrani prije nego li je nastala zaista šteta. (Riešitba kas. sudišta u Beču od 25. svibnja 1898. br. 733. M. 2235.)

a) **otvorenje željeznice prije nego bude dopušteno ili prije nego se izpune propisani za to uvjeti;**

b) **zanemareno postavljanje ili uzdržavanje ograda, pregrada, tabla od zabrane i ostalih sredstva od zaštite i znakova od opomene, propisanih za uklonit štetu;**

c) **namještenje čeljadi, koja nisu dokazala sposobnosti, koju zahtjevaju propisi službeni; ili koja su po upravi državnoj očitovana za izključenu iz onoga posla za koj su odredjena;**

d) **preduzeće ili dopuštenje vožnje željeznicom oštećenom ili u pogibeljnu stališu nahodećom se, ili s mjestokreti (lokomotivi), koli ili inom spravom poslovaćom od iste kakvoće.**

Po zakonu od 16. travnja 1902., odtisnutom kod §. 261., može se ovaj strogi zatvor pretvoriti u globu.

GLAVA JEDANAESTA.

O PRESTUPCIH I PREKRŠAJIH SUPROT SIGURNOSTI VLASTNIČTVA.

Propisi za uklonit nemarnost pri odvraćivanju pogibelji ognjene.

§. 434. Velika, često neizmjerna šteta požara zahtjeva, da se zanemarenje svakoga propisa, obstojećega za odvratu pogibelji ognjene, smatra i kazni kao prekršaj.

Vidi **oglas** c. kr. hrv.-slav. mjestodržtva od 4. siečnja 1857. br. 439., **kojim se izdaje red gradjenja za zemaljski glavni grad Zagreb.** (Zem. vlad. list broj 4. god. 1857. II.),

obznanu c. kr. hrv.-slav. namjestničtva od 7. travnja 1857. br. 4144. i 3. listopada 1857. br. 10.726., **kojima se izdaje gasnik za zemaljski glavni grad Zagreb.** (Zem. vlad. list broj 12. i 32. god. 1857. II.) i

naredbu kr. hrv.-slav.-dalm. zem. vlade, odjela za unutarnje poslove, od 25. lipnja 1900. br. 35.499., **kojom se izdaju novi gradjevni redovi: 1) gradjevni red I. za ladanje u kraljevinama Hrvatskoj i Slavoniji; 2) gradjevni red II. za gradove navedene u §. 2. zakona od 26. lipnja 1895.; 3) gradjevni red III. za gradove navedene u §. 1. gore rečenog zakona, izuzam grada Zagreba, t. j. za gradove Osiek, Varaždin i Zemun;** 4) gradjevni red II. a), koji je istovjetan sa gradjevnim redom I. samo sa

promjenom nadležnosti, te imade valjanost za gradjevine u okolici gradova navedenih u §. 2. zakona od 26. lipnja 1895. i u selih spadajućih pod nadležnost istih gradova; 5) gradjevni red III. a) koji je istovjetan sa gradjevnim redom I. samo sa promjenom nadležnosti gradova navedenih u §. 1. zakona od 26. lipnja 1895. izuzam grada Zagreba, t. j. za gradove Osiek, Varaždin i Zemun, te imade valjanost za gradjevine u okolici tih gradova kao i u selih spadajućih pod nadležnost tih gradova (br. 63. sbornika od god. 1900.).

Kazan suprot naimarom, zidarom ili drvodjeljam, koji uzrade proti osobitim naredbam gašenja ili gradjenja.

§. 435. Naimar, zidar ili drvodjelja, koj prigodom gradjenja ili prenapravljanja učini štogod, što je zarad pogibelji ognjene zabranjeno u izdanoj ponapose naredbi gašenja ili gradjenja: kriv je prekršaju i ima se ne samo osudit da na svoj trošak skine i po propisu napravi ono, što bude načinio suprot naredbi, nego se još k tomu ima za prvi put kaznit globom od dvadeset i pet do dvie sta forinti.

Kazan ponovljena prekršaja.

§. 436. Ako isti prekršaj učini drugi put: kaznit se ima dvostrukom globom; a treći put zabranit mu se ima svako dalje vodjenje gradjevine.

Suprot palirom i nastojnikom gradjevina.

§. 437. Palir ili nastojnik koje gradjevine, gdje se štogod gradi suprot obstojećoj naredbi za odvratu pogibelji ognjene: neka se ne da upotrebit za gradjevinu suproti naredbi, jer će drugčije za taj prekršaj bit kažnjen zatvorom od tri do četrnaest dana.

Suprot onim koji prave i postavljaju peći.

§. 438. Lončar, klepar (plehar) i bravar ili kojgod ini koj pravi peći, ako suproti propisu naredbe za odvratu pogibelji ognjene metne peć ili povuče ciev: tvori prekršaj i ima se kaznit globom od pet do dvadeset i pet forinti. Drugi put ima se globa podvostručit; a treći put prekršnik gubi obrt.

Suprot djetićem, kad postave pogibeljnu peć.

§. 439. Djetić (kalfa), koj ima nalog da postavi peć pogibeljnu radi ognja, ili da povuče takovu ciev: ne ima se dat upotrebit na to, jer će drugčije za taj prekršaj bit kažnjen zatvorom od tri do četrnaest dana.

Suprot svakomu, koj učini promjenu bez razvida ognjenoga ili bez naimara.

§. 440. Koj bez naimara načini pod krovom sobu, ili uzgradi inu gradjevinu; ili koj sam po sebi oko dimnjaka, oko grijanja, oko ognjišta ili peći prenapravi štogod, o čem se po glasu propisa ima prije toga učinit razvid ognjeni: tvori prekršaj i ima se kaznit globom od dvadeset i pet do dvie sto forinti. Ako zbilja sagradi štogod što je pogibeljno rad ognja: ima se pridržat, da to odmah skine i napravi tako da ne bude pogibeljno.

Kazan zidarskoga i drvodjelskoga djetića, kad se dá na to upotrebit.

§. 441. Djetić zidarski ili drvodelski, koj se dá na to prenapravljanje upotrebiti: kaznit se ima za taj prekršaj zatvorom od tri do četrnaest dana; a zatvor se taj ima i pooštrit, ako toga radi već bude kažnjen jedan put.

Suprot dimnjačarom kad ne prijave kojegod stvari, pogibeljne radi ognja.

§. 442. Dimnjačar, koj vidi štogod pogibeljna radi ognja, oko peći, oko ognjišta, oko naprave za grijanje ili oko dimnjaka: držan je javiti to odmah svomu majstoru ili gdje majstora ne ima, a tako i u slučaju, ako došavši drugi put metenja radi, nadje opet koju stvar, ognja radi pogibeljnu, neposredno vlasti sigurnostnoj. Propuštenje te prijave jest u jednom slučaju i u drugom prekršaj, i ima se kaznit zatvorom od jednoga do osam dana.

Suproti dimnjačarskim majstorom, kad zanemare prijavu djetića.

§. 443. Majstor dimnjačarski koj, kako mu to prijavi djetić, ne podje da stvar razvidi, i ako zbilja nadje pogibelj ognja, ne prijavi toga odmah gospodaru ili nastojniku kuće, ter ako taj stvari ne popravi, ne obavjesti o tom nadalje vlasti sigurnostne: ima se za taj prekršaj kaznit globom od pet do petdeset forinti.

Kad zanemare obać, mete li se kako treba.

§. 444. Istoga toga prekršaja krivcem tvori se i onaj majstor dimnjačarski, koj zanemari, kakono mu zapovieda dužnost obrta

njegova, od vremena do vremena pogledati ili poslat koga da pogleda, metu li se u kotaru njegovu dimnjaci kako treba.

Trgovina prahom pušćanim.

Kazan.

§. 445. Trgovci i kramari, koji trguju prahom pušćanim ili inom radi ognja pogibeljnom robom, pomenutom u §. 336. sl. f), i koji u štacunih svojih ili drugčije u kućah svojih drže od takove robe veću zalihu, nego dopuštaju izdati o tom osobiti propisi; ili koji dopuštene zalihe ne uzčuvaju kako donosi propis: krivi su prekršaju i imadu se kaznit prvi put gubitkom prekomjerne ili nečuvane zalihe i globom do dvadeset i pet forinti; drugi put ne samo tim gubitkom, nego i dvostrukom globom, a treći put zatvorom do jednoga mjeseca dana i gubitkom povlade za trgovanje stvarmi takovimi.

Vidi naredbe citirane kod §-a 336. o. z.

Obrti, koji drže zalihu lako upaljivih materijala.

§. 446. Trgovci i obrtnici, koji imadu zalihu makar kakova materijala, kojega se oganj lasno hvata, ter ga drže po tavanih ili mjestih drugčije nesigurnih i neosiguranih zidom ili pregradom kako valja: krivi su prekršaju i imadu se prema naravi robe i množtvu zalihe, kaznit globom od dvadeset i pet do pet sto forinti.

ili siena, slame ili drva za oganj.

§. 447. Koj ondje gdje za čuvanje ima svodova ili sgoda osobito odredjenih k tomu, na inom kojem mjestu drži zalihu, budi siena, budi slame, budi drva za oganj: podvržen je za ovaj prekršaj kazni, ustanovljenoj u paragrafu prediducćem.

Sluge i služkinje kad griju peć.

§. 448. Služinčad, koja imaju na svojoj brigi grijanje, pak u predpećak metnu sušit drva: tvore prekršaj i imadu se toga radi kaznit zatvorom od jednoga do tri dana, koj se sljedećih puta pooštrit imade.

Kad tko podje s golom sviećom na pogibeljno mjesto.

Kazan.

§. 449. Sluga kućni, kočijaš, konjušar ili govedar, služkinja i svaki, koj se s golom sviećom zateče u štaglju, u staji (štali), u sgodah drvenih ili gdje se drži uglevlje, slama, sieno, ili ostale stvari, kojih se oganj lasno hvata: ima se za taj prekršaj kaznit zatvorom od jednoga do osam dana, koj se sljedeći put pooštrit imade.

Kad učine to isto šegrti, djetići, i ina služinčad.

§. 450. Istim načinom imadu se kaznit i šegrti ili djetići trgovački ili obrtnički, a tako u obće i sva služinčad, koja udju s golom sviećom u magazin ili sgodu, gdje se drže zapaljivi materijali.

Suproti gospodarom i obrtnikom ako ne pribave potrebitih fenjera, ili ako sami učine koj od tih prekršaja.

§. 451. Ako se dokaže putem iztrage, da gospodar ili obrtnik nije nabavio potrebitih fenjera: kriv je prekršaju i on, i ima se kaznit globom od pet do petdeset forinti; a ako sam gospodar, trgovac ili obrtnik učini kojgod od prekršaja, pomenutih u prediduća dva paragrafa: ima se kaznit globom od dvadeset i pet do pet sto forinti.

Kad tko puši na pogibeljnu mjestu.

§. 452. Koj bude pušio u staji, u sjeniku ili u sgodi gdje se drži slama, ili u štaglju, ili u obće na takovu mjestu, gdje se nahodi lasno zapaljivih stvari: ima se kaznit zatvorom od jednoga dana do jednoga tjedna, i kazan se ta po okolnostih i pooštrit imade.

Suprot zanemarenju ognja, naložena vani (na polju), ili blizu štagalja, stogova itd.

§. 453. Koj naloži oganj blizu štaglja, blizu plasta ili stoga, budi od siena, budi od žita, ili blizu polja na kojem ljetina ili još stoji ili leži požnjevena a neizvezena; i koj oganj naložen u šumi zanemari ili otidje neugasivši ga posve: ima se za taj prekršaj kaznit zatvorom od jednoga dana do jednoga tjedna; a ta se kazan u slučaju poveće pogibelji i pooštrit imade.

Vidi §§. 44. do 48. šumskoga zakona od 3. prosinca 1852. (Drž. zak. list br. 250. god. 1852.)

Suprot putovanju sa zubljami kroz šume, mjesta itd.

§. 454. Kad se tko vozi ili putuje sa zubljami, valja da ih utrne pred svakim drvenim mostom i pred svakim mjestom i svakom šumom, pod globu od petdeset do pet sto forinti za

svaki slučaj ovoga prekršaja. Na propis ovaj imadu ponapose opomenut tudjane, koji putuju s poštom, meštri od pošta.

Dužnost postiljona i najamnoga kočijaša u tom slučaju.

§. 455. Postiljoni i najamni kočijaši, kad dodju do takovih mjesta, držani su tu putnikom svagda još jedanput napomenuti i ne micat se s mjesta doklegod se zublje ne utrnu: ako toga ne učine, krivi su prekršaju i imadu se kaznit zatvorom od jednoga do osam dana, koj se po okolnostih i pooštrit imade.

§. 456. Ako putnik, budi prietnjom budi silom, prisili postiljona ili kočijaša da vozi dalje: ima ovaj u bližnjem mjestu gdje misli da će naći dovoljno pomoći, dogodjaj taj prijaviti. Predstojnik občinski držan je tu putnika kratkim putem saslušati i ako mu bude nepoznat, zaiskat od njega osiguranje globe; poslje toga ne ima ga smetat u daljem putovanju, nego ima prijavit odmah vas dogodjaj sudu.

Vlast svakoga mjesta, kroz koje tkogod prodje sa zubljom.

§. 457. Istim načinom vlastno je svako mjesto zaustavit i i prijavit odmah vlasti bez iznimke svakoga putnika, koj se proveze s gorućom zubljom.

Kazan kad bude zatajen nastajući požar.

§. 458. Koj uzradi da zataji nastajući požar, ili ako nastane u njega, prijavit ga propusti: ima se za taj prekršaj, po različi mjesta i prema većoj ili manjoj, zatajom tom nastavšoj pogibelji, kaznit globom od deset do sto forinti.

§. 172. zakona rudarskoga od 23. svibnja 1854. (Drž. zak. list br. 146. god. 1854.):

Svikoliki prestupci i prekršaji proti sigurnosti osoba i vlastnine, učinjeni zanemarenjem potrebitih opreza u rudnicih, imadu se na krivcu, bio isti vlastnik, urednik ili podčinjenik, kaznit polag ustanova obćega zakonika kaznenoga. (§§. 335.—336. sl. g), 431., 432., 458. i 459.).

Vidi i §. 45. šumskoga zakona od 3. prosinca 1852., citiranoga kod §-a 453. o. z.

Obće ustanove kaznene za čine il propuste, iz kojih može nastat pogibelj ognja.

§. 459. Osim slučajeva izbrojenih ponapose u paragrafih predidućih, prekršaji su u obće i svi ostali čini i propusti, iz kojih se lasno može vidjeti u napred pogibelj ognjena, kao: kad se pri goloj svieći tuče lan ili konoplja; kad se blizu kuća i štagalja puca ili pale ognjotvori (Feuerwerk); kad se ne pazi na pozornosti, koje su ponapose propisane u obziru skakanja varnica (iskara) iz mjestokreta na željeznicah prigodom vožnje parovoza kroz mjesta ili blizu njih; kad se grade sgrade blizu željeznica, po kojih se vozi s parom i t. d.: imadu se kaznit onako, kako se više ili manje sudaraju sa slučajevi, pomenutimi gori.

Vidi §. 172. zakona rudarskoga, citiranoga kod §-a 458. o. z.

Kradnje manje vrsti.

§. 460.* Svaka kradnja, koja nije te vrsti, da se po propisu §§. 173. do 176. kazni kao zločinstvo: ima se kao prekršaj kazniti jednostrukim ili strogim zatvorom od jednoga tjedna do jedne godine, a po vlastitosti okolnosti zatvor se taj i pooštrit imade.

OKRUŽNICA kr. banskog stola od 14. studena 1883. br. 23384 o tumačenju previšnjega riešenja od 11. kolovoza 1883. glede šumskih prekršaja. (Ur. sbirka br. 93.).

Povodom sbivšega se slučaja, da je jedan kotarski sud u po-

---

* §. 460. izpravljen je prema zakonu od 29. prosinca 1886., kojim se preinačuju odnosno nadopunjuju njeke ustanove kaznenoga zakona od 27. svibnja 1852. (Sbornik zakona i naredaba broj 2. god. 1887.).

Ustanove toga §-a glasile su prije:

Kradnje manje vrste.

§. 460. Svaka kradnja, koja nije te vrste, da se po propisu §§. 172. do 176. kazni kao zločinstvo: ima se kao prekršaj kaznit jednostrukim ili strogim zatvorom od jednoga tjedna do šest mjeseci; a po vlastitosti okolnosti, zatvor se taj i pooštrit imade.

---

§. 459. Kućegospodar nije za to po kaznenom zakonu odgovoran, što se je u njegovoj kući dogodio čin, iz kojega se je lasno vidjeti mogla u napried pogibelj ognjena, jer je za takov čin odgovoran dotični počinitelj. Krivo je dakle tumačenje §. 459. k. z., da nosi odgovornost za čin, koji je mogao prouzročiti pogibelj ognjenu, kućegospodar, kada se ne može krivcu u trag doći. (Riešitba kas. sudišta u Beču od 31. svibnja 1854. broj 15787. G. Z. 81.).

dručju bivše hrv.-slav. Krajine uzkratio povedenje kaznenoga postupka radi prekršaja proti sigurnosti šumskoga vlastničtva, počinjenih po žiteljih jedne imovne občine u obsegu šuma druge imovne občine, — smatrajuć se nenadležnim za uredovanje pogledom na previšnje riešenje od 11. kolovoza 1883., proglašeno naredbom bana kraljevina Hrvatske, Slavonije i Dalmacije kao kr. povjerenika za utjelovljenje bivše vojne Krajine od 18. kolovoza 1883. br. 3311. — upućuju se sve podredjene sudbene oblasti prve molbe uslied odpisa vis. kr. vladnoga odjela za pravosudje od 6. studencga 1883. br. 14810, da ovakovo tumačenje previšnjega riešenja od 11. kolovoza 1883. i odnosno §. 18. šumskoga zakona od 3. prosinca 1852. ne odgovara zakonu, jer ne može biti dvojbe o tom, da je šumski zakon odredio u §. 18., da se prekršaji onih, koji pravo na drvarenje imadu, smatraju i kazne kao kvar šumski« — razumjevao samo one prekršitelje, koji na onom objektu počiniše prekršaj, na kojem imadu pravo drvarenja — pošto bi protivno tumačenje dovelo do absurduma, da se svi prekršaji onih, koji ma gdje imadu pravo na drvarenje, smatraju kao kvar šumski, makar počinili prekršaj na tudjem, strogo privatnom vlastničtvu.

Ujedno obnalazi banski ovaj stol za shodno upozoriti sudbene oblasti i na to, da pravo na zajedničko uživanje žuma, izlučenih za imovne občine, ne pripada svimkolikim žiteljem dotičnoga okružja, nego samo občinam i krajiškim obiteljim, navedenim u §. 1. naputka za provedbu u §. 4. zakona od 8. lipnja 1871. ob odkupu šumskih služnosti odredjenoga uredjenja načina zajedničkoga uživanja šuma i šumskog tla za pravoužitnike po pukovnijskih kotarih (list zem. uprave za hrv.-slav. vojnu Krajinu od godine 1881. kom. XI.).

Dotični pravoužitnici imadu se u očevidnosti voditi posebnim katastrom po propisih §§. 2. i slied. prenavedenoga naputka, a s toga treba u svakom slučaju, u kojem može nastati dvojba, da li stanovito kažnjivo djelo, počinjeno na štetu imovne občine, podpada pod kazneni zakon ili da li se isto ima smatrati i kazniti samo kao šumski kvar u smislu §. 18. šumskoga zakona — ponajprije izvidjeti, da li okrivljenik spada medju pravoužitnike dotične imovne občine.

NAREDBA kr. hrv.-slav.-dalm. zemaljske vlade, odjela za unutarnje poslove, od 7. srpnja 1891. br. 35869., **glede tumačenja §. 60. st. 1. i 4. šumskoga zakona.** (Ur. sbirka broj 414.).

Na predlog kr. državnoga nadodvjetničtva u Zagrebu, da se naredbe bivšeg c. kr. glavnoga vojnog zapovjedničtva u Za-

grebu kao krajiške zemaljske upravne oblasti od 4. svibnja 1879. br. 7534. i od 15. lipnja 1880. br. 3173. izdane za bivše krajiško područje u pogledu tumačenja §. 60. st. 1. i 4. šumskoga zakona od 3. prosinca 1852., uvedenoga u Hrvatskoj i Slavoniji ces. patentom od 24. lipnja 1857., protegnu na cielu zemlju, obnašla je kr. ova zemaljska vlada, odjel za unutarnje poslove; sporazumno s ovovladnim odjelom za pravosudje odrediti što sliedi:

Kako se iz gorespomenutog predloga kr. državnoga nadodvjetničtva razabire, nejasna je još uvjek granica, gdje šumski kvar prestaje i gdje kradja počima, političkim i sudbenim oblastim diela bivšeg starog provincija.

Uzrok tomu jest, što dotične oblasti ne znadu razlikovati, što se smatrati ima suharci i sitnim drvljem, a što se smatrati ima mladimi razsadi drva i grmovja i t. d. (točka 1. i 4. §. 60. šumskoga zakona).

Povod raznovrstnim protuslovećim osudam jest po navodu državnoga nadodvjetničtva razno tumačenje §. 60. točka 4. šumskoga zakona, a naročito pako izraza »druge sitne vrsti drvlja i grmovlje«, pošto lugarsko i ino pomoćno osoblje često u svojih prijavnicah ne pruža sasvim točno sve one podatke, po kojih bi kaznene oblasti kažnjivo djelo po zakonu označiti mogle, te su toga radi vazda u dvojbi, da li se prisvojenje takova drvja smatrati ima kano šumski kvar, ili kano kradja.

Pod pojam »druge sitne vrsti drvlja i grmovja« u smislu §. 60. točke 4. šumskoga zakona spada sve ono u šumah nalazeće se drveće, koje se kao takozvana sitnogorica malo kad ili nikada kao poveće drvo, nego li samo grmasto razvije, te uslјed svoje vanjske slike glavnu sastojinu u šumi nikada sačinjavati ne može.

U ovaj red spada naročito ona vrst drveća, koja je pod obćenitim imenom »grmovje« poznata, a to je lieska, bazga, borovica, zimolez, svib, bieli i crni trn, mnogo vrsti grmastih vrba i t. d.

Nadalje ima se osim prednavedenih vrsti drvja takodjer i sve ostalo drveće bez obzira na njihovu vrst u kategoriju »sitne vrsti drvja ili grmovja« uvrstiti, koje pogledom na svoju mladost i usljed toga na svoju kratkoću i tankoću malu ili nikakovu tehničku vriednost ne ima.

Ovamo spada sve drvo u mladih satojinah stojećih u dobi kolosjeka, kojih se drvo može samo za manje kućne i obrtne potrebštine obratiti, kao što je mlado drveće za plotove, ko-

šare, sprulje i trklje za grah, cvieće i t. d., držke za sjekire, metle i biče, vile za sieno, kolje za vinograd, razne batine itd. Medju sitne vrsti drvlja« treba takodjer ubrojiti nalazeće se u šumi divljake (Wildobstsetzlinge).

Ali baš glede kolosjeka nastala je pri prosudjivanju dvojba, koje posječeno i prisvojeno drvlje ima se naime smatrati koljem, a koje pako već debli?

U tom pogledu neka služi pravcem, da se ima na temelju šumsko-stručnih načela »drvo bez razlike vrsti« u kategoriju kolosjeka uvrstiti, koje u srednjem promjeru do deset centimetara (10 cmt.) mjeri; svako drvo preko označene debljine ima se pako već kao deblo smatrati.

Svaki dakle prijavitelj kažnjivog djela, počinjena proti sigurnosti šumskoga vlastničtva, morati će u smislu prednavedenog tumačenja dotičnu prijavnicu tako sastaviti, da se iz iste odmah razabrati uzmogne, je li odnosni čin utemeljuje šumski kvar ili kradju, te spada li razprava u nadležnost političke ili sudbene oblasti?

Opisujuć naime kažnjivi čin u prijavnicah, ima se vazda označiti i debljina drva u promjeru, te gdje ta debljina ne nadmašuje 10 cmt. prijavu podnieti u političkoj oblasti, a gdje pak debljina više od 10 cmt. iznosi, sudbenoj oblasti.

Konačno se primjećuje, da razprava o šumsikh prekršajih, počinjenih po ovlaštenicih u urbarialnih šumah ili u šumah imovnih obćina, spada u nadležnost političkih oblasti.

Prema tomu imati će ta oblast daljne odredbe učiniti na područne kotarske oblasti i u obće na sve šumo-vlastnike, a nadalje i upravno šumarsko i lugarsko pomoćno osoblje urbarialnih imovnih obćina o prednavedenom točno poučiti budućega ravnanja radi.

---

§. 460. Proti osudjeniku radi prekršaja §. 460. k. z. ne smije se, ako nema okolnosti otegoćujućih, podjedno izreći, ako je inozemac, i kazna odpravljenja iz kraljevina Hrvatske i Slavonije. (Plenarne riešitbe kr. stola sedmorice od 29. ožujka 1890. br. 990. »Mjesečnik« XVI. str. 225. A. 27. i od 18. lipnja 1892. br. 2087. »Mjesečnik« XVIII. str. 395. A. 71.).

2. Vidi plenarnu riešitbu kr. stola sedmorice od 3. listopada 1891. broj 1098., odtisnutu kod §. 171. k. z.

3. Vidi plenarnu riešitbu kr. stola sedmorice od 3. veljače 1894. br. 4659. ex 1893., odtisnutu kod §. 171. k. z.

Ova se naredba izdaje podjedno na sve zamjenike vladnih povjerenika imovnih obćina i na sva područna gradska poglavarstva ter je o istoj obaviešteno ovdašnje kr. šum. ravnateljstvo a nadalje i kr. nadšum. ured u Vinkovcih i kr. šum. ured u Otočcu.

Pomanja pronevjerenja i prevare.

§. 461. Ista kazan ima mjesta i u pronevjerenja i u prevara, ako po okolnostih izbrojenih za pronevjerenja u §§. 181. i 183., a za prevare u §§. 199., 200. i 201., ne budu zločinstvo.

Vidi **zakonski članak** II.: 1890. zajedničkoga ugarsko-hrvatskoga državnoga sabora o **štićenju zaštitnih biljega** (br. 25. sbornika od g. 1890.) i **zakonski članak** XLI. : 1895. zajedničkoga ugarsko-hrvatskoga državnoga sabora, **kojim se preinačuje i popunjuje** zakonski članak II. od g. 1890. **o štićenju zaštitnih biljega** (br. 84. sbornika od g. 1895.).

Vidi **zakon** od 14. ožujka 1901. **o zaštiti javnih znakova** odtisnut kod §. 199. o. z.

Trajanje i pooštrenje kazni kod tih prekršaja.

§. 462. Trajanje kazni i pooštrenje iste ima se izmjerit po veličini iznoska, po lukavštini, koja se u činu ukaže, i po zlobi, pogibelji i veličini prevarena tim pouzdanja.

Kradnje i pronevjerenja medju supruzi ili bližnjom rodbinom živućom u skupu (zajednici).

§. 463.* Kradnje i pronevjerenja izmedju supruga, roditelja, djece, braće ili sestara, dok u skupu živu, mogu se jednostru-

---

* §. 463. izpravljen je prema zakonu od 29. prosinca 1886., kojim se preinačuju odnosno nadopunjuju njeke ustanove kaznenoga zakona od 27. svibnja 1852. (Sbornik zakona i naredaba br. 2. god. 1887.).

---

§. 461. 1. Vidi plenarnu riešitbu kr. stola sedmorice od 8. listopada 1892. br. 2678., odtisnutu kod §. 320. sl. e) k. z.

2. Vidi plenarnu riešitbu kr. stola sedmorice od 15. prosinca 1894. br. 4434, odtisnutu kod §. 183. k. z.

3. Vidi plenarnu riešitbu kr. stola sedmorice od 11. veljače g. 1899., odtisnutu kod §. 197. k. z.

kim ili strogim zatvorom od jednoga tjedna do šest mjeseci, koj se prema okolnostim i pooštriti ima, kazniti samo onda, ako to zaište glava od porodice.

Ustanove toga §-a glasile su prije:

Kradnje i pronevjerenja medju supruzi ili bližnjom rodbinom živućom u skupu (zajednici).

§. 463. Kradnje i pronevjerenja izmedju supruga, roditelja, djece, braće ili sestara, dok u skupu živu, mogu se po mjeri §. 460. kaznit onda samo, ako to zaište glava od porodice.

---

§. 463. 1. Vidi riješitbu kr. stola sedmorice od 17. rujna 1892. br. 3033., odtisnutu kod §. 189. o. z.

2. Prekršaj kradje, počinjene po kćeri na štetu otca si, s kojim zajedno živi, ima se progoniti po §. 463. k. z. samo na zahtjev otca kao glave porodice. (Plenarna riešitba kr. stola sedmorice od 15. prosinca 1894. br. 4435. »Mjesečnik« XXI. str. 77. A. 166.).

3. Ako brat pronevjeri novce sestrine, s kojom živi u zajedničkom kućanstvu, ne ima prava staviti zahtjeva na progon oštećena sestra, van jedino glava porodice, t. j. osoba, koja stoji na čelu kućanstva. (Plenarna riešitba kr. stola sedmorice od 12. lipnja 1897. br. 2189. »Mjesečnik« XXII. str. 553. A. 236.)

4. Domaće kradnje ograničene su po §. 463. k. z. na stvari, koje su vlastničtvo obitelji tata, te se ne protežu na stvari trećih osoba, nalazećih se u stanu te obitelji. (Riešitba kasac. sudišta u Beču od 5. rujna 1855. br. 8915. G. Z. g. 1856. br. 1.).

5. Žena, koja je izhodila uslijed povedene parnice o razstavi od stola i postelje dozvolu razlučenoga stanovanja od svojega muža, počinila je zločinstvo kradje, ako si iz prijašnjeg zajedničkog stana, a sada posebnog stana njezinog supruga, prisvoji stvari, koje su bile po ženitbenom ugovoru po uslovljenoj zajednici dobara vlastničtvo njezino u polovici, i to s obzirom na §. 463. k. z., gledom na vriednost druge polovice, koja spada u vlastnost njezinog supruga. (Riešitba kas. sudišta u Beču od 15. travnja 1862. br. 2287. G. H. br. 25.).

6. Diete, koje se nalazi za to, da nauči zanat, u gradu ne daleko od prebivališta roditelja svojih, nije radi toga prestalo imati u kući njihovoj pravo svoje utočište (svoju postojbinu), pa ako ono počini kradju na štetu roditelja svojih u njihovoj kući

Dioničtvo u tih prekršajih.

§. 464. Dioničtvo u kradnji i pronevjerenju jest prekršaj, ako po §§. 185. i 186. ne bude zločinstvo.

Kazan dioničtva.

§. 465. Kazan dioničtva odredit se ima u obće po §. 460.; ponapose pak ima se izreć strožija kazan suprot onomu, koj navede na takov prekršaj nedoraslu ili drugčije slaboumnu osobu.

Bezkaznenost tih prekršaja.

§. 466. Ustanove, dolazeće u §§. 187. i 188., imaju se na kradnju i pronevjerenje i na dioničtvo istih uporavit i onda, kad ne budu ino nego goli prekršaji.

Prestupci suprot književnomu i umjetnomu vlastničtvu.

K a z a n.

§. 467. Svaki nepovlašteni patisak i svako umnoženje ili spotvorenje proizvoda kojega, budi književnoga, budi umjetnoga, koje zakoni uzporedjuju s patiskom, smatra se na zahtjevanje kvarujućega kao prestupak, i ima se, izim toga što ima mjesta naknada, odredjena zakoni gradjanskimi, u onom koj ga učini ili za učinjenje istoga znajuć sudjeluje ili s proizvodi takovimi znajuć uztrguje, kaznit ne samo gubitkom (konfiskacijom) zatečenih primjeraka, odtisaka, izlivaka itd., razloženjem stavke tiskovne, a u djela umjetnih, u koliko nagoda izmedju spotvoritelja i kvarujućega ne ustanovi što drugčijega, i razorenjem ploča, kamenja, forama i inih predmeta, za umnoživanje izključivo služećih: nego i globom od dvadeset i pet do hi-

---

za vrieme, kada je samo na posjetu, ima se ta kradja prosuditi po §. 463. k. z. (Rieš. kas. sudišta u Beču od 3. rujna 1880. br. 6030. M. 274.).

7. Ustanova §. 463. k. z. ima se uporaviti i na djecu nezakonite kćeri oštećenoga. (Riešitba kas. sudišta u Beču od 28. ožujka 1885. br. 14107. M. 766.).

8. Nahranče ne spada medju osobe, pogodovane po §. 463. (Riešitba kas. sudišta u Beču od 16. siečnja 1886. broj 12685. M. 869.)

§. 464. Vidi riješitbu kas. sudišta u Beču od 2. studenoga 1883. br. 8623, odtisnutu kod §. 185. k. z.

ljadu forinti, ili ako ne uzmogne platiti, zatvorom od pet dana do šest mjeseci, a u slučaju ponovljenja ili ako već prije toga bude kažnjen najmanje dva put, ima se kazniti još i gubitkom obrta. A imadu se uništit i primjerci konfiscirani, u koliko se po nagodi s onim, koj prestupkom bude oštećen, ne obrate za naknadjenje istoga.

Istim načinom ima se i javno davanje kojega dramatičnoga ili muzikalnoga djela, budi u cielu, budi s pokraćenjem i nebitnimi promjenami, ako bude učinjeno suproti izključivomu pravu autora ili njegovih u tom pravu nasljednika, kaznit kao prestupak, ne samo konfiskacijom upotrebljenih nepravičnim načinom rukopisa (tekstovnih knjižica, partitura, rola), nego i globom od deset do dvie sta forinti ili, ako se to ne uzmogne platiti, razmjernim zatvorom.

Vidi zak. **članak** XVI. god. 1884. zajedničkoga hrvatsko-ugarskoga sabora o **autorskom pravu.** (Sbornik zakona i naredaba br. 30. god. 1884.), **kojim su ustanove ovoga §-a ukinute.** Vidi §. 19. naredbe kr. hrvat.-slav.-dalm. zemaljske vlade, odjela za pravosudje, od 31. kolovoza 1887. br. 10672. (Sbornik zakona i naredaba br. 74. god. 1887.).

Prekršaj zlobne oštete tudjega vlastničtva.

Kazan.

§. 468.* Zlobna ošteta tudjega vlastničtva, ako po propisu §§. 85. i 89. ne bude zločinstvo, ima se kao prekršaj kazniti zatvorom od jednoga dana do šest mjeseci.

* §. 468. izpravljen je prema zakonu od 29. prosinca 1886., kojim se preinačuju odnosno nadopunjuju njeke ustanove kaznenoga zakona od 27. svibnja 1852. (Sbornik zakona i naredaba br. 2. godine 1887.).

Ustanova toga §-a glasila je prije:

Prekršaj zlobne oštete tudjega vlastničtva.

§. 468. Zlobna ošteta tudjega vlastničtva, ako po propisu §§. 85. i 89. ne bude zločinstvo, ima se, kao prekršaj kaznit zatvorom od rom od jednoga dana do jednoga mjeseca dana.

---

§. 468. 1. Prekršaj §. 468. med supruzi i bližnjom rodbinom ima se takodjer prosudjivati po §§. 463. i 525. k. z. (Riešitba kr. sudbenoga stola u O. kao prizivnoga suda u prekršajima od 29 travnja 1890. br. 2144.).

Bravari itd. koji prave odpirače.

Kazan.

§. 469. Bravari i ostali rukotvorci ognjeni, koji za nepoznate ljude prave odpirače ili otvarače; ili koji napravljaju ključeve po formah sumnjivih ili po samih odtiscih; ili koji bez pozornosti i potrebitoga razpita nepoznatim ljudem spotvaraju ključeve ili otvaraju brave; bravarski majstori koji tako zvane otvarače sprave (odpirača) ne čuvaju kako valja, ili ju povjere u nesigurne ruke; a tako i starinari koji kupuju ili prodaju budi ključeve, budi odpirače ili otvarače: krivi su prekršaju i imadu se kaznit prvi put globom od dvadeset i pet do petdeset forinti; drugi put dvostrukom tom globom; a treći put gubitkom obrta.

Sluge, djetići i služinčad, koja učine taj prekršaj bez znanja gospodareva.

§. 470. Kad pomenuti koj prekršaj učini obrtnički sluga, rukotvorski djetić ili ino služinče bez znanja gospodara ili majstora svoga: ima se kaznit strogim zatvorom do jednoga tjedna. Drugi put ima se zatvor taj pooštrit, i odpravit kaznik, ako bude inozemac, iz svihkolikih krunovina cesarevine.

Po zakonu od 16. travnja 1902., odtisnutom kod §. 261., može se ovaj strogi zatvor pretvoriti u globu.

Kazan suprot starinarom i torbarom, kad što kupe od nedorasla djeteta.

§. 471. Starinari, torbari i svaki, koj trguje sa stvarmi, koje su već trebovane, odložene ili stare, kad kupe ili zamiene što-

---

2. Vidi plenarnu riešitbu kr. stola sedmorice od 19. listopada 1895. br. 2092., odtisnutu kod §. 85. o. z.

3. Zlobno skinuće oglasa afiširana u svrhu reklame može tvoriti prekršaj zlobne odštete tudjega valstničtva po §. 468. kaz. zak. (Plenarna riešitba kr. stola sedmorice od 15. srpnja 1899. br. 2836. A. 339.).

4. Idealnoga (simultanoga) stečaja prekršaja §. 431. i §. 468. k. z. nema; oba ova prekršaja sjedinjena u jednome činu sadržavaju obilježja zločina § .85. sl. b) k. z. Neodlučno je, da li je izvor pogibelji narav čina, koj vodi do oštećen stvari, ili neposredno efekt oštećenja. (Riešitba kas. sudišta u Beču od 23. travnja 1898. br. 2959. M. 2201.).

god od djece nedorasle: imaju se za taj prekršaj, po okolnostih osobe i stvari, kaznit globom od pet do petdeset forinti ili zatvorom od jednoga do deset dana.

Kazan u slučaju ponovljenja.

§. 472. U slučajevih ponovljenih ima se globa podvostručit ili pak jednostruka globa skopčat sa zatvorom od jednoga do osam dana, koj se po okolnostih još i pooštrit imade. Ako se učinjenim češće prekršajem pokaže, da se nisu ništa popravili, imadu se prekršnici, ako imaju gradjanski obrt ili poglavarstvenu dozvolu, istih lišiti; a oni koji bez posebne dozvole trguju, ako budu ovozemci, imadu se na neizvjestno vrieme odpravit iz mjesta; a ako inozemci, imadu se za vazda odpravit iz svihkolikih krunovina cesarevine.

Prodavaoci dragoga kamenja i robe od galanterije, zlatari i srebrnari.

Kazan.

§. 473. Oni, koji trguju dragim kamenjem i tako zvanom robom od galanterije, a tako i zlatari i srebrnari, kad im dragoga kamenja ili zlatne i srebrne robe na prodaju ponudi kojgod takov, koj sudeć po okolnostih, ne može bit ni gospodar toga, ni poslan od gospodara: držani su zaustavit i stvar i prodavca, ter ako se ne uzmogne dovoljno izkazat, činiti ga postavit pred poglavarstvo. Zanemarenje propisa ovoga jest prekršaj i ima se kaznit globom od dvadeset i pet do sto forinti.

Kazan, kad kupe kojugod sumnjivu robu.

§. 474. Ako si pribave sumnjivu robu, koja im tim načinom bude ponudjena: imadu se, po razlici vriednosti robe, kaznit globom od petdeset do pet sto forinti.

Propis u pogledu raztopljena zlata i srebra.

§. 475. Oni zlatari i srebrnari, kojim bude ponudjeno na prodaju raztopljena zlata ili srebra, koje nije obilježeno imenom drugoga kojega povlaštenoga zlatara ili srebrnara: držani su zaustavit prodavaoca i činiti ga postaviti pred poglavarstvo.

Ako to propuste ili ako pribave takovo neobilježeno zlato ili srebro: ima imat mjesta kazan, postavljena na taj prekršaj u paragrafu predidućem.

Dužnost uhvatit u obće svakoga sumjivoga prodavaoca.

§. 476. Ali ne samo trgovci i obrtnici, nego i svaki, kad mu se, budi na prodaju, budi u zalog ponudi stvari, koje po vlastitosti svojoj suprot ponudjajućemu probudjuju sumnju da su ukradene: držan je nuditelja po mogućnosti zaustaviti i ako se ne izkaže, učiniti ga postavit pred poglavarstvo.

Koj svojom krivnjom dužnost ovu izpunit propusti, kaznit se ima po §. 473.

Kazan, kad tko kupi sumnjivu robu.

§. 477. A tako tvori prekršaj svaki, koj pomenutim načinom sumnjivu koju stvar kupi ili na nj, uzamši ju u zalog, štogod uzajmi, i ima se prema vriednosti stvari kaznit globom od dvadeset i pet do pet sto forinti.

Kazan prevare, učinjene suprot ustanovam ciene i takse.

§. 478. U koliko po niekojih mjestih bude osobitih limitacija ili taksovnih naredaba za prodaju stanovite robe ili za cienu stanovitih podavanja: ima se svaki čin proti istim, budi prevarom u porabi mjere i vage, pak makar da su i istine, budi prevarom u vlastitosti ili u cieni robe ili podavanja, kaznit po posebnih propisih, ustanovljenih za to. Nego treći takov narušaj, ako i onako ne bude na nj postavljena teža koja kazan, ima se kao prekršaj kaznit gubitkom obrta.

Vidi **naredbu** ministarstva unutarnjih djela i pravosudja od 18. siečnja 1855., **kojom se riešavaju sumnje, nastavše o tom, koje li su vlasti nadležne iztraživati i kazniti prva dva prekršaja, pomenuta u §. 478. obćega kaz. zakona** od 27. svibnja 1852. (Drž. zak. list br. 14 god. 1855.), zatim

naredbu ministarstva unutarnjih djela i pravosudja od 18. siečnja 1855., **kojom se razjašnjuje §. 478. obćega kaznenoga zakona** od 27. svibnja 1852. (Drž. zak. list br. 15. god. 1855.) i

razpis ministarstva pravosudja od 27. ožujka 1857. **o tom, da li se kazan gubitka obrta, koja je u §-u 478. zakona kaznenoga odredjena na treći narušaj limitacija i naredaba taksovnih, upo-**

---

§. 477. Objektom prekršaja §. 477. k. z. (sumnjiv kup) može biti i pronevjerena stvar. Prekupitelj može biti osudjen solidarno sa neposrednim počiniteljem na naknadu štete, nastale kradjom ili pronevjerenjem. (Rješitba kr. stola sedmorice od 24. svibnja 1902. br. 1935. A. 493.)

ravljivati ima i onda, ako su oba prva narušaja kažnjena bila samo gubitkom robe. (Drž. zak. list. br. 63. g. 1875.)

Dogovori obrtnika, poduzetnika od fabrika ili radnje, ili gospodara.

§. 479. Dogovori obrtnika, poduzetnika od fabrika ili radnje, a tako i dogovori gospodara za izposlovanje promjena u odnošajih budi radnje budi plaće, ili za povišenje ciene kojegod robe ili kojega posla na štetu obćinstva, ili za umaljenje ciene na korist njihovu vlastitu, ili za uzrokovanje nedaće (nedostatka): imadu se kaznit kao prekršaji.

Vidi §. 164. zakonskoga članka XVII. god. 1884. zajedničkoga hrvatsko-ugarskoga sabora: **Obrtni zakon.** (Sbornik zakona i naredaba br. 31. god. 1884.).

Kazan začetnika.

Ako su ujedno i predstojnici.

§. 480. Začetnici takovih dogovora imadu se prema većoj ili manjoj važnosti stvari, kaznit strogim zatvorom od jednoga do tri mjeseca; a ako ujedno budu i predstojnici obrta, imadu se, izim toga, ne samo skinut sa službe predstojničke, nego i očitovati nesposobnimi za istu u napredak.

Kazan ostalih sukrivaca.

Kazan ostalih sukrivaca jest prema veličini sudjelovanja njihova, pooštreni zatvor od tri dana do jednoga mjeseca dana.

Po zakonu od 16. travnja 1902., odtisnutom kod §. 261., može se ovaj strogi zatvor pretvoriti u globu.

Vidi §§. 162.—164. **obrtnoga zakona,** citiranoga kod §. 479.

Dogovori poslenika.

Kazan.

§. 481. Dogovori poslenika rudarskih i hutarskih, djetića zanatničkih, pomoćnika, radećih kod gospodara pomenutih u §. 479. i dogovori šegrta, sluga ili poslenika u obće, koji skupnom uzkratom radnje ili inimi sredstvi uzrade prisilit gospodare svoje na veću nadnicu ili plaću sedmičnu ili na ine koje

uvjete: jesu prekršaji i imadu se u kolovodjah kaznit pooštrenim zatvorom od osam dana do tri mjeseca dana; i osim toga imadu se kolovodje, ako budu ovozemci, odpraviti iz krunovine, a ako inozemci, iz svekolike cesarevine.

Vidi §§. 162.—164. obrtnoga zakona, citiranoga kod §. 479.

Kazan suprot obrtnikom kad zataje ili uzkrate zalihu robe, potrebite za svagdanje življenje.

§. 482. Obrtnici, koji javno prodaju robu, za svagdanje uzdržavanje potrebitu, ako zalihu svoju zataje ili se uzkrate prodati je makar kojemu kupcu: krivi su prekršaju i imadu se prema većoj ili manjoj potrebitosti te robe, kaznit prvi put globom od deset do petdeset forinti; drugi put dvostrukom tom globom; a treći put gubitkom obrta.

Kazan, kad se tim porodi nemir.

§. 483. Ako slučajevi, pomenuti u §§. 478, 479., 481. i 482., dadu povoda javnomu nemiru: ima se za prva tri slučaja, odredjena kazan zatvora jednostruka, pretvorit u zatvor strogi; a u slučaju §. 482., izreći odmah prvi put gubitak obrta.

Kad zataja ili uzkrata bude učinjena u doba javnoga nemira.

§. 484. Ako zataja ili uzkrata, pomenuta u §. 482, učinjena bude u doba javnoga nemira: kaznit se ima krivac, ako čin njegov ne bude zločinstvo, ne samo gubitkom obrta, nego i strogim zatvorom od jednoga do šest mjeseci.

Pokutne zalagaonice.

Kazan.

§. 485. Koj pozajmljuje novce na zaloge, praveć iz toga osobiti obrt, vodeć zalogovne knjige, izdajuć listove zalogovne: tvori se krivcem prekršaja i ima se kaznit prvi put zamaničnim povratkom primljenih zaloga vlastniku; drugi put, izim toga, položenjem pozajmljena na zalog iznoska; a u napredak, izim toga, još i zatvorom do jednoga mjeseca dana.

Krivina dužnika padših u stečaj.

Kazan

§. 486. Kada koj dužnik pane u stečaj, ter se ne uzmogne izkazat da je samo nesrećom i bez svoje krivine spao do toga

što ne može podpuno namirit svojih vjerovnika; ili kad se može pokrivit prekomjernim trošenjem; ili kad sam ne prijavi sudu stečaja, odmah kako pasivni stalež njegov prevali aktivni, nego pravi nove dugove, daje plaćanja ili doznačuje zaloge ili pokrića; ako čin taj ne bude zločinstvo prevare (§. 199., sl. f): kriv je prestupku i ima se kaznit strogim zatvorom od tri mjeseca do jedne godine dana, koj se po okolnostih i pooštrit imade.

Istoj kazni podvrženi su trgovci, padši u stečaj, ponapose i u slučajevih sljedećih:

a) kad dužnik obćeni primi trgovinu u zaduženu već stažu; ili kad ondje gdje zakoni trgovački za koju trgovinu zahtjevaju stanoviti fond trgovački, nastupi trgovinu, ne imajući toga fonda ili prevarivši poglavarstvo o pravom stanju svojega imetka;

b) kad budući već pao jedanput u stečaj, zadobije dozvolu da iznovice nastupi svoj posao, u koliko taj posao propisi o izvršivanju povlastica trgovačkih vezan bude o stanovite uvjete, lažnim prokazivanjem o obstanku istih;

c) kad ili posvema ne bude vodio propisanih trgovačkih knjiga, ili ih bude vodio tako nedostatno, da se iz njih ne može prosudit hod njegova posla, ni stalež njegova imetka;

d) kad vodeći knjige, makar i u pogledu pojedinih pošta, navlaš učini koju neizpravnost; ili kad uništi knjige budi posve, budi dielom; ili kad sadržaj njihov bud kojim načinom nagrdi;

e) kad o postanku dugova ili o uporavi znamenitih primitaka, budi u novcu, budi u robi, budi u ostalih stvarih, ne uzmogne dat dovoljna razjašnjenja;

f) kad se upusti u pretvorne, po pravoj naravi njihovoj, na gole oklade upravljene pogodbe o nabavljanju vjerovnih papira ili robe, ili u ine vratolomne poslove, koji s imetkom njegovim u nikakovu razmjerju ne stoje;

g) kad znajući da pasivni stalež njegov već prevaljuje aktivni, uzradi zategnut otvorenje stečaja, budi razpačavanjem robe svoje izpod prave njezine vriednosti, budi inimi za njegove vjerovnike štetnimi sredstvi, pak makar da i ne budu prevarna.

Kad pane u stečaj družtvo trgovačko, ima se izreć kazan suprot svakomu članu družtva koj se nadje kriv; a kad trgovac, padnuvši u stečaj, ne bude sam vodio poslova, ima se izreć kazan i suprot nastojniku trgovine, koj se kriv obnadje.

Kad se pokaže putem iztrage suprot trgovcu padnuvšemu u stečaj, da je u pogledu izkaza o posjedovanju propisanoga fonda trgovačkoga, kad je nastupio svoj poso, ili kad je iznovice tražio povladu, ako je već jedan put bio pao u stečaj, prevario poglavarstvo o pravom stanju svojega imetka: imaju se kaznit, kao sukrivci prestupka toga, svi oni koji budu sudjelovali k tomu, budi lažnom potvrdom o tobožnjoj stečevini kojega imetka, koju bude dužnik hinio, budi uručenjem novaca ili efekta za prividni izkaz o posjedovanju istih, budi priznanjem izmišljenih drugova, budi zatajom protudugova, budi inim načinom kojim mu drago.

Vidi **zakonski članak** XXXVII. god. 1875. **o trgovačkom zakonu.** (Sbornik zakona i naredaba br. 44. go. 1877.).

§. 242. **stečajnoga zakona** od 28. ožujka 1897. (br. 36. sbornika od g. 1897.):

Ako čin ne pada pod strožije ustanove kaznenoga zakona, kriv je prekršaju, te se ima kazniti po nadležnom sudu kotarskom (§ 7. zakona od 17. svibnja 1875. o kaznenom postupku) jednostrukim ili strogim zatvorom od jednoga tjedna do jedne godine stečajni vjerovnik:

1. koji si potajno dade namaknuti ili obećati imovinsku korist za to, da kod glasovanja naročito o nagodi prinudnoj u stanovitom smjeru glasuje ili da se od glasovanja uztegne; ili

2. koji si na štetu ostalih vjerovnika potajno dade namaknuti ili obećati posebnu korist za to, da pristane na dobrovoljno utanačenje, kojemu je svrha dignuće stečaja; ili

3. koji u stečajnom postupku prijavlja tražbine, znajući da su izmišljene ili da nisu tvrde i to u svrhu, da uzmogne vršiti

---

§. 486. 1. Za prestupak §. 486. k. z. kao ni za zločin §. 199. sl. f) k. z. nije nuždno, da je nad imovinom krivca otvoren stečaj, već je dovoljna dokazana faktična njegova insolvencija. (Rieš. kr. stola sedmorice od 13. listopada 1883. br. 2572. »Mjesečnik« X. str. 203., od 25. travnja 1885. br. 711. »Mjesečnik« XI. str. 422., od 2. svibnja 1896. br. 1154. »Mjesečnik« XXII. str. 670. A. 200., od 24. prosinca 1898. br. 4694. A. 305.„ od 1. veljače 1900. br. 139. A. 419. i od 28. studenoga 1903. br. 4548. A. 552.)

2. Kažnjivost prestupka §. 486. k. z. ne dokida se nagodom, skloplјenom izmedju prezaduženika i njegovih vjerovnika. (Rieš. kr. stola sedmorice od 12. siečnja 1894. br. 4423. ex 1893 A. 124.)

nepripadajući mu upliv na izbor vjerovničkoga odbora ili da neposredno uzmogne vršiti nepripadajući mu upliv na upravu, realiziranje ili razdiobu stečajne imovine.

§. 243. Kriv je prekršaju, te se ima kazniti po §. 242. stečajni upravitelj ili član vjerovničkoga odbora, koji si za svoje djelovanje u tom svojstvu u obće ili u pojedinom kojem slučaju dade na štetu vjerovnika namaknuti ili obećati imovinsku korist.

---

3. Za prestupak §. 486. k. z. nije potrebno formalno otvorenje stečaja. Nabava sukna i drugih tkanina po krojaču u svrhu, da bude nakon preradbe u haljine, preprodana, spada u kategoriju trgovačkih posala; nu da li ta radnja nadilazi granice obrta na malo, je pitanje čina, o kojem ima presudni sud odlučiti. (Rieš. kr. stola sedmorice od 7. rujna 1895. br. 3518. A. 178.)

4. Vlastnik trgovine odgovoran je po §. 486. k. z. i onda, ako nije sam vodio trgovački posao. (Riešitba kr. stola sedmorice od 21. ožujka 1896. br. 561. »Mjesečnik« XXIV. str. 234. A. 197. i od 23. listopada 1897. br. 4318. A. 252.)

5. Tko, znajući, da je prezadužen, propustiv prijaviti stečaj, namiri samo jednoga vjerovnika, nu ne u nakani, da izigra i ošteti ostale vjerovnike, ne počini već tim zločinstvo prevare po §. 199. sl. f) k. z. već prestupak §. 486. k. z. (Riešitba kr. stola sedmorice od 2. listopada 1897. br. 3892. A. 248.)

6. Protokolirani trgovac, vodio on trgovački posao sam ili ne, kao i onaj, koji ga u njegovo ime vodi, podpadaju pod udar §. 486. kaz. zak. (Riešitba kr. stola sedmorice od 24. lipnja 1898. br. 2098. A. 333.)

7. Sitničar, kojega radnja ne nadilazi granice obrta na malo, ne može biti krivcem prestupka §. 486. II. sl. c) k. z., pošto mu u smislu §. 2. i 25. trg. zakona ne nadleži dužnost voditi trgovačke knjige. (Riešitba kr. stola sedmorice od 23. lipnja 1900. br. 2627. A. 397.)

8. Trgovačke knjige imadu s obzirom na §. 486. sl. c) k. z. biti vodjene tako, da iz njih može svaka treća trgov. knjigovodstvu vješta osoba razabrati tečaj trgov. posala i stanje imovine. (Riešitba kr. stola sedmorice od 16. veljače 1901. br. 618. A. 423.)

9. Kupovanje i prodavanje marve na velikom gospodarstvu nije trgovački posao — takav gospodar nije stoga trgovac i ne

podpada pod ustanove §. 486. II. st. k. z. (Rieš. kr. stola sedmorice od 17. kolovoza 1901. br. 1736. A. 452.)

10. Kod prestupka označenog u §. 486. k. z. ne ima mjesta pretvorenju kazne zatvora u globu prema zakonu od 16. travnja 1902. br. 26. Sbor. (Riešitba kr. stola sedmorice od 24. rujna 1904. br. 3783. A. 569.)

11. Kažnjivost kridatara ne prestaje time, što nije nijedan vjerovnik prijavio tražbinu svoju proti stečajnini, radi česa je i stečaj dignut bio. (Riešitba kas. sudišta u Beču od 10. travnja 1854. br. 3474. G. Z. br. 86.)

12. Tko izda za prezaduženika neistinitu izpravu, kojom se ima pružiti dokaz u pogledu obstojnosti jedne stavke u izkazu imovine i dugovine prezaduženikove, sukrivac je prekršaja §. 486. k. z. (Riešitba kas. sudišta u Beču od 8. svibnja 1854. br. 2287. G. Z. 57.)

13. Član trgovačke tvrdke nije oprošten odgovornosti po §. 486. k. z. s toga, što je iz družtva izstupio prije nego što je ono stečaj otvorilo i za slučaj onaj, da družtvo nije bilo protokolirano. (Rieš. kas. sudišta u Beču od 13. ožujka 1854. br. 2189., Haimerls Magazin X. br. 39.)

14. Tko pravi dugove ili podpuno namiri jednog vjerovnika znajući, da pasivn ostanje njegovo već prevaljuje aktiva njegova, nije već time počinio prekršaj §. 486. k. z.; za to je potrebna direktna ili indirektna nakana, da time već postojeće ili nove vjerovnike prikrati ili bar, da je uslied ovog postupka prezaduženikova prikrata ostalih vjerovnika sliediti imala ili lahko sliediti mogla. (Riešitba kas. sudišta u Beču od 30. svibnja 1855. br. 4212. G. Z. br. 80.)

15. Trgovac, koji je u stečaj pao, kriv je prekršaja §. 486. k. z., ako je proti njemu dokazan samo jedan od slučajeva, navedenih u drugoj stavci ovog §-a pod a)—g), a da ne postoje za njega uvjeti navedeni u prvoj stavci §. 486. k. z., jer ustanova druge stavke ovog §-a nije onoj prve stavke subordinirana, već koordinirana. (Riešitba kas. sudišta u Beču od 22. studena 1876. br. 2933. M. 133.)

16. Sukrivnja i dioničtvo po smislu §. 5. k. z. nije izključeno kod prestupka §. 486. k. z. — Tko onomu, koji cieli imetak svoj u ime plateža ustupi jednomu od svojih vjerovnika, znajući da ne može namiriti sve svoje vjerovnike, jer njegova pasiva prevaljuju aktiva, sastavi odnosni ugovor, kojim je imao imetak prezaduženikov preći u vlastničtvo tog vjerovnika, ili koji samo

kod sastavka tog ugovora sudjeluje, znajući za pasivno stanje ustupitelja imovine, krivac je sukrivnje prestupka §. 486. k. z. (Riešitba kas. sudišta u Beču od 10. svibnja 1880. br. 2841. M. 256.)

17. Nazor, da prestupak §. 486. k. z. kod trgovačke zadruge, koja je pala pod stečaj, postojati ne može, jer članovi zadruge za obveze družtvene solidarno jamče, nije doduše opravdan u zakonu, jer se ovo ne razabire iz ustanove §. 486. k. z., pošto je i trgovačka zadruga samo juristična osoba, a kao takova može i ona odgovarati po kaznenom zakonu; nu po obćenitih načelih kaz. zakona, koja su na pose izražena i u predposljednjoj stavci §. 486. k. z., mogu se na odgovornost potegnuti pred kaznenim sudom samo oni članovi družtva, kojim se dokaže, da su svojom krivnjom prozuročili, da je družtvo palo pod stečaj, odnosno da je dospjelo do toga, da nije podpuno namiriti moglo sve svoje vjerovnike. (Riešitba kas. sudišta u Beču od 10. prosinca 1881. br. 6210. M. 394.)

18. Zagoda prekršaja §. 486. k. z. za dužnika, koji je nesrećom i bez krivnje svoje pao do toga, da ne može namiriti sve svoje vjerovnike, počima teći od časa, kada je za njega ta nemogućnost nastala, a za prezaduženika, koji nije odmah, kako je pasivni stalež njegov prevalio aktivni, sam prijavio sudu stečaj, nego pravio nove dugove te obavio plaćanja ili dao pokrića, od časa onoga, kojega je on najposlje pravio dugove ili obavio plaćanja, a ne od dana kada je otvoren stečaj. (Riešitba kas. sudišta u Beču od 6. svibnja 1882. br. 927. M. 449.)

19. Rok zastare kod prestupka kride ne teče od dana otvorenja stečaja, već od časa onoga, kada je okrivljeni, znajuć da je pasivan, zadnji novi dug napravio ili plaćanja obavio, ne prijavivši stečaj, kako je po zakonu dužan bio.

Ustanova točke b) §. 531. k. z. ne ima se uporaviti kod prestupka kride, jer prezaduženik nije kadar u pomanjkanju imovne, da nadomjesti vjerovnikom učinjenu štetu. (Riešitba kas. sudišta u Beču od 5. veljače 1883. br. 13501. M. 510.)

20. Drug javnog trgovačkog družtva ne može se riešiti kaznene odgovornosti izgovorom, da nije sudjelovao kod onoga posla, u kojem je nastala jedna od krivnja, navedenih u §. 486. k. z. (Riešitba kas. sudišta u Beču od 11. travnja 1885. br. 973. M. 767.)

21. Radi kažnjivog čina, navedenog u prvoj stavci obćenite ustanove §. 486. k. z., pada dužnik pod kaznenu odgovornost i onda, kada mu se ne može dokazati, da je znao za svoje imo-

vinsko stanje. (Riešitba kas. sudišta u Beču od 15. ožujka 1886. br. 14929. M. 898.)

K slovu c) 1. Tko nije dužan voditi trgovačkih knjiga, ne može biti kažnjiv po §. 486. sl. c) k. z. (Riešitba kas. sudišta u Beču od 15. svibnja 1885. br. 13158. M. 758.)

2. Trgovac, koji nije sastavio nikakove inventure, smatra se da je vodio trgovačke knjige manjkavo. (Riešitba kas. sudišta u Beču od 22. svibnja 1885. br. 2967. M. 789.)

3. Za učin prestupka po §-u 486. sl. c) k. z. dovoljno je, da je konstatovano kod trgovca, koji je pod stečaj pao, da je vodio svoje trgovačke knjige tako nedostatno, da se iz njih ne može prosuditi tečaj njegova posla ni stanje njegova imetka; nije pako potrebno, da je konstatovan materijalni manjak imovine njegove, odnosno nedostatnost njezina za namirenje svih njegovih vjerovnika. (Riešitba kas. sudišta u Beču od 2. studena 1885. br. 10391. M. 836.)

K slovu g) 1. Dioničtvo kod prestupka §. 486. sl. g) k. z. nije zakonskom ovom ustanovom izključeno. Tko za trgovca, znajući da pasivno stanje njegove imovine prevaljuje aktivno, ipak kupuje robu na vjeru te ju razpačava na sajmovih, taj je počinio dioničtvo prestupka §. 486. sl. g) k. z.

Da li je za dužnika nastupila nemogućnost namiriti sve svoje vjerovnike, ima se prosuditi po vremenu, u kojem je proti njemu kazneni progon odredjen bio. Okolnost, što su se kasnije njegovi imućtveni odnošaji popravili, ne upliva na njegovu kaznenu odgovornost, te ga ne oprašta od nje. (Rieš. kas. sudišta u Beču od 20. studena 1886. br. 10411.)

2. Kod izpitivanja, u koliko su nesretni dogodjaji uplivali na to, da je dužnik postao insolventan, moraju se u obzir uzeti odnošaji većeg poslovnog prometa u ukupnosti svojoj tako, da se ne ima gledati na pojedini podredjeni posao, koji je s gubitkom skopčan bio ni onda, ako je nastao krivnjom dužnikovom. (Riešitba kas. sudišta u Beču od 5. siečnja 1880. br. 7155.)

3. Time, što je tko preuzeo imovinu insolventnog dužnika i njegove platežne dužnosti, te u pogledu potonjih u vlastito svoje ime sa vjerovnici insolventnog dužnika sklopio nagodu, nije riešen dužnik kaznene odgovornosti. (Riešitba kas. sudišta u Beču od 5. travnja 1877. br. 11242.)

4. Za učin prestupka kride potrebno je pozitivno znanje dužnika o njegovom prezaduženom stanju. Neznanje njegovog poslovnog stanja nije dovoljno. (Riešitba kas. sudišta u Beču od 7. listopada 1876. br. 5947.)

GLAVA DVANAESTA

O PRESTUPCIH I PREKRŠAJIH SUPROT SIGURNOSTI POŠTENJA.

Uvrede poštenja:

a) beztemeljno okrivljenje zločinstvom, prestupkom ili prekršajem;

§. 487. Krivcem uvriedjena poštenja tvori se: * Δ

a) Koj lažljivo okrivi koga zločinstvom, ako okrivljenje to ne podje tako daleko, da po glasu §. 209. steče vlastitosti, koje su potrebite zločinstvu potvore; ili koj lažljivo okrivi koga prestupkom ili prekršajem.

Vidi **naredbu** od 1. listopada 1853. kod §-a 494. o. z.

Vidi **naredbu** kr. zem. vlade, odjela za pravosudje, od 27. studenoga 1900. br. 17.243., **kojom se objavljuje naputak o zakonitoj zaštiti protiv odpora, potvora i uvreda, što ih počine osobe, koje pripadaju pod vlast gradjanskih kaznenih sudova proti oružničkim osobama i o postupku u takovim slučajevima.** (Ur. sbir. br. 791.)

---

5. Pomanjkanje usposobljenja za vodjenje trgovačkih knjiga ne izpričava dužnika. (Riešitba kas. sudišta u Beču od 21. veljače 1879. br. 11216.)

§. 487. 1. Vidi plenarnu riešitbu kr. stola sedmorice od 7. travnja 1894. br. 794., odtisnutu kod §. 491. k. z.

2. Zadružne razmirice, računajuć ovamo i uvriede poštenja te laglje tjelesne povriede, u koliko ne podpadaju pod udar §. 411. k. z., spadaju pod nadležnost obćinskih poglavarštva u prvoj, te kr. kotarske oblasti u drugoj molbi. (Plenárna riešitba kr. stola sedmorice od 20. studenoga 1897. br. 3846. »Mjesečnik« XXV. str. 105. i od 10. prosinca 1904. br. 4662. A. 580.)

3. Za prekršaj §. 487. k. z. traje zagodno vrieme prema §. 532. tri mjeseca. (Plenarna riešitba kr. stola sedmorice od 4. lipnja 1904. br. 2311. A. 562.)

4. Za učin prekršaja §. 487. i 488. k. z. iziskuje se, da lažno okrivljenje bude učinjeno prema trećoj od obiedjenoga različnoj osobi; takovo stoga okrivljenje sadržano u zatvorenom pismu, a upravljeno na samu obiedjenu osobu bez namjere, da za nj sazna i ina osoba, nije kažnjivo kao prekršaj po §. 487. ili 488.

* Uvrede poštenja medju supruzi ne spadaju u Kaznene stvari. (vidi §413 i 419. k.z.) Mj. XXXVI. 161. (vidi §. 414.5)

Vidi Sibor ... 232. ... — vidi ... (handwritten margin note, partly illegible)

k. z. (Plenarna riešitba kr. stola sedmorice od 4. veljače 1906. br. 545. A. 604.)

5. Za uvriede u parbenih spisih, sastavljenih po odvjetniku, ne odgovara stranka već samo odvjetnik. (Riešitba kas. sudišta u Beču od 7 .srpnja 1858. br. 7154. Trib. 1861. br. 27.)

6. Predstojnik oblasti, koji u sposobniku podčinjenih mu urednika upiše u rubrici ćudorednog ponašanja okolnosti takove, koje utemeljuju okrivu kojeg zločinstva, prestupka ili prekršaja, počinio je prekršaj uvriede poštenja po §-u 487. k. z. (Riešitba kas. sudišta u Beču od 22. veljače 1871. br. 1975. G. H. br. 34.)

7. Za učin prekršaja §§. 487. i 488. k. z. zahtieva se, da je okriva učinjena u prisutnosti treće koje osobe ili inače javno. Zato ne ima prekršaja uvriede poštenja, ako tko u listu, koji je zatvoren te upravljen na stanovitoga trgovca, ovoga nazivlje varalicom, niti za slučaj onaj, da je po poslovnom običaju u trgovini tog adresata, otvorio list ne on sam, već njegov knjigovodja, čim nije dokazano, da je pisac lista imao nakanu, da list ne dodje u vlastite ruke adresata, već treće osobe. (Riešitba kas. sudišta u Beču od 30. kolovoza 1871. br. 10839. G. H. br. 79.)

8. Zastara teče kod uvriede poštenja od dana, kada je uvrieda učinjena, a ne od časa, kada je uvriedjeni ili dotičnik, koji je ovlašten na predlog, da se čin progoni, za uvriedu saznao. (Riešitba kas. sudišta u Beču od 9. veljače 1876. br. 11086. M. 99.)

9. Isto to valja glede lažljivih okriva u pismenom kojem podnesku. (Riešitba kas. sudišta u Beču od 9. veljače 1876. br. 12683. M. 100.)

10. Za učin uvriede poštenja potrebno je, da je dotičnik izrazio neistinitu okrivu prama trećoj osobi odnosno da joj ju je priobćio.

Nije s toga počinjen prekršaj uvriede poštenja priposlanjem zapečaćenoga pisma sa neistinitom okrivom na dotičnoga, kojega se tiče, jer za ovu ne može nitko doznati do jedinog naslovnika i primaoca pisma, proti kojemu je bila okriva upravljena. (Riešitba kas. sudišta u Beču od 16. svibnja 1878. br. 3293. M. 175.)

11. a) Da se uzmogne odgovoriti na pitanje, da li je stanovitom izjavom stanovita osoba uvriedjena, ne ima se gledati na to, da li se izjava može jedino i punim pravom protegnuti na tu osobu, već da li je proti njoj bila naperena.

Δ Radi uvrede počinjene u brakorazvodnoj parnici nema mjesta Kaz. post. (Mj. XXXVI. 162.)

b) beztemeljno okrivljenje drugimi čini nepoštenimi ili nećudorednimi;

§. 488. b) Koj koga i inače, budi poimence, budi znakovi, koji se na nj prilagodit dadu, priobćujuć stvari izmišljene ili izopačene, lažljivo okrivi kojim stanovitim nepoštenim ili takovim nećudorednim činom, koj ga može budi ponizit, budi omrazit u očijuh javnoga mnienja.

---

b) Za kažnjivost nasrtaja na tudje poštenje, o kojih slove §. 487.—496. k. z. nije nuždno, da se timi nasrtaji baš nastoji podkopati tudje poštenje, već je dostatno, da je učinitelj radio u sviesti, da će tim povriediti tudje poštenje na koj od načina navedenih u spomenutih zakonskih ustanovah.

c) Što izjava stoji u savezu s nastojanjem, da se zaštite ovlašteni interesi, to može doduše djelovati na prosudjivanje njezine kažnjivosti, nu ne radja nekažnjivošću psovaka, pogrda i krivih objeda, koje po formi i sadržaju prekoračuju granice onoga, što je bezuvjetno nuždno. Kazneni će sudac povriediti zakon, bude li propustio izpitati pobliže stanovitu izjavu samo za to, što je ona učinjena opravdanim povodom.

d) Prema tomu povriedjen je zakon, ako se tužba radi uvriede poštenja, sadržana u podnesku, u kojem se odklanja činovnik, konačno odputi samo za to, jer nije još riešen odnosni podnesak.

e) Izjave učinjene u spisih, koji se podnašaju javnim oblastima, za koj prema poslovanju uredjenom zakonom može doznati više osoba, imadu se smatrati, kao da su učinjene u »razširenih spisih«, tim više kao da su učinjene javno

f) Izjava smatra se javnom, ako je učinjena tako, da će ona prodrieti u šire krugove bud za to, što se je počinitelj pobrinuo, da se razširi, bud za to, što se iz okolnosti, u kojih je bila učinjena, može pouzdano očekivati, da će se pronositi. (Plenarna riešitba kas. sudišta u Beču od 16. studena 1882. br. 9729. »Mjesečnik« IX. str. 124.)

12. I onaj, koji kod prijave drugoga radi kažnjiva djela, svoju sumnju osniva na istinitim okolnostima, odgovara pred kaznenim zakonom, u koliko je osumnjičio nevinoga dolozno ili kulpozno. (Riešitba kas. sudišta u Beču od 17. svibnja 1892. br. 6038. M. 1528.)

§. 488. 1. Vidi plenarnu riešitbu kr. stola sedmorice od 14. rujna 1889. br. 2547., odtisnutu kod §. 491. k. z.

2. Riečima »da ura«, koju je N. N. postavio na tornju, »zlo ide«, nije on okrivljen nikakovim nepoštenim ni nećudorednim činom. Nema dakle u tih riečih kriterija prekršaja suprot sigurnosti poštenja, označenoga u §. 488. k. z., a ni drugoga kojega po kaznenom zakonu kažnjiva djela. (Plenarna riešitba kr. stola sedmorice od 25. veljače 1893. br. 99. »Mjesečnik« XIX. str. 235. A. 96.)

3. Onaj se čin mora držati nepoštenim u smislu §. 488. k. z., koji se po obćem nazoru nepoštenim smatra, koji potiče iz nepoštenih pobuda, koji ide za nepoštenim ciljem itd., a nećudorednim onaj, koji je nemoralan, koji se protivi obćim moralnim načelom. (Plenarna riešitba kr. stola sedmorice od 15. prosinca 1894. br. 4326. »Mjesečnik« XXI. str. 75. A. 164.)

4. Rieč »lažljivac« nije po obćem običaju govorenja psovka, već izraz, kojim se komu prišiva nečastna vlastitost: da hotomice, govori neistinu. Tko dakle koga opsuje pred više ljudi lažljivcem, ne počinja time javnu pogrdu, kažnjivu po §-u 496. k. z., već prekršaj uvriede poštenja po §. 488. k. z. (Riešitba kas. sudišta u Beču od 14. srpnja 1853. br. 6779. G. Z. br. 95.)

5. Kompenzacija medjusobnih uvreda poštenja nije po zakonu dopustiva. (Riešitba kas. sudišta u Beču od 13. listopada 1853. br. 10014. G. Z. br. 147.)

6. Tko razprostranjuje krivu viest, da je koji trgovac obustavio svoja plaćanja, počinio je prekršaj §. 488. k. z., jer o točnom izpunjivanju obveza sa strane trgovca nije samo uvjetovana vjeresija njegova, već po obćenitih pojmovih i poštenje njegovo u trgovačkom svietu. (Riešitba kas. sudišta u Beču od 29. ožujka 1859. br. 3310.)

7. I kada novine po krivoj viesti jave, da je stanovita tvrdka svoja plaćanja obustavlja, kriv je urednik njihov prestupka §-a 488. k. z. i to i za slučaj onaj, da odmah sliedeći dan tu krivu viest opozove. Pri tom ne izpričava urednika obrana, da je tu krivu viest dobio od čovjeka, kojega je pouzdanim držao i da mu je viest priobćena kao sveobći jur razprostranjeni glas, jer kod javnih okriva nastupa nekažnjivost za krivca samo onda, ako uzmogne pružiti podpuni dokaz o istinitosti odnosne okrive; dobra viera nije za to dovoljna. (Riešitba kas. sudišta u Beču od 18. srpnja 1865. br. 5983. G. Z. br. 66.)

8. Zahtjev neopravdane tražbine ne tvori još prekršaj uvriede poštenja. (Riešitba kas. sudišta u Beču od 4. lipnja 1867. br. 476. G. Z. od god. 1868. br. 9.)

9. Za učin prekršaja uvriede poštenja, normiranoga u §§. 487. i 488. k. z., nije potrebno s obzirom na ustanove §§. 238., 490. i

c) oznanjivanje inih sramotnih makar baš i istinitih stvari, iz života, budi privatnoga budi obiteljskoga.

§. 489. c) Koj u tiskotvorih, razširenih pismih ili u predstavah kipnih, ili koji, nebudući na to prisiljen osobitimi okolnostmi, javno obznani proti komu sramotnih, makar baš i istinitih stvari iz života, budi privatnoga budi obiteljskoga.

U koliko se kod navedenih okrivljenja dopušta dokazivanje istine i u koliko to služit može za izpričanje.

§. 490. Ako koje okrivljenje, pomenuto u §§. 487. i 488., okrivitelj obznani bud kojim načinom, naznačenim u §. 489., kažnjiv je isti, ako ne dokaže istine okrivljenja svoga, ili ako se okrivljenje odnosi na takov kažnjiv čin, koj se po sudu kaznenom progonit može samo na zahtievanje kojega trećega. U ovom posljednjem slučaju, a tako i u obziru stvari, pomenutih u §. 489., ne ima mu se nikada dopustiti da dokaže istinu okrivljenja svoga.

A ako okrivljenje koje, pomenuto u §§. 487. i 488., bude očitovano načinom drugim, a ne onim, koj je naznačen u §. 489., bit će okrivitelj bezkaznen, ako ili dokaže istinu okrivljenja svoga, ili barem navede okolnosti takovih, da bude vidjet dovoljno razloga, s kojih je moguće pronešeno okrivljenje vjerovati.

d) druge javne pogrde.

§. 491. d) Isto tako tvori se krivcem uvriedjena poštenja, koj koga javno ili pred više ljudi, u tiskotvorih, razširenih porugljivih pismih ili kipnih predstavah makar koje vrste, nenavodećih izvjestnih čina, okrivi pogrdnimi vlastitostmi ili mišljenji, ili ga izvrgne javnoj porugi, budi poimence, budi znakovi, koji se na nj dadu prilagoditi.

Ako se pogrdnik pri iztragi kaznenoga suda, želeći utemeljit pogrdu svoju, pozove na nepoštena djela pogrdjenoga: imat će, da ga mimoidje kazan, dokazat istinu okrivljenja svoga.

---

493. k. z., da je onaj, koji je okrivu izustio ili ju razprostranjivao, sam stvar izmislio ili da znade da je izmišljena, jer već nepromišljena, prenagljena, poštenje vriedjajuća izjava, ako se ne može opravdati, tvori po §. 490. k. z. sama po sebi po kaznenom zakonu prekršaj uvriede poštenja. (Riešitba kas. sudišta u Beču od 4. siečnja 1870. br. 1498. G. Z. br. 16.)

§. 489. 1. Vidi plenarnu riešitbu kr. stola sedmorice od 28. prosinca 1895. br. 4720., odtisnutu kod §. 532. k. z.

2. Navesti o nekomu, da se je nečastno ponio dapače isčuškan bio, nije obznanivanje sramotnih stvari iz privatnoga života u smislu §. 489. k. z. (Riešitba kr. stola sedmorice od 30. svibnja 1903. br. 2139. A. 538.)

§. 491. 1. Onaj, koji činovnika samo u obće, a ne navedši izvjestnih čina, označi kao čovjeka, koji bi bio pripravan u izvršivanju svoje službe podmićenjem dati se odvratiti od točnog i savjestnog izpunjenja svojih uredovnih dužnosti, ili od tuda namaknuti si primanjem mita nepravičnu korist, nije tim počinio prekršaj po §. 488. k. z. već po §. 491. k. z., ali samo onda, ako je djelo počinjeno javno ili pred više ljudi. (Plenarna riešitba kr. stola sedmorice od 14. rujna 1889. br. 2547. »Mjesečnik« XV. str. 629. A. 28.)

2. Obieda, da je netko tat i prevarant i da je cielu Njemačku prevario i okrao, ne sadržaje nikakov izvjestni čin, koji bi se mogao smatrati prevarom ili kradjom, pa s toga ne tvori prekršaja uvriede poštenja po §. 487., nego prekršaj uvriede poštenja po §. 491. (Plenarna riešitba kr. stola sedmorice od 7. travnja 1894. br. 794. »Mjesečnik« XX. str. 365. A. 132.)

3. Vidi plenarnu riešitbu kr. stola sedmorice od 28. prosinca 1895. br. 4720., odtisnutu kod §. 532. k. z.

4. Proglašenje nekog nesposobnim dati vitežku zadovoljštinu nije već samo po sebi delikt uvriede poštenja po kaznenom zakonu. (Plenarna riešitba kr. stola sedmorice od 2. prosinca 1899. br. 4790. »Mjesečnik« XXVI. str. 224. A. 365.)

5. Predbaciti nekomu, da je »surov i neotesan« jest pripisivanje pogrdne vlastitosti po §. 491. k. z., a ne psovka po §. 496. k. z. (Riešitba kr. stola sedmorice od 16. studenoga 1901. br. 4114. A. 467.)

6. Rieči »vi prevarantica nepoštena, vi idete samo za prevarancijom«, izuštene javno ili pred više ljudi, sačinjavaju učin prekršaja §. 491. k. z., a kod ovog prekršaja nastupa po drugoj stavci §. 491. k. z. nekažnjivost, ako se pogrdnik pozove na nepoštena djela pogrdjenoga i dokaže istinitost okrivljenja svoga. (Plenarna riešitba kr. stola sedmorice od 7. svibnja 1904. br. 1919. A. 561.)

7. Tko koga naziva »klevetnikom« bez dalnjeg kakvog dodatka, počinio je prekršaj §-a 491., a ne §. 496. k. z. (Rieš. kas. sudišta u Beču od 30. prosinca 1856. br. 12708. G. Z. 1857. br. 26.)

§. 492. Kažnjivih čina, ustanovljenih u prediđućih §§. 487.—491. tvori se krivcem i onaj, koj načinom, naznačenim onde, bude nasrto na porodice, na javne vlasti ili na pojedine organe vlade s obzirom na uredovno njihovo djelovanje, ili na sborove (korporacije) zakonito priznane, ili na dobar glas kojega pokojnika.

6. Izraz »ne vriedi ni toliko kao pas« tvori učin prekršaja §-a 496. k. z., a ne §-a 491. k. z. (Riešitba kas. sudišta u Beču od 22. rujna 1870. br. 9802. G. H. br. 76.).

9. Javnom pogrdom u smislu §-a 491. k. z. ima se smatrati i okriva ili pogrda stanovite osobe u pismih, namienjenih javnim oblastim (u podnescih, pritužbah i utocih), jer dotičniku, koji je to pismo podnio javnoj obalsti, moralo je biti poznato, da po poslovnom tečaju kod javnih oblasti za ovakovo pismo moraju doznati mnoge osobe. (Rieš. kas. sudišta u Beču od 21. studena 1877. br. 8831. M. 163.)

§. 492. 1. U ime svećenstva, koje kao zakonito priznati zbor po §. 492. k. z. može biti objektom prekršaja suprot sigurnosti poštenja, ne može pojedini član njegov bez naročitog ovlaštenja njegova podignuti tužbe. Ustanova §. 492. k. z. ne sadržaje u sebi nikakov učin kažnjivoga djela. (Riešitba kr. stola sedmorice od 11. svibnja 1901. br. 1881. A. 437.).

2. Družtvo kao juristička osoba može biti objektom uvrede poštenja (§. 492. k. z.). (Riešitba kr. stola sedmorice od 15. travnja 1905. br. 1385. A. 586.).

3. Tko u obće u podnesku kojem, predanom javnoj oblasti, okrivljuje činovnika, a da ne označuje ime njegovo da je pristran ili da se da podmiriti, počinio je uvriedu poštenja cieloga činovničkoga zbora odnosno ureda. (Riešitba kas. sudišta u Beču od 2. srpnja 1854. br. 7251. G. Z. br. 96.).

4. Stranka, koja spočitava sudcu, da ne može od njega pravicu dobiti, ili da je izkrivio odnosno njezino parbeno pismo, što ga nije u zapisnik uvrstio onako, kako mu je ona priobćila, nije već time, s obzirom na odviše obćenitu okrivu, te u pomanjkanju dokazane nakane vriedjati sud, počinila prekršaj §. 492 k. z., već je samo povriedila dužno štovanje prama sudu, koje se disciplinarnim putem kazniti ima po §. 192. poslovnoga reda za sudove (cars. patenta od 3. svibnja 1853. br. 81. d. z. l.). (Riešitba kas. sudišta u Beču od 1. lipnja 1871. br. 6591.).

5. Uvrieda činovnika nije uvrieda oblasti. Tko dakle psuje na carske činovnike, nije počinio uvriedu oblasti, pa se ne može progoniti po nijednoj oblasti već samo po pojedinom činovniku,

Kazan.

§. 493. Sve uvrede poštenja, pomenute u prediđućih §§. 487. do 492., imaju se u pravilu kaznit, kao prekršaji, zatvorom od jednoga do šest mjeseci; a ako budu učinjene tiskopisom, imadu se kaznit kao prestupci, zatvorom od šest mjeseci do jedne godine dana.

A izreć se ima kazan ne samo proti prvomu začetniku, nego i proti svakomu koj uznastoji dalje razprostranit takovu uvredu poštenja.

Ustanova poslejdnje stavke ovoga §-a ukinuta je §-om 30. zakona od 17. svibnja 1875. **o porabi tiska za kraljevinu Hrvatsku i Slavoniju.** (Sbornik zakona i naredaba br. 32. g. 1875.)*

Osobite okolnosti otegoćujuće.

§. 494. Kao osobite otegoćujuće okolnosti uvrede poštenja imaju se smatrati:

a) kada bude učinjena proti glavi koje države, koja je u priznatom narodno-pravnom obćenju s cesarevinom austrijanskom, ili proti zastupniku takove države, odlikovanu javnim značajem; ili

b) kada bude učinjena proti osobi, prema kojoj je uvreditelj u odnošaju osobitoga obvezanstva, ili prema kojoj ima izvršivat dužnosti štovanja; ili

* Ukinuta ustanova glasila je:

Kad uvreda poštenja bude razprostranjena tiskopisom, ima se, ako uvriđenik zaište, kaznena presuda, izrečna proti krivcu, o trošku istoga proglasit i putem štampe, i sud kazneni ima odrediti, kako da se po naravi okolnosti to obavi.

koji se smatra uvriedjenim. (Riešitba kas. sudišta u Beču od 18. siečnja 1884. br. 12628. M. 610.).

§. 493. 1. Litografijom razprostranjeni spis smatra se ravnim tiskopisu ne gledeć na broj primjeraka. (Riešitba kas. sudišta u Beču od 14. ožujka 1883. br. 14023. M. 520.).

2. Da uzmogne biti potegnut na odgovornost po §. 493. st. 2. k. z. mora razprostranjivač uvredljive izjave biti sviestan ove njezine naravi i protupravnosti svoga ponašanja. (Riešitba kas. sudišta u Beču od 23. siečnja 1894. br. 665. M. 1744.).

c) kada uvriedjenik podnese tim štetu ili pogibelj u svojoj slobodi, u gradjanskom svom napredku ili u zaslužbi svojoj, ili bude zapriečen u porabi ostalih prava.

NAREDBA ministarstva izvanjskih djela i pravosudja od 1. listopada 1853., kojom se obznanjuje, da se **§§. 487. do uklopno 493. zatim §. 494. sl. a) prepomenutoga zakona kaznenoga uporavljivat imadu navlastito i na uvriede poštenja učinjene proti Nj. Veličanstvu kralju bavarskomu, zatim proti poklisarom države bavarske, povjerenim kod dvora austrijanskoga, ili proti onim njezinim punovlastnikom, koji su javnim značajem odlikovani, nego s tim ograničenjem, da postupku kazneno-sudbenomu može mjesta bit svagda samo na zahtievanje stranke uvriedjene.** (Drž. zak. list br. 192. god. 1853.).

Budući da su se vlade ces. kralj. austrijanska i kralj. bavarska sporazumjele u tom, da se zamjenito rukovanje ustanova zakona kaznenih, koje se odnose na obranu inostranih vladalaca i javno povjerenih zastupnika inostranih država proti uvriedam poštenja, osigura naročitim javnim proglasom, s toga se obznanjuje ovim: da se §§. 487. do uklopno 493., zatim §. 494. sl. a) kaznenoga zakona od 27 svibnja 1852. (br. 117. drž. zak. lista) uporavljivat imadu navlastito i na uvriede poštenja, učinjene proti Nj. Veličanstvu kralju bavarskomu, zatim proti poklisarom države bavarske, povjerenim kod dvora austrijanskoga, ili proti inim njenim punovlastnikom, koji su ondje javnim značajem odlikovani, nego s tim ograničenjem, da postupku kazneno-sudbenom može mjesta biti svagda samo na zahtievanje stranke uvriedjene.

Gonjenje po sudu kaznenom biva samo na zahtjevanje uvriedjenika.

§. 495. Nego u svih slučajevih, naznačenih u §§. 487.—494., ima mjesta iztragi i kažnjenju samo onda, ako to zaište uvriedjenik.

Ako nasrt bude upravljen proti dobru glasu kojega pokojnika, vlastni su njegovi rodjaci, suprug mu ili supruga, poroditelji i hranitelji, podjeca i hranjenici, malogodnici ili tastbenici u liniji uzlaznoj i silaznoj, braća i sestre supruga ili supruge, i suprug ili supruga braće mu i sestara zaiskati, da se za obranu uspomene pokojnika povede progon po sudu kaznenom.

§. 495. 1. Kr. oružnici ovlašteni su neposredno pred sudom podignuti privatne tužbe. To njihovo pravo nije derogirano naputkom oružničkoga zapovjedničtva u Zagrebu od 20. kolovoza 1892. br. 2528., priobćenom sudovom okružnicom kr. banskog stola od 24. rujna 1892. br. 22502. (br. 368. sv. III. uredovne sbirke naredaba pravosudne struke). (Plenarna riešitba kr.

Pogrde i zlostave javne.

§. 496. Koj tvorno koga zlostavi javno ili pred više ljudi, ili ga tu, pak makar i u nebiću njegovu opsuje, ili mu glasno i hoteć da bude čuven, zaprieti zlostavom: tvori se, ako u tom ne bude takov kažnjiv čin, za koj je odredjena kazan teža, krivcem prekršaja, i ima se, ako uvriedjenik zaište, kaznit jednostrukim zatvorom od tri dana do jednoga mjeseca dana. Nego ima se izreći kazan strogoga zatvora do tri mjeseca dana, ako uvreda bude učinjena na mjestu, na kom se zahtjeva osobita pristojnost, ili ako prekršnik ponašanjem svojim pokaže, da navlaš malovaži ciele razrede ili stališe družtva gradjanskoga, ili družbe vjerozakonske ili narodnosti.

Po zakonu od 16. travnja 1902. odtisnutom kod §. 261. može se ovaj strogi zatvor pretvoriti u globu.

Vidi §. 28. **zakona** od 9. svibnja 1889. **o zadrugah** i §. 16. naredbe od 16. prosinca 1889. br. 23403. kod §. 411. o. z.

stola sedmorice od 3. lipnja 1893. br. 1439. »Mjesečnik« XIX. strana 428.).

2. Ako ovlašteni tužitelj ne stavi nadležnom sudu zahtjeva, da se prijavljenik progoni radi uvrede poštenja, ima se prijavljenik riešiti od obtužbe. (Plenarna rješitba kr. stola sedmorice od 15. srpnja 1899. br. 2064. »Mjesečnik«. XXV. str. 610. A. 340.).

§. 496. 1. Tko na javnom mjestu ili pred više ljudi nazove drugoga »bedakom,« kriv je prekršaja uvrede poštenja po §. 496. k. z. (Riešitba kr. stola sedmorice od 18. travnja 1873. »Mjesečnik« II. str. 329.).

2. Korporacija (juristička osoba) može biti objektom prekršaja suprot sigurnosti poštenja po §. 496. k. z. (Plenarna riešitba kr. stola sedmorice od 19. srpnja 1890. br. 3297. ex. 1889. »Mjesečnik« XVI. str. 539. A. 33.).

3. Uvredljive izraze javnih urednika, koje ne stoje u uzročnom savezu sa konkretnim uredovanjem, nisu izuzete izpod ustanova kaznenoga zakona, ma da su izuštene prigodom uredovanja. (Plenarna rješitba kr. stola sedmorice od 15. srpnja 1899. br. 2671. »Mjesečnik« XXV. str. 614. A. 341.).

4. Vidi riešitbu kr. stola sedmorice od 30. rujna 1899. broj 3784., odtisnutu kod §. 2. sl. g) o. z.

5. Zlostave jednoga supruga prema drugomu, koje ne podju tako daleko, da zlostavljeni primi u tielu štetu (§. 413. i 419. k. z.), postaju kažnjivima samo pod uvjetima označenim u §. 496. k. z., a nikada po §. 525. k. z. (Plenarna riešiba kr. stola sedmorice od 18. siečnja 1902. br. 230. A. 478.).

6. Pogrde i zlostave pred djecom, koja su navršila sedmu godinu, smatraju se počinjenima »pred ljudima« u smislu §. 496. k. z. (Riešitba kr. stola sedmorice od 26. siečnja 1907. br. 348. A. 614.).

7. Dva svjedoka dovoljna su za pojam više osoba. (Rieš. kas. sudišta u Beču od 28. siečnja 1853. br. 752. Haimerl's Magazin VII. br. 40.).

8. Kada je komu, inače uvredljivi, izraz postao već pririečjem, tada ne počinja on, ako ga rabi proti stanovitoj osobi, uvriedu poštenja, u koliko mu je taj izraz došao na jezik proti volji i bez nakane vriedjati koga. (Riešitba kas. sudišta u Beču od 3. veljače 1853. br. 668. Haimerl's Magazin VII. br. 54.).

9. Da se čin po §-u 496. k. z. javnom zlostavom označiti može, nije potrebno, da je s njom prouzročena kakova bol ili da je namisao krivca bila prouzročiti ju, već je za to dovoljan svaki tvorni napadaj na drugoga, jer se tu ne radi o prekršaju proti sigurnosti tjelesnoj, već proti sigurnosti poštenja. (Rieš. kas. sudišta u Beču od 1. srpnja 1853. G. Z. br. 89.)

10. Kod javnih pogrda ne spominje se u §. 496. k. z. ništa o dopustivosti dokaza istine. (Rieš. kas sudišta u Beču od 1. rujna 1853. br. 8526. G. Z. br. 123.)

11. Naziv osobe »prostom«, »surovom« i »bezobraznom« ima se obzirom na običaj govorenja smatrati pogrdom. (Rieš. kas. sudišta u Beču od 29. prosinca 1853. br. 13374. G. Z. od god. 1854. br. 23.)

12. U izrazima i psovkama, kojima se stranke u medjusobnoj svadji, u razjarenosti nabacivaju, ne može se smatrati učin prekršaja uvriede poštenja, jer im manjka nakana vriedjati drugoga kojim stanovitim izrazom. (Rieš .kas. sudišta u Beču od 30. rujna 1863. br. 6698. G. H. od god. 1863. br. 7.)

13. Tko koga opsuje da je »zločest čovjek«, počinio je prekršaj §-a 496., a ne 491. k. z. (Rieš. kas. sudišta u Beču od 19. srpnja 1871. br. 8914. G. H. br. 84.)

Ukori zarad podnešene ili odpuštene kazni.

§. 497. Koj s namišljajem da ga osramoti, ukori koga podnešenom ili makar i oproštenom kazni, ili komu, koj nakon iztrage suda kaznenoga nije proglašen za krivca, doklegod se pošteno uzvlada, s istim namišljajem predbaci štogod: ima se za taj prekršaj, ako uvriedjenik zaište, kaznit zatvorom od jednoga dana do jednoga tjedna.

Odkriće tajna bolestnikovih od strane liečnika, ranarnika itd.

§. 498. Liečnik ili ranarnik, primaljnik ili primalja, koji drugomu komu, a ne vlasti na uredovni upit, odkriju tajnu koje god osobe, povjerene njihovoj prigledbi: imadu se za taj prekršaj kaznit prvi put zabranom praktike na tri mjeseca; drugi put na godinu dana; a treći put za vazda.

Vidi §. 5. **naredbe** kr. hrv.-slav.-dalm. zem. vlade, odjela za unutarnje poslove, od 6. travnja 1889. br. 7926., **kojom se ustanovljuje naputak za primalje.** (Sbornik zakona i naredaba br. 25. god. 1889.)

Kazan istoga prekršaja u ljekarnika.

§. 499. Kad ljekarnik tajne kojega bolestnika, koje saznade iz dolazećih mu recepta, odkrije drugomu komu, a ne vlasti na uredovni upit: tvori prekršaj i ako bude gospodar ili providnik, ima se kaznit za svaki slučaj globom od pet do petdeset forinti; a ako pomoćnik, kaznit se ima zatvorom od jednoga do četrnaest dana, koj se po okolnostih i pooštrit imade.

GLAVA TRINAESTA.

O PRESTUPCIH I PREKRŠAJIH SUPROT JAVNOJ ĆUDOREDNOSTI.

Prestupci i prekršaji suprot javnoj ćudorednosti.

§. 500. Briga zakonotvorstva, gledeć na svrhu svoju, pojma povrede javne ćudorednosti ne skružuje samo na one čine, koji sami po sebi mogu pobudit mrskoću i javnu sablazan; nego povlači još pod taj pojam ne samo one čine, koji po svojoj vlastitosti pomažu razprostirat razvratu, već i one s kojimi su, kao obične posljedice, skopčani neredi i razuzdanosti.

Toga radi imadu se u slučajevih, naznačenih ovdje, kaznit kao prestupci ili prekršaji suprot javnoj ćudorednosti: a) bludnost; b) gruba i javnu sablazan uzrokujuća povreda ćudorednosti ili sramežljivosti; c) prosjačenje; d) zabranjene igre; e) pijanstvo; f) druge poveće nećudorednosti.

Bludnost medju rodbinom ili tastbinom.

§. 501. Bludnost medju rodjenom braćom i sestrami i polubraćom i polusestrami, sa suprugom roditelja, djece ili braće i sestara, ima se, kao prekršaj, kaznit zatvorom od jednoga do tri mjeseca, koj se po okolnostih i pooštrit imade.

Oni koji se putem iztrage obnadju kao zavoditelji, imadu se osudit na strogi zatvor od jednoga do tri mjeseca. Nakon podnešene kazni ima se jakošću ureda učinit naredba, da se obćenje izmedju krivaca, oddruženjem jednoga od drugoga, razstavi.

Preljubstvo.

Kazan.

§. 502. Osoba oženjena ili udata, koja učini preljubstvo; a tako i osoba neoženjena ili neudata, s kojom bude učinjeno preljubstvo: kriva je prekršaju, i ima se kaznit zatvorom od jednoga do šest mjeseci; a ženska glava ima se onda kaznit strožije, kad zarad učinjena preljubstva može nastat dvojba o zakonitosti budućega poroda.

---

§. 501. Zakonska ustanova §. 501. k. z. ima se uporaviti na obadvie osobe, koje su počinile takovu bludnost, koja se po tom paragrafu ima kazniti kao prekršaj suprot javnoj ćudorednosti. Prileg izvan šenitbe sa sviašću tvori učin ovoga prekršaja. (Rieš. kr. stola sedmorice od 24. lipnja 1899. br. 1918. »Mjesečnik« XXVI. str. 231. A. 336.)

2. Prekršaj bludnosti medju tastbinom po §. 501. k. z. imamo i onda, ako je ženitba za vrieme, kada je bludnost izvedena, smrću jednog supruga već bila razriešena. (Rieš. kas. sudišta U Beču od 5. listopada 1858. br. 9348. kazneno-pravni judikat br. 3.)

3. Ustanova §-a 501. k. z. ne razlikuje, da li rodbinstvo ili tastbina izlazi iz roda zakonita ili nezakonita, te se ova razlika učiniti ne može već s obzirom na §. 131. k. z., koji i rodoskvrnje kazni kao zločinstvo, izlazilo iz roda zakonita ili nezakonita. (Rieš. kas. sudišta u Beču od 9. travnja 1861. br. 2647. G. Z. od god. 1863. br. 41.)

Kad ima imat mjesta suprot preljubstvu iztraga.

§. 503. Preljubstvo ništanemanje, izuzamši slučaj sljedećega §. 510., ne može se nikad potegnut pod iztragu i kazan jakošću ureda, nego samo na zahtjevanje stranke uvriedjene. A ni uvriedjena stranka ne može više zahtjevat ni iztrage ni kazni, ako učinjenu sebi uvredu, saznavši ju, ili izriekom oprosti ili o tom ne povede tužbe uz šest nedjelja dana, računajući od onoga časa, kad za uvredu tu sazna. A utrne se i izrečena već kazan, kako uvriedjena stranka očituje, da hoće i opet s krivcem da živе. Nego takovo očitovanje, izrečene već kazni u pogledu sukrivaca ne trne.

RAZPIS ministra pravosudja od 5. rujna 1859., kojim se razjašnjuje §. 503. zakona kaznenoga. (Drž. zak. list br. 163. god. 1859.)

Uslied previšnje odluke od 30. kolovoza 1859. razjašnjuje se §. 503. obćega zakona kaznenoga od 27. svibnja 1852. tako, da i u slučajevih preljubstva, čim se uvriedjeni drug ženitbeni podigne kao privatni tužitelj, ostaje ovomu prosto, da li želi obtužbu svoju podići podjedno proti krivcu glavnomu i proti sukrivcu ili da li želi podići ju samo proti jednomu od njih, a u daljem tečaju iztrage potjerati svoja prava proti obojici, ili da li želi odustati od obtužbe proti jednomu od njih, i samo proti drugomu nastaviti postupak.

Osramoćenje malogodne rodjakinje po čeladetu kućnom.

Kazan.

§. 504. Čeljade kućno, koje osramoti malogodnu kćer ili malogodnu rodjakinju otca ili matere od obitelji, spadajuću na kućanstvo: ima se za taj prekršaj, po razlici odnošaja svoga prema porodici, kaznit strogim zatvorom od jednoga do tri mjeseca.

Bludnost služeće ženske glave s malogodnim sinom ili rodjakom, živućim u kući.

Kazan.

§. 505. Ista kazan ima se izreć i suprot ženskoj glavi, koja služi u kojoj porodici, ako zavede na bludnost budi malogodnoga sina od obitelji, budi kojega malogodnoga rodjaka, živućega u kući.

Nego iztraga i kazan ovoga prekršaja jednoga i drugoga, ima mjesta samo na zahtjevanje roditelja, rodbine ili tutorstva.

Osramoćenje s obećanjem ženitbe.

§. 506. Koj zavede i osramoti žensku glavu, obećavši joj ženitbu, a neodržavši rieči: ima se za taj prekršaj kaznit strogim zatvorom od jednoga do tri mjeseca. Osim toga pridržano je osramoćenoj pravo naknade.

Po zakonu od 16. travnja 1902., odtisnutom kod §. 261., može se ovaj strogi zatvor pretvoriti u globu.

Ženitba protuzakonita, učinjena bez oprosta.

Kazan.

§. 507. Koj se da vienčat, zamučavši poznatu sebi kojugod zakonitu zapreku ženitbe, nedobivši prije redovitoga oprosta; ili koj podje u tudju zemlju, da tamo sklopi ženitbu, koja po zakonu domaćem ne može imat mjesta: kriv je prekršaju i ima se kaznit strogim zatvorom od tri do šest mjeseci; a zavoditelj ima bit vazda kažnjen strožije.

Kad kojoj stranki zatajena bude zapreka, ter tim načinom bez svoje krivine bude navedena na ništetnu ženitbu: zatvor se još i pooštrit imade.

Po zakonu od 16. travnja 1902., odtisnutom kod §. 261., može se ovaj strogi zatvor pretvoriti u globu.

Vidi §. 35. ženitbenoga zakona za katolike od 8. listopada 1856. (br. 185. drž. z. l. od g. 1856.), koji glasi:

Radi prekršaja zabrana ženitbenih, u zakonu ovom ustanovljenih, izim zabrana u §. 11 pomenutih, glede kojih vladati se treba polag osobitih u tom postojećih propisa, odredjuju se kako proti glavnomu krivcu, tako i proti svakomu, koji je pri-

---

§. 506. Za učin ovoga prekršaja nije dovoljno zavedenje i osramoćenje ženske glave, zbivše se uz obećanje ženitbe; jošte valja ustanoviti, da se krivac bez razloga krati izpuniti svoje obećanje (Riešitba kas. sudišta u Beču od 18. travnja 1893. br. 4338. M. 1641.)

§. 507. 1. Vidi plenarnu riešitbu kr. stola sedmorice od 9. lipnja 1900. br. 2929., odtisnutu kod §. 531. sl. b) k. z.

2. Paroh, koji je izvršio zaručnički izpit s tudjom župljankom i pripadnicom grčko-katoličke crkve, te je tu tudju župljanku bez oziva vjenčao sa svojim parohianom bez odpustnice nad-

tom na griešni način sudjelovao one iste kazni, koje su u zakonih kaznenih (§.507. obćega kaznenoga zakonika i §§. 780. i 781. vojničkoga zakona kaznenoga) odredjenje proti sklapanju ženitbe protuzakonite, u koliko ne bude učinjeno djelo takovo, koje je težoj kazni podčinjeno.

Ako prekršaj ovaj učinjen bude u inozemstvu, tad vrieme, potrebito za zagodu prekršaja i kazni, počet će za podložnika, koji je prekršaju tomu kriv, teći stopram od onoga dana, kad se povratio bude u države austrijske.

Vidi **naredbu** kr. zem. vlade, odjela za bogoštovje i nastavu, izdanu sporazumno sa odjeli za unutarnje poslove i za pravosudje, od 20. svibnja 1895. br. 5090., **kojom se upravne oblasti upućuju, da prekršaj zabrane vjenčanja bez pismenoga svjedočanstva, da su napoviedi ženitbene uredno obavljene, spada u nadležnost sudbenih oblasti,** štampanu pod br. 570. ur. sbirke.

Kazan roditelja koji sile djecu svoju na ženitbu, po zakonih ništetnu.

§. 508. Ista kazan izreć se ima i suprot prekršaju onih roditelja, koji upotrebivši zlo svoju roditeljsku oblast, budu silili svoje diete na ženitbu, koja je po zakonu ništetna.

Po zakonu od 16. travnja 1902., odtisnutom kod §. 261., može se ovaj strogi zatvor pretvoriti u globu.

Bludnost kao obrt.

Kazan.

§. 509. Kažnjenje onih, koje tielom svojim bludno trguju, ostavlja se redarstvu mjestnomu. Nego ako bludnica javnošću veliku dade sablazan; ako zavodi mladiće; ili ako znajući da ima bludnu koju bolest, sramotni svoj zanat nastavi: ima se za

---

ležnog joj grčko-katoličkog župnog ureda, nije ni kao sukrivac kriv prekršaja §. 507. k. z. (Plenarna rješitba kr. stola sedmorice od 9. lipnja 1900. br. 2430. »Mjesečnik« XXVI., str. 488. A. 393.).

3. Svećenik crkve rimokatoličke, koji vjenča malodobnike, za koje znade, da ne imadu zato dozvole sudbene vlasti, krivac je prekršaja zabrane vjenčanja označenog u §. 35. ženitbenoga zakona za katolike od 8. listopada 1856. br. 185. d. z. l., kažnjivoga po §. 507. k. z. kao sukrivac u smislu §. 5. kaz. za. (Plenarna rješitba kr. stola sedmorice od 26. siečnja 1907. broj 347. A. 613.).

taj prekršaj kaznit strogim zatvorom od jednoga do tri mjeseca.

Bludni obrt žene udate.

Kazan.

§. 510. Čeljade udato, koje tielom svojim bludno uztrguje, ako muž o tom i ne povede tužbe, podvrženo je pomenutoj kazni kao i neudato. To što je bludnica udata, ima se smatrat kao otegočujuća okolnost.

Kad muž pristane na to i odatle bude vuko korist.

Kazan.

§. 511. Ako se pokaže putem iztrage, da je muž bio privolio na sramotni taj zanat žene svoje, i da je bio dionik zaslužbe, ili da je inim kojim načinom očito vuko odatle korist: kriv je prekršaju i ima se kaznit strogim zatvorom od tri do šest mjeseci, koj se po oklnostih i poštrit imade.

Svodstvo.

§. 512. Kriv je prekršaju svodstva:

a) koj bludnicam za tieranje nedopuštena obrta njihova u sebe daje redovito boravište ili ini zaklon;

b) koj se zanima dovodjenjem takove čeljadi;

c) koj se drugčije dá upotrebit, kao posrednik, u takovih nedopuštenih sporazumljenjih.

Kazan.

§. 513. Kazan prekršaja ovoga jest strogi zatvor od tri do šest mjeseci; koj se i pooštrit imade, ako krivac bude nastavio taj obrt već kroz dulje vremena.

---

§. 512. 1. Prekršaj svodstva po §. 512. sl. a) k. z. ne tvori onaj, koji u sebe daje redovito boravište ili ini zaklon takovim bludnicam, koje ne tjeraju nedopušteni obrt. (Plenarna riješitba kr. stola sedmorice od 7. lipnja 1902. br. 2379. A. 445.).

2. Vlastnici bordela ne počinjaju prekršaj §. 512. sl. a) i b) k. z. tim, što daju bludnicama za tjeranje njihova zanata u sebe redovito boravište i što se zanimaju dovodjenjem takove čeljadi tim, što zamienjuju takovu čeljad sa drugim vlastnikom bordela. (Riešitba kr sudbenog stola u M od 13. veljače 1907 br. II. 857. — 10 — 1906. »Mjesečnik« XXXIII. str. 611.).

Kazan u slučaju ponovljenja.

§. 514. Čeljade, kažnjeno već jedan put svodstva radi, ima se sliedeći put, nakon podnešene kazni, odpravit iz mjesta gdje do tad bude boravilo; a ako bude inostrano, odpravit se ima iz krunovina cesarevine svihkolikih.

Davanje prigode bludnosti od strane gostionika, krčmara ili njihove služinčadi.

Kazan.

§. 515. Gostioničari i krčmari, koji izvan slučajeva prekršaja svodstva, pomenutih u §. 512. priskrbljuju prigodu bludnosti: krivi su prekršaju i imadu se kaznit prvi put globom od dvadeset i pet do dvie sta forinti. Ako pak i dalje nastave davat takovu prigodu, imadu se maći iz gostionice ili krčme i za u napredak očitovat za nesposobne za takov obrt. Ako pak učine taj prekršaj, bez znanja gostionika ili krčmara, sluge ili služkinje: kaznit se imadu ovi zatvorom od osam dana do tri mjeseca dana.

Povreda ćudorednosti ili sramežljivosti, gruba i uzrokujuća javnu sablazan.

§. 516. Koj kipnimi predstavami ili bludnimi djeli povriedi ćudorednost ili sramežlivost grubo i na način, pobudjujući javnu sablazan: tvori se krivcem prekršaja i ima se kaznit strogim zatvorom od osam dana do šest mjeseci. Ako pak povreda takova bude učinjena tiskopisom, ima se ista kaznit, kao prestupak strogim zatvorom od šest meseci do jedne godine dana.

Po zakonu od 16. travnja 1902., odtisnutom kod §. 261., može se ovaj strogi zatvor pretvoriti u globu.

---

§. 516. 1. Bludno djelo poduzeto izmedju dvie osobe istoga spola, u koliko ne tvori učin zločinstva bludnosti suprot naravi, normiran u §. 129. I. sl. b) k. z., ipak se svakako prikazuje kao bludno djelo, koje je nedvojbeno podobno grubo povriediti ćudorednost i sramežljivost, i čim se pročuje — pobuditi javnu sablazan, što dovoljno uglavljuje učin prekršaja označenog u §. 516. k. z. (Riešitba kr. stola sedmorice od 23. ožujka 1889. broj 466. »Mjesečnik« XVI. str. 226.).

2. Vidi riešitbu kr. stola sedmorice od 19. rujna 1890. broj 2660, odtisnutu kod §. 129. I. sl. b) k. z.

3. Za učin §. 516. k. z. ne traži se, da je sa samim nećudo-

Prosjačenje.

§. 517. Naredbe suprot prosjačenju stoje u savezu s obskrbnimi zavodi ubožkimi, i ostavljene su u obće redarstvu mjestnomu. Prosjačenje ništanemanje postaje prekršajem, kad kod obstoječih obskrbnih zavoda tkogod u prosjačenju više puta bude zatečen, pokazujući tim nagnuće na dangubu i neprudnost učinjenje opomene ili prijašnje kazni.

Kazan.

§. 518. U tih slučajevih kazan je zatvor od osam dana do jednoga mjeseca, koja se poslije češćega zatečenja ne samo ima produljiti do tri mjeseca dana, nego i pooštrit prema ukazanoj većoj ili manjoj nepopravljivosti.

Prosjačenje s hinjenjem tjelesnih mana.

§. 519. A prosjak, koj se za pobudit veće milosrdje posluži hinjenjem mana tjelesnih, rana, bolesti i inih: ima se odmah prvi put osuditi na zatvor do jednoga mjeseca dana.

Prosjačenje djece.

Kazan.

§. 520. Kad bude u prosjačenju zatečeno diete izpod četrnaest godina: imadu se roditelji ili oni, pod kojih prigledbom ili nastojanjem stoji to proseće diete, ako to ili znali budu ili tomu

---

rednim činom s mjesta uzrokovana javna sablazan, dovoljno je, da je takav ma i kasnije postao uzrokom javne sablazni. (Rieš. kr. stola sedmorice od 11. veljače 1893. br. 276. A. 95.).

4. Za učin prekršaja §. 516. ne traži se, da je povrieda ćudorednosti učinjena javno ili pred više ljudi, niti da je javna sablazan odmah nastala. (Riešitba kr. stola sedmorice od 16. travnja 1898. br. 692. »Mjesečnik« XXIV. str. 680. A. 269.)

5. Vidi riešitbu kr. stola sedmorice od 4. ožujka 1899. broj 829., odtisnutu kod §. 132. o. z.

6. Tko se samo bavi bojadisanjem već narisanih kipnih predstava, koje grubo vriedjaju ćudorednost ili sramežljivost, sukrivac je prekršaja §-a 516. k. z., ako znade, da su namienjene za razprostranjivanje. (Riešitba kas. sudišta u Beču od 5. svibnja 1857. br. 4181. G. Z. br. 84.).

7. Izraz »djela« naveden u §. 516. k. z. obuhvaća i govore. (Rieš. kas. sudišta u Beču od 21. siečnja 1898. br. 14449. M. 2174.).

dali povoda sami, za taj prekršaj kaznit zatvorom od osam dana do jednoga mjeseca dana.

Posudjivanje djece prosjačenja radi.

Kazan.

§. 521. Roditelji i svi koji imaju dužnost odhranjivat, prigledat ili nastojat djecu, ako uzajme komu diete, da ga upotriebi u prosjačenju kao orudje: kaznit se imaju načinom pomenutim u §. 518.

Zabranjene igre.

Kazan.

§. 522. Zbog svake igre vratolomne, ili takove koja visi samo od sreće; a tako i zbog svake igre, koja je osobitimi propisi zabranjena poimence, imadu se za svaki slučaj toga prekršaja, ne samo svi igrači, nego i onaj, koj u prebivalištu svojem dade igrat se, kazniti globom od forinti deset do devet stotina, od koje, u koliko se iztjera, trećina pripada prijavniku, kojemu se osim toga, ako bude u slučaju kazni i on, oprašta još i svakolika kazan.

Inozemci, koji ovoga prekršaja radi panu pod kazan, imadu se odpraviti iz cesarevine.

Propis §. 522. u koliko namjenjuje dvie trećine globe ubožkoj zakladi, a jednu trećinu prijaviocu, ukinut je zakonom od 16. travnja 1907. o globama, odtisnutim kod §. 241.

NAREDBA ministarstva unutarnjih djela u sporazumljenju s ministarstvom pravosudja i financija i s vrhovnom vlašću redarstvenom od 27. rujna 1854. o **zabranjenih igrah** (Drž. zak. list br. 245. god. 1854.).

S obzirom na dekret pridvorne kancelarije od 19. listopada 1840., br. 32.041, izdan uslied previšnjega pisma kabinetskoga od 12. listopada 1840., izjavljuju se za kraljevine Ugarsu, Hrvatsku i Slavoniju, za veliku kneževinu Erdeljsku, srbsku vojvodinu i tamiški Banat i za veliku vojvodinu Krakovsku imenito sliedeće igre, kao igre zabranjene: Pharao, Bassette, kockanje, Passadieci, Lansquenet, Quince (Quindici), Trenta, Quaranta, Rauschen, Färbeln, Straschak, sincere, Brennten, Molina, Walacho, Maccao, Halberzwölf (Mezzododici, Undici e mezo), Vingt-un, Biribis (Wirbsich), Oka (Gespenst), Häufeln Zupferspiel, (Trommel-Madame), Rouge et noir, Hanselspiel na kuglanah, Krügel-i Hirschelspiel, Schiffziehen, igranje s čunci na biljaru, gdje tek kuglje proizvodi se stajkom ili makinom, Zwicken ili labet, Riemstechen i caparenje, napokon u javnih

krčmah i kavanah lotrija, Lotto-Dauphin, Tartelu nalik na lotriju, takodjer zvan Vogelspiel, i Tarteln na okladu, zvan takodjer Judentartel ili Kleintartel.

Osim svih prije pomenutih igara zabranjene su u obće sve takove igre, kod kojih dobitak i gubitak ne odvisi toliko od vieštine igrača koliko od slučaja.

Igranje ovih igara podvrgava kako svekolike igrače, tako i onoga, koji je dopustio igranje u svojem prebivalištu, onoj kazni, koja je zaprieđena u §. 522. obćega kaznenoga zakona; nego ako je igra podjedno zabranjena i po propisih loterijskih, tad povrh toga treba narušenje tih propisa polag postojećih zakona kaznit i kao prekršaj dohodarstveni.

NAREDBA ministarstva unutarnjih djela, u suglasju s ministarstvi financija i pravosudja i s vrhovnom vlasti redarstvenom od 27. lipnja 1857, kriepostna za svekolike krunovine, **kojom se igra »tako ili liho« a tako i igra na viši ili niži broj (Hoch- und Unterspiel) proglašuju kao igre zabranjene.**

Igra »tako ili liho« i igra na viši ili niži broj, kojimi se često po gostionicah i na drugih javnih mjestih izigravaju razni predmeti prodajni, proglašuju se kao igre zabranjene, koje se uslied dekreta dvorske kancelarije od 16. listopada 1840. broj 32041. i uslied naredbe od 27. rujna 1854. kriepostne za kraljevinu Ugarsku, Hrvatsku i Slavoniju, veliku kneževinu Erdeljsku, srbsku vojvodinu i Banat tamiški zatim za veliku vojvodinu Krakovsku, kazniti imadu po obćem zakonu kaznenom, §. 522.

Pijanstvo.

K a z a n.

§. 523. U onom koj učini u pijanstvu čin kakov, koj bi mu se, da ne bijaše pijan, imao ubrojit kao zločinstvo (§. 236.), ima se kao prekršaj kazniti pijanstvo. Kazan je zatvor od jednoga do tri mjeseca. Ako pak pijanac iz izkustva bude znao, da je u pijanstvu podvržen žestoku srcu: ima se zatvor pooštriti, a prigodom povećega zla čina ima se osudit i na strogi zatvor do šest mjeseci.

Po zakonu od 16. travnja 1902., odtisnutom kod §. 261., može se ovaj strogi zatvor pretvoriti u globu.

---

§. 522. Za nekažnjivost igrača po §. 522. k. z. neodlučna je okolnost, kad je igrač odao suigrače i s kojega razloga je to učinio. (Riešitba kr. stola sedmorice od 11. veljače 1905. broj 48. A. 583.).

Zastarjelo pijanstvo.

K a z a n.

§. 524. Zastarjelo pijanstvo u rukotvoraca i nadničara, koji rade po krovih i lazilih ili koji imadu posla sa stvarmi pogibeljnimi radi ognja, a tako i u onih sluga i službkinja, kojih nemarnošću lasno može nastati oganj: ima se, kao prekršaj, kaznit zatvorom od jednoga do osam dana, a u slučaju ponovljenja i do jednoga mjeseca; i ta se kazan po okolnostih još i pooštrit imade.

Kažnjenje zastarjela pijanstva naredjuje se, istina, jakošću ureda onda, kad takov koj slučaj javnošću svojom poglavarstvu dodje do znanja; a drugčije onda samo ako se toga radi pritužе vlasti majstori ili gospodari.

Kada slučajevi, koji drugčije spadaju na karnost domaću, postaju prekršaji suprot javnoj ćudorednosti

§. 525. Ostale poveće nećudorednosti, kao: kradnje i pronevjerenja medju rodbinom, povrede vjernosti ženitbene, tvorne povrede dužnoga štovanja djece prema roditeljem, služinčadi prema gospodarom itd., ostavljene su, doklegod ostanu zatvorene u unutarnjem porodica, jedino i samo karnosti domaćoj.

---

§. 523. Za učin prekršaja pijanstva po §. 523. k z. zahtjeva se aktivno djelovanje počinitelja. (Riešitba kr stola sedmorice od 10. lipnja 1905. br. 2176. A. 591.)

§. 525. 1. Vidi plenarnu riešitbu kr. stola sedmorice od 20. listopada 1894. broj 3136., odtisnutu kod §. 171. k. z.

2. Kažnjivost povećih nećudorednosti u smislu §. 525. k. z. nije ovisna o tom, dali su se dogodile u kući porodice ili izvan nje, nego o tome, dali su roditelji, tutori itd. bili primorani radi tih nereda pozvati vlast u pomoć. (Plenarna riešitba kr. stola sedmorice od 12. lipnja 1898. br. 2189. »Mjesečnik« XXIII. str. 553.).

3. I zlostave, počinjene po pastorku na maćuhi, kažnjive su po §. 525. k. z. pod uvjeti tamo navedenimi, jer se pod roditelji razumievaju po običaju govorenja i očuh i maćuha, a kazneni zakon ne drži se u tom pogledu pravila obćeg gradjanskog zakonika. To proizlazi već od tuda, što je namjera ustanove §-a 525. k. z. štititi osobiti domaći red.

Da je ovo tumačenje §-a 525. k. z. pravilno, sliedi sravnjivanjem ustanove §-a ovoga sa onom §-a 153. k. z., u kojem se

Nego kad ti neredi tako uznapreduju, da roditelji, tutori, odgojitelji, rodjaci, supruzi, gospodari itd., primorani budu pozvat u pomoć vlast: neredi ti postaju prekršaji suprot javnoj ćudorednosti. U takovih slučajevih držane su vlasti dat ruku pomoći, da se odvrati nered, i izreći nakon potrebite iztrage onu kazan, koju po okolnostih za postignuće svrhe budu smatrale za najshodniju.

GLAVA ČETRNAESTA.

O UTRNUĆU PRESTUPAKA I PREKRŠAJA I NJIHOVIH KAZNI.

Utrnuće prestupaka i prekršaja i njihovih kazni.

§. 526. Prestupci i prekršaji, dolazeći u ovom zakonu kaznenom, a tako i kazni istih, utrnjuju se smrću krivca; podnešenjem kazni; odpuštenjem iste, i zagodom.

Smrću krivca.

§. 527. Smrt krivca ukida posve svaku iztragu a i svaki učinak osude, ako već bude izrečena; izim u koliko glasi na nakdnadu ili odštetu.

Vidi naredbu od 3. travnja 1856. kod §-a 104. o. z.

Podnešenjem kazni.

§. 528. Kazan podnešena izgladjuje i prestupke i prekršaje (§. 225.).

---

potonjem zakon izrazito služi izrazom »rodjeni roditelji«, pa bi taj izraz zakon jamačno i ovdje rabio, da je u §. 525. samo roditeljem namjeravao pružiti osobitu zaštitu. (Riešitba kas. sudišta u Beču od 25. veljače 1882. broj 14387. M. 426.).

5. Udovac, koji si prisvoji ostavštinu pokojne svoje supruge na štetu nezakonitog njezinog djeteta živućeg s njim u zajedničkom kućanstvu, može se samo kazniti po §. 525. k. z. Ovim pako postupkom svojim počinio je svakako kažnjivo djelo, jer ako i nema nezakonito dijete prava na zakonito nasljedstvo, to ima po §. 166. o. g. z. ipak pravo iskati od svojih roditelja prema njihovoj imovini hranu, odgojenje i obskrbljenje. (Rieš. kas. sudišta u Beču od 22 prosinca 1882. br. 8910. M. 507.).

Odpuštenjem kazni.

§. 529. Odpuštenje kazni, ako bude učinjeno po nadležnoj javnoj vlasti ili po tužitelju povlaštenu na to, ima učinak isti, koj i kazan podnešena.

§. 530. U svakom onom slučaju gdje progonjenje kazneno prestupka kojega ili prekršaja može imat mjesta samo na zahtjevanje kojega dotičnika, onaj koj je po zakonu vlastan to progonjenje zaiskati, pravo to gubi, ako kažnjivi čin, saznavši ga, ili izriekom oprosti, ili o tom ne povede tužbe uz šest nedjelja dana, računajući od onoga časa, kad za taj kažnjivi čin sazna, ili ako kažnjivi čin bude već utrnjen zagodom. Ako ništanemanje onaj koj je vlastan tužit, zahtjevanje svoje, postavljeno kažnjenja radi, opozove prije nego bude proglašena iztraženiku osuda: ima se ne samo odustat od svake dalje iztrage i kaznene razprave, nego i osuda ako već i bude izrečena, svaki svoj učinak gubi; ako li pak zahtjevanje kazni opozvano bude tek onda, kad već bude proglašena osuda, pa makar da i nije još pravomoćna: okolnost ta može se u pravilu (§. 503) kod više vlasti, do koje osuda stigne putem priziva, smatrat samo kao razlog za ublaženje kazni.

---

§. 530. 1. Subjektivna zastara u smislu §. 530. k. z. počimlje teći za korporaciju onim danom kojega njenj predsjednik za uvriedu njenoga poštenja doznade. (Plenarna riešitba kr. stola sedmorice od 19. srpnja 1890. br. 3297 ex 1889. »Mjesečnik« XVI. str. 539.).

2. Odustaja privatnoga tužitelja od tužbe na javnoj razpravi pred prizivnim sudom ne može imati posljedicom, da okrivljenik bude riešen od obtužbe po §. 250. toč. 2. k. p., već se samo po §. 530. in fine k. z. može u pravilu kod prizivnoga suda smatrati razlogom za ublaženje kazni. (Plenarna rješitba kr stola sedmorice od 17. prosinca 1892. br. 4215. »Mjesečnik« XIX strana 189.).

3. Vidi plenarnu rješitbu kr. stola sedmorice od 17. prosinca 1898. broj 4375, odtisnutu kod članka VIII. uvodnog patenta.

4. Ako je prijava radi uvriede poštenja podnesena iza roka §. 530. k. z., dapače i po nastupivšoj po §. 532. k. z. zagodi, ima se prijavljenik odriešiti od obtužbe. (Plenarne rješitbe kr. stola sedmorice od 15. srpnja 1899. br. 2604. »Mjesečnik« XXV., strana 610. i od 16. prosinca 1899. br. 4982. »Mjesečnik« XXVI strana 293. A. 340.).

5. Kaznena prijava radi privat. delikta, podnešena kod nenadležnog suda nu unutar roka §. 530. k. z., prekida zastaru

Zagodom.

§. 531. Zagodom se utrnjuje i iztraga i kazan, ako krivac, od časa učinjenoga kažnjivoga čina računajući, ili ako toga radi bude već potegnut pod iztragu, računajući od vremena osude, kojom bude odriešen pravomoćno, uz vrieme, odredjeno ovim zakonom, ne bude potegnut pod iztragu pred kojimgod ovostranim kaznenim sudom. Prekida se dakle zagoda, kad se suprot učinitelju kao okrivljeniku izda, budi poziv sudovni, budi dovodna, budi uhvatna zapovied, ili ako, kao takov, bude već saslušan ili uhvaćen, ili bude progonjen potjerom ili tjeralicom.

(Riešitba kr stola sedmorice od 31 ožujka 1900. br. 1412. A. 379.).

6. Rok zastare računa se po smislu čl. VIII uvedbenog patenta kaznenom zakonu od 27. svibnja 1852. po godini kolendarskoj, po kojoj se ne broje dani i tjedni po urah, već od polnoći do polnoći, po tom može uvriedjen i predati prijavu radi uvriede još cieli zadnji dan šestnedjeljnog roka, t. j. može ju predati i po podne zadnjeg dana, ako je i prije podne uvrieda počinjena bila. Dan, kada je uvrieda počinjena, ne uračunava se u rok zastare. (Riešitba kas. sudišta u Beču od 28. veljače 1879. broj 14512. M. 192.).

7. Pošto nije prekršaj zanemarenja dužne pažnje sa strane urednika političkog časopisa o sebi stojeći posebni prekršaj, već samo kažnjiv u savezu sa dotičnim, tiskopisom počinjenim kažnjivim dielom, te pošto i javna i privatna tužba radi stanovita po uredniku tiskopisom počinjenog kažnjivog čina obuhvaća i tužbu radi zanemarenja dužne pažnje, to teče zagoda od istoga časa i za prekršaj zanemarenja dužne pažnje kao i za kažnjivo djelo počinjeno tiskopisom ter ako je zagoda prekinuta za samo kažnjivo djelo, prekinuta je i za prekršaj zanemarenja dužne pažnje. (Riešitba kas. sudišta u Beču od 27. srpnja 1882. broj 3186. M. 470.)

8. Prijava kažnjivog čina sa zahtjevom, da se krivac kazni, dovoljna je, da preprieči zastaru prava progonjenja po §-u 530 k. z., ali nije ravna privatnoj tužbi, jer ne daje sigurnost, da je prijavitelj voljan i prava privatnog tužitelja vršiti i s njima skopčanu odgovornost nositi. (Riešitba kas. sudišta u Beču od 18. ožujka 1886. br. 13855.).

9. Šestnedjeljni rok za podnesenje tužbe počima onim momentom, kada je ovlaštenik saznao za kažnjivo djelo i za osobu krivca. (Riešibta kas. sudišta u Beču od 16. svibnja 1894. broj 5919. M. 1841.).

Nego ako učinitelj hoće da mu prudi zagoda, treba izim toga:

a) da od prestupka ili prekršaja ne ima više u šakah nikakove koristi; i

b) da nadomjesti učinjenu štetu, u koliko to dopušta narava kažnjivoga čina; koj dakle uvjet u prestupaka i prekršaja suprot sigurnosti poštenja nije potrebit; i k tomu

c) da uz vrieme odredjeno za zagodu, ne učini nikakova ni zločinstva, ni prestupka, ni prekršaja.

Vidi članak III. cesarskoga patenta od 24. lipnja 1857. (Drž. zak. list br. 121. god. 1857.)

gledé deliktata tiskopisom vidi § 35. z. o. p. tiska.

Vrieme zagode u prestupaka i prekršaja.

§. 532. U koliko za pojedine slučajeve za podignuće tužbe ne bude ponaposе odredjen zakonom rok kraći, vrieme zagode za prestupke i prekršaje, na koje zakon kao najvišu kazan stavlja zatvor prvoga stupnja bez pooštrenja ili globu do petdeset forinti, teče tri mjeseca dana; a gdje zakon odredjuje zatvor pr-

---

§. 531. 1. Kazneni sud ima ureda radi zastaru uvažiti. (Plenarne rješitbe kr. stola sedmorice od 3. listopada 1891. broj 1086. »Mjesečnik« XVII. str. 613., od 5. studenoga 1892. broj 3862. »Mjesečnik« XIX. str. 187., od 3. prosinca 1898. broj 4031. »Mjesečnik« XXV. str. 165. i od 4. lipnja 1904. br. 2311. A. 562.).

2. Zagodni rok za uvriedu poštenja počinjena lažljivom okrivom u pismenom podnesku predanom kod javne oblasti, počimlje teći danom, kad je taj podnesak primljen kod odnosne oblasti. (Plenarna rješitba kr .stola sedmorice od 28. lipnja 1901. br. 2584. A. 489.)

3. Nadomještenje štete (§. 531. sl. b) k. z.) nije uvjet za zagodu kod prestupka kride (§. 486. k. z.). (Rješitba kr. stola sedmorice od 27. svibnja 1902. br. 2060. A. 492.)

4. Vidi rješitbu kr. stola sedmorice od 6. veljače 1904. br. 228. A. 556., odtisnuta kod §. 227.

5. Vidi rješitbu kas. sudišta u Beču od 7. svibnja 1897. br. 2666., odtisnutu kod §. 229. k. z.

6. Po §. 531 .sl. b) k. z. zahtjeva se naknada materijalne štete, a ne odstranjenje posljedica kažnjiva čina u obće, ne ima s toga mjesta, u pomanjkanju takove štete, uporabi navedene kaznene stavke kod prekršaja §. 507. k. z. (Plenarna rješitba

voga stupnja s pooštrenjem, ili globu do dviesta forinti, teče šest mjeseci; kod svih ostalih prestupaka i prekršaja na koje zakon udara kazan veću, a tako i kod onih, za koje je odredjena kazan gubitka prava i povlastica, vrieme zagode traje cielu jednu godinu dana.

---

kr. stola sedmorice od 9. lipnja 1900. br. 2429. »Mjesečnik« XXVI. str. 485. 485. A. 392.)

§. 532. 1. Iztraga i kazan radi prekršaja §§. 489. i 491. k. z. utrnjuje, ako privatni tužitelj u roku od tri mjeseca, od kako je prekršaj počinjen, ne zatraži kazneni progon krivca. (Plenarna riešitba kr. stola sedmorice od 28. prosinca 1895. br. 4720. »Mjesečnik« XXII. str. 160. A. 193.)

2. Vrieme zagode ne računa se po abstraktno najvišoj na stanoviti prestupak ili prekršaj ustanovljenoj kazni, već po onoj najvišoj stavci, koja je udarena na konkretan čin. (Riešitba kr. stola sedmorice od 24. prosinca 1898. br. 4693. A. 304.)

3. U slučajevih, u kojih zakon ustanovljuje za prekršaj redovitu kazan zatvora, a samo ako nastupe stanovite posljedice, kazan strogog zatvora (n. pr. u §. 313. k. z.) nije redoviti rok zastare godina dana. Ovaj rok valja samo za slučaj prekršaja, koj se kazniti ima strogim zatvorom, dočim valja za slučajeve istog prekršaja, koji podpadaju kazni jednostavnog zatvora, rok zastare, ustanovljeni u §. 532. k. z. (Rieš. kas. sudišta u Beču od 21. prosinca 1881. br. 10475. M. 396.)

4. Vidi plenarnu riešitbu kr. stola sedmorice od 15. srpnja 1899. br. 2604. odtisnutu kod §. 530.

DODATAK.

I.

Zakon[1] od 17. svibnja 1875.

o porabi tiska za kraljevinu Hrvatsku i Slavoniju.

MI FRANJO JOSIP PRVI,

po milosti božjoj cesar Austrijanski; kralj češki itd. i apoštolski kralj kraljevina Ugarske, Hrvatske, Slavonije i Dalmacije potvrdjujemo predloženi Nam u osnovi po hrvatsko-slavonsko-dalmatinskomu saboru

ZAKON

o porabi tiska za kraljevinu Hrvatsku i Slavoniju.

POGLAVJE I.

Ustanove obćenite.

§. 1.* Svatko je vlastan misli svoje u granicama zakona tiskom slobodno očitovati i razprostranjivati.

---

[1] Proglašen u XX. komadu »Sbornika zakona i naredaba« valjanih za kraljevinu Hrvatsku i Slavoniju od godine 1875. pod br. 32., izdanom i razposlanom dne 26. lipnja 1875.

* Ustanova § 1. glasila je prije: Svatko je vlastan misli svoje unutar granica zakona putem tiska slobodno očitovati i razprostranjivati.

Za izdavanje tiskopisa nije potrebna nikakova jamčevina.

§. 1. izpravljen je prema zakonu od 14. svibnja 1907. o promjeni tiskovnih zakona (br. 41. sbornika od god. 1907.), čija glava I. glasi:

Promjena zakona od 17. svibnja 1875. o porabi tiska za kraljevine Hrvatsku i Slavoniju (br. 32. sbornika od g. 1875.).

Članak I. »Propisi §. 1., 3., 8 ., 9., 18., 20., 22., 23., 24., 25. i 35. zakona o porabi tiska dopunjuju se odnosno preinačuju, dok se iza §. 3. uvršćuju novi §§. 3/a, 3/b, 3/c, 3/d, 3/e i 3/f, te imadu glasiti ovako:

Članak II. Naredjenja §§. 11., 12., 13., 14., 26., 27., 28., 29., 31. i 38. zakona o porabi tiska ukidaju se, dok propisi svih ostalih §§. zakona o porabi tiska, koliko nisu ovim zakonom preinačeni ili ukinuti ostaju na snazi.«

§. 2. Što se god zakonom ovim naredjuje o tiskopisih, valja ne samo o proizvodih tiska štamparskoga, nego i o svih proizvodih književnih i umjetničkih, umnoženih ma kojim tvorilom mehaničkim ili kemičkim.

(Sravni §. 4. austr. zak. od 17. prosinca 1862., broj 6. d. z. l. od godine 1863.)

§. 3.* Zajednički obrtni zakon odredjuje, tko ima pravo proizvoditi i nakladiti tiskopise.

---

* Ustanove §. 3. glasile su prije: Zajednički obrtni zakon odredjuje, tko ima pravo proizvoditi i nakladiti tiskopise, tko li je vlastan prometati š njimi.

Svakomu je pako prosto, izdati svojom nakladom i na vlastiti račun u svojem stanu ili u kojoj drugoj, izklopno za to odredjenoj prostoriji prodavati ono, što ili sam ili pomoćju drugih, nu po samostalnu nacrtu, koji je sam osnovao, sastavi i napiše.

Kani li tko otvoriti takovu prostoriju, ima to predbježno prijaviti vlasti od sigurnosti. Ako zanemari taj propis, kaznit će se radi prekršaja globom od 10 do 100 forinti.

Pravo izdavati povremen tiskopis (§. 8.) sadržava u sebi pravo, biti mu nakladnikom.

U ostalom može za okoliš, koji ima biti naznačen, s priuzdržanjem opoziva zemaljska vlada dozvoljeti prodavanje povremenih tiskopisa, a mjestna oblast od sigurnosti prodavanje školskih knjiga, kolendara i slika od svetaca, molitva i knjiga molitvenih.

Svakomu je prosto da izda svojom nakladom i da na vlastiti račun u svojem stanu ili u kojoj drugoj izključivo za to odredjenoj prostoriji prodaje ono što ili sam ili s pomoću drugih, no po samostalnu nacrtu, koji je sam osnovao, sastavi i napiše.

Kani li tko otvoriti takovu prostoriju ima to predhodno prijaviti redarstvenoj vlasti. Ako zanemari taj propis, kaznit će se radi prekršaja globom od 20 do 200 K.

Pravo izdavati povremen tiskopis (§. 8.) sadržaje u sebi pravo biti mu nakladnikom.

Svatko je vlastan razpačavati svoje i tudje povremene tiskopise u zatvorenim prostorijama, na ulicama i javnim mjestima sam, po drugima ili s pomoću automata uz stege, koje odredjuje ovaj zakon.

§. 3. izpravljen je prema zakonu od 14. svibnja 1907. o promjeni tiskovnih zakona (br. 41. sbornika od god. 1907.). Vidi glavu I. toga zakona kod §. 1.

(Sravni §. 3. cit. austr. zak.)

§. 3./a. Tko želi prodavati svoje ili tudje povremene tiskopise po ulicama ili javnim mjestima sam ili po drugima, prijavit će tu svoju namjeru redarstvenoj oblasti, u koje okolišu smjera vršiti prodaju, i zamoliti od nje dozvolu za to.

Prijava mora sadržavati ime, prezime, prebivalište, dob i zavičajnost prijaviteljevu, a isto tako i ime, prezime i dob ljudi, koji će prodavati povremene tiskopise, te naznaku tiskopisa, koji će se prodavati.

Redarstvena oblast izdat će, ako nema zakonitih zapreka, u roku od osam dana dozvolu zajedno sa ovlaštenjem za svaku pojedinu osobu, koja se ovlašćuje na prodaju, te koja će to ovlaštenje imati nositi uza se uviek, kad vrši prodaju, i na zahtjev oblastnih organa pokazati.

Dozvolu, kao i ovlašťenje za prodaju povremenih tiskopisa, može redarstvena oblast posve ili djelomice uzkratiti, a i podieljenu dozvolu i ovlaštenje opozvati, ako postoje ili se naknadno pojave zaprieke §. 3. c) ili ako se tiskopisom ugrožava javni red i mir, ili vriedja javna ćudorednost.

Tko namjerava po ulicama ili javnim mjestima prodavati inozemne povremene tiskopise, ima za to izhoditi u smislu gornjih naredjenja dozvolu od kr. zemaljske vlade, te će prije početka prodavanja imati tu dozvolu predočiti redarstvenoj vlasti, u okolišu koje namjerava vršiti tu prodaju.

Kod prodaje povremenih tiskopisa po ulicama smiju se ovi razvikivati samo po svom naslovu i uz naznaku ciene.

Tko se zateče da prodaje povremene tiskopise po ulicama ili javnim mjestima bez ovlaštenja, kazniti će se radi prekršaja globom od 10—100 kruna, a ako prodaje na račun druge osobe koja je propustila izhoditi dozvolu odnosno ovlaštenje od redarstvene vlasti, kazniti će se istom kazni i ova druga osoba.

Radi prekršaja kazniti će se istom kazni i oni koji se ogrieše o propis o načinu razvikivanja povremenih tiskopisa.

§. 3./b. Nepovremene tiskopise može sam ili po drugima na ulicama i javnim mjestima prodavati nakladnik pomenut u §. 3. alineja 2. zatim onaj, koji je ovlašten po obrtnom zakonu na prometanje takovih tiskopisa i to samo u svojem i u neposredno ležećim susjednim političkim kotarima.

Tko namjerava ovakovu prodaju vršiti imat će uz prijavu osoba (§. 3/a.) po kojima namjerava vršiti prodaju, zatražiti dozvolu od nadležne redarstvene vlasti, koja će se pri tom držati propisa §. 3./a. ovoga zakona.

Onomu, koji namjerava raširiti prodaju nepovremenih tiskopisa po drugima po cieloj Hrvatskoj i Slavoniji, može podieliti dozvolu za to kr. hrvatsko-slavonsko-dalmatinska zemaljska vlada, na njegovu molbu, u kojoj ima naznačiti one koji će prodavati.

Osim toga može za okoliš, koji ima biti naznačen, i mjestna redarstvena oblast s priuzdržajem opoziva dozvoliti izvjesnim licima prodavanje školskih knjiga, kalendara, slika svetaca, molitava i molitvenih knjiga.

Tko uzradi protiv propisa ovoga §-a kaznit će se radi prekršaja globom od 10 do 100 kruna.

§. 3./c. Prodavanju imadu se pripustiti osobe, koje su navršile 14. godinu života koje ne pate ni od kakove priljepčive bolesti.

§. 3./d. Tko želi s pomoću automata vršiti prodaju povremenih ili nepovremenih tiskopisa na ulicama i na javnim mjestima, ima svojim podneskom uz naznaku mjesta, gdje će automat biti smješten, ishoditi za to dozvolu nadležne redarstvene oblasti (§. 3/a ovoga zakona).

Stege koje valjaju za prodaju povremenih i nepovremenih tiskopisa po §§. 3/a. i 3/b. ovog zaona, važe i za prodaju s pomoću automata.

Tko uzradi protiv propisa ovog §-a kaznit će se radi prekršaja globom od 10 do 100 kruna.

§. 3/e. Ban može zabraniti raširivanje inozemnog povremenog tiskopisa, u obsegu kraljevine Hrvatske i Slavonije.

Ovakova zabrana obnarodovati će se u službenom listu.

Tko uzradi protiv ovakove zabrane kaznit će se radi prekršaja globom od 100 do 1000 K.

§. 3/f. Radi prestupka kaznit će se strogim zatvorom od 14 dana do 3 godine i globom od 100 do 5000 kruna, tko štampom objavljuje priobćivanja o položaju, kretanju, jakosti i o operacijama oružane sile austro-ugarske monarhije, o stanju tvrdjava i utvrdjenja, o množini oružja, ratnog pribora i opremnih predmeta, ili o pohranjivanju, množini, kakvoći i prevozu živeža, premda su takova priobćivanja već zabranjena, ili ako se je, prema kakvoći tih priobćenja ili prema prilikama moglo razabrati, da se takovim priobćenjima vriedja interes države, koliko se u tom djelu ne bi stjecala obilježja teže kažnjivog djela.

Od toga se izuzimaju samo takova priobćivanja, koja sadržavaju viest, koju je već vlada objavila.

§. 4. Kada se u ovom zakonu nalaže kakova dužnost ili odgovornost štamparu, tad se pod tom rieči razumieva vlastnik štamparije, ili ako je za upravljanje iste postavljen te oblasti prijavljen poslovodja, ima se taj razumievati.

Ako je postavljen takov poslovodja, imadu se globe i kazne zatvora odredjivati proti njemu; nu za globe jamči vlastnik od obrta.

Navedene ovdje ustanove valjaju takodjer i glede dužnosti i odgovornosti, što ju zakon ovaj nalaže nakladniku.

(Sravni §. 5. cit. austr. zak.)

§. 5. U smislu ovoga zakona razširuje tiskopise onaj, koji ih razpačava, prodaje ili razdaje, i onaj, koji jih pribija, izvješuje ili izlaže na javnih mjestih, u čitaonicah, posudbenih knjižnicah itd.

(Sravni § 6. cit. austr. zak.)

POGLAVJE II.

Ob izdavanju tiskopisa i ob uvjetih istoga.

§. 6. Na svakom tiskopisu, izim onih, koji su namienjeni jedino potrebam obrta i prometa, potrebam domaćeg i družtvenoga života, kao što su obrazci, cienici, karte polaznice itd. treba da bude zabilježeno ime tiskara i nakladnika, ili kod povremenih tiskopisa ime izdavatelja, a tako isto i mjesto, gdje je tiskan.

Osim toga valja svaki pojedini list (broj) ili svežčić povremena tiskopisa da bude obilježen imenom barem jednoga odgovornoga urednika.

Ako se propis ovaj prekrši, ima se toga radi kazniti tiskar globom od 10 do 100 forinti.

(Sravni §. 9. cit. austr. zak.)

§. 7. Od svakoga prodaji namienjenoga tiskopisa ima se predati po jedan primjerak predsjedničtvu zemaljske vlade, vladnomu odjelu za poslove unutarnje, zemaljskoj knjižnici narodnoga muzeja, knjižnici sveučilišta Franje Josipa I. i onoj knjižnici, koja bude na to povladjena, ne manje i načelniku onoga upravnoga okoliša, u kojem tiskopis izlazi na svjetlo.

Kod periodičnih tiskopisa ima se primjerak predati u redovitom vremenu njihova izlazka, a kod drugih tiskopisa najdulje u osam dana, iza kako budu izdani.

Pri tiskopisih osobito urešenih i skupih, plaćat će se za dužnostne primjerke u istinu primljene, ciene posebnom naredbom obaljene.

Dužnostni primjerci ne daju se od onih proizvoda tiska, koji su namienjeni, da služe jedino potrebоćam obrta i prometa ili potrebоćam domaćega i družtvenoga života, kao što su obrazci, cienici, karte polaznice itd.

Dužnostne primjerke ima odpravljati nakladnik, a pri tiskopisih, na kojih nije naznačen obrtnički nakladnik, ili je naznačen krivo, ili koji se nakladaju iz inozemstva, držan je to činiti štampar.

Ako se propis u ovom obziru zanemari, kaznit će se nakladnik ili štampar za prekršaj ovaj globom do 50 forinti; a uz to biti će dotičnik ipak držan odpraviti primjerak dužnostni.

NAREDBA bana kraljevina Hrvatske, Slavonije i Dalmacije od 23. veljače 1897. broj 936. predsj. glede točnog obdržavanja ustanova §. 7. zakona od 17. svibnja 1875. o porabi tiska. (Br. 10. sbornika od god. 1897.).

Prema ustanovam §. 7. zakona od 17. svibnja 1875. o porabi tiska imade se od svakoga prodaji namienjenoga tiskopisa predati po jedan dužnostni primjerak medju ostalim takodjer predsjedničtvu kr. zemaljske vlade, a jedan primjerak kr. zemaljsko-vladnomu odjelu za unutarnje poslove.

Kako je medjutim u zadnje doba opaženo, ne udovoljuju ovozemaljski nakladnici i štampari ovim zakonskim ustanovam, akoprem §. 7. gore spomenutoga zakona izrično odredjuje, da dužnostne primjerke imade odpravljati u pravilu nakladnik, a samo kod onih tiskopisa, na kojih nije označen obrtnički nakladnik, ili je naznačen krivo, ili koji se nakladuju iz inozemstva, dužan je to činiti štampar, te da se od predlaganja dužnostnih primjeraka izuzimlju samo oni proizvodi tiska, koji su namienjeni, da služe jedino potrebоćam obrta i prometa ili potrebоćam domaćega i družtvenoga života, kao što su obrazci, cjenici, karte polaznice itd.

Uslied toga upozoruje se ovim ponovno na točno obdržavanje ovih zakonskih ustanova, te se ujedno radi boljeg razumievanja tom prigodom primjećuje, da se pod tiskopisi imaju u smislu §. 2. zakona od 17. svibnja 1875. o porabi tiska razumievati ne samo proizvodi tiska štamparskoga, nego i svi proizvodi književni i umjetnički, umnoženi ma kojim tvorilom mehaničkim ili kemičkim, dakle i sve muzikalije, makar iste i ne sadržavale rieči, kao i sve one fotografije, bakrorezi, oleografije itd., koje su namienjene javnoj prodaji, pa da su s toga nakladnici, odnosno štampari dužni i od ove vrsti proizvoda tiska predlagati dužnostne primjerke.

Osim toga imadu se predlagati dužnostni primjerci takodjer od onih proizvoda tiska, koji se ne proizvadjaju u području kraljevina Hrvatske i Slavonije, ali im je u području ovih kraljevina mjesto naklade.

Dužnostni primjerci, opredieljeni za predsjedništvo ove kr. zemaljske vlade i za ovdašnji kr. zemaljsko-vladni odjel za unutarnje poslove, imadu se odsele uviek predlagati, odnosno predati predsjedničtvu kr. hrv.-slav.-dalm. zemaljske vlade u roku, ustanovljenom u §. 7. gore spomenutog zakona, to jest kod periodičnih tiskopisa u redovitom vremenu njihova izlazka, a kod drugih tiskopisa najdulje u osam dana, iza kako budu izdani.

Proti onim nakladnikom i štamparom, koji bi ovaj zakonski propis zanemarili, postupati će se radi toga prekršaja kazneno prema ustanovam §. 7. gore spomenutoga zakona, to jest kazniti će se globom do 50 forinti, a uz to će biti ipak dužni odpraviti dužnostne primjerke.

Da se na dalje može ovdje voditi točna evidencija o proizvodih tiska, izdanih u području kraljevina Hrvatske i Slavonije, odredjuje se podjedno, da imadu nadležne upravne oblasti koncem svake četvrt godine ovamo predlagati izkaze svih u njihovu području u dotičnom četvrtgodištu izašlih proizvoda tiska, i to gradovi: Zagreb, Osiek, Varaždin i Zemun neposredno, ostali pako gradovi i kotarske oblasti putem predstojećih im županijskih oblasti; dočim se glede novih periodičkih tiskopisa imade neposredno ovamo izviestiti odmah, čim su izdani.

Radi svestranog obnarodovanja proglašuje se ova naredba osim u »Sborniku zakona i naredaba« takodjer u službenom dielu »Narodnih Novina«.

§. 8.* Svatko je vlastan izdavati povremeni tiskopis, ako izpuni uvjete propisane ovim zakonom.

Povremenim ima se smatrati onaj tiskopis, koji izlazi najmanje dva puta na mjesec.

Tko kani izdavati povremeni tiskopis, ima to prijaviti predhodno državnomu odvjetniku i načelniku oblasti, koja je zvana da se stara oko javne sigurnosti u mjestu, gdje će tiskopis izlaziti.

Ova prijava valja da sadržaje ovo:

1. Oznaku (naslov) povremenoga tiskopisa, rokove uz koje će izlaziti i pregled onih predmeta (program) kojima će se baviti.

2. Ime i prebivalište odgovornoga urednika, a ako ima biti na listu imenovano više urednika, ime i prebivalište svih kolikih, ujedno s izkazom, da svojstva njihova i odnošaji njihovi odgovaraju uvjetima, propisanim u prvoj tački §. 10. ovog zakona.

3. Ime i prebivalište štampara, a tako i ime i prebivalitše nakladnika, ako je nakladnik drugi, a izdavač drugi.

Ako se uz vrieme, kada se povremeni tiskopis već izdaje, dogodi kakova promjena u jednoj od pomenutih tačaka, ima se to redovito još prije, nego što se nastavi izdavanje tiskopisa, ako li promjena nastane iznenada, ima se za tri dana javiti pomenutim vlastima.

Ako se nadje, da su prokazi i izkazi, sadržani u prijavi o budućemu izdavanju povremenoga tiskopisa nepodpuni ili nedostatni, imati će sigurnostna oblast prijavniku, uputivši ga na ustanovu §. 9., naložiti, da prijavu svoju popuni. Nadje li pako sigurnostna vlast, da je izkaz podpuno onakav, kakav treba da bude, obaviestiti će o tom prijavnika uz dodatak, da nema zapreka izdavanju prijavljenog tiskopisa.

Ako sigurnostna vlast za osam dana ne naredi ništa glede učinjene prijave, ili glede toga, da bi prijavu valjalo popuniti, moći će se započeti izdavanje povremenoga tiskopisa.

(Sravni §. 10. cit. austr. zak.)

§. 9.* Ako se povremeni tiskopis počme izdavati prije, nego što mine rok, naznačen u posljednjoj točki §. 8. ili ako se pro-

---

* Ustanove ovih §§-a glasile su prije:

§. 8. Svatko je vlastan izdati povremen tiskopis, ako izpuni uvjete, propisane zakonom ovim.

pisana prijava o promjeni, zbivšoj se tečajem izdavanja, ne podnese uz rok, naznačen u §-u. 8., biti će izdatnik, nakladnik, urednik i štampar, u koliko se to dogodi krivicom njihovom, krivci prekršaja, radi kojega se imadu kazniti globom do 400 kruna, a u slučaju ponovljenja pri drugoj ili višekratnoj osudi još i zatvorom od jednoga tjedna do mjesec dana.

Povremenim ima se smatrati onaj tiskopis koji izlazi najmanje dva puta na mjesec.

Tko kani izdavati povremeni tiskopis ima to prijaviti predhodno državnomu odvjetniku i načelniku oblasti, koja je zvana nastojati oko javne sigurnosti u mjestu, gdje će tiskopis izlaziti.

Ova prijava treba da sadržaje sliedeća:

1. Oznaku (naslov) povremenoga tiskopisa, rokove, uz koje će izlaziti, i pregled onih predmeta (program), kojimi će se baviti.

2. Ime i prebivalište odgovornog urednika, a ako ima biti na listu imenovao više urednika, ime i prebivalište svihkolikih, ujedno s izkazom, da svojstva njihova i odnošaji njihovi odgovaraju uvjetom, propisanim u prvoj točki §. 10. ovoga zakona.

3. Ime i prebivalište štampara, a tako i ime i prebivalište nakladnika, ako je nakladnik drugi, a izdatnik drugi.

Ako se uz vrieme, kada se povremeni tiskopis jurve izdaje, dogodi kakova promjena glede jedne ili druge od pomenutih točaka, ima se to redovito još prije, nego što se nastavi izdavanje tiskopisa; ako li promjena nastane iznenada, ima se za tri dana javiti pomenutim vlastim.

Ako prokazi i izkazi, sadržani u prijavi o budućem izdavanju povremena tiskopisa obnadjeni budu, da su nepodpuni ili nedostatni, imat će vlast od sigurnosti prijavniku, uputiv ga na ustanovu §. 9. naložiti, da prijavu svoju popuni; nadje li vlast od sigurnosti, da je izkaz podpuno onakav, kakov treba da bude, ubavjestit će o tom prijavnika i naputit ga, da položi jamčevinu, ako tu jamčevinu treba; i da je jamčevina doista položena, imat će prijavnik, prije, nego što počme izdavati tiskopis izkazati pred državnim odvjetnikom i pred vlasti od sigurnosti.

Ako vlast od sigurnosti za osam dana ne naredi ništa glede učinjene prijave ili glede toga, da bi prijavu valjalo popuniti, moći će se započeti izdavanje povremenoga tiskopisa, ako se je jamčevina, gdje ju položiti treba, u istinu položila i ako se izkaže, da je položena

Ako je bilo u prijavi prokaza lažljivih, ili ako se je za urednika imenovao čovjek, koji je po zakonu zato nesposoban (§. 10. druga točka), pak se je po tom započelo izdavanje povremenoga tiskopisa, ili ako prijava o promjeni zbivšoj se tečajem izdavanja, ima koju od ovih mana, tada će gore pomenute osobe, ako im je neistinitost prokaza ili nesposobnost urednikova bila poznata, biti krivci prekršaja, te će se kazniti osim globe od 100 do 1000 kruna, još i zatvorom od jednoga tjedna do mjesec dana, a u slučaju ponovljenja pri drugoj ili višekratnoj osudi i do tri mjeseca dana.

(Sravni §. 11. cit. austr. zak.)

§§. 8. i 9. izpravljeni su prema zakonu od 14. svibnja 1907. o promjeni tiskovnih zakona (br. 41. sbornika od god. 1907. Vidi glavu I. toga zakona kod §. 1.

§. 10. Odgovoran urednik povremnoga tiskopisa može biti samo ugarsko-hrvatski ili austrijski državljanin, koji je sam svoj, i koji ima prebivalište svoje u mjestu, gdje će tiskopis izlaziti.

Za vodjenje odgovornog uredničtva povremena kojega tiskopisa zakonito su nesposobni oni, koje zakon obćinski poradi počinjenih kažnjivih djela izključuje, da ne mogu biti izabrani u zastupstvo obćinsko.

Oni, koji padnu pod iztragu radi kakova zločinstva, zakonito su nesposobni voditi odgovorno uredničtvo povremenoga kojeg tiskopisa samo dotle, dokle im traje predbježni ili iztražni zatvor.

(Sravni §. 12. cit austr. zakona).

---

§. 9. Ako se povremen tiskopis počme izdavati prije, nego što je položena jamčevina ili prije nego što mine rok naznačen u posljednjoj točki §. 8., ili ako se propisana prijava o promjeni, sbivšoj se tečajem izdavanja, ne podnese uz rok, naznačen u §. 8., bit će izdatnik, nakladnik, urednik i štampar u koliko se to sbude krivnjom njihovom, krivci prekršaja, radi kojega se imadu kazniti globom do 200 forinti.

Ako je u prijavi bilo prokaza lažljivih, ili ako se je za urednika imenovao čovjek, koji je po zakonu za to nesposoban (§. 10. druga točka), pak se je po tom započelo izdavanje povremenoga tiskopisa, ili ako prijava o promjeni, sbivšoj se tečajem izdavanja, ima koju od mana ovih, tad će gore pomenute osobe, ako im je neistinitost prokaza ili nesposobnost urednikova bila poznata, biti krivci prekršaja, a kaznit će se osim globe od 50

§. 11., 12., 13. i 14. Ustanove ovih §§-a ukinute su zakonom od 14. svibnja 1907. o promjeni tiskovnih zakona (br. 41. sbornika od g. 1907.). Vidi glavu I. toga zakona kod §. 1.*

---

do 500 forinti, još i zatvorom od jednoga tjedna do mjesec dana.

U oba navedena slučaja može se izdavanje tiskopisa obustaviti dotle, dok se ne izpune uvjeti zakoniti, a može to učiniti u slučaju prve točke vlast od sigurnosti, a u slučaju druge točke sud, prigodom kad povede iztragu ili u tečaju iztrage.

Pritužba podnešena proti obustavi ne ima krieposti odgodne.

* Ukinute ustanove ovih §§-a glasile su:

§. 11. Položiti jamčevinu držan je svaki izdatnik povremena tiskopisa, koji češće nego dva puta izlazi na mjesec, pak makar i uzgredno samo radi o političkoj historiji dnevnoj ili koji govori o dnevnih pitanjih političkih, vjerozakonskih ili družtvenih.

Listovi znanstveni i strukovni, ako uzgredno pretresuju pitanja dnevna, koja su sa zadaćom njihovom u savezu, nisu podvrženi jamčevini.

Za listove, koje izdaje vlada, ne ima se položiti jamčevina.

Da li je koj tiskopis dužan ili nije položiti jamčevinu, riešava ban, ako je toga radi učinjen prigovor.

§. 12. Jamčevina ustanovljuje se za povremene tiskopise na četiri tisuće forinti; za takove tiskopise, koji ne izlaze više nego tri puta na tjedan, ima se položiti samo polovica.

Jamčevina ima se kod pieneznica, naznačenih osobitimi propisi, položiti u gotovom novcu, ili u kamatonosnih austrijansko-ugarskih državnih zadužnicah, glasećih na donosnika, u zadužnicah zemljištno-razteretnih ili u založnicah narodne banke, računajuć ih po tečaju burzovnom onoga dana. kada budu položene.

Jamčevina ima se povratiti za tri mjeseca, iza kako je prestao izlaziti tiskopis, za koji je bila položena, ako se dokaže svjedočbom državnog odvjetnika, da povodom izdavanja toga tiskopisa niti teče kakova iztraga, niti ima kazni još neizvršene, niti troškova još neplaćenih, koje valja naknaditi.

§. 13. Jamčevina podvrgnuta je gubitku svakolika, ili u stanovitu dielu, i jamči za svekolike globe i za troškove sudbenoga postupka, koji se uslied kaznene osude platiti imadu povodom izdavanja povremenoga tiskopisa, za koji je položena.

Na isti način jamči ona i onda, kada se obnadje da onaj, koj je jamčevinu položio, nije kažnjiv za svoju osobu.

§. 15. Od svakoga pojedinoga lista ili svezka povremenoga tiskopisa ima štampar u isto doba, kada započme razdavati ili razašiljati ga, a od svakoga drugoga tiskopisa, koji ne ide medju iznimke, pomenute u §. 7. i ne iznosi više od 5 araka štampanih barem 24 ure prije, nego će ga razdavat ili razašiljati, položit jedan primjerak pri vlasti od sigurnosti onoga mjesta, gdje se dotični tiskopis izdaje; a u mjestih, gdje državni odvjetnik ima svoje sjedište, ima položit jedan primjerak i pri ovom.

Ako privoli vlast od sigurnosti, odnosno odvjetničtvo državno, mogu se tiskopisi druge pomenute vrsti razdavati i razašiljati, i prije, nego što izteče rok od 24 ure. Ako se zanemare propisi ovoga paragrafa, ima se štampar za prekršaj ovaj kaznit globom od 10 do 100 forinti.

(Sravni §. 17. austr. zakona citiran kod §. 2.).

§. 16. U povremen tiskopis ima se primiti na zahtjev vlasti ili posebnika, kojega se tiče, svaki izpravak priobćenih u njem

---

Kad se pravomoćnom presudom izreče gubtak jamčevine ili kojega god diela iste, kada se dosudi kazan novčana ili naknada troškova, imat će u prvom slučaju izdatnik, a u drugom odsudjenici za tri dana, iza kako je kaznena presuda pravomoćnom postala, dokazati pred državnim odvjetnikom, da su platili, što im je bilo naloženo; u protivnom bo slučaju ima državni odvjetnik učiniti potrebita, da se svota ona plati iz vriednosti u ime jamčevine položenih i naredit u tu svrhu, ako je jamčevina položena u državnih zadužnicah, u zadužnicah zemljištno-razteretnih ili u založnicah, da se iste burzovno prodadu do potrebita iznoska.

O svem, što je u tom obziru učinjeno, valja obavjestiti izdatnika.

§. 14. Kad se jamčevina umanji, uslied izvršene osude kaznene, ima se ista najdulje za osam dana po primljenoj obaviesti popuniti, i da je popunjena, ima se izkazati državnomu odvjetniku; u protivnom bo slučaju imat će vlasti od sigurnosti po naredbi državnog odvjetnika obustaviti izdavanje povremenoga tiskopisa dotle, dok popuna ne bude izkazana.

Obustava ima se odrediti i onda, kada se povodom izdavanja takova povremena tiskopisa, za koji nije položena jamčevina, izreče osuda na kazan novčanu i naknadu troškova, pak se za osam dana iza pravomoćnosti ne izkaže državnomu odvjetniku, da su iznosci ti namireni.

činjenica, i to u prvi ili drugi list ili svezak, koji će izaći nakon zahtjeva u tom pogledu stavljena.

Ovakov izpravak ima se uvrstiti na onakovu mjestu, i s onakovimi pismeni (slovi), kao što je bio štampan članak onaj, koji se izpravlja.

Izpravci uredovni imadu se svagda, a izpravci od posebnika imadu se samo onda primiti bezplatno, ako nisu veći, nego dva puta onoliki, kolik je članak, proti kojemu su upravljeni; u protivnom slučaju imade se za izvišak platiti obična uvrstbina.

O zahtjevu, da se u tiskopis primi izpravak, ima se dotičniku ako zaište izdati potvrda.

(Sravni §. 19. austr. zakona citiranoga kod §. 2.)

§. 17. Povremen tiskopis, koji prima obznana (oglasa, inserata), može se primorati, da prima uredovne razpise, koje mu oglašivanja radi dostavi vlast, nu samo uz naknadu obične uvrstbine.

Odredbe i presude sudova kaznenih, izdate uslied iztrage povedene radi sadržaja povremenoga tiskopisa, imadu se na zapovjest, što ju sud na zahtjevanje državnoga odvjetnika ili privatnoga tužitelja izreče, primiti bezplatno u prvi list ili svezak toga tiskopisa, i to na prvu stranu.

(Sravni §. 20. austr. zakona, citiranoga kod §. 2.).

§. 18.* Odgovorni urednik povremenoga tiskopisa vlastan je, da ne priobći izpravak:

1. ako je prošlo četiri nedjelje, od kako je u povremenom tiskopisu izišla viest, koja se ima izpraviti, a da za to vrieme nije zatražen izpravak;

2. ako izpravak sam po svom sadržaju tvori kažnjivo djelo;

3. ako je izpravak napisan u drugom jeziku ili drugim pismenina, nego li je napisana viest, koja se želi izpraviti.

Odgovorni urednik, koji se neimajući zakonita razloga krati priobćiti izpravak, priposlan mu u smislu ustanova §. 16. i 17. ovoga zakona i štampati ga onako i onda, kao što zakon propisuje, krivac je prekršaja te će se kazniti globom od 40 do 400 K.

O ovakovu zahtjevu ima redoviti sudac izreći presudu bez odlaganja, ako je moguće za dvadeset i četiri sata.

U presudi imat će sudac naložiti odgovornomu uredniku, da je dužan u broju tiskopisa, koji je iza dana izrečene presude prvi na redu, uvrstiti izpravak pod prietnjom obustave izdavanja tiskopisa. Ne odazove li se on ovome nalogu, odrediti će

sud obustavu izdavanja tiskopisa dotle, dok se toj dužnosti ne odazove.

Pravni liek, koji bi dotičnik uložio protiv diela presude, koji izriče, da se izpravak ima primiti i štampati, nema odgodne moći.

(Sravni §. 21. austr. zak. citiranog kod §. 2.)

§. 18. izpravljen je prema zakonu od 14. svibnja 1907. o promjeni tiskovnih zakona (§. 41. sbornika od g. 1907.). Vidi glavu I. toga zakona kod §. 1.

§. 19. Svi spisi pomenuti u §-ih 16. i 17. imadu se štampati nepromjenjeni i bez ikakvoga umetka.

Tiskopisi povremeni, koji su držani primiti uredovan izpravak ili koji spis pomenut u §. 17., ne smiju u onaj list ili svezak, u kojem bude rečeni izpravak ili spis štampan, uzeti nikakovih dodataka ili primjetaka o sadržaju razglasa toga.

Odredbam ili presudam sudova kaznenih, koje se po sudačkoj zapoviesti razglasiti imadu putem štampe, ne smiju se takove primjetbe ili dodatci pridjevati ni u onih povremenih tiskopisih, koji ih razglase, a nisu držani razglasiti ih.

Povrieda propisa ovih ima se kao prekršaj kazniti globom od 20 do 200 for.

(Sravni §. 22. austr. zakona, citiranoga kod §. 2.).

§. 20.* Zabranjuje se kućevati s tiskopisima. Obrtimično sabiranje predbrojnika ili podpisnika može dozvoliti za cielu Hrvatsku i Slavoniju kr. zemaljska vlada, a za pojedine kotare nadležna redarstvena oblast, kojoj se ima predložiti popis dotičnih tiskopisa uz prijavu osoba, koje će sabiranje vršiti (§. 3. a) i c).

---

* Ustanove §. 18. glasile su prije:

§. 18. Odgovorni urednik, koji se, neimajući k tomu razloga, krati primiti sastavak priobćen mu u smislu ustanova §-a 16. i 17. ovog zakona i štampati ga onako i onda, kao što zakon propisuje, krivac je prekršaja i kaznit će se globom od 20 do 200 forinti.

O ovakovu zahtjevu ima redoviti sudac izreći presudu bez odvlake, ako je moguće za dvadeset i četiri ure.

Pravno sredstvo, koje bi dotičnik poprimio proti ovomu dielu presude, koji izriče da se sastavak ima primiti i štampati, ne ima nikakove moći odgodne

Sud ima odrediti i to, da se izdavanje tiskopisa obustavi dotle, dok dužnosti toj ne bude udovoljeno.

Zabranjuje se nadalje i izvješivanje ili pribijanje tiskopisa po ulicama ili po inim javnim mjestima, bez osobite dozvole redarstvene.

Zabrana ova ne proteže se na oglase sadržaja posve mjesna ili obrtna, kao što su: pozorištne cedulje, oglasi o javnim zabavama, o najmu, prodaji itd

No i ovi se oglasi smiju pribijati samo na mjestima, koje je vlast zato odredila.

Tko povriedi ove propise, kaznit će se radi prekršaja globom od 10 do 400 kruna.

(Sravni §. 23. austr. zak. citiranoga kod §. 2.)

§. 20. izpravljen je prema zakonu od 14. svibnja 1907. o promjeni tiskovnih zakona (br. 41. sbornika od g. 1907.). Vidi glavu I. toga zakona kod §. 1.

§. 21. Tko tiskopis razširuje ili sadržaj mu tiskom razglasuje, nehajeć za zabranu sudačkom presudom izrečenu, i kao što treba obznanjenu, ili, tko razširuje ili štampa tiskopis, za koji znade, da je uzapćen, kriv je prekršaja, i ima se kazniti globom od 50 do 500 forinti, a pri obsudbi drugoj ili višekratnoj, još povrh toga i zatvorom od jednoga do tri mjeseca.

(Sravni §. 24. austr. zakona, citiranoga kod §. 2.)

§. 22.* Ako se povremeni tiskopis izdaje nepovlašteno i dalje, nakon što je sudačka presuda (§. 18.) obustavila njegovo izdavanje, kaznit će se krivac radi prekršaja globom od 100 do 1000 kruna.

---

* Ustanove §. 20. glasile su prije:

§. 20. Zabranjuje se kućevati s tiskopisi, razvikivati ih, razdavat i prodavati izvan prostorija, redovito za to namienjenih; a tako isto zabranjuje se i sabiranje predbrojnika ili podpisnika takovim osobam, koje ne imaju za to pismene dozvole, napose izdate po vlasti od sigurnosti.

A tako se zabranjuje i izvješivanje ili pribijanje tiskopisa po ulicah ili po inih javnih mjestih bez osobite dozvole, dobivene od vlasti od sigurnosti

Zabrana ova ne proteže se na oglase, sadržaja, posve mjestna ili obrtna, kakono su: cedulje teatralne, oglasi o javnih zabavah, o najmu, prodaji itd. Nego se i ovi oglasi smiju pribijat samo na mjestih, koja je vlast odredila za to.

Tko povriedi propise ove, kaznit će se kao krivac prekršaja globom od 5 do 200 forinti.

Tiskopisi oduzeti prigodom nezakonita razširivanja, i pribijeni uzprkos zabrani, podvrženi su gubtku.

(Sravni §. 25. austr. zak., citiranoga kod §. 2.).

§. 23.* **Kažnjivost prekršaja učinjenih protiv naredjenja sadržanih u prvom i drugom poglavju ovog zakona prestaje, u koliko pri primjeni ustanova kaznenog zakona na iste ne bude rok zastare kraći, za šest mjeseci, računajuć od dana, kojega je prekršaj bio učinjen, ili kojega je povedeni postupak prekinut i nije dalje nastavljen.**

No u rok zastare neće se uračunavati ono vrieme, za koje je kazneni postupak po zakonskim propisima spriečen bio.

(Sravni §. 26. austr. zakona, citiranoga kod §. 2.).

POGLAVJE III.

O kažnjivih djelih, počinjenih sadržajem tiskopisa.

§. 24.* **U koliko sadržajem kojega tiskopisa učinjeno bude djelo, kažnjivo po postojećim zakonima kaznenim, imadu se na nj primieniti ustanove tih zakona.**

Stoga se imade po tim ustanovama prosudjivati i kažnjivost onih osoba, koje su sudjelovale pri štampanju ili raširivanju kojega proizvoda štampe.

Kažnjivost, utemeljena na tim zakonima ne ukida se time, ako tko pridoda tiskopisu očitovanje, da se ne slaže sa sadržajem sastavka, štampom proglašena ili da nije voljan viesti ili sastavka kojega zastupati, a isto tako ne ukida se pomenuta kažnjivost ni time, ako tko drugi izjavi, da sam uzima odgovornost na sebe.

Naprotiv podpuno ili skraćeno, ali istinsko priobćivanje javnih razprava državnih i zemaljskih zastupstva, i njihovih odbora, municipija, sudova i zakonom osnovanih javnih korporacija ne tvori kažnjiva djela.

(Sravni §. 28. austr. zak., citiranoga kod §. 2.)

§. 25.* **Odgovorni urednik, nakladnik, štampar i širitelj, koji je zanemarenjem dužne pažnje omogućio izdanje, obnarodovanje ili raširenje tiskopisa, u kojega se sadržaju stječu obilježja zločinstva ili prestupka bit će, koliko se nema kazniti, kao počinilac ili sukrivac, kriv prekršaja i kaznit će se, ako sadržaj tiskopisa ima obilježja zločinstva, globom od 300 do 2000 kruna, ili zatvorom od 1 do 6 mjeseci, ako pak sadržaj tiskopisa ima obilježja prestupka globom od 40 do 400 kruna.**

Radi zanemarene dužne pažnje neće se moći progoniti navedene osobe, ako navedu i dokažu okolnosti zbog kojih nisu mogle posvetiti dužnu pažnju, ili ako nakladnik, štampar i širitelj odadu po zakonu o porabi tiska odgovornu osobu, koja im je prednik prema redu, nabrojenu gore, dotično ako odadu pisca ili priposiljača, s kojega je privolom obnarodovanje učinjeno, a širitelj ni onda, kad oda osobu, koja je odgovorna po zakonu o porabi tiska, a za koju je on kao njen namještenik radio.

Pomenuta odaja odgovornih osoba mora da se izvrši prije početka glavne rasprave u prvoj molbi ili za trajanja glavne rasprave prije, nego što se dovrši dokazni postupak i odana osoba mora da se nalazi u ovozemstvu.

A ni širitelj inozemnih tiskopisa ne će se moći progoniti, radi zanemarene dužne pažnje, ako su mu ovi stigli putem knjižarske trgovine.

(Sravni čl. III. austr. zakona od 15. listopada 1868., br. 142. dr. z. l.)

§§. 22., 23., 24. i 25. izpravljeni su prema zakonu od 14. svibnja 1907. o promjeni tiskovnih zakona (br. 41. sbornika od godine 1907.). Vidi glavu I. toga zakona kod §. 1.

---

* Ustanove ovih §§-a glasile su prije:

§. 22. Ako se povremeni tiskopis izdaje nepovladjeno i dalje, pošto je vlast od sigurnosti (§§. 9, 14, i 16.) ili sudačka presuda (§. 9.) izdavanje istoga obustavila; smatrati će se to kao prekršaj, radi kojega će se krivci kazniti globom od 50 do 500 forinti.

§. 23. Kažnjivost prekršaja, učinjenih proti ustanovam, sadržanim u ovom odsjeku, prestaje u koliko pri uporavi ustanova zakona kaznenoga na iste ne bude zagodni rok kraći, za šest mjeseci, računajuć od onoga dana, kojega je prekršaj bio učinjen, ili kojega je povedeni postupak prekinut, i nije dalje nastavljen.

§. 24. U koliko sadržajem kojega tiskopisa učinjeno bude djelo, kažnjivo po postojećih zakonih kaznenih, imadu se na isto uporaviti ustanove zakona istih.

S toga se imade po tih ustanovah prosudjivati i kažnjivost onih osoba, koje su sudjelovale pri štampanju ili razširivanju kojega proizvoda štampe.

Kažnjivost utemeljena na tih zakonih, ne ukida se tim, ako tko pridoda tiskopisu očitovanje, da se ne slaže sa sadržajem

§§. 26., 27., 28. i 29. Ustanove ovih §§. ukinute su zakonom od 14. svibnja 1907. o promjeni tiskovnih zakona (br. 41. sbornika od god. 1907.). Vidi glavu I. toga zakona kod §. 1.*

---

sastavka, štampom proglašena, ili da nije voljan viesti ili sastavka kojega zastupati, a isto tako ne ukida se pomenuta kažnjivost ni tim, ako tko drugi izjavi, da sam uzima na se odgovornost.

Nasuprot za vjerno i istinsko priobćivanje javnih razprava državnih i zemaljskih zastupstva, ne može se na odgovornost potegnuti nitko.

§. 25. Urednik povremena tiskopisa, kojemu sadržaj utemeljuje učin zločinstva ili prestupka, bit će, akoprem mu se to zločinstvo ili taj prestupak ubrojiti ne može po obćenitih načelih zakona kaznenoga, ipak odgovoran za to, što je zanemario onu pažnju, kojom bi se, da ju je po dužnosti svojoj uporavio, mogla bila izbjeći uvrstba kažnjiva sadržaja toga tiskopisa.

Od ove odgovornosti ne će on biti riešen ni tim, ako se obćenito ili naposeb ogradi, niti tim, ako tkogod drugi očituje, da je voljan sam na sebe uzeti odgovornost.

* Ukinute ustanove glasile su:

§. 26. Nakladnik nepovremena tiskopisa sadržaja kažnjiva, odgovoran je radi zanemarene dužne pažnje, ako pri svojem prvom sudbenom saslušanju ne uzmogne poimence navesti i izkazati takova pisca ili izdatnika, koji je u doba, kada je tiskopis naklade radi preuzet, imao stalno svoje boravište u području kraljevine Hrvatske i Slavonije.

§. 27. Štampar tiskopisa kažnjiva sadržaja, odgovoran je radi zanemarene dužne pažnje, ako se pri štampanju nisu obdržavali propisi §§. 7. i 15. ovoga zakona; širitelj pako onda, ako se je razširivanje činilo na način zakonom zabranjen (§. 20.), ako je on tiskopis razturao u prkos zabrani sudačkom presudom izrečnoj, i kao što treba proglašenoj, ili ako je razturao tiskopis za koji je znao, da je uzapćen; ako na tiskopisu posvema ne ima naznake mjesta, gdje je tiskopis izašao na svjetlo, ili ako nije naznačen ni pisac ni koji nakladnik po obrtu, ili ako se je moglo viditi, da su ove naznake neistinite; napokon onda, ako su tiskopisi, izdati u inozemstvu, a razšireni ovdje, bili takovi, da su svojim naslovom ili predmetom, predstavami u slikah, ili načinom, kako su ovamo poslani, mogli pobudit pozornost širiteljevu.

§. 30. Ukidaju se §§. 28., 29., 251. i 252., zatim posljednja točka §. 493. kaznenoga zakona, te se zamienjuju ustanovami sadržanimi u paragrafih sliedećih

(Sravni §. 34. austr. zak., citiranog kod §. 2.)

§. 31. Ustanove ovoga §-a ukinute su zakonom od 14. svibnja 1907. o promjeni tiskovnih zakona (br. 41. sbornika od god. 1907.). Vidi glavu I. toga zakona kod §. 1.*

§. 32. Sa svakom sudbenom presudom, koja sadržaj kojega tiskopisa (lista, svezka ili djela) proglasi za zločinstvo, ima se skopčati i zabrana daljega mu razširivanja.

Ovu zabranu može izreći sud i onda, kada u sadržaju kojega tiskopisa obnadje samo prestupak ili prekršaj.

---

§. 28. Odgovornost za zanemarenu dužnu pažnju u smislu gore pomenutih ustanova, počima stopram onda, kada se je začelo razširivanje tiskopisa razpačavanjem, prodavanjem, razdavanjem, pribijanjem, izvješivanjem ili izlaganjem na javnih mjestih, u čitaonicah, posudbenih knjižnicah itd.

§. 29. Oni, kojim se u smislu gore pomenutih ustanova pripisuje zanemarena dužna pažnja, biti će krivci prekršaja, i kaznit će se, ako sadržaj tiskopisa utemeljuje učin zločinstva, zatvorom od jednoga mjeseca do 6 mjeseci, a u slučaju, ako se ukazuje kao prestupak, globom od 20 do 200 forinti.

* Ukinute ustanove glasile su:

§. 31. Ako poradi sadržaja takova tiskopisa, za koji se je po §. 11. imala položiti jamčevina, bude tko obsudjen kao krivac zločinstva ili prestupka, imat će se osim kazni, izrečene u dotičnih zakonih, izreći presuda i na gubitak jamčevine na korist ubožke zaklade onoga mjesta, gdje je kažnjivo djelo učinjeno.

Ako je osuda izrečena poradi zločinstva, za koje se po zakonu izreći može kazan tamnice preko pet godina, ima se gubitak jamčevine dosuditi od 500 for. do cielog iznosa, kod svih ostalih zločinstva u svoti od 300 for. do polovice jamčevine, napokon, kod svihkolikih prestupaka u svoti od 60 d 300 for. i sudište pri tom ne može nikada sići izpod najniže odmjere zakonom ustanovljene.

I u slučajevih, kada tko povodom sadržaja kakova tiskopisa obsudjen bude poradi zanemarenja dužne skrbi, ima se gubitak jamčevine dosuditi po odmjeri gore spomenutoj, s obzirom na to, je li u sadržaju tiskopisa obnadjen učin zločinstva ili prestupka.

Svaka sudbena zabrana glede razširivanja kojega tiskopisa ima se obznaniti u uredovnih novinah.

(Sravni §. 36. austr. zak., citiranoga kod §. 2.)

§. 33. U svih slučajevih, gdje izrečena bude zabrana kojega tiskopisa, može sud dosuditi, da se tiskopis, koji je proglašen za kažnjiv, i uništi il sasvim ili koji dio od istoga, a tako, da se razori sprava, prikladna za umnožit ga; slog, ploče, forme, kameni itd.

Uništba tiskopisa ne ima se protezati na one primjerke, koji su jurve prešli u posjed trećih osoba za vlastitu im porabu.

(Sravni §. 37. austr. zakona, citiranoga kod §. 2.)

§. 34. Ako državni odvjetnik ili privatni tužitelj predloži, da se proglasi kaznena presuda, izdana povodom tiskopisa, ima sud izreći presudu i o tom, a i točno odrediti vrieme i način, kada i kako da se proglasi; a proglasit se ima o trošku osudjenikovu.

(Sravni §. 39. austr. zakona, citiranog kod §. 2.)

§. 35.* Za zastaru kažnjiva djela učinjena tiskopisom valjaju istina uobće (§. 24.) načela zakona kaznenoga.

No u rok zastare ne će se uračunati ono vrieme, za koje je kazneni postupak po zakonskim propisima bio spriečen.

Medjutim izključuje se baš i u onim slučajevima, gdje glede takova djela po načelima kaznenog zakona nije još nastala zastara, svaki dalji postupak, ako je od onda, od kako je tiskopis izišao ili od kako je počelo raširivanje ovoga u ovozemstvu, minulo šest mjeseci, i ako uz to kazneni sudski postupak u ovozemstvu, premda je moguće bilo, ne bijaše protiv krivca poveden, ili ako poveden postupak uz isto toliko vremena ne bijaše nastavljen.

Ista načela valjaju i za zastaru onih prekršaja, koji su učinjeni zanemarenom dužnom pažnjom kod tiskopisa.

(Sravni §. 40. austr. zakona, citiranog kod §. 2.)

§. 35. izpravljen je prema zakonu od 14. svibnja 1907. o promjeni tiskovnih zakona (br. 41. sbornika od god. 1907.). Vidi glavu I. toga zakona kod §. 1.*

* Ustanove §. 35. glasile su prije:

§. 35. Glede zagode kažnjiva djela učinjena tiskopisom valjaju istina u obće (§. 24.) načela zakona kaznenoga.

Medjutim baš i u onih slučajevih, gdje glede takova djela po načelih ovih nije još nastala zagoda, izključuje se svaki dalji postupak, ako je od onda, od kako je tiskopis izišao ili od kako je počelo razširivanje istoga u ovozemstvu, minulo šest mjeseci i ako uz to kaznenosudbeni postupak u ovozemstvu, premda je moguće bilo, ne bijaše proti krivcu poveden, ili ako poveden postupak uz isto toliko vremena ne bijaše nastavljen.

Ista načela valjaju i glede zagode onih prestupaka i prekršaja, koji su učinjeni zanemarenom dužnom skrbi ili pažnjom u obziru tiskopisa.

POGLAVJE IV.

Zaglavne ustanove.

§. 36. Uvedenjem zakona ovoga ukidaju se sve naredbe i ustanove, odnoseće se na porabu tiska, imenito pako tiskovni red, uveden za kraljevinu Hrvatsku i Slavoniju cesarskim patentom od 27. svibnja 1852. ter počam od dana, kojega zakon ovaj stupa u kriepost, imaju valjati o porabi tiska samo ustanove zakona ovoga.

§. 37. Ustanove zakona ovoga imaju se na djela kažnjiva počinjena prije dana, kojega počimlje kriepost zakona istoga, razumjevajuć tim i propuste kažnjive, uporaviti samo na toliko, u koliko bi se s krivcem postupalo po zakonih prijašnjih strožije, nego li po zakonu ovom.

§. 38. Ustanova ovoga §-a ukinuta je zakonom od 14. svibnja 1907. o promjeni tiskovnih zakona (br. 41. sbornika od g. 1907.). Vidi glavu I. toga zakona kod §. 1.*

§. 39. Kraljevske vlasti i sabor kraljevine Hrvatske i Slavonije nisu dužni glede onih tiskopisa, što ih proglašuju u zakonitom svom djelokrugu, držati se ustanova zakona tiskovnoga ob izdavanju tiskopisa i ob uvjetih istoga.

§. 40. Izvršba zakona povjerava se banu kraljevine Hrvatske Slavonije i Dalmacije.

* Ukinuta ustanova glasila je:

§. 38. Izdatnik povremenoga jamčevini podvrženoga tiskopisa, imade uz rok od 15 dana, računajuć od dana, kojega je zakon ovaj stupio u kriepost, izkazat se, da je položio jamčevinu propisanu §. 12. zakona ovoga za taj tiskopis, ako je počeo izlaziti prije, nego je zakon ovaj stupio u kriepost, i to pod posliedicom §. 9. zakona ovoga.

II.

Zakon* od 17. svibnja 1875.

o propisu, kako se imadu sastavljati porotnički imenici za sudove tiskovne u kraljevini Hrvatskoj i Slavoniji.

MI FRANJO JOSIP PRVI,

po milosti božjoj cesar Austrijanski, kralj Češki itd. i apoštolski kralj kraljevina Ugarske, Hrvatske, Slavonije i Dalmacije.

potvrdjujemo predloženi Nam u osnovi po hrvatsko-slavonsko-dalmatinskomu saboru

ZAKON

o propisu, kako se imadu sastavljati porotnički imenici za sudove tiskovne u kraljevini Hrvatskoj i Slavoniji.

§. 1. Porotnici, koji će pri zločinstvih i prestupcih počinjenih sadržajem tiskopisa, odlučivati, da li je tuženik kriv ili nekriv, imadu se uzimati iz obćine onog grada, u kojem sud tiskovni imade svoje sjedište.

§. 2. Za službu porotnika zvan je svaki državljanin mužkoga spola, koji je navršio tridesetu godinu života, a nije prevalio šestdesetu; umije čitati i pisati; barem godinu dana prebiva u toj obćini; ter plaća izravnih poreza na godinu barem 20 for.;

---

* Proglašen u XX. komadu »Sbornika zakona i naredaba« valjanih za kraljevinu Hrvatsku i Slavoniju od godine 1875. pod br. 33., izdanu i razposlanu dne 26. lipnja 1875.

a bez obzira na porez, ako je navršio 24. godinu svoga života, ter

a) zadobio čast doktorsku, ili s uspjehom dobrim svršio strukovni koji nauk na tehničkom kojem višjem učilištu: ili je pravi član jugoslavenske akademije znanosti i umjetnosti;

b) koji je po stališu svom odvjetnik, kraljevski bilježnik, profesor, u koliko osobe u §. ovom navedene ne spadaju pod koju god iznimku, ustanovljenu u §§. 3. i 4. zakona ovoga.

(Sravni §. 1. austr. zak. od 23. svibnja 1873., br. 121. dr. z l.)

§. 3. Porotnici ne mogu biti:

a) duhovnici i učitelji pučkih učiona;

b) sudci i državni urednici, izim profesora (§. 2. sl. b) i vojnici, bili služeći ili u miru;

c) svi oni, koji su namješteni kod pošta, željeznica, brzojava i parobrodarstva.

(Sravni §. 3. cit. austr. zak.)

§. 4. Nesposobni su za službu porotničku:

1. Svi oni, koji poradi tjelesnih ili duševnih mana nisu kadri zadovoljiti dužnostim porotnika.

2. Svi, koji nisu u podpunom uživanju svojih državljanskih prava, imenito sudbeno proglašeni razsipnici, drugi skrbljenici i oni, kojim je nad imovinom otvoren stečaj, dok ovaj ne bude dokončan.

3. Svi oni, po kaznenom sudu obsudjeni, koji su po zakonu izključeni, da ne mogu izabrani biti u zastupstvo obćine, dokle god izključba ta traje; zatim svi oni, koji su pod kaznenom iztragom, pod obtužbom ili u kazni.

(Sravni §. 2. cit. austr. zak.)

§. 5. Službu porotnika mogu neprimiti:

1. Članovi sabora kraljevine ove i skupnoga sabora ugarsko-hrvatskoga, dok traje sjeditba.

2. Službenici dvora cesarskoga i kraljevskoga, javni učitelji i liečnici, ranarnici i ljekari (apotekari), za koje uredovni načelnik ili politička vlast posvjedoči, da su neobhodno potriebiti u službi ili u svojoj obćini za buduću godinu.

3. Svaki, koji je na poslani mu poziv u jednom sielu porotnom kao glavni ili kao namjestni porotnik zadovoljio svojoj dužnosti, za dvanaest sliedećih zatim mjeseca .

(Sravni §. 4. cit. austr. zak.)

§. 6. U gradu, u kojem tiskovni sud ima svoje sjedište, — ima načelnik občine pomoćju dvojice članova od zastupstva občinskoga sastaviti točan imenik svih onih občinara, koji su po §. 2. ovoga zakona zvani za službu porotničku, pak nisu oprošteni ustanovom kojom §. 5.

Imenik ima se sastaviti po redu abecednom, i valja upisati ime i prezime, stališ ili zanimanje i prebivalište svakoga porotnika. Ovi imenici zovu se praimenici porotnički.

(Sravni §. 5. cit. austr. zakona.)

§. 7. Ovi praimenici imadu se gdje je uredovno sjedište občinskoga načelnika, barem 8 dana izložiti svakomu na pregled, i da je to učinjeno, ima se, kao što je običaj u kojem mjestu, javno obznaniti ujedno s podukom, da je slobodno prigovoriti im.

Svakomu je občinaru prosto, uz taj rok, prigovoriti pismeno ili dati u napisnik prigovor kod načelnika občinskoga glede toga, da su se ili osobe zakonito zvane u praimeniku mimoišle, ili nedopustno i protuzakonito u nj upisale. Na isti način prosto je svakomu navesti svoje razloge, zašto se odriče službe porotničke.

(Sravni §. 6. cit. austr. zakona.)

§. 8. O prigovoru (reklamaciji) konačno odlučuje zastupstvo občinsko.

Ako ovo zastupstvo nadje, da je prigovor temeljit, imati će odmah u imeniku porotničkom izpraviti, što je potrebito, taj izpravak obznaniti, pribivši ga u mjestu od ureda, i ujedno obavjestiti o tom dotičnika.

Ako prigovor bude zabačen, valja to na znanje dati prigovorniku.

Tako se isto postupa i onda, kada tko javi, da službe porotničke ne prima.

(Sravni §. 7. cit. austr. zakona.)

§. 9. Kada mine rok, ustanovljen u §. 7. ili ako uz taj rok bude predan prigovor ili pak izjava, da tko ne prima službe porotničke, ima se, pošto zastupstvo občinsko izreče o tom odluku, sastaviti komisija barem od šestorice a najviše dvanaestorice članova občinskoga zastupstva onoga grada, u kojem tiskovni sud ima svoje sjedište.

Jednu polovicu tih članova odredjuje predsjednik sudišta prve molbe, a drugu polovicu načelnik grada.

Ova će komisija pod predsjedom načelnika grada sastaviti iz praimenika godišnji porotnički imenik, izabrav one muževe,

koji se poradi svoje razboritosti, poštenja, čestita mišljenja i značajnosti čine da su osobito prikladni za službu porotničku.

Proti onomu, što zaključi komisija izborna, nije dopuštena pritužba.

(Sravni §. 11. cit. austr. zakona.)

§. 10. Izabiranje obavlja se tako, da u gradovih na svakih 50 duša dodje po jedan porotnik.

Za takav ulomak (drobiš) od broja stanovnika, koji je veći od polovice svega razmjernoga broja, uzima se po jedan porotnik više; na manje se ulomke ne gleda.

§. 11. Godišnji imenik porotnika ima se odmah putem štampe izdati, i priobćiti predsjedniku suda tiskovnoga i državnom odvjetniku, nahodećemu se pri istom sudu.

Načelnici dotičnih občina držani su, ako bi uz godinu porotnika kojega snašlo što takova, što bi ga činilo nesposobnim za izvršivanje službe porotničke, prijaviti to odmah predsjedniku suda tiskovnoga.

Da li je potrebno izbrisati koga iz godišnjega imenika, odlučuje o tom sud tiskovni.

(Sravni §. 15. i 16. cit. austr. zakona.)

§. 12. Četrnaest dana prije svakoga siela porotnoga imade se pri dotičnom sudu tiskovnom u javnoj sjednici u prisutnosti državnoga odvjetnika, i jednoga odvjetnika odredjena za to po odvjetničkom odboru žriebom izvući iz godišnjega imenika 36 glavnih i 9 namjestnih porotnika.

U tu svrhu metnut će se u posudu najprije imena svih porotnika, koji stanuju u gradu, gdje je sjedište suda tiskovnoga.

Predsjednik toga suda izvadit će ponajprije iz posude devet namjestnih porotnika, zatim pak izvadit će 36 porotnika glavnih.

O svem ovom postupku ima se sastaviti zapisnik.

(Sravni §. 17. cit. austr. zakona.)

§. 13. Predsjednik sudišta ima pismeno pozvati svih 36 glavnih i 9 namjestnih porotnika, naznačivši jim mjesto, dan i uru, gdje i kad će se sielo porotno započeti, opomenuvši jih na zakonite posliedice, ako koji izostane; pri čem treba pobrinuti se za to, da se taj poziv dostavi njim u ruke, ako je moguće osam dana prije, nego što će započeti sjednice.

(Sravni §. 20. cit. austr. zakona.)

§. 14. Koncem svakoga siela porotnoga ima predsjednik upitati porotnike, da li su naumili poslužiti se pravom podieljenim

im u §. 5. br. 3., po kojem mogu odreći se porotničtva za sliedećih 12 mjeseci ili za koju kraću dobu.

Što koji porotnik na to odgovori, ima se zabilježiti u imeniku godišnjem.

(Sravni §. 24. cit. austr. zakona.)

§. 15. Porotnici obavljaju svoju službu bezplatno.

§. 16. Banu kraljevine Hrvatske, Slavonije i Dalmacije povjerava se izvršba ovoga zakona.

III.

Zakon[1] od 17. svibnja 1875.

o kaznenom postupku u poslovih tiskovnih za kraljevine Hrvatsku i Slavoniju.

MI FRANJO JOSIP PRVI,

po milosti božjoj cesar Austrijanski; kralj Českí itd. i apoštolski kralj kraljevina Ugarske, Hrvatske, Slavonije i Dalmacije.

potvrdjujemo predloženi Nam u osnovi po hrvatsko-slavonsko-dalmatinskomu saboru

ZAKON

o kaznenom postupku u poslovih tiskovnih za kraljevine Hrvatsku i Slavoniju.

§. 1.* U poslovima tiskovnim pristoji kaznena sudbenost u onim slučajevima, u kojima se radi o prekršajima, kotarskim sudovima, koji se nalaze u mjestima, gdje sudbeni stol ima svoje sjedište, kao sudovima tiskovnim.

No za prekršaj zanemarene dužne pažnje označen u §. 25. zakona o porabi tiska, koliko se progoni ureda radi, biti će nadležni kr. sudbeni stolovi u Zagrebu i Osieku, kao porotni sudovi, prema propisu §. 3 ovoga zakona

[1] Proglašen u XX. komadu »Sbornika zakona i naredaba« valjanih za kraljevinu Hrvatsku i Slavoniju od godine 1875. pod br. 34., izdanu i razposlanu dne 26. lipnja 1875.

Ako bi se sadržajem tiskopisa počinjeno kažnjivo djelo, imalo progoniti samo na privatnu kaznenu tužbu, moći će se kazneni progon radi prekršaja zanemarene dužne pažnje zametnuti samo na osnovu privatne kaznene tužbe pred redovnim sudom.

§. 2.* Za prekršaje tiskovne nadležan je onaj tiskovni sud (§. 1.) u kojega je obsegu spis tiskan, ili ako mjesto gdje je spis tiskan, poznato nije, ili ako je spis tiskan izvan područja kraljevine Hrvatske i Slavonije i izvan područja kraljevine Ugarske, onaj tiskovni sud, u kojega je obsegu tiskopis razdan ili raširen.

Ako je pak tiskopis raširen u obsegu od više tiskovnih suddova, tad je nadležan onaj sud tiskovni, koji je ostale pretekao.

§. 3.* Ako se radi o kakovu zločinstvu ili ureda radi progonljivu prestupku, počinjenu sadržajem kojega tiskopisa, ili o ureda radi progonljivu prekršaju zanemarene dužne pažnje, tada o tome pitanju, da li je obtuženik kriv ili nije, sude porotnici.

U ovim slučajevima nadležan je kr. sudbeni stol u Zagrebu, ako su kažnjiva djela, pomenuta u stavci prvoj, počinjena u području kr. sudbenih stolova u Bjelovaru, Gospiću, Ogulinu, Petrinji, Varaždinu i Zagrebu, te kr. sudbeni stol u Osieku, ako su pomenuta kažnjiva djela počinjena u području kr. sudbenih stolova u Mitrovici, Osieku i Požegi. Kad se steku uvjeti zakona od 17. svibnja 1875. o kaznenom postupku §§. 59. i 284., alineja 2., broj 1. i alineja posljednja, u vezi s §§. 62. i 64. ovoga zakona o kaznenom postupku u poslovima tiskovnim, može banski stol, odnosno stol sedmorice, povjeriti kaznenu stvar, za koju je nadležan zagrebački sudbeni stol osječkomu sudbenomu stolu i obrnuto.

Ako se pako radi o prestupcima, počinjenim sadržajem kojega tiskopisa, koje mogu kazneni sudovi progoniti po zakonu samo na zahtjevanje kojega dotičnika, tada razpravlja i sudi redoviti sud.

Za zločinstva i prestupke, počinjene sadržajem kojega tiskopisa, kao i za prekršaj zanemarene dužne pažnje, nadležan je onaj kr. sudbeni stol, u kojega je obsegu spis tiskan, ili ako mjesto, gdje je spis tiskan, poznato nije ili ako je spis tiskan izvan područja kraljevine Hrvatske i Slavonije i izvan područja kraljevine Ugarske, onaj sudbeni stol, u kojega je obsegu tiskopis razdan ili raširen.

Ako je pako tiskopis raširen u obsegu od više kr. sudbenih stolova, tada je nadležan onaj sud tiskovni, koji je ostale pretekao.

§. 1., 2. i 3. izpravljeni su prema zakonu od 14. svibnja 1907. o promjeni tiskovnih zakona (br. 41. sbornika od g. 1907.), čija glava II. glasi:

Promjena zakona od 17. svibnja 1875. o kaznenom postupku u poslovima tiskovnim za kraljevine Hrvatsku i Slavoniju u vezi sa zakonom od 11. ožujka 1897., kojim se dopunjuje, odnosno preinačuje zakon od 17. svibnja 1875. o kaznenom postupku u poslovima tiskovnim za kraljevine Hrvatsku i Slavoniju (br. 34. sbornika od god. 1875. odnosno br. 30. od god 1897.).

Članak I.: Propisi §§. 1., 2., 3., 6., 9. i 12. zakona o kaznenom postupku u poslovima tiskovnim dopunjuju se odnosno preinačuju se, te imaju ovi §§. glasiti ovako:

Članak II. Propis §. 11. zakona o kaznenom postupku u poslovima tiskovnim ukida se, dok propisi svih ostalih §§. istoga zakona, u koliko nisu ovim zakonom preinačeni ili ukinuti, ostaju na snazi.*

---

* Ustanove §§. 1., 2. i 3. glasile su prije:

§. 1. U poslovih tiskovnih sudbenost kaznena pristoji u onih slučajevih, u kojih se radi o prekršajih, sudovom kotarskim, nalazećim se u mjestih, gdje sudbeni stol sjedište ima, kano sudovom tiskovnim.

§. 2. Glede prekršaja tiskovnih nadležan je onaj tiskovni sud (§. 1.), u kojega je obsegu spis tiskan, ili ako mjesto, gdje je spis tiskan, poznato nije, ili ako je spis tiskan u inozemstvu, — onaj tiskovni sud, u kojega je obsegu tiskopis razdan ili razširen.

Ako je pako tiskopis razširen u obsegu od više tiskovnih sudova, tada je nadležan onaj sud tiskovni, koji je ostale pretekao.

§. 3. Ako se radi o kakovu zločinstvu ili ureda radi progonjivu prestupku, počinjenu sadržajem kojega tiskopisa, tada o tom pitanju: da li je obtuženi kriv ili nije, sude porotnici.

U ovih slučajevih nadležan je kralj. sudbeni stol u Zagrebu.

Ako se pako radi o prestupcih, počinjenih sadržajem kojega tiskopisa, koje mogu sudovi kazneni progoniti po zakonu samo na zahtjevanje kojega dotičnika, tada razpravlja i sudi redoviti sud.

Glede prestupaka, počinjenih sadržajem kojega tiskopisa, a progonjivih na zahtievanje kojega dotičnika, nadležan je onaj kr. sudbeni stol, u kojega obsegu je spis tiskan ili ako mjesto,

§. 4. Ako se zločinstva ili prestupci, učinjeni sadržajem tiskopisa, steku (sastanu) s drugimi kažnjivimi čini, imat će se posliednji ovi razpravljati i suditi po redovitom sudu napose.

Sud će ipak imati pri odmjeri kazni za kažnjivo djelo, o kojem će se suditi poslie, uzeti primjeran obzir na kazan, dosudjenu krivcu osudom prijašnjom (poprednjom).

§. 5. Tiskom počinjena kažnjiva djela progone se samo na zahtjev ovlaštena po kaznenom postupniku tužitelja.

§. 6.* Sigurnostna vlast može neposredno ili na zahtjev državnog odvjetnika zaustaviti tiskopise samo:

1. ako se raširuje tiskopis za vrieme, dok je zaustavljen, ili dok mu je u smislu §. 3./e, zakona o porabi tiska zabranjeno raširivanje ili ako tiskopis sadržaje objave zabranjene prema §. 3./f, zakona o porabi tiska;

2. ako se tiskopisom izvršuje zločinstvo u smislu §. 58. zatim §§. 63., 64., 65., 67. i 122. slovo a) kaznenog zakona ili prestupak proti javnoj ćudorednosti po §. 516. kz. ili prestupak propisa §. 305. kz. uzazivom na djelo, koje je zločinstvo, no u ovom posljednjem slučaju samo onda, ako postoji opasnost, da će uzaziv doista dovesti do izvršenja zločinstva.

Sigurnostna vlast ili državni odvjetnik ima u odredbi, kojom zaustavlja tiskopis, naznačiti točno članke i stavke tiskopisa u kojima nalazi učin pod brojem 2, ovoga §-a navedenih kažnjivih djela i naredjenja kaznenog zakona, koja se imaju primieniti na zaustavljene članke i stavke, te ovu odredbu odmah priobćiti kod povremenoga tiskopisa štamparu, a kod nepovremenoga tiskopisa nakladniku.

Zaustava se ne proteže na odvojive dielove tiskopisa, koji se mogu izlučiti, a koji ne sadržaje ništa kažnjiva.

Protiv odredbe zaustave nema mjesta posebnom pravnom lieku.

Ako redarstvena oblast neposredno ili na zahtjev državnog odvjetnika izvede zaustavu, ima to za 24 sata, priklopivši jedan primjerak zaustavljenog tiskopisa, prijaviti državnom odvjetniku onoga mjesta, gdje ima svoje sjedište sud, koji je nadležan za kazneni postupak.

§. 6. izpravljen je prema zakonu od 14. svibnja 1907. o promjeni tiskovnih zakona (br. 41. sbornika od god. 1907.). Vidi glavu II. toga zakona kod §. 1.*

§. 7. Ako je državni odvjetnik odredio zaustavu tiskopisa, ima on za tri dana nakon obavjesti ob izvedenoj zaustavi zaiskati potvrdu uzapćenja kod nadležnoga suda.

Ako je oblast sigurnostna neposredno odredila zaustavu, ima državni odvjetnik za tri dana nakon stigavše mu prijave budi odrediti dignuće zaustave po oblasti sigurnostnoj, budi zatražiti potvrdu zaustave kod suda.

(Sravni §. 488. austr. kaz. post.)

§. 8. Sud ima za tri dana izreći potvrdu ili dignuće zaustave.

---

gdje je spis tiskan, poznato nije, ili ako je spis tiskan u inozemstvu, onaj sudbeni stol, u kojega je obsegu tiskopis razdan i razširen.

Ako je pako tiskopis razširen u obsegu od više kr .sudbenih stolova, tada je nadležan onaj sud tiskovni, koji je ostale pretekao.

§. 3. izpravljen je prama zakonu od 11. ožujka 1897., kojim se nadopunjuje odnosno preinačuje zakon od 17. svibnja 1875. o kaznenom postupku u poslovih tiskovnih za kraljevine Hrvatsku i Slavoniju (br. 30. sbornika od g. 1897.). Vidi §. 1. toga zakona.

§. 2. toga zakona glasi: Ovaj zakon valja takodjer za tekuće jurve kaznene parnice o zločinstvih i prestupcih, učinjenih sadržajem kojega tiskopisa, ako glede njih u ono doba kad zakon ovaj stupi u kriepost, sud prve molbe ne bude još izrekao osudu.

§. 3. Zakon ovaj stupa u kriepost onoga dana, kad bude proglašen u sborniku zakona i naredaba.

* Ustanove §. 6. glasila su prije:

§. 6. Tiskopise, koji su proti propisom zakona o porabi tiska izdani ili razpačavani, ili koji se radi njihova sadržaja u javnom interesu progoniti imaju, može oblast sigurnostna bud neposredno ili na zahtjev državnoga odvjetnika zaustaviti.

U inih slučajevih može zaustavu odrediti samo sud na tužbu, odnosno zahtjev tužitelja privatnoga.

Proti odredbi zaustave nema mjesta posebnoj žalbi.

Ako redarstvena oblast neposredno ili na zahtjev državnog odvjetnika izvede zaustavu, ima to za 24 ure, priklopivši jedan primjerak zaustavljenoga tiskopisa, prijaviti državnomu odvjetniku onoga mjesta, gdje ima svoje sjedište sud, koji je nadležan za postupak kazneni.

Proti odluci, kojom se zaustava diže, pripada državnomu odvjetniku pravo priziva na banski stol.

Ako zaustava ne bude za osam dana potvrdjena, tada je — ako nije u tečaju priziv državnoga odvjetnika proti uzkraćenju potvrde — zaustava utrnula, ter ima oblast sigurnostna na zahtjev stranke odrediti dignuće zaustave.

Ako sud zaustavu potvrdi, ostaje ona u kriepostì do stvarnoga riešenja. (§. 9.)

Nu ako ne bude propis §. 7. obdržan, ili ako bude dignuta zaustava, ipak se može kazneni postupak nastaviti.

(Sravni §. 489. austr. kaz. post.)

§. 9.* Nakon potvrde zaustave ima državni odvjetnik najduže za 8 dana — ako to već prije potvrde učinio nije — predati kaznenom sudu predlog radi povedenja kaznenog postupka protiv izvjestne osobe ili postupka u smislu propisa §. 12. ovoga zakona, u protivnom slučaju utrnjuje zaustava, te će se na zahtjev stranke dići.

(Sravni §. 490. austr. kaz. post.).

§. 9. izpravljen je prema zakonu od 14. svibnja 1907. o promjeni tiskovnih zakona (br. 41. sbornika od god. 1907.). Vidi glavu II. toga zakona kod §. 1.

§. 10. U slučaju, ako ugasne ili se dokine zaustava, obavljena po vlasti sigurnostnoj ili neposriedno, ili na zahtievanje državnoga odvjetnika, ide onoga, koji je po zaustavi oštećen, iz zemaljske blagajne naknada za štetu, koja se uzmogne dokazati; nego u slučaju naročitoga ukinuća samo onda, ako se tu obnadje, da zaustava nije opravdana ni sadržajem tiskopisa, a ni zanemarenjem propisa, sadržanih u zakonu tiskovnom.

Ovo pravo na naknadu ima se pod kaznom gubitka za prvih 14 dana dokazati pri sudu.

Sud ima, saslušav najprije državnoga odvjetnika, izreći o tom odluku, nego uz priuzdržaj pritužbe, koja se predati imade za 8 dana.

(Sravni §. 491. austr. kaz. post.).

---

* Ustanova §. 9. glasila je prije:

§. 9. Nakon potvrde zaustave ima državni odvjetnik najduže za 8 dana — ako to već prije potvrde učinio nije — predati kaznenomu sudu prijavu; u protivnom slučaju utrnjuje zaustava, ter se ima na zahtjev stranke dignuti.

§. 11. Ustanova ovoga §-a ukinuta je zakonom od 14. svibnja 1907. o promjeni tiskovnih zakona (br. 41. sbornika od g. 1907.). Vidi glavu II. toga zakona kod §. 1.

§. 12.* Ako je tiskopis zaustavljen iz razloga kojega, navedenog pod brojem 1. i 2. §. 6. ovog zakona, moći će državni odvjetnik i bez kaznenog progona i sudjenja koje izvjestne osobe predložiti, da se izreče osuda na uništenje i zabranu daljeg razširivanja tiskopisa:

1. ako je počinitelj nepoznat, a odgovorni urednik, nakladnik ili štampar, nisu kažnjivi radi zanemarene dužne pažnje u smislu §. 25. zakona o porabi tiska, ili ako je počinilac u inozemstvu ili mu je boravište nepoznato;

2. ako postoje takove oklnosti, uslied kojih se kažnjivost počiniočeva ukida ili kazneni progon izključuje.

Na ovakov predlog odrediti će se glavna razprava, u kojoj će sudbeni stol shodnom primjenom glave 12. kaznenog postupnika, a kotarski sud prema §§. 403. do 406. kaznenog postupnika provesti postupak.

---

* Ukinuta ustanova glasila je:

§. 11. Ako sud pronadje u sadržaju tiskopisa kažnjivo djelo, nu iztraga bude obustavljena ili okrivljenik ne krivim proglašen, ima sud ipak po zakonu odlučiti, da se odnosni tiskopis sasvim ili dielomice uništiti ima i da se zabranjuje dalnje proširenje toga tiskopisa.

(Sravni §. 392. austr. kaz. post.).

* Ustanove §. 12. glasile su prije:

§. 12.* Državni odvjetnik može, ako i ne podigne obtužbe proti stanovitoj osobi, u javnom interesu iskati, da sud odluči o tom: da li sadržaj kojega tiskopisa utemeljuje učin kažnjiva djela i da u tom slučaju izreče zabranu dalnjega razširenja tiskopisa.

O zahtjevu takovu odlučuje sud u sjednici nejavnoj; nu odnosna presuda ne prejudicira kašnje možda povedenomu kaznenomu postupku proti stanovitoj osobi.

Ako bude zabrana izrečena, ima se odnosna presuda na sudnici pribiti i u uredovnih novinah oglasiti; svakomu, koga se ova presuda tiče, prosto stoji u roku od 8 dana podići svoje prigovore, o kojih odlučuje sud u javnoj sjednici, čuvši državnga odvjetnika i prigovorioca.

U toj razpravi pristoje prava obtuženika, kod nepovremnih tiskopisa nakladniku, a kod povremenih tiskopisa izdavaču, pa se imadu ove osobe pozvati na razpravu.

Ako su te osobe nepoznato odsutne ili ako se nalaze u inozemstvu, imenovat će im se ureda radi branitelj.

Nakon provedene razprave, riešit će sud stvar osudom, te izreći uništenje i zabranu daljega razširivanja tiskopisa, ako nadje, da postoji učin kažnjiva djela po §. 6. ovoga zakona. U protivnom slučaju odputit će predlog.

Protiv osude sudbenog stola imaju stranke pravo ništovne žalbe, a protiv osude kotarskog suda pravo priziva.

(Sravni §. 493. austr. kaz. post.).

§. 12. izpravljen je prema zakonu od 14. svibnja 1907. o promjeni tiskovnih zakona (br. 41. sbornika od god. 1907.). Vidi glavu II. toga zakona kod §. 1.).

§. 13. Prije nego tko stavljen bude pod obtužbu radi prestupka ili zločina počinjena sadržajem tiskopisa, ima se proti njemu obaviti iztraga po kaznenom postupniku.

Ako tužba glasi o zločinstvu, imat će tiskovni sud, ako obtuženik ne uzme si sam branitelja, pod kazan ništetnosti naredit mu takova ureda radi.

§. 14. U porotnu sjednicu imadu se, osim obtuženika i branitelja mu, pozvati tužitelj, oštećenik, koj je pridružio se k parnici, porotnici, zatim oni svjedoci i vještaci, za koje stranke ištu, a i sudu se potrebno vidi, da budu pozvani.

§. 15. Porota (sud porotni) sastavljena je iz sudišta i dvanaestorice porotnika (sbora porotničkoga).

Sudište satoji iz predsjedatelja, dvojice sudaca i perovodje.

Predsjednik suda tiskovnoga predsjeda u pravilu pri razpravah porotnih.

Predsjednik banskoga stola imenuje na jednu godinu dana za tiskovni sud namjestnika predsjednikova, sudce i dva sudcazamjenika izmedju viećnika sudbenoga stola namještenih kod tiskovnoga suda.

(Sravni §. 301. austr. kaz. post.).

§. 15. izpravljen je prama zakonu od 28. prosinca 1889., kojim se reinačuje zakon od 17. svibnja 1875. o kaznenom postupku u poslovih tiskovnih za kraljevine Hrvatsku i Slavoniju (sbornik br. 34. od g. 1875.) ter taj zakon skupa sa zakonom od 17. svibnja 1875. o propisu, kako se imadu sastavljati porotnički imenici za sudove tiskovne u kraljevini Hrvatskoj i Slavoniji (sbornik br. 33. od g. 1875), uvadja i u područje bivše hrvatsko-slavonske vojne krajine (br. 8. sbornika od g. 1890.). Vidi čl. I. toga zakona.

§. 16. Sjednice porotne bivat će u pravilu svaka tri mjeseca. Nego predsjednik banskoga stola bit će vlastan naredjivati, da se drže prema potrebi češće i uz kraće rokove.

(Sravni §. 297. austr. kaz. zakona).

§. 17. Za svaku porotnu sjednicu pozvat će se trideset i šestorica u službenom imeniku odredjenih glavnih porotnika, izmedj kojih će se, da se popuni sbor porotnički, uzeti dvanaestorica porotnika potriebnih za svaki pojedini slučaj kazneni.

Ustanovljuje posebni zakon kako se imadu sastavljati imenici porotnički.

(Sravni §. 302. austr. kaz. post.).

§. 18. Imena članova od sudišta, pozvanih u porotu, i imenik trideset i šestorice glavnih porotnika ima sud tiskovni pod posliedicom ništetnosti saobćiti obtuženiku najkašnje trećega dana pred danom onim, kojega će se imat početi razprava.

(Sravni §. 303. austr. kaz. post.).

§. 19. Neposredno prije, nego će započeti se razprava, ima se sastaviti sbor porotnički u nejavnoj sjednici porotnoga sudišta i u pritomnosti tužitelja, oštećenika, obtuženika i branitelja mu, kao i u pritomnosti pozvanih porotnika.

Ovo satavljanje počima se tim, što će perovodja poimence pozvati porotnike.

Ako je porotnika došlo manje nego trideset i šest, ima predsjednik broj taj nadopuniti.

On će odmah namjesto onih, koji su izostali, pozvati, jednaki broj porotnika-zamjenika, i to u onom redu, kojim su im imena iz posudja bila izvučena, kad se je pravio imenik službeni.

(Sravni §. 304. i 305. austr. kaz. post.).

§. 20. Svaki porotnik, koji neimajuć valjana razloga, koji bi ga izpričavao, izostane ili se prije svršetka sjednice udalji, ima se po sudištu porotnom obsuditi na globu do petdeset forinti.

§. 21. Čim se popuni broj porotnika, upitat će predsjednik pod posliedicom ništetnosti tužitelja, oštećenika, obtuženika a i porotnike, da li pri kojem izmedju ovih ima razloga, s kojega nebi mogao udioničtvovati u nastajućoj razpravi.

Takovi su razlozi:

a) ako je porotnik prema obtuženiku ili prema onomu, koji

je kažnjivim činom oštećen, u razmjerju takovu, koje bi u smislu obćega kaznenoga postupnika izključivalo sudca od izvršivanja sudstva;

b) ako bi porotnik odtuda, što će obtuženik bit oprošten ili osudjen, imao nadati se kakovoj koristi ili bojati se kakove štete;

c) ako je u stvari, o kojoj se radi, bio sudbeni svjedok, ako je tužitelju ili obtuženiku bio branitelj ili zastupnik, ili ako je kao svjedok ili vieštak bio izpitan, ili ako se kao takov još izpitati ima;

d) ako je koj porotnik kao takov učestvovao pri kojoj prijašnjoj glavnoj razpravi o istoj stvari kaznenoj, koja će sad iznova doći u glavnu razpravu (§§. 46., 58.).

O navedenih razlozih, s kojih ne može tko biti porotnikom, odlučuje sudište.

(Sravni §. 306. austr. kaz. post.).

§. 22. Da se sastavi sbor porotnički, treba pod posliedicom ništetnosti, da je pritomnih porotnika barem trideset, koji nisu u smislu predjašnjega paragrafa bili izključeni.

Imena njihova bacit će se u posudje, a zatim po predsjedniku sudišta pojedinice izvući i pročitati.

Čim se koje ime iz posudja izvuče i pročita, imat će najprije tužitelj, a za njim obtuženik pravo, nekazujući razloga, odkloniti (odbaciti) porotnika.

(Sravni §§. 307. i 309. austr. kaz. post.).

§. 23. Tužitelj i obtuženik imadu pravo odkloniti svaki jednaki broj porotnika.

Ako je broj porotnika neravan (lih), vlastan je obtuženik odkloniti za jednoga više nego tužitelj. Oštećenici izvršuju to pravo zajednički s državnim odvjetnikom, a sutuženici zajednički medju sobom, ali tako, da se tim ne poveća broj odklonjenih.

Ako se o tom ne mogu pogoditi, žriebom će se odlučiti red, kojim će oni, što zajedničko pravo imadu, izvršivat to pravo odklonjivanja.

Ako jedan izmedju njih odkloni koga, valjat će to i za druge dotičnike.

(Sravni §. 308. kazn. post.).

§. 24. Pravo odklonjivanja prestaje, čim izidje iz posudja dvanaest neodklonjenih imena od porotnika, ili čim u posudju

bude samo još toliko imena, koliko ih treba, da se popuni broj porotnika na dvanaest.

Dvanaestorica na ovaj način ustanovljenih porotnika čine sbor porotnički, pred kojim se obaviti ima glavna razprava.

(Sravni posljednju alineju §. 309. austr kaz. post.).

§. 25. Ako se slutiti može, da će za glavnu razpravu trebati poviše vremena, moći će narediti predsjednik, da se pridadu jedan ili dva namjestnika, i da se dakle žriebanjem izvuče umjesto dvanaest porotnika, trinaest ili četrnaest.

U takovu slučaju umaljava se porazmjerno i broj dopuštenih odklonjivanja.

Namjestni porotnici moraju neprestano biti u svoj razpravi, i ako bi ovaj ili onaj do prvih dvanaest porotnika zapričen bio, te nebi mogao biti pri svoj razpravi do same izreke porotnika, zauzimaju mjesto njihovo po onom redu, po kojem su im imena bila izvučena.

(Sravni §. 310. austr. kaz. post.).

§. 26. Glavna razprava pred porotami javna je pod posljedicom ništetnosti.

Samo osobe odrasle i neoboružane mogu kao slušaoci dolaziti na takovu razpravu; nego ljudem, koji po javnoj svojoj službi dužni su nositi oružje, ne smije se kratiti ulaz.

Samo iz razloga ćudorednosti i javnoga reda, može se zaključiti, da razprava ne bude javna.

(Sravni §. 311. al. 1. kaz. post.).

§. 27. Predsjednik sudišta porotnoga dužan je porotnikom davati potrebne obaviesti u obziru izvršivanja njihova ureda, razložit im stvar, o kojoj će viećati, i ako od potrebe bude, opomenuti ih na dužnosti njihove.

(Sravni §. 311. al. 1. austr. kaz post.).

§. 28. Pošto se je sastavio zbor porotnički, pošto su se porotnici posadili na mjesta svoja po redu, kao što su im imena izvučena iz posudja, počet će glavna razprava tim, što će perovodja stvar proglasit (naviestiti).

Predsjednik dat će obtuženiku obćenita pitanja, propisana u kaznenom postupku, i opomenut će ga, kao što je naredjeno u istom zakonu.

(Sravni §. 312. austr. kaz. post.).

§. 29. Poslie toga naredit će predsjednik pod posljedicom ništetnosti, da se porotnici zakunu (zaprisegnu).

U tu će svrhu presjednik porotnikom, koji su sa svojih sjedilišta poustajali, progovoriti ovako:

»Vi ćete se zakleti i zavjetovati pred Bogom, da ćete dokaze, koji navedeni budu proti obtuženiku, a i na korist njegovu, pretresti najsdušnijom pozornošću, da nećete ostaviti ništa neuvaženo, što bi obtuženiku moglo biti na uhar ili na štetu, da ćete kruto pred očima imati zakon, koji ste držani neoskvrnjen sačuvati, da o predmetu razprave ne ćete dogovarati se s nikim, osim sa svojimi suporotnici, da ne ćete slušati glasa ni nagnuća, ni nepriklonstva, ni straha, ni zloradosti; nego da ćete nepristranošću i kriepošću poštena i slobodna čovjeka samo po dokazih navedenih za obtuženika i proti njemu, i po svojem na istih osnovanom osvjedočenju odluku izreći tako, kako ćete za to odgovarati moći pred Bogom i pred savješću svojom.«

Na to će predsjednik pozvati pojedinice svakoga porotnika, koji će podići desnu ruku i odgovoriti na glas: »Zaklinjem se tako mi Bog pomogao!«

(Sravni §. 313. autsr. kaz. post.).

§. 30. Perovodja pročitat će sada obtužnicu, na što će predsjednik obtuženiku dati rieč, da se brani, te upravljati tako, da budu navadjana dokazna sredstva po propisih obćega kaznenoga postupnika.

Napisnici o saslušanju suobtuženika i svjedoka, zatim mnienja vještaka, mogu pročitat se samo u sliedećih slučajevih:

1. ako su salušani medjutim umrli, ako im se ne zna boravište, ako su tako stari, bolestni ili nemoćni, ili ako tako daleko prebivaju, da s toga ili s drugih važnih razloga u istinu nije moguće bilo učiniti, da glavom dodju;

2. ako u glavnoj razpravi saslušani odstupe u bitnih stvarih od onoga, što su od prije kazali; napokon

3. ako se obtuženik i tužitelj slažu o tom, da se čita.

Porotnici su vlastni upitivati obtuženika, svjedoka i vještake, dobivši za to dozvolu (rieč) od predsjednika.

Presjednik je vlastan odbiti pitanja, koja mu se uzvide neumjestna.

(Sravni §. 314. i 315. austr. kaz. postup.).

§. 31. Po dovršenom postupku dokaznom, saslušat će se govori (obrazložbe) i predlozi tužiteljevi i oštećenikovi, ako oštećenika ima, zatim pak obtuženikovi i braniteljevi.

Njihova razlaganja imadu se stezati samo na one posljedke u glavnoj razpravi dobivene, na kojih će se imat osnivati izreka porotnika.

Pretresivanje onih posljedaka glavne razprave, koji su pridržani riešavanju sudišta, imade se ostaviti na kašnje doba.

(Sravni §. 324. austr. kaz. post.).

§. 32. Na to će predsjednik, posavjetovavši se najprije sa sudištem, sastaviti pitanja, koja će se dati porotnikom.

Pitanja ova treba da sastavljena budu pismeno, i pod posljedicom ništetnosti pročitana, pošto ih je predsjednik podpisao; a imadu se i pismeno saobćiti kako tužitelju, tako i branitelju.

Sastavljenim pitanjem mogu obje stranke prigovoriti i predložiti dodataka, o kojih odmah odlučuje sudište.

Ako pitanja budu preinačena, imat će se pročitati još jedan put.

(Sravni §. 316. austr. kaz. post.).

§. 33. Glavno pitanje imade glasiti na to: da li je obtuženik krivac onoga čina, na kojem se osniva obtužba.

U pitanju imadu se uvrstiti svi zakoniti znaci kažnjiva čina, pozivajuć se na tiskopis i na ona mjesta u tiskopisu, na kojih se obtužba osniva.

(Sravni §. 318. austr. kaz. post.).

§. 34. Ako se je tvrdilo, da je obstajao takav uvjet ili da je pridružio se takav čin, koji bi sasvim izključio ili ukinuo kažnjivost, imat će sudište staviti pitanje, primjerno tomu tvrdjenju.

(Sravni §. 319. austr. kaz. post.).

§. 35. Ako se je tvrdilo što takova, počem bi, da je ono zaista istinito, onaj, koji je obtužen radi dovršena zločinstva ili prestupka, krivac mogao biti samo pokušaja, ili onaj, koji je obtužen kao neposredni učinitelj, da bi krivac mogao biti samo sukrivnje ili dioničtva, ili počem bi čin, koj se obtuženiku pripisuje, podvržen bio kaznenomu zakonu, koji je jednako ili manje strog, nego li zakon, u obtužbi navedeni, imat će se porotnikom dati primjerena pitanja.

Pitanje nasuprotno, po kojem bi čin, koji se obtuženiku pripisuje, pao medju one kažnjive čine, na koje je udarena kazan veća, nego li na čin onaj, na koji smjera obtužba, može se dati samo onda, ako obtuženik na to privoli.

(Sravni §. 320. austr. kaz. post.).

§. 36. Glede otegoćujućih i olahkoćujućih okolnosti, imadu se porotnikom staviti primjerena pitanja samo onda, ako postoje takove okolnosti, koje po zakonu naročito preinačuju stupanj ili vrstu kazni, nu podnipošto onda, kada okolnosti te imadu upliva samo na odmjeru kazni, unutar granica stupnja zakonom propisana, ili kada je sudcu poradi olahkoćujućih okolnosti dopušteno obaliti kazan izpod najmanje zakonite stavke. (§§. 54., 55. i 266. kaz. zak.).

U ovakovih slučajevih podvržene su otegoćujuće i olahkoćujuće okolnosti jedino razboru i prosudjivanju sudišta.

(Sravni §. 322. austr. kaz. post.).

§. 37. Pitanja, koja se dadu porotnikom, imadu se staviti tako, da se na nje odgovoriti može sa »Da« ili »Ne« (»jest« ili »nije«); koje čine valja složiti (stegnuti) u jedno pitanje, ili pak razstaviti na više pitanja, to neka se prosudi napose u pojedinom slučaju.

Pitanja, koja budu stavljena samo za onaj slučaj, ako bi porotnici tegnuli drugo koje pitanje potvrditi ili zanijekati (pitanja dodatna i dogodična), imadu se naročito navesti i na listu od pitanja kano takova naznačiti.

(Sravni §. 323. austr. kaz. post.).

§. 38. Čim pitanja budu ustanovljena, izreći će predsjednik, da je razprava zaglavljena.

Svesti će zatim bitne posljedke glavne razprave u kratkoj i razgovjetnoj besjedi, razložiti porotnikom zakonita obilježja kažnjivoga čina i znamenovanje zakonitih izraza, koji se nalaze u pitanjih, i opomenut ih na sve ono, što zakon propisuje, kako imadu viećati i kako glasovati.

(Sravni §. 325. alin. 1. austr. kaz. post.).

§. 39. Na to će predsjednik napisana pitanja predati porotnikom, na što će ovi odmah otići u svoju viećnicu.

Dat će im se da ponesu sa sobom obtužnicu, predmete dokazne i ostale spise parnične izim napisnika o izpitu svjedoka.

Podjedno naredit će predsjednik, da se obtuženik ukloni iz sjednice.

(Sravni §. 325. alin. 2. austr. kaz. post.).

§. 40. Porotnici izabrat će izmedj sebe prvnika većinom glasova. Prije nego će početi viećanje, ima prvnik porotnikom pročitati sliedeći naputak: »Ne ište zakon od porotnika nikakova računa o razlozih njihova osvjedočenja, ne propisuje im nikakovih stanovitih pravila, po kojih bi se prosudjivati imalo, da li je što podpuno i dovoljno dokazano ili ne.«

»Opominje ih zakon jedino, da sva dokazna sredstva, koja su navedena za obtuženika i proti njemu, pretresu brižljivo i savjestno, i zatim da upitaju sami sebe, kako su djelovali na razsudnu njihovu moć navedeni proti tuženiku dokazi, a i razlozi njegove branitbe.«

»Samo po onom osvjedočenju, što ga dobiju ovako pretresavši dokazna sredstva, imadu izreći, da li je obtuženik kriv ili nekriv.«

»Pri tom moraju neprestano imati pred očima, da im viećanje ne ima prostirat se dalje, nego jedino na pitanja, koja su im dana.«

»Vlastni su ne oni, nego jedino sudci izreći zakonite posljedice, koje će postići obtuženika, ako ga proglase da je kriv.«

»Imaju dakle porotnici očitovat se, neobazirući se na zakonite posljedice, koje će s izrekom njihovom bit skopčane.«

Ovaj naputak kao i paragrafi 41.—44. ovoga zakona treba da su u viećnici porotnika pribijeni u više primjeraka.

(Sravni §. 326. austr. kaz. post.).

§. 41. Porotnici ne smiju ostaviti viećnice, dok ne stvore izreke svoje.

Dokle god traje viećanje njihovo, nije bez pismene dozvole predsjednikove nikomu prosto unići u viećnicu njihovu, a i zabranjeno je porotnikom za to vrieme svako obćenje s drugimi ljudmi.

Sudište obsudit će porotnika, koj uzradi proti ovoj zabrani, na globu od deset do sto forinti, druge pak ljude, koji prekrše ovaj propis, na dvadeset i četiri ure u zatvor. Samo ako porotnikom treba razjašnjenja ili pouke u smislu stavljenih im pitanja, moći će na pismenu prošnju prvnika, predsjednik otići k njim i pod posljedicom ništetnosti nije ni ovomu dopušteno, biti pri glasovanju njihovu.

(Sravni §. 327. austr. kaz. post.).

§. 42. Po dovršenu viećanju učinit će prvnik, da porotnici o pojedinih pitanjih u onom redu, kao što ih je stavio predsjednik, glasuju ustmeno, dočim će upitati svakoga porotnika za očitovanje njegovo.

Prvnik će glasovati posliednji. Porotnici glasuju o svakom pitanju sa »da« ili »ne« (»jest« ili »nije«), nego im je dopušteno takodjer pitanje koje samo stranom potvrditi ili zanijekati.

Kad se koje pitanje stranom potvrdi, ima se ograničenje dodati na kratko.

Odgovor njihov glasit će tada »da« (jest), ali ne s ovimi ili onimi okolnostmi, koje su u pitanju sadržane.

(Sravni §. 328. austr. kaz. post.).

§. 43. Da se potvrdi pitanje, da li je obtuženik učinio stanoviti koj čin, koj mu se pripisuje, kao i da se potvrde pitanja, stavljena glede okolnosti otegoćujućih, potrebita je većina barem od dvie trećine glasova.

U obziru pak razloga, koji kazan ublažuju, i okolnosti, koje kažnjivost izključuju ili ukidaju, dovoljna je absolutna većina glasova; kada su glasovi jednako raspolovljeni, prevagnut će (valjat će) ono mnienje, koje je za obtuženika prijaznije. Prvnik prebrojit će glasove i pokraj svakoga pitanja, kao što porotnici na nj odgovore, upisati »da« ili »ne« (»jest« ili »nije«) ujedno s ograničenji, ako kakovih ima, i naznačiti će razmjerje glasova.

U napisanoj izreki porotnika, koju prvnik podpisati mora, da ne bude ništa trveno ili strugano; što se prebriše, na okrajku zabilježi ili što se umetne, sve to treba da je odobreno naročito po prvniku podpisanom bilježkom.

(Sravni §. 329. austr. kaz. post.).

§. 44. Po dovršenu glasovanju povratit će se porotnici u sudnicu i posaditi opet na svoja mjesta.

Predsjednik pozvat će ih, da izjave posljedak svoga viećanja. Ustat će na to prvnik porotnika i reći:

»Porotnici su po zakletvi i savjesti (duši) odgovorili na dana im pitanja ovako.«

Na to pročitat će i to pod posljedicom ništetnosti, pred svimi porotnici stavljena im pitanja i odmah poslie svakoga pitanja dodanu izreku porotnika.

Zatim predat će list sa pitanji, što ga je jurve podpisao, predsjedniku, koji će ga takodjer podpisati a ujedno narediti, da ga podpiše i perovodja.

Kako su porotnici ostavili jedanput viećnicu, neće nijedan od njih moć zahtjevati novoga viećanja, niti odustati od prijašnjega svoga mnienja.

(Sravn §. 330. austr. kaz. post.).

§. 45. Ako je izreka porotnika nerazgovetna ,nepodpuna ili u sebi protuslovna, imat će sudište o tom odmah izreći odluku i porotnikom predati pitanja i odgovore s nalogom, da se povrate u svoju viećnicu i iznova posavjetovavši se, da poprave svoju izreku.

Porotnici nisu vlastni preinačivati drugih odgovora, nego jedino, kojim je prigovoreno, o čem ih ima predsjednik naročito uputiti.

(Sravni §. 331. austr. kaz. post.).

§. 46. Ako se obtuženik proglasi za krivca, a sudište je jednodušno toga mnienja, da su se porotnici pri ovoj izreki prevarili u glavnoj stvari, odlučit će sudište ureda radi, da se ima stvar doznačiti pred druge porotnike.

Nadje li sudište, da su se porotnici pri svojoj izreki vrhu obtužbe, upravljene proti više ljudi, prevarili samo glede jednóga obtuženika; ili ako u obtužbi imade više točaka, da su se prevarili samo glede jedne točke, tad će se ova doznaka stegnuti samo na toga obtuženika ili samo na tu točku u obtužbi, a neće biti od nikakove moći za ostale.

Kad se ponovi razprava, ne smije predsjedati nijedan od sudaca, a ni uzeti se ikoj od onih porotnika, koji su bili pri razpravi prvoj.

Ako se izreka druge porote slaže s izrekom prve, morat će ju sudište uzeti za temelj svojoj osudi.

(Sravni §. 332. austr. kaz. post.).

§. 47. Predsjednik će zapovjediti na to, da perovodja u prisutnosti obtuženika pročita pravorok porotnika ili pak presudu satvorenu u smislu §. 46.

(Sravni §. 333. al. 2. i 3. austr. kaz. post.).

§. 48. Ako pravorok porotnika glasi »nije kriv«, izreći će porotno sudište odmah presudu, da se obtuženik odriešuje od obtužbe. Ova presuda ima se obtuženiku, ako zahtjeva, izdati odmah.

(Sravni §. 334. austr. kazn. post.).

§. 49. Ako je obtuženik proglašen za kriva, imat će tužitelj prvi pravo govora, da učini svoje predloge glede kazni, koja da mu se dosudi.

Zatim će se poslušati oštećenik, obtuženik i branitelj mu. Govori ne smiju smjerati na to, da bi se pobijali izrekom porotnika utvrdjene stvari ili odnošaj obtuženika prema istim, nego imadu se stezati na uputnost, vrstu i veličinu kazni i naknadu, ako takovu tko traži.

(Sravni §. 335. austr. kaz. post.).

§. 50. Ako je sudište toga mnienja, da onaj čin, što ga je obtuženik po izreci porotnika učinio, nije zabranjen ikojim zakonom kaznenim, imat će izreći presudu, da se obtuženik oprašta od obtužbe.

(Sravni §. 337. austr. kaz. post.).

§. 51. U ostalih će slučajevih sudište, sdušno pretresavši otegoćujuće i olahkočujuće okolnosti dosuditi kazan primjerenu.

(Sravni §. 338. austr. kaz. post.).

§. 52. Čim satvorena bude presuda kaznena, ima ju predsjednik odmah proglasiti u javnoj sjednici suda i to u prisutnosti branitelja, pak i u prisutnosti obtuženika, ako je isti bio pri glavnoj razpravi.

Predsjednik mora ujedno navesti najbitnije razloge odmjerenoj kazni, pročitav mjesta iz zakona, na kojih se presuda osniva, i podučiti obtuženika o pravnih ljekovih, kojih se može primiti.

Pismeno izdata presuda imade sadržavati i pitanja, dana porotnikom, i odgovore njihove.

(Sravni §. 340. austr. post.).

§. 53. O glavnoj razpravi ima se pod posljedicom ništetnosti voditi zapisnik.

Ovaj napisnik treba da osim točaka, naznačenih u kaznenom postupniku, sadržaje i postupak pri sastavljanju klupe porotničke, imena porotnika i prisegu njihovu.

List o pitanjih ima se pridjenuti napisniku.

(Sravni §. 342. austr. kaz. post.).

§. 54. Ako obtuženik premda pozvan, kao što treba, ne dodje u sjednicu porotnu, moći će se pri svem tom po predlogu tužiteljevu razprava obaviti i o njoj po poroti presuda izreći.

§. 55. Osuda s ogluhe, makar i ne bila pritužba proti njoj podnešena, moći će se ovršiti stopram kada mine osam dana, od dana onoga, kojega je bila proglašena.

Obtuženik, proti kojemu je izrečena takova osuda, može u suda tiskovnoga moliti, da se naredi nova razprava, ako poradi bolesti ili s drugih neodoljivih zaprieka nije mogao doći na glavnu razpravu.

Ako sud tiskovni odluči uslišati tu prošnju, neće proti odluci takovoj dopušteno biti nikakovo pravno sredstvo.

Ako li se prošnja odbije, prosto će biti obtuženiku uteći se banskomu stolu.

§. 56. Ako obtuženik ne dodje ni na razpravu iznova naredjenu, izreći će se, da je predjašnja presuda s ogluhe konačno valjana

Iskati po drugi put iznovičnu razpravu nije dopušteno.

§. 57. Proti konačnoj osudi suda porotnoga dopušteni su pravni liekovi žalbe ništovne i priziva (§. 276. kaz. postup.).

(Sravni §. 343. austr. kaz. post.).

§. 58. Žalba ništovna može se poprimiti jedino onda, kad bude koj od slučajeva sliedećih:

1. ako sud porotni nije bio sastavljen kako treba ili ako klupa porotnička nije bila u podpunom broju, ako nisu svi sudci i svi porotnici bili pri svoj glavnoj razpravi, koja se vodila do pravoroka porotnika ili ako je koj izključen sudac (§§. 62., 63. kaz. post.), ili porotnik (§. 21. o. z.) učestvovao u odlučivanju, osim ako je žalbenik za onu okolnost, koja je sama po sebi razlog ništetnosti, znao jurve prije glavne razprave ili pak za same razprave, pak se njom nije poslužio odmah pri početku glavne razprave ili pak onda, kada je za nju saznao;

2. ako se je glavna razprava radi zločinstva obavila, a obtuženik nije imao branitelja;

3. ako je uprkos opiranju od strane žalbenika pročitan bio u glavnoj razpravi koj spis o zakonito ništovnom djelu iz predizvida ili iztrage:

4. ako se je pri glavnoj razpravi povriedio ili zanemario propis, za koj naročito nalaže, pod inakom ništetnosti, zakon, da se obdržavati mora §§. 111., 142., 143., 161., 212., 219., 235., 238., 241., 251., 267., 368. kaz. post. zatim 18., 21., 22., 26., 29., 32., 41. ov. z.;

5. ako uz glavnu razpravu nije se presuda izrekla o kakovu predlogu žalbenikovu ili ako su se medju presudom stvorenom proti njegovu predlogu ili prigovoru zanemarili ili krivo uporavili zakoni ili načela postupka, kojih bi se držati trebalo po bitnosti postupka, idućega u prilog kaznenom progonu i branitbi;

6. ako su se povriedili propisi sadržani u §§. 33. do 37. o. z.;

7. ako je porotnikom stavljeno pitanje uz povriedu propisa odredjena u §. 261. k. p. i ako su porotnici to pitanje potvrdili;

8. ako je predsjednik dao porotnikom kriv pravni naputak §§. 38., 41. o. z.;

9. ako je odgovor porotnika nerazgovjetan, nepodpun ili u sebi protuslovan;

10. ako se je odlukom suda o pitanju

a) da li čin, kojim se obtuženik okrivljuje, sačinjava djelo kažnjivo, za koje su sudovi nadležni;

b) da li tu imade okolnosti, kojimi se kažnjivost čina ukida ili se progon poradi istoga izključuje; napokon

c) da li manjka obtužba potriebita po zakonu, — zakon povriedio ili krivo uporavio;

11. ako je čin, na kojem se osniva odluka po krivom tumačenja zakona uzeo se pod takov zakon kazneni, koj se na taj čin uporaviti ne može;

12. ako je sud pri odmierivanju kazni prekoračio granice zakonite stavke kaznene, koja bi imala biti uporabljena po otegoćujućih ili olahkoćujućih okolnostih imenito navedenih u zakonu, ili ako je prekoračio granice svoga prava, po kojem može preinačit ili ublažit kazan ili ako je povriedio ili krivo uporavio ustanove §. 288. točke 3. ili §. 300. toč. 4. kaz. post.

Razlozi ništetnosti pomenuti pod 3—6 ne mogu se rabiti obtuženiku na korist, ako se vidi očito i nedvojbeno, da nastala povrieda u obliku (formi) nije za odluku mogla imati nikakove moći škodljive za obtuženika.

Obtuženiku na štetu ne mogu se razlozi ništetnosti, pomenuti pod brojem 2. i 7. rabiti nikada, oni pak, koji su navedeni pod brojem 3—6 rabit se mogu samo onda, kada se vidi, da je povrieda u obliku mogla na odluku imati moć obtužbi škodljivu i ako joj se povrh toga tužitelj opro, ako je zahtjevao da sud stvar odluči i ako je odmah čim mu se je ta odluka uzkratila ili obznanila, pridržao si žalbu ništovnu.

(Sravni §. 344. austr. kaz. post.).

§. 59. Priziv moći će se učiniti uz stege označene u §. 279. kaz. post., jedino poradi izreke o kazni i poradi riešitbe o privatno-pravnih tražbinah.

(Sravni §. 345. austr. kazn. postup.)

§. 60. Pravo poprimiti se priziva i podnieti žalbu ništovnu, koja se u ostalom združiti može s prizivom, postupak pri prijavi i izvedbi i pri predavanju protuizvedbe, ravnat će se po propisih, sadržanih u §. 278. do 281. kaz. post.

Prijava pravnoga lieka može se dati i u samoj sjednici sudišta porotnoga; kašnje imat će se bezuvjetno predati kod sudišta prve molbe, (§. 3 .al. 2. o. z.). Sudište prve molbe voditi će dalnji postupak po §. 281. kaz. post. odnosno po §. 289. kaz. post. Stol sedmorice držat će se i u kaznenom postupku u poslovih tiskovnih propisa sadržanih u §§. 282. do 287. kaz. post.

Zaključak u §. 282. IV. sl. b) kaz. postupka naznačen, moći će stol sedmorice samo jednoglasno stvoriti i to samo onda, ako se žalba ništovna osniva na razlozih ništetnosti, navedenih u §. 58. 1. do 4. o z. U slučaju §. 282. VI. kaz. post. moći će stol sedmorice odrediti, da se doprinesu razjašnjenja ob uztvrdjenih povriedah formalnosti, sadržanih u §. 58. br. 1. do 5. o. z. Žaobi ništovnoj na obranu zakona, po propisih §§. 29. sl. c) 286. II. i 434. kaz. post. imade mjesta i u kaznenom postupku u poslovih tiskovnih.

(Sravni §. 346. austr. kaz. post.)

§. 60. izpravljen je prema zakonu od 28. prosinca 1889. kojim se preinačuje zakon od 17. svibnja 1875. o kaznenom postupku u poslovih tiskovnih za kraljevine Hrvatsku i Slavoniju (sbornik br. 34. od g. 1875.) ter taj zakon skupa sa zakonom od 17. svibnja 1875. o propisu, kako se imadu sastavljati porotnički imenici za sudove tiskovne u kraljevini Hrvatskoj i Slavoniji (sbornik br. 33. od g. 1875.) uvadja i u područje bivše hrvatsko-slavonske vojne krajine br. 8. sbornika od g. 1890.). Vidi čl. I. toga zakona.

§. 61. Ako obtuženik nije sam izjavio, da će na vlastite troškove odaslati branitelja na ročište, koje će biti kod stola sedmorice, postavit će mu takova branitelja stol sedmorice, izmedj branitelja, koji se nahode u sjedištu njegovom.

(Sravni §. 347. austr. kaz. post.)

§. 62. Ako postoji koj od slučajeva, napomenutih u §. 58. broj 1. do 9. o. z. dokinut će stol sedmorice pravorok porotnika i osudu, koja se na njoj osniva ter u koliko ne rieši obtuženika s razloga napomenuta u §. 58. broj 7. o. z. odpraviti stvar u prvu buduću sjednicu porotnu.

Ako naveden razlog ništovni ne udara na sve česti pravoroka i ako ih je razlučiti (razstaviti) moguće, ostavit će stol sedmorice one česti pravoroka i osude, kojim ne ima prigovora netaknute ovom odredbom, ter naložiti sudu porotnomu da i njih pri svojoj odluci uzme na podlogu.

(Sravni §. 348. aust. kaz. post.)

§. 63. Ako postoji razlog ništovni, pomenut u §. 251. kaznenoga postupnika, odpravit će stol sedmorice stvar sudu, kod kojega je držana razprava porotnička i naložiti mu, da u sboru od trojice sudaca (§. 15. o. z.), sastavljenu ako je moguće od onih istih članova, koji su sačinjavali sud u sjednici porotničkoj, na temelju prijašnje izreke porotnika, izreče novu osudu.

(Sravni §. 349. austr. kaz. post.)

§. 63. izpravljen je prama zakonu od 28. prosinca 1889. kojim se preinačuje zakon od 17. svibnja 1875. o kaznenom postupku u poslovih tiskovnih za kraljevine Hrvatsku i Slavoniju (sbornik br. 34. od g. 1875.) ter taj zakon skupa sa zakonom od 17. svibnja g. 1875. o propisu, kako se imadu sastavljati porotnički imenici za sudove tiskovne u kraljevini Hrvatskoj i Slavoniji (sbornik br. 33. od g. 1875.), uvadja i u područje bivše hrvatsko-slavonske vojne krajine (br. 8. sbornika od g. 1890.) Vidi čl. I. toga zakona.

Članak II. toga zakona glasi: Tako preinačen zakon od 17. svibnja 1875. o kaznenom postupku u poslovih tiskovnih za kraljevine Hrvatsku i Slavoniju (sbornik br. 34. od g. 1875.), kao i zakon od 17. svibnja 1875. o propisu, kako se imadu sastavljati porotnički mienici za sudove tiskovne u kraljevini Hrvatskoj i slavoniji (sbornik br. 33. od g. 1875.) stupaju u kriepost i u području bivše hrvatsko-slavonske krajine.

Članak III. Zakon od 17. prosinca 1862. o kaznenom postupku u stvarih tiskovnih, valjan za područje bivše hrvatsko-slavonske krajine na temelju naredbe bana kraljevina Hrvatske, Slavonije i Dalmacije od 24. kolovoza 1882. broj 11.072., uzakonjene zakonom od 2. prosinca 1884. (sbornik br. 57. od g. 1884.) stavlja se izvan kriepostí.

Članak IV. Ako je prije dana, kojega ovaj zakon stupi u kriepost, u području bivše hrvatsko-slavonske krajine u stvari tiskovnoj izrečena osuda, ima se dalnji postupak glede pravnih liekova ravnati po dojakošnjih propisih.

Članak V. U slučajevih obnove postupka valja postupati po zakonih u čl. II. naznačenih.

Članak VI. Zakon ovaj stupa u kriepost danom, kojim bude proglašen u sborniku zakona i naredaba, valjanih za kraljevine Hrvatsku i Slavoniju.

§. 64. Nadje li stol sedmorice, da je osuda suda porotnoga zakon koj povriedila ili krivo uporavila (§. 58., br. 10.—12.), imat će u pravilu odma izreći presudu u glavnoj stvari.

Nego ako oni čini, koji bi imali temeljem biti presudi njegovoj, pravorokom nisu utvrdjeni, odpravit će stvar u prvu buduću sjednicu porotnu ili ako kažnjivo djelo pri valjanoj uporavi zakona ne spada više pred sud porotni, nadležnomu sudu, da o njoj iznova razpravlja.

(Sravni §. 350. austr. kaz. post.)

§. 65. Pravno mienje, na kojem se osniva odluka stola sedmorice, bit će za nižje sudove obvezno pri naredjenoj obnovi glavne razprave.

Proti ovoj osudi dopušteni su oni isti pravni liekovi, koji su dopušteni proti kojoj presudi prvoj.

(Sravni §. 351. austr. kaz. post.)

§. 66. Ovaj zakon valja takodjer za tekuće jurve kaznene parnice o zločinstvih i prestupcih učinjenih sadržajem kojega tiskopisa, ako glede njih u ono doba, kad zakon ovaj stupi u kriepost, sud prve molbe ne bude još izreko osude.

§. 67. U koliko se zakonom ovim ne odredjuje ino, imadu tako pri inokosnih, kao i pri sbornih sudovih valjati i za parnice tiskovne propisi obćega kaznenoga postupnika.

§. 68. Banu kraljevine Hrvatske, Slavonije i Dalmacije povjerava se izvršba ovoga zakona.

Glava III. zakona od 14. svibnja 1907. o promjeni tiskovnih zakona (br. 41. sbornika od god. 1907.) glasi:

Propisi o izvršivanju kazni kod kažnjivih djela, počinjenih tiskopisom i zaglavne ustanove.

Članak I. Izričući osudu u kaznenom postupku radi kažnjivih djela počinjenih tiskopisom, sud će, a kod porotnoga suda porotnici, koliko se tiče političkih kažnjivih djela s obzirom na narav djela ustanoviti, da li se okrivljeniku kod izvršivanja kazni priznaju niže navedene blagodati za političke krivce.

Te blagodati sastoje u tome, da će osudjenik trpjeti kazan u kaznenom zavodu odieljeno od kažnjenika, koji su osudjeni radi prostih kažnjivih djela u pristojnijim prostorijama, ne će se moći pritegnuti na obvezan rad, nego će se moći baviti radom, koji si sam odabere, i koji odgovara prilikama kaznenoga zavoda, prosto će mu biti nositi svoje odielo i obskrbljivati se svojom hranom.

Što se tiče kućnog reda i discipline, a napose pazke i saobraćaja s osobama, koje ne pripadaju kaznenomu zavodu, postupat će se s političkim kažnjenikom blaže nego s ostalim kažnjenicima.

Prosto će mu biti svaki dan barem dva sata kretati se na prostom zraku na shodnom mjestu, koje je zato odredjeno.

Članak II. U slučaju neiztjerivosti globa, izrečenih radi kažnjivih djela u tiskovnim poslovima, pretvorit će se ove u zatvor, i to u jedan dan zatvora za svakih 10 kruna.

Članak III. Zakon ovaj staje na snagu danom, kad bude proglašen u zborniku zakona i naredaba.

Ukidaju se svi propisi, koji i u koliko stoje u protivnosti s ovim zakonom.

Članak IV. Izvršenje ovoga zakona povjerava se banu kraljevinah Hrvatske, Slavonije i Dalmacije.

KRONOLOGIČKI IZKAZ

zakona i naredaba itd., sadržanih odnosno citiranih u ovoj knjizi. (Brojevi nakon zaporaka označene su strane knjige).

ABECEDNI NAŠASTNIK.

(Rimskimi brojevi označeni su članci proglasnoga patenta, a arabskimi brojevi paragrafi kaznenoga zakona.)

POPRAVCI.

Str. 12., §. 2. sl. c) redak 2. mjesto »namišljanja« ima biti »namišljaja«.

Str. 14., §. 5. zakona od 6. veljače 1902. redak 3. mjesto »obrazložbenu« ima biti »obrazloženu«.

Str. 27., §. 8. redak 1. izmedju rieči »zbilja« i rieči »izvršen« ima se »i« brisati.

Str. 46., §. 19. sl. b) mjesto »ležajem« ima biti »ležem«.

Str. 62., iza §. 41. ima se ugovorima dodati i »s Grčkom (Sbornik br. 78. god. 1907.).«

Str. 131., §. 108. naslov mjesto »vrievediedećih« ima biti »vriedećih«.

Str. 154., §. 141. redak 2. mjesto »postupa« ima biti »uzpostupa«.

Str. 285., §. 288. redak 1. mjesto »narovi« ima biti »naravi«.

Str. 285., §. 290. redak 1. mjesto »Tko u kuću« ima biti »Tko kuću«.

Str. 316. §. 320. sl. e) redak 2. mjesto »staliž« ima biti »stališ«.

Str. 328. §. 336. sl. e) zadnji redak mjesto »napravljenje« ima biti »napravljene«.

Str. 340., §. 368. redak 2. i 3. mjesto »poposudja« ima biti »posudja«.

Str. 466., §. 22. redak 2. mjesto »nštetnosti« ima biti »ništetnosti«.

Str. 471. §. 41. alin. 3. redak 5. mjesto »pisemnu« ima biti »pismenu«.

te inih raznih podnesaka i isprava. S abecednim kazalom. Sastavio Fr. Horvat, kr. fin. tajnik kr. fin. ravnateljstva u Zagrebu. 1894. — **Cijena K 3.—.**

25. Zavičajno pravo. Zakon od 30. travnja 1880., ob uredjenju zavičajnih odnošaja u kraljevini Hrvatskoj i Slavoniji i prijašnji propisi o štečenju i gubitku zavičajnog prava. Sabrao i bilježke dodao Koloman Mutavdjić, grad. inovnik. — **Cijena K 2.80.**

26. Stečajni red. Uredio dr. Hinković. **Rasprodano.** Vidi knjigu **30.**

27. Biljegovni propisi u parbenim stvarima. Sistematički propisi o biljegovanju parbenih stvari. S abecednim kazalom. Sastavio Franjo Horat, kr. fin. tajnik. 1901. — **Cijena K 2.—.**

28. Zakon o pobijanju pravnih djela glede imovine insolvetna dužnika od 24. ožujka 1897. (Sbornik zakona i naredaba komad VIII. br. 35. g. 1897. za štampu priredio i uvod napisao dr. F. J. Spevec. 1897. — **Cijena K 1.60.**

29. Zakon o pobijanju pravnih djela glede imovine insolventna dužnika od 24. ožujka 1897. i **Stečajni zakon** od 28. ožujka 1897. Uz uporabu obrazloženja vladine osnove. Tumačio i oprazce k stečajnom zakonu satavio Adolfo Rušnov, vijećnik kr banskog stola. 1897. — **Cijena K 4.—.**

30. Stečajni zakon od 28. ožujka 1897. Sa gradjom i provedbenom naredbom. Priredio dr. Josip Mudrović, perovodja kr. hrv.-slav.-dalm. zem. vlade. 1897. — **Cijena K 3.60.**

31. Zakon od 25. travnja 1894. **O uredjenju zemljištnih zajednica** i zakon od 1. svibnja 1895. **O uredjenju plemenite obćine turopoljske sa provedbenimi naredbami.** Zajedno s gradjom uredio i riješidbami kr. zemaljske vlade i kr. stola sedmorice kao i vlastitim tumačenjem popratio dr. Antun Goglia, tajnik kr. hrv.-slav.-dalm. zem. vlade. — **Cijena K 3.60.**

32. Zakon o mjestnih sudovih i postupku pred njimi. S kasnijimi zakoni, koji ga popunjuju ili preinačuju i sa svimi na nj odnosećimi se naredbami i nekimi riešitbami naših viših sudišta. Uredio dr. Stj. Posilović, vjećnik kr. stola sedmorice. 1902. — **Cijena K 2.40.**

33. Zakon od 22. lipnja 1902. **O komasaciji zemljišta** i provedbena naredba k istomu zakonu od 8. srpnja 1902. br. 45.353. sa svim obrazcima. Zajedno s gradnjom uredio i vlastitim tumačenjem popratio F. Haladi, tajnik kr. hrv.-slav.-dalm. zem. vlade. — **Cijena K 8.—.**

34. Tumač Gradjevnim redovima I. Za ladanje i II. za gradove u kraljevinama Hrvatskoj i Slavoniji, navedene u §. 2. zakona od 23. lipnja 1895., ob ustroju gradskih obćina u kraljevinama Hrvatskoj i Slavoniji i III. za **gradove Osijek, Varaždin i Zemun.** Priručnik za zemaljske i obćinske činovnike, civilne tehnike, grad. obrtnike i za gradeće obćinstvo. Sa do-

tičnim zak. propisima, naredb. i načelnim vrhov. riešitbama, tičućim se pojedinih ustanova, na obrazce za sastavak vlastnih riešitba i molba. Sastavio A. Švarc, kr. inžinir kod kr. vlad. gradjevnog odsjeka. — **Cijena K 8.—.**

35. Odvjetnički red od 24. srpnja 1852. sa svimi na isti odnosećimi se zakoni i naredb., te sa riešidbami kr. stola sedmorice i banskog stola. II. izdanje uredio dr. Stj. Posilović, vieć. kr. stola sedmorice. — **Cijena K 1.20.**

36. Zakon od 6. travnja 1906. **o nuždnim prolazima sa provedbenom naredbom** i opazkami providio Ivan Žigrović-Pretočki. — **Cijena K 1.60.**

37. Zakon od 29. travnja 1907. **o kaznenim odredbama** u postupku pred upravnim (redarstvenim) oblastima i **naredba** od 30. svibnja 1907. broj 30.875. zajedno sa gradjom uredio i protumačio dr. Franjo pl. Domazetović. — **Cijena K 1.20.**

